

Lb 8° 01c

Hugo, H.

Lb 542.937

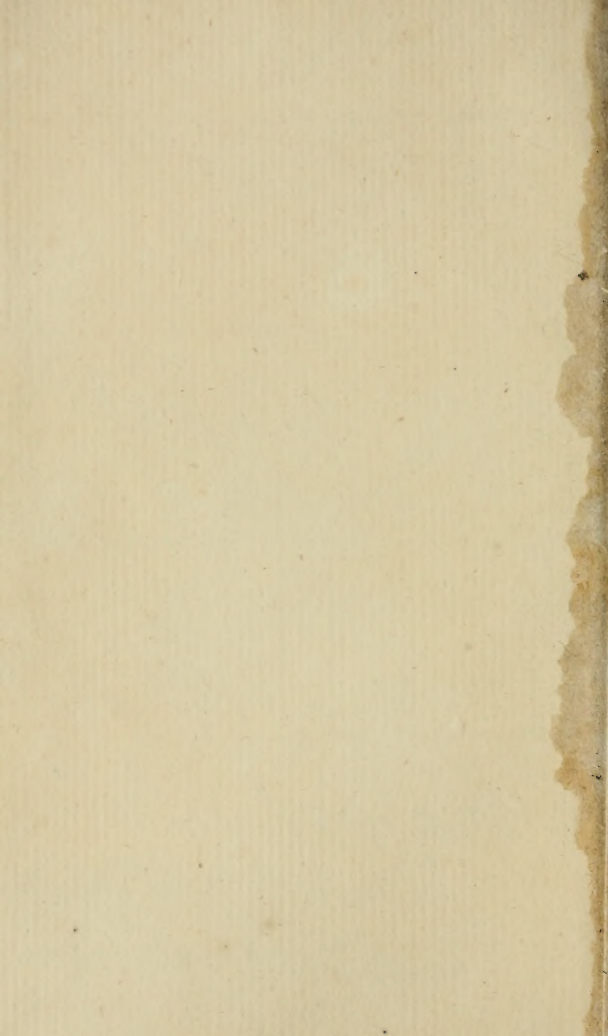
46 plates by
Boehm's a Bolsmit

Hugo

Prat 377

Landwehr (3rd ed.) No. 357

First Dutch edition

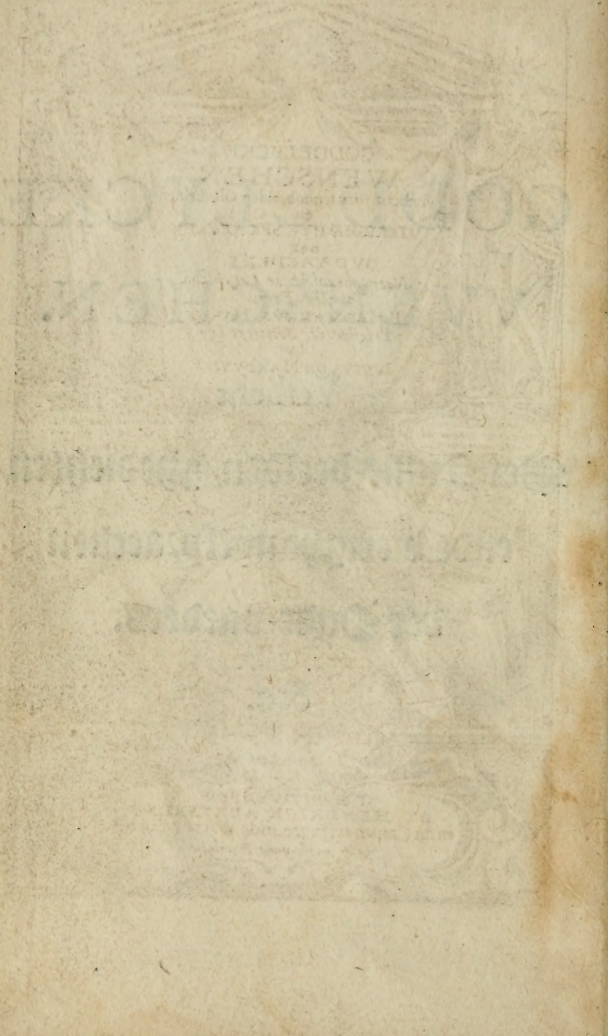

GODDELYCKE
VVENSCHEN.

Verlicht

Met Sinne-beelden/ghedichten/
ende vierighe uytspzaecken
der Duidt-baeders,

&c.

**GODDELYCKE
WENSCHEN**

verlicht met firm-beelden, Ghedichten
en
VIERIGHE UYT-SPRAECKEN
der
OVD-VAEDERS
Naer-ghevolght de Latynsche
vanden Eerw.
P. HERMANNVS HUGO
Priester der Societeyt Iesu
door
IVSTVS DE HARDVYN P.

Quemadmodum
desiderat cervus ad
fontes aquarum. Ps. 42.

Desiderium habens
iustus et esse cum
Christo. Ad Ebr. 1.

Ubi
nam
sape-
rent
et in
telli-
gerit.
Dan. 1.

Quis
debit
capiti
meo
aqua?
Hier. 17.

Daniel vir dei
beritarum. Dan. 1.

T'HANTWERPEN
BY HENDRICK AERTSSENS
in de Cammerstrate inde witte Lelie. 1629.
Met gratie ende Priuilegie.

THE
MEMORIAL

OF THE

MEMBERS

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

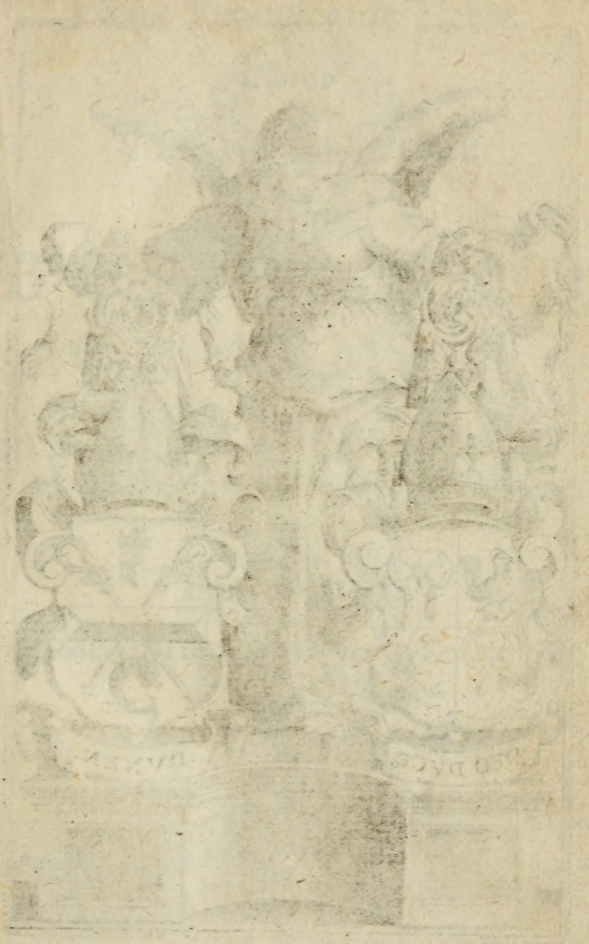
MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

OF THE

MEMORIAL

DEO DVCE.

DVNEN.

Seer Eer-vveerde Heere

Ende

Vaeder in Gode

H E E R

B E R N A E R D

C A M P M A N

A B T

Van het over-oudt ende vermaert
Clooster

Ten Dunen.

*Du onlanghst verplaetst binnen de wijs-beruchte
stadt Bugghe.*

Seer Eer-vveerde Heere ¶

VIDAS een veel-vvetich
Schrijver maeckt ons kon-
dich, dat het steenen Beelt
van *Memnon*, opgherust in

die vvonderbaere ſtadt *Thebe* van *Ægypten*, van ſelfs vvas ghevende ſeker ſoet-
klinckende gheluyt, ſoo vvanneer d'op-
ſtaende ſonne dat gheraecte te beſprie-
telen. Ick laete my duncken, dat dit te-
ghenvvoordich, 't vvelck ick met alder
oedtmoedt, uvve Eervveerdicheydt hier
voor-ſtelle, niet anders en is, als oock ee-
ne ſtomme af-beeldinghe, ende ſoude
ſoo blijven, ten vvaere dat den glans
uvveringheborn beleeftheydt, daer aen
hoe luttel ſtreelende, de ſelve belieſde te
doen ſpreken.

Het zijn *Goddelijcke VVenſchen*, on-
langht in den Latijne ſeer gheeftich en-
de gheleerdelijck uytgheſtelt door een
van de voornaemſte der ghener die den
Hemel met overvloedt van vvijsheydt
ende vvetenſchap in deſe eeuwve heeft
vvillen beghiften, de vvelcke nu veran-
dert van taele, ende van cierſſel, ende
daer en boven berooft van hunne eerſte

Laurieren, nemen evenwel de stoutiche-
hede van te komen kussen de handen
van uwe Eervv^t, met vast betrouwen
dat de selve die sal toeknicken, ende met
sulck een ooghe beschijnen, dat sy fullen
moet krijghen van hun te vertoonen,
is't niet aen de meeste deser vvereldt, im-
mers sal't vvesen aen de geest-rijcke lief-
hebbers van ons Vaeder-landt.

'T begrijp is aenghenaem, ende nut-
tich, behelsende de innighe leetsuchten,
de goede begheerten, ende de saelighe
vvenschen die de Godt-minnende siele
tot Christum haeren Bruydegom is uyt-
stortende; soo vele vverckende, dat door
de selve vvordt bekent de eeuwige
Vvaerheydt, de vvaere liefde, ende de
lieve Eeuwichheydt van de ghene die
daer saeten in duysternisse, om te spoed-
den naer den vvech van den eeuwighen
vrede.

Aenveerd't dan de selve onder de
* 5 groot-

grootdaedicheydt van uvven naeme, ende mits sy door mijne handen niet en konnen vvorden opghetoghen : ghevveerdight, bidde ick u, daerop te laeten vvemelen een glinsterken uvver deught, vviens lof van stonden aen sy sullen verkonden, hoe vvvel boven alle lof verheven. Ende indien dit teghenvvoordich door uvve gonst eenigen smaeck gheeft, sal den Vertaelder hoogheren moet nemen , om hem tot voorder te verfstouten, blijvende daer-en-tusschen voor al tijdt soo hy is

Seer Eer-vvveerden Heere

Uvver Eervv.

Oodtmoedighsten dienaer

J V S T V S D E H A R D V Y N .

Tot den goedthertighen Leser.

Goedthertich Leser. Dese Christene dry-eenighe siele heeft goedt ghebonden de stoffe/oft de woorden daer sy haere wenschen ende ghesuchten op is grondende / by dese dry Boecken u te stellen voor ooghen / ende daer benebens van elck sijne aentwisinghe / op dat ghy daer uyt meught verkiezen het ghene u sal aenstaen / oft om te lesen / oft om in plaet snede te besichtighen.

Het eerste Boeck.

Gheeft te kennen hare *Leetbetuyghende Versuchtinghen.*

I. Sy vvenscht dat haer Godt in den nacht van dit leven soude vvillen komen verlichten.

II. Sy verতোont hem haere onvvijsheydt, ende haere misdaeden, op dat hy die soude gaede slaen.

III. Kranck zijnde bidt om ghesondtheydt.

IV. Sy verতোont hem haeren oodtmoedt, haere slaevernige, eñ bidt om quijt-scheldt haerder sonde.

V. Doet hem ghedencken dat hy haer van slijck ghemaect heeft, ende dat sy tot stof vvederom sal moeten ghedijen.

VI. Het is haer leet ghesondight te hebben, ende vvilde vvvel vveten vvaerom hy haer soo is reghen-ghestelt?

VII. Wilde vvvel vveten vvaerom hy voor haer is verberghende sijn aenschijn?

VIII. Vraeght vvie tot haer hooft sal vvaeter geven, ende tot haer ooghen een fonteyne der traenen om dach ende nacht te moghen schreyen!

IX. Beklaeght dat de pijnen der helle haer hebben

ben omvanghen, ende dat haer hebben verrascht de stricken vande doodt.

X. Sy bidt dat hy met haer niet en kome in oordeel, wel wetende dat voor sijn aenschijn alle levende niet en sal worden gherechtveerdicht.

XI. Sy bidt dat het tempeest van waeter haer niet en verdrincke, noch dat de diepte haer niet en verslinde.

XII. Bidt bescherremt te vvesen voor die helle, ende te zijn verborghen tot dat sijnen raesenden toren soude vergaen zijn.

XIII. Vertoont hem de luttelheydt haerder daeghen, ende bidt een weynich te moghen beschreyen haeren druck.

XIV. Sy vvoude vvvel dat wy alle soo wijs waeren, ende voorfaeghen ons alder-uyterste.

XV. Sy beklaeght haer leven vergaen te zijn in weedom, ende haere jaeren in versuchtinghe.

Het tweede Boeck.

Is vol van Godtzuchtigher wvenschen / ende doet ons hoozen :

XVI. Hoe sy begheerte heeft om te vvenschen de rechtveerdichmaeckinghen Godts.

XVII. Wenscht dat haere wegghen mochten beschickt worden om sijne rechtveerdichmakinghen te onderhouden.

XVIII. Bidt Godt dat hy soude vvillen volmaken haere ganghen in sijne paeden, op dat haere voetstappen niet en souden beroert vvorden.

XIX. Bidt dat hy haer vleesch soude doorsteken met sijner vreesse, om soo verschrickt te wesen voor sijn Oordeel.

XX. Sy bidt dat hy haere ooghen wille doen af-keeren om niet te sien de ydelheydt.

XXI. Bidt dat haer herte onbevleekt ghedije om in sijne rechtveerdich-maekinghe niet te worden verstroyt.

XXII. Sy noodet hem om uyt te gaen naer het veldt, om te vvoonen in de landt-huyfen.

XXIII. Sy wenscht naer hem getrocken te worden, ende te loopen in dē geur van sijne soeticheyt.

XXIV. Sy wenscht hem te vvesen haeren jonghsten broeder suygende de borsten vā haere moeder.

XXV. Sy seght hem ghesocht te hebben op haer beddeken, ende niet ghevonden.

XXVI. Sy vvilt op-staen, ende hem allomme gaen soecken.

XXVII. Sy ondervraeght de wakers vande stadt oft sy-liedē niet en hebbē gesiē die haer siele bemint?

XXVIII. Sy seght dat haer alderbest is Godt aen te kleven, en op hem alleen te stellē haer betrauvvé.

XXIX. Sy verblijdt haer gheseten te hebben onder de schaduvve van dien sy gewenscht hadde.

XXX. Het dunckt haer onmoghelijk in eene vrende landauvve te konnen singen den lof-sangh van den Heere.

Het derde Boeck.

Brenghet ons voor den dach dese naerbolgende ghesuchten.

XXXI. Sy besweert de dochters van Jerusalem haer te vvillen boodtschappen, oft sy nerghens haeren beminden en hebben bekommen?

XXXII. Sy vvilt onderiset wesen met blommen
ende

ende ghelaeft met appelen, op dat sy door liefde
niet en verflauvve.

XXXIII. Sy seght haeren beminden ghevoedt te
vworden tusschen de lelyen, tot dat den dach aen-
komt ende de schaduvven neder-daelen.

XXXIV. Sy seght haeren beminden toe te be-
hooren, ende dat tot haer is sijne toekeringhe.

XXXV. Sy seght haer siele ghesmolten te zijn
soo den beminden haer vvas aen-sprekende.

XXXVI. Sy seght boven hem niet te begheeren
noch in den hemel, noch op der aerden,

XXXVII. Sy bedroeft haer dat haer pelgrimage
verlenght is, ende dat sy langhen tijdt ghevvoont
heeft met de bevoonders van Cedar.

XXXVIII. Sy noemt haer ongheluckich, ende
vilde vel vveten vvie haer soude verlossen van
het lichaem der doot?

XXXIX. Sy vwordt ghedvvonghen van twee,
hebbende begheerte te zijn ontbonden, ende te
vvesen met Christo.

XL. Sy bidt verlost te vwordē uyt de gevangenisse.

XLI. Ghelijck den hert vvenscht naer de fontey-
ne der vvateren, soo vvenscht sy naer Godt.

XLII. Sy vraeght vvanneer dat sy sal komen ende
verschijnen voor sijn aenschijn?

XLIII. Sy vvenscht vleugelē te hebbē gelijk van
eender duyve, om te vliegghen en te moghen rusten.

XLIV. Sy verheught haer in de vvoon-plaetsen
van den Heere der Heyrkrachten.

XLV. Ten lesten besvvijckende door de liefde
seght dat haren beminden soude de vlucht nemen
ghelijck een Ree oft een Herte-jongh naer de ghel-
berchten der specerijen.

Aen den Eer-vveerdighen

Hooch gheleerden,

Ende

vvijt-beruchten

P. HERMANNVS HVGO

Priester der Societeyt

I E S V.

S O N N E T.

D**E** vuchten naer ghewensch bekleven op het heldt
Ten oozboir/ en ghetief van 's menschen onder-hauwen/
Die wierden naer't ghebruyck der steden/en landauwen/
Danckbaerich alder-eerst de Goden vooz-ghestelt.

Den eenen die sijn graen ter aerden há ghebelt/
Brecht Ceres eenen krans van aeven en van hauwen.
Den anderen niet most quam Bacchus hooft bedauwen/
En dieren niet een ranck vooz alle sijn bergheldt.

En ick naer't vooz bewijs van aldus-daene menschen
HERMANNE brengh' u oock dees Goddelijcke Vvenschen,
Als vucht van ulve vucht in Vlaenderen gheteelt.

Dus PHOEBE deser oculo' aenbeerdit dees offerande /
I sal u een eere sijn hoe dat alhier te lande
Daer van noch menich mensch sal worden mé ghedeelt.

*Domine, ante te omne desiderium meum, et
gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.*

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.
Psalms. 37.

Heere voor u is alle mijn begheerte, ende mijn versuchtinghen is voor u niet verborghen.
Psalms. 37.

NOyt en vvist iemant dat dē brandt
In my soo hadde d'over-handt;
Noyt en vvist iemant mijne vvenschen,
Noyt iemandt dan die't al aensiet,
En met een enckel oogh' bespiet
Den herte-grondt van alle menschen.

Hy kent alleen het heet ghesucht
Dat my, soo menichmael ontvlucht,
Daer toe mijn tranen alle-gader;

A

Sijn

Sijn oogh' ist die alomme treckt,
 Die eenen vriendt sijn hert ontdeckt
 Is van sy selven een verrader.

Want vvaert dat uyt dusdaene kunst
 My mocht gheschien hoe kleyne gunt,
 Sy fou voorseker my behaeghen:
 Maer d'oore flap van eenen vriendt,
 Tot mijn verlichtingh' niet en dient,
 Noch en verfoet mijn bitter klaeghen.

Ha! siet doch eens hoe *Rachel* huylt;
 En vveent dat haer ghesicht uyt-puylt
 Siend' haere kinders al ontlijven:
 Maer soo sy daer-me niet en vvan,
 Wat raedt heeft sy ghevonden dan?
 Als dat sy't al liet onder-blijven.

De glinster die van't vier opstaet.
 In't selve vier vveer-om vergaet,
 De vvolck hersuyght oock haerē regē;
 'K herdrinek oock dan mijn traenē best,

En stouwe die vveer naer den nest
 Daer dat sy hebben eens gheleghen.

Schoon oft ick nu van mijne quael
 Met droever herten doe verhael,
 En gae met ooghen uyt-ghekreten;
 Oft ick belofte doe den Heer,
 Dit en vermagh noyt iemandt meer
 Als hy, en ick, te vvereldt vveten.

Soo mijn ghesucht uyt't herte breeckt,
 En mijnē mondt sijn leedt uyt-spreect,
 Weet hy, en ick, en niemandt ander.
 Ay my! hoe menich-mael en vvel
 Speelt mijn ghemoet een guychel-spel,
 Hoed'oogh en't hert zijn vā elck ander,

VWant soo ick eens van binnen treur
 Van buyten ick door lacchen scheur,
 Neen, menschen oogen kunnen liegē,
 Men leert de traenen doch in als
 Te zijn gheveyft, licht ende vals

Om elcken-een soo te bedrieghen.

Als ick een traentjen maer vergiet,
 Een ieder my voor droef aensiet:
 Lacch' ick, het schjnt my te ghereyen;
 Neen, hier af en is gheen ghevach
 Ick ben bedroeft met dat ick lacch'
 Ick ben verheught, als ick gae schreyen.

Protéus en vvisselt sijnen schijn
 Soo dickmael niet ghelijcker zijn
 Die't mom-ghesicht doen af en aene.
 Neen, niemant en kent mijnen vvee,
 Noch mijn ghesucht, dan vvy lie'n tvvee,
 En het dunckt best my soo te staene.

Eerste

Eerste Boeck.

VERSVCHTINGHEN

D E R

LEET-BETVYGENDE

S I E L E.

A 3

Anima

STATIONER

1870

1871

1872

1873

1

Anima mea desideravit te in nocte . Isaie 26.

I.

Anima mea desideravit te in nocte.

Isai. 26.

Mijne siele heeft u ghelwenscht in den nacht.

Isai. 26.

WE my! wat somber nacht / wat gruwlaem duysterheden?
 Sulcx was hy die te booz Egypten had bestreden!
 Wel-doncker / tastelijck / verdrietigh / buyl en koudt /
 Onweerdich dat hy plaets by alle d'ander houdt.

In't Noorden alsoo droef de nachten noyt en saghen
 Daer dat heur Kerre-wiel Calisto doet vertragen /
 Noch in Cimmeria de duysternis soo hoopt
 Al is't dat 't sommen glants dat nimmermeer beloopt /
 Noch donckerder en zijn die schryckelijcxste kuylen
 Daer Pluto met de nacht / en die Verdoemde schuylen :
 En oft schoon Somr' oft Maen besprietelt hun ghesicht
 Daerom en zijn sy niet berooft van alle licht :
 Want 't midden van den nacht sy hummen nacht aenschouwen /
 Die van Cimmeria standt-bastelijck betrouwen /
 Al is't dat hun de Somr' wilt eubelijck ontblien /
 Dat elck / al is het nacht / de duysterheydt kan sien.

Soo nu de Noordsche Maen' ses mael heeft komen blincken /
 Dan gaet sy booz een maendt haer Bzaer een poose schincken /
 Maer laren! mijn misdaedt heeft my soo verr' ghebzacht
 Dat ick hier altoos sitt' in't midden van den nacht /
 Iae 't selfs het ghene dient tot troost van alle blinde /
 Ick mijnen eyghen nacht / hoe 'ck soecke / niet en vinde.
 Het duyster ick bemin / de klaerichedyt ick haet /
 In schaduwte des nachts mijn jongher jeughdt bergaet :
 Want soo mijn Hoobaerdy heur op beghint te trecken
 Komt sy met eenen douck mijn ooghen oberdecken /
 De slaessch' Eer-gierichedyt my mijnen dach velet /
 't hier van mijnen gheest de quade lust besmet.

O nacht / ó d'zoebe nacht / nacht teghen my gheswozen
 Hoe komt my nu helaes ! dijn schildery te bozen !
 't is beter met de ghen' daer altoos Sonu' en Maen
 Op den ghewoonen tijdt elckanderen begaen.
 Want dat verschoben volck houdt dees twee Hemels hier en
 Om allen hun ghesint / en reden te bestieren /
 Die d'ooghen heeft om sien / en niet me' sien en magh /
 Is qualijcker daer aen van die noyt ict en sagh.

Den reyser met de nacht siend' hem te vzoech ombanghen/
 Spocyt in den dagheraedt heel wackerder sijn ganghen :
 Maer laeren ! mijnen nacht die reekt hem wel soo langh /
 Hoe dat hy onbeschaeint houdt Phoebus in bedwangh/
 En soo nu sijne koets' het Noorden komt ghenaedert/
 Elck een / om die te sien / van alle kant vergaedert /
 En 's mozghens naer het Oost een ieghelijck hem keert
 En met een blijde groet het nieuwe licht ver-cert.
 't heb rock soo menich-mael mijn ooghen opgheheben
 Naer u / mijn weerde Sonu' / oft ghy wat licht soudt gheben/
 Ick hebbe dicks gebee'n/mijn Sonne/ laet u sien/
 Wilt ghy my dijnen glants hoor eeuwelijck verbi'en!
 Neen / het is my ghenoech te sien u half ghesichte/
 Iae selfs maer eenen strael die my ten hemel lichte /
 En woort my dien ont seydt als aen een sondich mensch/
 Och het is al ghenoech dat dit zy mijnen wensch.

Anima mea desiderauit te in nocte.

Isaia. 26.

Mijne siele heeft u ghevvenscht in den nacht. Isaia 26.

DEn tijdt was eens dat ick u niet en kende! wee dien tijdt dat ick u niet en hebbe ghekent! wee die verblindtheydt als ick u niet en sagh! ô licht des werelts ghy hebt my verlicht/ende ick hebbe u aenschouwt.

Aug. so-
liloq.
cap. 31.

Ibidem
cap. 33.

Waerachtigh Licht/ick hebbe u te laete ghekent / ick hebbe u te late ghekent. Want boozde ooghen mijnder ydelheyt was eene groote dicke-duyster wolcke / soo dat ick niet en was machtigh te aenschouwen de Sonne der gherechticheydt / noch het schijnsel der waerheyt. Ick een kindt der duysternissen was gelonden in duysterheyt. Mijn duysterheyt ick beminde / om dat ick het licht niet en kende. Ick was blindt / ende ick beminde de blindtheydt / ende wandelde by nachte in't midden der duysternissen. Maer wie heeft my uytgetrocken? Daer ick blindt mensche was sittende in duysterheyt / ende in de schaduwe des doodts? Wie heeft my om uyt te trecken / ghenomen byder handt? wie is dan desen mijnen verlichter? Ick en socht hem niet / en hy heeft my ghesocht? Ick en riep hem niet / ende hy

H u

heeft

heeft my gheroepen! want ghy my hebt ghe-
 roepen by uwen name / ghy hebt met luyder
 stemme van hooghe ghedondert in de binnen-
 ste oore van mijn ghemoet / dat schijne het
 licht / ende het licht is gheschenen / die groote
 wolcke is verschoben / ende die duysternisse
 die mijn ooghen bedeckt hadde is t'eenemael
 verdweenen / ende ick hebbe ghesien uwen
 dach / ende onderkennende uwe stemme / heb-
 be ghesproken: Waerachtelyck / Heere / ghy
 zyt mijnen Godt die my hebt ghetoghen uyt
 den donckeren / ende uyt de schaduwte des
 doodts / ende die my hebt gheroepen tot uwe
 wonderbare verlichtinghe / ende siet ick sie nu
 klaerelyck. Ick bedancke u mijnen Verlich-
 ter / ick ben af-ghekeert / ick hebbe bemerckt de
 duysternisse / in de welcke ick te bozen hadde
 gesteecken / en den donckeren afgront in wel-
 ken ick hadde ghelegen / daerom hebbe ick ge-
 heeft / daerom hebbe ick verschrickt en gespro-
 ken: Wee / wee / mijne duysternissen / in de wel-
 ke ick gelegē hebbe! Wee / wee / die verblintheyt
 door welcke ick niet machtich en was te aen-
 schouwen het licht des hemels. Wee / wee mijn
 boozgheleden onwetentheydt / als ick u o Hee-
 re niet en kende. Ick dancke u ô mijnen Ver-
 lichter / ende mijnen Verlosser; want ghy hebt
 my beschenen / ende ick heb u ghekent. Seer
 late hebbe ick u ghekent / ô oprechte waerach-
 ticheydt! Ghy waert in het licht / ende ick in

de duysterheydt / ende ick en kende u niet om dat ick sonder u niet en konde verlicht worden / ende daer en is gheen licht buyten u.

Heere ghy zijt het licht / ghy zijt het licht Aug so-
liloq-
cap.17e
aan de kinderen des lichts / ghy zijt den dagh die noyt en gaet onder / in welcken dat wandelen utve kinderen / sonder te misdoene / ende die in den selven niet en wandelen / zijn in duysterheydt / om dat sy u / ô eenich licht des wereldts niet en hebben.

Want dit teghentwoordich leben eenē nacht D. Greg.
in Iob.
cap.21.
is / in welcken wy soo langhe schemer-oogen / om dieswille dat wy het inwendich onder een onseker inbeeldinghe alhier aenschoutven. Want den Prophete om Godt te sien beboelde hem met eenighe berduystertheydt te zijn ghedwonghen / als hy seyde : Mijn siele heeft u ghevvenscht in den nacht. Als oft hy opentlijck wilde segghen : In de duysternisse van dit teghentwoordich leben / hebbe ick begeerte om u te aenschoutwē / maer alsnoch ter tijt ben ick gebangen in een wolcke der katjvbicheyt.

Het is licht voor de menschen alle dinc te Aug. in
Psal 76.
wenschen van den Heere / ende niet te wensche den Heere selver.

Want dese werelt heeft hare nachten / ende Bern. in
Cant.
scr. 75.
die

die seer veele. Wat segghe ick ? want de werelt heeft hare nachten omme dat sy selve gheheel nacht is / ende altydt is verkeerende in duysterhepdt. De Joodsche meyn-eedichepdt is eenen nacht; de Heydensche onwetenthepdt is eenen nacht; den kettersehen teghen-strydt is eenen nacht; insghelycky is eenen nacht de heestachtighe bleeschelijckhepdt van alle menschen. Moetet daer niet nacht wesen / alwaer het ghene dat van den heylighen Gheest is niet en wordt ontfanghen ? Te verghheefs in den nacht souckt-men de sonne der gherechtichepdt / ende het licht der waerhepdt : Welck licht is den Bruydegom ; want gheenderhande ghemeenenschap het licht en heeft niet de duysterhepdt.

Wel aen dan van waer sal ons in dese duysterhepdt aenkomen de waerachtichepdt ? Van waer sal ons in desen tydnt aenkomen de liefde / naedemael de heele werelddt gestelt is in hooshepdt ? meynt ghy dat daer iemandt sal wesen die't verstandt sal verlichten / ende doek onsteken de liefde ? och iae't waerachtich / Indien wy keeren tot Christum daer sal iemandt wesen / die ons het herte sal verlichten ; want desen is waer van staet geschreven : Daer is een licht gheschenen voor die vvoonen in het landt van de schaduvve des doodts.

Bern. de
ascens.
Domin.
serm. 6.

Hem zy danck/ die my wech-loopende heeft Aug. in
Pl 138.
 ghesocht / die my roepende / heeft ghetrocken
 uyt de bederffenisse/ende die my mijnen nacht
 heeft licht ghemaect. Want het is nacht soo
 langhe als duert dit leven. Hoe is dan den
 nacht verlengt gheweest? Christus is af-
 ghekomen in den nacht. Christus heeft sijn
 bleesch ghetrocken van dese wereldt / ende hy
 heeft booz ons den nacht komen verlichten/
 want die vrouwe hadde verlozen haer drach-
 ma, Sy onsteect de lampe. Godts wijsheyt
 hadde verlozen die drachma. Wat is die
 drachma? eenen penninck op welcken stondt
 het beeldt van onsen koningh (ende siet hy is
 mensch ghetworden naer de afbeeldinghe
 Godts/ende hy was verlozen) ende wat doet
 die wijse vrouwe? Sy onsteect de lampe. De
 lampe is van pot-aerde / maer sy draecht het
 licht waer mede den penninck wiert ghebon-
 den. Soo dan de lampe der wijsheyt is de
 menschelijckheyt Christi. Sy is ghemaect
 van aerde/ maer sy verlicht door haer woort/
 ende sy heeft ghebonden die waren verlozen/
 Ende den nacht is een verlichtinghe tot
 mijn verheughen; Den nacht is bede-
 ghen ter vzeughd / ende mijn vzeughd is
 Christus.

O eenwighe waerheyt / ende ware lief- August.
lib. 7.
confess.
nen cap. 10.
 de / ende lieve eenwigheyt? Ghy zijt mij-

nen Godt / vooz u versuchte ick dagh ende nacht. Ende als ick u eerstmael hebbe ghekent / soo hebt ghy my opghetoghen / op dat ick soude sien / dat ick sagh / ende dat ick noch niet en was dien ick was schijnende. Ende ghy hebt ghegheben uwen weder-schijn aen de kranckheydt van mijn ghesichte / my sterck bestraelende / ende dooz verschricktheydt ende dooz liefde hebbe ick ghebeeft / ende bevonden dat ick verre was van u in het landt der onghelijckenisse.

*Deus tu scis insipientiam meam, et delicta
mea à te non sunt abscondita. Psal. 68. 2.*

II.

DEVS tu scis insipientiam meam, & delicta
mea à te non sunt abscondita.

Pfalm. 68.

*Godt ghy kent mijne onvvijsheydt, ende mijne
misdaeden en zijn voor u niet verborgen.*

Pfalm. 68.

SLaet ghy dan, Godt, soo nauwe gaede
(Die't al bestiert met vvijfen raedt)

Ons malligheydt, en fotte daedt?

VWie sal vervverven u ghenade;

VWant niemandt op der aerd' en leeft,

Oft sotterny hem aen en kleeft.

Selvs sy verdvvaelt de kloeckste sinnen,

Door ydelheydt is elck bevvaeyt,

En die niet van joncks kindt en draeyt

Sal oudt, en koudt, eerst gaen beghinnen,

En selden is hier iet ghebeurt,

Oft het en vviert daer nae betreurt.

Het eerste paer van ons gheslachte

Een langh leet-vvesen achterliet,

Als eenen Appel, eenen niet,

Hun, en ons al, de doodt aenbrachte.

Och! vvas oyt onder d'hemel-kap;

VVeelen lichtveerder koopmanschap?

Maer

Maer vvat gheluck ghingh daer verloren

Als *Eſau* vulde ſijnen krop,

Met een ſoo dieren vitſe ſop.

Siet *Salomon* eens druck oirboren

Als hy ſijn raſerny bedocht

Daer hem onkuysheydt inne-brocht.

Neen, hyen heeft niet al gheloghen

Die ſeyd' dat in dit vvereldts dal

Der ſotten hoop ghingh boven al;

Noch hyen vvas oock niet bedroghen,

Die's menſchen licht-vervvaendicheydt

In deſer voeghen heeft beſchreydt.

Och! och! oft elck ſoo vvijs eens vvaere

En overdachte vvel ſijn endt

De ſond' en vvaer ſoo niet bekend:

Maer ieder malt in't openbaere.

Och! vwaren ſy doch bath beraen

Het ſou met hun al beter gaen!

Soud' iemandt oock vvel ſulcx verkonden

Dat vele menſchen zijn ſoo ſot

Die niet en kennen hunnen Godt,

Iae om te blijven in hun ſonden,

Sy beelden vaſt in hun ghemoet

Daer en is Godt, noch helle-gloedt.

De ſonde doet ons ſinnen dolen,

De ſonde maect de vvijsſe dvvaes;

En noch en houdt elck-een helaes!

Sijn ſotte kuren niet verholen:

Maer laet die loopen los en vry

Naer meer verſcheyden ſotterny.

VVy rechten huysen en Casteelen
 Om eeuwvelijck te blijven staen,
 En 's ander daeghs vvy henen gaen,
 M'en vveten niet vvie die sal deelen.
 Och is hy dan niet sot en mal,
 Die bauvvt op eenen aerden bal!

VVy planten boomen, en vvy voeghen
 Die allegader dicht by een,
 Met blommekens vvy d'hoven kléen,
 En alle dit kan ons ghenoeghen:
 Maer selden daer af het gheniet
 En sal naer ons verderden niet.

De kleyne vvichters met hun grillen
 Doen somtijts lacchen d'oude lien,
 Het is ghenuchte die te sien
 Soo sy Kasteelkens maken vvillen,
 Het een haelt saevel, 't ander steen,
 En eenighe dat fraey bereên.

Men siet daer een het vvaeter haelen
 In scherven van een aerden kann'
 Het ander oock als eenen man
 Draeght stroy oft leem oft ander dinghen,
 En dese plackery van slijck
 Dunckt hun te zijn een Koninghrijck.

Maer allegaer die dit aenschouven
 Die bersten uyt in sulck ghelacch
 Dat elck van hun niet meer en mach,
 Alsoo die Hoven die vvy bouven

O grooten Godt voor u aenschijn
 Min dan dees kinder - huyskens zijn.

Noch merckick oock een vvonder zede
 Dat vvy ghedvvonghen en ghelaen
 Met soo verscheyden kleeren gaen !
Die maer en reyst van sté tot stede
 Sal soo veel nieuvv fatsoenen sien
 Als in de selve vvonen lie'n.
Gheschiedet oock dat ievers vvoulen
 Veel menschen op een hoogh tonneel,
 De best-ghekleedde meesten-deel
Vervullen de fluvveele stoelen,
 En ander houden geck en rel
 Met 't gaen en staen van iemandt el.
VWie vvas hy oyt die hem vervaerde
 In't avonturen 't leven stout
 Om t'haelen peerels ende gout?
Maer wat is goudt dan ghelu aerde,
 En eene peerel is sy bat
 Dan van de zee gheronnen nat ?
Ha moet hy dan niet sotte-bollen
 Die d'aerde voor den Hemel kiest,
 En siel en lijf alsoo verliest ?
VWie kinders saghe soo sy rollen
 Aldus verkijcken hun-lie'n spel
 Men soude die beghecken vvel.
VVant 't goedt en 't quaedt sy alle vveten
 Als sy soo hooghe zijn ghegroeyt,
 Dat elck de noten henen roeyt,
Och is hy dan niet heel beseten
 Die voor en vveynich slijck en aerd'
 Al vvetende ter helle vaert ?

Komt, Chirugijns, comt steeckt een aeder
 Komt, en u lieden beste doet
 Om af te laeten 't vuyle bloedt
 Van dese sotten alle-gaeder:

VWant ick beduchte dat daer by
 Noch vallen mocht een raeserny?

Maer och! dit sien d'al-sienigh ooghen
 Van die hen over al verspreydt.

En op den naem van sotticheydt
 Schijnt hy seer veel in ons te dooghen,
 VWant hy door sijne vinghers siet
 Al of hy ons ghevvorden liet.

Hier aen, mijn Godt, ick my dan hauvve
 Noch mijn vervvaentheyte ievers el
 Ick dan by u te recht en stel:

VWant ick soo vast op u betrauvve,
 Indien sy haer noch sou mis-gaen
 Dat ghy die vvel sult gaede slaen.

DEVS tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. *Psalm. 68.*

Godt ghy kent mijne onvvijsheydt, ende mijne misdaeden en zijn voor u niet verborghen. Psalm. 68.

Prov. 3. **I**ck ben den dwaesten van alle mannen, ende het menschelijck vernuft en is met my niet. Ick en hebbe de vvijsheyt niet gheleert, noch ick en hebbe ghevveten de vvetenschap der Heylighen.

2. ad Corint. Och oft ghy- lieden vvat verdroeght van mijne onvvijsheydt.

Prov. 12. De sottigheydt is ghebonden aen het herte van een kindt.

Aug. in speculo peccat. cap. 8. Maer wildy verstaen / wie on-wijs ende wie sot is? Ick antwoorde: Hy is on-wijs die niet en merckt dat hy vrendelingh is bande blijdschap der hemelen / ende die hent niet en ghevoelt in dit ballinghschap te wesen eenen ballingh. Hy is sot die sulcks wetende sijn beste niet en doet om door sijne verdiensten van de ellende deser wereltd eens te worden ontslaghen.

Wel aen seght dat ghy sot zijt / ende ghy
sult

sult wijs wesen: Maer seght dat / seght dat August. serm. 8. detemp. cap. 5.
 inwendelijck; want het is soo ghelijck ghy
 seght. Indien ghy't seght / en wilt dit niet
 segghen booz de menschen / en wilt dit niet
 segghen booz Godt / alsdan booz soo vele het
 u is raeckende / zijt ghy verduystert; Want
 wat is anders sot te zijn / dan verduystert
 van herten.

Wie is desen sot die verandert als de Mae- August. epist. 119
 ne / dan Adam in welcken alle menschen heb-
 ben ghesondicht.

David noemt oock sijn sotte daedt eene on- Basil. Hom. in Psal. 37.
 wijsheyt van onwijsheyt boozt gheko-
 men; want alle sonde gheschiedt door sot-
 tigheidt. Die dan in sonden volherden / ende
 in de selve nemen hun behaeghen / en hebben
 gheen onderscheidt met de Wercken die
 wintelen in slijck ende in buylcheydt. Hy
 leert waer hy gheweest heeft als hy in sonde
 was vallende. Want hy seght: Mijn herte
 is beroert, mijn kracht heeft my beghe-
 ven, ende het licht mijnder ooghen, ende het
 selve is by my niet. Hy seght in den tijdt der
 sonde en hadde het deel van mijn redelijcke
 siele gheen kleyne beroeringhe boozt ghedre-
 ven door quaede lusten / ende overtrocken
 met duysternisse / door den ghenen die was
 den ingheber der sonde / oversulckx dat hy is
 ghevallen in onwijsheyt. Hierom is't dat

Hy seght: Mijn lick-teecken en zijn verrot van het aenschijn mijnder onvvijsheydt. Soo dan sijn herte is beroert / om dat hy ghe- weest hadde in onvvijsheydt / ende dat hy nu uyt de deughdt der wijsheydt was ghebal- len.

Orig. in
Psal. 37.

Seer wel heeft hy dt sonde ghenoeemt On- vvijsheydt, want die wijs is en sal niet son- dighen.

Chryf.
hom. 17.
in Ge-
nes. 14.

Niet arger dan de sonde; sy maectt sot die te bozen waeren begaest met verstandt ende wijsheydt.

Chryf.
hom. 41.
in c. 6.
Ioannis.

(Ende booz-seker) alle boosheydt spruyt uyt de sotticheydt / soo dat den hooverdigghen ende den grammoedighen (want sy behoe- ven wijsheydt) door dese ghenegentheden worden verflonden. Daerom seght den Pro- phete: Daer en is gheen ghesondtheydt in mijn vleesch van het aenschijn mijnder on- vvijsheydt. Op dat hy soude bethoonen dat alle sonde haeren oorspronck is haelende uyt de sotticheydt; want die de deughdt aen- hanght / ende die Godt breeft is alderbest by sijn sinnen. Is dit soo / den boosen die niet en heeft de breefe Godts / sonder twijffel en is niet wijs. Die dan derft de waerachtighe wijsheydt is aldersotste.

Sy en verschillen niet van dulle menschen
die

die aerdtſche ende haest-berganckelijcke ſaer-
ken als in eenen droom bemoeden. Het
ſchijnt ſy overbloeyen van rijckdom daer ſy
gheenen en hebben: het ſchijnt ſy zijn in
vreughden/ ende daer en zijn gheene: noch ſy
en bemercken niet bedrogghen te zijn/ oft ſy en
zijn verlost uyt hun vaſernije.

Chryſ.
hom. 4.
in Ioan.

Ick ſchijne u te ſotte-bollen ſoo ick dit
maer en ſpreke; ende deſe woorden ſchijnen
u klap van oude vrouwtens. Maer ghy (te
weten/ ô menſche van grooten raede ende
groote wijsheydt) herleght alle daeghe ver-
ſcheyden middelen om gheldt te verkrijghen;
ghy peyſt om koop-handel/ om lantbauwin-
ghe/ miſſchien oock om wel-ſprekentheydt/
om Rechts-gheleertheydt / ende om krijghs-
handel / jae dat meer is om wouckerije. Ten
eerſten ick u vraeghe? Weet ghy wel hoe dat
hy vooz wien ghy dit verſpaert / ſal beſitten?
oft indien hy noch niet en is ghebozen/ dat hy
ſal worden ghebozen? ſpaert ghy vooz uwe
kinderen / 't is onſeker oft ſy ſullen kommen/
ende oft ſy dat ſullen beſitten.

Aug. in
Pfal, 38.

Maer ſeght my eens wat iſſer ſotter dan
den menſche / die arbejdt ende hem bekom-
mert / ende ſoo heel goedts vergaedert / dat
uyt ſijnen arbejdt ander hun op-vullen met
welluſticheydt? Maer wat is te ſegghen:
Den onvviſen ende den ſot ſullen i'ſaemen

Chryſ.
in Pfal.
48.

vergaen. **I**hy dunckt dat hy spreeckt van die goddeloose/ die ghehecht aen het teghenwoordich/ dat alleene gaede slaen : maer sy en overlegghen niet het toekomende / ende daerom gheeft hy aen hun den naeme/ van onwijsse.

Ibidem. Sy hebben haere naemen ghenoeimt in hunne ghevesten. Siet hier een ander soorte van krancksinnighepdt / van hunne naemen te stellen op ghebouwtissels / op ackers/ ende op badstoben / ende te laten voorstan dat sy daer uyt verkrijghen groote vertroostinghe / daer sy voor het waerachtich maer en hebben de schaduwte.

Ibid. Sy zijn ghestooten uyt hunne eere. Wat kan by dese verwanthepdt worden ghelecken/ als sy nu saecken doen waer over sy ghestraft worden/ ende om de welcke sy komen in schande ?

Chryf.
hom. 55.
ad pop.
pul. An-
tioch.

Het hout dat ghy gheplant hebt is blijvende / ende het huys dat ghy zijt op-bauwende is blijvende/ maer den bouwmeester ende den planter worden wegh-ghelepdt / ende moeten vergaen. Ende soo wanneer sulcks ghebeurt/ wy schicken dat als oft wy waeren onsterffelijck. Hoort wat dat Salomon seyt : Ick hebbe voor my huysen ghetimmert, ick hebbe Hoven gheplant, groene loover-hutten, vviyngaerden, ende dierghelijcke, **M**aer wat

Wat seght hy daer benevens? Ydelheydt der ydelheydt, ende al ydelheydt. Gheen kleyne maer een uytnemende groote ydelheydt. Ende ick bidde u laet ons eens begripen eenige saecken in de welcke gheene ydelheydt en soude wesen! Indien ghy siet eenighe schoone ghestichten / ende dat dit ghesichte u is aenlockende / wilt terstont sien naer den hemel / keert utwe ooghen van die steenen ende columnen naer die heerlycke schoonigheydt / ende ghy sult sien dat dit zijn vvercken van mieren ende van mugghen. Doorgrondt het ghene ghy aensiet / klimt naer het ghene dat hemelsch is / ende gheuent van daer te siene de schoone ghestichten der huysen / ghy sult bevinden die niet te zijn dan gheck-rnye der kleyne kinderen. Maer de kinderen zijn sulckx dat sy van gheen nuttighe saken sozghen en draghen.

Alsoo sy willen altydt speelen / sy ligghe ende sy kruypen altydt lanx ter aerden / ende sy en beminnen maer dat aerdsch is. De kinderen dickmael soo wy spreken van nuttighe saecken en hebben gheenderhande gheboelen / maer sy lacchen altydt: Alsoo oock sommighe / soo wy iet verhaelen van het eentrich rijke / sullen daer mede lacchen. Wederom de kinderen / soo sy den dief sien uyt den huysse draghen / en sullen alleen hem niet verbie-

Chryf.
hom. 4.
in 1. ad
Corint.
cap. 1.

den / maer sullen hem selver toe-lacchen. Maer verdraccht ghy eenen klaeter / een veelken / oft iet dat kindert / sy zijn gram / sy nemen dat qualijck / sy scheuren van krijten / ende sy werpen hem ter aerde. Alsoo eenighe / siende den duyvel hem af-nemen hun vaderlijck erfdeel / sy lacchen / sy loopyē naer hem als tot hummen vyndt; maer indien hun iemant wat landts ontbindt / oft eenighe beuselinghen / sy sullen hem selver leet doen. Verstaet dit ghy onverstandige onder het volck, ghy sotten vwordt eens vvijs, noch en vvilt met u-lieder sinnen niet vworden ghelijck de kinderen. Want de klepne kinderen staen verstelt / ende verwonderen hem met opene monden in klepne saecken: En vvilt gheen kinderen vworden, dat is / onverstandigh daer dat men behoorde wijs te wesen.

Psal. 93.
1. ad Co-
rinth
Chryf.
hom. 36
in hunc
locum.

Chryf.
hom. in
Psalm. 4

Die kinderen die noch te klepne zijn / gheben de ouders dusdaenige saecken: als schoentjens / kleerskens / rinckskens / klatergoudt / etc. Maer als sy nu meerder wesen / dit wordt gheweert / ende sy gheben wat trefselijckers. Inghelijckx heeft gedaen Godt Almachtich ons treckende uyt de klepne kindervachticheden / heeft ons saecken beloofst die hemels zijn. En wilt u dan niet verwonderen in het ghene daer lichtelijck henen drijft / ende vooz by loopt / noch en zijt oock van gheen

gheen klepne ende verworpen gesinthejdt.

Maer beuselinghen der groote worden ge- August. conf. 1. c.9.
noemt onderwindinghen / ende dat sy sulcks
waeren van klepne kinderen / sy souden ghe-
strafte worden van hun ouders.

Gheluck-saeligh is den man, vviens hope Amb. in Psal 118.
is den naeme des Heeren, ende die niet en
heeft ghesien naer de ydelheden ende val-
sche malligheden. Die dese niet en siet is
gheluckich / ende die daer naer siet is dul en-
de uyt-sinnigh / soo dat dan ieder op-
staer van de rasernije der wereltlycker lusten / die 't her-
te met de sinnen soo onstellen / dat die hun selfs
niet en kunnen wesen.

En ghedenckt niet meer de sonden van Psal. 24.
mijne Ionckheydt, noch mijne onvetent-
schap o Heere.

Want wy sien eenighe soorte van sotten die August. lib. 1. de peccat. met. cap 35.
men noemt gynchelaers / die aenghebroecht
worden tot het bermaeck der wijsse lieden / en-
de naer het ghemeen oordeel zijn sy kostelij-
ker dan de selve ghekleedt. Ende den Vaeder
beroept sijn kleyn soontjen van't welcke hy
met vzeughden al dusdanighe grillen is ver-
wachtede : maer nu daer een hope is van
op-kommen / ende dat men boosfeker houdt
dat met de jaeren sal blijcken het licht des
volle verstandts / de gynchelinghen der kin-
deren.

deren en zijn hun ouders niet alleenelijck
 veruoeghelijck / maer aenghenaem ende vol
 ghenuchten. Hoe! sy worden misschien hier-
 toe verueckt door het toe-lacchen/ ende door
 de ydelhejdt van hunne ouders! want mee-
 stendeel de kindtscheydt nu kennende Vaeder
 ende Moeder en derft gheen van beyde mis-
 segghen / ten zy dat van d'een oft d'ander
 wort toeghelaeten oft bevolen.

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum; sana
me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea! Psal. 6.
5.*

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
Psalms. 6.

*Heere vveest my bermhertich, vwant ick
ben kranck, Heere maect my gesondt,
vwant mijne ghebeenten zijn beroert.
Psalm. 6.*

SWijgh ick dan stil, of sal ick spreken?
Nee, ick en kan my niet verbreken,
Waer blijft ghy traeghen Medecijn?
Och! my en quam noyt eens te voren,
Al hadd'et iemant my ghesworen
Dat ick uyt u ghedacht sou zijn.

O liefste Godt ghy beydt soo spaede!
Slaet ghy mijn quael niet nauwergaede!
Och! wilt toch komen het is noot.
Waer toe mijn Godt wilt ghy vertoeven,
En meer en meer my soo bedroeven
In het verrasschen van mijn door?

D hervaeren al die by de Griecken
Oyt haelden lof aen alle siecken
Hadd'ick ghesaemder handt by my.
Paen gheluckigh in't ghevesen

Melampus, Chiron bey ghepresen

En *Podalyrius* daer by.

En ghy alleen waert achter-bleven
Die my ghesondtheydt konde gheven :
Maer op het lest ick u noch vandt.

O eenigh hulp om u ick wensche
Soudt ghy van my siel-braeckigh mensche
Wegh connen doen u heylbaer handt.

Mijn doode verruw' sy besaeghen
Die niet en stond in hun behaeghen
Als oock en dé mijn aeder-bloet.
Neen, seyden sy, ten kan niet wesen,
Want siet den puls is vvegh-gheresen
Neen, desen sicken sterven moet.

Dat dit soo zy, kan ick bevinden
Meer dan die veel hun ondervvinden :
VVant 't is te laet iet nu versint.
Hoe sou de konst my moghen baeten
Als sy den meester heeft verlaeten
En dat mijn sickte die vervvint.

Och! Och! ick kuym, ic kucch', ic kerme,
Ick roephelaes! vvêe my! och erme!
Van grooter pijnen ick besvvijck!
'Ken kan mijn hoofft niet recht gehauvven,
Mijn hert en doet niet dan verflauvven,
VVat ben ick doch min als een lijck?

Och! vvaer ick my nu keer en vvende,
Ick sie mijn leven gaet ten ende,
Och! 'tis met my nu al ghedaen!
En soud' ick iemandt openbaeren

Mijn pijn en alle mijn mis-baeren
 Ten kan ten monde niet uyt-gaen.

Och! dit is siet de schilderije
 Van al het ghene dat ick lije
 O Godt vvaer ben ick toe ghebrocht?
 'Ken kan noch gaen, noch staen, noch lenen,
 Mijn aenghesicht is heel verdvvenen
 'K hebb' menschen hulp voor niet ghesocht.

Mijn ooghe-lichten in speloncken
 Zijn alle-beyde neer-ghesoncken
 VVaermé dat ick soo snel eens sagh.
 Mijn vvanghen root zijn bleeck bedeghen,
 Hayr vvit als vlas hebb' ick ghekreghen,
 En ouderdom voor mijnen dagh.

En dat my meest doet pijn lijden
 En kan men branden of uyt snijden,
 Noch iemandts hulp komt my te pas.
 Ha siet nu eens met hoe veel vonden
 Dat ick te bedd' hier liggh' ghebonden
 En van al die noyt een ghenas.

Want sy en zijn niet om verdvviyen
 Met kruyden of met medicijnen,
 En elck van hun soo leelijck siet
 Of een turcks-mes die hà ghevlaeden
 Noch eenich meesters handt-ghedaeden
 En konnen die toe-heylen niet.

Dees vonden draeght mijn arme siele
 Om dat ick vol van boosheydt kriele
 Waer doorter banck ick ben gheleydt.
 Siet my door eer-sucht op-ghesvvollen

Siet my naer u eens ligghen hijghen
Op dat ghy my ghesondtheydt gheeft.

De kloeck' en stercke van lichaeme
Zijn medicijnen onbequaeme
Maer nut voor die zijn onghesont.
Aen my die liggh' hier neer-ghesmeten
Door-kerft, door-vvont, door pijn opg'eten
O toont nu eens vvat dat ghy kont.

Ick ben die spoeyde met verlangen
Van uyt *Ierusalem* mijn ganghen
Als ick dit *Iericho* besocht,
En gaende lancx die dorre landen
Viel onverhoets in 's moorders handen
Vvaer door ick by vvas omghebrocht.

Maer vvilt in my nu laeten drijven
Vvat vvijn, en oly van olijven
O hertelijck *Samaritaen*.
Of den *Levit* my keert sijn ooghen,
VVilt u voor hem aen my vertooghen,
Ick sal ghesondt daer henen gaen.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. *Psalm. 6.*

Heere vveest my bermhertich, vvant ick ben kranck: Heere gheneest my, vvant mijn ghebeenten zijn beroert. Psal. 6.

August.
soliloq.
cap. 2.

Ick ben sieck / ick roepe naer den Medicijn: ick ben blindt / ick haeste my tot het licht: ick ben doodt / ende ick versuchte naer het leven. Ghy zijt den Medicijn / ghy zijt 't licht / ghy zijt het leven. ô JESU van Nazareth; Weest my bermhertich Sone van David; Weest my bermhertich fonteyne der bermherticheydt. Verhoort het ghene naer u den siecken is roepende! Licht dat daer voor-by gaet / verwacht den blinden: biedet hem de handt / op dat hy tot u mach komen / ende in u licht het licht aenschouwen.

August.
medit.
cap. 36.

Want uwe ooghen sien mijn menigherlyke onvolmaecktheden. Keyckt / bidde ick u / naer my u goedertieren handt / ende weert van my al het ghene in my verbelicht de ooghen uwer goedertierentheydt. Heere voor u is mijn ghesondt heydt en mijnne kranckheydt / wilt / bidde ick / die betwaeren / ende dese ghe-
nesen.

wesen. Heere maeckt my ghesont, ende ick sal ghesont zijn: maeckt my behouden, ende ick sal behouden vvesen. **O** ghy/die gheneeft dat krank is / ghy die betwaert dat ghenesen is / ghy die naer uwe belieste weer op maeckt dat ghebroken licht ende verballen.

O Heere/waert by aldien dat eenighe dochters van Jerusaleem u mijne siekten te kennen gaven / oft by gheballen daer eenighe waeren weerdich om u op te draeghen; want vele van dien uwe hulpe behoeven.

Guiff.
Abbas
ser. 46.
in Cant.

Och hoe gheluckich soude ick wesen dat eenighen hemelschen Hondert-man aen u sende: Heere mijnē knecht light tot mijnē huyselam, ende hy is met allen qualijck. **O** Heere / oft ghy ter/sondt gaest booz antwoorde: Ick sal komen, ende hem ghenesen. Heere segghet met een vvoordt, ende ick sal gesont vvorden. Ghy komt met een woordt/aengesien ghy selve zijt het woordt.

De medicijnen der aerden hebt ghy gheschaepen / om te helpen een ieders verderffnisse / booz alle quaelen hebby bereydt bysondere baeten; want ghy zijt vermhertigh ende den vermhertighen selve.

August.
soliloq.
cap. 20.

Och laten! Heere weest my vermhertich. Helaes! siet mijne quetsuren ick niet en verberghe: Ghy zijt den medicijn-meester / ick ben den siecken; ghy zijt den vermhertighen / ende ick den kattijbighen.

Aug. lib.
10. cont.
cap. 28.

Idem
ibid.
cap. 30. **W**ive almachtighe handt / ó mijn Godt / heeft sy niet de kracht te ghenesen alle de sieckten ende quaelen mijner siele?

Hier in
Psal. 102 **O**nse siele is veel kranckheden onderwozen / soo veel sonden / soo veel plaegghen.

Aug ser.
59. de
verbo
Dom.
cap. 11. **H**et menschelijck gheslachte is kranck / niet dooz kranckheden des lichaems / maer dooz de sonden.

Chryf.
hom. 14:
in c. 4.
Matth,
Niet alleen ghebroken te worden dooz lam-
micheydt / maer oock te sondighen is een
sieckte / iae de sieckte van die sondighen is
schaedelijcker dan wel der ghene die lam zijn /
ende wel soo vele als de siele is beter dan het
lichaem.

August.
medit.
cap. 4. **O** Heere verleent my eenighe medicijne /
dooz de welcke ick mach worden ghenesen /
draght sorghe booz my die ben on-lustich / ge-
neest my die slauw ben / ende verweckt my
die ghestorben ben.

Chryf.
in cap. 4
Matth.
hom. 14. **O**nse sielen zijn bevanghen met vele sieck-
ten / ende dese sieckten zijn die IESVS Christus
wilt dat wy sorghe draghen dat sy souden
worden ghenesen.

Ambz.
tract. d.
42. inā-
tionib9. **H**y gheneest onse sieckten des lichaems / op
dat hy die uit onse sielen soude verdrijven. De
sieckte der siele is de sonde / daerom seght den
Propheete: Maeckt mijne siele ghesont, want
voor u hebbe ick ghesondicht. De ongesont-
heydt onser siele is hoobaerdije ende gierig-
heydt.

Inghelijckx onder het af-beeldtsel van die Ambr.L. 4. in c. 4. Luc.
 Brauwe de schoon-moeder van Simon ende
 Andreas lagh ons vleesch in verscheyden son-
 dighe kortsen / ende in den brandt der onghe-
 maetighe aenlockfels tot verscheyden lusten.
 Oock ick en achte de dertel-liefde kortse niet
 minder te wesen als een brandende : want de-
 se onsteeckt het lichaem / ende die ander het
 herte. Onse kortse is de giericheydt / onse kort-
 se is de vleeschelijcke wellusticheydt / om dat
 alle quaede begheerten zijn brandigh. Onse
 kortse is de gramschap / sy stelt het heel li-
 chaem in't vier / ende de siele in affchen. Wel-
 lusticheydt des vleeschs brandt meer dan de
 kortse / ende is veel eer onsteken.

Want een swaere sieckte / ende een heete Chryl. in c. 3. ad Phi- lipp. ser. 11. dig- gressio- ne mo- rali.
 kortse ons waeren bevanghende / ende wy en
 laghen noch op bedde / maer in ons eyghen
 vuylicheydt / noch min oft meer als te mid-
 den in den dreck / wy wentelden in onzerbaer-
 heydt / oberbloepende van wonden / ghebende
 eenen stanck / wy laeghen vuyt / ongeschickt /
 in-een ghekrompen / ghelijckende meer scha-
 duwen dan menschen.

Jae daer licht de wereldt door en door / te August. ser. 59. de verb. Domini cap. 11.
 weten / van het Oosten tot het Westen / eenen
 grooten siecken / maer om dien te ghenesen /
 is ghekomen den oppersten Medicijn / die
 hem heeft vernedert tot het sterffelijck vleesch
 als tot het bedde van den siecken.

Chryf.
in ca. 3.
ad Phil.
serm. 11.

Hy heeft hem sien broeten inden dreck /
dooz-geten bande wormen / bevanghen bande
kortse / ende van den hongher / ende bestaen
dooz alderhande soorte van sieckte. Want de
kortse quelde hem (dat is de geile lust) ende de
hitten bedwanghen hem (dat is de hoobaer-
dije) eenen onversaedelijcken hongher bevingh
hem (dat is de giericheyde) ende hy was ge-
heel in etter (dat is onkuysheyt) ende hy
was blindt van ghesichte (dat is afgoderije)
ende hy was blindt ende doof (dat was dat hy
aenbadt steen ende hout) ende hy hadde eene
grootte mismaecktheydt (dat is de sonde) im-
mers hy en was niet dan druck ende swaere
ellendighe karrichheydt. Hy heeft hun on-
gheschickter hoozen spreken / dan als doen de
dulle ende vertwoedde menschen / als sy het
hout ende steen hummen Godt waeren noe-
mende. Hy heeft hun ghesien in alle dese ghe-
breken / niet teghenstaende en heeft hy die
noch niet verbloect / noch en blijft op hun
niet meer verbitteert / noch hy en is hun niet
gheheel afghekeert / noch hy en heeft die niet
vervolght in synen toren : aenghesien hy den
Heere was die sijn selfs werck niet en verach-
te. Ten lesten wat doet hy ? hy bereydt ghe-
lijck eenen herbaeren Medicijn alderhande
kostelijcke medicijnen.

Orig.
hom. 7.
in Lev.
c. 12. & 13

Ende om dies wille dat hy selver is het
woort Godts / soo en soeckt hy niet alleene
baete

baete vooz sijne siecken/ uyt het say der krup-
den/ maer uyt sijne krachtelijcke woorden.

Want daer was den Prince der Medicijnen Orig.
ho. 1. in
Pfal. 34. Esculapius, die kende genesen alle sieckten
ende alle krankheden.

Hu kende aen den pols al wat daer schuyt- Aug. in
Pfal. 43.
de in den siecken.

Hu was een herbaeren gheneser der men- Clem.
Alex.
lib. 1.
pædag.
cap. 2.
schelijcker ghebreken / ende eenen heylighen
beleser ober de sieckelijcke siele. Mijn Godt,
seght hu / gheeft ghesondtheydt aen uven
knecht, die op u stelt sijn betrouven. Heere
zijt my ghenaedich, vwant ick hebbe den ge-
heelen dagh tot u gheroepen. Siet den goe-
den onderwijser / die de wijsheydt is / ende het
Woordt des Vaders / die den hemel gheschae-
pen heeft / draeght sorghe ober gheheel sijn
schepfel / ende meestert het selve aen siele ende
aen lichaem : hu is al te wel bedreven medi-
cijn ende behoeder der menschelijcke ghestal-
tenisse. Staet op, seght hu aen den lammen
menschje / ende wegh-ghenomen hebbende u
bedde / daer ghy op licht / gaet naer huys : soo
die te voren onghesont was / wiert strax ghe-
sont ende sterk van lichaem. Ende Lazarus
begraven zijnde / seyde : komt uyt. Den doo-
den is ghekomen uyt den graebe / soodaenig-
ghen als hu was eer dat hu stierf / betracht
hebbende de alghemeyne verrijzenisse.

Daerom heeft hu ghenesen soo veel kortsi-

Aug. lib.
de verâ
& falsâ
pœnit.
cap. 5.

ghe / soo veel lamme / soo veel kreupelen / soo
veel blinde / ende soo veel uytghedrooghe / op
dat den sondaer van hem niet en soude wan-
hopen / hy noemt hem den Medicijn / niet booz
die wel te passe zijn / maer booz die onlustigh
zijn.

Aug. de
doctr.
Christ.
lib. 1.
cap. 14.

Ende ghelijcker wijs die meester aen een
lichaemelijcke wonde / ghemeynelijck daer iet
by doet dat het ander beteghent / als koudt
by heet / oft diesghelijck. Soo Godts wijs-
heydt sorghe draeghende booz den mensche /
heeft haer selven ober ghegheben om den
mensche te ghenesen / sy is den Medicijn / soo
doock de medicijne. Ende om diestwille den
mensche dooz hoobaerdije is gheballen / om
die te ghenesen heeft daer toe ghebracht de
oodtmoedicheydt. Wy zijn bedroghen ghe-
weest dooz de schalckheydt van het serpent /
wy worden verlost dooz Godts verkleynig-
heydt. Maer nu de dinghen die als baen-
doecken op onse lichaemelijcke wonden ghe-
leyt worden / zijn dese / te weten / dat de ghene
die bedroghen waeren van een vrouwe / eenen
ghebozenen uyt eender vrouwe / eenen men-
sche der menschen / eenen sterffelijcken de sterf-
felijcke / de doode met de doodt verlost heeft.

Nazian.
orat. 16.

Soo oft dan by gheballen den verwoester
en den moordenaer onser siele / oft treckende
van Jerusalé naer Jericho / oft ievers elders /
u ghebonden hebbende onghelwapent / ende
gheent-

gheenſins op u hoede / u ſoude ghequetſt hebben.

Roeyt : Ick hebbe gheſproken, Heere, August. hom. 12.
 vveest my bermhertich, gheneest mijne siele;
 vvant ick hebbe voor u ghesondight. Godt
 ſal u ghenesen / indien ghy uwe quaele maer
 en belijdet. Ghy licht onder de handen van
 den Medicijn / roeyt met verdragen om hulp /
 hy koestert / hy brandt / hy snijdt / lijdt verdul-
 dich / noch en wilt niet anders gaede slaen /
 dan dat ghy meught worden ghenesen / ghy
 ſult ghenesen / indien ghy u vertoont den Me-
 dicijn / niet dat hy u niet en ſiet / indien ghy u
 verberghet / maer uws selfs belijdinghe is het
 beghinſel der ghesondtheyd.

De wonde ſoeckt den Medicijn / den Medi- Aug in Pſal. 40.
 cijn begeert de kenniſſe.

Keert tot my, ſeght den Heere / iſſer gheen
 balsam meer in Galaad, oft ievers eenen Ambr. ad virg. lapſam cap. 8.
 Medicijn! vvaerom en is de ghesondtheyd
 niet vveer ghekomen aen de dochter van
 mijn volck? Tot een groote quaele is noo-
 dich een groote ende langhe medicijne.

Want het heel menschelijck gheſlachte is August. ſerm 37. de verb. Dom.
 deſen menſche / die half doodt ligghende / lagh
 op den wegh verlaeten vande ſtraet ſchen-
 ders / die veracht wiert vanden boorzby gaen-
 den Prieſter ende Levit / maer om hem by te
 ſtaen ende te ghenesen is ghekomen den Sa-
 maritaen, in welcken Samaritaen heeft willen

verstaen zijn onsen Heere IESVS Christus.

Amb. de
42 māl.
manf 9.

Hieromme een ieder van ons buygghende de knien des herten ende des lichaems / bidde onsen Heere IESVM Christum (die daer ghe- neest alle onse kranckheden) ende segghe met den Propheten: Heere maect my ghesondt ende ick sal ghenesen zijn, Doorts dat hy segghe met David: Heere vvilt my ghenesen, vvant alle mijne ghebeenten zijn beroert.

Chryf.
in Pf. 26.

Want den ghenen die niet en wilt kennen den Medicijn / is buyten sijn sinnen; want hoe dickmael sien wy die rasende menschen de meesters spijt aendoen / wederstaen de ghesontheydt / niet te willen ghenesen worden / ende te bespotten het waerachtich sozge draeghen.

Ibid.

Loopt tot den Medicijn / terwylten ghy meught / op dat als ghy gheeren soudt / niet en sult kunnen.

Aug. in
Pf. 102.

Judien naer de verghiffnisse der sonden de siele noch wordt beslaeghen door eenighe beroeringhen / het is een slauw- moedicheydt / ende hy gheneest alle uvve slauvicheden. Alle uvve slauvicheden sullen ghenesen worden / en wilt niet breefen. Ghy sult segghen / hoe dat sy groot zijn: maer den Medicijn is meerder. Daer en is gheen sieckte ongheneesbaer by den almoghenden Medicijn / en laet ghy u maer alleene helpen / noch en verworpt sijn handt niet / hy weet / wat hy doet /

noch

noch en verblijdt u niet alleen soo hy u koestert / maer verdraeght doek als hy u snijdt / verdraeght de suerckinghen / denckende op de toekomende ghesondtheydt. Verdraeght dan sijne handen / ende gheeft hem den segghen / niet vergetende alle sijne vergheldinghen. VVant hy gheneest alle uvve quaelen.

Laet ons ons selver gheheel bevelen de handt vanden Medicijn / want hy en faect niet / noch hy en sal het ghesondt niet snijden voor het bedorven. Hy weet wat hy aenschouwt / hy weet de faute / want hy de nature ghemaect heeft. Hy onderscheydt 't gheue hy gheschaepen heeft / ende al dat daer ghesproten is uyt onse begheerlijckheydt / hy weet dat hy den ghesonden mensche heeft verbodt ghedaen / van niet te vallen in siecken / hy weet dat hy gheseydt heeft in't Paradijs : eet dat ende dat niet. Den ghesonden en heeft niet ghehoort het ghebodt vanden Medicijn / op dat hy niet en valle / maer ten minsten wesende sieck / dat hy hem aenhoore om hem op te helpen.

Wie ghy dan zijt / ô Christene menschen / die u beroemt van u ghesondtheydt / ende die u ghebeyt ghequetst gheueest te hebben / die u verblijdt wel te passe te zijn / ende niet droeuer en zijt dat ghy hebt sieck gheueest / ende die u niet en bemerckt machteloos te hebben ghelegghen / maer u verhoobeerdicht dat ghy

Aug. in
Psal. 40.

Chryf.
in ca. 10.
Luc.
hom de
Samarit.

In de kercke hebt verheben gheweest. Bemint
 Christum die u vande vry-buyters verlost
 heeft / bemint den Heere / die u nedergestreckt
 ende gheballen / heeft opgheheben. Bemint /
 seggh' ick / den Heere / die u in sijn kercke door
 sy-selven ghebrocht heeft / die u den weert be-
 volen heeft / die tinee penninghen / dat is / de
 Wet ende het Euangelie / tot ulven onderstant
 heeft uytghevepckt. Bemint seggh' ick / Godt /
 die u seggh: Siet ghy zijt ghenesen ; want den
 Heere heeft uwe ghesondtheydt lief / die om
 ulvent wille is komen op der aerde / om u van
 de moordenaers te verlossen.

*Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte
universa delicta mea! Psal. 22.*

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meū,
& dimitte vniuersa delicta mea. *Pfal. 24.*

*Aensiet mijnen oodtmoedt, ende mijn slaever-
nije, ende vergheeft alle mijn misdæden.
Psalm. 24.*

MYn Godt ghy siet soo wreet! gae ick u dan
niet aene?

Mijn Godt ghy siet soo wreet! en ghy my noch
bemint?

Neen aen't ghemeyne volck gheeft dit soo te ver-
staene,

In noot den eenen vrient den anderen noch vint.

Ghy siet, en ghy verdraecht d'ellende dien ick lije
Daer dat getrouuwe liefd' me-doogigh is in als;
Ghy siet my nu begaen dees peerdsche slaevernije
Met alle dit ghetuygh rondomme mijnen hals.

Maer of dit ambacht vyaer een eerbaer hert be-
quaeme

Noch alsoo seer veracht, en soo vervvorpen niet;
Het soude my misschien bath vvesen aenghenaeme
Bepeysende den val aen hooghere gheschiet.

Want het is noch gebeurt dat Koninglijcke handē
Krom stonden haer het vverck gedronghen van
den noot.

Siet *Protēus* Over-Heer van al d' Ægypte landen,
Siet *Menelaus* oock eens bedelensijn broodt.

Den *Syracusers* hand die schepters had gedraeghen
Droegh tot *Corinthen* oock de royen en 't palm-
maet.

Al voor-bevvijsen droef noch heden te beklaegē,
Om dat het met den mensch soo vvonderlijck
vergaet.

Maer tot veel ergher lot ben ick helaes! geboren
Die als een meule-peert hier draey in desen rinck.
Met *Samson* die sijn hayr wert listigh afgheschoren,
Voor s'Philisteynen heyr al-even-eens verginck.

Och! och! of ick oock waer tot ander werck ver-
wesen,

Hoe gheren en hoe kloeck soud' ick mijn taecke
slijpen doen!

Maer altijd voor en naereen sonde-slaef te vvesen,
Gheen schandelijcker saeck en mochte men be-
vroen.

Helaes! ick ben beschaemt. Van nu tot alle stonden
Ic mijn begonnē werck veroordeel en vervloeck;
VVant qualijck zijn my leet mijn oude vuyle sondē,
Of daer en komen nieuuy weer erghens uyt den
hoeck.

Neen

Neen, neen de rechte straf van alle boose daeden
Is dat de nieuwe schuldt komt d'oude volgen
naer.

Dit hebb' ick och! ghevoelt wel grootelijckx ter
schaeden,

En noch van alle die en hadd' ick gheen en vaer.

VWant door verscheyden strijdt vword ick hier op-
ghetoghen

Als't schip dat *Aeolus* gebruyckt voor eenen bal.
Nu ist dat 't lacke vleesch bynae my heeft bedrogen
Dan ist dat ick vveerom beduncke mijnen val.

Nochtans seer menichverfsoo vvin ick de laurierē
Al ben ick meestendeel met sonde noch belae
'T goet en 'tquaet overhant mijn sinnekens bestierē,
Om dat mijn slaverny altijt soud' omme-gaen.

En binnen dien gy komt met svveepen aengedrevē,
O Godt en van te slaen, maect ghy u selve moe,
En naedemael de pijn vwort voor de schult gegeven
Gy bringt tot mijne schult noch nieuwe pijnē toe.

Neen, neen *Ixions* radt en vverp ick niet bezien:
VVant ick rontom een radt ooc draeye t'allē tijt:
Maer Godt gy zijt soo vreet! ké hebt vvat medelien
En tot my arrem mensch sachtmoediger vvat zijt.

Vide humilitatem meam, & laborem
meum, & dimitte vniuersa delicta
mea. *Psal. 24.*

*Aensiet mijnen oodmoedt, ende mijn slae-
vernije, ende vergheeft alle mijn mis-
daeden. Psalm. 24.*

Mach. 6. **T**Ot vvat ellende ben ick ghekomen? In
vvat overvloedighe droefheydt dat ick
nu ben, die te voren vvas ghenuchelijck, en-
de bemint om mijn vermoghen! maer nu
ben ick ghedachtich het quaedt dat ick heb-
be bedreven.

*Beda in
Psal. 24.* Aensiet mijnen oodtmoedt, ende be-
merckt hoe dat ick ligghe vervallen in mijne
kranckheydt.

*Greg.
cap. 22.
in c. 7.
Iob.* De tegghenheydt van de schuldt is voor den
mensche gheworden een ghelwichte der pijn /
op dat hy quaelijck vry zijnde / soude dienen
sijn selfs bederffenisse / ende die teenegaer
knecht zijnde / hem soude verblijden in den
vrijdom der onbederffenisse; want

*Nazian.
carm. de
animæ
calamit.* Nu voor het vleesch de siele vvijckt,
Nu naer het vleesch sy omme-kijckt,
En met dat t vleesch de deughdt in-slaet,
Het draeght sy selven eenen haet,
En in veel traenen en misbaer
Beghevet hem tot arbeydt svvaer.

Al is't soo / dat iemant is machtich / ende edel van af-komste / niet teghenstaende / soo hy wordt verwonnen van de sonde / is den verworpensten onder alle verworpene / gheleijckertwijs eenen Koningh / indien hy komt te wesen slaeve der wilde menschen / is den elendighen die ter wereldt leeft. Dus is't met hem die daer leeft in sonde ; want de sonde is wildt / ende onbestierigh / sy brenghet de siele onder haere wreetheydt / niet en isser soo buyten alle redene als de sonde / daerom seght den Propheete : Den mensche soo hy vvas in eere, is gheleken ghevveest by de redeloose beesten.

Chryf.
hom. 9.
in ep. 1.
ad Cor.
tom. 4.

Doorzwaer / indien wy gheestelijck verstaen wat dat beduydt de slaavernij van Aegypten : Wy bekennen / dat / te dienen aen die van Aegypten niet anders en is dan onderworpen te worden de vleeschelijcke sonden / tot de welcke den noot niemant uytwendelijck en dwinght / maer wel de traegheydt des ghemoets / ende de oneerlijcke begheerte des lichaems / aen de welcke hem het herte eendrachtelijck ten onder gheeft. Den Salighmaecker verhaelende van den byjdom / ende van de slaavernij / seght aldus in sijn Euan-gelie : Den ghenen die sondicht, is slaeye des sonde.

Orig.
hom. 16
in c. 67.
Genes.

Hom. 8.
in cap.
15. Exod.

Gelijcker-wijs dat Aegypten (die aerdsche landautwen) vooz de kinderen van Israel wort ghenaeint het huys der slaevernije / in't ghesagh van Iudaa ende Ierusalem, (die hun soo vele zijn als het huys van byjdom) in het ghesagh van het hemels Ierusalem / het welck om soo te segghen is de moeder van byjdom / daer dese wereldt met al het ghene daer in is / moet wesen het huys der slaevernije.

August.
serm. 12.
de verb.
Domin,

Wat is't dan te verwonderen dat dese wereldt daghelijcks wordt ghekastijdt / sy is eenen knecht wetende den wille van hummen Meester / ende saecken uptrechtende die weerdich ghekastijdt dienen / dat sy dan niet en weyghere de castijdinghen die sy verdient heeft ; want die naer den meester niet en wilt hoozen / sal ghewisselijck de straffe moeten onderstaen / soo dan die hem kent schuldich ghecastijdt / dat hy sijnen kastijder niet teghen en spreke / op dat hy bermherticheydt misschien berwerbe.

Prover.
26. v. 8.

Een svveepe voor het peerdt, een halster voor den esel, een roede op den rugghe der onverstandighe.

Bernar.
serm 3.
super
Qui habitat in adiutor,

Hoe! zijn wy dan beesten? sae wy waerachtich. Den mensche vvesende in eere, en heve

hevet niet verstaen, hy is gheleken geweest by die redeloose beesten.

De eselachtighe ende beestelijcke ghengentheden hebben verkeerde wetten. Als ghy te vreden zijt te vasten / soo prikkelc u het aenlocksel der gulfsicheydt: als ghy u voozstelt te waecken / dan benauwt u den vaeck. Bernar.
ferm. 5.
de ascēs.

Vat sullen vvy dan doen met desen esel?

Wy sondaeren sullen gheestelijck het selve onderstaen dat Samson naer den bleefche tot onser onderwijsinghe heeft gheleden. Den oghandt sal ons als hem bespotten / ende als fels om de meulens te draeyen, uytstenden. Daerom den Heere (op dat wy onsen halg inghelhoorzaem het Chrijtelijck iock niet ervouden waerdich maecten den esel-meulen) vermaent ons door den Prophete: En vvilt niet vvorden ghelijck een peerdt oft eenen nuyl, in vvелcke gheen verstandt en is. Want een mensche als op een ander plaetse seght den Prophete: niet kennende sijn eere vvordt gheleken by de beesten, ende hy vvordt de selve ghelijck. Het ghene wy inden koningh an Babilonien ooghmerckelijck sien volzacht / die door sijn goddeloose verwaenteydt en groote hooverdijhe uytghedaen hebende het menschelijck verstandt / heeft in dat eestelijck hert de straffe moeten lijden. Paulin.
ep. 4. ad
Seuerūs.

D ij

waer

waerden menschelike ghesteldt in doolinghe / ende
 verballen in de gherechticheydt / ende als
 eenen Sampson verlaten van de deughdt der
 wijsheyt ende der ghenade / wordt recht-
 verdelijck ghestraft door verblindtheyt / en-
 de door den meulen. Want hy is tweerdich
 het beeste-verck, die hem selven heeft be-
 rooft van het redelijck licht / ende naer de ghe-
 lijckenisse der beesten hem selven als een sla-
 ve des lichaems heeft wech-ghevozen.
 Oberflaet het gheheele leven van dusdaene
 menschen / ende inbeeldet eens de ghedaente
 bande meulen-treckende beeste, ghelijck
 haere ooghen bedeckt zijn met bodden / soo
 zijn de ooghen van sulcker menschelike siele door
 de buylicheyt van sijn leven overtrocken / en-
 de door de dolinghen sijner sinnen als ontrent
 de omme-keeren des meulens ellendigh ver-
 keerende / ledich tot sijn eyghen / maer wacker
 tot eens anders gherief. Hy staet in den
 wegh der sonden gheboeyt met sijn begheer-
 lijckheden / ende hy sy selven maeckende eene
 ghebanghenisse / besloten in de duysterheyt
 sijnder dolinghe / ende door sijns sonden buy-
 lichheyt in een ghetrocken / sleuyt hy sy selven
 het meulen-iock, ende hy draeyt den me-
 len-steen sijns ghemoets / ghescherpt door de
 krijgheylheyt der boosheyt / ende hy maelt
 het meel voor sijnen vijandt / van het bedor-
 ven koren sijner siele; want ghelijck daer
 staet

staet gheschreven: Den sondaer vliedt van
sijn eyghen selven. Alsoo die daer sondicht/
maelt met sijns levens meulen de quaede tar-
we/op dat hy daermede spijsse den dupbel/aen
wien de siele is het broodt ende den hongher.

Maer daer zijn verscheydentheden in de
meulens, eenighe zijn booz menschen / ende
eenighe booz beesten / ende den meulen booz
de menschen is daer van staet gheschreven:
Daer zijnder twee die maelen op eenen
meulen, den eenen sal vvorden aenghenom-
men, ende den anderen verlaeten.

Orig.
tract. 5.
in Matt.
cap. 18.

Laet ons dan eens oberleggghen / wat sy
maelen / die daer zijn draepende den meulen/
ende voortz wat dat den meulen is / ende mis-
schien dese wereldt is den meulen / om dat in
de selve wordt aenghevoert de ghedaente van
het menschelijck lichaem / in't welck onse
siele wordt ghesloten / als in eenen kercker/
ende indien sy wel wilt / sal aldaer wercken
het broot der hemelen. Zoo dan in desen
meulē der siele die onder-haebigh is de sonde
maelende die gheschoten tarwe / die bedorven
is door bochticheydt / en kan het binnenste
van het buytenste niet ghescheyden / ende om
die reden wordt sy daer ghelaeten / om dat
haer blomme niemandt en behaeghde.

Amb. in
cap. 17.
Luc.

Orig.
tract. 5.
in Matt.
cap. 8.

Den Efel-meulen en kan niet dan met groote redene ghenaemt worden het alder-swaerste lijden des menschen / dat altijt treckt neder-waert.

Greg.
lib. 6.
mor c.
26. in c.
5. Iob.

Want wat wordt beteeckent door den Efel-meulen, dan alle aerdsche plichtinghe / die ter wijsen sy door sotte begheerte de halsen toe-stroopt / drijft den selven tot desen gheduerighen arbeydt.

Aug. ser.
107. de
temp.

Want den meulen is den arbeydt van dese wereltd.

Aug. in
Psal. 6.

Ende ick denck dat den meulen wordt genoemt de wereltd; want sy wordt ghekeert door de wielen van den tijdt / ende sy verplet haere lief-hebbers.

Greg. 7.
mor. in
c. 6. Iob.

Dit ghetuyght Sampson ghevanghen van de Philistijnen, die naer dat hy verlozen hadde sijn ooghen / betwiesen is tot den meulen; want de quaele gheesten / naer dat sy van binnen ontgraeben met de prickels der bekozinghen de slach-orden der aendachticheydt / senden die buyten tot ghedurighen arbeydt.

Aug. in
Ps. 132.

En waer? tot den rosch-meulen? omme dies wille dat sy in dese wereltd verkeeren / die door den rosch-meulen verstaen wordt; want

want dese wereldt ghelijck eenen meulen
vvordt omghedraeyt.

Maer toe tot den rosch-meulen? want die In Ps 99
ghekettet zijn aen de wereldt / worden ghe-
houden in den omme-loop van wereldtsche
saecten / noch min noch meer als in eenen
meulen.

Ende sy trocken my tot hun in eenen om- Aug. so-
liloq.
cap. 6.
me-loop, van een sonde tot de ander / en van
d'een buylicheydt tot de ander.

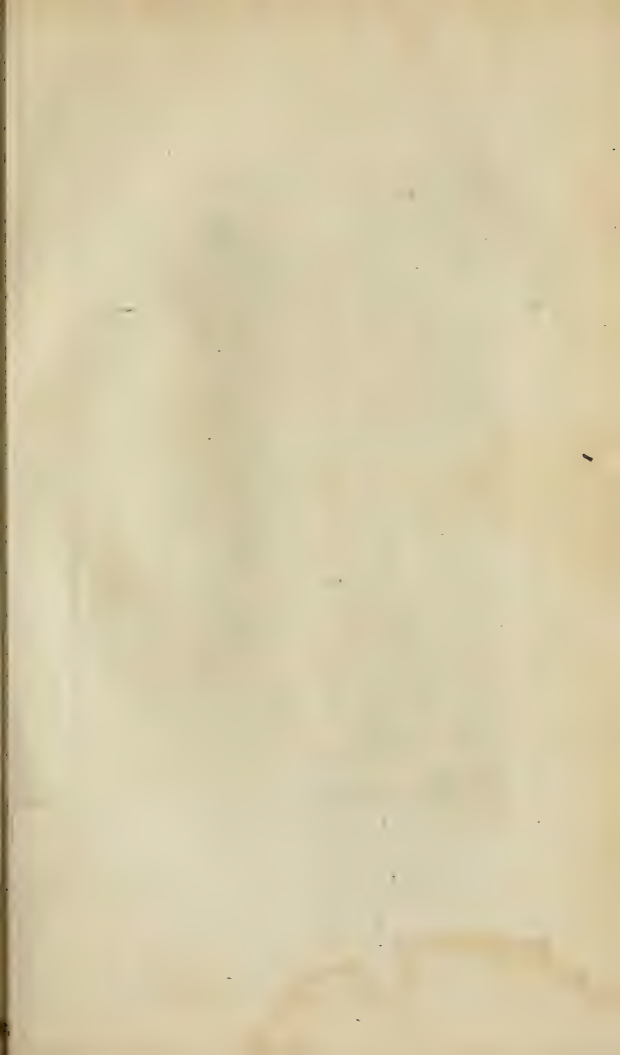
Daerom wordt seer wel gheseydt door den Gregor.
lib. 16.
moral.
Goddelijcken Sangher: Mijn Godt steldt
dese ghelijck een radt; want de quaede wor-
den ghesteldt als een radt / om dies wille / dat
sy gesonden worden tot gheduerighe slaever-
nige, als sy verstoijnen dat bozen is / ende dat
sy volghen het ghene dat sy behoorden te lae-
ten / uyt het leste worden sy verheben / ende sy
vallen in het eerste.

Daerom wordt gheseydt door den Ko- Greg. 1.
2. m. or
c. 4. in 1.
c. Iob.
ninghlijcken Prophete: De Goddeloose
wandelen in eenen omme-keer; want ter
wijlen sy het inwendich niet en begheeren /
vermoeyen hun in uytwendighe slaevernige.

o my ellendich mensche! wie sal my ver- Bern.
hom. 81.
in Cant.
lossen

lossen van desen schandelijcken arbejdt? Ick
 ben ellendigh/maer ick ben vry: ick ben vry
 om dat ick een mensche ben/ick ben ellendigh
 om dat ick ben een slaeve / ende ter oorzaecke
 van mijn slaevernise ellendich: maer in het
 ghesagh van mijnen wille ontschuldelyck.
 Want den wille is die vry zijnde haer selven
 heeft ghemaect een slaeve der sonde / ende die
 de sonde is toe-ghedaen/sondigh als een sla-
 ve der sonde.

*Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me,
et in pulverem reduces me. Job. 10. 5.*

V.

Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me.

Iob. 10.

Ghedenckt doch eens dat ghy my als slyck ghemaeckt hebt, ende dat ghy my in stof sult vvederom verkeeren. Iob. 10.

K En hadde noyt gheloost dat de berghetentheden
 Oock hielden hunne plaets in d'opperst' hemel-steden:
 Maer wel / dat altemets Godt om de sijne pepst.
 Aeen/ neen/ het is al raes/ men moet 'et soo niet achten/
 Dat hy soo seer op ons sou setten sijn ghedachten/
 Of indien hy dat doet / hy doed 'et wel ghebeyst.

Ha Godt ! my dunckt wel half (wilt ghy't oock inimers weten)
 Dat ghy van oberlangh hebt teenegaeer bergheten
 Het werck daer ghy dijn handt eens meesterlijck aenstaect.
 Ist u uyt u ghedacht ? Ick sal't in korter stonden
 Hoe dat 't selb' is ghebeurt nu andermael verkonden/
 En segghen dattet eerst uyt d'aerde wiert ghemaect .

Wilt ghy nu weten waer ? 't was in den hof van Eden,
 Daer 't schepsel van den mensch ontfingh sijn volle leden
 Als ghy daer ober gaest den soet-besielden blas.
 Te midden desen hof ontwierp haer een fonteyne
 Van water altydt versch/ schoon / silver-klaer en reyne
 Bespzoeyende 't gheboont/ en allegaer 't ghewas.

En weet ghy nu den tijdt ? 't was als ghy met de dymen
 De wouste-wilde zee had sterckelijck doen tynen
 Die noch daerom end' om staen muere-wijs gheselt,
 En dit alsoo ghedaen/ u wijsheydt daer vergaerde/
 Een hoopken ongheschickt van roo-gheschilderd' aerde/
 Als ons de waere Schryft waer-blyckelijck beymelt.

Maer soo ghy met u handt hoe lijfich dat ghenaeckte
 Van bleesche/ been / en bloedt ghy my een lichaem maecte
 Al was de stoffe slecht/ ruyt/ onbequaem en grof.
 Soo dat uyt dit beghin te vollen kan gheblijken /
 Dat mijn gheboort en doodt elckanderen ghelijcken /
 En dat ick niet en ben/ dan affchen ende stof.

Als den Pot-backer/ siet/ in Samos schoon contreye
 Tot sijnen keur en wensch is bindende de kleye
 Dit welck' hy potten maect tot ieghelijckx behaegh.
 Al-bozen met de spae gaet hy dees onder schieten
 Met water dan daer nae besprizinghen en begieten /
 Tot dat sy nu is tay / verwerckich en ghedwaegh.

Die nu van pas bereydt/ beghint hy op sijn raeyen
 De deessenen daer van van langher handt te draeyen
 Tot dat hy sijnen pot siet teenemael voldaen :
 Maer naer een korte wyl/ misschien met niet met allen
 Sal desen aerden pot in stucken moghen vallen/
 En in sijn oude klep soo wederom bergaen.

Och ! als ick 't wel bedenck/ soodanich is mijn leben
 Een heurtjen/ eenen niet / kan dat sijn eynde gheben.
 Och ! ick ben menich werf in kommeringh' en pijn /
 (Maer dat den dagh den nacht/ de maenden en de iaeren
 Van self op hun ghetij allenghskens henen vaeren)
 Om weten wat dat is soo sy nu omme zyn !

Doowaer/ 't en is gheen noot / hoe dat ick moet verrasschen
 Mijn beenderen gheraemt/ mijn schilderij van affchen/
 't sal hem ghenoech van selfs begheben alle-mael.
 O waer mijns lebens draet wat stercker doch ghespouen
 Of waer mijn lichaem oock soo stijf in een gheronnen
 Als op den hemel doet het blinckende cristael !

Of waer ick soo ghemaect ghelijck de kleyne bieren
 De welke met de nacht daer ruymelen en swieren
 En glinsteren als goudt hier boven in de locht !
 Of waer ick oock ghemaect als die schoon Enghel-benden/
 Die hun naer humen wensch lichaemeloos boortwenden/
 My waere veel gheluckx en segghen aengheboort !

Dan soude my met die/de Eeuwighedyt behaeghen/
 Dan soudent my aenstaen die iaeren en die daeghen
 Welck worden booz die locht en 't sterre-licht bewaert.
 Maer langher leben sy die met ghelatte binnumen
 De konckelen der zee op ende neer beklimmen
 Die Doris booz heur haer Oceanus daet haert.

Ghelijgher is oock de pluyne-rijcke swaene
 Die haer alleen ghewent den bijber in te slaene
 Soo sy maer uyt den dop kamt nieuwelinckx ghezoet
 Orh ! waer ick op mijn lijf soo hert ten alle kanten
 Als yser ende stael/ als doen de diamanten
 Hoe soud' ick daer mé zijn te passe wel-ghemoet !

O neen ! een beter lot die Susters ha'en gheschoten
 Wiens handen van metael eenvoudich zijn ghegoten /
 Soo deed' Achilles oock / wiens lot alsoo gheviel
 Te wesen wel soo sterck/ dat gheenderley gheweire
 Noch besenijnden schicht mocht komen in sijn deire /
 Want hy was quetsse-loos behalven in den hiel.

Maer wat ist dat ick segh ? waerom wil ick mis-prijsser
 En mijs ghestaltenis licht sinnelijck bezwijsser/
 Weer dat sy wierdt ghemaeckt uyt stoff' die niet en docht !
 Aen/den Pot-backer self bemint sijn eyghen haeten /
 Noch hy en kan te recht niet loochenen/ of haeten
 't werck met sijn eyghen handt eens daedelijck ghezocht.

Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. *Iob. 10.*

Ghedenckt doch eens dat ghy my als slyck ghemaect hebt, ende dat ghy my in stof sult vvederom verkeeren. Iob. 10.

Hier. 18. **S**Taet op ende gaet nedervvaerts in het Spot-backers huys, ende daer sult ghy hooren mijne vvoorden. Ende ick ghinck neder in des Pot-backers huys, ende fiet, hy maecte een vverck op een vviel, ende het vat brack dat hy maecte van der aerden met sijn handen, ende omghekeert zijnde heeft hy daer-af een ander vat ghemaect alsoo het hem ghenoeghde in sijn ooghen dat hy't maecten soude: Ende des Heeren vvoort is tot my gheschiedt, segghende, en sal ick u-lieden niet kunnen ghedoen ghelijck desen Pot-backer. Siet ghelijck de pot-aerde in des Pot-backers handt is, alsoo zijdy in mijn handt ghy huys van Israël.

Hugo
Card. in
hunc lo-
cum.

Den Propheete willende vertoonen de moghentheydt Godts / ende de broosheydt vanden mensche / vergelijckt Godt met eenen Pot-backer / ende daer benebens den mensche met de pot-aerde / die niet en kan teghen
Godt

Godt / ghelijck de pot-aerde oock niet en kan teghen den Pot-backer. Daerom wordt gheseydt totten Romeynen aen het 9. Cap. Soude het schepsel vvel kunnen segghen aen sijnen Schepper, vvaerom hebby my aldus gheschaepen? Ende Isaiæ 45. V Vee den genen die teghen sijnen Schepper seght, een scherf vander aerden des landts van Samos? sal die pot-aerde tot haeren pot-backer segghen, vvat maectt ghy? ende Isaiæ 64. Ende nu, ô Heere, ghy zijt onsen Vaeder, ende vvy zijn pot-aerde, ende ghy zijt onsen Schepper, en vvy allegaeder het vverck uvver handen.

Oversulcx dan neer te klimmen ten huuse des Pot-backers / is soo veel als te bedencken sijn vleeschelijcke kranckheydt: want onse lichaemen worden vaeten ghenoeint / om dat sy in hun besluypen eene bochticheydt / ende den alderkostelijcksten schat / te weten / den gheest gheschaepen naer de afbeeldinghe Godts. 2. Rom. 4. V Vy hebben desen schat in aerde-vaeten. Want Godt is den Pot-backer / ende dat wat wordt gheborghelijck gheseydt / ghemaectt te worden op een wiel / oft ter oorsaecke vande onbasticheydt des lichaems / oft om diestwille dat het beghinsel met het eynde een zijn / ghelijcker staet Gen. 3. Ghy zijt van aerde, ende ghy sult in aerde vergaen.

Den mensche dan is gemaectt van aerde ;
want

Greg. l.
10. mor.
cap. 36.
in c. 10.
Iob.

want uyt de selve is hy opghenomen om mensche te wesen / het welck den heylighen Job seer wel de ghenaeede des rechters bozen wozyt / als hy seght : Ghedenckt toch dat ghy my als slijck ghemaect hebt. Als oft hy klaerlijck wilde segghen : Bedenckt de broosheydt des vleeschs / ende vergheeft de schuldte van mijne boosheydt ; Waer dat gheboeghe-lijck doock wozyt hy-gheboeght de doodt des lichaems / soo terstondt daer naer is volghende : Ende ghy sult my in stof vvederom verkeeren, als oft hy opentlijck begheerde ende seyde : Ghedenckt doch hoe dat ick door het vleesch kome uytter aerde / ende door den onderganck van het selve wederom naer der aerden moet vertrecken.

Gregor.
Ibid.
c. 37.

Al het ghene wy hebben ghesproken vanden uytwendighen mensche / kan eenichsins oock te passe komen op den inwendighen / ende het dunckt my redelijck al het selve in't korte te betoonen. Ghedenckt, bidde ick u, dat ghy my als slijck ghemaect hebt. Onsen inwendighen mensche is als het slijck ; aen-ghesten hy door de ghenaeede des H. Gheests ghegoten wozyt in aerdsche ghestaltenisse / op dat hy wozyde opghestijghet tot het verstandt van sijnen Schepper ; want de mensche-ghe-dachtenisse die verzooght is door de onbruchtbaerheydt haerder sonde / wozyt wederom groene door de kracht des H. Gheests / ghe-

ghelijckertwijjs de besproeyde aerde / Maer
 dickmael hebbende ontfanghen de deughden
 der opperste gaebe ghebzuypcken wy de selve
 eendrachtelijck / ende worden verheben dooz
 het gheniet van doozgaende ghelucksaem-
 heyd / soo dat daer uyt ghebeurt dat den sel-
 ven gheest die hem hadde verheben / hem wey-
 nich tijds is verlaetende / op dat hy hem sij-
 nen mensche vertoone / 't welck den heylighen
 man van stonden uyt-leght als hy daer by
 voeght : Ende ghy sult in stof vvederom ver-
 keeren.

Want soo het ghemoet maer een weynich
 dooz den af-treck des gheests wordt verlae-
 ten in bekozinghe / insghelijckx wordt de aer-
 de ontrocken haer eerste bochticheydt / op dat
 den mensche soo verlaeten zijnde / soude ghe-
 voelen sijne broosheyd / ende bekennen hoe
 hy is opghedrooght / sonder den inbloedt der
 opperste ghenaele / den mensche wordt be-
 quaemelijck gheseydt te ghedijen tot stof / om
 dat hy hem selven verlaeten hebbende / wordt
 ghedreven met alle winden der bekozinghe.

De heylighe menschen dit alles wel ober-
 legghende / hebben als schoone vaeten opghe-
 maect tot lof ende eere desen hunnen Schep-
 per / ghenaeemt den pot-backer / ende hun sel-
 ven de pot-aerde / alles dooz eene schoone be-
 lijdinghe ende betweghelijcke uyt-spraecke.
 Ende nu Heere, seght Isaias / ghy zijt onsen

Rupert.
 l. br. 2.
 c. 20. in
 Genes.

vaeder, ende vvy zijn aerde, ghy zijt onsen Schepper, ende vvy zijn het vverck uver handen. Ende Godt den selven Schepper seght tot Jeremias: O ghy huys van Israël en sal ick u niet kunnen maecken ghelijck desen Pot-backer, Siet ghelijck de pot-aerde in de handt is van den Pot-backer, soo zijt ghy in mijn handt ô huys van Israël? Want hy hadde haer ghetoot eenen Pot-backer die sijn werck dede op een wiel / ende dat vat / seght hy / 't welck hy brochte met sijn handen is verstroyt ghevorden, ende zijnde vveer-gekeert, heeft het selve ghemaect tot een ander vat, ghelijck sijn ooghen ghenoeghde te maken. Daerom seght den selven Isaias: VVee hem die sijnen Schepper teghen-spreect, die maer en is een scherf van d'aerde van Samos. Dit wetende den hemel-schen rechts-ghelcerden Paulus / seght: O mensche vvie vvilt ghy vvesen die daer ant-voort aen Godt, sal het schepsel segghen aen sijnen Schepper, vvaerom hebby my soo gheschaepen? oft en heeft den pot-backer niet de macht te maecken uyt de selve aerde een ander vat ter eeren, oft een ander vat ter schande?

Gen groote weerdighe lesse / ende eenen grooten wel bequaemen middel der stil-swij-ghentheydt is het bedwangh der tonghe. Godt is onsen Schepper / en wy sijn schepsel.

Dit

Dit vermaent ons seer heftelijck dat wat
 der uytghelesentheydt ende dat behaeghelijck
 swerck des eeuwighen Pot-backers / hy ver-
 maent / seggh' ick ons / op dat wy met den
 Prophete het voor-belwijs der Goddelijcker
 vermoghentheydt souden aen-schoutwen.
 Want soo hy hadde klachte ghedaen van de
 verworpenheydt der broeders van Israel / hy
 seyt: Sullen vvy segghen, is daer sonde by
 Godt? Verre moet dat van daer zijn. Ende
 op dat hy dat soude segghen / was hy oock in
 desen Prophete nederwaert ghekomen ten
 huysen vanden Pot-backer / ende hy hadde ge-
 sien dat het huys van Israel aerde was / soo
 wel als alle de vuylicheydt der Heydenen / en
 om dieswille dat Godt almachtich Pot-bac-
 ker van dit al / niet naer recht / maer alleene-
 lijck door genaede Abraham heeft aenghenom-
 men als hy was Caldeusche aerde / ende uyt
 hem ende uyt den aerdschen deessien van sijn
 saet heeft ghemaect naer sijn belijste vaeten
 der barmherticheydt / vaeten der eere en der
 glorie / wat was hy hē meer schuldich / dan
 dat hy schuldich was aen het gheheele slijck
 van het gheslacht van Adam? Dit hadde ge-
 merckt desen wijsen ende oodtmoedighen / en
 voorzekerlijck hy was wijs om dat hy oodt-
 moedich was / en om dat hy hadde een oodt-
 moedich gheboelen. Want de wederspanni-
 ghe aerde en was door sijn handen niet ver-

stroyt geweest om de onachtsaemheyt banden
 Pot-backer / maer om de onbegrijpelijcke
 rechtveerdicheydt. Doozts om wederom te
 keeren tot de ghelijckenisse des Pot-backers /
 laet ons nu segghen als desen Pot-backer
 heeft ghekent sijn maecksel / opnemende onse
 affchen / als-doen maeckte hy sijn werck uut
 pot-aerde op een wiel / boegende daer by sijne
 vingheren / dat is te segghen / de gaeben des
 H. Gheests / op dat nu die baeten volmaeckt
 in de volhepdt des tijdts souden aennemen de
 schatten der bermherticheydt ende der eere.
 Maer die ongheluckighe aerde heeft haer ver-
 stant te lachteren de vingheren van haeren
 Pot-backere. Wat isser gebeurt ? te weten den
 Pot-backer met goeden rechte sijn vinghers
 in-een treckende ende slaende met de gheheele
 buyst / het vat is berstroyt dooz een groote
 berstropinghe.

Aug. so-
 liloq
 cap. 11.

En sal ick dan niet vraeghen wie my ghe-
 schaepen heeft? O Heere ghy hebt my geschae-
 pen / sonder den welcken niet gheschaepen en
 is / ghy zijt mijnen schepper / ende ick u schep-
 sel. Ick dancke u mijnen Heere / mijnē Godt /
 dooz welcken ick lebe / ende dooz welcken dat
 het al leeft / want ghy my gheschaepen hebt.
 Ick dancke u mijnen schepper / u handen heb-
 ben my ghemaeckt ende gheschaepen.

August.
 foliloq.
 cap. 20.

Ghy onsen Pot-backer kent ons maecksel /
 ende wy zijn allegaeder ghelijck het sijck in
 utwe handt. Want

Want ons maecksel onstercker is als de Aug. l. 4. de civit. Dei.
baeten die met de draepinghen ghemaectt
worden.

Om dat hem dan heeft beliest / en om dat sij Ruperr. l. 2. c. 21. in Gen,
ne wijsheyt soo geschickt hadde / heeft hy den
mensche ghemaectt uyt het slijm der aerde /
van welcke alle andere menschen soudē voort-
komen. Ick segghe uyt het slijm der aerde / en
het is klaerlijck / hoe dat den mensche naer
den lichaeme is aerde ; want den Heere seght:
Ghy zijt aerde , ende ghy sult vvederom in
aerde vergaen.

Hy weet wat hy gedaen heeft / hoe dat 't ge- Aug. in Pf. 102.
ballen is / hoe dat 't moet zijn opgemaectt /
hoe dat 't moet zijn vercozē / hoe dat 't moet we-
sen verrijckt / siet wy zijn ghemaectt van slijck
der aerde. Den eersten mensche uytter aerde
is aerdsch / den tweeden mensche uyt den he-
mel is hemelsch.

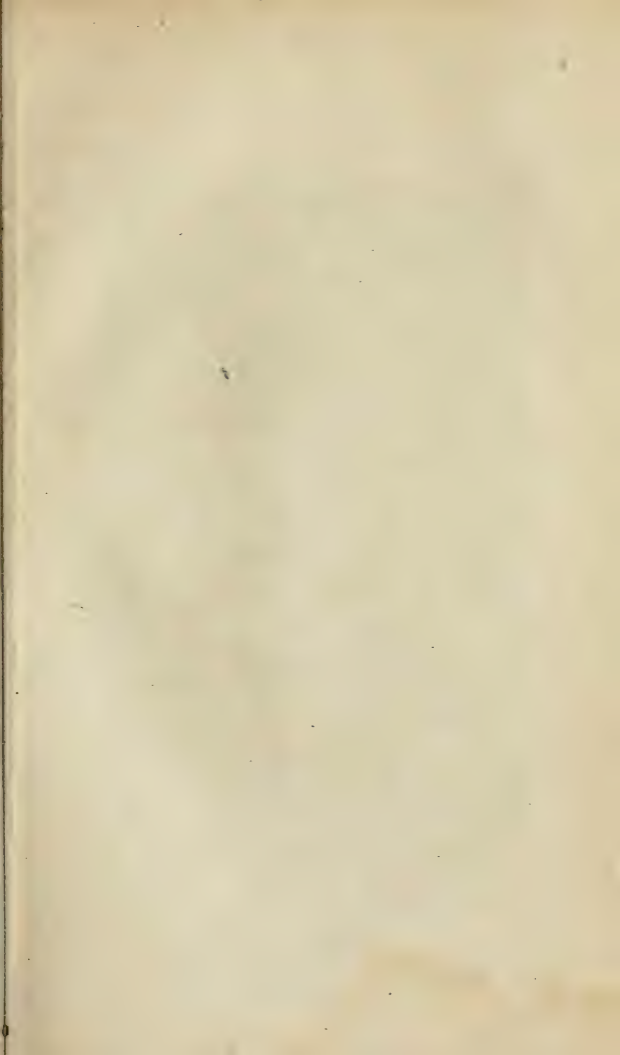
Nochtans ô ghy mensche kent u selven: tot Amb. in Pf. 118.
uwe siele wordt gheseydt in het liedt der Lie-
dekens : Ten zy dat ghy u selve kent, ô schoo-
ne onder de Vrouwen. G siele kent doch u
selven ; want ghy niet en zijt uyt aerde oft uyt
het slijck ; maer Godt heeft u eenen lebenden
aedem ingheblaesen / ende heeft u soo ghe-
maectt een lebende siele. Soo dan ghelijck de
wet betuyght / siet hoor u / hoor u / dat is uwe
siele / dat u niet teghen en houden tijdtelijcke
oft wereltlijcke saecken / haest u tot hem in

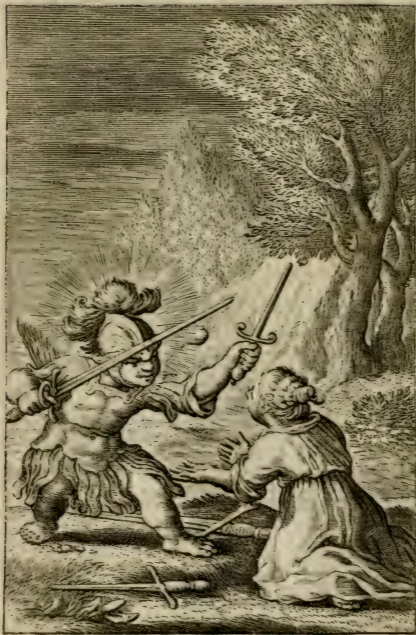
alle aendachticheydt/ door wiens inblaesinge ghy leeft.

Ambr.
ibid.
O&no.

Die siele kent u selven; want ghy en zijt niet uyt aerde / oft uyt slycke. Godt heeft u beaedemt/ende ghemaect een levende siele. Den mensche is een groot-daedich werck door Godts inblaesinghe opghemaect. Die mensche bedenckt hier waer dat ghy groot / waer dat ghy verheben zijt / de aerde vertoont u verworpen / maer de deughdt maect u verheben / het gheloobe maect u selfaem / utwe afbeeldinghe weerdich ende kostelijck. Ifferiet soo weert ende kostelijck als het beeldt van Godt den Heere ?

*Peccaui. Quid faciam tibi, O custos hominum?
quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7. 6.*

VI.

Peccavi : quid faciam tibi ô Custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi?

Iob. 7.

Ick hebbe ghesondicht: vvat sal ick u doen ô bevvaerder der menschen; vvaerom hebt ghy my u teghen ghestelt? Iob. 7.

NEen, nee, ick heb verdient al dat ick lij,

NO Heer, moet't bekennen vry

Hoe dat ghetal van mijn mis-daet

'T hayr van mijn hoofd te boven gaet.

Ick hebbe my misgaen. Och! het is vvaer

Mijn sonden-vlecken allegaer

En kan ick gheven ander schijn

Dan soo sy teghenvvoordich zijn.

Ick hebbe my misgaen doorsonde groot.

Och! als ick't denck' ick vvorde root.

Hierom voorvvaer ist dat ick dien

Ghestrafte te zijn voor alle lien.

Maer, siet, ô liefste Godt, hoe dat ick schrey,

En naer u stier dees handen bey

Siet hoe ick bidde met gheduldt

Verghiffenis van mijne schuldr.

Wat vvil ick u dan doen? sou gheldt of goet

VVel vvat verfoeten u ghemoet,

Of soudt ghy my zijn goeder hand,

Dat ick u deed' een offerand?

Of dat op den autaer sou zijn gheleydt
 Veel kostelijcke schoonigheydt ?

Oft vvilt ghy dat ick dien begeur,
 Met vvierroock-vaeten deur en deur ?

Of hebt ghy vvel soo lief, hoe dat mijn bloedt
 Dit allegaer alleen uyt-doet ?

Daer toe mijn Godt soo sal ick ras
 V schincken eenen vollen plas.

Och! hadd' ick soo veel bloedts te minsten by
 Dat ick daermé mocht soenen my!

Maer neen; vvant dat ick heb ghedaen
 En kan met bloedt niet uyt-ghegaen.

Nochtans en kenn' ick u op veel soo vreet
 Dat eeuwvelijck duert uvve veet,

En dat uvv' handen svvaer als loot
 Al de sondaeren pletten doot,

Ha! Godt hoe menichmael ist dat u svveert
 Den overvvonnen niet en deert!

Hoe menigmael hebt ghy ghespaert
 Die ghy te voren hadt vervaert!

Neen, neen ghy u soo haest niet en beroert,
 Noch soo den thoren u vervoert,

Dat ghy de sonden allemael
 VVilt altijdt legghen in een schael.

Toe-siender van den mensch voor vvien altijdt
 Ghy opper-Vooghd, iae vader zijt,

En die ghy by-staet in den noot
 En treckt te midden uyt de doot.

Gh zijt doch goedertier voor al dat leeft
 En ghy ontferremt en vergheeft,

Iae met die handt daermé ghy slaet
Komt ghy ons trecken uyt het quaet.

En ist dat ghy my dooght een vveynich spracck
In het vertoon van mijne saeck,

Ick sal u bringhen volle blijck
Dat ghy my straft ten onghelijck.

Ick hebbe my misgaen! 't is vvaer, ick hauvvt:
Maer 't vvas een alghemeyne faut.

Hoe sal ick't dan betaelen heel
Daer ick maer schuldich ben een deel?

VWant soo nu alle vleesch bedorven hadt
Den reghel-rechten hemel-padt,

En soo de menschen over-al
By-nae vergonghen in dit dal.

Alfdoen u rechter handt heeft neer-gheleydt
Den blixem die daer vvas bereydt:

VWant voor den selven sy uyt-stack
Den vredighen Olijve-tack.

VVaer toe dan lieve Godt ghy my bevecht?
Om scherremen ben ick te slecht.

Eer my mijn moeder há ghebaert
Ghy eenen scherrem-meester vvaert.

Och isfet niet ghenoech dat ick hier leef,
En my voor u vervvonnen gheef,

En beyd' mijn handen naer u steeck,
Op dat ick uvven tooren breeck?

Och isfet niet ghenoech, dat ghy ontfanght
Die u voor eeuvelijck bedanckt;

En die altoos sal hebben stof,
Om te verhaelen uvven lof?

VWant had' ick niet mis-bruyckt, hoe soud' ick hier
U noemen Vaeder goedertier?

VVaerachtelijck, neen, desen naem

Die soud' u zijn seer onbequaem.

Peccau: quid faciam tibi ô Custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? *Iob. 7.*

Ick hebbe ghesondight: vvat sal ick u doen ô bevvaerder der menschen, vvaerom hebt ghy my u teghen-ghestelt? Iob. 7.

Rupert.
in Gen.
1.8.c.6.

EEn al te vermaerde worstelinghe (ende
door den mondt der gantscher kercke de
wereldt door ende door uytghesproken) was
als den mensche met Godt heeft gheworstelt.

Orig in
Pf. 36.
hom. 20

Want soo daer eenighe wapenen Godts
zijn / onder de welcke men seght te wesen het
pansier der gherechticheydt / het sweerd des
gheests / ende den schildt des gheloofs; dies-
ghelijckx zijnder oock wapenen des duyvels
die hy den sondighen mensche aendienst / om
hem op te rusten. Laet ons de verkeerelijcke
saecten uyt hunne verkeertheden wel ver-
staen / ende laet ons bringen ten voorschijne
twee ghewaepende krijghs-knechten / den ee-
nen van Godt / den anderen van den duyvel.
Ende ist hy aldien dat den Goddelijcken sol-
daet is toe-gherust met het pansier der ghe-
recht-

rechticheydt / sonder twijffel den soldaet van den duivel voert het verkeert pansier der ongherechticheydt. Ende indien den Goddelijcken soldaet is blinckende in het helmet der salicheydt / ter contrarien den sondaer / soldaet van den boosen vijandt / is draghende het helmet der verderbenisse. Soo dan daer is een sweert van den H. Gheest vooz de ghene die vooz Godt almachtich zijn strjddende / ende daer is een sweert van den boosen vijandt vooz die de sonde zijn volghende / welck sweert / men seght / de sondaers als nu ter tijdt uyt te trecken.

Welck is het sweert van den sondaer / dan dat teghen het sweert is van den H. Gheest. Amb in Psal. 36.

Hoe sal men dan bedencken in wat maniere de sondaers het sweert zijn uyt-treckende? sy trecken het sweert uyt soo sy sonder eenich decksel van schaemte volherden in hunne booshepdt / ende dat sy de selve niet en bedecken als de lemmen in de scheede / maer dat sy de selve dooz eenen hoovaerdigen en opghelaesen gheest / ghelijckerwijs een sweert ontblooten ende uyt-trecken. Orig. hom. 2. Psal. 36.

Alle de ghene die Godts kercke verbolght hebben / hebben ghevochten teghens het Lam. Amb. in cap. 17. Apocal.

Desen strjdt is begonst van het beghinsel des wereldts in Cain ende Abel. Hugo Cardin. in eund.

Den boosen heeft teghen Godt sijn handt opge- Iob 15.

opgheheven, ende hy is versterckt teghen den almoghenden.

Greg. in
hunc
locum.

Oversulckx daer isser / al ist by aldien dat sy somtijlen hun selve pooghen te stellen teghen het oordeel van den Almoghenden / nu ghebroken door de onmoghelijckheydt in het volkomen van den wille / gaen ten lesten in hun eyghen selven / ende keeren tot hem die sy wouden verachten; ende die seer verre hadden moghen gheraecken / waert dat sy hunne begheerten hadden kunnen volbrincken / worden somtijds door dit behouden / want het ghene sy begheerden en hebben sy niet kunnen volbrincken / ende nu ghekomen tot hun eyghen selven / bevinden eerst wie sy zijn / ende beklaegghen dat sy saecken ghewilt hebben die teghen de waerachticheydt zijn strijdende.

Aug. lib.
22. cont.
Fauftū
cap. 70.

Soo heeft Godt van den hemel gheroepen Saulum, vervolghende de kercke / hy heeft hem ter aerde ghevelt / als of hy hem hadde gheslaegghen.

Basil.
hom. 13.
in Ps. 48.

Want Godt die een belijder is van alle onse saecken / komt ons (soo wy loopen al dolende in den wegh der sonden) noch te ghemoete / ons boozinende beletsels die ons vande sonde achter-houden ende verjaegghen.

Greg.
loco iā
Orato.

Maer daer zijnder oock die het ghene sy lieden moetwillighlijck teghen Godt zijn soeckende / dat hem dat door een rechtbeerdich

van-

bonnis noch ergheer wordt toegelaeten te volbrengen / ende soo de boosheyt hun onsteect / wordt hun macht vermeerderd / oversulcx dat sy hun eygen selven in sulcke dwaelinge niet en kunnen bekennen hoe sy meer in overbloet van alle dinghen door hun macht uyt hun selven worden ghetrocken. Van welcke meeninghe wordt gheseydt: Den sondaer heeft sijn handt gheheven teghen Godt, ende hy is versterckt teghen den almoghenden.

Maer het en is niet licht om vechten teghen Godt. Eccl. 46.

Soo dan (mijn siele) en acht niet dat u sal ongestraft blijven, dat ghy u hebt bestaen te vechten teghen Godt. Mach. 2. cap. 7.

Iob en wist niet tot wat oorzaecke dat hy bocht / hy en wistet niet; want dese woestelinghe was hem ghestelt als vooz een Leerschole / hy keert sijn uytspzaecke tot den rechter / ende de ooghe sijnder siele sijght hy om hooghe / niet lachterende / maer smeekende met traenen; Waerom hebt ghy my gestelt teghen u? Chryf. hom. 4. de patient. Iob.

Van doen af heeft Godt den mensche hem teghen-ghestelt / als den mensche sijnen Godt door de soude verlaeten heeft: maer den rechterverdighen Schepper heeft desen hem tegen-ghestelt / om dat hy hem heeft bijandt gheacht door sijn verheffinghe: Greg. iu c. 7. Iob. lib. 8. cap. 22.

Ende siet Iob belijdt het quaet dat hy gedaen

Greg. in
c. 7. Iob.
1. 8. c. 21.
& 22.

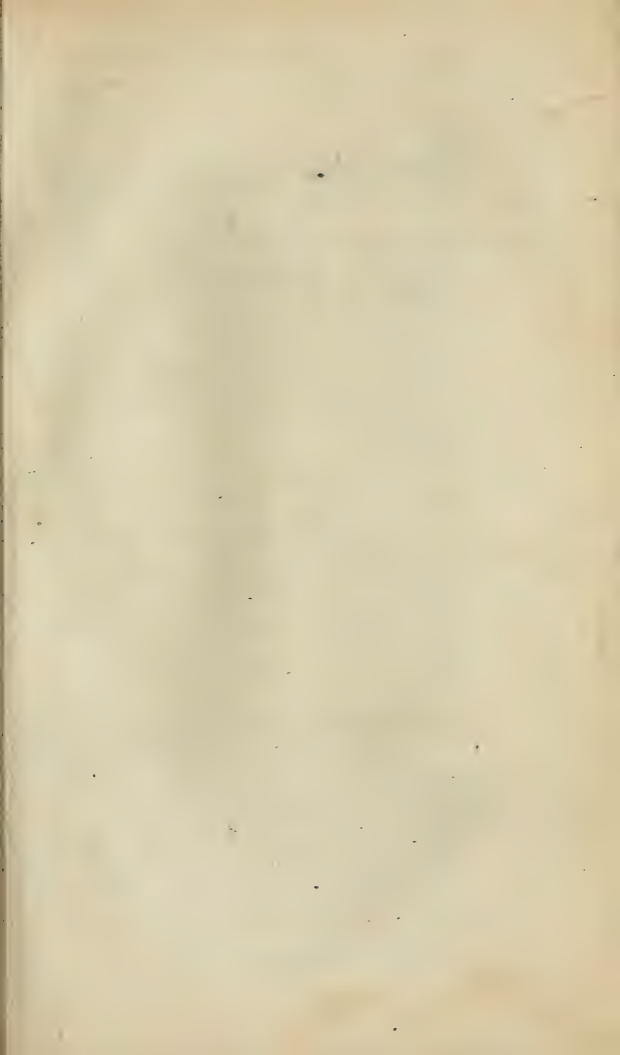
daen heeft / maer het goet dat hy Godt moest
op-offeren tot een vergeldinghe / en heeft hy
niet ghebonden; want om af te wasschen de
schuld / alle kracht van menschelijcke daede
is te onsterck / ten zy dat sy met des vaeders
barmherticheyt wordt byghestaen. Waerom
mijn Godt / veracht ghy dan den mensche als
teghen u ghestelt / die boozseker weet / dat ghy
niet en wilt dat hy verlozen gae die men
handt by u veracht te zijne.

August.
manual.
cap. 23.

Ick hebbe grootelijcx gesondicht / ende ick
kenne my met veele misdæen beschuldigt /
noch ick en ben niet wan-hopich; want daer
de sonden zijn ghetweest overbloedich / is oock
overbloedicheydt der ghenæde.

Bernar.
serm. 81.
in Cant.

Wee my ellendigh mensche ! wie sal my
verlossen van de beschuldinge deser schande-
lijcker slaebemijne ? ellendich / maer by gebo-
ren / by geboren om dat ick Godt ghelijcke :
ellendich / om dat ick ben teghen Godt. O be-
waerder der menschen / waerom hebt ghy my
u teghen gestelt ? ghy hebt my u teghen ghe-
stelt / soo ghy't my niet belet en hebt : Anders-
sins hebbe ick my selven gestelt / ende ick ben
my selven swaer ghetworden. Soo moet ick
dan wesen mijnen vijandt die utven vijandt
ben / soo bechte ick teghen my die u bebechte /
ende ick die teghen u ben / ben my selven oock
teghen.

*Cur faciem tuam abscondis et arbitraris
me inimicum tuum ? Joh. 15.*

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris
me inimicum tuum? *Iob. 13.*

*V*Vaerom verberght ghy u aenschijn, en meynt
ghy dat ick ben uwen vyandt? *Iob. 13.*

Heeft u mijn sonde soo verstoort,
Dat ghy nu naer my niet en hoort?
Ick had' ghemeint, mijn eeuw'ich Leven
Dat sy vvas licht om te vergeven.

Ick had' ghemeint dat ghy u schijn
Al vvillens dedet amper zijn,
Dat ghy uyt-steldet dese kuren
Om my noch meer te doen beruren.

Ghelijck een Moeder vvel-ghesint
Den boesem vveyghert aen haer kint,
Iae haer ghelaet of sy vvau smijten
Op dat sy dat soud' hooren krijten;

Of als een Voester haer gheveyst,
Soo'r suyghelinck een kusken eyscht,
Daer sy't met duysent heeft gheschoncken
Alit aen haer borsten lagh ghesoncken.

Soo docht het my dat met u vvas
Als ghy my liept ont-duycken ras,
En dat ghy u daer hielt verbolghen.
Op dat ick u niet soude volghen.

Maer

Maer soo my dunckt, ick heb ghemist,
 Het is al oorloogh, ende tvvift,

Ten is noch geck, noch galferije:

Maer bitterheydt aen alle zije.

Voor my helaes! ghy u versteeckt,

Al 't vvelcke my mijn herte breeckt,

En soo ick mercke 't is uwen toren,

Ick heb u vriendtschap heel verloren:

Want ghy ter vlucht u soo begeeft

Als die den vijandt achter heeft,

Of als hy doet die met verschroomen

Siet een vvilt verken naer hem komen.

En of u dunckt dat mijn ghesicht

V mochte noch verstellen licht,

Ghy stopt het uvv' om 't mijn te vveiren

Oft by gheval u konde deiren.

Há mijnen troost, mijn toeverlaet

Heb' ick bedreven soo veel quaet

Dat ghy dijn handt houdt voor u ooghen

In ste van my die te vertooghen?

Ist om mijn sonde dat ick moet

Nu dan gaen derven alle goet?

Och! van uvv' ooghen maer den schemel

Is my soo veel als uven hemel!

En vreesdy niet hoe dat ick stier

Oock uyt de mijn' een toover-vier,

Oft dat ick slanghen kan doen recken,

En soo te mijnen mondt uyt-trecken?

Neen door uvs sichts verholen kracht

Is toovery haest omghebracht

Sy kan met niet doen achter blijven
Al dat uyt my sou konnen drijven.

Mijn Godt vvat helpt dat ghy my t'eght
En u ghesichte soo verberght?

Vvat help'et u dat ick verdvvijne
Och, och ick vveet, het is u pijn.

Niemant mijn lief, dan ghy alleen

En can my helpen uyt 't ghevveen

Noch iemandts ooghen, ofte vvanghen

En hielden oyt my hier bevanghen.

'Ken acht *Aurora* dijnen blos

Noch van u hayr den gulden tros

'Ken acht ô *Phæbe* noch u raeyen

VVaermé ghy d'aerde komt besaeyen.

Neen, neen ick can, och! het is klaer

Schoon ooghen derven, en schoon hair,

Gheen schoonheydt oyt my soo ghenoeyde

Dat sy mijn hert hier vaste boeyde.

Nochtans niet teghenstaende dies

Soo ick dijn ooghen maer verlies

Soud' ick de doodt veel liever sterven,

Dan die altijd te moeten derven.

Há reket dan voorts mijnen rauvv

Dien ick helaes! noch binnen hau,

Ach overslaet eens mijn ellenden

Als gh'uvv ghesicht vvilt van my wender.

Maer vvat al pijn, wat al verdriet

Als ick u volgh'en ghy my vliedt,

Vvat kan my liefde t'uvvaerts baeten

Soo ghy my vvilt als vijandt haeten?

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?

Iob. 13.

Vvaerom verberghet ghy u aenschijn, en meynst ghy dat ick ben uwen vyandt?

Iob. 13.

Aug. so-
hloq.
cap. 1.

Waerom keert ghy u aenschijn / ô mij-
ne blijdschap / door de welcke ick my
verblijde? O schoon ghesichte naer het welck
ick haecke / waer zijt ghy verborghen? Ick
scheppe uwen geur / ick leve / ende ick verheu-
ge my : maer ick en sie u niet ; ick hoorze utwe
stemme / ende ick ontfanghe een nieuwt leven.
Maer vvaerom verberghet ghy u aenschijn?
misschien seght ghy : Den mensche en sal
my niet sien, ende hy sal leven. Wel aen dan
Heere dat ick sterbe om u t'aenschouwen / dat
ick u aenschauwe om hier te sterben ! Ick en
wil niet leven / ick wil sterben ; ick wil zijn
ontbonden / ende wesen met Christo / ick wen-
sche te sterben om Christum te sien / ick wou-
gher te leven / op dat ick soude leven met
Christo.

Nazian.
de vir-
tute hu-
manâ,

Terwijlent ick menichmael by my selven
ben bemerkende het licht des alderhoogh-
sten / terstandt schuyft vooz mijn ooghen een
dicke

dicke-duyfter wolcke / soo dat die klaericheyt die ick sagh daer-mede gheheel is verdweenen. Als ick mijn lief nu gheheel by was / is hy my onbersins ende raschelijck ontweken / hy is gaen loopen om hem niet te laeten vanghen / niet en heeft hy my naer-ghelaeten dan een heete smerte die my mijn herte ghedurich is verbrandende. Maer waerom heeft hy met my alsoo gehandelt? Is't om dat hy begheert dat ick hem altoos beminne / ende sonder ophouden soecke? Want sulckx is den ghewoonelijcken aert der liefde / nae selver onder de menschen.

Is't by aldien dat eenighe slaëve mis-pickelt heeft / wy zijn ghewoon van die te keeren het ghesichte: wordt dese afkeeringhe herdt gherekent by de menschen / hoe veel te meer by Godt almachtich! Ghy siet dat Godt sijn aensicht heeft ghekeert van de ghisten van Cain? Daerom is't dat David bidt lieber gestraft te zijn / dan dat hy vervorpen worde van het aenschijn Godts? ende oock seght den rechtveerdighen: Heere ick sal aensoecken u aenschijn. Soo dan het is een swaere straffe van Godts aenschijn te wesen verworpen. Adam is gheworpen uut het Paradijs / marz niet sonder oorsaecke; want hy hem te vozen verstecken hadde, voor het aenschijn Godts. Cain is oock van Godts aenschijn

Ambr.
Apol.
pro Da-
vid.

uytghegaen; want hy ghemeynt heeft dat Godt te bedrieghen was / ende dat hy sijn misdacdt soude loochenen. Hoort eens hoe Godt is spreekende in sijn gramschay / soo wanneer hy iemandt is verwoypende van sijn aenschijn : VVerpt hem, seght hy / in de uytterste duyternissen.

Bern.
ser. 35. in
Cant.

Een siele dan die van Godt eens heeft gekeert inwendelijck te versuchten / ende gheduerich te soecken sijn aengesicht. Ick en weet niet oft alsulcke siele voor wat tijds lieber hadde te verdraeghen de helsehe blamme / dan / naer dat sy gheproeft soude hebben de soeticheydt van dese geestelijcke leeringhe / wederom soude willen trecken naer de wellusten / oft wel de moepelijckheden des vleeschs. Hoort wat daer van spreeckt eenen mensche daerint bedreven. Heere, seght hy / ghy zijt goedertier voor de ghene, die in u hopen, ende mildigh voor de siele die u is soeckende. Men hoort oock eenen anderen op de selve maniere: Tot u heeft gesproken mijn herte, mijn aenschijn heeft u aengesocht, Heere ick sal dijn aenschijn aensoecken. Ick gheloobe vast die dese heylige siele van dese goede begheerte hadde pooghen te trecken / soo en soude sy niet min hebben ontfangen / dan oft sy haer saghe ghetwoypen uyt het Paradijs / ende van den inganck des eeuwichs leven.

Want

Want Christus is den eeuwighen schijn der sielen/ die den vader heeft ghesonden ter aerden/ op dat wy verlicht door sijn aenschijn souden moghen verhoppen dat eeuwich is / en Goddelijck / die van te voren besloten bleven in een aerdsche duysterheydt.

Amb. in
Psal. 43.

Soo dan ghy siele die my lief hebt houdt op van sonde / ende ghy sult mijn aenschijn aenschouwen; want die mijn aenschijn aenschouwt moet wesen sonder sonde. Weest eenen Enghel / dat is eenen dienaar van het Rijcke Godts / weest gehoorsaem de geboden des Heeren : als ghy sult wesen eenen Engel / soo sult ghy sien het aenschijn des Heeren. Den selven Heere seght : Salich zijn die suver van herte zijn; want sy sullen Godt siet. Hoort ghy wel wat van u verheyscht wordt om Godt te sien : suvert u herte.

Amb. in
Ps. 118.

Maer het dunckt ons dat Godt van ons is treckende sijn aenschijn / soo saen wy ghestelt zijn in eenighen teghenspoedt.

Amb. in
Ps. 43.

En vrees niet / ô schoone Bruydt / en denckt niet dat ghy versaeckt wordt / al ist schoon dat den Bruydegom aen u een weynich tijds ontreckt sijn aenschijn. Al dat hy doet / het is tot uwen booz-deele / sijn komen / sijn wech-gaen / sijn teghenwoordichheydt / sijn af-wesencheydt.

Bernar.
in scala.

Dit allegaeder is booz u / komt hy / het is
 booz u / gaet hy / het is booz u / vertreckt hy het
 is tot een loosheydt / komt hy / het is tot een
 vertroostinghe.

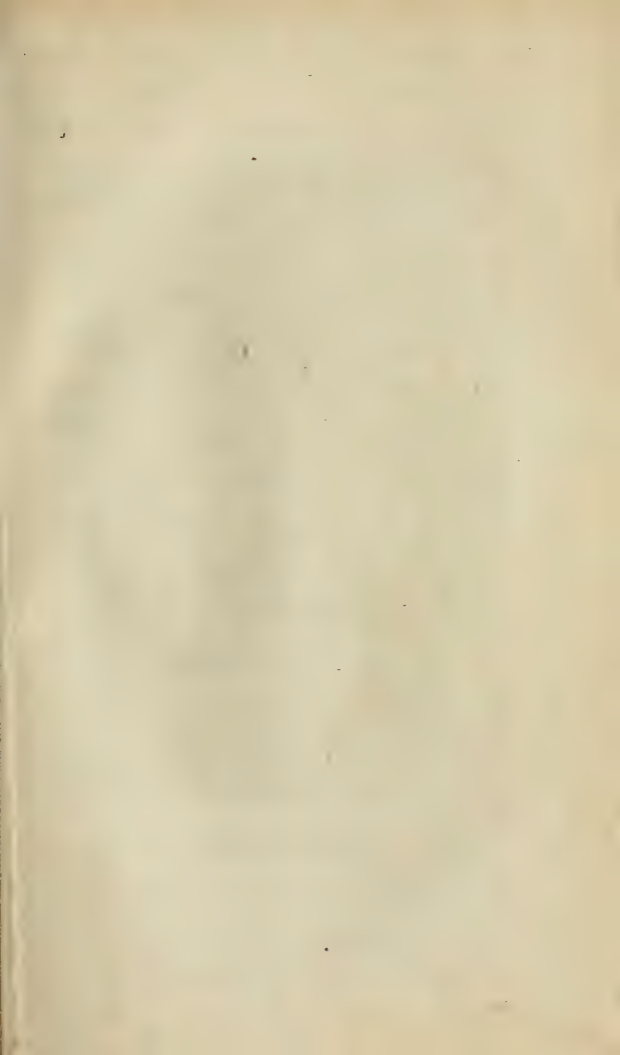
Anselm.
 medit.
 cap. 5.

Ⓞ schoone vertreckinge die daer ghedijdet
 eene volmaecktheydt. Ⓞ mijn Godt / mijn
 eentwigh leven / ghy verberghht uwen schat / om
 den begheerlijcken te verwecken / ghy dect
 de peerel om den lust-gierigen te doen soecken /
 ghy zyt traegh in het gheben om ons te lee-
 ren wel te eyffchen / ghy gebeuyt t'aenhooren
 die u aenbidt / om hem te onderwijfen dat hy
 soude volherden / het welck die schreyende
 Jonckvrouw volkomelijck gheeft te kennen /
 die te midden der duysternisse in het graf
 socht Chzistum uwen sone / den lebenden on-
 der de doode. De welcke ghy soo hadt onste-
 ken op dat sy beter soude soecken / maer u soec-
 kende zyt haer ontdiwenen / op dat sy gedue-
 riger soude soecken. Verhopende heeft sy vol-
 herdt / en volherdende heeft sy verhoopt / en om
 dat sy volherdt heeft in hope / heeft verdient u
 t'aenschouwen. Ⓞ schoone aenschouwinghe /
 ende volkomen verheughinghe!

August.
 medit.
 c. 39.

Ick bidde u dan Godt / weest te vreden / en
 wilt my zyn genaedich / noch en keert u aen-
 schijn niet van my , die om my te verlossen / u
 aenschijn niet en hebt af-gekeert van de gene
 die u lachterden ende bespoghen.

Quis

*Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis
fontem lacrymarum? Hieron. 9.*

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

Wie sal tot mijn hoofd vwater gheven, ende tot mijn ooghen een fonteyne der traenen, ende ick sal vveenen dagh ende nacht? Hier. 9.

WIc sal dan nu mijn hoofd met waeter ober-gieten /
 En soo veel druppels doen als hayzen daer upt schietē?
 Want tot dusdaenen bloedt is een black-open veldt
 Waer teghen gheuen dijck / noch barrhem is gestelt.

Och of mijn ooghen bey verkeerden in ribieren!
 Doo? waer ick soude die noch weten te bestieren:
 De traenen alsoo wel en zijn my niet ghenoech/
 Dan die hier altijdt kreet / en nimmermeer en loech.

Noch al het bocht dat upt Andromache daer woelde
 Waer doo? hy haer ghesucht soo menichmael verkoelde/
 Noch David u gheschrey / al wast een volle bat
 In't welck ghy alle nacht u bedde maecte nat /

't Welck u in sté van broodt / het voedtsel koste gheben/
 't Welck was al u vermaeck / u tijdt-berdijf en leuen.
 Eien acht'et water niet dat Magdalis ontbloot
 Met welke sy den Heer soo mildelijck begoot.

Noch al u traenen oock traen-spruytende fonteyne
 Dien Godt van't eeuwich Rijck den sleutel gaf alleynne/
 Die u in u misdaedt soo dickmael hebt bedroeft
 Hoe dat den traene loop u wanghen heeft doozgroeft.

Maer 't waeter van den Rijn sou my noch best ghereyen
 Dat uyt Egypten valt en bochticht sijn valleyen /
 Of dat die bolle krupck van Ganimedes schinckt
 Als hy op sijnen tijdt het leeghe landt berdzinckt.

Of 't waeter dat alhier quam eertijds inghedzonghen
 Soo van den hemel self de sluyfen open spronghen /
 En dat al desen al/ de Menschen en het Dee
 Hun bonden ober hoop te midden in een zee.

Dus wensch ick oock in my een menichte van blaeghen
 En t'midden op mijn hoofte een bolle zee te draeghen.
 Ick wensch mijn ooghen bey in tweederleye blicte
 Die elck van onder op sijn bochticheydt verschiect.

En verre zy van daer hoe dat ick soud' ghedooghen
 Dees blieten alle twee te laeten inne-drooghen/
 Ten waer dat my van boozs ten minsten wiert bekent
 Dat alle mijnen dzuck daer mede waer ghe-endt.

O waeter- minnigh heyz/ schoon-supbere Naïaden.
 Of ick oock had' de keur alsoo te moghen haeden !
 O wel-gheluckich dan ghy Maeghden in't ghemeyn
 Diens leden zyn verkeert in eenighe fonteyn !

Daertoe mijn arrens oock van 't waeter niet en dzuppen/
 Noch uyt mijn mastigh hayz gheen dzuppelen en sluppen ?
 Maer neen/ het is booz niet / het is verlozen pijn
 'ken kan naer mijnen wensch soodacnelijck niet zijn.

Och oft ick in een beeck als eenen Acis bloeyde
 Die Galatèa dicks met tracnen oversproeyde !
 Oft mocht ick Biblis zyn die in het waeter smolt
 Dat noch te deser ur' in Caria daer rolt ?

Of had' ick u ghedaent ten minsten acu-ghetoghen
 Als ghy in't Woestel-spel hebt Hercules bedzoghen
 Acheloë boozwaer in plaecte van Rivier
 En hadd' ick noyt ghelwenscht te wesen eenen stier.

En of schoon mijnen bloedt had' luttel te bedieden
 Als wesend' unbekent aen menichre van lieden/
 Deer klenne wast verlies/ als ick mocht open staen
 Om 't water dat daer valt by't mijne noch t'ontfaen /

Dan soude mijn ghesicht 't selb' hebben doen uyt-puysfchen
 En met soo straughen val lancx mijnen boesen ruysfchen
 Als den gesmolten sneeuw van Pindus 't sey af-wijckt
 En met de holle macht ren daele neder strijckt.

Als-dan hadd' ick ghesien mijn traenen alsoo groeyen
 Dat sy dagh ende nacht sou'n moeten hebben bloeyen
 Als-dan had ick ghebracht wel soo veel traenen boort
 Dat alle mijn misdædt in traenen waer versmoort,

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? *Hierem. 9.*

*V*ie sal tot mijn hoofd vvaeter gheven, ende tot mijn ooghen een fonteyne der traenen, ende ick sal vveenen dach ende nacht? *Hierem. 9.*

Hier. in
cap. 9.
Hierem.

Al waert by aldien dat ick gheheel verkeerde in traenen / ende dat elck van dien niet en waere een druppel / maer wel den overbloedt eender rieviere / noch en soude ick niet waeters ghenoech hebben om volkomenlijck te schrepen.

Bernar.
serm. 16
in Cant.

*V*ie sal mijn hoofd vvaeter gheven, ende mijn ooghen een fonteyne der traenen? op dat ick alsoo met mijn traenen magh verasschen die traenen ende die knerselinghe der tanden / die swaere boeyen aen handen ende hoeten / met het ghewichte der pranghende / stroppende / brandende ende onberstindelijcke ketenen? Wee my / mijn moeder / waer toe hebdu my ghebaert / een kindt der droefheydt / een kindt der verbolgentheydt / der onweerdicheydt / ende der eeuwigher betweeninghe?

*H*y die betweenelijcke saecken voort-steit
en

en kan niet weenen / ende al is't dat hy is te
 betveenen / en kan nochtans gheen traenen
 krijghen om te weenen.

Amb. in
 Pf. 118.

Axa versuchtende begheerde van haeren
 Vaeder bochtiche aerde; want de ghenae-
 der traenen is met een innighe begheerte en-
 de grooten yber aen onsen Heere te versoet-
 ken. De siele ontfanght bochticheydt van bo-
 ven / als sy haer selven met den wensch van
 het Rijke der hemelen in traenen oeffent / en-
 de sy ontfanght bochticheydt van beneden /
 soo wanneer sy met haer traenen is voozko-
 mende de hellsche verdoemenisse.

Greg.
 lib. 3.
 dialog.
 cap. 34.

Iae ghy selber ô koningh der eere / ende
 meester van alle denghden / hebt door utwe
 woorden ende door u voozbetrijsen ons leeren
 suchten ende weenen / segghende : Salich zijn
 sy die droevich vvesen , vvant sy sullen ver-
 troost worden. Ghy hebt betveent utwen o-
 verledenen vriendt / ende ghy hebt bitterlyck
 ghekreten over die stadt wiens bedervenisse
 was naeckende. Ick bidde u van ô goeder-
 tieren JESV door utwe alderkostelijckste trae-
 nen / ende door utwe barmherticheden verleent
 my de ghenae- der traenen / welcke mijn sie-
 le seer is wenschende ; want sonder utwe jonste
 en kan ick de selve niet berwerben : maer wel
 door utwen H. Gheest / die de bersteende herten
 der sondaeren vermozft / gunt my de ghenae-
 f b de

August.
 medit.
 c. 36.

de ghelijck ghy die ghegunt hebt aen onse
 Dooz-baeders / van de welcke ick moet naer-
 volgen de voetschappen / op dat ick rouwich
 zy over mijn leven / ghelijck ghy dagh ende
 nacht hebt rouwich willen wesen. Gheeft
 my bochticheydt van boven ende beneden / op
 dat my de traenen dagh ende nacht dienen
 voor broodt. **O** alder soetste IESV, verleent
 my van traenen een klaer-spruytende fon-
 teyne / in welcke sonder ophouden mach troz-
 den ghewasschen den brandt-offer van mijne
 sonden. Verleent my **ô** alder liefste Godt die
 ghenade der traenen : maer verleent my die/
 bidd' ick u / uyt de soeticheydt van uwe liefde /
 ende uyt het ghedencken d'ijner barmhertic-
 heydt. Verleent my om den wille van uwer
 goedertierentheydt / dat uwen soeten ende
 droncken-makenden drinck-beker mach sif-
 sen mijnen dorst.

Nazian.
 Orat. 3.

De traenen zijn eenen overbloedt der son-
 de / endt eene supberinghe des wereldts.

Hugo
 Cardin.
 in c. 9.
 Jerem.

Ende ghelijckertwijs een snelle beke alle be-
 letselen daer henen druyfcht / alsoo eenen traen
 der brandender begheerte spuelte alle sonden /
 vertroost alle pijnen / ende volbruynght haeren
 loop tot Godt tot dat sy voozsijn aenschijn is
 gheraeckende. En vallen de traenen van een
 vveduyve niet op de vvanghe? hebben sy
 ghee-

Erel. e.
 35. v. 19.

gheenen boozderen loop? vvant van de vvan-
ghe klimmen sy tot den hemel.

Ⓞ Heere slaet/ slaet bidde ick u/ op dese mij-
ne versteende siele / met eenen heylighen ende
sterckē strael uwer liefde / ende gedooght doch
dooz uwe moghende kracht mijn binnenste te
dooz-dringhen / ende treckt alsoo veel vvaeter
van mijnen hoofde, ende van de ooghen eē
vvaerachtighe fonteyne der traenen, ghedue-
rich spruytende uyt den al te grooten yber en-
de begeerte van het aenschouwen uwer schoo-
nigheyt / op dat ick mach weenen dagh en-
de nacht / sonder eenighen troost in dit tegen-
woordich leven.

August.
medit.
cap. 37.

Verleent my / bidde ick u / intwendige trae-
nen / die los moghen maecken de ketenen mij-
ner sonden / ende mijn siele verbullen met die
hemelsche blijdschap. My komt te bozen die
uynemende viericheydt van een ander
vrouwe / die u in het graf ligghende / dooz lief-
de was soeckende / die / (al wast dat uwe Dis-
cipulen van daer vertroocken) niet en vertrack;
maer sy bleef aen de selve ghestaedich sitten
met den mondt vol klachten / het herte vol
ghesuchten / ende de ooghen vol traenen. In-
dien van een vrouwe soo heeft gheweent / ende
blijben weenen / die den lebenden heeft ghe-
socht onder de dooden / ende die u maer en
ghenaecte niet de handt des gheloofs / hoe
moet

August.
medit.
cap. 36.

moet u dan sonder ophouden betweenen de siele die u haeren Verlosser metter ghedachten ghelooft / ende met den mondt belijdet den Obersten des hemels / ende die alle wereldsche saecken zijt bestierende ? Hoe moet dan al-dusdaene siele weenen ende suchten / eene siele / segghe ick / die u bemint / ende met alder begheerten u soeckt te aenschouwen ?

Dolores inferni circumdederunt me, preoccupauerunt me laquei mortis. Psal. 17.

I X.

Dolores inferni circumdederunt me,
 præoccupauerunt me laquei mor-
 tis. *Psalm. 17.*

*De pijnen der hellen hebben my om-van-
 ghen, my hebben verrascht de stric-
 ken des doodts. Psalm. 17.*

BEn ick als die vviert verflonden,
 En oogh'eten van sijn honden
 Zijnd' in eenen hert verkeert?
 Het is vvaer, de lacht ick minne
 Metter hert, en met den sinne,
 En sy vvordt van my ghe-eert.

Om verlusten mijn ionck leven
 Hebb' ick my tot die begheven:
 Maer in uvv' vvaeranden niet
 Op-gheschorste schoon *Diane*,
 Onghevvoon ben ick te gaene
 Met de tromp, en laegher-spriet.

Onghevvoon ben ick met netten
 Heele kanten af te setten,
 Ongevvoon oock naer het vvoudt;
 Mijne bracken te beschicken
 Om het vvilt soo te beklicken
 Dat hem daer bedoken houdt,

Noyt en heb' ick my vergeten
 Op't gheberghte van *Tayeten*,
 Noyt vvilt svvijn en deed' ick op,
 Noyt en heb' ick vvillen rommen
 Dat van my sou zijn beklommen
Manalus dien hooghen t'sop.

Noyt en vvist ick vvel de treken
 Van met lijnvvaet te besteken
 De bosschagien hier en daer,
 Noyt en vand' ick oock behaeghen
 Iacht-goddin alhier te draeghen
 U ghereetschap allegaer.

Hadd' ick somtijdts dese faken
 Aenghegaen tot mijn vermaken
 Schoone Maghet over-langh!
 Ick foud' my met u verquicken,
 Daer dat ick nu kom in stricken
 Och van mijnen eyghen vangh!

Och helaes! vvaer zijn mijn jaeren
 Allegaer nu vvegh-gevaeren?
 Hadd' ick immers my ghescheurt
 Aen die dorens en die braemen
 Ick en foud' my dar niet schaemen,
 Want de laeghers dat ghebeurt.

Waerom hebb' ick naer u geuren
 Evoë soo vvillen speuren?
 VVaerom hebb' ick u gejaeght
 Looftte vvicht van alle vvichten
 Daer ghy soo veel doode schichten
 Selsin uyven koker draeght.

Neen ghy kont al meer hantieren
 Dan u fackel te verfvieren,
 Neen ghy vveet meer boevery
 Hadde *Sampson* die gevveten
 Hy en hadd' hem niet vergeten
 En hy vvaer geb' even vry.

Met dat *Noë* had' ghedroncken
Bacchus sap aen hem gheschoncken,
 Och! hoe lagh hy daer gheboeyt!
 Soo die lusten my oock vanghen
 In hun doodelijcke pranghen
 VVord' ick even-eens gheroeyt!

'K vinde my allom bedvvonghen
 En van op en neer bespronghen,
 'K vinde my a' lom beset
 Als een dier dat is omringhelt
 Af-ghesloten, en becinghelt
 Met veel honden voor het net.

Sulcke vvas de schilderije
 Van die helsche spookerije
 Die *Antonius* eens sach,
 Als voor hem hun openbaerden
 Alle Rijcken deser aerden
 In een enckel oogh-opslach.

Alshy sach in eenen schemel
 Heel de vvereldt, en den Hemel
 Met al't ghene daer in vvas,
 Als hy sach de menschen vverren
 Onder-eenghelijck de sterren
 In't beluyck van een ghelas.

Staende daermé nu bekommert
 Eene nett' dit al omflomert
 En een ieghelijck terstondt
 D'een met 't hooft, d'een met de beenen,
 D'een de voeten, d'een de teenen
 Hem in die vervverrent vondt.

Alfoo ieder hanght sijn finnen
 Aen het ghen' hy vvilt beminnen
 Yder hem in lijden bringht.
 Siet het voghelken eens vliegghen
 Ensy selven fraey bedriegghen
 Met dat op de terre springht.

Oock en vvilt de doodt niet beyen
 Van heur gaeren uyt te spreyen,
 Sy lonckt als de Spinne-cop
 Die de vlieghe gaet verschalcken
 Soo sy roert aen haere balcken,
 Soo sy comt ter vvebben op.

Sy sit als die light bedoken
 En met loovers af-gheloken
 Die de voghels stricken leydt:
 VWant seer quaelijck can men mercken
 Sijne kempe-bollevercken
 In het groene neer-ghespreydt.

VVaer hy heeft sijn loofse muyten
 Daer in ander voghels ruyten.
 Maer helaes! vvat droever lot!
 Soo nu deese tiere-lieren
 D'ander daer soo langhe svvieren
 Dat sy raecken in het schot.

Aldus sonder veel berueren
Speelt de doot haer oude kuren
'Tis al vol ghenuchten hier.
Och! vvy danffen en vvy springhen
Maer op koorden en op stringhen,
Die ons vallen doen in't vier.

Dolores inferni circumdederunt me,
præoccupauerunt me laqueis mor-
tis. *Psalm. 17.*

*De pijnen der helle hebben my omvan-
ghen, my hebben verrascht de stric-
ken des doodts. Psalm. 17.*

Siet mijnen Heere / mijnen Godt / gheheel
Dese wereldt is vol stricken der begheer-
lijckheden / die su bereydt hebben voor mijne
voeten / ende wie sal dese strieken ontvluch-
ten ?

August.
soliloq.
cap. 12.

Sonder moeyte hebben my mijn vijanden
als eenen voghel in de iacht gevanghen.

Hierem.
Thren. 3

Want den Voghel die van hooghe neder-
daelt / oft die hant niet en kan om hooghe
hessen / wordt ghetwoneelijck ghebangen met
stricken / oft bedrogghen met lijm / oft verwer-
ren met eenigherhande listen ! insghelijckx
docks

Ambro.
de bono
mortis
cap. 5.

doock onse siele. Daer is eenen strick in het goudt / daer is lijn in het silver / daer is belemmeringhe in landt ende sandt / daer is eenen naeghel in de liefde / als wy begheeren het goudt. / wy worden ghebanghen als wy soecken het silver / wy haeperen in het lijn / als wy veroveren eenich goet / wy worden ghebonden. Iae dat meer is selfs de schoonheyt van een Vrouwe / stroopt toe terwijlent sy den mensche bzencht in bekozinghe.

Bernar.
ferm. 3.
super
Qui ha-
bitat in
adiutor.

Maer wie zijn dese Jaeghers? Dese Jaeghers zijn die alder-quactste / alder-erghste / alder-loofste / ende alderbzeetste Jaeghers / die de trompe niet en steken om hun te doen hooren / maer in het verborghen doozschieten sy den onnooselen. Dese zijn de meesters der duysternissen / ende zijn die aldersnootste doozde berkeertheyt / ende doozde boosheyt der duybelscher bedriegherije. Ober sulcks gheleijk het dier is boozden Jaegher / soo zijn dese in dit ghesagh de aldersnootste van alle menschen.

Bonav.
cap. 1.
soliloq.

Osiele die kranck zijt om te weder-staen / licht om te vallen / smaer om op te staen / hoe sult ghy kunnen ontkomen de stricken van sulck eenen vijandt / die ghy kent begaest te wesen niet sulcke loofse trekken?

Verstaet hier dat ghy wandelt in't mid-
den der stricken / ende dat ghy treedt op uut-
stekende bolle-wercken. Het is al vol netten/
den duubel hebt al verbult met stricken.

Orig.
hom. 2.
in Cant.

Siet hy heeft ontallijcke stricken gespan-
nen voor onse voeten / ende alle onse wegghen
heeft hy belepdt met alderhande bedrieghe-
rijen/ om te vanghen onse siele / ende wie sal
die ontbluchten? hy heeft stricken ghelept in
den rijckdom; hy heeft stricken ghelept in
armoede; hy heeft stricken ghespreydt in etē/
en drincken/ in slaepen / en waecken; hy heeft
stricken ghelept in woorden/ in wercken/ en-
de in alle onse wegghen.

Angust.
soliloq.
cap. 164

Sijnen strick is verborghen in die arde,
ende sijn klipper-valle op den vveggh. Den
strick wordt gheborghen in de aerde / als de
schuldt wordt bedeckt onder het aerdsche ge-
mack; want den list-legghenden vijandt ver-
toont aen den mensche iet om te begheeren/
ende hy verberghyt den strick der sonde/ op dat
hy die arme siele soude beklicken ende toe-
stroppen / de welcke wel siet het ghene sy be-
gheert: maer niet den strick der sonden / op
den welcken sy gaet setten haeren voet / ende
als-dan wordt op den weggh van wegghen den
boosen vijandt ghestelt een klipper-balle/ en-
de den strick der sonde wordt bereydt/ die niet
lich.

Greg. l. 3
moral.
c. 6. in G.
18. Job.

lichtelijck iemandt en soude konnen bedzieghen / waer't by aldien dat hy kost ghesien worden. Alsoo worden daer dickmael met eenighe schuldt de siele boozgesteld / eere / rijckdom / ghesondtheydt / ende lanck leven / die de boose ghesintheydt als aenlockende - aeg is bemerkende / sonder te aen-sien de valle door de welcke sy ghenopt wordt in de schuldt die niet en kan ghesien worden.

Basil. de
non ad-
hären-
do re-
bus se-
culari-
bus.

Ende ghelijckertwijs eenighe boose / snoode menschen diens blyt ende booznemen is rijcke te worden uut het goedt van ander lieden / (nochtans en hebben die macht niet te ghebruycken openbaer ghewelt) soo ghebruycken sy die loosheydt van die wegghen te beleggen / ende is't by aldien dat sy ievers bespriet hebben eenighe plaetse die door ghebzoken is / oft met diepe vallepen / oft verdonckert met haeghen ende kanten / sy verstemmen hun in de selve / ende ghebruycken sulcken decksel om niet eerst ghesien te worden / ende soo sy die boozby-ganghers hebben in d'ooghe / vallen die onberhoets op het lijf: ende met sulcken middel en kan niemant van te voren ghewaer worden hun schaedlycke stricken / oft hy en is eerst in de selve gheballen. Alsoo doet met ons dien ouden vijandt den duyvel der hellen / hy boeght hem tusschen de schaduwten der wereldtscher ghenoechten / ontrent den
wegh

wegh van dit volstrickich leven / al waer hy ons is bereyden de stricken der bederffenis-
 se. Soo is't dan reden dat wy altijdt ober-al
 behoorden te slaene de ooghen onser waecten-
 der siele / ende al het ghene dat metter daet
 schijnt ghenoechelijck / daer van te hebben
 een quaet vermoepen / ende dat selve vooz-
 by te loopen / noch tot het selve te voeghen eeni-
 gherhande gedachtenisse / al waert dat 't noch
 al goudt schene vooz u ooghen / ende be-
 quaem om naer beliefte weggh te draeghen /
 oft alderleye schoonigheydt die dese wereldt
 soude konnen voozt-bzenghen / oft dat ons
 ghetoont wierden seer kostelijcke woon-plaet-
 sen. Jae selfs als oft wy saeghen schoone
 danffen / bancketten / drinckerijen / ende ka-
 mers vol alderhande musicke. Jae al oft ons
 wierde aenghedient de schoonicheydt van
 veel lichaemen. Want voozseker onder alle
 dese verheughelijcke saecken heeft den alghe-
 meynen vijandt sijn schuyt-hoecrkens / ver-
 wachtende oft wy verlockt door sulck aen-
 schoutwen / verlaetende de herbaene / niet al-
 temets van selfs en souden komen in sijne
 klautwen. Ende waerachtelijck het is seer te
 beduchten dat wy de selve niet toeloopende /
 ende meynende datter gheen verlanck en is
 in het ghene ons wordt voozghestelt / terstont
 met den eersten smaeck in-slickten den loof-
 bedeckten visch-haeck / ende inden selven

Daer naer verwerrent ('t zy wy willen oft niet) getrocken worden tot in de schroomelijcke schuyt-hoecken des doodts.

Ambr.
libr. de
bono
mortis
cap. 6.

O mensche verheft uwe siele / op dat sy door het aes der stricken niet en worde aenghelockt. De wellusten des wereldts zijn aes / ende dat het quaetste is / sy zijn aes der bekoringhe. Terwijlent ghy volghet de wellusticheydt / soo loopt ghy in stricken. Want de ooghe van een lichte Vrouwe is den strick van heur boel / insghelijcks heure taele is eenen strick die booz wat tijdts u besuyckert / ende daer naer begalt door de verbittertheydt van vroeghinghe der sonde. Besittinge van eens anders haebe is oock eenen strick. Gheheel den wegh van dit leven is vol stricken. Daerom seght den Rechtbeerdighen : In den vvegh daer ick in v்வandelde hebben sy stricken voor my verborghen.

Ibidem. Och hoe dickmael pooght den vijandt hem te worpen in het binnenste van onser herten / op dat hy ons van onse goede beloften ende heyligh booz-nemen soude doen af-keeren. Hoe dickmael onsteect hy den lichaemelijcken brandt ? Hoe dickmael doet hy ontmoeten die hoeren-ooghen / met de welcke hy schijnt te onderhouden een suyper liefde / op dat hy ons niet vindende op ons hoede / on-versiens

berfiens doozsteke met den punct van quaede lusten? Hoe dickmael saept hy in u herte quaede woorden ende verborzghen ghedachten? Soodaenlijck wordt dan die siele ghestelt/die nochtans soude om hooghe blieghen: maer den raedt is daer teghen te woostelen/ghelijckerwijs eenen ghetrouwen soldaet Christi I E S V.

Maer wat sal ick segghen van vremde stricken? Dese stricken van onsen vjandt zijn te schoutwen in dit ons lichaem / de stricken zijn in ons verspreydt / ende wy moeten die vlieden. Ibidem.

Groote eere / hooghe vermoghentheydt / leckerheydt der spijzen / hoeren schoonicheydt zijn stricken des duybels. Amb. l. 4 in c 4. Luca.

Soo dan en laet ons ons op die stricken niet betrouwen / noch op die netten die ons bedzieghen / noch en laet ons niet volghen dese aen-lockfels / noch dese verleydinghen. Amb de bono mortis.

Maer de verblindtheydt der siele is soo groot / dat sy (al is't dat die klippe-balle vooz haer gestelt is) noch schemer-ooght / ende dat sy die selve niet en siet. Aug. in Psal. 68.

Aug. so-
liloq.
cap.16.

Maer ghy ô Heere / verlost ons uyt den
strick van die ons iaeghen / ende van alle am-
perheydt der woorden / op dat wy u belijden-
de moghen segghen : Gheseghent is den Hee-
re die ons niet en heeft ghegheven te vve-
sen den vangh van hunne tanden. Onse
siele is als een muschken de stricken ontroc-
ken, den strick is ghebroken, ende vvy zijn
verlost.

*Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non
iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens! Psal. 140.*

X.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia
non iustificabitur in conspectu tuo om-
nis viuens. *Psal. 142.*

*En komt met uwen dienaer niet in't Recht ;
vwant voor u aenschijn en sal alle levende
niet vorden gherechtveerdicht. Psal. 142.*

Wat lof behaelt den Heer met sijnen knecht te dinghen /
Dat lof behaelt den knecht den Heer in recht te dwingē:
Verlieset doch den Heer / 't is hem een schande groot /
Verlieset oock den knecht / den Heere wilt sijn doot.

Mijn Godt gheloobet my / met u te moeten kijven
Daer een on-eere groot / en sott elijck bedrijven.
Aeen / ick en hebbe my soo verre noyt betrouwt /
Noch ick en wil oock niet dat ghy my daer hoorz houdt.

Want gheen soo kleynen saeck s'en staet al opgheschyden /
En of ick niet en woude mijn verwonnen gheuen /
As erghens hier een tongh' soo wacker en soo koen
De welke my mijn saeck hoorz u soud' winnen doen ?

Aeen / ick en kenne gheen soo rijp in reden-taelen
Die eenichsins hoorz u soud' kommen eer behaelen :
Want ghy een Rechter zijt soo binlich en soo straf
Die noyt op iemandts woozdt en ghinckt u bonnis af.

'T is waer dat Al dit Al moet kennen u ghetaede /
En dat u rechter handt ons gheeffelt traegh en spaede /
Want soo maer ulwen mont een droebich bonnis spreekt /
Van droefheydt / ô mijn Godt / u oock het herte breekt.

Met is u wel soo leet te straffen onse sonden /

Ghelijck het ons is leet in die te zijn bebonden :

Iae of elck van sy- self den eyghen Rechter waer /

Hy soude sijne schuldte bevinden noch soo swaer.

Soo dat ick om mijn recht te beter te verschoonen

Seer quaelijck soud' bestaen booz u my te vertoonen :

Want al is't dat ghy zijt d'onnoosel goedertier /

De quaede ghy verwijst te gaen in't eeuwich hier.

Aen/noyt en wasser iet dat u balauss' hielt teghen

Wzaeck/en u ghenae ghelijckelijck op-weghen /

Noyt iemandt van der aerdt en heeft u soo ghebleyt

Dat ghy u bonnis-recht soudt hebben neer-ghelept.

Iae of de soetste tael betooverde dijn oogen

En deed' in mijn ghesagh haer uysterste deboiren /

Waer niet : want och helacs! wel-sprekentheyt en geeft

Dooz u verdwelent staen/en swijghen aldermeest.

Met woorden/noch met konst / met rennen noch met loopen

Met ghisten noch met ghesdt en zijt ghy af te koopen.

Wie sal ó machtich Godt u komen dan outrent

En soecken van sijn recht te hebben haest een endt ?

Dooz my 'k en breefs roers/ noch pijcken/ noch rapieren

Noch alle spitse recht naer ieghersche manieren /

Seer gheren soud' ick oock booz die thien-mannen staen

Die booztijds binnen Room' kloeck hebben recht gedaen.

Noch dees noch ander mé en breefs ick niet met allen

Hoedat sy my in't mijn sou'n kunnen doen verballen /

't en breefs ó Cassi niet die schandelijcke wet

By u tot achter-deel van't Edel-dom gheset.

Iae noch oock Rhadamants noch Minus Rechter-stoelen

Dooz welcke dat soo veel benauwde sielen woelen /

't en breefs' noch Aacus / noch Aacus ghebodt /

Dat hy sijn doose keer niet ieghelijckens lot.

Dat elck daer ober my hael vopsen om en omme
 En mijn beschuldicht hoeft by moedelijck berdomme/
 Dooz hun en vrees' ick niet, ick gheef hun volle keur
 Mijn tongh' is al ghenoech om my te bechten deur.

Maer eenen houdt alleen mijn hairen opgherefen
 Die selber sal ghetuygh' / en selve Rechter wesen/
 Die naedemael dat hy sijn wijs-dom heeft ghe-uyt
 Dooz ceutwelyck de deur vast grendelt ende sluyt.

Obzeeden Rechter-stoel ghy staet van alle kanten
 Wel kostelijck beboort met schoone diamananten :
 Maer hy die u besit voert een ghelosedich sweert /
 Sijn donderende tael maect teghelyck verbeert.

Men seght dat Agathon dzy daghen en dzy nachten
 Maer desen heeft ghestiert sijn binnenste ghedachten
 En dat hy heeft ghevrees't dien rammerlijcksten dagh
 Daer hy op sijnen ruggh' met open ooghen lagh !

En op dat Paulus oock onschuldich niet en schijne
 Sy selben hy betucht / hy is in anckst en pijn /
 Sijn sinnen zijn berstroopt / hy is uyt sijn gheboel
 Als hy oock ober-peyst dien schrickelijcken stoel.

Den wijsten salomon en heeft noyt mensch gheweten
 Die derben soud' sijn siel dooz sonde-by bermeten/
 Altoos was oock in pijn / in druck en in ghevroegh
 Hy die tot leet-betuygh' soo dicks sijn Harpe sloegh.

Iae den verduiden Job houdt dat die sterre-lichten
 Om hun onklariched't dooz Godt oock sullen swichten/
 Indien dan de pilae soo waggheit en soo veest
 Ist wonder dat een planck haer t'eenemael begheet ?

Berschudt den Ceder-boom op't hooghste van Carmelen,
 Daer Aolus gheblaes komt t'nidden inne spelen /
 Wat sal een boomken doen / een boomken maer gheplant /
 Dat nauwelingh in d'aerd ghenomen heeft den stant !
 Och !

Och! als ick't oberflae/ mijn bloedt gheboel ick stollen
 Als d' Offer-beeste die den slaegher pooght te bollen :
 Want soo hy om te slaen sijn arceimen op- stijght
 De beeste wordt verbaest eer sy den haemer krijght.

Ick bidd' u mijnen Godt/ en wilt soo by niet kommen/
 Ick ducht als ghy sult zijn op uwen stoel gheklommen
 Dat de Gherechticheydt self wesen sal in pijn
 Dan te be-erven eens u Goddelijck aenschijn.

Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia
 non iustificabitur in conspectu tuo om-
 nis viuens. *Psal. 142.*

*En komt met uwen dienaer niet in't recht :
 vvant voor u aenschijn en sal alle leuende niet
 vvorden gherechtveerdight. Psalm. 142.*

Aug. in
 Psal. 142

En laet ons niet pleyten / ick en begheere
 Emet u niet te dinghen / noch ick en be-
 gheere mijne gherechticheydt u niet vooz te
 stellen/ noch ick en begheere doock niet te wre-
 ten / hoe eude in wat manieren dat ghy wilt
 oorздеelen mijne boosheydt. Het en is u niet
 heereelijck met uwen dienaer / noch selfs met
 uwen vriendt te komen in rechte. En wilt
 dan mijnen Heere / mijn Godt / met my doch
 niet komen ten oorздеele : Want al is't by
 aldien dat ick my selven schijne goedt te we-
 sen / ghy bzenghyt uyt uwen schat eenen reghel
 naer den welcken ghy wilt dat ick my boe-
 ghe/eude ick worzde quaedt bevonden / daerom

en komt met uven dienaer niet ten oordeele, ghenaele hebbe ick van doene/ ende ick die was wegh-ghebloden/keere nu wederomme/ ende ben vrede aenfoeckende.

Acht ghy vvel vveerdich over alsulck eenen te openen uve ooghen, ende den selven met u te leyden ten oordeele? Iob. 14.

Ⓞ mensche Godt die roept u/ ende hy wilt dat ghy komt in't Recht. Wat sult ghy hem antwoorden? die / ten zy dat hy't u wederom vergheeft/ ghy zyt verlozen. Daerom den Prophete Dabid vlucht van het oordeel ende versoect ghenaele / als hy seght: En komt met uven dienaer niet in't oordeel. Amb. in Pskl. 36.

Want wat isser soo te verschroomen / wat kan men oock soo anckstelijck ende soo sozghelijck bedencken / dan te moeten staen om te zyn veroordeelt vooz desen schrickelijcken Rechter-stoel/ ende onder sulck eenen nauwsienden Rechter / een onseker bonnisse te verwachten! Den Apostel seght: Het is schroomelijck te vallen in de handen van den levenden Godt. Bernar. serm. 8. super Beati qui habitant.

Want hy is ghetuyge ende Rechter / Rechter ende ghetuyge / dien geen sonde en kan ontvlieden; want alle saecken vooz sijn oogen sijn klaer ende onberbozghen. Amb. in orationibus.

Ende ghelijckerwijs de ghene die gheleydt worden vut eender ghebangenisse om te worden verwesen / gaen naer de vier-schaere / met Chryf. in c. 4. Mat. hom. 14

de boeyen aene: Alsoo alle sielen naer dat sy van hier verhuyst zijn / sullen gheleydt worden tot dien schryckelijcken Rechter-stoel / in verscheyden ketenen der sonde.

Bernar.
medit.
cap. 2.

Ende siet ick sal nu van stonden aen ghebracht worden voor sulck eenen nauwen Rechter / om rekeninghe te gheben van alle mijne wercken. Wee my ellendich mensche als dien dagh des oordeels sal zijn ghekomen / ende dat gheopent sullen worden de boecken / in de welke alle mijne ghedachten / ende alle mijne wercken den Heere sullen worden voorgelesen / als-dan sal ick met ghebogden hoofde / door de verstroupinghe van een quade consciencie benouwt / ende al bebende moeten staen voor den Heere / overdenckende mijne bedreben boosheden. Als-dan mijn siele bindende haere ooghen ghesloten / haeren mondt / ende de andere ghesteltenissen des lichaems / door de welke sy placht haer uytwendelijck te verheughen / sal dan keeren tot haer / ende onder haer selven beswijcken / ende om dies wille dat sy door de liefde des wereldts / ende door de wellusticheydt des vleeschs verlaeten heeft / de liefde Godts sal deerelijck in de ure van sulck eenen noot van Godt oock worden verlaeten / ende den boosen vijandt worden overghelevert / om in de helle te worden ghepynight. Mijn siele is beslaeghen met een groote verschricktheydt /
ende

ende sy voelt haer ghedreven in beelderlye ghedachten : Soo wanneer nu is aenkomende de ontbindinghe des vleeschs / ende dat sy alle saecten is stellende uyt den wegh / ende haer selven is bemerckende met het eynde 't welck haer is naeckende / ende dat sy in korter sonden sal binden het ghene dat in der eeuwichheydt niet en sal moghen worden verandert.

Niet te verghcefs en wordt een ieders stele verbaert ghemaect / als sy ter sondt bebindt dat in der eeuwichheydt niet en kan worden verandert ; want wy bemercken dat wy den wegh van dit teghentwoordich leven sonder schuldt niet en hebben kunnen boozby gaen. Wy bemercken oock dat alle het ghene dat wy loffelijck ghedaen hebben / niet en kan wesen sonder eenich mis-daedt / indien wy wechzghelweert Godts goedertierentheydt / worden gheoordeelt. Want wie van ons sal het leven der Booz vaeders / oft wel te boben gaen / oft wel naer-volghen ? Ende nochtans David seght : En komt met uven dienaer niet : en oordeele ; vwant alle levende en sal voor u aenschijn niet vvorden gherechtveerdicht. Als Paulus seyde : Ick en ben my selven niet beschuldicht ; heeft wijselijck daer by ghevoeght : maer dit en is niet ghenoech om te zijn gherechtveerdicht. Joannes seght : Indien vvy segghen, vwant vvy en hebben gheen

Greg. 1.
24. mor.
cap. 7.

gheen sonde, vvy verleyden onseyghen selve, ende de vvaerheydt en is in ons niet. **Jacobus** spreekt: VVy hebben allegaeder in vele ghesondight. **Wat** sullen dan bedryben de plancken / indien de pilaeren beben? oft hoe sullen de struyckskens staen onroerelijck / indien de Ceder-boomen door den storm deser breefe oock worden aenghetast ende gheslaeghen? soo dan als nu naeckt de ontbindinghe des vleeschs / door den schrickel der waecke / mozt oock altemets beroert de siele van den rechtbeerdighen.

Gregor.
cap. 23.
in 7. c.
Iob.

Want hoe grootelijc de uytercozen selve moghen upnemen in rechtbeerdichheydt / niet teghenstaende en zyn sy niet ghenoechsaem tot de onnooselheydt / indien sy in recht nauw worden ondersocht: maer dit binden sy dan tot een vertroostinghe / van hun ontkomminghe / dat sy oodtmoedelijck weten hoe sy op veele niet ghenoechsaem en kunnen wesen. **Onder** dit deeksel dan der oodtmoedichheydt behoeden sy hun booz het sweerd van sootranghen ondersoekinghe / ende hoe dat sy door gheduerighen anckst de schrickelheydt van den toekomenden Rechter meer zyn breefende / hoe dat sy meer beerdich ende bereet wesen om hun booz hem te vertoelen.

August.
medit.
cap. 39.

O goedertierensten Heere en wilt bidd' ick u niet schryben teghen my mijn verbitterheden / op dat ghy ten oordeele komt met uve

die-

dienaer, maer naer de menichvuldicheyde
 uver bermherticheden doet uyt mijne
 boosheydt. Wee my ellendich mensche als
 sal naecken den dagh des oordeels / ende dat
 sullen worden open-ghedaen de boecken der
 consciencie / als van my sal ghesproken wor-
 den: Siet den mensche ende sijne vvercken.
 Wat sal ick dan doen ô mijnen Heere / mijnen
 Godt / als de hemelen sullen outdecken mijn
 sonden / ende dat de aerde teghens my sal op-
 rijfen? Siet icken sal niet kunnen antwoor-
 den / maer met ghebooghden hoofde vol van
 verstropinghe sal ick voor u ghedwonghen
 zyn te staen. Helas! ellendich mensche wat
 sal ick dan segghen? Sal ick roepen tot u
 mijnen Heere / mijnen Godt? Waerom
 worde ick al ligghende omghebrocht? O
 mijn siele schreyt ghelijck een weduwe die
 haeren man verliest in het beste van sijn le-
 ven. O arme siele / huylt ende weent; want
 ulven bruydegom heeft u verlaeten? O mijn
 Godt / weest my ghenaedich / op dat ick niet
 en wanhope / maer in u verhopende / dat ick
 noch mach herhaelen mijnen aessem: ende
 indien ick saecken hebbe uytgherecht om de
 welcke ghy my kont vertwijfen / ghy en hebt
 niet achter-ghelaeten den middel om my te
 spaeren. O soetsten Ies v en wilt doch ulwes
 gherechticheydt teghen ulven sondaer niet
 ghedencken / maer weest ghedachtich ulwes

goedertierenheydt tot u schepsel / ende ghe-
denckt niet te komen teghen den verwoerder:
maer weest ghedachtich uwer barmhertic-
heydt tot den ellendighen: verliest de ghe-
dachtenisse van den hooveerdighen / u ter-
ghende / maer aensiet den ellendighen u aen-
biddende. Want ghy zijt IESVS, ende wat is
IESVS dan den Saligh-maecker.

*Non me demergat tempestas aquæ, neq; absor-
beat me profundum ! Psal. 68.*

X I.

Non me demergat tempestas aquæ,
neque absorbeat me profundum.

Psalm. 68.

*Dat het tempeest van vvaeter my niet en
verdrincke, noch dat my de diepte niet
en verslinde. Psalm. 68.*

HOe onghestaedich is den padt
O Zee van u aen-lockich nat
Daer soo veel schepen inne sincken!
Ghy vloeyt soo effen als ghelas
Dan op, dan af, in eenen pas
Om alle mensch tot u te vvincken.

Somvvijl en hebt ghy gheen ghevoel
Ghy light soo stil als eenen poel
Die nimmermeer en kan gherijsen:
Maer met dat eenen storrem-vvindt
U alsoo neer-ghestreken vindt,
Hy doet u haest om hooghe sijfen.

Van wervelen hy niet en flouwt
Rondtom het uytgheholde hout,
Vvaer teghen sy geeft sulcke spronghen,
Dat neder-syvackt rot op den boort,
Dat 't schijnt dat alle vvordt versmoort,
En tot den gronde neer-ghedronghen.

Ghy laet met yser, en metael
 Oock u door-schrabben teenemael
 Om u te slaen de riemen krielen,
 Door vvelcke ghy wordt op-ghescheurt
 Ghelijck door-slaeghen en besleurt
 Wordt eenen her-wegh van de wielen.

Met dat het schip nu is ontmeert
 En het diep-vvyde vvoeft in-keert
 Hoe haestelijck ist ons onweken!
 Op min dan niet is het verpast,
 Men siet noch seyl, men siet noch mast,
 Noch gheene vlagghe meer uyt-steken.

Maer noch en isser niet dat schromt
 Ten zy dat in het blacke komt
 Daer soud' ghy sien als raesend' honden
 Met groot ghedommel en gheruyfch
 Van *AEolus* het rauw ghespuys
 Heel bulderigh en onghebonden?

Hier ist in noot, in anghst en vrees
 Ghelijck een slaeve die sijn vleesch
 Met laeten scheuren vande dieren,
 Of als een die te lande reyft
 Van vele roovers eer hy't peyft
 VVordt aenghetast niet by manieren.

Als-dan, ô Zee, ghy u op-sluymt
 Ghy bast, ghy grommelt, en ghy schuymt
 En ghy staet heftich opghesvvollen!
 Als-dan het Oosten teghen 't VVest
 'T Zuydt teghen 't Noorden om het best
 Afgrijffelijck daer tucke-bollen?

Ghy vvordt ghekloven en ghescheen
 Als elck sijn nat meynt vvech te leen,
Neptunus oock comt hem ontduycken
 Met sijnen dry-ghetanden spriet,
 Die soo vvervaerelijck daer fiet
 Of hy het schip vvoud' neder-stuycken!

Als-dan sijn hop' en sijn gheducht
 Hanght tusschen 't vvaeter en de lucht
 VVat faelter aen dan lanckst de golven
 Ghelijck een loot te sincken af
 En in soo gronde-loofen graf
 Al metter vaert te zijn ghedolven?

Nu vvilt dan hier eens mercken aen
 De schilderey van *Thetis* baen
 Somtjijds soo kalm en ghestaedigh,
 Somtijts oock min als op een uer
 Alsoo beroerigh ende stuer
 Soo schroomelijck en onghenaedigh!

Maer vvat! het ghen' ick hier gevvaegh'
 My selven ick heel aene-draegh.
 Ten zijn ô *Thetis* niet miin lusten
 Te gaen beschrijven uwen plas,
 En *AEole* van u gheblas
 VVil ick mijn sinnen gheeren rusten:

VVant ick de selve noyt en brack
 Met *Typhis* die te *Colchos* track,
 Mijns vaeders huys my meer behaeghde,
 Mijns vvetens ick oock noyt en sagh
 Den vvaeter-godt met sijn bejagh
 Noch naer al dit ick noyt en vraeghde.

My zijn die vinden onbekent
 Mijn schip en is die niet ghevvent
 'Ken hebb' hier toe my noyt begheven
 Het schip, de zee, en desen vindt
 VViens eyghentheden men hier vindt
 VVil ick ghelijcken by mijn leven.

Eerst dan het vinden sot ghesvier
 Hun rauw gheschauffel en ghetier
 Zijn die mijn siele dickx beruren,
 Dees vinden doen mijns levens schip
 Klabotsen teghen 's vvereldts klip
 En teghen 't radt van avonturen.

O wereldt, wereldt onghetrouw
 Die al u blijdschap keert in rauw
 In bitterheydt en in vernoeyen!
 Het schijnt dat u niet en onbreekt
 Het schijnt ghy vol vvellusten steekt
 En alle vveelden u aen-vloeyen!

Och hoe mijn on-ervaeren jeughdt
 Bedroghen is in haere vreughd!
 Och! och! helaes! vvat moet ick lijden,
 Soo saen het dertel *Venus* kindt
 Een plaetsken in mijn herte vindt
 Om teghen my te moghen strijden!

Maer soo ick nu dit loose vricht
 Met veel ghevvorstel ben ontsvricht
 Dan sien ick eerstmael hoe ghevaeren!
 Als ick vierdt over-handt gherolt
 Ghesleurt, ghetrocken en ghesolt
 Dan van den vindt, dan van de baeren!

Men fiet als eenen mensch verdrinckt
 Dat hy tvvee-dry-mael eer hy sinckt
 'T hoeft uyt het vvaeter noch gaet rechten,
 Och oft my dit oock soo gheviel
 Dat mijn by-nae versmoorde siel
 Uyt desen noot haer kost ghevechten?

Hy die daer valt in eenen kuyl,
 En maectt hem niet alleene vuyl:
 Maer is in anghst van te versmachten,
 Alsoo de siele die daer duyckt
 En in haer sonden light versmuyckt
 Van vvie sal sy haer hulpe vvachten?

Mijn Godt ick strijde teghen tvvee
 Dat's teghen vwindt, en teghen zee
 Die elck met my soo vverre-ballen,
 Ten zy hoe dat ick krijgh' uvv' handt
 'K en can gheraecken aen het landt;
 VVant ander hulp is niet met allen.

Staet my dan by in mijnen noot
 Siet mijnen Godt ick ben half doot
 VVilt nu ter tijdt my niet verlaeten!

O *Palinure* dien ick min
 Houdt boven 't vvaeter mijne kin
 'T sal my mijn leven moghen baeten.

Non me demergat tempestas aquæ,
neque absorbeat me profundum.
Psalm. 68.

*Dat het tempeest van vvaeter my niet en
verdrincke, noch dat de diepte my niet
en verslinde. Psaim. 68.*

Aug. so-
liloq.
cap. 35.

Hoe langhe sal ick ellendich mensche
noch worden ghesmeten tusschen de baer-
ren mijner sterffelijckheydt / roepende tot u ô
Heere / sonder my te aenhooren? O Heere ver-
hoort doch den ghenen die u aenroeft van de-
se groote zee, ende gelepdt my tot de haeven
der eeuwigher saelicheydt. Gheluckich zijn sy
die de perijkelen deser zee ontkomen zijnde /
tot u ô Godt de aldervrijste haeven, ver-
dient hebben te gheraecten! Doozwaer sy
zijn gheluckich / die vande zee tot den oever,
van den ban tot het vaderlandt / van de ghe-
vanghenisse tot het vry hof zijn ghekomen /
om te ghenieten de ghewenschte ruste: ende
my kattigbighe zijn ongheluckich / die dooz
de baeren ende door de conckelen deser
grooter zee stieren het schip, onseker oft wy
tot de haeven der saelicheydt sullen kunnen
gheraecten!

Daeder

Waeder der bermherticheden/ aenhoort het Aug. Co-
liloq.
cap. 37.
 ghekerrem van uwe weese / ende steeckt naer
 haer uwe handt / want die alleene haer kan
 trecken uyt de diepte der vvaeteren, ende uyt
 den poel der ellenden, ende uyt het grondt-
 slijck, op dat ick aenschouwende de bermher-
 ticheydt uwer ooghen / ende uwe innighe
 achtmoedicheydt / niet en verdrincke : maer
 dat ick / ô mijnen Heere / mijnen Godt / tot u
 mach gheraecten !

Want dit ellendich leven is een diepe, lan- Chryl
hom 82.
in Matt.
 ghe, uytghestretchte zee : ende ghelijck in de
 zee zijn verscheyden omme-keeren / die door
 verscheyden tempeesten ghemeenelijck wor-
 den beroert / als de Aegeaensche die versuert
 wordt door de heftighe winden / ende de Ty-
 reensche zee / die haer baeren lichtelijck voort-
 drijft / om dat sy nautw is / ende Charibdis
 haer stretchende naer Lybin, doet dobbelen
 haere waeteren / ter oorsaecke van haere on-
 diepten ende sandt-plaeten / Pontus is oock
 verschrickelijck / om haere hefticheydt ende
 felle baeren ; den Oceanus van Spagnien is
 ozeeffelijck / door haere onaengheraekelijcke
 haebenen / ende door de onbekentenisse van
 haere plaetsen / alles quaedt voor de schip-
 baerders / insghelijcks oock om eenighe an-
 dere oorsaecken is't met de reste van de Zee :
 ende wy sien dat het selve ghebeurt met ons
 H b leven

leven / het welcke gheduerich wordt ghedze-
ben op de zee van dese wereldt.

Rupert.
lib. 5. in
cap. 8.
Apocal.

Op den naeme van de schepen wordt oock
beteekent dit verganckelijck menschen-le-
ven, ghelijckerwijs in Job: Mijne daghen,
seght hy / zijn voor-by gevaeren als de sche-
pen, ghelaeden met appelen.

Greg. 1.
9. mor.
c. 24. in
cap. 29.
Job.

Ende het schip van onse siele wordt her-
waerts ende derwaerts ghedzeben / op dat wy
den schoonen hemel souden ghedencken / ende
verduidelijck verdraeghen de moeyelijcke
baeren der vleeschelijcker bekoringhe.

Ambr.
præfat.
In 4. lib.
super
Evang.
Lucæ.

Wat zee isser schrickelijcker dan dese we-
relt? soo trauwe-loos / soo beroerigh / soo die-
pe ende soo voortghestijght door de winden
der bekozinghen?

Chryf.
hom. 33.

Ende om dies wille dat sy uytbortelt van
versheyden sonden / ende versheyden beko-
ringhen / daerom wordt sy ghenoeit / ghe-
lijck wy bemercken / die groote ende vvijde
zee.

Hier on.
ep. 1. ad
Heliød.

En wilt u niet betrouwen al oft schoon
de zee u is aen-lacchende / ende dat sy schijnt
uytghestreckt in maniere van eenen staenden
poel / ende al waert dat den bovensten rug-
ghe van dit ligghende element door eenighen
windt

windt noch quaelijck wierdt opghestruyvelt/
 soo heeft nochtans dit open veldt vierderhan-
 de gheberghen. Binnen inne is ghesloten
 het perijckel / ende den bijandt houdt hem
 daer verborghen. In dese Zee den Charyb-
 dis der wellusten / werrebalt met de saelicheyt
 van den mensche. In dese zee Scylla, is ons
 lockende met eenen vleyenden mondt tot de
 schip-bzaecke. Hier is een quaede haeben/
 hier is den duubel een zee-roover / ende hy
 met synen aenhangh brenghet de ketenen om
 te vanghen.

In desen grooten wereldtschen sond-bloedt Amb. in oratio-
nibus.
 (waer dat om ende omme wervelen sulcke
 winden) en wortt bebonden eenighe goede
 haeben / oft eenich heubelken / daer dat de duy-
 be een weynich soude konnen rusten.

De menichte der begheerlijckheden maec- Ambr. Apolog.
postter. pro Da-
uid c. 3.
 ken een groote beroerte / die den mensche her-
 waerts ende derwaerts verstooren / als vae-
 rende in een lichaemelijcke zee / soo dat syn
 siele haer selven niet en kan bestieren.

Den menschelijcken gheest wortt beroert Greg. I. II. mor. c. 23. in cap. 13. Iob,
 met soo veel winden als sy is onderstaende
 bekozinghen: want somtijds de gramschay
 ver stelt die uyt haer selven / als de gram-
 schay verschuyft volghet daer een onbequaeme
 brenghd/

vzeughdt / die ghedreven wordt door de prik-
kels der onkuyscheydt / die ghespannen
wordt door den brandt der giericheydt / om
te begheeren dat aerdsch is / somtijdts de
hoobaerdije verheft die / ende somtijdts
een ongheschickte vzeese brenghet die ten
ouder.

August.
medit.
cap. 39.

Heere, siet mine boosheden zijn mijn
hoofst te boven ghegaen, ende ghelijck
een svvaer pack zijn sy op my versvvaert.
Ende't en zy dat ghy (wien altydt is ey-
ghen te verghen / ende den ellendighen te
spaeren) daer onder stelt de rechter handt
uwer groot-daedicheydt / soo worde ick el-
lendighlijck bedwonghen in den afgrondt te
versmooren.

Psal. 88.

Ghy heerscht over de macht der zee,
vvant ghy versoet de beroeringhe van haere
baeren,

Aug. in
Psal. 68.

Den afgrondt der menschelijcker boos-
heyt is eenen diepen put. Een ieder die daer
inne valt / sal leelijck vallen. Dese saecke
is grootelijcks te beduchten. Is't by aldien
dat ghy siet dat eenich mensche heeft quaedt
ghedaen / hy is als in eenen put neer-ghes-
soncken / ende soo wanneer ghy aen hem sult
hebben gheseydt sijne boosheyt / ende dat
hy

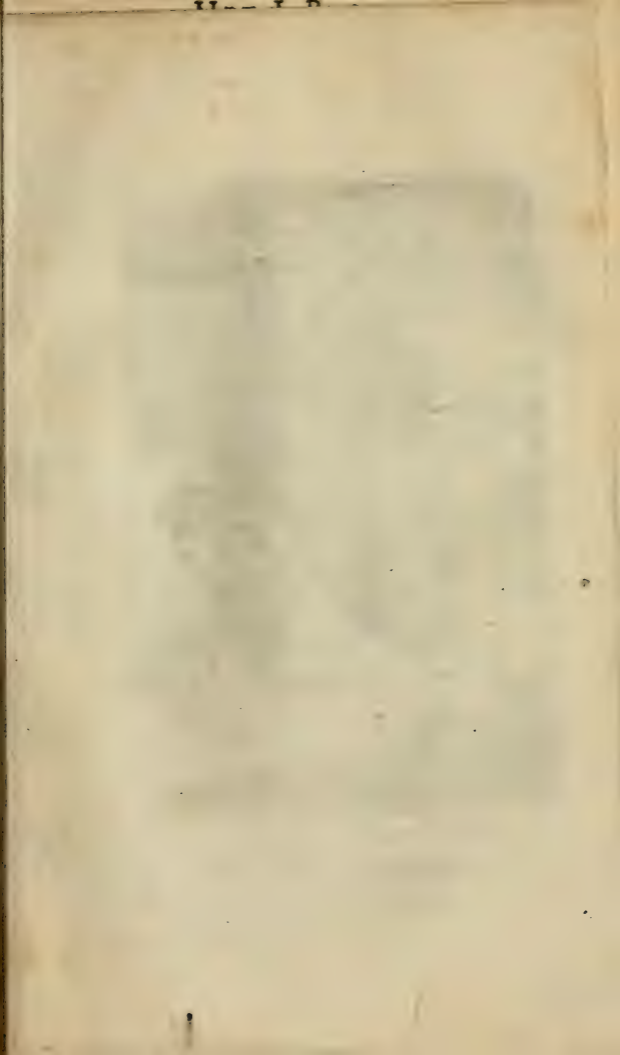
hy ghetuyght; waerachtelijck ick bekenne/
 hoe dat ick hebbe ghesondicht / soo en heeft
 ober desen den put sijnen mondt noch niet
 ghesloten; maer als ghy hem sult hoozen seg-
 ghen: Wat quaedt hebbe ick ghedaen? hy
 is gheworden eenen beschermer sijner sonde/
 ende ober desen heeft den put sijnen mondt
 ghesloten/ noch hy en heeft gheene macht om
 uyt dien te gheraecken.

⊙ IESV Christe, eenighe hope van het
 menschelijck gheslachte / waerachtich Godt
 van den waerachtighen Godt boort gheko-
 men / onse toe-blucht / van wien den klaeren
 glans tusschen de duyster wolcken van verre
 beschemelt onse ooghen / op dat wy gheleydt
 door uwe klaericheydt / tot u / als tot de ver-
 sekerde haeben moghen gheraecken. Be-
 stiert / bidde ick u / ô Heere / ons lebens schip
 door uwe rechter handt / ende door het roer
 van u cruyce / op dat wy niet neer en sincken/
 ende op dat het tempeest van vvaeter ons
 niet en verdrincke, noch dat ons de diepte
 niet en verflinde: maer treckt ons met den
 haeck van u cruyce uyt dese zee / tot u / onsen
 eenighen troost / die wy-lieden (ghelijcker-
 wijs de mozzhen-sterre / ende de sonne der
 gherechticheydt) op het hooft van het he-
 mels vader-landt by-nae met weenender
 ooghen ons sien verbeyden. Aenhoort ons
 Godt

Aug so-
 liloq.
 cap. 35.

Godt onsen Heyl-landt / hope van alle de
 eynden der aerde, ende van alle kanten
 der zee. Wy spuelen ende drijben in een be-
 roerighe zee / ghy staet op den oever ende
 ghy aensiet onsen noot. VVilt ons behoe-
 den door uven naeme. Heere ghedooght
 ons soo te houden de middel-streke tusschen
 Scylla ende Charybdis, dat wy gheschouwt
 hebbē van dese twee de perijckelen / vrymoe-
 delijck tot de haeben der eeuwigher salicheyt
 moghen gheraecken.

*Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me,
et abscondas me donec pertranseat furor tuus? Job.*

XII.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno pro-
regas me, & abscondas me donec per-
transeat furor tuus? *Iob. 14.*

*V*ie gheve my dit, dat ghy my voor die helle
bescherremt, ende my verborghet tot dat
uven raesenden thoren voor-by is. *Iob. 14.*

Wie sal my gheven om te schuylen
Diepe, vermofte, doncker kuylen
Op dat my niet en komm' ontrent
U blixem-vier dat ghy af-sendt?

O Godt soo my maer komt te voren
Hoe kleyne vonck van uven thoren,
'Ken vveet soogheen verschoven pleck
Daer ick soud' nemen mijn vertreck,

Dan vvensch' ick 't diepste der foreesten,
Dan een spelonck der vvilde beesten,
Dan eenen konckel onder d'aerd
Daer dat ick soude zijn bevvaert.

Dan soud' ick om my te verfsteken

*V*el met mijn hoofd een rots' op-breken,
Dan soud' ick gheren my besteen
In eenich graf by d'overleen.

Dan vvensch' ick my te zijn ghedolven

In d'alder-diepste vvaeter-golven,

Of voor altijd te moghen gaen

Uyt het beloop van Son en Maen.

Als *Iuppiter* hem gaet vergrammen

Siet men de locht in volle vlammen

Die hy dan met een vvakker vuyft

Daer naer vvel op de menschen buyft,

Wie dan vervreeft voor eenigh deiren,

En hem bepooght voor dat te vveiren

Sal teghen dit vernieligh vier

Betuynen 't hoeft met lauvverier.

Maer sooghy't uvv' eens sult ontknoopen,

Waer sal den mensch dan henen loopen?

O Godt een lauvverieren crans

Die soud' hem zijn een aerme schrans.

VVat help et och! met soo veel sorghen

In eenich vvoudt te zijn verborghen?

Gheen soo verduystert, gheen soo dicht,

Off het is vlack in u ghesicht!

Die u ghebodt eerst há ghebroken

Lagh in de blaeders neer-ghedoken.

Maer doen hy voelde dat ghy quaemt

Soo vvas hy bloot en heel beschaemt.

Gheen blaederen, noch gheene struycken

En konnen iemandt soo versmuycken

Noch oock het binnenste van 't vvoudt,

Hoe dicht ghesloten van het hout.

Die van *Chaldea* vvierden gh'eten

Zijnd' in den leeuw-put ghesmeten,

Die nochtans soo beleeft ontfingh
Den Israelschen Ionghelingh.

VVaertoe dan putten en duvvieren

Om de sondaeren in te stieren?

Loth en kost soo vvel niet ghevlien,
Off sijne sond' en vvirdt ghesien.

Ionas soud' hem in zee betrouvven:

Maer sy en kost hem niet behouvven,

Den vval visch die hem inne toogh
Hem vvederom te lande spoogh.

Hoe soud' de zee dan iet bedecken,

Soo trouvve-loos in alle plecken?

Doorluchter is den souten plas
Dan eene venster van ghelas.

VVeer hun de doo'n be-bolle-vvcrcken

Met steene tomben ofte sercken.

Al-sienigh Godt vvat kleeft daer aen
Alshun ghebeente moet op-staen?

VVat baetet laes! te zijn verschoven

Off onder d'aerd ofte daer boven?

De rootsen zijn van overlangh
Verraen door *Echos* vveder-klangh.

Men magh de bosschen niet ghelooven.

VVant soo den Herft die komt berooven,

En neder-rijfen doet hun hair
Staen sy vveer open ende klaer.

Soo dan noch zee, noch bosch, noch eerde

Ommy te schuylen ick aenveerde,

Iae boven dien ick vveder-leggh'
Hier-toe den gulden sterre-yyegh.

Maer ghy alleen door mede-lijen
 Bermhertich Godt komt my bevrijen
 Tot dat ghy vvat meer goedertier
 Hebt ingetrocken al u vier.

Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno pro-
 tegas me, & abscondas me, donec per-
 transeat furor tuus? *Iob. 14.*

*Wie gheue my dit, dat ghy my voor de helle be-
 scherremt, ende my verborghet tot dat u vve
 raesenden thoren voor-by is? Iob. 14.*

Pfal 138.
 Aug. in
 hunc lo-
 cum.

WAer sal ick gaen van u vven gheest, en-
 de vvaer sal ick vluchten van u aen-
 schijn? Welck is de plaetse die den Godts-
 bluchtighen sal ontfanghen? De menschen
 die de bluchtighe aenbeerden versozcken eerst
 te weten wie sy souden moghen zijn ontblo-
 den / indien sy bevinden ende verstaen den sel-
 ven een dienaer te wesen van eenen Heere van
 kleynner macht / soo aenbeerden sy hem sou-
 der achter-dencken / segghende metter herten:
 desen en heeft sulck gheenen Heere / van den
 welcken hy soude konnen ghesocht worden:
 maer als men hun doet verstaen / dat hy ghe-
 loopen soude zijn uut het huys van eenen
 grooten Heere / oft sy en ontfanghen hem
 niet!

niet/ oft indien sy hem ontfanghen het is met
 vreesse; want eenen van grooter macht en kan
 niet worden bedroghen. Waer en is Godt
 niet? wie kan Godt bedrieghen? wie en siet
 Godt niet? van wie en sal Godt synen bluch-
 tighen niet weder-hepffchen? waer sal dien
 ellendighen dan loopen om te bluchten booz
 het aenschijn Godts? Hy keert hem her-
 waerts ende derwaerts/ als oft hy een plaetse
 tot syne blucht waer soeckende. Indien ick
 klimme naer den hemel, ghy zijt daer; In-
 dien ick neder-daele ter hellen, daer zijt ghy
 teghenwoordich. Is't by aldien dat ick my
 verheffe/ ick bevinde strax dat ghy my ver-
 nedert; is't by aldien dat ick my verborghhe/
 ick bevinde dat ghy my soekt. Waer sal ick
 dan henen gaen / op dat ick my verberghe
 booz u aenschijn? wat sal ick maecken / op
 dat ick utwe gramschap niet en gheboele?
 Siet ick binde desen raedt: Ick sal soo bluch-
 ten booz u aenschijn/ ick sal soo bluchten van
 utwen gheest/ ende soo bluchten van utwen
 wzekenden gheest/ ende wzaeckgierich aen-
 schijn; Ick sal dan bluchten/maer hoe? Is't
 by aldien dat ick heel aenneme mijne vleu-
 ghelen, ende gae vvoonen in het al-eynde
 der zee. Alsoo kan ick bluchten van u aen-
 schijn. Maer het waer te verwonderen dat hy
 niet en waer in het al-eynde der zee / die noch
 in de helle niet en ontzoeckt.

Hier. 1. 9
in c. 29.
Isaia.

VVe u-lieden, die diep zijt van herten, om u-lieden raeden te verberghen voor den Heere, van vwie de vvercken zijn in duysternisse, ende die seght vwie sal ons sien, ende vwie kent ons? Sy meynen dat Godt niet en kent hunne raedtslaeghen / om diestwille dat hunne wercken zijn in duysternisse / ende om dat sy segghen : vwie liet ons, ende vwie kent ons? niet eens bedenckende het welcke tot Godt gheseydt wordt : De duysternheden en sullen voor u niet vvorden verduystert, ende den nacht sal ghelijck den dagh verlicht vvorden, ende sijne duysternissen sullen zijn ghelijck sijn licht,

Amb. li.
1. de in-
terpel-
lat. Iob.
cap. 3.

Overmerckt den ghenen daer van Sprach spreekt in Ecclesiast. Den mensche gaende in sijn bedde, segghende in sijn siele: VVie liet my? de duysternheden omringhen my, ende de muren bedecken my, wie sal ick vreesen? Desen die hem acht niet ghesien te worden van die't al liet/ ende dat sijne sonden konnen verborghen worden door de duysternissen/ stelt voor hem een schaduw/ ende te vergheefs vertrouwt hy hem te schuylen/ naedemael het ghesichte Godts is klaerder als de sonne / die al het verborghen is ontdeckende / al het duyster is verlichtende / ende het binnenste der siele door-dringhende / ende in het alderdiepste daelende. Hoe sot is hy dan die

die daer waent by te wesen in duyſterniſſen niet konnende ontblieden het licht 't vvelck verlicht in de duyſterniſſe, ende dat de duyſterniſſen niet en kunnen om-grijpen, ſoo dat hy wordt bevonden als eenen bluchti-ghen boofen huerlinck/ ende hy wordt bekent eer hy hem kan verborghen; want den Heere alle ſaecten bekent waeren/ niet alleene die teghenwoordich waeren/maer oock die ſtonden te gheſchieden.

Adam ende Eva hier door bedrogghen wende / hoorende Godts voetſtappen ſoo hy wandelde in het Paradijs / hebben hun ghedoken onder eenen boom.

Hier. l. 9
in c. 29.
Iſaia.

Soo dan den eerſten menſche/ naer dat hy hadde gheſondicht / is tuſſchen de boomen van het Paradijs bevonden verſteken.

Greg. li.
33. mor.
cap. 3.

Soo verſtaet ghy dat Adam hem verbergt ſoo hy wiſte dat Godt daer teghenwoordich was/ die wel wilde dat hy niet en hadde ghelonden gheweest / hoe wel hy gheſocht was/ ende door Godt gheroepen was met een ſtemme die van den verborghenen soude doorknaegghen de conſcientie; als hy ſeyde: Adam waer zijt ghy? als oft hy hadde willen ſegghen: waerom verberght ghy u? waerom bliedt ghy van den ghenen die ghy wenschte

Amb. li.
de pœnitent.
cap. vlt.

wenschte te aenschoutwen ? Soo swaer is dan het leetwesen naer de schuldt dat de consciencie haer eyghen selven sonder ghetuyghe is straffende / ende haer wenschte te bedecken ende niet ghesien te worden / daer sy nochtang blijft bloot ende onberborghen vooz die ooghen van Godt almachtich.

Amb.li.
de pa-
rad.c.14.

Adam waer hebben u ghebracht utwe son-
den / dat ghy blucht van utwen Godt / die ghy
te bozen waert soeckende. Dese bresse is eene
belijdinghe der schuldt / ende de verstekinghe
om te schoutwen de teghentwoordicheydt van
den Rechter.

Hieron.
li. 9. in c.
10. Isaiæ.

Cain insghelijckx segghende: Indien ghy
my heden vervorpt, ick sal verborgen zijn
van u aenschijn. Met sulcke verwaentheydt
meynde hy dat 't Godt niet en wiste / ende van
die Goddeloose sandaers wordt ghesproken
dooz Amos: Is't by aldien dat sy hun ver-
borghen voor mijn aenschijn in het alder-
diepste der zee, daer sal ick den vval-visch
bevelen, ende hy sal haer bijten.

Chryf.
homilia
de Iona.

Maer ghy Iona waer wilt ghy loopen?
hebt ghy niet ghelooz het segghen van Da-
uid: VVaer sal ick gaen van uyven gheest,
ende vvaer sal ick vluchten van u aenschijn?
Maer die aerde? maer de aerde behoort toe den
Heere/

Heere / ende de volheydt van dier. Naer den hemel? daer bekenne ick dat ghy zijt. Naer de zee? tot daer is't dat u rechter handt haer is uyt-streckende. Ionas was nu quaelijck het schip ingetreden / oft de zee beroerde haer / de baeren verhieben hun / ende den grondt der diepe zee wierdt ontdeckt / ende ghelijckerwijs eenen ghetrouwen dienaar met alle vlijticheydt is vervolghende de vluchtighe slaeve / ontdraghen hebbende eenighe Futwelen van hunnen ghemeynen Meester / niet eer en swicht / ten zy dat hy die slaeve den Meester weder over-lebert; alsoo de zee bekennde haeren mede-knecht / sonder te ghebzuypcken eenighe fortsse / oft te ghebzuypcken eens anders hulpe / maer gheroert door haer eyghen krachten / begheert dat hy van sonden aen moorde overghelebert / noch en verstaet tot gheenderhande apointement / ten zy dat hy is ontfanghen.

Want hy die hadde ghemeynt door de zee Paul.
 booz Godt hem te verstecken / ende in een schip Carm.
 ghetrouwelijck hem te verberghen / wiert wel ad Cy-
 ter deghen bedrogghen: aenghesien hy quae- ther.
 lijck veraeden zijnde / terstondt ghesoncken is
 in het inghemant van eene groote ende ver-
 schroomelijcke beeste / om alsoo te bemereken
 dat sijnen Rechter hem konde binden / noch
 dat hy hem niet machtich en was te ontblie-

den. O tweerde ghevanghenisse van desen heylighen Godts-bluchtighen! siet/ hy wordt ghevanghen in de zee / tot welck hy hadde genomen synen toeblycht / ende ghetworpen in den grooten wijden buyck van dat ghedierte/ wordt beslaeghen in eenen lebenden kercker/ ghetworpen uyt het schip / moest hy sincken/ ende swimmen onder de baeren ghelyck eenen gast der zee / ende eenen ballinck der aerde: hy gaet ende hy komt uyt die schroomelijcke speloncke van dit sassen beestelijck lichaem / als oft hy sessens ghevanghen ende los hadde ghetweest.

Isaie .2.

Gaet in de steen-rotse, verberght u in de uyt-gheholde aerde, van het aenschijn der vreesse des Heeren, ende van de glorie sijnder groot-daedigheydt.

Hieron.
Tom. 9.
epist. ad
amic. in
scientiã
diuinã
legis.

Want soo wanneer de locht onbersiens wordt overtrocken / ende dat ons getuygert wordt de klaericheydt der sonne / ende dat tot onser beroodtmoedinghe de wolcken ons dreyghen / eenighe groote veyghen-blaeghen / indien dooz ghetwoanten de elementen bevoert zijnde / ende dat den donder beghint te mommelen / ende hier ende daer de blixempijlen vreeselijck te sprietelen booz ons ghesicht (al is't dat het dickmael gheschiedt dooz natuerelijcke ghesteltenisse) niet te min wy zijn

zijn

zijn verflaeghen / wy schudden en wy beben
 van vreesse / ende neder-gheslaeghen ter aerde /
 wy laeten vaeren onse op-dzachticheydt / ende
 wy trecken het hooft in de schouwers / om het
 eynde van dit onwedder te verwachten. **Ma**
 wy ellendighe / wat sullen wy bestaen in dien
 dagh / soo wanneer den Heere sal aen-komen
 met sijne Engelsche heyl-krachten / geheel in
 een vier ? als de sterren vallende uyt de lucht /
 de sonne in duysterhepdt / ende de maene in
 bloedt sal verkeeren ? als de bergheuen sullen
 smilten ghelijck wasch / als de aerde sal bran-
 den / ende dat de rivieren sullen opdroogghen /
 ende dat teghen nature het vier verslonden
 hebbende de bochticheydt / sal drooghte werck-
 ken in het waeter ? Als de sondaers sullen seg-
 ghen teghen de bergheuen : Valt op ons , ende
 tot die heuvelen bedeckt ons , als de men-
 schen sullen aen-roepen de doodt / ende aenge-
 roepen zijnde / niet en sal komen / als de perij-
 kelen sullen worden verkeert in wenschen / en
 het ghene den mensche altijd versaeckt heeft /
 dat hy dan dat sal begeeren !

Heere weest my eenen Godt der behoe-
 denisse , weest my een huys van toe-vlucht. Ang in
Pfal. 30.]
 Zijt my een huys van toe- vlucht / Godt mijn
 behoeder ! waer vlucht ick ? naer wat plaetse
 sal ick loopen om by te wesen ? naer wat ge-
 berchte / naer wat speloncke / naer wat vrye
 I u woon.

woon-stede? wat Casteel sal ick verkieſen? met wat mueren sal ick worden beſloten? waer dat ick gae/ ick volghe mijn eyghen ſelven. O menſche ghy kont gemakelijck ontblieden/ al dat ghy wilt/ behalvens uwe conſcientie. Ghy ſult my wesen een huys van toe-blucht/ tot u is't dat ick bliede / want waer wil ick van u blieden/ waer dat ick gae ick sal u binden/ ende indien ghy u in my vergramt/ ſoo binde ick eenen wreker/ indiē ghy zijt gepaeyt/ ſoo binde ick mijne hulpe. Het alderbeſte dat ick dan soude konnen doen is te loopen naer u / ende u te ſoecken/ ende gheenſins van u te blieden. O ſlaeve/ wie ghy zijt/ indien ghy uwen Heere ſoeckt te ontblieden/ ghy ſult gaen daer uwen Heere niet en is. Op dat ghy dan Godt ontgaet / bliedt naer ſijne aermen / ende ghy en ſult u ſelven niet bedriegen/ indien ghy blucht booz het aenſchijn van Godt. Alle ſaecken zijn teghentwoozdich/ bloot ende ontdeckt booz het gheſichte van den Al-moghenden.

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur
breui? Dimitte ergo me vt plangam paulu-
lum dolorem meum! *Iob. 20.* 13.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum. *Iob. 10.*

*En sal de luttelheydt mijnder daegen niet kortelingh' ten eynde komen? daerom laet my toe dat ick een luttelken be-
uueene mijnen druck. Iob. 10.*

GHy soud gheeren my verblijen
Om dies vville dat soo kort
Mijnen tijdt bevonden vwordt
Liever had' ick te ghebijen,
Eenen tijdt van hondert jaer
Dan mijn doodt te zijn soo naer.

Maer helaes! vvat brooser gaeren
Loopt daer door de spille rasch
Van mijns levens teere vlasch,
Och! hoe kort sijn onse jaeren!
'T kindeken vwordt oudt ghenomt
Met dat in sijn putjen komt!

Vele dierkens hun verruren
Quaelijck eenen heelen dagh,
Quaelijck eenen oogh-opslagh,

Vele

Vele blomkens niet en duren
 Sy verslenssen, en vergaen
 Op den dagh als sy op- staen.

Als Aurora komt gheresen
 Zijn sy kinders, op den noen
 Zijn sy ghelijck mannen koen,
 s'Avondts zy ver-oudert wesen
 En met eenen sonne-schijn.
 Sy heel open onder zijn.

Dat de daeghen nieten ghinghen
 Alsoo vvacker om end' om
 Niet een dierken vvaerder stom
 Alle bloemkens souden singhen
 Soo veel urkens zijn nu deur
 Dat vvy gheven onsen geur.

Maer den tijdt gaet henen strijcken
 Als die nerghens op en past,
 'T jaer hemeven gauvv vertast,
 Oock de maenden niet en svvijcken,
 En de daeghen sonder toom
 Loopen af ghelijck de stroom.

D'uren al te poste vliegghen
 Ende d'ure die daer drijft
 Eeuvelijck verschenen blijft
 Den tijdt gaet den tijdt bedriegghen,
 Want oft hy sy selve vliedt
 Achter-aen hy vverom schiet.

Als de sackel vwordt verflonden
 En begræven in haer vier,
 Alsoo keeren d'eeuyven hier
 Weer van hier in hunne ronden
 En het jaer hem omme-kromt
 Tot dat in sijn schreve komt,

Naer't versieren der Poëten
 Eenen ouden grijsen vaer
 Att sijn kinders allegaer,
 Alsoo gaet den tijdt hem eten,
 En sy selven hy versmacht
 Eer hy hem heeft voort-ghebracht.

D'uren onsen dagh verjaeghen,
 Daghen doen de Maenden gaen,
 En de maenden 't Iaer af-slaen,
 Ende d'uren met de daeghen
 Maenden, Iaeren over-hoop
 Onderhouden hunnen loop.

Soo dan Godt, eer dat ick sterve,
 Laet my klaeghen mijnen druck,
 En het sal my zijn gheluck.
 Aerdsche vreughd' ick gheren derve:
 Want ten is nu ghœenen tijdt
 Dat ick soude zijn verblijdt.

'K wensche tijdt om hier te schreyen
 En te maecken een gheschal
 Over mijn mis-daeden al,
 Traenen och! en vvilt niet beyen,

V Vilt mijn ooghen alle-bee
Nu verkeeren in een zee.

Kom mijn hertjen vvilt versuchten
VVant ter-vvijl ghy stille staet
Den sonne-vvijser omme gaet,
Och ick voel' uuv' hitte vluchten,
'K voele knaegingh en ghevroegh,
Och houdt op, het is ghenoech!

Numquid non paucitas dierum meo-
rum finietur brevi? dimitte ergo
me, vt plangam paululum dolo-
rem meum. *Iob. 10.*

*En sal de luttelheyt mijner daeghen niet
kortelingh ten eynde komen? daerom
laet my toe dat ick een luttelken be-
uveene mijnen druck. Iob. 10.*

Chryf.
epist ad
Theod.

WAt isser in dese wereltd ghestaedich /
wat isser in dese wereltd gheduerigh?
Hoozt de woorden van eenen treffelijcken
man: Den tijdt mijns levens, seght hy / is
dapperder dan eenighe Posten.

Hieron.
ep. 2. ad
Paulam.

Want met dat den mensche eerst-mael
hadde ghesondicht / soo wierdt de eeuwichheyt
bertwiffelt in een sterffelijckheyt / sijn leven
was ghestelt tot neghen hondert ende meer
jaeren /

jaeren/daer naer de sonde van langher hande verargherende / het menschelijck leven is in veel korteren tijdt verkort ghetworden.

De daghen van den mensche zijn kort, het ghetal sijnder Maenden is by u: ghy hebt paelen ghestelt die niet en kunnen voor-by ghegaen worden. Iob.14.

Daerom die de kortheydt van dit teghenwoordich leven wel is over-merckende/ dunckt my wijs ende voorzichtig te wesen; want desen van het selve niet alleene en aensiet het ghebzuypck oft het ghemack/ maer wel het eynde/ op dat hy daer uyt soude bemercken / dat ons in desen doorzganck quaelijck iet gheduerich is aenstaende ende gherepende/ ter deser oorsake wordt gheseydt door Salomon: Indien den mensche veel jaeren heeft gheleeft, ende in de selve hem heeft verheught, hy moet ghedencken den tijdt der duyternissen, ende die eeuwighe daeghen, de vvelcke, als sy sullen zijn ghekomen, allen het voor-geleden sal vvorden beschuldicht van ydelheydt. Soo dan als de schuldt is terghende den gheest / is't van noode dat hy aenschouwe de kortheydt van haere blijdschap / op dat de boosheydt haer niet en brenge tot de levende doodt / als zijnde verselkert hoe dat het sterffelijck leven soo haest ende geringhe is loopende ten eynde.

Greg.1.
9.mor.
c.44. in
cap.10.
Iob.

Het ghebeurt oock dickmael / terwylent
de

Greg I.
7 mor.
c. 20. in
c. 6. Iob.

De kortheydt van dit teghentwoordich leven bemindt wordt / als oft wy versekert waeren dat het selve seer langhe soude dueren : de siele verliest de hoope van de eeuwichheydt / ende haer verghetende in het teghentwoordich / wordt her-geeffelt door de duysterheydt haerder wan hope. Maer de heylighe mannen / om dies wille dat sy gheduerich de kortheydt ende de vergaenckelijckheydt van dit leven wel souden betrachten / leven als oft sy alle daeghen waeren sterbende / ende sy bereyden hun dies te stercker om te blijven / als oft sy hun waeren inbeeldende hier niet vergaenckelijck te wesen. Daerom den Propheete ghewaer wordende dat het leven van den sondaer soo lichtelijck voor- by gaet / seght : Noch een vveynich ende daer en sal gheenen sondaer vvesen. Ende noch op een ander plaetse : De mensche is als het hoy , ende soo zijn oock sijne daeghen. Ende Isaias : Alle vleesch is hoy, ende alle sijn hoogh-daedigheyt ghelijck een bloeme des veldts.

Aug in
Psal. 102

Dat den mensche wel overdencke wie hy is / ende dat hy hem niet en verhoobaerdighe. Den mensche noch sijne daeghen en zijn niet dan hoy. Waer toe wilt hem het hoy verhoobaerdighen / dat voor wat tijds maer en is bloeyende / ende naer korter stonden verdorzende. Waer toe wilt hem het hoy verhoobaerdighen / jeughdich voor wat tijds / te weten /

weeten / tot alderstondt dat de sonne dat is
 verhittende. Den mensche sal uytbloeyen
 ghelijck een bloemme des veldts. In hoe
 weynich tijds vergaen de bloemmen? ende
 alle dat fraey is / is haest verdroevnen. Alle
 vleesch is hoy, ende de klaricheydt van het
 licht is ghelijck een hoy-bloemme; het hoy
 is verdozt / ende de bloemme is gheresen.

Den mensche komt voorts ghelijck een
 bloemme, ende vwordt verplet ende te neer-
 ghetreden. Iob, 14:

Want wat zijn de menschen / ghebozen
 in dese wereldt / anders dan bloemmen des
 veldts: Laet ons de ooghen van onser her-
 ten eens slaen naer de lenghde van dese te-
 ghenwoordighe wereldt / ende wy sullen sien
 die soo vol van bloemmen te zijn als men-
 schen / oversulcks dat het leven in het vleesch
 is als de bloemme in het hoy; want ghelije-
 ker-wijs een bloemme komt den mensche uyt
 het verborghen / die hem terstondt beropen-
 baert: maer stracks uyt dit openbaer wordt
 hy door de doot wederom ghetrocken tot het
 verborghen. De jeughdelijckheydt van het
 vleesch komt ons in't openbaer vertoonen /
 maer de drooghete van ons affchen doet ons
 vertrecken / ende teenemael verdwijnen: ende
 niet met allen wesende / docht ons dat wy een
 bloemme waeren / die verwelckerde soo su-
 quam te vooz-schijne.

Greg. in
 idem c.
 17. Iob.

Isidor.
Clarius
or. 10. de
morte.

(Jaee voor seker) wat verschillen wy van die dierkens / de welcke / soo men seght / voortkomen ontrent de riviere Hypanis (die vanden kant van Europa haer in de zee is ontlastende) ende dese dierkens ghemeynelyck maer eenen dagh en leven; sulckx oft een van die selve ten twee uren naer middaegh doodt waere / soude gherekent worden verre ghekomen te zijn: maer die soude zijn ghestorven ter sonnen onderganck / heel oudt ende teenegaer ghezoken; Ende noch te meer / waert dat sulckx gheschiede op eenen somerschen dagh; alsoo oft schoon den meesten ouderdom van ieder mensche wierde gherekent met de eentwicheydt / noch in minder korticheydt des levens dan dese dierkens sullen wy worden bevonden.

Nazian.
in præc.
ad Vir-
gines.

Maer seght my dan hoe langh dat kan ons leven dueren

Daer soo veel anghst en vrees' dat daeghelijcks berueren.

Aug. in
Psal. 38.

Hebt ghy desen teghentwoordighen dagh? indien ghy dien hebt / soo hebt ghy den dagh van ghisteren ende van heden; maer ghy seght / den dagh van ghisteren en hebbe ick niet / om dat hy nu niet en is / maer ick hebbe desen in welcken ick leve / ende die met my is. Is't alsoo? van desen dagh is u ontslibbert soo veel als daer door is van dat hy begonst op-

op te staene. Heeft desen dagh niet begonst van sijn eerste ure? gheeft my dan die eerste ure / oft gheeft my de tweede; want misschien is sy voor-by gheblorghen: maer ghy sult segghen / ick sal u gheben de derde ure; want misschien terwylent wy nu spreken zyn wy in de selve: Soo siet ghy nu dan wat dagh dat is / ende dat den teghentwoordighen is op sijn derde ure / ende dat ghy niet dan dese ure en kondt gheben / ende dat ghy die ghebende / niet en gheeft eenen dagh / maer alleenelijck eene ure. Nochtans en wil ick u niet toe-lae-ten dat ghy my dese derde ure kondt gheben / is't dat wy die voor-by wesen / ick praeme u dan dat ghy my die gheeft / naedemael ghy ghelooft dat sy nu teghentwoordich is. Want by alsoo verre van die selve ure eenich deelken nu verloopen is / ende dat het ander noch staet aen-te komen / noch van het ghene daer verloopen is / en kondt ghy my niet gheben / om dat nu niet en is / noch van datter staet te komen / om dat noch niet en is. Wel aen wat sult ghy my dan gheben van die ure die nu is? wat sult ghy my gheben van die selve? wat bequaemen tijdt sal ick konnen vinden om te segghen dat woordt / 't is, Als ghy sult segghen / 't is, seker ten is maer een sullabe / een hupsinghe / ende niet teghenstaende ghy bebanght dy letteren met eenen slaegh / noch en komt ghy niet tot aen de tweede letter

dit woordt / ten zy al-vozen dat de eerste ghe-
eyndt is / de derde en sal gheen gheluydt ghe-
ben / ten zy dat de tweede voorby is. Wat
sult ghy my dan konnen gheben van dese ee-
nesyllabe / ende ghy seght dat ghy de daghen
hebt / die niet en hebt een enckel syllabe ? Ten
allen ooghenblick wordt het hier al weegh-
ghedzeben / de beke van alle dinghen is ghe-
duerich loopende. Soo dan de daeghen en
zijn gheene daghen / sy verschuyben eer sy
aenkomen / ende als sy kommen / sy en kon-
nen niet staen / sy boeghen hun by-een / sy
volgghen hun selven / noch sy en kunnen hun-
selven niet tegghen-houden.

Iob. 7.

Heere spaert my, vwant niet en zijn mijne
daeghen.

Greg li.
8 mor.
cap. 20.
in Iob.

Hierom is't dat die heylighe mannen wel
bemercken dat de daeghen van dit tegghen-
woordich leven als niet en zijn / om dies wil-
le / dat sy de ooghen van hunne verlichte sie-
len vestighen op het aenmercken der eeu-
wichheydt.

Hieron.
lib. 11. in
cap 40.
Isaia.

Want met het verloop der uren gaen wy
op ende af / noch wy en blijven niet ghelijck
wy zijn : Jae selfs het ghene wy spreken / le-
sen ende schryben / vliegghet daer henen / ende
doet verkozten het deel van ons leven. Die
langhe heeft ghetweest een supghelinck / ghe-
dijdt terstondt een kindt / die een kindt is /
wordt een Jonghelingh / ende wordt aldus

door

door onseker wijlen gheschickt tot den ouden-
dom / ende hy bekennt hem veel eer een ouden-
linck / dan dat hy hem niet en verwondert
te zijn een Jonck-gheselle.

Ten lesten / alle den tijdt die men leeft Aug 17.
de ciuit.
Dei. c. 10
wordt den tijdt des lebens afghekozt / ende
dagh voor dagh wordt hy noch vermindert /
ende noch meer vermindert al datter ober-
blijft / soo dat den tijdt des lebens niet anders
en is dan een loopinghe tot de doodt / in welc-
ken niemant wie hy is / hoe luttel dat soude
moghen wesen / en vermaghy te blijven drae-
len / noch en wordt toe-ghelaeten eenichsing
spaeder daer henen te trecken / maer ieghe-
lijck wordt voort-ghedreven door ghelijcke
vervoeringhe / noch sy en worden niet ghe-
stautwt door verscheyden toe-ganck / want
noch diens leven kort is gheweest en heeft
niet dapperder kunnen leven / als den ghenen
wiens leven heeft gheweest veel langher / soo
dat / van als den mensche heeft beghonnen te
zijn in dit lichaem heeft gheweest in de doodt.
Hier uyt kunnen wy te vollen bemercken / hoe
dat den mensche / hem beghinnende te vinden
in het leven / hem insghelijcks is bindende te
midden in de doodt.

Seer wel wordt dan gheseydt: Laet my Greg. li.
17. mor.
cap. 45.
toe, op dat ick voor vvat tijdts beveene mij-
nen druck; Want ten zy dat wy door Godts
k ij ghe

ghenaede verlost worden uyt de stricken der sonde / met de welcke wy ons selven hebben ghebonden / wy en kunnen niet volkomelijck betveenen het ghene wy in ons eyghen selven bevinden weerdich om te betveenen : maer als-dan wordt waerachtelijck de droefheydt onser sonde betveent / soo wanneer die duy-
stere schrickelijcke helsche vergheidinghe wordt voorzghesien met eene indachtelijcke bzeese.

Greg. li.
9. mor.
cap. 44.
in cap.
10. Iob.

Maer ghelijck eene middel-matighe quellinghe is de traenen uytberstende / alsoo eene onredelijcke dese wech doet / soo dat de droefheydt wordt sonder droefheydt / de welcke doorknaeghende de siele van den droeben / wierdt het gheboel van de droefheydt.

Ibid.

Want ghemeynelijck den sondaer wordt soo ghestropt in de stricken sijner boosheydt / dat hy dat ghelwichte seer wel verdraeght / ende nochtans hy verdraeght dat om dat hy't niet en is kennende : maer somtijds / indien hy beghint te weten aen wat ketenen hy ghebonden is / pooght ende bekrachticht in traenen uyt te bersten / ende het is onmoghe-
lijck ; om hem dan te verheffen teghen sijn eyghen boosheydt / ende in sy-selven die te ver-
volghen / het waer noodich dat hy los waere / ende dat sijnen gheest nergkens aen en waere ghebonden. Hy en kan sijne droefheydt
niet

niet betweenen die de schuldt van sijne boosheydt is overdenckende / ende nochtans door de aerdsche belemmeringhe en is hy niet machtich die te betweenen / desen en kan sijne droefheydt niet betweenen die noch bepooght sijn eerste ghetwoonte teghen te komen / ende verswaert wordt door de aengropende perijckelen des vleeschs. De teghentwoordicheydt deser droefheydt hadde door-steken de siele van den Propheete / als hy seyde : Mijne droefheydt is altijd teghen my ; want ick sal mijne boosheydt uyt-spreken , ende ick sal dencken om mijne sonde. Als-dan den Heere ontbindt ons / ende hy sendt ons om te betweenen onse droefheydt / als hy ons het quaedt dat wy gedaen hebben / is vertoonende / ende dat hy ons ter hulpe komt / om ons te doen tweenen / ende lectwesen te hebben van alle de sonden die wy nu zijn kennende.

O Heere aen my dit alleen verleent , het Iudic. 11.
 vvelck ick u oodtmoedelijck bidde : Laet my toe , dat ick twee maenden de ghebergh-
 ten mach omme gaen , ende vveenen met
 mijne ghespelen.

Hier wordt betwesen hoe dat men de droef-
 heydt van dit teghentwoordich leven sal be- Chryl.
hom. de
1e pte.
 schreyen den tijdt van sestig daeghen / ende
 den Heere seght : Saelich zijn sy die droeve
 zijn ; want sy sullen vertroost worden. Soo

dan wy betweenen de wildernisse van dese we-
 reldt (want alle plaetse daer men niet en
 blijft) noemt men een wildernisse / ende om
 dat wy niet en blijven in dese wereldt / is su-
 ghenoeemt een wildernisse. Wy moeten dan
 weenen in dit sterffelijck leven / vol van ver-
 moestinghe / ende vermenghelt met alle suc-
 kelinghe / op dat / terwylent wy zijn weenen-
 de / den Heere ontfanghe den brandt-offer van
 onse leet-betuyghende siele.

*Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima
prouiderent ! Deuteron . 32.*

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent! *Deut. 32.*

Och oft sy vvijs vvaeren, ende verflonden, ende voor-saeghen het alder-uyterste. Deut. 32.

Mer kan hem oock den mensch wel alsoo hot bertooghen
 Dan niet te sien het quaedt oft het en is booz ooghen:
 Zoud' iemandt die daer leeft dit achten wel ghebant
 Te wesen maer beruert in teghenwoorde saecken/
 En niet eens op het ghen' hen staende te ghenaecken/
 Sijn binnenste ghedacht / oft ooghe-merck te slaen?

Den Krijgher moet alhooz eer de trompetten klincken
 En eer't alarme slaet in volle waepen blincken/
 Den schip-man eer hy vaert en teckegae ontmeert
 Heese neerstelijck bespict sijn goe bequaeme winden/
 Dan gaet hy alder-eerst de kaebelen ontbinden/
 En het diep-wyde Meer Godts heughens inne-keert.

Eer dat den loosen Boer schoon vzychten kan aenschouwen
 Al bozen gaet sijn saet boozsichtelijck betrouwen /
 Den op-ghescheurden rugg' van sijn gheboedde landt.
 Men siet de klepne Mer besozght booz haere daeghen
 Ghelijck nae haere schuer het kokenken aen-draeghen,
 Dat sy des somers gaert tot haeren onderstaunt.

Maer ghy/ ghy dwaesen mensch/ die niet en wilt ghelocmen
 Den tijdt die komen sal van langher handt te kennen/
 Soudt ghy wel zyn soo plomp/ soo effen/en soo slecht
 Te meynen dat den draedt die de Dry sulders spinnen
 De ketenen van stael oft yser ober-winnen?
 O neen/ het is al raes! O neen dit weder-leght!

O neen/het is al raeg! s'en sullen niemandt mijsden
 D'een rockt/ de tweede spint / de derde moet af-snijden/
 'T is soo den noot-ghebal/ en 't bzeke-loos verbondt.
 Off laet gh'u bozen staen / hoe dat de Doodt en 't Leben
 Tendzachtelijck hun trouw aen elckander gheben?
 Maec/ niemandt dese twee soo lief-ghetal en bondt.

Eer en soud' booz het bier de sreculw niet moeten swichten/
 Eer en soud' oock de windt het waeter niet op-lichten/
 Eer souden dagh en nacht zijn onderlingh vereent /
 Eer soude sonder schae met ruste ligghen slaepen
 Den hongherighen wolf te midden in de schaepen/
 Als dat waer' in het minst 's Doodts moghentheydt verkleent.

De Doodt doorszietet al/ ten helpt gheen teghenstellen/
 Hier komt sy jonghe lien / daer oude grysfaerts vellen/
 Het is al onder haer/ haer niemandt en ontwijckt.
 Hier licht den Capiteyn beneben sijn soldaeten/
 Hier arrem ende rijk al-chen vele laeten
 Hun affchen en gheraemt elckanderen ghelijckt.

Hoe! sal dan eenich mensch op't leben hem betrouwen
 Als het moet sijnen endt ontwijffelijck aenschouwen?
 Als elck is sijnen tijdt en sijnen dagh bestelt?
 De Doodt ons unne-daeght het zy oft vzoech/ oft laete/
 Sy roep'et al tot haer/ hoe hoogh/ hoe neer van staete
 En allegaer dat leeft is onder haer ghewelt.

Maer oft oock onse siel met cenen mocht verdwijnen
 En teenegaer als roock booz eeuwelijck verschijnen?
 Off immers dat de Doodt die doodde met ons lijf.
 Off waer sy doch het slot/ en d'alderleste paele
 Van allen onsen dzuck/ van allen onsen quacle/
 Het waere noch van haer een gonstelijck bedrijf!

Elck soude dan om 't seerst ter doodt-waert willen loopen
 Noch niemandt/soo ick meyn/ soud' 't leben willen koopen
 Maer noch en is de doodt heel onsen af-scheydt niet/

Van haer en woꝝdt de siel als't lichaem niet verstondeu :
Want soo sy maect en woꝝdt hoe lijfelijk ontbonden
Verstonde sy haer helaes ! booz eenen Rechter siet.

En Rechter die daer sitt in sijnen stoel verheben
Wiens ooghen boucken biers van alle kant uyt-gheben/
En Rechter die aen elck het rechte bonnis gheeft.
S'en kan hem niet ontgaen / S'en kan hem niet ontblijden
Sijn ooghen alle dinck tot in de grondt bespieden
Met allegaer het quaedt dat sy verboꝝghen heeft.

Dooꝝ hem moet sy haer schuldt in't openbaer belijden
S'en kan nu niebers boozt / s'is vast aen alle zijden
Hy epscht / en hy ghetuyght / hy self het bonnis strijckt.
Men siet haer sonder troost vast ligghen booz sijn woeten/
En naedemael dat hem gheen woꝝden en verfaeten/
Soo ist dat hy te lest al schrypende beswijckt.

O wat sal sy nu doen / haer bindende versteken/
En dat haer haeren Godt is seffens af-gheweken ?
O wat sal sy nu doen / als roepen ober-luyt
Ghy berghen valt op my / ghy uytgheholde kuylen
Laet my mijn sondigh hooft wat onder u doen schuylen :
Want d'handen van den Heer die vallen my te ruyt.

Maer wat sal dese klacht doch konnen al bedriyven/
Alst leben met de doodt booz eeuwelijck moet bliyben ?
Het leben sal ontsaen den seghen van de deughdt /
Daer dat de langhe doodt / de doodt al sonder sterben
Sal moeten allen druck / en alle pijn be-erven/
En 't Leben het ghemet van alderhande bꝛueghdt.

D'een siele sal men sien met Goden-dꝛanck beschijncken ?
En d'ander och helaes ! sal peck en terre drincken /
D'een siel een Hemel liedt blij-gheestelijck daer singht/
En d'ander leelijck huylt / booz't singhen moet sy schrypen/
D'een siel sal handt aen handt met d'Enghelen daer ropen/
En d'ander in het bier op ende neder spꝛinght.

D'een siel en kan noch koud' / noch eenigh hitte schadden
 Daer d'ander knersel-tand / en eeuwelijck moet vzaeden /
 D'een siel leeft gherust in het Elysi heldt
 En d'ander slepht het iock der heilscher slaebarnije
 D'een siel is vol van vzeughdt / en t'alder uren blye /
 En d'ander is in pijn / en swaericheddt ghestelt.

Gheluck ich zijt ghy dan ó Leben sonder ende /
 En ongheluckich wel ó Doodt vol van ellende !
 Met d'een oft d'ander laes sal ick eens moeten gaen /
 Maer soo mijn wanckel lot eens sal gheschoten wesen
 Off my dan doch ghebiel te zijn by d'uptghelesen /
 En dat ick van de doodt mocht in het leven gaen !

Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent? *Deut. 32.*

Och oft sy vvijs vvaeren, ende verston-
den, ende voor-saeghen het alder-uyt-
terste! *Deut. 32.*

O Volck sonder raedt ende sonder wijsheyt! Bonav. opusc. de contemptu saeculi.
Och oft sy vviisten ende verston-
den, ende voor-saeghen het alder-uyterste!

Sy souden weten den grooten hoop der
verdoemde/ het kleyn ghetal der uytghelesen/
ende de ydelheyt der tijdtelijcke dinghen.

Sy souden verstaen dzy saecken; als te we-
ten / de menichvuldicheyt der sonden / de
achterlaetinghe der deughdt/ ende de verqui-
stinghe des tijds.

Sy souden boozsien dzy saecken; als te we-
ten / den schrickel van de doodt / het uytterste
oordeel/ende die eeuwige straffe.

Maer ghy en wilt gheen ooghen hebben
dan om te sien saecken die teghenwoordich
zijn. Aug. in Psal. 48.

Want de verkeerde siele/gheneeghen tot het
teghenwoordich / zijnde onthonden in aerd-
sche wellusticheyt / verberghyt booz haer het
quaedt dat haer naevolghet / om dat sy niet en
soeckt het toekomende / het welck het teghen-
woordich vernoeeghen is beruerende/ende ter-
wijlent

wijlent sy haer selven verlaet in de vermaeckinghe van dit teghentwoordich leven / wat doet sy anders van dat sy blindelinghe treckt ten viere-waert / Ende daerom seght den Apostel Paulus: die blijde zijn dat sy hun niet en ghelaeten als oft sy blijde waeren, Want al is't schoon dat den tijdt dit noch waere bereyffschende / soo moet men hem soo verblijden / dat de bitterheydt van het naerbolghende oordeel nimmermeer en gae uyt onse ghedachten / op dat ter-wijlent de beduchte siele / doorschoten zijnde / door de breefe van d'uyterste straffe de blijdschap van den teghentwoordighen tijdt soude temperen / ende met verbaertheydt ende sonder ophouden haer uysterste quaedt aenschoutwen / achterbolgens het ghene dat den wijfen man seght: In alle uwe vvercken ghedenckt het uysterste, ende ghy en sult in der eeuwichheydt niet sondighen.

August.
speculo
peccat.
cap. 5.
Tom. 9.

Maer welck zijn uwe uysterste die ghy soo besorghdelijck moet ober-dencken. Het slot van alle boorszichtighe wijsheydt is te bedencken die schrickelijcke ure / in de welke uwe aerne siele uyt dit sterffelijck lichaem met anghst ende breefe moet verhuysen / in die alderleste ure / die waerachtelijck seer is te beduchten. Wie van uwe ouders / wie van uwe vrienden sal dan komen ghestockt ende ghestaest om u te helpen? Alsdan

dan en sal daer niemandt wesen van allen
 utwe vrienden / die u sal vertroosten / ende
 die oock sullen sien naer bystandt ende hulpe
 der menschen; maer tot Godt moet alleen
 wesen utwen toeblycht. Soo dan / mijn
 kindt / doet neerstelijck wederom keeren in
 utwe ghedachtenisse den lesten dagh van
 utwen af-scheydt / ende eer dat utwe arme siele
 verlaet de ghevanghenisse van haer vleesch/
 dat sy de twete heeft wat wegh dat sy sal
 moeten inne slaen. Want soo saen den
 mensche beghint gheen mensche te wor-
 den / dat is / als hy verkranckt om te ster-
 ven / de droefheydt groeyt in hem / hy ver-
 slaet hem / het herte klopt hem / het hoofte
 verstaert / de sinnekens verstroyen / de
 krachten verdzooghen / het wesen verbleeckt /
 het aensicht wordt swart / het ghesichte ver-
 duystert / het ghehoor wordt doof / den neuse
 valt inne / de tonghe beswijckt / den monde
 wordt stom / het lichaem verdwijnt / het
 vleesch verrot. Als dan de fraepicheydt
 van het vleesch bedijdt eenen stanck / als
 dan de verrotheydt verkeert in affchen ende
 in woorem.

Met dat den mensche light in't graf
 Soo vloeyen hem veel vvorrems af,
 En naer de vvorrems schrick en stanck:
 Soo dat den mensch dan met bedvvanck

Verkeert, als hy vvordt neer-gheleydr,
In vvorremms, en in vuylicheydr.

Prosper.
lib. 3. de
vita con-
templa-
tiua.

Als wy dan sullen ghekomen zyn tot dat
uyterste oordeel/ om van dien Rechter te wor-
den ghebonnist/ een Rechter die noch door het
bedecken der sonden en kan worden bedro-
ghen / noch door op-offer van eenigherhande
ghiften omghestelt; soou al dat verholen is
sal komen ten voorszijne / ende dat niet al-
leenelyck de daeden / maer oock de woorden/
tae selfs de ghedachten sullen in't openbaer
ontdeckt worden; wat sullen wy dan bestaen
onder de groot-daedicheyt van sulck eenen
Rechter? Wat ontschuldighen sullen wy
kunnen voort-brenghen? met wat konste van
bertweringhe sullen wy ons supberen? wat
boet-vaerdicheydt sal ons helpen / die wy in
dit lichaem versmaedt hebben? wat goede
wercken sullen ons beschermen/ die wy in dit
leben niet ghedaen en hebben? Maer welcke
Apostelen / naer welcke Heylighe sullen wy
nemen onsen toe-blicht / wiens vooz-betwijfen
ende woorden wy niet ghebolght en hebben?
Sal misschien de lichaemelycke broosheyt
daer iemandt ontschuldighen? Na neen / alle
vooz-betwijfen der Heylighe sullen die ont-
schuldige weder-legghen / die door de krank-
heyt des vleeschs berwinnende/ in het vleesch
ons hebben gheleert te kunnen gheschieden

he

Het gheene sy volbracht hebben. Wat sullen sy
 antwoorden / is't by aldien dat den Heere
 hun seght : Indien ghy-lieden ghekonnen
 hebt / waer toe en hebdu de sondighe begheer-
 ten niet weder-staen ? Indien het u-lieden
 schein onmoghelijck / waer toe en hebdu te-
 ghens de sonde niet versocht mijnen heyl ende
 bystandt ? sal hy dan niet segghen tot de ghe-
 ne die daer sullen stom staen / ende niet eens
 wetende wat onschuldt dat sy sullen voort-
 brenghen ? Bindt hun aen handen ende
 voeten, ende sendt haer in de uyerste duy-
 sternissen, daer dat sal vvesen gheschrey, en-
 de knersselinghe der tanden, daer dat hun-
 nen vorrem niet en sal sterven, ende hun-
 nen brandt niet en sal vergaen ? Dese oft dier-
 ghelijcke saecken gheerne te hoorzen oft lesen/
 ende gheduerich te stellen voor die ooghen der
 ghedachtenisse / te overpeysen / wat achterdeel
 dat is te worden ghesloten van de blijdschap
 der Goddelijcker aendachticheydt / berooft te
 wesen van het gheselschap der Heylighe / bal-
 linck te ghedijen van het hemels Vaeder-
 landt / te sterben voor het eeuwich leven / te
 leven voor die eeuwighe doodt / met de quae-
 de gheesten ende hunnen aenhanck ghestoo-
 ten te worden in het eeuwich vier / daer de
 tweede doodt is ; daer dat is dat eeuwich
 ballinckschap voor die verdoemde / ende daer
 het leven is een eeuwighe ellende ; In dat vier

niet te gheboelen dat versoet / maer wel dat pijnicht / te verdraghē die schrickelijcke blaeysteringhe van dien overbloedighen brandt / blindt te worden door de dicke duysterheydt / van dat roockende helle-gat ; te versmooren in den afgrondt van dien gloedt die altijt is gloeyende / voor eeuwelijck gheknaeght te worden van die hongherige woemen / sonder te sterben : sulcks dan te overpeysen / en is anders niet dan een afscheyde te doen van alle onse sonden / ende alle vleesche-lijcke aen-locksels te bedwinghen.

Aug. in
Speculo
Pccat.
cap. 7.
Rom. 9.

Wel aen dan ghy aeyne ellendighe sondighe siele / wilt voor u sien in die schrickelijcke ure van de welcke wy hebben ghesproken. Als ghy sult verscheyden uyt dese wereldt / ende dat ghy sult daer henen gaen / terstondt sullen u by-wesen die dienaers / dat zijn / de quaede gheesten / die helsche verbaerelijcke monsters / als bziesshende lecutwen / om den bangh af te nemen / als dan sullen bereet staen die schrickelijcke pijn-bancken / die t'saemenwoelinghen / dat ghesichte der duysterheydt / de ellenden der schrickelijckheden / ende de verwostinghe ; den angst / de vreesse / de venoutheydt / ende de verstoringhe / de walghe van dat bitter aenschoutwen / het bedwangh der blijvinghe / den kercker der weenenden / daer dat is de knersselinghe der tanden / daer dat is de knaeghinghe der woemen / daer dat is
he

Het ghekerrem der bedruckte / daer dat is de
 droefheydt der versuchtende / daer dat de stem-
 me der sondaers roepende ende segghende :
 VVee vee ons kinders van Eva ! Wat sal
 dan helpen den roem van wetenschap / de op-
 dracht ende de ydelheydt des wereldts / ende
 de begeerte van alle aerdsche weerdichheydt !

Seght my / waer sullen dan mesen de lief-
 hebbers des wereldts / die weynich tijds te
 bozen met ons waeren ? van de selve en is niet
 ober-bleben de mozremen ende affchen. Ober-
 slaet eens metter herten wat sy nu zijn / ende
 wat sy gheweest hebben ? sy hebben menschen
 gheweest ghelijck ghy / sy hebben ghe'ten / ge-
 droncken endz vrolijck gheweest / sy hebben
 goede daeghen ghehadt, ende op eenen ooghen-
 blick zijn sy ghedaelt ter hellen.

Jae de lichaemen in leckerheydt op-ghe-
 boedt / zijn naer de doodt buylder stinckende.

Gheentijds en heeft de doot opt Koning willen spaeren
 Sp is met Crasus, siet / en Cyrus wegh-ghebaeren /
 De menichte van wijn heeft u te neer-ghebelt
 Die den Aerdt-bodem eens hadt onder u ghewelt /
 De doodts-ghebeenten al elck anderen ghelijcken /
 Men kent daer onder een noch schaemelen noch rijcken :
 Als Constantinus groot soo acht ick mijnen knecht
 Sijn graf dat steeck ick upt / dat kleyn is ende slecht.
 En dit is hier ter aerdt ! Maer nu wie sal ghewaegghen
 Van die berdoemde laes ! die kommeren en plaegghen /
 Den schroomelijck en vrandt / den eentwelijcken nacht
 Den wozen die dooz-knaeght hun bunttenste ghedacht.
 Veel beter aerrem mensch en waert ghy niet ghebozen /
 Jae beter niet een beest soudt ghy oock gaen verlozen

Bern. 116
 medit.
 cap. 3,

Petrus
 Damia-
 nus ep.
 ad Blac.
 cap. 30.

Nazian.
 de ex-
 terni
 hominis
 vilitate.

Dan soo veel dzuck en smert te lijden op der aerdt
 En dan noch achter nae te worden meer beswaert.
 Och ! waer ick in den buick mijns moeders ober-leden
 't en hadde soo veel dzucks en smerte niet gheleden.

Aug so.
 lil 9.
 cap 3.

Zoo dan / mijne siele / weer ghy waeckt /
 weer ghy slaect / laet altydt klincken in utwe
 ooren dat schroomelijck trompet: Staet op,
 ghy doode, komt ten oordeele. **O** siele / dat
 nimmermeer en gae uyt utwe ghedachten:
 Gaet vermaledijde in dat eeuuvich vier:
 Komt ghebenedijde ontfanght het rijcke.
O wat mach daer dzuckelijcker ende schric-
 kelijcker bedacht worden / dan gaet, ende wat
 kander verheughelijcker worden uytgeleydt /
 dan komt? Het zijn twee woorden / van de
 welcke gheen en kan ghehoort worden ver-
 baerelijcker als het een / ende gheen verheu-
 ghelijcker / als het ander.

*Defecit in dolore vita mea et anni mei in
gemitibus . Psal . 30 .*

X V .

Defecit in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus. *Pſalm.30.*

*Mijn leven is vergaen in vveedom, en-
de mijne jaeren in verſucbtinghe.
Pſalm.30.*

WEl ſtond'et my dan te gheſchien
Van nimmermeer te moghen ſien
Een vrolijck daeghsken in mijn leven?
Hoe my den tijd bedroghen heeft
Die my ſoo menigh-maet in-gheeft
Dat hy my morghen een ſoud' gheven?

Maer tot alſ-noch noytick vernam
Wanneer dat deſen morghen quam
Noyt eenen dagh en vvas ick blijde.
Ick meynde dat Godt overhandt
De blijdfchap en den rauvve ſandt.
Voorsichtelijck elckr'ſijnen tijde.

Ghelijck der ſonnen klaer gheſicht
De doncker-koude vvolcken ſvvicht
En doet de nacht-ſmuyck henen vlieden;
Ghelijck de Maene d'ebb' en vloedt
Op ſeker uren komen doet
Soo docht ick 't oock hier te gheſchieden.

Soo isst docht ick van den mensch
 Hy hevet al tot sijnen vvensch:
 Maer och helaes! 't is niet met allen!
 Wel anderffins is mijnen rouvv
 Dan dien aentreckt een eerbaer vrouvv
 Haer echtich man haer zijnd' ontvallen.

Dees soo sy derft haer vveder paer,
 Sal rauvve draghen voor een jaer,
 En niewers el dan t'huys verkeeren:
 Maer naederhandt leght sy dien af,
 En laetende den doo'n in't graf
 Verandert haest haer droeve kleeren.

Wat laer hebb' ick hier oyt gheleest,
 'Ken hebb' ghesucht, 'ken hebb' ghebeest,
 Wat dagh oft uer my oyt ghereyde,
 VVat ooghen-blick ick oyt aen-sagh,
 Off ick en dede mijn beklach,
 Off ick en treurd', off ick en schreyde!

Het mensche-leven wordt verkort
 Door al de traenen die men stort,
 Door al de droefheydt en d'ellende,
 Soo *AEolus* de zee op-heft
 Hoe spijtigher hy aene-kleeft
 Hoe hy veel eer sal nemen ende.

De loovers die den VVinter haelt
 Den Somer dobbel vveer betaelt

Nu hy van herr' die doet uyt-spruyten,
 Als *Iuppiter* de locht bedeckt
 Met eene vvolck die reghen treckt
 Dan gaet de sonn' haer oogh ontsluyten.

Maer laes! de doot die't al doet schein,
 Die schaekelt mijnen druck in een,
 Noyt mijnen druck en liet ick vaeren.
 Speeld' ick oyt iet tot mijn ghenoegh,
 Mijn herte vvas de luyt' die'ck sloegh,
 En mijn gheklaegh de soete snaeren.

Met dese luyt ick mijnen tijdt
 En mijne jonghe jeughdt verslijt,
 Verr' heele daeghen ende nachten.
 Ay my, helaes! hoe dat't ghesucht
 Mijne herten al-dan ontvlucht,
 Dat ick veel vvaende te versmachten!

Ay my, helaes! hoe mijn gheclagh
 Dicks is gheresen met den dagh,
 En soo daermé ghegaen ten onder!
 O lieve Vrienden u vermaen
 Vvas dat ick soud' in vreughden slaen,
 En men in-blaesde my veel vvonder.

'T vvas al en zijt soo niet bedroeft
 Gheeft aen de werelt dat sy hoeft,
 VVilt uve lusten vry hantieren:
 Maer als ick my tot die begaf

Soo vloeyden my de traenen af
Al-even-eens ghelijck rievieren.

Verr' allen nacht met dat ick rust
VVordt mijnen slaep heel uyt-geblust
Door dien mijn ooghen alrijdt leken;
En soud' ick 't vvaeter houden in
Het over-stroomt my meer off min,
Off eenen Zee-dijck waer doot-steken.

U-lien, ô bosschen hier ontrent
Is mijnen druck ghenoech bekend
U-lieden oock ô vvaeter-vlieten,
Ghy-lieden vveet hoe menigh-mael
Ick mijn ghekerrem hier her-hael
Hoe my de traenen hier ontschieten!

Iae selver *Echo* niet en svvijght
Soo saen dien mijnen gallem krijght
Doet over-luydt dien vveder-bossen,
En dickmael syen ick te gaer
Beclotsen by ghebeurt aldaer
Met onse klacht de stijle rotsen.

Ghelijck *Pandions* dochters tvvee
Elckander klaegghden hunnen vvee
VVanneer hun *Itys* quam te voren,
Ghelijck de droeve *Alcyone*
Aen't vvaeter haere klachte dé
Daer haeren man bleef in verloren.

Ghelijck de duyve maectt ghequeel
Verloren hebbend' haer ghespeel:
En nimmermeer en vvilt verblijden,
Neen, noch al meer is my ghebeurt
Mijn leven langh hebb' ick ghetreurt
En allen aen-stoet moeten lijden.

'T is mijn gheval te moeten zijn
In alle pers' en alle pijn
En al mijn leven hier te schreyen;
VVant soo ick eerst mijn moeder sagh
Met traenen deed' ick mijn beklagh,
En sal met traenen eens verscheyen.

Defecit in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus. *Pſalm. 30.*

*Mijn leven is vergaen in vveedom, ende
mijne jaeren in verſuchtinghen.
Pſalm. 30.*

Hier in
Pſal. 30.

So langhe als den menſche hier blijft in
dit teghentwoordich leben / is hy onder-
worpen alle droefheden / ende hy en heeft niet
ſoo eyghen als ſchreyen ende ſuchten.

Aug. li.
21. de
ciuitat.
Dei, c. 14

Ten is ſeker niet al lacchende dat den men-
ſche ter wereldt is doende ſijn in-komſte / en-
de hoe wel hem onbekent weſen de ellenden /
die hem ſullen over-komen / nochtans is hy
daer van ghelijck een waer ſeggher. Wy en
hebben noyt hoorzen ſegghen / dat eenich men-
ſche in ſijn gheboorte soude ghelacchen heb-
ben / dan alleenelijck Zoroaſter, ende wy en
konnen niet ſegghen dat deſen boven-natue-
relijcken lacch hem iet goedts soude hebben
beteeckent. De Schriſtuere ſeght ons : Een
ſvvaer ellendich iock is daer over de kinde-
ren van Adam, van den dagh des uyt-ganghs
uyt den buyck huns Moeders, tot den dagh
der begraveniſſe, in den ſchoot van de moe-
der, van dit alles.

Dit ſoo zijnde / laet ons vzaeghen aen die
meuſu.

nieuto-ghebozen kinderkens / om wat reden
 dat sy met traenen eerst beghinnen : Een kin-
 delken dat ghebozen wordt sal schreyen / ende
 naer eenighe daghen maer lacchen. Alst dan
 schreyde in sijn gheboorte / soo wast een voor-
 seggher sijns onghelucks / want de traenen
 zijn de ghetuyghen :

August.
 ser. 28.
 de verb.
 Apost.

Dit is al oudt, en gaet heel vast
 Dat hem den mensch in traenen vvascht
 Soo saen hy't leven komt ghenieten,
 VVaer door hy ons gheeft te verstaen
 Dat hy noch niet en heeft ghedaen:
 Maer datter meer staen te verghieten.

Nazian.
 carm. de
 humanâ
 naturâ.

Daer is ter aerde vvel een landt
 Al vvaer men noyt gheen vvildt en vandt,
 Noch vlocke sneeuu en comt gheresen:
 Maer dat oock iemandt há't gheluck
 Van hier te leven sonder druck,
 Voorvvaer ô neen, 'ten can niet vvesen!

Ghy zijt droef-moedigh ghekomen in de
 ellende van dese wereltd / ghy hebt in dit u le-
 ven uwe daghen versleten in weedom ende in
 aermoede / ende met droefheydt ende swaeric-
 heyt sult ghy van hier verhuysen. Bemerckt
 dan dat uwe in-komste is beklaeghelijck /
 utren voort-ganck moepelijck / ende utren
 uyt-ganck verschroomelijck.

Auctor
 Speculi
 peccat.
 tom. 9.

Ick hebbe het lacchen ghehouden voor
 eene doolinghe, ende ick hebbe gheseydt

Eccles. 2

tot

tot mijn blijdschap: VVaerom vvordt ghy te vergheefs bedroghen?

Chryf.
de mar-
tyribus
imitan-
dis.

De stemme des Heeren spreeckt tot de sij-
ne: Ghy-lieden sult schreyen ende droevich
vvesen, maer de vvereldt sal verblijden. Dooz
de Chyrtelijcke menschen is de wereldtlijcke
blijdschap seer te beduchten/ende de droefheyt
hert-grondelijck te wenschen.

Chryf.
hom. 54

Al dat hier is en heeft maer den naeme
van blijdschap / naedemael dattet al is in
droefheyt.

2. Cor. 5

VVy die hier zijn in dese vvoon-plaetse,
versuchten als wesende over-last.

Chryf.
hom. in
Psal. 115.

Hebben wy dan gheen reden om te ver-
suchten / naedemael wy hier woelen in een
breemt ghetweste / ende versonden naer eene
woeste woon-plaetse / verre van ons vader-
landt?

Ier. 13.

Mijn siele sal schreyen in't verborghen,
ende sy sal den eenen traen laeten vallen op
den anderen, ende mijn ghesichte sal noch
nieuvve traenen voort-brengghen,

Chryf.
rom. 5.
hom. de
virtut.

Men seght de tortel-duybe soo suwber te
wesen/ende haer weder-paer soo toe-ghebaen/
dat/ al waert by aldien het selve weder-paer
oft dooz den boghelaer ghebaughen wierde /
oft van den Arent verscheurt / soo en sal sy
nochtans noyt soecken een ander / maer al-
toos wenschen om haer eerste / verwachten
sijn weder-komste / ende altijd vol-herden in
die

die gheduerighe verwachtinghe / ende ghetrouwe standtrasticheydt van haere liefde. De Schyfture doet ons ghedencken van dese dortel-duyve / in het Liedt der Liedekens: De voys der dortel-duyve is ghehoort in onse landauyve. O schoone versuchtinghe / die daer rijst uut den middel-grondt van een liefde-draeghende ghemoet / pruyschende in fonteynen van goedertierenhepdt! O versuchtinghe de welcke treckt naer Christum IESVM den Saligh-maecker / ende die den hemelschen Bruydegom ten alle kanten is leydende!

De voys van de dortel-duyve en singht niet dan minschap ende liefde / ende hy boozwien sy singht en kan niet min dan met gheslijcke liefde gheraeckt wesen / indien hy daer is teghentwoordich / soo is hem desen sangh een ghetuyghenisse van breughdt / indien hy daer niet en is / 't is eenen pandt / ende eene waere versekertheyt van liefde / en van vrient-schap. Soo dan de voys van de dortel-duyve is vol van liefde / ende de dortel-duyve en weet niet dan van liefde! ende wat verluyp de voys der dortel-duyve / ende wat beduydenisse heeft de voys der dortel-duyve? de voys van de dortel-duyve is altijdt een / sy en verandert niet / noch dese voys en vernoeyt haer noyt. De dortel-duyve en sal hare voys noch haeren sangh nimmermeer veranderen / al-

Hugo
de S. Vi-
ctore
ferm. de
assump.
B.M.V.

soo

soo die altijd een dinghen bemindt / sal altijd van het selve vermaenen. **D**oztel duylbe / hoe soet is uwe boyss / ende wie sal tweerdich zyn de selve t'aenhoozen / de doztel-duylbe singht in haere eenighepdt / ende sy bemint altijd de eenichepdt / om dies wille / dat sy niet anders en soeckt dan een eenpaerighe liefde. Men sal haere boyss niet hoozen op de straeten / sy en sal in't openbaer haer niet laeten hoozen / men moet hem eerst binden uut den ghedynge van het volck / ende alleen blijen in het verborghen van goede gedachten.

Bernar.
fer. 59.
in Cant.

Want soo langhe als de menschen voor dē dienst des Heeren hunne vergeldinge hebben gehadt op deser aerde / ende dat sy meer aerde hebben ontfanghen / sy en hebben niet gheweten hoe dat sy waeren vrendelingen / noch sy en hebben insghelyckis als de doztel-duylbe niet versucht : soo dan / gheduerende desen tijt / en is de boyss der doztel-duylbe in onse landaute niet ghehoort getweest : Maer als daer belofte ghedaen is van het Rijkke der hemelen / als-dan heeft de boyss van de doztel-duylbe haer alder-eerst in't openbaer laeten hoorē. Want ter-wijlent elcke bysonder heylige siele versuchtende was om Christus teghenwoordicheyt / ende dat sy voor der uut-stel seer quaelijck kost verdraegghen ; ende ter wijlent sy al tweeende ende al suchtende van verre was groetende haer gewenschte Vaeder-landt / en
dunckt

dunckt u niet dat de selve siele d' Ampt be-
 diende van die quelende ende aldersuyberste
 doztel-duybe ? t'sedert dien tijdt is de boyg
 van de doztel-duybe in onse landautwe ghe-
 hoort geweest. Waer toe dan en sal ick om de
 af-wesentheynt Christi niet vergieten menich-
 te van traenen: Heere alle mijne begeerte is
 voor u, ende mijne versuchtinghe en is voor
 u niet verborghen. Ick hebbe gearbeydt in
 mijne versuchtinge. **O** Heere het is u bekent.
Maer hy sal gheluckich zijn die sal kunnen
 segghen: Ick sal alle nachten vvaschen mijn
 bedde, ende mijne ligh-plaetse besproeyen
 met traenen. Ick en ben alleene niet die dese
 versuchtinge my booz-beelde/maer dat worde
 oock gedaen van alle de ghene die Godts aen-
 komste lief hebben/ende dit was dat hy seyde:
 En moghen des Bruydegoms kinderen niet
 vvel droevigh zijn ter vvijlent den Bruyde-
 gom is met hen-lieden? de daeghen sullen
 komen dat den Bruydegom hun sal worden
 ontnomen, ende als-dan sullen sy rouvvigh
 wesen. Als oft hy wilde segghen/als-dan sal
 de boyg der doztel-duybe ghehoort worden.

O goedertieren IESU, het is alsoo / de dae-
 ghen zijn aenkomen; V Vant het schepsel sel-
 ve versucht, ende tot noch toe gaet het groot,
 verwachtende de veropenbaeringe der kin-
 deren Godts? **M**aer sy en is niet alleene die
 versucht; want wy versuchten oock in ons
 sel-

selven, verwachtende de verkieſinghe vande kinderen Godts, ende de verloſſinghe ons lichaems. Ende verre zy van daer dat deſe verſuchtinghen ſouden zyn te vergheefs. Ha neen. Aen de ſelve wordt uut den hemel ſoo ſoetelyck gheantwoordt: Om de ellende der ghebreckighe, ende de verſuchtinghe der aerme ſal ick nu op-ſtaen, ſeght den Heere. In den tyd der Daeders was deſe voys van verſuchtinghe: nochtans heeft sy ſeer ſelden ghehoort gheweest / ende een ieder verſuchte maer alleenelyck by ſy-ſelven. Daerom ſeyde eenen: Mijn ſecret is in my, mijn ſecret is in my. Maer naedemael deſe woorden gheroepen zyn gheweest met luyder ſtemmen / ſoeckt het ghene hier boven is, daer Christus IESVS is ſittende ter rechter handt Godts, t'ſedert heeft de voys der doztel-duybe beghinnen te klincken in den mond van een ieghelyck / en een ieghelyck heeft oorſake ghebonden om te weenen ende te verſuchten.

Twee-

Tweede Boeck.

D E

W E N S C H E N

D E R

G O D T V R V C H T I G H E

S I E L E.

M

Con^d

*Concupiuit anima mea desiderare iustificatio-
nes tuas. Psal. 118.*

XVI.

Concupiuit anima mea desiderare justificationes tuas. *Psalm. 118.*

*Mijn siele heeft begheert te vvenschen uwe
rechtveerdichmaeckinghen. Psalm. 118.*

ND ick in twiffel ben/wat liefd' ick sou d' aenbeerden
Het zy de liefde Godts / off die van deser aerden/
Ick stae niet als bekeert/ en ben in anghst en noot
Wat streke noch op't lest sal houden mynen boot.

Ghelijcker-wijs een schip dat waggheft metten winde
Van liefde tweederley ick my ghetoghen binde/
Die alle hep begaen een twiffelbaer ghebecht
Waer door dat mijnen wensch wordt reentemael gheslecht.

Mijn Godt het is ghenoech ! 'ken kan niet meer ghelijden/
Laet immers eens mijn hop' in d' haechen jere bezijden
Noch dat gheen' ander liefd' en konne my ontrent
Ten zy die ghy van hoogh self in mijn herte sendt.

Neen/ ick en loochen niet/ 't is heughdich hoor ons allen
Met beelderleyen wensch te moghen werre-ballen /
Die nimmermeer en wilt in pzaughe zijn gheset
Noch in het alder-munst staen onder iemands wet

Men siet hoe dat een peerdt loopt los en onbedwonghet
Met dat het sijn goreel heeft van den hals ghebronghen/
Men siet hoe dat den Oss' hem wentelt in het groen
Als hy sijn swaere iock heeft konnen af ghedoen :
Maer soo men die van het ten ploeghe meynt te wennen
Den willen quaelijck eens dan hun ghetugge kennen ;

Soo wordt den bziën wensch van ieghelijck begheert
Die meer als dat hy baet/ beschadicht/ende deert:

Ⓞ Phaëton soo ghy bielt uyt uws Vaeders waeghen
Van peerden onbekent woudt ghy zijn opghedzaeghen/
Soo ghy/ ô Icare, te naer de soune bleght
Wselben och helacs! ghy ianmerlijck bedzieght!

Met wat verscheyden wensch wy d'hemelen doch quellen?
Ick weet dat die daer zijn met ons ter deghe vellen.
D'een wenscht om eene vrouwe/ een ander om een vucht/
En somtijts ientandt el /dit alle-heyde blucht/
D'een wenscht sijns Vaeders doodt / den anderen sijn leben:
Den Jonghelinc die wenscht van ouderdom te beben/
Den ouden schudde-bol die soude zijn verheughdt
Dat hy noch eens mocht sien sijn wooz-gheleden icughdt.
Daer en is quaelijck een van hondert dupsent menschen/
Off hy is wanckelbaer in alle sijne wenschen:
Want ieder sijn ghebedt ghemeynelijck soo doet/
Hoe dat hy nauw en weet/ wat dat hy bidden moet.

Wy zijn al-even-eens ghelijck die swangher vrouwen
Die daer soo walghelijck dicks haere maectijdt houwen/
En binden off in krijdt / off kolen hun behaegh/
Off ander buylicheen bedervende de maegh.
Maer wat ist dat ick seggh? wat ist dat ick al haecke /
En schiete naer het wit dat ick noyt en ghetaccke?

Ⓔsa bliedt dan nu van my mijn suchten allegaer/
Ⓔsa bliedt dan nu van my/ mijn treuren/ en mis-baer
Ⓔsa bliedt dan nu van my/ghewensch bol twijffelheden
Ick stiere tot den Heer alleene dees ghebeden.

Ⓞ Godt dat gheene liefd' en komme my ontrent/
Ten 3p die ghy van hoogh' self in mijn herte sendt.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. *Psal. 118.*

*Mijne siele heeft begheert te wenschen
uwve rechtveerdichmaeckinghen.
Psal. 118.*

Het is te verwonderen hoe dat den Aug in
Plal. 118. mensch begheert wordt / noch dat wy niet en weten wat begheerlijckheydt nu teghetwoordich in ons is.

Wie en wet niet / oft in den mensche en is begheerlijckheydt / ende met eenen wenschin- ghe? waer-toe heeft men dan de begheerte om te verkrigghen / als oft van buyten wierde aenghebzocht? Oft oock hoe kan men iet begheeren sonder dat te wenschen; naedemael den wensch ende de begheerte zijn eene ghene- ghentheydt? want sonder twijffel wenschen is begheeren. Wat wonderbaere ende on- sprekelijcke quellinghe is't dan te begheeren sonder te moghen wenschen? ende nochtans het schijnt soo te zijn! want den siecken / wien alle saken walghen / heeft begheerte om wan- schen te eten / terwijlent hy gheen walghin- ghe en begheert te hebben. Is't dan een ander saecke iet te begheeren / oft iet te wen- schen?

M ij

schen & niet dat den wensch niet en is begheerlijckhejdt: maer om dat alle begheerlijckhejdt gheueu wensch en is; want daer worden somtijds saecken begheert die wy besitten / ende niet en besitten: want door het begheeren gheniet den mensche het ghene hy heeft; ende door het wenschen begheert hy dat hy niet en heeft. Wat is dan den wensch als een begheerte van af-wesende sacken? Maer hoe kunnen de rechtveerdichmaeckinghen Godts ons af-wesen? oft moeten wy die achten niet teghenwoordich te wesen / als wy die weten / ende dat de selve niet en gheschieden? want menigh-mael wy weten wat ons te doene staet / ende wy en doen dat niet / om dies wille dat het ons niet en lust te doen / ende nochtans wy hebben begheerte op dat het ons soude lusten. Het verstandt boze blieght / ende kent terstondt de waerhejdt / maer de krancke menschelijcke liefde somtijds en volghet niet / oft indien die volghet / sy volghet seer traeghe. Soo dan het is daerom dat den Propheet begeerte hadde om saecken te wenschen / die hem dochten goedt te wesen / wenshende hem seluen in die selve te moghen verheughen / daer-af hy konde de reden wel ghenoech bemercken.

Aug.in
Psal. 118.

Hy en heeft niet gheseydt / ick hebbe begheert uwe oordeelen / maer ick hebbe begheert

gheert te wenschen; want ghelijckertwij's le-
 ven met het leven / meer is dan leven (aenge-
 sien het leven ghemeyn is van die hier leven)
 maer te leven met het leven / is ghemeyn met
 die Heylighen; alsoo begheerte te hebben / op
 dat wy wenschen Godts oordeelen / is meer
 dan te wenschen sijn oordeelen; want wy heb-
 ben begheerte om wenschen / als oft den
 wensch niet en waere in ons vermoghen:
 maer van weghen Godts barmherticheydt.
 Sonder twijffel / als den Heere sal bemerc-
 ken / hoe dat wy ghenuchte nemen in de be-
 gheerte van den wensch sijner oordeelen / soo
 sal hy in ons vermeeerden dien soberen lust/
 ende de flauwe gheneghentheydt; want soo
 wy sonde doen / en begheeren wy Godts oor-
 deelen niet te wenschen / daerom en seght den
 Heere niet te vergheefs: Ick hebbe met alder
 wenschinghe seer ghewenscht met u-lieden
 te eten dit Paesch-lam, niet alleenelyck wen-
 schende; maer met twee-voudighen wensch
 begheert te gheven volkomen vergiffenisse
 der sonden. Laet ons dan hebben die be-
 gheerte om te wenschen Godts oordeelen.

Want soo eenighe liefde wordt ghenoemt
 vleeschelijck (die de Poëten gheven den nae-
 me van Cupido) naer den welcken de liefde
 draeght / saept in den vleesche; alsoo isser oock
 eene gheestelijcke liefde / naer de welcke den

Orig.
 prolog.
 in Cant.

intwendighen menschelike liefde draeghende saeyt
in den gheest.

Aug. in
Psal. 36.

Onderschejdt nu de begheerte uwer herten / van de begheerlijckheyt des vleeschs / onderschejdt die soo ghy kont. Om soo te segghen / desen is blindt naer den lichaeme / hy bidt op dat hy verlicht worde. Dese begheerte is eene begheerte des vleeschs. Daer is eenen sieck / hy bidt om ghesondthejdt / ende dese ende dierghelijcke zijn ghebeden des vleeschs. Wel aen / wat is dan de begheerte des herten? ghelijckertwijls de begheerte des vleeschs is / te wenschen dat sijn ooghen moghen bereydt worden om te sien het licht / ('t welck met ooghen moet ghesien worden) alsoo is dese begheerte des herten haer keerende tot dat licht / Saelich zijn sy die suyper zijn van herten, want sy sullen Godt sien.

Greg. c.
ys. in c.
71. Job.

Maer den mensche wilt sy selven laeten booz-staen dat hy soo los / ende onbedwonghen is als den ionghen Woudt-esel / die door een onghetoomde brimsticheydt soeckt te volbrenghen al wat hy wenscht. Wat is dan anders sijne begheerte dan ghelijck eenen ionghen Woudt-esel hier te wesen; op dat den toom der goeder leeringhe hem niet en besnijde / maer by ende stoutelijck / los ende onbedwonghen langht het woudt sijner

sijner ghelwenschen soude moghen loopen
verlozen ?

Onse sinnen / ghelijck ons lichaem zijn de
beranderinghen / ende de onghestaedicheden Greg. e.
22 in c.
7. Iob.
onderworpen; want soeckende het ghene sy
niet en hebben / arbeypden om dat te verkrij-
ghen / ende sy en hebben nauwelincks ver-
kregghen / 't en is hun leet te hebben de saecte
die sy ghesocht hebben. Sy beminnen dick-
mael dat sy veracht hebben / ende sy verach-
ten dat sy bemindt hebben. Sy soecken lan-
ghen tijdt om een luttel van het opperste goet
te moghen vinden; maer vallende in hun
oude ghewoonte hebben seer luttel vastig-
heydt aen het ghene dat sy hebben ghebon-
den.

Want wy-lieden ghebozen in de katijsic-
heydt deser pelgrimagie / hebben hier onsen Gregor.
hom. 36
in Evāg.
smaeck soo bedorven / dat wy niet en weten
wat wy moeten wenschen.

Ende waerachtelijck wy en weten niet
hoe wy behoorelijck sullen bidden. Den eenen Aug de
orando
Deo ep.
121. ad
probam
cap. 5.
wilt komen ten houtwelijckschen staete / den
anderen sijn vrouwe gestorven zijnde en wilt
gheen andere / den anderen en is niet ghehout
noch hy en wilt niet ghehoudt wesen / noch
proeben oock van het houtwelijck de wellustē.

August.
conf. 6.
cap. 6.

Ende ick haecte naer eere / naer ghelwin/
naer houtvelijcken / ende ick wierdt / mijn
Godt / van u belacchen.

Aug. de
orando
Deo, ca.
12. epist.
121. ad
probam.

Waerachtelijck die in sijn ghebedt is seg-
ghende : Heere / vermenichbuldicht mijne
Kijckdommen / oft gheeft my die soo veel / ghe-
lijck ghy aen dien / oft desen hebt ghegheven /
oft vermeerdert mijne staeten / oft maectt my
in dese wereldt machtich / ende verheben / oft
iet sulcks ghelijckende. Ende hy seght / en-
de bidt dit alles als oft hy hadde daer toe de
begheerte / niet eens denckende met dese mid-
delen noch ander menschen te helpen. Ick en
dencke niet dat hy in sijn daeghelijcks ghe-
bedt / den Vaeder onse, soude konnen bevin-
den dat hy dese wenschen eenichsins soude
konnen te passe brenghen. Daerom laet ons
ten minsten schaemen te eysschen dat wy ons
niet en schaemen te begheeren / ende nochtans
is't by aldien dat wy ons schaemen / soo sul-
len wy beter doen te bidden / dat hy ons wille
verlossen van dat quaedt deser begheerlijck-
heydt / naedemael dat wy tot hem soo dick-
mael segghen : Verlost ons van het quaedt.

Chryf.
in epist.
ad Rom.
cap 1.
hom. 4.

Hier koudt ghy dan bemercken alle quaet
gherefen te zyn upt den lust der begeerlijck-
heydt / naedemael dat den wensch hem niet
en kan ghehouden tusschen sijn eygen paelen.

Want

Want alle het ghene daer ober-treedt de paelen die Godt ghestelt heeft / is lust-gierich van buyle ende onghedoosloofde saecken. Want ghelijck men dickmael siet ghebeuren die den smaeck der spijsen verlozen hebben / dat sy aerde ende steentien eten ; ende die bedorben zijn doos onbermoghen doost altemets lust hebben om buyl waeter ende slyck te drincken.

Alsoo mijn herte is een ydel / onbestierigh / ende lichtbeerdich herte / soo wanneer dat ^{Bern.c.} doos sy-selven gheleydt wordt / ende is der ^{9.mcd.} vende den raedt van Godt Almachtich. Het en kan in sy-selven niet begaen / maer onghestaedigher dan alle dat is onghestaedich / wordt het gheteest / ghesolt / ende hier ende daer ghetoghen / ende op het leste ruste soeckende / en bindt gheene / maer blijft ellendich / ende altydt gheduerich in arbeidt / ende in't midden der onruste. Het en komt niet sy-selven niet ober-een / het springht van sy-selven / het verwisselt den wille / het verandert de raedtslaeghen / het maect nieuwe / het breekt de oude / het hermaect dat ghebzoken was / ende al het selve gaet het noch eens op een ander maniere veranderen / ende herstellen ; want het wilt ende het en wilt niet / ende nimmermeer en blijft in eene ghesteltnisse.

Aug. so.
liloq.
cap. 12.

Maer / ô Heere / bzeect mijnne begheerlijck-
heydt dooz uwe soeticheydt / die ghy booz die
u bzeesen hebt verborghen / op dat ick u be-
gheere met innigher begheerten / ende op dat
den inwendighen smaeck bedrogghen dooz
ydel begheerten / het bitter niet en neme booz
het soet / noch het soet booz het bitter.

*Vt inam dirigantur via mea ad custodiendas
iustificationes tuas! Psal. 119.*

XVII.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas! *Pfalm. 118.*

Och oft mijne vveghen gheschickt vvierden om uwe rechtveerdichmaeckinghen te onderhouden! Pfalm. 118.

Wier sal ick henen gaen? nu dese krinckel-weghen
 Dooz twijffelheyt/en schrick/by-nae my houden teghe!
 Den eenen die is recht/den anderen is krom/
 Den eenen die is by/den anderen is om/
 Den eenen die is licht/den anderen is swaerder/
 Den eenen die is verr'/den anderen is naerder.
 In't koste waer ick gaen/waer ick my wend' oft keer/
 Den uptgauck och helaes! en bind' ick nimmermeer!

'T en was soo ghenen wech/hoe wel in twee ghescheyden
 Die naer den hemel eens ghinck Hercules gheleyden:
 Noeh den Meanders bloedt soo seer hem niet en kromt
 Weer hy sijn eyghen nat dickts te ghemoete komt.
 Noeh Dædalus en kost den dool-hof soo ghemaecten/
 Off hier en sijn al meer bedrieghelijcker saecten.

'Ken kan hier upt oft in/ ick ben hier in bedwangh/
 En hier is al veel meer dat my beneemt den gangh.
 Ken acht dien dool hoff niet niet al sijn onne-keeren
 Daer't upt en inne gaen kost Dædalus elck leeren.
 Maer hier wat dat ick gae/ken kan gheen eynde sien/
 Tae selfs soo komt den nacht my mijnen wegh verbien!
 Niet eenen boet-stap laes! en kan ick hier ghespeuren
 Off iebers eenich mensch misschien noch waere beuren.

Wat helpet dat ick tast alomne niet mijn handt/
 En dat ick booz/en naer/my mijde t'allen kant/

Den nacht/ en het bedzogh met vzeese my om-ringhen/
Soo dat ick niet en derf off loopen/ ofte springhen.

En die daer moe en mat van verre komt gheroyst/
En hem den nacht omhaught veel vzoegher eer hy't pepst/
Soo datter niet een sterre' en flickert op den hemel /
En dat hy niet en siet dan iebers een ghewemel :
Ten lesten wordt beruert : want soo hy voozder gaet
En weet off vooz hem landt/ off vooz hem waeter staet.
Dus pooght hy met gheroey dat heel ghewest te stoozen/
Off iebers eenen boer opsteken mocht sijn oozen :
Maer 't is al te bergheefs/ sijn roepen is al niet
Als niemant hem en hoozt/ als niemant hem en siet.

O Godt wie sal my nu oock dienen vooz een baccke/
Off leenen eenen draet op dat ick uyt gheraecke !
Als Israël hy nacht dooz-royde de Woufijn
Een vierighe Colomni' quam heure sackel zyn.
Een sterre-licht alleen dzy Helden heeft ghesonden
Daer ghy laeght in een kribb' met luperkens ontwonden/
Die nochtans al dit al hielt onder u ghebodt
En waert ter selver uer als van te vooz oock Godt.

De Broers van Helena den schip-man dicks verblijden/
Itē toont my dit ghesterret oock iebers van besjiden !
Dooz Ariadnes draet Theseus de doodt ontquant
Leander op het licht van sijner Hero swant.
Mijn Godt wilt my dan oock als Ariadne wesen/
En doet als Hero deed' aen haeren uytghelesen/
Wozyt my van daer ghy zijt een koozd' off eenen draet/
En licht my met u schijn eer dattet wordt te laet !

Siet ghy de menschen niet met menichte van hoopen
Dooz mallighepdt ghestiert/ ten alle kanten loopen ?
Den eenen onbekent sijn baene niet en bindt /
Den anderen die tast/ als oft hy waere blindt.
Den eenen gaet te seer/ den anderen te tracghe/
Den eenen gaet by nacht/ den anderen by daeghe/
Den eenen klimt om hoogh'/ den anderen die daelt/
Den eenen die gaet wel/ den anderen die faelt/

Den eenen sal altoos hem keeren ende wenden/
 Den anderen op veel noyt synen wegh kan enden:
 Want soo hy seker meent hoe dat hy is vol-daan/
 Hy bindt hem op de pleck daer hy was in-ghegaen/
 Jae met een vol ghedruys soo loopet volckskien dolen:
 Wie houdt doch hier de padt die aen hem is bevolen?

Och! waer eens mijnen ganck boozspoedelijck ghe-ende
 En dat my gheen belet en quaeime meer ontrent!
 Ghelijck als eenen schicht/ komt snelligh aen-ghelaghen
 Vol-arrens van de pees' naer eenich wit ghetoghen:
 Soo moet ick stappen aen/ ô Godt/ dits mijne be-
 Tot dat ick eens gheraek in u ghewenschte sté.
 Zijt ghy de pese dan als ghy naer my sult schieten
 Ontfanghen dien scheut en sal my niet berdzieren/
 En laet my naer uw' handt doek wesen soo ghebit
 Als oft ick waer den pijl / waerme ghy raecht het wit.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodien-
 das iustificationes tuas! *Psalms. 118.*

*Och oft mijne vveghen gheschickt vvierden om
 uwe rechtveerdichmaeckinghen te onder-
 houden! Psalm. 118.*

Aug. lib.
 2. de op.
 merit.

HJeremias seght: Ick vveet Heere; want
 den mensche en vveet sijnen wegh niet,
 noch 't en is in hem niet dat hy vvandele, en-
 de wel schicke sijne ganghen: Ende dien-
 volghende soo eenen in de psalmen tot Godt
 hadde gheseydt: Ghy hebt bevolen dat uwe
 gheboden te seer nauwve moeten zijn gaede
 gheslaeghen; terstondt en heeft hy dit van
 sy sel-

sy-selven niet voorzghenomen / maer heeft gewenscht dat hy mocht volbrēnighen het ghene hy sagh gherechtelijck te zijn bevolen. Soo seght hy dan : Och oft mijne vveghen gheschickt vvierden om uvve rechtveerdichmaeckinghen te onderhouden.

Amb. in
Psal. 118.

Den krijgher treckende te velde / en beschickt sy-selven den wegh niet / noch hy en mach niet gaen daer hy wilt / noch hy en neemt gheen quartier naer sijn eyghen ghesinthejdt : maer hy ontfanght sijn ordze van den oppersten Veldt-Heer / die hy by hem houdt / ende moet op-trecken soo hem is voorzgheschreven / hy houdt den rechten wech / op dat hy binde al het ghene hem dient tot onderstandt ! Ick soude wel wenschen dat dese ordonantie van op-trecken onder het beleydt van Christus IESVS, ende van sijne Hepligen / u-lieden oock waere kennelijck. Onse Doorzbaeders zijn oock ghetrocken uyt het landt van Aegypten / door langhe / verdrietighe / ende moepelijcke weghen / ende wy bemercken ghendoech uyt de schzifture hunne sterckten / ende de plaetsen daer sy ondertusschen hebben ghebleven : ende wie hun de selve beschickt heeft / ende in wat manieren de kinderen van Israel waeren wandelende ; want Godt by daeghe die bozen ghinck in een Colonne der wolcken / ende by nachte in een colomme des viers / op dat hy hun soude den wegh

wegh wijsen / ende weeren de duysternissen.
 De wegh-wijfers waeren de colomme / het
 vier / ende de wolcke.

In dit leben zijn veel weeghen / ende veel Declar.
 verscheyden paeden / die den gaenden man serm. 11.
 seer dickmael brenghen in groot perijckel. super
 Hoe lichtelijck sal hy in alle dese weeghen do- Qui ha-
 len / die de verscheydentheydt der weeghen bitat in
 niet en is onder-kennende / daerom laet ons adiuto-
 onse weeghen wel onder-soecken / jae selfs de rio.
 weeghen der quaede / ende der goede gheesten /
 oin ten lesten te moghen gheraecken in de we-
 ghen des Heeren.

Want soo ghy te velde zijnde verstelt staet / Amb. in
 u bindende aen eenen cruyf-wegh (ende niet Plal. 118.
 en tweet waer ghy moet inne-slaen) soo ober-
 leght ghy by u selben / oft ghy wilt kiesē den
 eersten / tweeden / oft den derden wegh / dien
 ghy wilt volghen / noch ghy en denckt niet
 eer ulve reyse te voorderen / ten zy ghy die
 met de sinnen wel hebt ober-slaeghen : hoe
 veel te meer behoort ghy dan dit te versinnen
 ghy die daer treckt naer het rijcke der heme-
 len / ende te betrachten by u selben dat alle we-
 ghen ons derwaerts niet en leyden / ende dat
 alle weeghen niet recht en loopen naer dat he-
 melsche Jerusalem. Daer zijn weeghen die
 quaede uytganghen hebben des doodts. Dese

zijn de weeghen van de welcke men leest:
VVant daer zijn vveghen die den mensche
schijnen recht te vvesen, maer het eyndeken
der selver helt naer den afgrondt der hellen.

Bernar.
ferm. 11.
super
Qui ha-
bitat in
adiuto-
rio.

De weeghen dan van de kinderen van
Adam draepen in noodt ende in begheerte /
oversulcks wy worden van beyde gheleydt
ende ghetrocken / ten zy dat wy meer schynen
ghedwonghen te worden door noot / dan ghe-
trocken te worden door begheerte; want den
noot schijnt bysonder ghegheven te worden
aen het lichaem / noch hy en is niet alleene /
maer heeft veel omme-keeren, door welcke
men veel tijds ende veel weghs is verliesen-
de / ende zijnder ievers eenighe weeghen die
recht loopen / sy zijn seer weynich: Soo moet
den mensche dan leeren / hoe noodich dat is te
roepen tot Godt / verlost my niet alleene van
desen weegh des noots / maer verlost my uyt
alle mijnen noot. Ende alle mensche die
met gheen doobe oore en heeft ontfanghen de
bermaeninge van den Wijsen-man / sal wen-
schen niet alleene gheleydt te worden van de-
sen weegh des noots / maer oock van den weegh
der begheerte. Maer wat seght den Wijsen-
man? Hebt af-keer van uvven vville, noch
en gaet niet naer uvve begheerlijckheden.
Dese zijn de weeghen die alle menschen schij-
nen goedt te wesen / maer sy en hebben gheen
eynd

einde / ten zy dat sy sincken in het alder-
diepste.

Is't by aldien dat ghy ghespeurt hebt de Ibid.
menschelijcke weghen / obermerckt eens oft
van de selve niet en is gheseydt : In hunne
weghen is leetschap ende ongheluck. Dwoef-
heydt ende leetschap ontmoeten elck-ander in
noot / ende het ongheluck in begheerte. Laet
ons doock sien de weghen der quaedde gheesten /
laet ons die sien ende die wachten / laet ons
die sien ende die schoutwen ; want hunne
wegh is hooghe vermetelheydt ende krijgel-
heydt. Och van wat quaet ende verkeert her-
te zijn de kinderen der menschen / die daer tre-
den in de weghen des duybels ? want ghe-
heel dese woelinge der quaedde gheesten is te-
gghen ons / om ons te berleyden / ende ons te
brenghen in hunne weghen / ende tot dien be-
stelden eynde / die booz hun ende hunne naer-
volghers bereydt is. Maer welck zijn daer
die weghen der heyligher Engghelen ? Het zijn
de selve die den eenighen Godt heeft uytghe-
sproken / segghende: Ghy-lieden sult de En-
ghelen sien op-klimmen ende neder-daelen
op den Sone des menschen. Soo zijn dan
dese op-klimminghen ende neder-daelinghen
hunne weghen / de op-klimminghe booz hun-
lieden / de neder-daelinge booz ons. Ick denc-
ke doock dat ghy-lieden wilt hoorzen de wegen

van den Heere. Hy heeft ons sijne weghen gheleert / als hy heeft ontstoten de lippen van den Propheet / om te segghen : Allegaeder de vveghen van den Heere zijn ghenae de ende vvaerachticheydt.

Alsoo komt hy tot ieder in't besonder / alsoo komt hy ghemeynelijck tot alle menschen / te weten / in genaede ende in waerachticheyt. Van dese vveghen zijn gheboghen de gheberghen des vvereldts , de hooveerdicheyt, de duyvels, ende de Princen deser aerde.

Aug. in
Psalm.

Als men reysst / oft op-treckt / bemerket eens de ordze die men houdt / eenighe gaen voren / en leyden de ander / ende dese volghen in sijn gheleydt. Die voren gaen gheben hen uyt tot leydtf-mannen vooz die hun naer-volghen. Maer wilt ghy segghen dat sy van niemant gheleydt en worden ? indien sy van niemant gheleydt en wierden sullen den wegh faelen / ende sullen dolen. Dese leydtf-mannen hebben oock eenen die hun leydt / te weten / Christum IESVM, ende ghy kont noch bemerkken hoe hy dese weghen beschickt heeft by den Apostel Paulus / als hy seght : Vveest naervolghers Christi , ghelijck ick ben. De recht-beerdighe slaen hun oogh-merck op de ghene die hun in deughden zijn vooz-ghegaen / ende sy volghen hun op ghelijcke manieri

niere. Hoedaenelijck is't dat sy volghen / De rechtveerdige sullen sien en vreesen. Sy sullen sien ende vreesen te volghen de quaede wegghen / principaelijck hebbende ghesien dat eenighe andere die beter waeren dan sy-lieden / oock de beste wegghen hebben verkozen. Ende dese segghen by hun-selven / ghelijcker-wijs dat segghen die daer achter lande gaen / als sy twijffelachtich zijn van hunnen wegh die sy moeten houden / ende staende aldus bekomert / sien eenighe ander lieden die daer henen gaen sonder achter-dencken / soo segghen sy by hun selven / dese die daer voor gaen moeten den wegh wel kennen / om dat sy naer den selven niet eens en vzaegghen / ende dat sy onsen selven wegh houden. Ende waerom gaen sy met goetd betrouwen alhier / ten zy dat elders quaedt is ende periculens / soo sullen dan de rechtbeerdighe sien ende vreesen. Alhier sien sy eenen enghen wegh / alhier luttel menschen / ende aldaer vele : maer zyt ghy goetd ende rechtbeerdich / en wilt niet tellen / noch acht slaen op de ghene die den breedden wegh inne-trecken. Den breedden wegh ontfanghter vele / en den enghen wegh seer luttel.

De wegghen der vertworpenen zijn altoos krom-loopende / soo dat die / ghenegghen zijnde tot quaede begheerlijckheden / oft gheen goetd en begheeren / oft dat begheerende / met een

Greg. c.
17. lib. 7.
moral.
in cap.
6. Job.

flauw-herticheydt tot het selbe de vrye ganghen des ghemoets niet voort en wenden; want oft sy en beghinnen niet dat goetd is / oft op den wegh vermoeyt zijnde / en konnen tot het selbe niet gheraecten / oversulcks dat sy lieden / ghelijck't ghemeynelijck ghebeurt) vermoeyt ende verstaft wederom keeren / ende hun selben in wellusticheydt des vleeschs neder vellen / ende dencken alleene op dat vergaenckelijck is / niet eens achtende op 't ghene dat hun soude konnen vooz altoos by-blijben.

Aug. in
Psal. 139.

Het eynde van hunnen omme-keer & wat is hunnen omme-keer? dat sy souden omme-gaen ende niet stille staen / dat sy souden draeyen in den keer hunder dolinghe / daer dat den wegh is sonder eynde; want die in de lenghde gaet / moet iebers beghinnen / ende iebers eynden / ende die omme-draeyt en kan niebers eynde nemen. Desen is dan den arbeit der quaede / die ons klaerder woort betwefen in eenen anderen Psalm: De quaede wandelen in den omme-keer.

Greg.
lib. 7.
moral.
cap 14.
in cap.
6. Job,

Seer gheboeghelijck wordt dan gheseydt van die verwoypene / De vveghen van hunne ganghen zijn krom ende om-loopende; want sy begheeren wel in hun vooznemen alle dat goetd is / maer sy worden wederom gebrocht

brocht tot hun oude ghevoonte / ende als ver-
doolt uyt hun eyghen selven / door eenen om-
me-keer / komen van herr' tot hun selven / sy
begheeren wel het goedt ; maer sy en wijcken
nimmermeer van het quaedt.

Ende eenighe vallen uyt den wegh / ghe- Bonav.
in Pf. 36.
lijck die nouw en hebben ghetweest van de kere-
ke / sommighe vallen van den wegh / ende zijn
dese. Het is beter niet te kennen den wegh
der rechtveerdicheydt, dan naer dat men
den selven ghekent heeft, achter-waerts te
deysen. Sommighe vallen in den wegh / ghe-
lijck men seght : Den rechtveerdighen valt
seven-mael 's daeghs.

Maer daer is groot vershil van den val Origen.
hom. 4.
in Pf. 36.
der rechtveerdighe / ende van den val der on-
rechtveerdighe. Den rechtveerdighen, seght
hy / soo hy ghevallen is, en wordt niet sef-
fens neder-ghevelt. Den onrechtveerdighen /
ende die sijn betrouwen niet en heeft ghestelt
in Godt / indien hy valt / wordt seffens te neer
gheroept / ende hy en staet niet op / dat is / in
dien hy heeft ghesondicht / en heeft gheen leet-
schap / ende en kan sijn sonde niet versoenen.

O draeyende weggen ! Wee die onber- August.
conf. 6.
cap. 16.
saefdesiele / die ghehopt heeft / waert dat sy /
Godt / van u ghegaen hadde / dat sy wat be-

ters soude ghehadt hebben / sy is ghegaen / sy is ghekeert naer den rugghe / naer de sijde / naer den buyck / ende het heeft haer alles seer swaer gheballen / ende ghy alleene / ô Godt / zijt de eenighe rust-plaetse. Ende siet / ghy zijt by ons / ende ghy verlost ons van onse elendighe dolingen / ende ghy stelt ons in uwen wegh / ghy troost ons / ende ghy seght : Loopt ende ick sal't verdraeghen , ick sal u-lieden gheleyden , iae ick selve sal u-lieden op-nemen.

Amb. in
Plal. 36.

Deel beter wierden van den Heere bestiert de ganghen der ghene aen wie's nachts was lichtende een colomme des viers / en s' daeghs een colomme der wolcken. Wel aen ghy Christene menschen / verdient dan door goede wercken / ende bidt / hoe dat uve weggen moghen bestiert worden van den Heere, op dat uve voeten niet en beruren. Siet doock toe dat ghy de rechte baene houdt / noch dat de omme-keeren der krinckel-vveggen u niet en bedrieghen ; daerom seght hy : Maeckt bereet de vveggen des Heeren, maeckt rechte sijne voet-paeden. Laet ons recht maken de weggen onser siele / op dat wy niet en vallen / ende onse voeten niet uyt en schieten / ghelijck sy deden bande huys-vrouwte van Loth / die / omme-siende / haere ganghen niet en heeft konnen voort-wenden. Dat sy niet uyt en schieten

schieten/ gelijk van die van Egypten/ wiens ganck de zee-baeren hebben ghezoken. En sal men niet oprechtelijck kunnen segghen van de ghene die't leet is wel gheleest te hebben/ hunne ganghen zijn uyt-ghestort?

Ⓞ die verlaeten hebt de rechte weghen om te komen in de weghen der duysterheydt! Amb. in Psal. 36. Ⓞ die verheughen hebt in het quaedt/ ende u-lieden verbljdt in boosheydt/ ende wiens weghen quaedt zijn / ende vviens loopen krom ende slom zijn, ghelijck hunnen Maester is doo?-troeken ende geneghen tot wulpscheyt: waerom hebdu begouft te haeten den rechten wegh? sonder twijffel den Heere en heeft niet ghemeeft u-lieden leydtf-man.

Ⓞ Heere/ die zijt het licht/ die zijt den wegh/ de waerheydt/ ende het leven/ in welcke geen duysternissen/ gheene dolinghen/ gheen ydelheydt/ noch gheene doodt en kan ghetwesen. Aug. solum liloq. cap. 4. Ⓞ licht sonder duysterheydt/ wegh sonder dolinghe/ waerheydt sonder ydelheydt/ leven sonder doodt: Heere/ seght het woordt: dat het licht kome, op dat ick het licht aenschouwende / mach schouwen de duysternissen: dat ick den wegh sie/ ende mach schouwen de dolinghe/ dat ick de waerheydt sie/ ende mach schouwen de ydelheydt/ dat ick het leven sie/ ende mach schouwen de doodt. Verlichte, segghe

R b

ghe ick / verlicht desen blinden, sittende in duysternissen, ende in de schaduvven des doodts, ende bestiert sijne voeten in den vvegh der vrede.

Nyssen.
orat. 4.
in Cant.

Ghedult dat mijne siele zu den schicht in de handt van den Al-moghenden / om gheschoten te worden naer dat opperste wit: ick weet dat dat selve is onsen Bruydegom / ende dat hy insghelijcks is den schutter. Ghedult doock dat de selve siele ghelijckelijck zu den schicht / ende de Bruydt / die hy als eenen schicht ghebzuypct / ende soo drijve tot het wit van al het goedt dat daer boven is te beerven.

Perficé

FIGURE 1. [Illegible text]

[Illegible text]

*Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non
moueantur vestigia mea. Psal. 16.*

XVIII.

Perfice gressus meos in semitis tuis:
 vt non moueantur vestigia mea.
Psalm. 16.

*Volmaectt mijne ganghen in uwe pae-
 den: op dat mijn voet-stappen niet en
 vworden beroert. Psalm. 16.*

O Godt die soo vernuftich zijt
 Dat ghy mijn stappen kondt ghetellen,
 Sal ick dan struyckelen altijd
 Als ick den voet meyn vast te stellen?
 U ooghe doch eens neder-slaet,
 En siet hoe dat u schepsel gaet.
 Den Oyevaer vvent sijn ghebroet
 Met vederen de locht te snijden,
 'T vvelck hy van ioncks hem volghen doet
 Tot dat'et selv' naer korte tijden
 Alleene, stout, en onbevreesst
 Den onghebaenden vvegh aen-reeft,
 Den Arent die beroept sijn ionck
 Met vleughelen heel vvijs ontploken,
 Het vvelck met eenen vlugghen spronck
 Heeft oock de locht haest door-ghebroken,
 Die dus ghewennet sijnen Vaer
 Cloeck-moedelijk te volghen naer.

Soo't

Soo't Ionghelingsken een rivier
 Om in te svemmen gaet verkiesen,
 Tot dattet vvel vveet die manier
 'T maeckt hem een vloot van dunne biesen,
 Hoe vvel dat dicks noch neder-schockt
 En menich golpken vvaeter flockt.

Maer soo't allenghsken vvordt ghevvent
 Ghelijckelijck hem uyt te strecken,
 Gheen diepte en kan daer sijn ontrent,
 Off het en derft daer henen trecken,
 Iae't is oock t'aller ure ree
 Om te ve'trotsen eene zee.

O Godt, die dagh en nacht altoos
 Al onse paeden kondt aenschouven,
 Siet desen kinder-vvaeghen broos
 Mijn traeghe lichaem onder-houven.

O siet hoe moeyelijck ick stier
 Dees katarollen alle vier!

Soo voert den ouden man sijn peerdt,
 En sijnen stock om op te rusten,
 Niet dat het gaen oft staen my deert;
 Want dat te doen zijn mijne lusten;

Neen, nimmermeer ick en beklaegh
 Dat mijne voeten zijn te traegh.

S'en zijn noch stram, s'en zijn noch manck,
 'Ken heb gheen noot te moeten vallen,
 Frisch-moedigh vvenn' ick mijnen ganck,
 Noch ick en mijd' die niet met allen.

Iae selver ick my roemen vvil
 De vleughel-vöetighe Camil.

Maer 't ghene my bedroeven doet
 Dat my mijn beenen dus begheven,
 Is faulte laes! van mijn ghemoet
 Dat langhst ter aerde light ghedreven,
 Soo dat 't seer quaelijck kan op-staen
 En min der deughden padt in-slaen:
 Och liep' ick af als het papier
 Het vvelck men siet in Nilo groeyen,
 Off als het riet dat 't blixem-vier
 Ghelijckelijck daer doet verschroyen,
 En vvederom vergaen soo haest
 Als *AEolus* een lamp uyt-blaest!
 Maer op dat ick niet heel en schijn
 Met luyicheydt te zijn bevanghen,
 Al is het moeyt, al is het pijn
 Somtijts soo mak' ick noch mijn ganghen,
 Ick suckel hier, ick duysel daer
 Als off ick vol-ghedroncken vvaer.
 Ick hincke-pinck, ick vall' om verr'
 Ick vvil, 'k en vvil, 'k en vveet hoe maecken,
 Heel mijnen gheest is in't vervverr',
 Dan is hy koudt, dan gaet hy blaecken,
 En meesten-deel ick met on-eer
 Ten halven vveghe vveder-keer.
 Laes! ick en vinde nieuvers pleck
 Daer ick een voetjen soude stellen,
 En vverre-vvaerts ick my vertreck
 Den vaer en anghst my neder-vellen.
 Ick ben ghetrocken en gheteest
 Van mijne sonden als een beest.

Ghelijck een schip seylt teghen vvindt
 En teghen stroom, en teghen tijde,
 Al even-eens ick my bevindt
 In teghen-spoedt en slaevernije.

VWat help'et dat ick gae off stae
 Als ick altijdt blijv' even nae?
 Als ick altijdt gheduerich vverck
 Ghelijcker-vvijs dat doen de slaeven
 Die daghen nacht in't meulen perck
 Hun leven langh daer moeten draeven,
 Den meulen onderhoudt den keer
 En sy en rusten nimmermeer.

VWat sal ick doen, och! arrem vvicht
 'Ken ben te voet, 'ken ben te peerde:
 Den vvegh die naer den hemel sticht
 Is verr' en vvijt van deser eerde.

Och! hoe gheraeck ick daer ô Heer
 Met desen rolle-vvaeghen teer?
 Als eenen Reus' zijt ghy te been,
 Van Oost tot VVest zijn uvve spronghen,
 Ghy verghelijckt dat beeldt van steen
 VVaer onder eertijds onbedvvonghen
 Met volle seylen aen de mast
 De schepen vvierden door-ghepast.
 Daer ick als een schildt-padde traegh
 Kom lijfelijck maer aenghekropen,
 'Tis al dat ick my selven draegh,
 Siet my daer komen voorts gheslopen,
 Noch min off meer als eenen kreft
 Die gheenen voortganck en betreft.

Hoe raeck' ick dan met dit gheveerd
 Daer ick my gheeren soude vvenschen?
 Een saeck' alleen is mijn begheert,
 Toe-siender vvijs van alle menschen:
 U soet ghesichte naer my vvendt,
 Ick sal u komen haest ontrent.

Perfice gressus meos in semitis tuis,
 vt non moveantur vestigia mea.
Psal. 16.

*Volmaectt mijne ganghen in uwe pae-
 den, op dat mijne voet-stappen niet en
 vworden beroert. Psal. 16.*

WAer in verbetert den Jonghelinck sij- *Psal. 118.*
 nen vvegh?

Want d'ickmael als ick meyn op d'hoep vast te staene
 Word ick hoogh opghesiert / en reycke naer de Maene/
 Seer verre van de deughde ghewenn' ick mijne blugg'h/
 Welck my van boben neer doet vallen ober-rugg'h.
 Met my ist eben ens als die bepooght te loopen
 Op 't Zee-sandt dat de bloet komt met 't getije doopen.
 Hy sibbert d'ickmael upt / en hoe dat hy 't al doet
 Gheen vasticheydt en bindt / om stellen sijnen boet.
 Ick ball' / ick stae meer op / en 't is al moept verlozen/
 Helacs! het is niet my heel argher dan te bozen.
 Altoos soo blij' ick gaen / 'k en bindeniebers rust
 En d'aerde wordt van my seer menich-mael ghekust.

*Nazian.
 de vità
 huma-
 nâ.*

Heere, onderrecht my uwe vveghen, en- *Psal. 24.*
 de leert my kennen uwe paeden.

Ghe.

Pfal. 85. Gheleydt my in uvven vvegh.

Pfal. 142. Maeckt my kennelijck den vvegh in vvelcken ick magh vvandelen.

Amb. de
fugà sc-
culi. c. 1.
Want wie kan tusschen soo veel quellin-
ghen van dit lichaem / tusschen soo veelderlike
vlepinghen deser werelde sijnen boetstap by
ende ongheschijndt betvaeren? De ooghe heeft
ghesien / ende de siele sal haer verstroyen; de
oore heeft ghehoort / ende de oprechte meyninghe
omgheboghen / den geur is opghetkomen
ende heeft belet de ghedachtenisse; den mond
heeft gheproeft / ende heeft het misdaet boorts
gheseydt; het gheboel heeft gheraeckt / ende
heeft het vier onsteken.

Orig.
hom. 4.
in Pf. 36.
Daeromme soo wie den wegh der deugh-
den inne-slaet / moet hem wachten voor veel
saecten / ende de selve ontwijckende / voor-
by loopen. Doet oock het selve ghy die daer tot
Christum gaet (die de kracht Godts is)
vliedt de ober-daet / onkuytscheydt / ober-
spel / vliedt dieberijen / valsche ghetuyghenissen / en-
de daer en boven vliedt de ghiericheydt / ende
alle begheerlijckheyt / van gheldt / ende van
alle ander ongherechtigheyt / vliedt de leu-
ghen-taele / ende alle de ydelheyt deser we-
relt.

Chryf.
in 3. cap.
ad Phil.
Maeckt tot uwen boet een goet been / want
sulck een te hebben en komt niet uytter na-
ture / maer uyt den wille; laet ons dien licht
maecken / op dat het ander ghelwichte de

rassichheydt der voeten niet en belemmere. Leert de voeten voorsichtich wesen; want op vele plaetsen is den vloer slijber-achtich / in dien ghy valt / ghy hebt veel verlozen / nochtans indien ghy gheballen hebt / staet op / het is gheoorlooft alsoo te winnen. En wilt u dan niet betrouwen op on-vaste saecken / ende ghy en sult niet vallen.

Want wy betoonen hier mede met wat eenen iever dat wy vanden tot Godt / is't wy aldien dat wy niet alleene tot hem en trecken door stille ende ghemackelijcke weghen / maer wel door die swaer zijn ende moeyelijck. Ter deser oorsaecke seght den Propheet: Die mijn voeten volmaect heeft als die van eenen hert. Want als daer eenen hert hem somtijts is stijgende tot op het hooghste der gheberghen / als dan al het ghene dat hy steyl siet / ende ghelijck on-aengheraeckelijck / als dan al het ghene hem te bozen komt / verwerent in braemen ende in dozenen / sal hy bertrotsen met eenen lichten spronck / ende sonder eenigherhande belemmeringe verboert worden in het alder-opperste. Insghelijcks is't oock met de sielen der uytghelesene; want bemerkten sy iet in dese wereldt hun teghen te staen / setten hun daer ober door den spronck der aendachtichheydt: Ende ghelijcker-wijs de herten niet eens en passen op alle dit voorgaende / alsoo is't dat sy hun selven oock ver-

Grego.
lib. 26. r.
mor cap
10. in
36. Iob.

boeren tot boven die hemelsche gheberghten.

Aug. in
Psal. 38.

Daer is eenen opgangh / ende eenen oversprongh / die niet en worden ghedaen oft met boeten / oft met leeren / oft met vleughelen; nochtans indien ghy wel ter deghen aensiet den inwendighen mensche / soo gheschiedet met boeten / met leeren / ende met vleughelen; Want soo verre dit niet en geschiedt door boeten / hoe ende op wat maniere spreekt den inwendighen mensche? Dat my doch niet aen en kome den voet der hoovaerdije! Indien dit oock niet en ghebeurt met leeren / wat ist van die leere die ghesien was by den Patriarche Jacob? Indien dit oock niet en geschiedt door vleughelen; wie is hy die daer seght: VVie sal my vleughelen gheven ghelijck van eener duyve, ende ick sal vliegghen ende rusten? maer in lichaemelijcke dingghen / anders zijn de boeten / anders zijn de leeren / anders zijn de vleughelen. De boeten / de leeren / de vleughelen / zijn de inwendighe hertstrecken / ende de goede ghenegghentheden.

Bern.
serm. 85.
in Cant.

De siele staet verheben door de handt van het Goddelijck woordt / ghelijck op twee boeten / te weten / op de godt-bruchticheydt ende eyghen kennisse. Sy staet / segghe ick / verheben; maer dat sy eens acht slae op die woorden die tot haer worden ghesproken / dat hy die waent te staen, voor hem sie, dat hy niet en valle. Gheloofst ghy dan dat de siele door haer

haer selven soude kunnen recht staen/ die uyt
 haer selven haer niet en heeft kunnen op-hef-
 fen? Waer toe dan (is't by alsien dat sy dooz
 haer selven niet en hadde kunnen op-staen)
 heeft den mensche gheroepen van der aerde:
 Heere wilt my verstercken in uvve vvoor-
 den. Hy hadde bekennt sijne bzooshejdt / als
 hy daer by boeghde: Ghestooten zijnde ben
 ick ghekeert om te vallen, ende den Heere
 heeft my teghen gehouden, ende aenveerdt.
 Nu sult ghy bzaeghen wie u soude ghestooten
 hebben? 't en is niet eenen alleene. Den duy-
 vel stoot ons/ de wereltdt sleurt ons / ende den
 mensche treckt ons. Maer ghy sult bzaeghen
 wie is desen mensche? Een ieghelijck sy sel-
 ven. En wilt niet verwonderen / den men-
 sche stoot sy-selven om verve/ ende dat met soo-
 daene behendicheydt / dat ghy niet en hebt te
 duchten booz de handen van utwen vijandt/
 indien ghy de utwe ontwaepent/ ende haer be-
 let u te verkrincken. Dine handt is utwe toe-
 laetinghe. Soo is't dan datter nu bevonden
 worden dzy loofse woystelaers / die bearbejden
 om achterwaerts om te trecken die daer recht
 staet. Den duyvel gheeft eenen heurt dooz
 ijndicheydt / de wereltdt dooz den windt van
 hoobaeydije / den mensche dooz het ghetwich-
 te van sijn eyghen bedervenisse. Den duyvel
 gheeft wel eenen heurt / maer hy en stoot niet
 omverve / indien ghy hem weyghert het aen-

kommen. De wereltdt stoot oock (om dat sy
 in het quaedt ghesteldt is) sy komt wel alle
 menschen op / maer en belt maer haere beste
 vrienden. Wt allen het welcke ghenoech is
 blijkelyck / hoe dat den mensche is den mee-
 sten omme-stooter van sy-selven / die door
 sijns selfs eyghen aenstoot / sonder eens an-
 ders / kan gheballen / ende door eens anders
 sonder den sijnen en kan niet gheballen. Maer
 die daer is steunende op het woordt Godts /
 ende ghekleedt met de kracht van boven / geen
 ghelwelt / gheene loosheydt / gheen aenlocksel /
 en sal den staenden konnen om verre stooten /
 noch iemandt doen wesen onderworpen. Wilt
 ghy zijn uyt de vreesse van dese gheduerighe
 aen-stooten ? dat u niet aen en kome dē voet
 der hoovaerdije, noch dat u niet en beroe-
 de handt die teghen u stoot. Sy zijn daer ghe-
 vallen die boosh ydt zijn bedrijvende. Het
 is daer dat de duibels ende de Enghelen zijn
 afgheworpen. Eyndelijck / hy en heeft niet
 ghestaen in de vvaerheydt, die niet ghesteunt
 en heeft op het woordt / ende misschien heeft
 hy daeromme willen sitten / om dat hy niet
 machtich en was te staen / want hy seyde /
 Ick sal sitten op het geberchte des verbondts;
 ten laersten Godt anders ordeelende / en heeft
 ghestaen / noch oock gheseten / maer heeft ghe-
 ballen / soo dat den Heere seght: Ick hebbe
 Sathanas ghelijck den blixem sien vallen uyt
 der

den hemel. Soo dan die staet/indien hy niet en soeckt te vallen / dat hy sy-selven niet en betrouwe / maer steune vastelijck op het woordt. Het is noodich dat ghy wordt teghen ghehouden door die kracht van die selver handt / die u doet op-staen.

Onsen wegh / die den wegh des hemels is / soeckt volck om te betwandelen; maer daer zijn dzy soorten van menschen / die op den selven quaelijck zijn dienende / en gheen deught en doen / te weten / die blijven vzaelen / die te rugghe keeren / ende die den rechten wegh verlaeten om eenen anderen in te slaen. Ha! dat doch door de hulpe des alder-hooghsten van dese dzy soorten van quaedt onsen voortganck beschierrent worde! Soo soy dan wandelen / den eenen wandelt te traeghe / den anderen te dapper / nochtans wandelen sy alle beyde; dus zijn dan te verwecken ende aen te drijven de ghene die blijven / te roepen die wederom keeren / ende die doolen te stellen op den wegh / de traeghe te vermaenen / de blijtighen naer te volghen. Die gheenen voortganck en doet in de deught / is op den wegh blijven haepere / die af-wijckende is van een goet voortnemen / is achterwaert ghekeert / ende die verlaet sijn gheloove / is ghedwaelt van de rechte baene. Laet ons dan niet die traeghe ende haestighen ganghers altijt voortgaen / ende sog blijven ten minsten op den

August.
tract.de
Cant.
nouo
cap.7.

rechten wegh. Wie is hy die gheen en voort-
 gangh en doet? Die sy selven laet voren staen
 dat hy wijs is/ende seght/het is my g'henoech
 dat ick ben / dien ick ben / ende die geen acht
 en neemt op hem die daer seght: Vergetende
 gheheel den vvegh die achter my is,ende die
 ick alreede voldaan hebbe, soo en slae ick
 alleenelijck maer acht op dien my noch te
 doen staet, nochtans mijnen vvegh altijd
 voorderende met arbeydt ende standtva-
 sticheydt, vervolghe den seghen van de
 kracht Godts, in Christo IESV, onsen Salich-
 maecker. Hy heeft hem ghenoecht den loo-
 pendenden / hy heeft hem ghenoecht den naer-
 volghenden / ende waerachtelijck hy is niet
 achter-bleven / noch hy en heeft niet omme
 ghesien; verre moetet dan zijn dat hy sonde
 ghedooft hebben; want den wegh heeft hy
 ons ghewesen / die hy selver was inne-ghe-
 gaet.

Paulin.
 Epist ad
 Cælant.
 in fine
 inter ep.
 Hieron.
 tom. 1.

Saelich zijn zy die hun selven niet en stree-
 len om hun voorzheleden gherechticheydt /
 maer volghende het segghen van den Apo-
 stel / in hun eyghen selven daghelijcke zijn
 vernieuwendende de deughdt. De gherechticheydt
 des rechtbeerdighen en sal hem niet baeten
 in sijne gherechticheydt / van den dagh af/
 dat hy heeft ghelaeten te zijn rechtbeerdigh.
 Soo dat den goeden selve nouw en moet ghe-
 rust zijn / soo langhe als hy berkeert in den
 strijdt

strijdt/ende het ghetwoel van dit leven/ dat eenen wegh is om de gherechticheydt niet alleene te beginnen/ maer wel ende behoorelijck te vol-eunden/sonder dat de oeffeninghe uwer boorzgaender daeghen u ghebe eenich boozdeel om uwen loop in te houden/ende u vastelijck betrouwende op uwe boorzgheleden gherechticheydt/ dat ghy u niet en toont onachtsaemer.

Wilt ghy dan gheraken tot het ghene ghy noch niet en zyt / laet u mis-haeghen u eygen selven ; want indien ghy u eyghen selven behaeght hebt / soo zyt ghy in u eyghen selven blijven woonen : Maer is't by aldien dat ghy seght / het is my ghenoech / soo zyt ghy verlozen. Neen / neen zyt altoos besich / wandelt altoos / boozdert altoos / noch en wilt niet blijven op den wegh / en wilt niet te rugge keeren / noch uwen wegh oock faelen. Hy blijft die niet en boozdert / hy keert achterwaert die tot ander dinghen komt daer hy was af-gheweken / hy gaet vanden wegh / die wijckt van sijn gheloobe. Veel beter ende rechter gaet eenen kreupelen in sijnen wegh dan eenen looper die den wegh is faelende.

Elias heeft geseyd tot den Volcke. Waerom gaet ghy-lieden manck over beyde de zijden ? gelooft ghy-lieden in Godt / soo volgt hem / ghelooft ghy-lieden in de wereldt / soo volgt haer / indien Godt wordt verkosen /

August.
serm. 15.
de verb.
Apost.

August.
lib. 4. de
symb. ad
Catech.

Dat men hem naer sijn begheerte dan diene ;
 maer wordt de werelt verkosen / waertoe wort
 het ghebeynt herte aen Godt geleent ? O lief-
 hebber Christi / wat hebt ghy te doene met de
 prachten des dubbels ? O onsupbere verganc-
 kelijcke wereldt / ghy wilt / dat men aen u hou-
 de / wat soudt ghy doen dat ghy mocht blybē ?
 wie en soudt ghy soo soet-lacchende niet be-
 drieghen / als ghy ons nu zyt voedende met
 alle bitterheyt / en verbittert zijnde / ons de sel-
 ve voor leckernijen noch doet ontfanghen ?

Hab. 3.

Godt den Heere is mijne sterckte, ende hy
 sal stellen mijne voeten, ghelijck de voeten
 van de Herten.

Aug. in
 soliloq.
 cap. 25.

Enighen tijt hadde ick ghehoopt in mijne
 deughden / die nochtans gheene deughden en
 waeren / ende ick hebbe oock van ghelijcken
 willen loopen / ende ick ben gevallen daer ick
 my vertrouwde alder-best te staene / ende ick
 ben meer achterwaert ghedreven / dan voor-
 waerts / ende dat ick meynde te achterhaelen
 is my meest ontwoeken.

Psal. 118.

Ick hebbe mijne weggen dan over-slac-
 ghen, ende mijne voeten ghekeert in uvve
 ghetuyghenissen.

Aug. ser.
 15. de
 verbis
 Domini

Ick volghe noch / ick voordere noch / ick
 wandele noch / ick ben noch op den wegh / ick
 recke my noch uyt / ende noch en ben ick niet
 toe-ghekomen.

*Confige timore tuo carnes meas, a iudicij's
enim tuis timuij. Psal. us.*

XIX.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs
enim tuis timui. *Pfalm. 118.*

*Doorsteeckt mijn vleesch met uwver vreesse:
vvan van uwve oordeelen hebbe ick ghe-
vreesst. Pfalm. 118.*

DEn eersten A. B. C. en d'alder-oudtste leere/
Was opt/ ghelyck men seght / de Dreesse van den Herte :
En wie van Salomon is trachtende den sin /
Moet houden die te zyn van wijsheydt het begin.

In aldus-daene school ben ick oock onderwesen /
En my wierdt dagh booz dagh dees lesse booz-ghelesen.
Maer wat ! ick was soo bot : ick nam soo luttel aen
Dat ick noch niet en weet een letter te gheraen.

Ben ick dan niet wel weert palm-macten te verdraeghen :
Als hebbende verquist onnuttelijck mijn daeghen ;
Want gheen soo kleynen wicht / oft 't worde de letters wijs
Doe dattet maer en siet wat ghisplingh van rijs.

Dat wel soo beele doet / hoe dat haest wordt bequaeme
De letters een booz een te gheben humen naeme /
En die met werenschap te konnen onder-scheen /
Hoe wel sy allegaer van verruwe zyn een.

Wel hoe ! sal dan het ghen' de kindtscheydt heeft ghelweten/
Nu in den ouderdom zyn allegaer vergheten ?
'T is waer : ick hebh' alleen veel saecken wel gheleert :
Maer tot de dreesse Godts mijn sinnen noyt ghekeert.

'T is schande dat ick acht' 't ghen' weert is te versmaeden/
Noch dat ick niet en drees 't ghen' my sou konnen schaeden !

Ick wachte te mis-doen booz d' ooghe van de lier:
En ick en dencke niet dat d' Hemelen my sien.

'S nachts breez ick hoe my mocht een moorden aer ont-lijben/
En ick en braeghe niet waer mijne siel soud' blijven:
Het voghelken ontblijghet de toeghemaeckte schouw/
En van de kemppe- webb' en hebet gheenen grouw.

Den Hert die loopt verbaest met dat de schichten blieghen:
Maer d' honden meestendeel hem op een kozt bedrieghen.
Den onghetenden leeuw/ briescht/ bzullet / en al schent
Als maer een laepken biers en weinct hem ontrent.

Soo gaet het met den mensch / sulcks zijn die fantazien
Dat hy het klepne breeft/ en 't groote stelt bezien:
Men gabbert met de Hell' / en met den helschen gloet/
En Godt en sijn ghebodt verstoet men met den voet.

Dit schijnt al galsery/ en tijdt-verdrif te wesen
Tot dat die traeghe braeck komt op den hals gheresen.
Dan is het och helacs ! wat heb ick al ghedaen !
Dan is het met de buyst al booz de bozst te slaen !

Als-dan soo komt het sweet uyt d' aderen gheslopen/
En Godt doet sijnen boeck ten langhen lesten open/
Den schrickel en de anghst doen tauteren de leen/
Men grouwelt/ en men beeft van in sijn bedd' te reen.

Want soo men booz het stroy een myfeken hoozt bzinghen /
't schijnt off ons eenen leeuw quaem daedelijck bespruinghen/
En soo maer eenen windt en reuselt in 't gheboomt/
't hair bozstelt hem om hoogh/ men tautert/ en men schzoemt.

Wat soudet dan al zijn/ als blixem ende donder
Dou'n keeren al dit al van boben af tot onder ?
En als dat sel gherucht booz allen ons bedrijf
Vermenghet met het bier sou kletteren door 't lijf ?

Men bliedt der sonnen glants / en soo gheen doncker kuylen
Off men wou onder die booz eeuwelijck wel schuylen.

Maer dat wy gaen off staen/ 't is al benauwthejdt groot/
Wy binden ons allom te midden in de doot?

Wat helpet in een bosch rondsom hem te bedelven/
Als 't raefende ghemoet berraedt sijn eyghen selven ?
Als daer soodaene pijn den sondaer is bereydt/
Soo dat hy van sijn self woedt op de bank gheleydt ?

Siet hoe Orestes loopt en schuynt van raeserijje
Als hy sijns moeders gheest siet neben sijne zije ?
Pentheu ghy lasteraer wat is aen u ghebeurt/
Heeft u dijn Moeder oock niet teenemael verscheurt ?

Aen gheen soe wreeden heul en wasser opt bebonden
Als de ghetuyghenis van ons selfs eyghen sonden !
Sp zijn 't die dagh en nacht dooz knabbelen het hert
Waar dooze dat den mensch alleen berraeden werdt.

Godt dat dan u bzeest mijn herte magh dooz-steken/
Op dat al aerdsche buyt uyt my magh zijn gheweken.
'T is beter u ghebzeest eer dat ick ball' in 't quaet/
Dan 't selbe te gacn doen alst soude zijn te laet.

Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. *Psal. 118.*

Door-steeckt mijn vleesch met uwer vreesse: want van uwe oordeelen hebbe ick ghevreesst. Psalm. 118.

Basil.
hom. in
Psal. 33.

TEN is by aldien dat de vreesse van wel te schikken ons leven worpe de eerste begheersels / het sal onmoghelijk zijn de heyligheyt behoorelyck te onderhouden. Doorsteekt, seght den Prophete / met uwer vreesse mijn vleesch; want ghelikerwijs die de lidt-maeten des lichaems met naghelen hebben door-steken / behouden die selve onverroerlyck tot allen wercke: alsoo de ghene / wiens siele de vreesse des Heeren bevanghen heeft / schoutwen daedelyck alle onbequaeme ghelegghentheydt der sonde; oversulcks dat den godt-vreesenden gheene macht en onbreect om te aenbeerden de deughdt / principaellyck als hy door de vreesse van alle eer-loose ende byple daeden wordt belet ende wederom geroepen.

Chryf.
hom. 53.
in Ioan.

Want ghelyck den eycke-boom hoe hy dieper staet ghevoztelt / door gheenderhande windt

windt en wordt omberre ghebuyscht / soo en sal gheenen windt der bekozinghen / de siele door-steecken zijnde door de vreesse Godts, lichtelijck oock konnen uyt-roepen.

De siele heeft haer vleesch / ghelijckerwijs dat doet het lichaem. Het vleesch van de siele zijn vleeschelijcke ghedachten. Dat dan die Vreesse des Heeren, ende van sijne oordeelen dit vleesch door-steecke, ende vast naghele aen sijne gheboden.

Amb. in
Psal. 118.

Door aldusdanne vreesse gheleert ende onderwesen zijnde / sult ghy dan uwe siele bezuden als met eenen toom / ende die verhoeden voor alle quaede wellusten / tot welcke sy soude zijn gheneghen.

Basil.
hom. in
Psal. 33.

Den heylighen Propheet begheert wijsse-lijck ende saelighlijck gheschoten ende bebochten te wesen / als hy seght in sijn ghebedt: Doorsteekt met uwe vreesse mijn vleesch. De vreesse is daer den alder-besten pijl / die doorsziet de prikelen des vleeschs / op dat den gheest soude zijn behouden.

Bernar.
ser. 29.
in Cant.

Laet ons dan gheduerich blijven in de vreesse des oordeels / dat den schroom van dat eeuwich vier ons doe verschudden ende beben /

Bern K.
de inte-
riore
domo,
cap. 36.

beven / laet ons bedencken de stricken des doodts / de pijn der hellen / den knaeghenden woorn / het stinckende sulpher / die helsche blamme / ende alle het quaedt dat daer is te binden.

Bern.
ser. 54.
in Cant.

Want inder waerheydt / ick hebbe gheleert hoe datter niet beter en is om te verdienen / om te behouden / om wederom te verkrijghen de ghenaeude des Heeren / dan in soo verre ghy ten allen tijden bevonden wordt niet te seer willen vernuftigh zyn / maer te vreesen. Saeligh zijt ghy indien ghy u herte verbult met dyderhande vreesse : Erst dat ghy vreesst vooz die ghenaeude by u ontfangen / en noch meer vooz die ghy hebt verlozen / ende alder-meest vooz die ghy hebt wederom bekreghen.

Aug. in
Psal. 52.

Maer Vele hebben gheschudt door vreesse, daer ghene vreesse en vvas. Is't niet een vreesse als iemandt verliest sijnen rijkdom? daer en is gheen vreesse / ende daer wordt ghevreesst / maer die verliest de wijsheydt / daer is voozsekerlijck vreesse / ende daer en wordt niet ghevreesst! O dwaesheydt! ô faute van verstandt! laet ons segghen / daer en is gheenen Godt. De vreesse van dese aerde te verliesen doet u dit segghen /
ende

ende die selve bzeese heeft u doen verliesen den hemel / sonder u van d'aerde eenichsins te verskeren.

Maer de sonde is van sulcken aerdt / dat eer sy volbracht wordt het herte bedrieght ende verduystert ; Ende volbracht zijnde / dan is't dat sy gheheel haere leelijckheydt ons is stellende voor ooghen / soo dat als dan die korte ende buyle ghenuchte ons in het herte saeyt eene gheduerighe droefheydt / ende sy beneemt het betrouwen der conscientie / overgietende die selbe met een verstroringhe. Den barmhertighen Godt heeft begheert dusdaenen betichter ons ontrent te wesen / op dat wy nimmermeer en souden alleene ghelaeten worden / maer dat den selben sonder ophouden soude roepen / ende bereyffchen de straffe over sijne misdaeden. Als oft schoone den onkupschaert / oft den Overseelder sijn quaedt leven wilde vergheten / soo en soude hy hem soo niet kunnen versterken / oft hy en wordt vervolght van dien scherpen betichter / oft hy en bzeest het be-moeden / oft hy en heeft voor de schaduwten / ende voor de ghene die dat weten ende niet en weten / sijn siele wordt gheslaeghen tusschen de baeren van verscheyden ghedachten / ende sy drijft in een gheduerigh tempeest. Daer-
enbo-

Chryf.
hom. 10.
in Gen.

en boben den slaep en is hem niet aenghe-
naem / maer vol van schroom / ende spoo-
ckerije: noch oock de spijs en is hem niet
smaeckelijck. Indien hy is in gheselschap /
de ghenuchelijcke t'saemen spraecken en
moghen hem niet vermaecken / noch ee-
nichsins verlossen uyt de perijckelen sijner
benouwotheydt: maer naer dat hy sijne
boosheydt volbracht heeft / wandelt als oft
hy den beul by hem hadde / die hem pijn-
nigh / die hem gheesselt / ende in stille
doet verdraeghen alle de onverdraelijc-
ke pijnen / als wesende in sy selven den mis-
daedighen / den rechter / den betichter / ende
den beul te saemen.

Iob. 15.

Het gheluydt der verschricktheydt is al-
toos in sijne ooren: ende soo daer vrede is
bemoedet altijd eenighe listen.

Chryf.
conc. 1.
de La-
zaro in
cap 16.
Lucz.

Verthoont my de consciencie van den
Goddeloosen / ende ghy sult daer binnen
sien een smaer gheruchte van sonden / een
gheduerich achter-dencken / een on-weder
van beroerten / ende u sal duncken dat den
gheest / ende het verstandt van dien onghel-
uckighen / gheklommen op den rechter-
stoel sijner consciencie / aldaer is sittende
ghelijckerwijs een rechter / die sonder ghe-
naede

naede is strijckende sijn bonnisse; obersulckx dat de ghedachten van den mis-daedighen hem dienen booz scherp-rechters / om soo sijn stranghe bonnissen te volbzenghen. Ondertusschen soo wort hy ghepynicht / ende ghehanghen in de polije / daer beyde sijne sijden door de naghels sijner consciencie worden opgheschzabt / daer door hy roept ende huylt om sijn bedreben boosheydt: Maer niemant en verstaet hem / niemant en hoorz hem dan Godt alleene / die siet sijne pijn / ende sijne betuyghenisse van leetschap. Want oft schoon die gheballen soude zijn in ober-spel met allen waere machtich ende rijck / ende niemant en zy die hem beschuldighen / oft daerom in recht is roepende; daerom en laet hy hem selven niet te beschuldighen ende te veroordeelen. De ghenuchte is verganckelijck / ende de pijn daer uyt volghende is eeuwich. Daerenboven de verbaertheydt / de benoutvtheydt / ende het quaedt vermoeden / binden hem alomnie / hy is beanghst ten alle plecken / de hoeckskens van sijne slaep-kamer en zijn hem niet tot verskertheydt: Jae sijn selfs schaduw sal hem doen deysen achterwaerts / sijn dienaeren iaeghen hem in achter-dencken / noch en betrouwt de ghene die sijne treken zijn kennelijck / ende niet

kennelijck. Hy ducht allen ooghenblick te komen in't ghesichte van die Vrouwe die hy bedorven heeft / oft sy misschien (bevanghen met leetwesen) met den poignaert in de handt haere eere van hem wederom eyschte / ende hem troude verkorten sijn leven; Hy wacht doock verrasscht te worden van den man die hy soo veel spijs ende onghelijcks ghedaen heeft; Hy gaet / hy staet / hy wandelt / altoos neben hem hebbende dien verbitterden berichter / sijn eyghen consciencie / als wesende veroordeelt door sijn selfs eyghen oordeel / sonder te vertwerven oft ghenaele oft uyt-stel / iae selver niet eenen ooghenblick om te moghen verscheypen sijnen aeffem. Want in sijn bedde / aen sijne taessel / op de straete / in sijn huys / in sijne droomen siet hy die afgrijselijcke ende die schrickelijcke beelden / ende spoockerijen die sijne boosheydt hem bozenwendt. Hy leeft in der waerheydt het leven van eenen Cain / suchtende ende bebenende op der aerden / ende beklagghende sijne ellende. Altijdt draeght hy by hem een vier dat hem inwendich ende in droebestilte is door-blaeckende. Alle dit selve moet doock worden verstaen van de ghene die daer ontrecken het goedt van hunnen eben-naestien / ende die hun gheneeren met bedriegherije /

gherije / leughen-taele : Inghelijcks de
 Dronckaerts / ende alle andere die een boos
 leven zijn leydende . Want het bonnisse dat
 de conscientie selver is ghebende / is soo stran-
 ghe / dat niet gheene ghisten en kan worden
 omghestelt.

De wereldtlijke Rechters worden som-
 tijds door ghelddt wel omghestelt ende ver-
 willight / ende somtijts eene breefe doet hun
 sien door de vingheren / ten lesten soo zijnder
 noch veel andere saecken die hun gherechtich
 bonnisse krom maecten : Maer den rechter-
 stoel van onse conscientie en sal voor niemant
 wijcken / het recht is recht / weer ghy dreughet /
 weer ghy bidt / weer ghy sineeckt / ende al
 doet dat ghy kondt / soo sal hy teghens de
 sondighe ghedachten strijcken een recht bon-
 nisse / jae soo / hoe dat die ghene die sonde ghe-
 daen hebbende / hem selven veroordeelt / al
 is't dat niemant hem en beschuldicht.

Chryf.
 conc. 4.
 de La-
 zaros.

Als dien recht-sinnighen Rechter de Con-
 scientie / teghens den mensche op-staet / soo
 roept hy met klaerder stemme / ende sy ver-
 toont / sy beschuldicht / ende sy stelt als vooz
 ons ooghen de menighbuldicheydt der son-
 den.

Chryf.
 hom. 17.
 in Gen.

Soo dan / ô Heere / Doorsteekt met uwer

August.
 medir.

230 GODDELYCKE WENSCHEN
vreesse mijn vleesch: dat mijn herte verblijde
op dattet vreesse uwen naeme. Och oft die
sondaerighe siele aldus vreesde / ghelijcker-
wijs dien Heylighen / als hy seyde: Ick heb-
be Godt altoos ghevreesst, ghelijck ick sou-
de vreesen eenen over-vloedt van vvaeter,
ende schuymende baeren die my mochten
inne-slicken.

1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Psal. no.

XX.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem. *Pfalm. 118.*

Keert mijne ooghen, op dat sy gheen ydelheyde en aenschouven. Pfalm. 118.

Ens heeft my een almachtigh handt
 Tvee sterren in het hooft gheplant
 Waer in dat elck houdt sijne ronde
 En die bevvaert tot aller stonde.
 Maer off dees sterren oock vergaen
 Off dat sy blijven stille staen
 En kan ick seker niet ghevveten;
 Want wonderbaer zijn hun secreten.
 Ick sie sy loopen op den dril,
 Ick sie sy zijn oock somtijdts stil,
 Sy soecken't by, sy soeckent verre,
 Hoe noem ick dan nu elcke sterre?
 Kom aen, mijn Ooghen, vvilt dan zijn
 Dit wanckelbaere sterre-schijn
 'T staet u-lien toe te moeten vvaecken,
 En my te dienen voor tvee baecken.
 Maer van die baecken die de klip
 By nachte roonen aen het schip,
 Soud' ick voorvvaer meer vvillen houven,
 Sy zijn al beter te betrouven.

VWant soo langh als hun vlamme duert,
 En is den schip-man niet beruert,
 Noch hy en vviijckt van sijne streken,
 Off sy en is hem heel ontvveken,
 Maer ghy-lien, loerigh, snoo ghebras
 Verloopt soo dapper, en soo ras,
 Soo brimstigh, woest en onbedyvonghen,
 Als peerden uyt den toom ghevronghen.
 Och ooghen, ooghen alle bee
 Oprechte klippen van een zee,
 Hoe menigh schip hebdy doen sincken,
 Hoe menich mensch oock doen verdrinckē?
 Het luste *Dina* te gaen sien
 Van *Sichem* d'onbesneden lien,
 VVat hevet haer al konnen baeten
 Als sy daer moest haer eere laeten!
Dauid die sagh dat in een badt
 Een moeder-naeckte Vrouvve sat
 Die van aldaer hem soo gheraecte
 Dat hem het hert met allen blaecte.
 Als den *Affyriaenschen* heldt
 Die schoone *Judith* sagh ghestelt
 Met alsoo fraey heur op te stellen
 Heeft sy dien heldt haest konnen vellen.
 Dat sien van een *Susanne*-beeldt
 VVat spel en hevet niet ghespeelt?
 En brocht'et niet tvvee grijsse boeven
 In druck, en anghst, en in bedroeven!
 Den rauvvesten vvindt die hem op-steect
 Soo vele schepen niet en breeckt,

Nochen kan soo sijn buyen tooghen
 Als vvel en doen tvvee menschen ooghen!

Noch *Scylla*, noch *Charibdis* vreet
 En doen de schippers soo gheen leer,
 Noch nerghens soo gheen steyle rotsen,
 Al ist dat sy daer teghen botsen.

Neen *Iob* die hadde desen vondt
 Dat hy ghinck maecten een verbondt,
 En dat hy dé sijn ooghen vvachten
 Door allegaeder sijn ghedachten.

Democritus heeft vvel ghedaen
 Als hy rijpsinnigh ghinck bestaen
 Sijn ooghe-lichten te verblinden
 Op dat hy sou de vvijsheydt vinden.

Hoe schoon, hoe edel en bequaem
 Moet van *Lucia* zijn den naem,
 Die om het sien haer af te breken
 Heeft bey haer ooghen uyt-ghesteken.

O ooghen! rootsen! hert ghesteent!
 Wie sou fulcks hebben oyt ghemeent
 Dat u-lien vreughd' is te vernielen
 Ghemeynelijck de kloeckste sielen!

Een ieghelijck van u-lien klaeght
 Als die soo quaelijck sorghe draeght;
 VVant meestendeel zydy bevonden
 Te vvesen 't vonck van alle sonden.

En vvaertoe vvordy doch ghelooft
 Te zijn de vvaeckers van het hoofd!
 Dan dat ghy soudt als trauvv dienaeren
 Den heelen mensche mé bevvaeren.

Maer vvat! het schijnt dat gh'u vervaert

Met hem te klimmen uytter aerdt,

En dat u let den klaeren schemel

Als gh'u soudt stieren naer den hemel?

Neen, neen mijn ooghen, dese pleck

Die soud' u vvesen een vertreck

Daer gh'u-lien soudt voor eeuuvich rusten

En spieghelen in alle lusten.

Maer laes! men achtet vuyle slijck

Veel schoonder als het hemel-rijck!

'T is jammer hem soo te verliezen

En 't quaede voor het goedt te kiezen!

Wel ooghen vvat sal ick dan doen

Die gheens reden vvilt bevroen?

Och ooghen, ooghen wilt u wachten

Off'k bidde Godt die te versmachten.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm, 118.*

Keert mijne ooghen op dat sy gheen ydelheydt en aenschouwen. Psalm. 118.

Wee die verblinde ooghen de welcke u niet en aenschoutwen / ô sonne verlichtende den hemel ende die aerde ! Wee de ghene die zijn schemel-ooghende / ende u niet en kunnen aensien ! Wee die af-keerende ooghen / op dat sy niet en souden aenschoutwen de waerachticheydt ! Wee die ooghen de welcke hun niet af en keeren op dat sy-lieden de ydelheydt niet en besichtighen !

Terwijlent wy op deser aerde zijn levende / kunnen wy ooghen hebben om daer mede de ydelheydt niet t'aenschoutwen. Want alle schepsel is de ydelheydt ondervorpen. Is't niet ter deser oorsaecke dat den Wijsen-man bidt / dat sijn leven niet en zy onder de sonne / alwaer alle saecken zijn ydelheydt.

Hu die daer wandelt in den wegh des Heeren / en siet nimmermeer de ydelheden des vereldts / den rechten ende den volmaeckten wegh is Christus / die dan in Christo s / hoe soude hu kunnen loopen naer die ydel-

Aug. sa-
liloq.
cap. 4.

Aug. in
Psal. 118.

Amb. in
Psal. 118.

ydelheden / naedemael dat Christus in sijn
 vleesch alle de ydelhejdt des wereldts ghe-
 cruyst heeft. Laet ons dan van de ydelheden
 keeren ons ghesichte, op dat het herte niet
 en begheere het ghene die ooghe soude ghe-
 sien hebben? ghy aensiet guchelaers ende
 klucht-speelders. Het is ydelhejdt. Ghy siet
 eenighe die met elckander woystelen. Het is
 ydelhejdt. Ghy siet peerden die naer den
 rinck loopen. Het is ydelhejdt. Christus Ie-
 svs is recht voor ons ooghen / voor de welc-
 ke hy den prijs is ophanghende / die daer te
 winnen staet; tot desen prijs wilt stieren uwe
 ooghen / die selve keerende van alle wereldt-
 sche prachten ende ydele vertooninghen.
 Slaet die dan wel gaede / op dat ghy de selve
 tot iet beters meught ghebruycken. Verheft
 die naer den hemel / ende wilt by nachte aen-
 schoutwen dat kostelijcke cieraet der sterren /
 die schoone ronde der volle maene / ende by
 daeghe dien klaeren glans der sonnen. Aen-
 siet de zee / besiet de aerde / op dat elck schepsel
 door goddelijcke daedt voort-ghebracht / met
 een ghenoeghen alle beyde uwe ooghen wille
 versaedem! wat beballighejdt van verschey-
 den ghedaenten en sult ghy niet binden in de
 aerdsche ghedierten? Wat schoonhejt en sult
 ghy niet beseffen in de menschen? Wat fraep-
 hejdt en sult ghy niet ontmoeten in de ghe-
 boghelten? Wilt dit allegaeder aenschoutwe,
 ende

ende ghy en sult gheen quaedt sien; wilt dit allegaeder aenschouwen / ende de doodt en sal nimmermeer komen door de vensters van utwer ooghen. Is't by aldien dat ghy aenschouwt eenighe Vrouwte tot on-eerelijcke begeerte / de doodt is door de vensters inghekomen. Is't by aldien dat ghy ghesien hebt het erf-deel eener weese / oft het huys eener weduwe / ende dat ghy dit hun begeert af-handigh te maecten / 't is seker dat utwe vensters geopent staen voor die doodt. Is't by aldien dat ghy utwe ooghen hebt geworpen op de Jutweelen / 't zy goudt / oft silber / van utwen eben-naesten niet yber van die te verkrizgen / oft door erghe-list / oft door geweldt / de doodt is u by-gekomen. Wanneer ghy sult sien de schoonheydt van eens anders Vrouwte / sluyt dan dese vensters / op dat de doot lanckst daer niet inne en geraecke / noch plaetse en neme in utwe siele. De bekommernissen van dese wereldt en zijn maer ydelheydt. Den mensche verloopt hem in ydelheydt / die hem selven laet bozen staen dat allen wereldtschen voorszpoedt hem is toe-bloeyende / daer hy inder waerheydt gelijk een schaduwte maer is wazmelende. VVilt dan uvve ooghen af-keeren, op dat sy de ydelheydt niet en aenschouven. Maer het en is niet genoeg dat ghy u selven af-keert; want somtijds soude ghy wel willex ende niet kunnen. Indien u

den duyvel te bozen stelt eenighe vertoon-
speelen van ydelhejdt / indien hy u boozwen-
det eenighe pꝛickelen van onkuyscheydt / bidt
Godt / dat hy selve beliebe af te keeren uwe oog-
ghen / ende u te verhoeden booz alle quaedt.

August.
lib. 10.
confess.
cap. 34.

De oogghen verheughen hun in schoone
gedaenten / ende lebende coleuren; dat dit aen-
schoutwen mijne siele niet en bevanghe / maer
dat Godt die beliebe vast te houden / hy is't
sondet twijffel die alle dingen loffelijck en vol-
komelijck geschaeven heeft / hy is alleene mijn
eenich goedt. Ick weder-stae de verleydingen
mijner oogghen / op dat mijne voeten niet en
wozden belemmert / wesende met die selve
ghesestelt in ulwen rechten wegh / ende ick aen-
schouwe u met onzichtbaere oogghen / op dat
ghy mijne voeten soudt trecken uyt die stric-
ken de welcke hun waeren boozgeleyt. Som-
tijts is't dat ghy die uyt-treect (want sy woz-
den doock somtijds vastelijck ghestrickt.)
Wat ontalligher saecken hebben opt de men-
schen hun selven tot verleydinghe der oogghen
aenghedient / 't zy in konsten / in fraeye werc-
ken / in gaen ende staen / 't zy en kostelijckhe-
den / in beelden / in schilderijen / in bronse / in
plaeyster / ende andere dierghelijcke / niet allce-
nelijck in sekter ghetal / maer dat meer is / in
oberbloedicheydt / daer af men hem selven is
dienende / sonder middel-maete oft noot / ver-
kerrende ende veranderende het eynde ende de
eyghen

eyghen bediedenisse van alle dinghen: Men-
 merckt dan de heden-daeghsche afgoderije/ de
 menschen loopen uyt hun eyghen selven/ om
 te volghen hun eyghen wercken/ ende midde-
 ler tijdt verlaeten hun eyghen siele/ ende den
 ghenen van wie sy zijn gheschaepen; sy soeckē
 te vereenen het ghene sy maecten/ om uyt te
 roepen die hun ghemaect heeft. Maer ick/ ô
 mijnen Godt/ die zijt alle mijne hope/ singhe u
 hier eenen lof-sangh/ ende offer den selven aen
 mijnen Salich-maecker/ om dies-wille dat
 alle schoonicheydt deser wereldt de sielen in-
 ghestort/ ende door meesterlijcke handen ghe-
 groeft zijn/ boortkomende van die alder-op-
 perste schoonheuyt/ die alle de sielen is gaende
 te boben/ naer de inelcke mijne siele dagh en-
 de nacht is versuchtende. Terwijlent ick dan
 nu ben spreekende dese woorden/ soo en laeten
 mijn boeten niet beklickt te worden in dese
 stricken der schoonicheuyt; maer ghy ô mijn
 Godt weet die terstondt wederom uyt te trec-
 ken/ ghy selve zijt diese uyt-treect/ om dies-
 wille dat utwe barmherticheuyt is boort mijn
 ooghen; Want ick ben ellendelijck ghevan-
 ghen/ ende ghenaedelijck ghy my verlost; ja
 somtijds soo dat ick't niet en gheboele/ om
 dat ick sonder gheboelen was vallende; som-
 tijds met pijn/ om dat ick langhen tijdt in
 de stricken hadde ghehaepert.

Basil.
hom. 11.
in Hexa-
meron.

Ghy zijt gheschaept om Godt te sien / niet om u leven hier te sleppen lanckst der aerden / oft ghelijckerwijs de beesten te broetelen in onkupsche lusten / den reghel van ons leven moet wesen de instellinghe van een leven dat hemels is / ende ten opsiene van dese weldaet seght den wijzen Salomon: Den vvijsen draeght sijne ooghen in sijn hooft. Wie zijn de ghene die hun ooghen hebben op een ander plaetse? naer de letter te verstaen / niemandt niet: maer naer den gheest / desen draeght sijn ooghen in het hooft / als in die plaetse / om van daer te besichtigjen die wonders van hier boven; want die sijn ooggh-merck niet en treft naer den hemel / maer alleenelijck naer de aerde / treckt sijn ooghen uyt het hooft / ende slaet die selve nederwaerts ter aerden.

Bernar.
fer. 25.
in Cant.

Het is een verkeerde ende eene leelijcke sake / hoe dat een vat van slijck / ende een lichaem van aerde de ooghen kan om hooghe heffen / om volkomelijck t'aenschoutwen den hemel / ende die selve vermaken in het sien van die schoone hemelsche lichten / ende dat daerentusschen de siele die van den hemel heeft haeren oorspronck / haer ghesichte is wendende vast naer de aerde / ende die selve die behoorde de trotsen in't goudt ende in't schaer-laecken / ghelijckerwijs een sogh blijft liggjen in den dreck / ende in de buylicheydt. O siele wilt u dan schaemen / dat ghy utwe hemelsche gelijckenisse

kenisse verwisselt hebt in de ghelijckenisse van een onnutte beeste; wilt/ segghe ick / u schamen / dat ghy / die van de hemelen draeght utwe af-komste/ soo schandelijck moet vzoeten in sijck ende in buylichyedt.

Hu die't al heeft gheschaepen is beter dan alle sijn gheschepsel / schoonder dan alle schoonicheydt / stercker dan alle sterckheydt / ende sijne groot-daedicheyt verheft haer boven al. Wat dat ghy begheert sult ghy van hem ontfanghen/ ende in hem besitten. Leert beminnen den Schepper in sijn schepsel/ den Werckman in sijn werck / noch en staet niet verstelt om dat hu dat gheschaepen heeft om oock te breken / ende dat ghy hem verliest van wien ghy zijt gheschaepen: Zoo dan / Saelich is den man, vviens hope is den naeme des Heeren, ende niet en heeft ghesien naer de ydelheden ende leughenachtighe verwaentheden. Misschien sal hu ons segghen/ die door dese woorden gheraecht zijnde / hem sal willen verbeteren / ende alreede den enghen pade heeft begonnen in te slaen / indien ick anders hier niet gewaer en worde / soo en sal ick niet machtich zijn te blijven wandelen. O vzoeders wat sullen wy dan maken? sullen wy is wederom senden sonder iet vrenits te sien? Ende wat sullen wy den Christen mensche te sien gheben? O Heere mijnen Godt ghy hebt selver ghemaect een groot ghetal van uve

Aug. in
Psal 39.

Wonders! den mensche bemerckt de wonders
 van menschen/ en alsnu bemerckt hy de uwe.
 Den Heere heeft veelderhande wonders
 uytghestelt, dat den mensche dan de selve
 belichtighe. Ghy acht ende ghy prijst eenen
 koetsier / bestierende sijne vier peerden / ter-
 wijlen sy brimstelijck zijn springhende / son-
 der nochtans in het minste hem selven te
 hinderen/ oft van boven neer te worpen. Maer
 seght my eens en heeft Godt niet meer won-
 ders hier uytgherecht? Wa dat den mensche
 bestiere sijne wulpshejdt / sijne traeghejdt /
 sijne ongherechtichejdt / sijne vertraenthejt;
 dat hy dit al bestiere / ende hem selven onder-
 worpe / ende als met eenen toom vast toe-
 bzydele. Siet daer eenen koozden danffer/
 (die / terwijlent hy is hanghende aen sijne
 koozde) uwen gheest oock is verhanghende/
 ende daer en tusschen besiet eens dien grooter
 meester van hemel ende van aerde/ die u oock
 te siene gheeft de vertooninghen van meerder
 konste : den koozden-danffer die ghy daer ge-
 sien hebt / heeft sijn leven langh met grooten
 arbejdt hem gheoeffent ontrent die koozde :
 ende den anderen en heeft hy niet doen wan-
 delen op het waeter die't selve noyt gheleert
 en hadden? Wendt u ghesichte van die ghe-
 nuchte die u dien koozden-danffer is gheben-
 de / ende slaet dat eens op Petrum / dien ghy
 niet en sult sien danffen op een koozde / maer
 wel

Wel sien treden op de baeren van eener zee.
 Wandelt dan oock op dit waeter / niet op het
 selve daer S. Peeter heeft op ghetwandelt /
 ('t welck iet was bediedende) maer op ander
 waeter; want dese wereldt is een zee/wandelt
 hier ende wilt die betreden. Ghy wilt we-
 sen den aenschouwer / zijt ghy selve het aen-
 schouw-spel. Dese zijn de wonders van Godt
 almachtich / dese zijn sijn ghedachten/ by de
 welcke hier niet en is te berghelijcken/dit zijn
 de wonders / bequaem om alle andere te ver-
 legghen / ende soo beter ende meerder te soet-
 ken / ende die hebbende ghebonden/daer in te
 scheppen een volkomen ende waerachtelijck
 ghenoeghen.

Doorts men moet sijn ooghen gaede staen; Clem.
1. b. 3. in
Pedag.
cap. 11.
 want het is ergher met die te vallen/ als met
 de voeten: Indien u ooghe u schandael aen-
 doet, snijdt die uyt, ende vvorptse van u. Te
 lodder-ooghen/ende hier en daer die soetelijck
 te werpen / en is niet anders dan met de selve
 te boeleeren. Want de eerste domme lusten
 daer uyt springhende / maecken ghelijck een
 vooz-spel/ om alsoo den slaghaen te gaen/ de
 ooghen bederben hun al eer dat eenich an-
 der lit des lichaems wordt bedorben.

Seer wel heeft David die selver gheproeft Amb. da
sugã sa-
culi. 5. 2
 hadde de perijckelen van sijns selfs ghesichte/

desen gheacht voor gheluckich / wiens betrouwen nieuwers el en is dan in den naeme Godts / want desen en siet niet naer de ydelheden, ende leughenachtighe vervvaentheden, van welke hy wederom ghekomen zijnde / tot sy-selven seght: Keert mijne oogen op dat sy niet en aenschouven de ydelheydt. De peerden te sien loopen oft den rinck slaen is ydelheydt. Want het en helpt ons niet / noch het en kan ons niet helpen ter salicheydt / tooneelen / quychel-spielen / danfferjen / mommerjen / ende dusdaene vertooninghen zijn ydelheydt. Den Wijsman seght: Alle dat in dese vvereldt is, is naeckte ydelheydt.

D. Bern.
de mo-
do bene
viuen di.

Och hoe menich mensche weet ick bedrogen door het ghesichte / ende gheballen door het selve in de stricken des duyvels! Dina Jacobs dochter was uut ghegaen om te besichtigghen de Vrouwen van het landt / sy wierdt bemint ende ontschaeckt van Sichem, die schandelijck heeft benomen haeren maeghdom / ende alsoo die arme dochter / om dat sy in het vleesch ghesien heeft dat sy niet en behoorde te sien / heeft haere eere ende haeren maeghdom verlozen. Dauid doock eens staende in de galderije van sijn hof sagh eene Vrouwe / ende om haere liefde is gheballen in over-spel ende doot-slagh / ende aldus bedrogē

Dooz

door sijn selfs gesichte/ is bebonden een schuldenaer teghens de wetten van den Heere. Samson den kloecksten heldt van sijnen tijde is ghekomen in het landt der Philistijnen/ ende heeft aldaer ghesien eene Vrouwe/ die hy beminnende/ is gaen slaepen in haren schoot. Och oft hy hadde gheweest soo voorzichtig in hem te wachten van dese Vrouwe/ als hy sterck hadde gheweest om te vernielen eenen leutin.

Paulin.
ep. 4. ad
Seuer.

Sy heeft hem sijn hair af-gheschozen/ ende hem ghelebert in de handen van sijne vijanden/ die hem terstondt hebben uytghestecken sijne ooghen. Daerom vermane ick u dat ghy mer uwe ooghen soudt vvillen maken een verbondt, uyt breefe/ dat ghy niet onberhoedts en siet het ghene ghy niet en behoordet te sien.

Bernar.
de me-
dio be-
ne vi-
uendi
serm. 23.

Men behoorde hem aldermeest te verhoeden voor het ghesichte der vrouwen; want sy kunnen ons doen sondighen/ niet alleene met die te genaecken/ maer met die t'aenschouwē. Daerom die den rechten wegh soecken in te gaen/ ende hier te leyden een goetd leven/ en kunnen die niet ghenoech gheblieden. Dat dan uwe ooghen recht voor hun sien. Want al is't by aldien dat kan gheschieden dat hy die eene Vrouwe aensiet/ hem kloeckelijck draeghe/ daerentusschen nochtans moet hem

Clem.
1 3. pa-
dag. c. 11.

wachten dat hy niet en valle; want het kan
geschieden dat hy die de selve aensiet / kan ge-
ballen / maer het en kan niet gheschieden dat
hy die niet ghesien en heeft / sal iet begheeren
van dat hy niet en is kennende.

*Fiat cor meum immaculation in iustificationibus tuis,
ut non confundar. ! Psal. no.*

XXI.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! *Pfalm. 118.*

*Dat mijn herte onbevleekt ghedije in
uwve rechtveerdichmaeckinghen, op
dat ick niet en vvorde verstroyt!
Pfalm. 118.*

MAer Bruydegom mocht ick u vraeghen,
Moff het u oock vvel sou behaeghen
Dat ghy aenschoudet mijn aenschijn?
VVant vvist ick iae; soo soud' ick loopen
Om alle dinghen op te koopen
Die my daer toe van noode zijn.

Ick soud' met muscus my begeuren,
En gaen op-soecken de coleuren,
En alle waeters hier en daer
Bequaem om vlecken te verdrijven,
En poeyer oock om mé te vrijven
Mijn tandekens d'een voor en naer.

Ick sou my weten te blancketten
En vvel soo lustigh op te setten,
Ick soud' haest krijghen het verstandt
Om heel mijn aensicht schoon te maecken:
VVant lichtelijck soud' ick gheraecken
Aen't salfken dat *Poppaa* vandt.

Noch ick en sou niet langhe roeven
 Van dat de meyskens al behoeyen
 Mijn cabinetjen te voor-sien :
 En off ick schoon dan noch iet vonde,
 Dat by ghevalle my mis-stonde
 En sou mijn ooghen niet ontvlien.

Neen alle fauten souden blijcken
 Met in den spieghel eens te kijken
 VVaert datter iet aen my ghebraeck.
 Neen, ick en soude niet ghe dooghen
 Dat hem het minste sou vertooghen
 Tot iemandts vvalgh oft onvermaeck.

Soud' ick een rimpel maer beseffen,
 Off ievers iet dat vvaer oneffen,
 Ick soud' met allen zijn belaeen.
 Ick liepe my voor u versteken,
 Om dat ick weet dat gheen ghebreken
 O *Bruydegom* u aen an staen.

Iae selver oock het sou my schroomen
 Om met een vvertjen maer te komen,
 Verskert zijnde u aenschijn
 Hem opeen kort van my sou deysen :
 VVant liefste lief vvat soud' ick peysen
 Dat ghy my als een schouvv' soudt zijn!

Dus al het ghen' u mocht vernoeyen
 Soud' ick bepooghen uyt te roeyen
 Het zy met arbeydt ofte pijn.
 Soo niet, de konst en sou niet faelen
 Dit allegaeder te betaelen
 Ten alderminsten met een schijn.

Ick sou mijn hairken doen op-vlechten,
 En schoone peerels daer in hechten
 Daer toe soud' ick mijn ooren bey
 En mijnen hals rondom vercierē
 Met diamanten, en Saphyren
 Mijn herteken, tot u gherey.

Maer soo my dunckt gh'en zijt niet t'houven
 Met het vercierffel der Iongh-vrouven
 VVaer door den minnaer vvort ghevvinckt;
 VVant vveert van hun dees kraemerijen,
 VVat blijfter aen om voorts te vrijen,
 Meer dan een lichaem dat daer stinckt.

De domme Ionckheyt vvordt bedrogen,
 En listelijck in't net gherooghen
 Van al dat sy voor ooghen liet,
 Doorgrondet vvel, en gaet tot binnen
 VVat salder zijn om te beminnen
 Dan ydelheydt, en eenen niet?

Al *VVilgefortis* schoonigheden
 Vol duysent duyst bevalligheden
 Van langher eeuwve zijn vermaert:
 Nochtans sy badt dat haere vvanghen
 Met locken ruyt sou'n zijn omvanghen,
 En haere kinn met eenen baert.

Lucia sach dat haer ghesichte
 Soo menich minnaer hier ontstichte,
 En dat het selve vvas soo lack.
 Om dan aldus niet meer te branden,
 Sy sett' te vverck haer eyghen handen,
 VVaermé sy seffens dat uyt-stack.

Euphemia die t'allen stonden
 Een staelen herte kost doorvonden,
 Met alle bey haer lipkens root;
 Heeft met een mes die afghefmeden,
 Om soo niet meer te zijn bestreden,
 En haer te lossen uyt den noot.

Angadrisina wiert ghepresen
 Om haere schoonheydt uytghelesen:
 VVant diesghelijcks men niet en vandt,
 Sy badt dat Godt heur soud' mis-maecken
 Om met die reden te gheraecken
 Van daer sýmé was in verbandt.

Neen mijn Hert-soet ten zijn geen ooghen
 Die u tot liefde kunnen booghen,
 Noch gheenderhande fraey ghestel:
 Maer daer ghy vvilt u liefd' op setten
 Moet zijn een herte vry van smetten
 En dat in als volght u bevel.

Och off het mijn' oock van ghelijcken
 Voor u soo suyver konde blijcken
 'Ken waer, ô liefste, niet beschaemt!
 Ick soud' u hopen te verwerven,
 En in u liefde dan te sterven,
 Soo soetelijck met die versacemt!

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar! *Pfalm. 118.*

Dat mijn herte onbevleekt ghedije in uwe rechtveerdichmaeckinghen, op dat ick niet en vvorde verstroyt!
Pfalm. 118.

Alle den yver / ende de zorghe der Heylighen / die verfoeyden het cieraet / ende de uytwendighe overbloedicheydt van den uytwendigen mensche (die waerachtelijck wort bedorven) was altijd met alle blyticheyden besich te houden met te verciere den inwendighen mensche / die naer het beelt Gods gheschaepen is / ende die van dagh tot dagh wordt vernieuwt ende schoonder gemaect.

Bern.
ser. 25.
in Cant.

Dese is voorzeker de schoonicheydt / de welcke niet en onthzeeckt / ende is alleene meerdich te hoorzen dese woorden Godts; Ghy zijt gheheel schoone mijn lieve ghebuerne, ende in u en is niet dat kan vvesen begrepen.

Ambr.
lib. de
virg.

Want de alderschoonste ende de volmaeckste schoonigheyt is de schoonheyt van de siele / ende ten is gheen reden dat die gheschaepen

Clem.
lib. 3.
pedag.
cap. 2.

pen zijnde naer het beelddt ende ghelijckenisse Godts (als verachtende het oprecht eerste booz. betwoz) soude daer toe brengen eenich uytwendich verciersel / stellende de hooft ende onnutte konste der menschen booz de konste van Godt almachtich.

ibid. Soo en is't dan niet behoorelijck dat de uytwendighe ghedaente van den mensche moet worden verciert / maer wel de siele ende het inwendich moet blincken in het kleedt van eerbaerhepdt ende deughdt.

ibid. De slechte Jonckvrouwen die soo veel noodts ende moeyte doen om haer-lieden op te toopen / en weten niet hoe sy verliesen hun inghebozen schoonighepdt / tertwijlent sy eene afgheleende meppen te veroveren. Den Comediant Antiphanes houdt met dus daene sijnen vel in sijne Malthæa. Siet, seght hy / sy komt, sy gaet voorby, neen, soo niet, maer sy komt naerder, sy komt, sy is daer, sy strijckt haer, sy streelt haer, sy besight poeyerkens, Spaensche zeepe om haer te luyveren, sy kempt haer, sy vlecht haer, sy friseert haer, sy vvascht haer, sy spieghelt haer, sy tooyt haer, ende sy salft haer, sy vrijft haere tanden, sy bestrijckt haere lippen, sy is bebaelsent als een doodt li-

lichaem, ghelijck sy in der vvaerheydt is, ende tervvijlent men haer paleert, optooyt ende beschildert, indien dan daer het minste ghebreeckt, het gaeter al verloren, jac het is ghenoech om haer te doen besvviicken. Dese poppen en zijn niet eens maer vvel dry-mael vveerdich dat sy vvorden uytgheroeyt, die daer besighen den dreck der Cocodrilen, ende die hun bestrijcken met het schuym van Eechdissen, ende die hunne vvind-brauvven bestrijcken met svvartsel ende met ceruse.

Eenen anderen Comedi-schryber / ghe-
noemt Alexis is dese nock berispende op
sulcke maniere: Hoozt sijne woorden / Daer
is ievers eene die te kleyn ende te kort sal
vvesen, men naeyt in haere schoenen stel-
lagien van vloot-hout, daer is eene die te
groot ende lanck sal schijnen, men sal die
doen treden op enckele ende dunne
schoentjens, ende soo sy het hooft laet
hanghen op de schouders, het schijnt dat
de ongheschickte lenghde sal vvorden vvat
inghetrocken. Heefter eene de heupen te
seer inghevallen, men sal met een gorreel
die onder-setten. Heefter eene eenen sacht-
ten ende op-stijgenden schoot, gelijkervvijs
dat doen die Comediantische Voester-vvijs,
men sal daer noch iet by voeghende, den sel-
ven

ven meer pooghen te doen rijfen, indien hy effen ende plat is, men doet die met eenen spriet oft vvalvisch graete voorder uyt komen. Indien de vwind-brauvven te blondt wesen, met svartsel vvorden sy beschildert ende af-gheset. Iffer eene die svart is, sy middelt dat met haerte blancketten, isser eene die te bleeck is, dat vvordt verbeteret met vermilioen, heeft eenighe ievers een deel van haer lichaem boven maeten vvit, sy sal't ontblooten ende aen alle man vertoonen, heeft sy schoone tanden, het is van noode dat sy gheduerich lacche, om die te laeten sien, ende al is't schoon dat sy van natuere niet en is blij-ghestich, nochtans den heelé dagh en sal sy niet doen dan lacchen, hebbende gemeynelijck altoos een ruyken van myrtus tusschen haere lippen, op dat sy worde bedvvonghen, vveer sy vvilt ofte niet, die selve te laeten aenschouven.

Clem. 1. **Deen / dat de schaemte ende de sebaerhejdt**
 3. pēdag. **honne woon-plaetse houden op het maeghde-**
 6. 116 **lijck wesen / en dat daer door ten vollen mach**
blijcken / hoe dat sy waerachtighe maeghden
zijn / maer dat alle dat ghebras ende de buy-
lichhejdt van parfumeerders / van goudt-sme-
den / berretuerers / ende van aldusdaene
winkelen moghen zijn uytghebannen.

Want naerdien het vleesch maer en is een
 slaeve (gelijckerwijs den Apostel Paulus sel-
 ver is ghetuyghende) wie sal die slaeve dan
 willen op-toopen / ende haer dienen als ee-
 nen koppelaer? Den H. Gheest verskert ons
 dooz den mondt van den Propheten Isaias / dat
 den Heere selver by de menschen booz leelijck
 ende mismaeckte wierdt gherekent. VVy heb-
 ben hem ghesien sonder te kunnen bemerc-
 ken eenighen treck, oft de minste ghelijcke-
 nisse van schoonicheydt. Wie isser schoonder
 als den Heere? die niet en verstoont de ver-
 ganckelijcke schoonheydt des vleeschs (die
 maer en wordt begrepen dooz het uytwen-
 dich ghesichte) maer wel een oprechte ende
 waere schoonigheydt van siele ende van li-
 chaem / welck zijn de volmaecktheyt der sie-
 le / ende de onsterffelijckheyt des lichaems
 te saemen.

Terwijlent ghy waert in de wereldt / ghy
 bemindet de wereldt / al utwe sorghe was met
 purpur-root u wanghen te bestrijcken / ende
 met blancketsel u aenschijn te beschilderen; u
 hooft te verciereen / ende met afgheleent hair u
 te bereyden eenen hooghen tros om die te
 doen struybelen. Ick swijghe van utwe ko-
 stelijcke ooz-bagghen / van die schoone orien-
 tael peevens / booz u ghevischt uut de roode
 zee / ick swijghe van die aenghenaeme groe-
 nichheydt

Hier. ad
 Demet.
 de virg.
 seruad.
 cap. 5.

nicheydt der Esmerauden/ van die blamme-
kens die komen upt de Carbonckels / van
die waterkens drijvende tusschen de Hyacin-
then/ naer al welcke de hoffsche Jouvrouwen
hun sinnektens al te seer ende te sozghbulde-
lijck zyn drijvende.

Hier.4. VVascht u herte, ende reynight dat van
alle boosheydt.

Gilb.
serm. 29
In Cant. Want wat siele soudt ghy my konnen ghe-
ben / de welcke ghy my vastelijck soudt seg-
ghen gheheel suuber te wesen ?

Iob. 25. Daer en is niemant oft hy en draeght ee-
nighe vleckte.

Hier.2. Al oft ghy u vvascht met bergh-sout, en-
de voor u vermenichvuldight het kruydt van
Borith, soo blijft ghy noch besmet in uvve
boosheydt.

August.
medit.
cap. 40. O Heere verleenit my een herte om u te
bzesen / eenen gheest om u lief te hebben / oo-
ren die u aen-hooren / ende ooghen die u ma-
ghen aenschouwen !

Amb. in
Psal. 118.
O&O. 11. Want het herte van den mensch wordt be-
smet ghelijck als met eenen buyls-hoop van
onbehoorzelijcker ghedachten / en wilt door
al-

al-sulcke u dan niet verbuylen. Ghy wasche
 uwe handen / als oft ghy dooz dien mid-
 del kost doen berdzijben de vleckken van uwe
 sonden / ende daer en tusschen ghy en zijt
 niet machtich af te wasschen uwe siele / zyn-
 de verbuylt met soo veel buyle ghedachten.
 Ghy hebt gheleert hoe dat u herte moet
 worden ghesuybert / leert oock hoe ende in
 wat manieren dat ghy dat behoort te
 suyberen . Eene wettighe rechtbeerdich-
 maeckinghe maect die fonteyne suyer /
 dat is te segghen / dooz de belijdinghe der
 sonden. Suybert dan u waeter / dat wa-
 ter / segghe ick / daer van dat staet ghe-
 schreben : Een vvaeter dat diep is, is den
 raedt in het herte van den man. Om te
 onderkennen de rechtbeerdichmakinghen /
 ghy hebt ghehoort als men gheseydt heeft :
 Spreekt uvve boosheden op dat ghy
 meught vvorden gherechtveerdicht. Soo
 dan den gijenen die uytghesproken heeft sijne
 boosheden / is gherechtbeerdicht / ende den
 gherechtbeerdighden en wordt niet be-
 schaemt ghemaect / om dies-wille dat hy
 de schaemte ende de verstroynghe sijner
 sonden dooz eene rijpe ende volkomene be-
 lijdinghe heeft konnen verrasschen.

Ghy

Hugo
de S. Vi-
ctor. in
artha
Anima.

Ghy en weet dan niet / mijne siele / hoe lee-
lijck / hoe mismaeck't / hoe besootelt / hoe schric-
kelijck / hoe ghescheurt / hoe ghelijckelt / hoe
overbloedich van alle verschroomenisse ghy
te bozen gheveest zijt! Dat uwe eerste sorghe
dan zy u fracy ende net op te schicken / u aen-
sicht te doen blincken / u wel te kleeden / uwe
blecken upt te roeyen / uwe netticheyt te be-
waeren / uwe zeden te verbeteren / goeden re-
ghel te onderhouden / op dat ghy door dese
goede veranderinghe u meught weerdich
maken te wesen de bruydt van sulck eenen
weerden Bruydegom. Hebt ghy nou't ghe-
hoort het ghene den Koningh Affuerus dede.
Daer geschiede een ghebodt van 's Koninghs
vveggen, hoe dat men onder alle de doch-
ters van sijn rijcke soude doen eene verkie-
singhe van alle die schoonste maeghden, om
ghebracht te vvorden naer die stadt van Su-
sa, ende aldaer ghelevert te vvorden in het
Vrouvven-huys, ende t'aenveerden koste-
lijcke kleederen, ende alle andere saecken
tot vervoorderinghe van hunne schoonheyt
noodich dienende. Ende dat sy-lieden al-
foo verciert zijnde, hen soudent gherecdt
houden om de begheerte des Koninghs te
volbrenghen. Ten anderen, dat sy ghedue-
rende den tijdt van sesse maenden soudent
bestreken vvorden met olie van myrthus,
ende de naervolghende ses maenden ghe-
bruyc-

bruycken verscheyden vvaeteren, poeyers, ende specerijen, tot schoonheydt dienende, ende alsoo toegheruft, soudē geleydt worden van het vrouvven-huys naer des Koninghs slaep-kamer, op dat de ghene die alderbest sijnen ooghen soude behaeghen, mocht besitten den Koninghlijcken throon, ende in de plaetse van *Vasthi* soude vvorden verheven. Laet ons dan een weynich bemerkē / oft gheheel dit booz-betwij's niet geboeghelijck en kan te passe komen op het ghene wy nu hier handelen? Eenē Koningh / wesende den sone van een groot-machtich Koningh / is ghekomen op dese wereldt om te versaaemē met eene schoone ende uytghelesen huys-vrouwe / immers eene huys-vrouwe als sulcken Koningh weerdich. De dienaers van desen Koningh / te weten / die Apostelen / zijn tot alle kanten uytghesonden / om de sielen te vergaederen / ende die te gheleyden naer den schoot der *H.* Kercke / die het huys en woon-plaetse is der Koninghlijcker Jonckvrouwen / dat is / der hemel-trachtender sielen. In het selve huys is't dat sy ontfanghen die Goddelijcke Sacramenten / haer dienende booz kostelijcke Jutweelen / ende booz middelen die bequaem zijn om haere sielen daer mede te verciere. Wenmerckt dan die plaetse daer ghy ghestelt zijt / ende ghy sult weten wat u te doen staet; want uwen *Wuydegom* heeft u

gestelt in eene kaemer daer de Vrouwen woorden ghepaleert / ende fraey toe-gherust / hy heeft verleent verscheyden poepers / ende verscheyden waeters / parfuymen ende blancketfels / om u te konnen schoon ende klaer maken / hy heeft insghelijcks bevolen / dat ghy oock mildelijck soudt ghenieten sijne koninghlijcke Taelffel / hy heeft mildelijck vooz u doen uyt-veucken alle het ghene ghy soudt konnen wenschen tot uwe saelicheydt / ende al het ghene ghy soudt begeeren tot onderhoudt jae tot vermeerderinghe van uwe schoonigheyt.

Eerst dan in den inganck is hier ghestelt de fonteyne des doopsels / ende de wasch-plaetse der herghebozentheydt / in welcke dat worden uytghebronghen alle de smetten der voozleden sonden. Daer naer soo volghet het Chriema, oft Heylighe Olie / met de welcke ghy in den gheest bestreken wordt / daer naer zijnde soo bebalsemt / ende met die olie van blijdschap dus overgoten / komt ghy ter Taelffel / ende ontfanght aldaer het voetsel van het vleesch ende bloedt ons Saligh-makers I E S V Christi, met het welcke ghy inwendich ghespijst ende versaedt wesende / vergheldet de vooz-gheleden Vasten-daeghen / ende die maegherheydt daer van behouden.

Daer naer ghy kleedt u met het kleedtsel van goede wercken / ende ghy paleert u met de bloemkens van aelmoessen / van soberheydt /

van

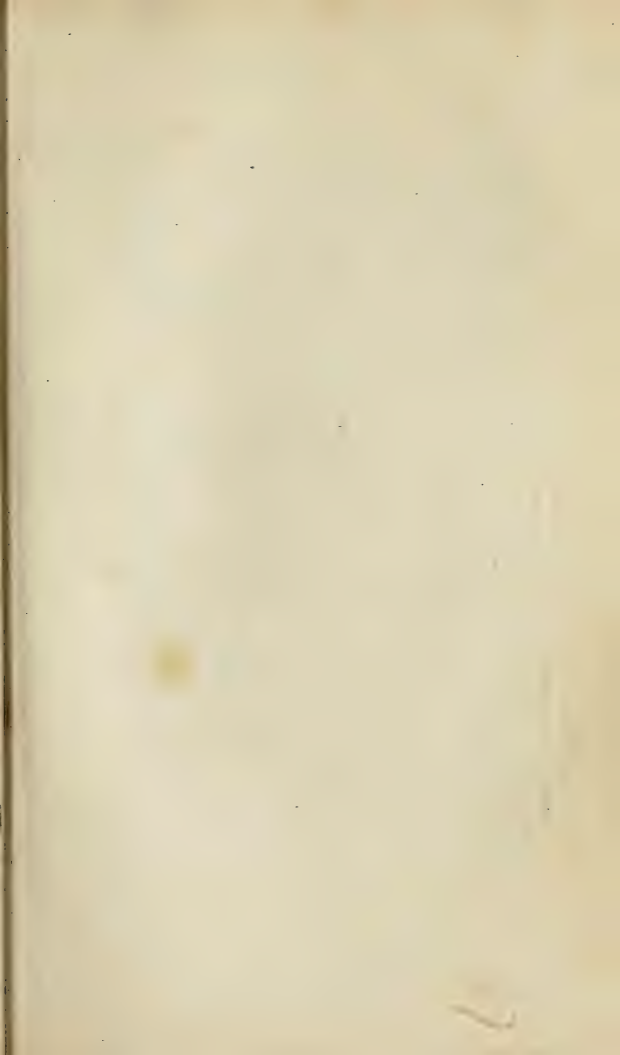
van ghebeden / van nacht-waecten / ende andere wercken der godtbzuchticheydt / die u te saemen dienen vooz eene bysondere vercieringhe. Ten lesten soo volghen van alle dengheden de wel-riekende specerijen / die sulcken geur gheben dat den selven verdrijft den stanck van alle oude ende verlegghen buylicheydt. Men u wordt oock ghegeven den spiegel der heyligher Schrifture, op dat ghy daer in soudt spieghelen uve ghedaente. En laet dan gheenderhande buyl u besmetten: maer dat het al net ende schoon zy naer behoozen.

Maer wat al ghebzeken bevinde ick in my noch te wesen / die my doen schaemen te komen in sijn ghesichte / ende het welcke ick nu meer duchte te mis-haegghen / dan ick betrouwe dat te behaegghen door iet dat in my noch soude kunnen wesen pyjs-weerdich. Och oft ick een weynich my vooz hem konde verberghen / op dat ick binnen dien my mocht op-strijcken / ende soecken alle mijne smetten te verdrijben / ende dan alsoo weer schoon ende sonder smetten vooz sijn aenschijn my te bertoonen: want hoe soude ick hem met dese mismaecktheydt kunnen behaegghen / daer ick aen mijn eyghen selven ben mis-haegghende? Ooudt buyl! ô verouderde mismaecktheydt! ô buyle vleckten / waer toe zijt ghy

lieden soo langhen tijdt bemascherende mijn
aenschijn ? Verdwijnt / gaet wech / verliest
u / noch en wilt my alsoo niet meer besoe-
ten / noch oock verbolghen de ooghen van
mijn alderlicfste.

Veni

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, com-
moremur in villis. Cantic. 7*

XXII.

Veni dilectemi, egrediamur in agrū,
commoremur in villis. *Cant. 7.*

*Komt mijnen beminden, laet ons uyt-
gaen in het veldt laet ons vvoonen in
de landt-huysen. Cant. 7.*

Alderliefste 't is te langh
Hier te vvoonen in bedvvangh;
Ké gaen vvy met dit saysoen
Ous verquicken in het groen?

Off de Steden schoon altijd
Staen bemuect, en vvel bevrijdt,
Off hun hoven sluyten vast,
Op den acker beter vvaft,
Want hy ons de vruchten gheeft
Daer den Borgher mede leeft.

D'Heeren-huysen in de stadt
Staen gheghevelt alsoo prat,
En haer torrens fraey ghevrocht
Staen verheven in de locht:
Maer een hutjen van het landt
Staend' in sijnen kleemen wandt,
En met rieten vvel belejdt
Duyfent mael my meer ghereydt;

Want de ruste, peys en vré
Houden daer in hunne sté.

Maer ter-vvijlent dat vvy gaen
Hoort ô lief dit klachtjen aen
'T sal ons, vveet ick, lacchen doen,
En den vvegh te beter spoen.

Eenich tijdt de boere-muys
Riep de steedtsche t'haeren huys,
Aen wie dat sy t'eren gaf
Kooren taruvv' ende kaf:
Maer alsoo sy dit aensach
Gaf van stonden eenen lacch,
Segghende, vvá lieven vriendt
Uvven kost my niet en dient;
Om soo sober zijn t'ontfaen
Moest ick daerom buyten gaen?

Daer naer isser oock ghebeurt,
Dat de veldt-muys vviert bekeurt
Om te sien off haeren gast
Binnen mueren beter brast,
Naer den vvelcken sy dan ghingh,
Die haer oock beleeft ontfingh:
Maer aen t'eten nu gheraect,
'T spende-deurken heeft ghekraect;
'T welck hun beyden soo versloegh
Dat hun van de taeffel joegh,
En aen-reesden elck een hol
Met de pensse maer half vol.

Soo't een muysken nu bequam
 Op een kort de vlucht aen-nam,
 Enghevlucht een verre streeck,
 Seyde, soo dat omme-keeck:
 Holá steetjen ick verlaet
 Uvven dranck, en uvven aet,
 'K vinde my doch bath te pas
 In mijns meesters koren-tas.

Aldus oock, ô liefste boel,
 Laet ons vlieden het ghewoel,
 En 't gheruchte van de straet
 Daer de deught niet om en gaet:
 'K sal u leyden voor ghevvis
 Daer't u veel ghesonder is.

Siet ghy niet de rijckste lien
 Dicks hun hoeven gaen besien!
 Al off hun de stadt behaeght
 'T groene die noch buyten daeght.
 Iae sy haecken naer het veldt
 Die als Hoofden zijn ghestelt,
 Het zijn van hoe groote stéén,
 Als zy moghen dat betréén.
 Daer is't dat het hemels licht
 Meer verlievet het ghesicht
 Dan een huys hoogh ophemerst,
 'T vvelck ons ooghe maer bekletst.
 Schoonder is daer een prieel
 Dan een vvelghebouwt Casteel,

Off ghewelfde gaeldery
Al is sy schoon reghen-vry.

*Alderlieffte 't is te langh
Hier te vvoonen in bedvvangh;
Ké gaen vvy met dit saysoen
Ous verquicket in het groen?*

'K heb een goetjen hier ontrent,
Schoonder gheen en is bekend,
'T wordt om-vvaetert soo ick meyn
Met den loop van een fonteyn.
'T staet omcinghelt met sijn hout
En met bembden menigh-fout
Die voor d'ooghet'allen ty
Schijnen een tapisfery.

Há mijn hertjen 't kost gheschien
Dat ick u daer mocht aensien,
'T vvaer al beter dat u docht
Dan die vuyl verstopte lócht.
Onder eene lommer-schouvv
Als een duyfken vvel ghetrouvv
Dagh en nacht ick by u saet
Om t'aenhooren uven praet;
En wy souden daer gherust
Overbrenghen alle lust.
Niemandt en soud' achte slaen
Op het ghene vvy begaen,

En vvy leefden daer alleen
 Sonder oyt te vwillen scheen.
 Ghy soudt segghen u secreet
 En ick mijne dat ick vveet
 Hoe ick u hebb' liefen weert
 VWant ick vveet dat ghy't begeert.
 Och off desen dagh eens quaem
 Hy waer my wel aenghenaem.
 'T waere my den liefsten dagh
 Dien ick in mijn leven sagh!

*Aldertiefste 't is te langh
 Hier te vvoonen in bedvvangh;
 Ké gaen vvy met dit saysoen
 Ons verquicken in het groen?*

Veni dilecte mi, egrediamur in agrū,
commoremur in villis. *Cant. 7.*

*Komt mijnen beminden, laet ons uytgaen
in het veldt, laet ons vvoonen in de
landt-huysen. Cant. 7.*

Hier. 2.

Wie sal my gheven in de vvoestijne ee-
ne herberghe der wegh-ganghers?

D. Tho.
Aquin.
hoc loc.

Want lieber hadde ick te woonen in eene
woestijne / al waer niemandt / oft selden ie-
mandt / is passerende.

Bern de
inter.
domo
cap. 66.

Och! oft gheenon mensche in't openbaer
met my en bekeerde / op dat ick soo gemeyn-
saemer in het stille met Godt soude moghen
spraken! want hy soeckt de stilte / ende hy be-
mint de eenicheydt. Ick sal dan schoutwen
de menschelijcke t'saemen-spraecken / op dat
in mijns herten stille eenicheydt Godt mach
komen nemen sijne woon-plaetse. Ick sal
my ghetwoon maecten alleen het inwendich
te bedencken / het inwendigh te beminnen /
ende daerin te volherden / om soo gheringher
te kunnen hooren het ghene den Heere mij-
nen Godt in my sal spreken. Siet ick ben
hier / goedertieren Heere / siet ick ben met
u / om dat ick inwendich ben by mijn
eyghen selven. Tertwijlent ick my be-
kom-

kommerde niet het uytwendich / soo en hebbe ick intwendich utwe stemme niet konnen aenhoozen. Maer nu ghekomen tot my selven / ben ick tot u ghekomen / op dat ick u mach hoozen ende aen-spreken.

Siet al vliedende hebbe ick my verstecken, ende ick ben ghebleven in de eenigheydt. Psal. 54.

Al vliedende gaet hy hem verre verstercken uyt het ghevoel der tijdtelijcker begheerten / die hem selven op-stiert tot de betrachttinghe van Godt den Heere. Greg. li. 4. moral. c. 35. in Iob.

De stadt is eene ghevanghenisse; de wildernisse een hemels paradys Hieron. ep. ad Rusticū.

O ghelucksaelighe wildernisse! ô soete ende aenghenaeme heremitagie / der sonden doot / ende aller deughden leven! In u staen verstedt de Wet ende de Propheten / ende alle de ghene die tot oprechte volmaecktheydt zijn ghekomen / zijn ten lesten door u gheraeckt tot een hemelsche saelicheydt. Gheluckich dan die daer leydt een eensaemigh ende aendachtich leven! ô eensaemigh leven wat wil ick voorder van u doch verhaelen? Den Salich-maeker selve als onsen leydt-man is bozen ghegaen / bluchtende naer de wildernisse Bernar. homil. Simile est regnū celo-rum homini negot.

nisse om daer te leven in eenigheydt / daer al-
 tijdt wassen de rooskens der liefde/ die altijd
 bloeyen / ende nimmermeer en versluffen :
 maer laetende eenen geur van eene heylighe
 soeticheydt. O wildevnisse eenighen winckel
 van allen hemelschen koop-handel ! in u / en-
 de dooz u veranderen die aerdsche tijdtelijcke
 dinghen in eeuwichheydt ! ende om kort te
 maken / de traenen keeren hun in blijdschap/
 ende brengen ons voort een eeuwich ver-
 noeghen.

Mich.
 Gislér.
 in cap. 7.
 Cant.

De Godtbruchtighe siele / de welcke haer
 teenemael dooz de aendachticheydt pooght
 ober te leveren aen Godt almachtich / seght
 tot hem : Komt uyt naer het veldt, komt laet
 ons vvoonen in de landt-huysen. Sy bediede
 seer eyghentlijck de oeffeninghe der aendach-
 ticheydt / dooz het woordcken veldt, om dat
 die plaetsen daer men ghetwoonelijck is drij-
 vende de landts-neeringhe/ somber/ stille ende
 eenich zijn / verscheyden oock uyt die daeghe-
 lijcksche verkeeringe der menschen. Voorts
 het is ons kenbaer hoe dat het veldt genoemt
 wordt een eenigheydt / verre uyt de mensche-
 lijcke vergaedinghen. Ende ghelijcker-
 wijs het veldt (indien dat is gheoeffent) ons
 is voort-brenggende allen overbloedt van
 bruchten / met de welcke wy naer den lichaem
 ghevoedt worden : alsoo die aendachtic-
 heydt/

heydt/ indien sy wel ghehandelt wordt/baert
 ons sulck eene menichte van deughden / dat
 sy ghenoechsaem zijn om ons te behouden in
 een gheestelijck leven. Ten desen opsiene
 wordt seer wel gheseydt in het Boeck Genes.
 van den H. Isaac: Ende hy vvas ter sonnen
 onderganck alleen ghetrocken naer het
 veldt, om aldaer hem te oeffenen in aen-
 dachticheydt. Nocht sy en beteekent oock
 niet te min de eyghen bysondere aendachtic-
 heden / met den naeme van landthuyssen;
 want ghelijck wy ghemeenelijck zijn noe-
 mende landt-huyssen / eenighe schoone woon-
 plaetsen die op het landt ghesticht zijn tot ber-
 treck der steedtsche lieden / verinoeyt zijnde
 van wereldsche bekommringhen / om in de
 selve te her-scheppen hunnen aessen / ende te
 rusten / oft om aldaer / opghestaen zijnde wy
 eenighe sieckte / hun te komen vermenyden / en-
 de op te doen de vruchten / ende die wel te be-
 waeren. Soo zijn oock die aendachticheden
 uytnemende schoone ghestichten door onse
 siele in den acker der aendachticheydt opge-
 boutot / naer de welcke sy is nemende haer
 bertreck / afwijckende van die aerdsche wor-
 linghe / om daer in volle gherustheydt te
 blijven woonen / ende in die suyber ende ghe-
 sonde locht haer te ghenesen / van haere ober-
 blevene quael / die de voozleden sonden haer
 noch souden doen gheboelen / sy is oock daer-

om ghenoechelijck te leven / ende nae haeren
 wensch te mogen op- doen den vollen Boghjt
 van alle deughden / ende den selven besorgh-
 delijck oock te bewaeren. Oversulcks dan dat
 dese Godt- minnende siele seer wel doet / soo sy
 tot haeren beminden is segghende: Dat sy
 vvenscht met hem uyt te gaen naer het veldt
 der aendachticheydt, ende dat hy soude
 vwillen vvoonen met haer in die hoven der
 aendachticheden: ende dat sy gheenderhan-
 de vzeughden is nemende in het gheselschap
 der menschen: jae selfs oft schoon haer mocht-
 ten ghebeuren ende toekomen alle werelt-
 sche rijckdommen / ende oft haer alle toe-
 knickte / ende dat alle schepsels tot haeren
 wille-keur haer aenbrochten alle het weer-
 dighste dat sy hadden / soo en soudet haer
 noch niet aenstaen / noch sy en soude haer
 gheene blijdschap laeten voor komen / ten wa-
 re by aldien dat sy naer het huys der aen-
 dachticheydt moght vertrecken. Daerom
 schijnt sy te wesen als het Boghelken / het
 welck / al is't dat met groote besorghsaem-
 heydt in een mupte wordt gheaeft ende op-
 ghekoestert / nochtans de selve en acht hem
 niet gheluckich / ten zy dattet vzy ende los
 is / ende dat het mach vliegghen / ende gaen
 nestelen in de steen-spletten. Met goeden
 rechte dan wvenscht de siele uyt te gaen / ver-
 ghe-

gheselschapt alleene met Godt haeren be-
 minden / die sy alleene lief heeft / naedemael
 dat selve die menschen die metter herten
 iemandt zijn liefde draeghende / niet wel en
 kunnen gaen ghenieten de soeticheydt van
 het veldt / ten sy / dat sy dien mede-leyden /
 daerom en trekken sy niet alleene buyten :
 maer nooden daer toe de ghene die hun aen-
 staen ende ghereyden. Ende dit alles geeft
 de erbarentheydt door daghelijcksche onder-
 bindinghe / hoe dat die Koninghen ende
 groote Princen de welcke hun niet anders
 dan om saccken van grooter ghewichte en
 ghedooghen by te komen zijnde in hunne ho-
 ben / ende hunne Koningh-stoelen / besittende ;
 alle hunnen pracht ende groot-daedicheden
 zijn sy af-legghende / soo sy te lande-waert
 zijn houdende hun vertreck / dan is / dat sy
 soo wel aen de slechste boeren hun ghemeyn-
 saem gheben als aen eenighe groote / ende dat
 sy ghewilligh met een ieghelijck aldaer zijn
 verkeerende. Ende 't selfste is de meynin-
 ghe van dese siele als sy haeren Heere ende
 haeren Godt soo soetelijck is noodende te
 veldt / ende tot die landt-huysen / op dat sy
 daer in alder gemeynschap met hem als met
 haeren eenigen beminden mochte verkeerent.
 Ten is oock niet voor weynich tijds dat sy
 haer sacckt te oefnen in dese aendachticheyt /
 ende

ende met Godt te handelen in alle byzicheyt; maer sy wenscht ten vollen met hem te verblijden / ende in de blijdschap te blijven volherden / 't welck sy ghenoechsaem te kennen gheeft door dese woorzen: Laet ons blijven, laet ons vernachten, laet ons rusten in de landt-huysen.

Lauren.
Iustin.
in lign.
vit. tract
de orat.
cap. 5.

Want terwijlent den gheest met die aerdsche woelinghen is vermenghelt / ende ghebreven wordt tusschen de baeren deser wereldt / soo wordt hy gherolt ghelijckerwijs eenen bol / 't en is hem niet moghelijck tot Godt te komen; want hy en kan van de menschen niet nemen synen af-scheydt. Hierom ô mijne siele / die door uwe ghebeden ende innighe aendachtigheden geschickt hebt u voor Godt alleene te bekommeren / zijt alleene / bliedt de klapperrijen der menschen / bliedt hun beroer-stichtende gheselschappen / op dat ghy u voor hem alleene meught betwaeren / dien u belieft heeft voor alle saecken te verkiezen.

Bernar.
hom. 40
in Cant.

Weest dan alleene / ô heylighe siele / op dat Godt u alleene magh besitten / naedemael ghy hem alleene hebt uptghelesen: schouwt de straete / en die openbaere plaetsen / schouwt de huyf-ghenooten / bertreckt u van u naeste vrienden / noch en ghehenght niet dat selfs uwe

uwē dienaers u by komen. Weet ghy niet dat ghy hebt eenen schaemte-rooden Zyngdegom / die sonder twijffel inde teghentwoordichheydt van gheheel de wereldt u niet en soude willen by kommen? Vertreckt u dan maer metter herten / ende niet met den lichaeme / met goeder meyninghe ende met eenen bierighen gheest / ende ghedenckt dat de eensaemheydt des gheests ende des ghemoets u worden bebolen. Ghy zijt alleene / is't by aldien dat uwē ghedachten niet ghemeen en zijn / indien ghy niet te seer en steunt op het ghene dat teghentwoordich is / indien ghy veracht het ghene dat ander doet verwonderen / indien ghy walghe van het ghene dat andere verkiezen; want andersins ghy en zijt niet alleene / al ist dat u lichaem alleene is / ende sonder gheselschap.

Ⓞ Wildernisse Christi, vol alderhande bloemmekens krielende? Ⓞ schoone wildernisse / daer dat wassen die steenen daer af in den Apocalypsis de stadt van den grooten Koningh wordt op-ghebauwt! Ⓞ wildernisse die u met Godt soo ghemeen maect! wat doet ghy / wat recht ghy uyt / terwylent de duysterheydt der daecken u is benauwendende? terwylent de ghevanghenisse der be-roockte steden u houdt besloten? Neen / neen ghe-

Hieron.
epist. ad
Heliode

ghelooft my / ick gheboele wel een ander
licht / ende ick ben teenemael lust-gierigh
om my t'ontlaeden van het pack mijns li-
chaems / ende te gaen blieghen naer de su-
bere klaericheydt des hemels / die my is aen-
lockende door den glans van soo menigher-
hande schoonigheydt.

Trahere me, post te curremus in odorem vn-
guentorum tuorum Cantic. 1.

XXIII.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. *Cant. 1.*

Treect my naer u, vvy sullen loopen in den geur van uwe salven. Cant. 1.

GHy die mijn hertjen naer u treect,
Siet my ter aerde neer-ghestreect.
'Ken ben niet als ick placht te zijn,
Ghelijck een schaduvv' ick verdvijn.

'Ken vind' in't leven gheen behaegh,
'T is al dat ick my selven draegh'.
Het hoeft my lanckx den boesem sinckt,
Mijn beenen ligghen als verminckt.

Ick kroch', ick kuym', ick kuch', ic stéén'.
'Ken kan ghedueren in mijn léen,
'K ben niet machtich op te staen,
Veel min een voetjen voort te gaen.

Alf-nu bepoogh' ick met mijn hande
Het hoeft te doen een onderstandt;
Alf-nu soo keer' en vvend' ick my,
Nu over ruggh', dan op de zy.

Maer oft ick vroetel hier en daer,
 Het is en blijft al even naer.
 VVee my! vvat sal ick maecken dan
 Als ick u niet ghevolghen kan.

'Tis vvaer, ick heb' den vville goet,
 Daer toe vvaegh' ick mijn herre-bloet;
 Maer ick en ben (dat ick my schaem)
 Om u te volghen niet bequaem.

Loopt ghy dan door och! mijnen heldt?
 Moet ick hier sterven in het veldt!
 Ké toeft, en houdt soo langhe sté
 Tot dat ick immers loope mé.

VVilt ghy dan slachten den soldaet
 Die sijnen siecken vriendt off maet
 Verlaet te midden in't gherucht
 Met dat den legher henen vlucht?

Off als een moeder die haer kindt,
 Leght voor een ieder die dat vindt.
 Die door de schaemt, en door de noot
 Heur nerghens en derft gheven bloot?

Neen, neen, mijn lief, neen mijn hert-soet,
 Sulcks, bidd' ick u, my niet en doet,
 Een vingherken my maer en gheeft,
 Ick sal u houden voor belectt.

Als *Troyen* stondt in volle vlam
Aeneas sijnen Vaer op-nam,
 En brocht soo sijnen liefsten pandt
 Met hem in een ghevvenschter landt.

Den Oyevaer oock op het lijf
 Voert sijne moeder oudt en stijf;
 En d'Herten vlechten hun in een
 Soo sy door-svømmen heele zeen.

En ghy, soudt ghy my laeten hier
 In dit vervvildert vvouft quartier?
 Och ben ick u soo veel niet vveerd,
 Dat ghy my op den hals aenveerd?

Há neen, mijn lief, ick laegh' u doot;
 VWant ick ghevrichtich ben als loot.
 Maer 't zy hoe lijfich ghy my trockt
 Ick soud' haest zijn by u ghelockt,

Ick soud' u volghen als de vvindt
 Die nergkens gheen belet en vindt:
 VWant liefste lief tot desen treck
 En hebdy gheen ghevvelt ghebreck.

Den *Traciaenschen Harpenaer*
 Soo hy maer toetste sijne snaer,
 De vvilde dieren tot hem track,
 En hunne vvoesstheyd hy verbrack.

Maer noch sijn aldersoetste liedt
 En sou my doen beruren iet,
 Noch selfs der Musen soet ghesangh,
 Noch al hun spel, oft hun gheklangh.

VWant alle menschen die men vindt
 Verscheydelijcken zijn ghesint
 Het zy in hooren, off in sien,
 En niemant en kan't hun verbien.

Naer dese tvvee ick niet en vraegh',
 Als die daermé nu niet en iaegh':
 Maer't ghen' ick nu soo nauuwe speur
 Is in te volghen uven geur.

VWant lief u hairken is bedauvt
 Met Nardus-oly menighfaut,
 U mondeken alst maer en spreeckt
 Van kostelijcke myrre leeckt.

U aeffemken dat daer uyt komt
 Is niet dan honich en gheblomt,
 U halseken een gomme svveet
 Die heel u rughsken over-spreet.

U handekens vvit ende socht
 Die druytelen een hemels-vocht
 Den vvieroock uyt de selve sluypt
 Ghelijck hy door de schorffe druypt.

VVat wil ick voorder doen verhael,
 VVant 's vveerelts balssem altemael
 Kan soo veel geuren niet verspreen
 Ghelijck ghy liefste doet alleen.

Veel soeter zijt ghy dan als't soet
 Dat *Saba* gheeft in overvloedt,
 Veel lieffelijcker ghy oock geurt
 Dan alle muscus uytghekeurt.

Soodaene geuren gaf by nae
 Het bedde van *Cecilia*,
 Dat suyver vvas en onbevleckt,
 En voor den hemel maer ghedeckt.

Soo geurden oock die rooskens root
 Die *Dorothea* nae haer doodt
Theophilo toteenen pandt
 Des vvinters uyt den hemel sandt.

Soodaene geuren reesen uyt
 Die reyne Maghet ende Bruydt
 Die bloem van *Iesse* schoonen stam
 Als sy den wille Godts vernam.

Soo zijn de geuren altemael
 Besloten in die gouden sael,
 Daer d'Hemel-borghery altijd
 Met lofen eere leeft verblijdt.

Soo dan mijn hertjen dat ick mocht
 Van u maer vaeten eene locht,
 Die nu te midden ligh' in't veldt
 Soud' haest te beene zijn ghestelt.

Ick soud' u volghen over-al
 Met my noch duyfent in ghetal,
 Die duyve-vvijs by een ghepaert
 U souden volghen daer ghy vvaert.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. *Cant. 1.*

Treect my naer u, wy sullen loopen in den geur van uwve salven. *Cant. 1.*

De Godt-minnende siele wordt ghedre- August. man. cap. 20.
ben door beloften / ende ghetrocken door goede wenschen.

Ick ben vermoeyt / ick worde slauw / en wilt my niet achter laeten : maer treect my Bernar. ferm. 21. in Cant.
naer u , op dat ick niet en beghinne te dolen / oft te loopen naer andere minnaers / daerom treect my naer u ; want het is beter dat ghy my treect ende ghewelt ghebruyckt / oft my verbaert makende door dreyghementen / oft my voortz stauwende door gheeffels / dan my spaerende / te laeten rusten in mijne luye bad- dicheydt. Treect my dan naer u, als oft noch waere teghens mijnen danck ; treect my / op dat ick worde ghewillich / treect my / al is't dat ghy my bindt swaermoedich / misschien sal ick verlichten / den tijdt sal komen dat ick gheenen trecker en sal behoeven / want als dan sullen wy ghewillich ende kloeckmoedich daer henen loopen.

Wel hoe! is't dan van noode dat dese Bruyt Ibidem initio.
moet

moet worden ghetrocken? ende dat naer haeren Bruyde om? s't door bedwangh ende teghen haeren wille dat sy hem niet naer-loopen? maer ieder die ghetrocken wordt en wordt niet ghetrocken teghen synen danck oft synen wille / als by ghelijckenisse eenen siecken mensche / die machteloos ende swack op sijn leden is / ende van sy selven niet mach- tich en is eenen voet voort te gaen / en sal hem niet belghen is't by aldien dat men hem treckt oft naer de badt-stobe / oft naer de taef- fel: maer ghetrocken ende ghesleurt te wor- den door bedwangh oft door ghetveldt / is voor eenen mis-daedighen die bedwonghen wordt te komen voor synen Rechter / en naer die plaetse daer hy moet gherecht worden. Maer dese siele menscht ghetrocken te wor- den / om dat sy't begheert; want sy en soude dat alsoo niet bidden / waer't by aldien dat sy van selfs haeren Bruydegom kost naer- volgghen. Maer wie sal haer dat nu belet- ten? wie sal haer nu teghen houden? sul- len wy ghetuyghen dat sy slauw ende sieck is / ende nochtans de Bruydt? Waert by aldien dat eenich jongh maeghdeken klaegh- de van sieckelijck te zijn / ende badt om ghe- trocken te wesen / dese klachte en soude ons niet doen verwonderen / ende wy souden be- toonen alle mede-lydtsaemheydt; maer wie en sal't niet vzeint schijnen van dese stercke wel-

wel-baerende Blydht / die daer schieen sterck
 ghenoech te wesen / om andere te trecken / hoe
 dat sy nu selver noodt heeft ghetrocken te
 worden / als oft sy met eenighe groote
 langhduerighe quaele waere bebanghen!
 wat siele sullen wy dan kloeck / wel te passe/
 ende ghesondt noemen / indien wy ons ghe-
 draeghen dese sieck te zyn / die om haere by-
 sondere volmaecktheyt ende deughdt wordt
 boben alle andere ghenoecht de Blydht van
 den Heere? De siele hoe rijck van deugh-
 den ende van volmaecktheden dat sy soude
 kunnen wesen / gheduerende den tijdt dat sy
 versuchtende is onder het lichaem deser
 doodt / ende dat sy wordt ghelouden in de
 ghebanghenisse deser wereldt / ende door den
 noot-ghewal ghebonden / ende omringhelt
 met soo veeldehande boosheden / hoe goe-
 de begheerte dat sy heeft / soo kan sy haer
 seer quaelijck verheffen tot die aendachtic-
 heydt van den hemel / noch sy en heeft ins-
 ghelijcks de volle byrichheydt om haeren
 Blydegom daer hy gaet te volghen.
 Hier van spruyt die klaeghelijcke ende ver-
 suchtende stemme: VVee my ongheluc-
 kich , ellendich mensche , vvie sal my
 verlossen van het lichaem deser doodt?
 Hier uyt soo bloeyen oock dese oodt-
 moedighe ghebeden. Leydt mijne siele uyt
 dese

dese ghevanghenisse. Dat dese Bruydt van
 roock segghe / menghelende de traenen met
 menichte van suchten. Treckt my naer u,
 vvant dit syvaer-eerdich ende sterffelijck li-
 chaem verſwaert mijnen gheest, ende dese
 aerdsche wooninghe verdruckt mijne ghe-
 dachtenisse, ende houdt die inder aerden
 begraeven.

Bernar.
 fer. 2. in
 Cant.

Daerom is't noodich hoe dat ick worde
 ghetrocken / om dies-wille / dat het vier van
 utwe liefde een weynich in ons vergaen is /
 noch wy en konnen / nits den windt daer in
 is sittende / soo dapperlijck niet gheloopten /
 ghelijck wy wel deden ghisteren ende eer-
 gisteren : maer wy sullen loopen / soo wanneer
 ghy aen ons sult ghegunt hebben utwe salich-
 maeckende blijdschap : ende soo wanneer den
 glans utwer ghenaele wat beter sal beghin-
 nen door te schijnen / soo wanneer de sonne
 der gherechticheydt van her' door-hit zijnde /
 sal hebben door-dronghen de wolcken deser
 bekozinghen / die't nu ter tijdt allegaeder be-
 decken / ende ons hier houden in duysternisse /
 daer naer de locht wat schoonder opklaeren-
 de / die salven sullen beghinnen te smilten / die
 wel-riekende olien sullen beginnen te druy-
 pen / ende te gheben hunne geuren. Als dan
 sullen vvy loopen, wy sullen loopen in den
 geur ; want als dan sal de strammicheydt
 van

van onse leden / ende de luyicheydt die nu te-
 ghenwoordich is / verdreben worden / ende
 de viericheydt sal van her' oock worden ont-
 steken / noch het en sal niet meer van noode
 zyn te worden ghetrocken ; want wesende
 berweckt door uwe geuren / sullen wy van
 selver tot u komen ghelooopen. Maer nu /
 terwylent ick naer het selve ben twenschende /
 Treckt my naer u, niet dat ick my selven
 sal willen bestaen te loopen alleene / al is't
 schoon dat ick't soo ghebeden hebbe : maer
 noch veel andere maeghdekens sullen met
 my loopen. Wy sullen ghelijckelijck te sae-
 men loopen / ick in den geur van uvve salven,
 sy-lieden berweckt door mijn booz-betwijg
 ende vermaeninghe / ende soo doende / sullen
 wy ghelijcker-handt allegaeder loopen in den
 geur van uvve salven,

Wy sullen loopen / wy sullen loopen :
 maer den geur van uvve salven, ende niet
 het betrouwen op onse verdiensten sal we-
 sen de oorzaecke ende de macht om te vol-
 brenghen. Ons booznemen en is tot dit
 loopen niet te ghebruycken eenich ghewelt :
 maer wel de menichbuldicheydt uwer ghe-
 naeden ; want alsoo wel als wy ghelooopen
 hebben / ende dat wy u met alle blyticheydt
 zyn naerghebolghyt / wy en hebben dat onsz
 eyghen

eyghen selven niet toegheschreuen; maer wel de ghenaeede ende bermherticheydt van Godt almachtich. Soo dan / dat dese ghenaeede ende bermherticheydt wederomme ober ons komme / ende wy sullen loopen als bozen. Ghy loopt / ô Heere / ghe-lijcker-wijs eenen reuse / de sterckte noch de dapperheuydt en zijn u niet ontbreckende / noch ghy en behoeft van niemandt te zijn gheholpen: maer wy-lieden die swack ende kranck zijn / indien u salven ende den geur utwer soeticheydt ons niet en trecke / 't is verre van daer dat wy souden konnē loopen / jae den minsten boet verstellen. Ghy dan ô Heere zijt die / die den Vaeder ghesaelft heeft boven uyve andere mede-ghesellen met de olie der blijdschap, loopt door de kracht van desesalvinghe / maer soo wy bepooghen te loopen / 't is van noode dat 't selve gheschiede op uwen geur: ghy loopt in den overbloedt utwer ghenaeede / ende wy op den geur van de selve.

Abfolo
Abbas
serm. 1.
de an-
nunt.
Virg qui
est 10.

Desen geur is boven al nootsaeckelijck / als heylende de krancke menschen / versterckende die daer arbeuden / ende behoudende de ghesondtheuydt der volmaeckte / bemerckt ghy niet dat den acker deser wereldt van dese geuren gheheel vol is? als ghy

ghy daer eenighe kloeck siet in gherechticheydt / eenighe andere brandende van liefde / eenighe andere vlijtigh tot ghehoorsaemheydt / andere besproeyt met traenen / ende hun selben mildelijck uyt-reuckende tot achmoessen ? Van desen geur staet gheschreven : Treckt my naer u in den geur van uyver salven. Ende op eene andere plaetse : Siet den geur van mijnen Soone is ghelijck den geur van eenen vruchtbaeren acker, die den Heere heeft gheseghent.

Noch wy en loopen niet ghelijckerhandt in den geur van alle salven ; maer ghy siet eenige loopen met meerderen yver om te leeren de wijsheydt / eenighe andere op het betrouwen der verghiffnisse zijn meer gheneghen tot de boetbeerdicheydt / eenighe andere ghedreven door het leven Christi / worden gheroepen tot de oeffeninghe sijner deughden / eenighe andere worden verweckt tot de godtbyzuchticheydt (die in hunne sielen onsteeken wordt) door het overdencken van sijn Lijden. De ghene / ghesonden van wegghen de Pharisseen / liepen in den geur der wijsheyt / mits dat sy seyden / wederom gekeert zijnde : Noyt mensche en heeft soo vvel gesproken. Den H. Nicodemus liep in desen selven geur als hy by

nachte

Bernar.
serm. 270
in Cant.

nachte quam by den Heere / ghetrocken dooz
 het licht sijner wijsheydt. Maria Magdale-
 na liep in den geur der gherechticheydt / als
 aen haer veel sonden vvierden vergheven',
 om dat sy seer veel hadde lief ghehadt. Den
 openbaeren sondaer liep insghelijcks / den
 welcken / hebbende verkregghen vergiffnisse
 sijner sonden / is afghekomen gherechtveer-
 dight, dooz de betuyghenisse der rechtbeerdic-
 heydt selver. Sinte Peeter heeft oock ghe-
 loopen / die ghevallen zynde / heeft bitter-
 lijck gheschreyt. Daud bekennende sijne
 faute / heeft verdient te hooren dese woorden :
 Den Heere heeft u verdraeghen van uvve
 sonden. Den H. Paulus betuyght dat hy
 selver was loopende in den geur van heylig-
 heydt / als hy hem nergheens in en verhoor-
 veerdicht / ten zy in te wesen een naervolgher
 Christi Ies v, Alle die andere liepen insghe-
 lijcks in desen geur / die daer metter waer-
 heydt waeren segghende : Siet vvy hebbent
 al verlaeren, ende vvy zijn u ghevolght.
 Oberstaet nu met eenen de Martelaers / dese
 zijn / die oock hebben gheloopt in den geur
 van het Lijden Christi. Kenmerckt dan /
 hoe dat u als nu die vier soorten van salvin-
 ghen worden voor-ghestelt. Ten eersten /
 van de wijsheydt / ten tweeden / van de ghe-
 rechticheydt / ten derden van de heyligh-
 kinghe /

kinghe / ten vierden van de verlossinghe.

Ghedooght dan ô mijnen Heere / mijnen August.
medit.
cap. 35.
Godt hoe dat ick u lief hebbe / ende dat ick
 uwer liefde my ontleede van het pack der
 vleeschelijcker wellusten ende aerdsche be-
 gheerlijckheden. Maectt my quijt dat swaer-
 toeghende pack / nergkens toe dienende / dan
 om te verhinderen mijne siele / hoe dat ick
 sonder beletsel u naer-loopende in den geur
 van utwe salben / u hebbende vooz leyds-man /
 hoe eer hoe liever mach gheraecten tot het
 ghesichte van utwe schoonighejdt / om mijne
 ooghen volkomelijck te versaedden / ende vooz
 eentwich die te besitten.

Heere / ick bidde u hert-grondelijck / dat Ibid.
 utwe soete ende lieffelijcke geuren moghen rij-
 sen tot op mijne siele / ende dat utwe heylighe
 volmaecte liefde / veel soeter dan den
 heunigh / bloeyende magh ghenaecken mijn
 herte / van het welcke ick aen u nu teghen-
 voorzdelijck doe een offerande.

Treect my naer u / maer treect my ont August.
medit.
cap. 37.
 looghe / op dat ick u volghe / ende loope in
 den geur van utwe salben / dat ick loope son-
 der ophouden / u hebbende vooz leyds-man /
 ende vooz vooz-looper.

G'lb.in
Cant.
hom. 15.

Want de liefde is eene stercke koorde / de
liefde treckt seer naer / soo veel woordkens
soo veel stricksken / sy treckt met de woor-
den / ende sy doet haer volghen / haere ban-
den zijn die aldermeest binden / ende die al-
derbest iet sijn naer-treckende.

Quis

*Quis mihi det te fratrem meum, sugentem ubera
matris meae, ut inueniam te foris et deosculer
te. et iam me nemo despiciat! Cantic. 6. — 24.*

XXIV.

Quis mihi dat te fratrem meum fugentem
 vbera matris meæ, vt inueniam te foris,
 & deosculer te, & iam nemo me despi-
 ciat! *Cant. 8.*

*V*ie sal my u gheven voor mijnen Broeder,
 suyghende de borsten van mijne moeder, op
 dat ick u buyten vinde ende u kusse, ende dat
 my nu niemandt en verachte! *Cant. 8.*

Wie sou den Boom dan konnen vinden,
 En soo verheffen ons gheslacht,
 Dat ghy mijn Broerken vvierdt gheacht?
 Neen, soo my dunckt, ten kan niet binden:
 VWant hoogher ick my niet en maeck,
 Dan achter-volghens onsen staeck:

En al is't dat mijn Vaer en Moeder,
 Maer zijn bekennt voor stille lien,
 Die al dusdaene prachten vliest:
 Noch vvensch' ick u voor mijnen broeder,
 Niet als een Jongh-man net ghebaert:
 Maer als een kindt noch niet verjaert.

'T vvelck vriendelijck daer laegh ghedreven
 Vast aen mijns moeders vvitte borst,

Om te verflaene fijnen dorst,
 En daeghelijcks daer faet verheven
 Op haeren aenghenaemen schoot,
 Als ick, eer dat ick vvas soo groot.

Och! off ick u in deser voeghen
 Voor mijn kleyn broerken hier aensaegh,
 'T vvaer grootelijcks tot mijn behaegh!
 Dus, bidd' ick u, laet u vernoeghen
 Te vvonden als een lieve vvicht
 Dat t'onsent in de vvieghe light!

Want soo men fiet, de kleyne kinders
 Sijn lieffelijcker van bedrijf,
 Dan d'oude lieden kout en stijf,
 Die daer af zijn gheen ondervvinders:
 Den Ouderdom baert sijne deughdt.
 Soo doet de kindtsheydt haere vreughdt.

Ter deser oorfaeck vvordt gheschildert
 In de ghedaente van een kindt
Cupido die't al overvvint:
 Want hy is vvoeft, en heel vervvildert,
 En allegaeder sijn bestel
 Schijnt malligheydt en kinder-spel.

Dat ick u dan een kindt oock vvensche,
 De reden en is anders gheen
 Dan om met u te zijn ghemeen.
 Ké nu, mijn lief, vvordt dan een mensche,

Op dat ick soo nacht ende dagh
Ontrent u vviiegshken sitten magh?

Maer als ick u dan moeste draeghen,
Wanneer ghy haddet suyghens-noot
Totaen mijns moerkens boesem bloot;
Hoe soude my dan dat behaeghen,
Als ick soo sonder ongherief
Quaem aengheslopen met mijn lief?

Komaen mijn Hertjen, vvilt her-leven
Op dat ick u somvvijlen kus
En aen u vviiegshken sitt' aldus;
Het susterken mach 't broerken gheven
Soo menich soentjen alst haer lust
Daer in dat elck moet zijn gherust.

En off het oock noch iemandt saeghe
Kleyn soude vvesen het verlangh
Iae al off ick heel uren langh
Vast teghen uvve lipkens laeghe;
Soo soude dat ghereckebeck
Noch vvesen vry van alle gheck.

Há! mocht ick eens my soo beroemen,
Dat ghy mijn jonghste broerken vvaert
Het vvaere my een hemel-vaert!
Ké laet u dan mijn broerken noemen!
Ick biddet u met al oodtmoedt
Dat ghy my dese vriendtschap doet!

Ké mijn Hert-soet, vvoudt ghy dit schicken
 'Ken sou van blijdschap niet bevroen
 Hoe dat ick u dat sou vergoen!
 Men sou my dickx by u beklicken
 En by u vvieghsken vinden staen
 Om mijne lustjens te versaen.

Ick soude daer naer mijn vermoghen
 VVie dattet vvaere lief oft leet,
 Zijn t'uvven dienst altijdt bereet
 En soo vvanneer ghy hadt ghesoghen
 Soud' ick u met een soet ghevley
 Her-locken in mijn arrems bey.

En soo mijn moeder dan oock vvoude
 Dat ick u droeghe naer de locht,
 Het vvaer een speelken dat ick socht
 Off dat ick u vast vvieghen soude,
 Ick soudet doen al vvierd' ick moe
 Tot dat uvv' ooghskens vielen toe.

Iae selver ooc ick sou benijden
 Dats' aen u vvieghsken met ghenaeck
 Den minsten vingher maer en staeck,
 Al mijnen druck steld' ick bezijden
 Soo ick mocht hebben in bevvaer
 Mijn alderlieffste vveder-paer.

Maer oft ick u soo mochte vvaecken
 En by u dus alleene zijn ;

'K sou propelijck van u aenschijn.

Al om mijn hertjen te vermaecken
Den snuttel doeck dickx nemen af,
Die my mijn Moeder voor u gaf?

U mondeken sou daer ontfanghen
Och lieveken den vollen vloedt
Van millionen kuskens soet.

Mijn slincker hand soud' u omvanghen
En aen u halsken zijn ghekleest
Om die te gheven alder-best.

Ick soude vveten die te stelen
En Lieveken in uven slaep
Naem' ick daer van den vollen raep.
Ké laeter u dan niet vervelen?
Kleyn smulleken die nu ter tijdt
Mijn soete lieve broerken zijt?

En sooghy sult vva touders vvesen,
Alsdan, ô kleynen nachtegal,
Sal ick u leeren onse tael,
En als het past mijn uytghelesen.
Sal u de vvoorden segghen voor
Om bath daermé te raecken door.

Daernaer te groot om zijn ghedreghen,
En dat ick sie dat gh' u gheneert
Te reyden op een houten peerdt;
Dan sal ick u vvat houden teghen

En sien off uvve voetjens net
 Van passe vvorden neer-gheset.

En off het schoon noch al gheviele
 Dat ghy een steentjen erghens vondt ;
 Ten sou niet schaen, als ick terstondt
 U dan van achter teghen-hiele ;
 En dat ick u soo liepe by,
 Om sacht te vallen teghen my.

Dit saegh' ick liefste vvel soo gheren
 Als u gheen hinder toe en quaem':
 VVant soo ick u van d'aerde naem',
 Ick sou ten minsten dan begheeren
 O broerken lief op alsoo schoon
 V mondeken tot mijnen loon.

Quis mihi dat te fratrem meum, surgentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te, & iam nemo me despiciat! *Cant. 8.*

*V*ie sal my u gheven voor mijnen Broeder, suyghende de borsten van myne moeder, op dat ick u buyten vinde, ende u kusse, ende dat my nu niemandt en verachte! *Cant. 8.*

AEnmerckt hier een vromde nieuwoic-
 heydt! Wat Wytster heeft opt ghe-
 wenscht / dat sy dien sy lief heeft / soude ghe-
 dijen een kleyn kindt ende haeren broeder / om
 soo verandert zijnde / te moghen suyghen de
 borsten van haere moeder!

S. Tho.
 in c. 8.
 Cant.

Dit is dan eene verborghentheydt / ende
 de vojs der voorzheleden rechtbeerdighe /
 die wenschten / dat den Salighmaecker des
 wereldts / hunnen Heere (welcken sy vaste-
 lijck gheloofden in sijne Godtheydt een te we-
 sen met den Daeder / ende den H. Gheest / en-
 de dien sy oock de selfste eere waeren toebie-
 dende) hen soude laeten aenschouten ghe-
 lijckformigh de menschen / ende in mensche-
 lijcke ghedaente. Desen beminden was wel
 inwendich; Want inden beghinne was het

Beda c. 7
 in Cant.

woordt, ende het woordt was by Godt; ende Godt vvas het vvoordt: maer op dat hy oock uytwendich soude worden ghebonden. Het vvoordt is vleesch ghevonden, ende heeft ghevvoont in ons. Want de Patriarchen ende de Propheten hebben den Heere wel ghesien / maer dat gheschiedde inwendelijck / dat is te segghen / in de aendachticheydt des gheests / ende niet door het ghesichte des vleeschs. Sy hebben hem ghesien: maer het was in een afbeeldinghe / ende in ghedaente van enckelijcke substantie / ende aengaende sijne ghestaltenisse / oft sijne oprechte wesentheydt en hebben sy niet machtich gheweest te aenschouwen. Eydelijck den Wet draegher selve die werddich was te hooren; Ick sal u thoonen alle goet, heeft oock gheloozt dese woorden: Ghy en sult mijn aenschijn niet konnen aenschouwen, vvant gheenen mensche en soude dat konnen aenschouwen ende daer naer leven. O ghelukkighe die onderlinghe moghen segghen: VVy hebben ghevonden den Messias, die gheseydt vwordt Christus. Want dit is sijn aenschijn / dit is sijnen kus / dit is den vriendelijcken schinck van sijnen mondt / ende den handel van sijne onderlinghe t'saemen-sprake.

Mich.
Gisler.
cap. 8. in
Cant.
expof 3.

Maer de Godtbychtighe siele geeft door dese woorden ghenoech te kennen haere uytterste begheerte / met de welcke sy ter dier

oorzaecke wenschte vriendelijck met Godt te
 worden vereenicht / op dat sy niet alleen in=
 wendelijck door de acndachticheyt / maer wel
 uytwendelijck ten by-sijne van haere vrien=
 den / in dit menschelijck leven haeren alder=
 liefsten soude moghen aenschouwen / ende
 stichten gheheel de wereldt door het vooz-be=
 wijs haerder ghetrouwicheydt / sonder oyt te
 vzaeghen naer den spot oft de galsereyen der
 wereldtlijcker menschen : want het is soo
 veel als oft sy seyde : O mijnen Godt / oft wy
 doock t'saemen waeren ghebonden in soodaer=
 nen strick der liefde / ghelijckerwijs van suster
 ende van broeder ! och oft ick u beminde ghe=
 lijck mijn jonghste broerken / suyghende de
 borsten van mijne moeder ! op dat ick u in't
 openbaer / inde teghenwoordicheydt van alle
 mijne andere broeders vermochte te kussen
 met eenen kus der liefde ; noch dat ick my
 niet en schaemde vooz een ieghelijck u te belij=
 den / ende door ghebeden ende goede wercken
 alle dienstbaerheyt te betoonen ! Wie sal my
 gheben dat gheluck van u voort-aen niet
 meer te breefen als eenen jaloursen Godt / als
 eenen Heere der heuz-krachten / schietende den
 donder ende den blixem daer af ghy u selver
 zijt dienende om my te gheben een achter=
 dencken van u niet te verbolghen / maer dat
 ick u beminne als mijnen eyghen broeder / en=
 de sulck eenen broeder die door sijne kindtsche

soeticheddt niemandt en wilt verbaert maec-
ken / maer wel tot sijner liefde wilt trecken al-
le die herten hoe versteent dat die souden mo-
ghen wesen.

D.Tho.
in cap. 8
Cant.

Ghy die nu rust in den schoot van utwen
Vaeder / wie sal nu maecken dat ghy wort
een mensche? wie sal u met ons nu maecken
ghedeeligh? ende u bindende onder de ghe-
meynschap der menschen / dat ghy meught
worden ghenoemt mijnen broeder? op dat
ick u in ghedaente van een mensche mach be-
sichtigen / ende u kussen, dat is / dat ick mach
opentlijck aensien dien ick nu teghentwoor-
dich door het gheloobe ben vast-houdende!

Gisl. in
c. 8. Car.
expof 3.

Wanneer ghy groot ende verheben waert /
soo en hadt ghy mijn goet niet van noode;
och oft my nu dit gheluck oock toe-quaeme /
dat dijne liefde u verwillighde te wesen mij-
nen broeder / ende dat ghy van eene Maeghet
wierdt ghebozen / ende de borst van doen hadt
om te supghen! door desen middel soude ick
verhopen dat mijne liefde t'u-waerts niet en
soude wesen soo onbillich / ende ick soude kon-
nen hebben het gheluck om alle mijne dienst-
baerheddt gheboeghelijcker aen u te betoo-
nen. Eerstmael hebbe ick u ghesocht ende
niet ghebonden / daer over ick gheklaeght
hebbe / ende al tweenende ghesproken met den
Prophete: Mijn traenen hebben my dagh
ende nacht ghevveest als broodt, om dat

men

men my daeghelijckx seght, vvaer is uvven
Godt? maer nu ter tijdt is't my eene bzeugde
hoozende den Engel segghen tot die Herders:
Ghy-lieden sult dat kindt vinden gheleydt
in een kribbe, soo is oock van mijn hoope u
alhier te binden / ende dat buyten die onbe-
grijpelijske groot-daedicheydt / door de welc-
ke ghy vander eeuwichheyt in u eyghen sel-
ben waert schuyplende. Ick socht u op deser
aerden onder de menschen: Ick hebbe ghe-
socht in het beddeken van mijne siele die
mijne siele bemint, ick hebbe hem ghesocht
ende niet ghevonden. Ick ven opghestaen /
ende hebbe t'allen kanten doorzwevelt de stadt
van dese teghentwoozdighe werelddt / door de
vvijsken ende door de straeten der menschen
hebbe ick u ghesocht ende niet ghevonden.
Maer nu metter daedt verkeerende onder de
menschen / ende hangende tusschen de bozst-
jens van eene Maaghet onser beyder moeder /
is't by aldien dat ick u vinde / daer en sal
geen teghenthouden meer wesen / ick sal u
ombanghen ende duysent werv kussen sonder
dat ick van iemandt ter werelddt sal woorden
berispt / oft begrepen: maer ick sal bziende-
lijck met u woorden bereenicht / ende niemant
en sal my berachten / om dies wille dat ick ee-
re dien ick niet en kenne / om dat ick kusse
dien ick niet en sie / om dat ick aenbidde die
ons weyghert te herhoozen / om dat ick offer
mijnens

mijnen dienst voor eenen Heere / die niet en ghedooght hoe dat men hem by kome! Waerachtelijck u kussende in den eersten aenvangh uwer ontfanghenisse : uvven Godt heeft u ghesaelft met olie van blijdschap voor allen uvve medeghesellen. **D** kussende sal u vereeren als mijnen Broeder / ende belijden mijnen Koningh / soo men leest in de boecken der Koninghen dat Samuel in eenen kus Saul soude hebben vereert / die tot Koningh verkozen ende ghesalft was. **I**n als sal ick u als Koningh wesen ghehoorzaem / mijne gehoorzaamheydt bebestighende door mijne kussen / die ick op u mondeken sal komen drucken / als eertijds door het teecken van eenen kus van die van Aegypten de ghehoorzaemheydt van gheheel Aegypten-landt door Pharaon aen Ioseph beloofte wierdt / ende dat hy tot hem seyde : Alle het volck sal komen kussen aen uvven mondt.

Bonav.
soliloq.
cap.1.

Ick en wist niet **ô** goedertieren **I E S V**, dat uwe omhelsinghe soo soet was / ende dat u ghenaecken was soo eereelijck / ende u gheselschap soo vriendelijck ende aenghenaeem! want soo ick u maer bemint en hebbe / ben supber ende niet ghebleven / soo ick u ghenaeckt hebbe / ben verheplicht / ende soo ick u hebbe ontfanghen en hebbe den maeghdom niet verlozen. **O** soetsten **I E S V**, uwe omhelsinghe en besootelt niet / maer sy supbert ;
u ghe-

u ghenaecken en bebleekt niet / maer het
 maectt heyligh! **J E S U**, fonteyne vol alle
 soeticheydt / wilt my verghen dat ick't soo
 spaede ghelouft hebbe. Och wat al vreughden
 is't dat men ontfaecht soo saen de sincker
 handt utver wijsheydt ende eeuwigher we-
 tenschap is onder mijn hooft / dat is te seggh-
 ghen / de redene. Ende dat de rechter handt
 van utwe Goddelijcke liefde ende barmhertic-
 heydt my sal omhelsen / dat is den wille. **O**
 my ellendighe / die mijn gheluck noch niet en
 kenne! wat soude my soeter / aenghenaemer
 ende verheughelijcker konnen gebeuen / dan
 te rusten in die armenkens van sulck eenen
 Bruydegom / tusschen de soentjens van sulck-
 ken koningh / en te slaepen by sulckenen be-
 minden! De godt-minnende siele hadde seer
 wel gheproeft dese soeticheydt / als haere wen-
 schen wierden nutghedruickt met dese woord-
 den. Dat hy my kusse met den kus van sij-
 nen monde. Hadde sy dese wellusten niet ge-
 proeft / soo sy gheheel onsteken van liefde / ende
 by nae beswelken was / biddende in het Liedt
 der Liedkens: **V**ie sal my u gheven voor
 mijnen Broeder, suyghende de borsten van
 mijne moeder, op dat ick u buyten vinde,
 ende kusse? **W**ie soude ten vollen konnen
 verhaelen wat al soeticheydt / ende wat al
 Godtruytichheydt dese woorden zijn behel-
 sende? soo sy wel over-leydt zijn / ende ghe-
 smaectt

ghesmaectt dooz een rechtsinnighe siele / ten
 zy dat sy van te bozen in den geest dese twellu-
 sten ghesmaectt heeft ? Maer ô Heere / indien
 dit allegaeder soo soet is aen die ghene die dat
 niet en kennen dan dooz ghedachten / wat
 soeter soeticheydt sullen sy pzoeben die de sel-
 be daedelijck zijn smaectende ! schijnen dese
 saecken soo soet te wesen booz diese lesen / hoe
 troostelijck sullen die zijn booz de ghene die de
 selve sullen booz eeuvelijck be-erven !

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit
anima mea. quæsiui illum et non inueni. Cantic. 5.
25.

XXV.

In lectulo meo per noctes quæsiui
quem diligit anima mea; quæsiui
illum, & non inueni. *Cant. 3.*

In mijn beddeken hebbe ick bynachte ghesocht die mijne siele bemint, ick hebbe hem ghesocht, ende niet ghevonden.
Cant. 3.

NEen, ick en singh' hier anders niet
Dan een soet-eerbaer Bruyloft-liedt,
Den ouden Hymen laet ick vaeren.
Soo't lichaem in een liefde blaect,
VVordt even-eens de siel gheraect:
Maer nimmermeer tot haer besvvaeren.

Het vier dat in een siele brandt
Heeft boven 't lichaem d'overhandt,
Het is om liefden op te bouven.
Een hemel-fackel dat ontsteect,
Noch alsoo licht oock niet en breekt
Als van die't lichaem maer en trouven.

Hoe vreughdich-suyver-soet voorvvaer
Zijn hier de soentjens allegaer,
Hoe vriendelijck is't hier om vvesen!
Een ledekant staet hier bereydt,
Waer alle nacht te ruste leydt
Den Bruydegom sijn uytghelesen,

Maer't lacke dertel *Venus*-kindt
 En heeft alhier gheen ondervvint
 Om konnen broen sijn quaede lusten.
 Het bedd' alhier is onbelmet,
 En vvel soo suyver, en soo net,
 Om *Vesta* selver op te rusten.

Niet dat't daerom ghevult moet zijn
 Met svvaene-pluymen sacht en sijn,
 Off staetelijck oock ligghen proncken:
 Maer't is ghenoech dat't selv' alleen
 Voor tvvec ghelievers is ghemeen,
 Die in een liefde t'saemen voncken.

Hier is het bedde daer de *Vré*
 Ghevvoor is t'houden haere sté,
 Hier is het hoff vol alle vvelde,
 En daer en boven ooc de pleck
 Daer d'alder-tieft houdt sijn vertreck,
 En daer hy oyt soo gheeren spelde!

Op dit hebb' ick (ô soetghedacht!)
 Soo menich urken overbracht
 Met niet een ooghsken toe te luycken,
 En die van oudts mijn herte kent
 Is allen nacht hier oock ghevvent
 Hem neven my te komen duycken.

Op dit ist dat ghelijcke gloet
 VVel soo vervvarremt ons ghemoet,
 Dat vvy van liefde by-nae smachten,
 Als vvy daer vrijen sonder vaeck,
 Met traenen meer als met de spraeck,
 Om dat sy zijn van meerder krachten.

Maer nu en vveet ick vvat bediedt
 VVaerom dat hy van my nu vliedt
 Van my die hem oyt soo beminde!
 VVee my! helaes! het geeft my aen
 Dat hy my is soo haest ontgaen,
 En dat ick hem nu niet en vinde!

Sou sijne liefd' ooc zijn verkeert,
 Off mach hy elders zijn vereert
 Met beter bedd', off vvitter laecken?
 Ey my helas! 't valt my soo suer,
 Dat ick alree soo menigh' uer
 Moet slaepeloos hier sitten vvaecken!

'T vvas nu de midder-nacht ontrent
 Dat *Cynthia* half há door-rent
 Den omme-loop van haere baene,
 Als ick een holle stem vernam
 Die van ontrent de sponde quam
 En sey, u lief soeckt vvech te gaene.

Als ick die hoorde vloogh' ick op
 Met een ghesvymel in den kop,
 En vryvende vast bey mijn ooghen
 Met een verdvvellentheyd ick riep,
 Off hy misschien noch erghens sloop,
 Dat hy hem soud' aen my vertooghen.

Maer vvat ellend', en vvat verdriet,
 VWant ick en hoord' hem nerghens niet
 Off ick tot nu toe há gheroepen.
 Ick nam het licht-vat in mijn handt,
 En merckelijck ick doen bevandt
 Al vvaer dat hy my vvas ontslopen.

Mitsdien soomaeckt' ick groot gherucht
 En riep vvaer mach hy zijn ghevlucht
 Ké beddeken laet my dit vveten !
 Ick socht hem boven en benéen

Ghelijck sy *S. Alexis* déen,
 Met d'ooghen laes ! half uytghekreten ?

Maer ick en vveet vvat al ghevvoel
 Dat ick invvendich nu ghevoel !
 Het beddeken dat mijne leden
 Al avondt-stondt te ruste nam
 Soo vvonder vvel aen my bequam
 Dat my daer lustet in te treden.

Maer laccen nu ist verr' van daer,
 Als ick ghelijck een loot soo svvaer
 Hier lanckx ter aerde ligh' ghestreken ?
 'K en ben niet machtich mijn ghesicht
 Eenst'heffen naer het hemel-sticht,
 Off mijn ghebedt meer uyt te spreken !

'K verdvvijne siet van dagh te dagh
 En't ghen' ick eertijds gheeren sagh
 Is my nu perssingh' ende pijné.
 Och als ick leefd' in volle spoet
 Mijn beddeken docht my soo soet
 En heughdelijck om op te zijne.

Alsdoen als eenen Krygher staut
 (Die't meesten deel heeft in de kaut)
 VVenscht' ick mijn lijf te mogen vvaeghen
 Of mijnen hals te gheven bloot,
 En t'onderstaen een edel doot
 Om lofen eer van hier te draeghen.

Alfdoen *S. Apolloni* vier

Scheen my maer eenen Eglentier
 Off eenen struyck vol schoone bloemen;
 En *Catharina* met heur vviel
 Soo slechtelijck my inne-viel
 Da'ckt' eenen top vvel derfde noemen.

Alfdoen *S. Agatha* my schéen
 Met bey heur boefems af geefnéen
 In goude ketens te ghelincken.
 Den *Stier* van die *Blandina* schoon
 Die haer aendede duysent dōon
 Kost my een lam oock maer ghedincken.

En alle de bloedt-storterij
 Die d'Heylighen tot allen tij
 Standtvastelijck hier onder-stonden,
 Docht my te vvesen kinder-spel,
 Als ick ghemackelijck en vvel
 In mijne doeckskens lagh ghevonden.

Maer dit ghevoelen my ontgonck
 Met dat de liefste my ontspronck,
 Ghelijck een ysick doen verkilde.
 Soo vvord'et roosken dat daer vvaft
 Met eenen nevel haest verpast
 Dat *Zephyrus* op-queecken vvilde.

Soo vvordt de keerffe die daer laeyt
 Seer lichtelijck oock uyt-ghevvaeyt.
 Met dat sy vat hoe kleyne vvinden.
 O Bruydegom vvaer ben ick brocht
 Om dat ick u op't bedde socht
 Die aen het Cruyce vvaert te vinden!

Mijn beddeken lagh binnen huys
 En'tuuv', ô Lief, recht op het Cruys
 Daer hadd' ick u gaen moeten soecken:
 VVant daer is't dat ghy liever vvoont,
 En lieffelijcker u vertoont
 Dan off ghy laeght in schoone doecken.

In lectulo meo per noctes quæsiui
 quem diligit anima mea : quæsiui
 illum, & non inueni. *Cant. 3.*

*In mijn beddeken hebbe ick by nachte ge-
 socht die mijne siele bemint : ick hebbe
 hem ghesocht, ende niet ghevonden.
 Cant. 3.*

Bernar.
 ferm. 75
 in Cant.

DEn Bruydegom en is niet ghekeert op
 den roep/ noch op de begheerte van sijne
 beminde / die hem wederomme riep. Waer-
 om dit? om meer te doen onsteken haere be-
 geerte/ ende om verskerder te wesen in de lief-
 de/ ende om haer selven in alle desen lieffelijc-
 ken handel meer ende meer te oeffenen.
 Waerachtelijck 't en is dan maer eene ghe-
 beynstheyd/ ende gheene verachtinghe/ noch
 anders en isser niet / dan dat hy die niet en is
 wederom ghekeert/ gheroepen zijnde / hem
 sal laeten binden / soo saen men hem sal neer-
 stelijck ghesocht hebben/ achtervolghende dese
 woort

woorden : Alle die soeckt die vindt . **Sy** soeckt hem eerstmael op haer beddeken : maer sy en is hem gheensins bindende / noch oock dit soecken en is niet van eenen nacht alleene naedemael dat sy selver is segghende : Ick hebbe hem ghesocht gheduerende de nachten.

Wy lesen in den 76. Psalm / dat geduerende den nacht eene Godt-minnende siele Godt ghesocht hadde / ende dit niet alleene met beyde de handen : maer oock met de stemme / ende dat haer soecken niet en was te vergheefs ; want sy selver door haere woorden in't openbaer ghetuyghde het goedt dat haer hier door was aenghekomen / 't welck sy oock wilde dat gheheel de wereldd soude weten . Ick hebbe, seght sy / in den dagh mijnder droefheydt beyde mijne handen uytghestreckt , op dat ick Godt soude vinden , gheduerende de nacht , ende ick en ben niet gevveest bedrogen : **Maer** in deser manieren als sy seght : gheduerende den nacht hebbe ick hem ghesocht op het beddeken , de heylighe siele ghetuyghde dat sy haeren Heere ghesocht heeft by nachte / dat is te segghen / seer dickmaels / ende te weten in veel verscheyden nachten / ende dat sy naer langhe soekinghen hem niet en heeft konnen betraepen .

Wat heeft dit te bedieden / dat hy ghesocht zijnde niet en is te vinden ? nochtans hoe

Gisler.
in Cant.
c. 3. ex-
posit. 3.

Bernar.
serm. 78
in Cant.

neerstelijck hy alomme ghesocht woꝝdt / ende dat hy selver is segghende : Soeckt, ende ghylieden sult vinden, ende die soeckt die vindt. Hoe sullen dan die Schryfturen verbult woꝝden ? want de ghene die hier nu tegenwoꝝdich is soeckende / en is noch uyt het ghetal van die ongheluckighe niet / tot de welcke hy eens seyde : Ghylieden sult my soecken, ende niet vinden.

Gisl. in
c. 3. Cāt.
expof. 3.

In het ghesagh deser veranderinghe was ick eerstmael verſtelt / want mijnen gheest en kost hem niet laeten voꝝſtaen / dat desen Bruydegom hadde eenighe redene om sulcke koelicheydt te ghebzuꝝcken / om dieswille dat achtervolghens den ghemeynen sin redelijcker scheen dat Godt hem hadde behooren te laeten binden / ende hem soo langhe niet doof te beyſen op die klaeghelijcke ſtemme van die siele / die door de liefde soo was onſteken / ende principaelijck door sulck eene liefde als daer toeſtondt van sulck eene Bruydt tot dusdaenen Bruydegom.

Nochtans soo ick wat dieper hebbe doorgrondt de woꝝrdkens van alle beyde dese sie-
len / soo hebbe ick lichtelijck begrepen de redenen haerder verſcheydentheydt. Ick hebbe doek kunnen verſtaen ter wat oꝝſaecke dat die siele / ſprekende in den Psalm / Godt heeft moghen binden / ende niet dese Bruydt. De reden is om dies wille / dat sy / hoe wel sy haer-
ten

ren Zyuddegom hadde ghesocht metter handen / ende metter stemme / den selven hadde ghesocht op haer beddeken / daer de ruste was ende den bollen vrede. Sy hadde hem schoon te soecken / ende metter handen naer hem te tasten; want verre was't van daer dat sy hem soude binden daer hy niet en was. Maer dese andere socht hem te midden der droefheydt / van de welcke sy tot hem was roepende om hulpe ende bystandt / die oock gheeft voor antwoorde : Van vvat hoedaene droefheydt dat sy my sullen aenroepen, ick sal hun verhooren. Soo en heeft sy hem alleene niet sonder grooten arbejdt ghevonden; maer aen-reeft om macht te doen gheben die woorden die hy hadde ghesproken : Ick ben met hem in pijn ende in droefheydt, ende daerom vervolghyt sy hem op dat sy sijne belofte soude maer houden / ende sy seght : Ick hebbe Godt ghesocht in den dag der droefheydt, ick hebbe hem ghesocht met mijne handen ende mijne stemme, ende in het minste en ben ick niet bedroghen.

Leert dan datter zijn dzy oorsaecken / die somtijds overkomen ende bedrieghen de verwachtinghe der ghene die soecken / te weten / soo wanneer men niet en soeckt als't tijdt ende stondt is / noch soo men behoort / noch op die plaetse daer men behoorde te soeckē. Want is't by aldien dat alle tijdt bequaem waere

Bernar.
fema 75
in Cant.

om te soecken: waerom heeft den Prophete gheseydt? Soeckt teruyent men kan vinden. Soo is't van noode achtervolgens den sin van dese woorden / datter eenen tijdt is die onbequaem is om te binden / ende datter oock eene oorsaecke is dat den Brudegom niet en soude worden ghebonden van weghen die hem zijn soeckende / soo sy dat buyten tijde zijn doende. Maer dit en verhindert gheensins dese Bruidt die hem ter bequaemer ure is versoekende / ende oock aenroepende; noch oock om die tweede redene / naedemael sy hem niet flantvohertelijck en soeckt / maer wel met eene vierighe begheerte / sonder ophouden / goedts moets / ende oock oprechtelijck meynende. Nu en staet ons anders niet te weten / oft wel het derde beletsel hem oock soude konnen beteghenen / te weten / dat sy hem soeckt daer sy hem niet en behoorde te soecken. Op mijn beddeken hebbe ick gheduerende de nachten ghesocht den ghenen die mijne siele lief heeft. Sullen wy segghen dat wy niet en behoorden te segghen / beddeken, maer wel bedde, ende aldaer hem te soecken? Jae voortwien gheheel dese wereldt te enghen en te kleyn is? maer ick weet dat dit woordt beddeken hem oock is ghenoeghende / mits ick hem soo kleyn ende als een kindt ghekent hebbe. Oft en soude dit beddeken niet wel beteekenen sijn kribbeken / oft wel den schoot van sijne

moeder? want aengaende den schoot van sijnen hooghden Vaeder en is gheen beddeken/maer wel een groot bedde; van't welcke hy spreekt tot sijnen Sone: Ick hebbe voor den dagheraet u voortghebrocht uyt mijnen schoot. Hoe wel dat men misschien desen schoot gheen bedde noemen en mach: maer wel eenen thron / ende eene plaetse die meer bequaem is van om van daer ober al te heerschen/dan te ligghe. Maer om alle twijffelinghen te ontgaen / soo is't dat dese Bruyde te kennen gheeft op wat bedde dat sy hem was soeckende/ te weten/ op haer eyghen / ende niet op eens anders? Maer arme verdoolde wat wilt ghy daer soecken? meynt ghy te binden in u goet die langhen tijdt te bozen naer het sijne was vertroocken? Weet ghy niet hoe den sone des menschen is gheklommen daer hy te bozen ghetweest heeft? Als nu heeft hy verlaten het graf om te trecken naer den hemel / ende soeckt ghy hem noch ter tijdt op u beddeken? Hy is opghestaen, hy en is hier niet, Doorwaer ghy komt te spaede. Wat! soeckt ghy den stercken op een kleyn beddeken? soeckt ghy hem in eenen stal / als oft hy laeghe onder de beesten? oft als verheven in eenen stoel van volle groot-daedighydt? Neen / neen / hy is ghetrocken in de vernoghentheden des Heeren: Hy heeft hem ghekleedt mer sterckte, ende met schoonichey.

Ende den selven die eens heeft ghelegghen onder eenen graf-steen / is nu gheseten boven de heylkrachten der Enghelen. Onthoudt dan dat hy nu niet meer en is ghelegghen : maer wel hooghe gheseten / ende alle die ghereetschap die ghy maect om hem te doen liggen is onbequaem ende noodeloos. Wel aen om u te onderrechten van de oprechte waerheydt / soo is't / dat hy oft sit om te oordeelen / oft dat hy staet om ons te helpen : Van doen af is dā den Bruydegom te vergheefs ghesocht ghesweest op het beddelken. Maer naedemael dese Bruydt hem nergheens en is bindende / seght sy seer wel : Ick en hebbe niet ghesocht die ick beminne , maer wel die mijne siele beminnt ; ghebende daer door te kennen / dat dese liefde haere siele alleene is aengaende / ende dat haere herts-trecken tot hem-waerts sijn gheheel heyllich / ende gheestelijck. Want soo de siele iet beminnt / oft dat meer is / iet begeert naer den vleesche / dese liefde wordt meer gheacht eene liefde des vleeschs / als van de siele. Doorts seght sy seer wel / dat sy hem ghesocht heeft gheduerende de nachten ; want het en past niet quaelijck indien men seght / dat de ghene die ievers om in pijn sijn / als iet verloren hebbende / dat dit ongheluck hun meer verhindert by nachte / als by daeghe / ende doe dat die sulcke die iet sijn soeckende / meer schijnen te soecken by nachte / als by klaeren daeghe.

ghe. Wat sal iemandt bestaen te soecken het ghene hy daer daedelijck voor sijne ooghen is siende? Als hem dan desen Bruydegom soo laet soecken / het is by nachte; want waert by daeghe / hy soude komen ten voorschijne / noch oock ten waere gheenen noot hem te soecken. Maer iemandt sal segghen dat dese Bruyt soo blindt oft soo verwaent niet en is van het licht te gaen soecken in de duysterheydt / ende haeren alderlieffsten onder de ghene die hem niet en kennen / noch oock lief en hebben? Neen / te vergheefs tijght men haer op dat sy hem soude soecken gheduerende de nachten / ende dat sy hem van te voren niet en soude gesocht hebben? sy en seght niet / ick soecke hem / Maer ick hebbe gheduerende de nachten gesocht den ghenen die mijne siele lief heeft. Ende den sin is; want soo sy jonck ende kleynne was / en hadde maer verstantd als eene die jongh ende kleynne was / noch en sochte oock de waerachtichheydt daer sy was / herr' ende ghints haer verloopende / ende de deught niet bindende / soo daer staet in den Psalm: Ick hebbe gedoolt ghelijck een schaep 't welck verloren vvas.

Wilt iemandt houden staene dat dese Bruyt hier soude verhaelen alle het ghene aen haer gheschiedt is / terwijlent sy soo hertelijck ende met desen uitersten brandt der liefden Godt haeren beminden was soeckende? men soude

Gisl. in
c. 3. Cāt.
expof. 3.

moe.

moeten segghen dat dit woordt beddeken niet en beteekent alle rustinghe : maer alleene die rustinghe door de welcke die heylige siele is rustende in inwendighen vrede / welcken vrede door den Propheet Isaias ghenoeemt woordt een beddeken / ende slaep-kamer ; want soo hy spreekt van den rechtveerdigen / heeft gheseydt : Dat kome den vrede ende ruste op het bedde van die heeft ghevandelt naer haere belijdinghe.

Gregor. VVy soecken onsen beminden op het beddeken, soo wanneer wy in hoe weynighe ruste van dit teghentwoordich leven versuchten / om te wesen by onsen Verlosser ; want soecken hem by nachte / wat is't anders dan dat onsen gheest in hem is waeckende / nochtans wy schemer-ooghen / noch en zijn niet machtych te sien.

Gisl.in Maer aenmerckt hier noch eene nieuwe swaericheyt / hoe mach het geschieden / dat dese heylighe siele haeren Godt soude ghesocht hebben op alsulck een beddeken / ende niet gebonden ; daer sy nochtans op eene andere plaetse belijdt dat sy op het selve beddeken met den selven ghemackelijck soude willen slaepen ; sy seght : Ick sal op dat selve slaepen ende rusten in vrede. Want ghelijck een ieder is kennelijck / dat de plaetse des Heeren in vrede ghemaect is, Is't by aldien dat Godt dan woont in vrede / ende dat de vresaemighe siele

siele met hem op het beddeken der vrede is rustende; waer toe loochent die Bruyt hem gebonden te hebben/daer hy nu is teghentwoordich? Laet ons in't kort daer op geben antwoorde / ende segghen / hoe dat Godt wel teghentwoordich is / ende dat hy rust in inwendighen vrede / als op sijne eyghene plaetse / niet teghensstaende dies dat hy hem somtijts dooz eene wonderbaere boozsichticheydt is verberghende booz die siele / niet de welcke hy is hebbende eene ghemeyne bedt-stede / laetende de selve haecken / quelen / ende suchten / als haer ontreckende sijne soete ende aengenaeme omhelsinghen.

Want daer zijnder die vermoeyt wiesende dooz gheestelijcke oeffeninghen / ende verkeert in slauwicheydt / ende verlaepen in den gheest / wandelen gheheel droebe in den wegh des Heeren; soo dat de daghen hun langh schijnen / ende vernoyelijck / sy beklagghen hun oock van die langhduerighe nachten / segghende met Job: Als ick hebbe gheslaepen, dan sal ick segghen: wanneer sal ick opstaen? ende daer naer noch eens verwachten den Avondt? Denckt dat sy anders wilt te kennen gheben die daer seght: Mijne siele is slaeperich gheworden door vernoyelijckheydt, versterckt my in uyve vvoorden.

Bernar.
ser. 31. in
Cant.

Gisl. in
cap. 3.
Cant.
expol. 3.

Doorts desen af-keer is ghebeurt ons
dynderhande redene / Ten eersten / op dat
door dese hoe weynighe verbzemttheydt dese
siele in meerdere volmaecktheydt haer sel-
ben soude verboozderen. Ten tweeden / op
dat sijne wederkomste haer soude wesen
aenghenaemer. Ten derden / ghelijcker-
wijs eene pefe / hoe die meer wordt ghe-
spannen / ende haer boozder vanden boghe
is vertreckende / hoe sy niet meerder ghe-
welt / wederom keert ende by komt / ghe-
vende boben dien stercker kracht aen den
schicht die door den boghe wordt uytghe-
sonden: Alsoo gheschiedet oock / want hoe
boozder dat Godt hem schijnt te vertrecken /
daer naer vereenicht hy hem met de selve
door eene meerdere ende een hertelijcker
goedtwillichheydt dan als bozen. Maer in-
dien hy om die redenen te bozen verhaelt /
hem is vertreckende; waerom en laet hy
hem van de selve niet binden die hem soo
neerstelijck ghesocht heeft in die plaetse daer
hy wilt dat men hem soecke? sy seght:
Ick hebbe hem ghesocht, ende niet ghevon-
den, sonder twijffel hy wilde proeben ha-
re volle standtvassticheydt / ende weten /
waer sijne Byzuydt henen wilde / soo sy som-
tijts uyt het beddeken van inwendighen vze-
de was rijfende.

Soo dan den Bruydegom ghesocht wende / verberghyt hem / op dat hy ghebonden zijnde / met meerderen yber soude ghesocht worden : ende de soeckende Bruydt wordt uyt-ghestelt / ende sy en is hem niet machtich te binden / op dat sy door haere traegheyt behendigher ghetworden zijnde / soude binden / ende daer naer beter behouden het ghene sy soo langhen tijdt hadde ghesocht.

Greg.
lib. 5.
moral.
cap. 4.

Maer Heere zijt ghy hier niet teghentwoordich? waer is't dat ick u sal binden in uwewesentheydt? Indien ghy zijt over-al / waerom en wordt my niet toe-ghelaeten uweteghentwoordicheydt te aenschouwen? maer seker ghy betwoont een on-aengheraeckelijck licht. Ende waer is dat on-aengheraeckelijck licht / ende hoe sal ick tot het selve gheraecken? oft wie sal my tot dat selve gheleyden / op dat ick u in het selve vermach te besichtighen? uwen dienaer wenscht te komen tot u / maer men kan tot uwe woon-stede niet gheraecken. Hy wenscht u te binden / ende hy weet niet waer ghy zijt. Ick bidde u ô Heere / leert my u soecken / ende ber- toont u aen die u is soeckende : Want ick en kan u niet soecken / ten zy dat ghy my wijst de plaetse / noch ick en kan u niet binden / ten zy / dat ghy u selven aen my ber- toont.

Anselm.
in pro-
tolog.
cap. 1.

324 GODDELYCKE VVENSCHEN
toont : dat ick u soecke al wenschende / ende
u wensche al soeckende / ende lief-hebbende u
binde / ende u bindende eeuvelijck lief
hebbe.

*Surgam et circuibo ciuitatem; per vicos et pla-
teas quæram quem diligit anima mea: quæsiui
illum et non inueni. Cantic. 3. 26.*

XXVI.

Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos
& plateas, quæram quem diligit anima
mea: quæsiui illum, & non inueni.

Cant. 3.

*Ick sal op-staen ende de stadt rondtomme gaen:
langhst de vuycken ende de straeten sal ick
soecken die mijne siele bemint, ick hebbe hem
gbesocht ende niet ghevonden. Cant. 3.*

N Een/neen/ick wil aen elck mijn faute gaen verkonden/
Hadd' ick u wel ghesocht/ ô lief/ ick hadd' u bonden.
Ick meynde booz ghewis dat gh'op mijn bedde laeght/
Maer soo ick nu beseff ten heeft u niet behaeght.

Wat wil ick dan begaen? soudt wederom my lusten
Op 't selbe/ soo ick placht/ t'herfacken mijne rusten!
Aeen / Liefste sonder u en hebb' ick gheenen baeck/
Ghy zijt toch mijnen troost/ en alle mijn vermaeck.

Al hoor'd' ick al 't gheruyt/ en 't bzeughdich tiere-lieren
Der dieckens die de locht met bleughelen booz swieren.
Al hoor'd' ick neben my een beecksken dat daer ruyfcht
Off eenighe fonteyn hoe soetelijck sy pzyfcht.

Al hoor'd' ick al het spel der neghen sangh goddinnen/
Soo en sou noch de Slaep mijn ooghen niet berwinnen /
Iae off hy sijne roe quaem strycken ober my /
En alle synen heul verquackelen daer by-

Een oogh' en hebb' ick/ siet / ter nauwer noot gheloken/
Off sy wordt wederom van stonden opghebzoken.
De nachten och helaes! die schijnen my soo langh/
Off elcken hadd' alleen thien nachten in bedwangh!

En off ick wacker ben : soo schijn ick noch te droomen
 Te midden een ghekrstel van eyffschelijcke schroomen
 Daer toe dan om den slaep soo menich-mael ghepepft
 Als hy my niet en soeckt / en dat hy van my deyst :

Ick wille my gaen kleen/ en lichtelijck opsteken/
 En loopen achter hem die my is afghelucken/
 Die nu ken weet waerom dooz my nu maect den dief/
 Daer dat ick hem opt had soo hertelijcken lief !

Ick wille naer de stadt van sonden aen gaen kijcken /
 En neerstelijck bespien door allegaer de wijcken/
 Ick wil soo verre gaen tot dat ick sie de pleck
 Daer hy meest alle nacht komt houden sijn vertreck.

Ghelijck als Ceres eens al rasende ghinck dolen/
 Soo Pluto met ghelwelt heur dochter had gestolen/
 En onbestumigh liep dooz heel en 't gansche landt
 Met traenen in 't ghesicht / en sackels in de handt.

Ghelijck oock Magdalis in traenen wierdt ontbonden
 Als sy des Heeren graf heel ydel heeft ghebonden/
 Doo dat sy here' en ghints al kerremende liep
 En van mistroosticheydt een ooghe niet en sloop.

Ghelijck de Toztel-duyf oock niet en kan verbelen
 Naer wederyaer ghetrouw ter doodt toe te bequelen.
 En konden met ghetreur de Voghels ober al
 Heur schaedelijck verlies/ en iammerelijck gheval.

Soo hebb' ick eben-eens in traenen moeten leven
 Dan doen mijn toeverlaet my lefmael heeft begheben/
 Ick hebb' hem ober al nauw speurende ghesocht/
 En 't schijnt als oft hy waer ghedwonen in de locht !

Maer waerom heeft hy my soo schandelijck verlaeten/
 Om soo met onghemack te doolen achter straeten ?
 Wat helpet dat ick soeck/ als hy my nu soo terghet
 En hier (ken weet niet waer) hem peberinghs verberghet.

Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum & non inueni. *Cant. 3.*

Ick sal opstaen, ende de stadt rondt-omme gaen: langhst de vviijcken ende de straeten sal ick soecken die mijn siele bemint; ick hebbe hem ghesocht ende niet ghevonden. Cant. 3.

Schreyt / ooghen schreyt / noch en wilt niet
 Sophouden van schreyen; wandelt / boeten
 wandelt / noch en wilt niet ophouden van
 wandelen / loopt ende wilt niet rusten. He-
 laes! waer is mijne blijdschap verbaeren?
 waer is mijnen alderliefsten? waer is mijn
 Hert soet? Och mijne welbaert waerom hebt
 ghy my verlaeten? O druck! ô benoutheydt!
 my omringhen onverdzaeghelijcke benoutwt-
 heden / ende ick en weet niet wat ick sal ver-
 kiesfen? waer sal ick my keeren? tot wien sal
 ick loopen? aen wien sal ick raedt nemen?
 wien sal ick ondervzaeghen? wie sal met my
 mede-lyden hebben? wie sal my vertroosten?
 ten lesten / wie sal my toonen die mijne siele
 soo seer is beminrende? keert wederom mijn
 alderliefste / keert wederom ô mijnen lief-

Orig.
 hom. 10.
 in diuer.

weerdighen / ô mijnen ghelwenschten / verleent my de blijdschap van uwe saelighe teghenwoordicheydt.

Orig. ib.

Wec my ellendighe ? waer sal ick hem soecken ? waer sal ick hem binden ? voor seker ick sal op-staen / ende hem gaen soecken ten allen plaetsen daer ick kan / ick en sal gheenen slaep gheven aen mijne ooghen / noch gheenderhande ruste aen mijne voeten / tot alder stondt dat ick hebbe ghebonden die mijn siele bemint.

Bernar.
ser. 7. in
Cant.

Sittende op mijn beddeken hebbe hem ghesocht als ick noch swack was en onsterck / jae selfs gheheel onbequaem om mijnen Bruydegom naer te volghen / daer hy soude nemen sijne ganghen / ende hem niet konnende volghen langhst die hooghe ende verheven plaetsen sijner groot-daedicheydt / ben ick by onghewal ontmoet gheweest van sommighe lieden / die wetende mijne begheerten tot my waeren segghende : Siet daer is Christus, siet hy is daer; ende niet teghenstaende hy en was noch hier / noch daer / soo seyde ick by my selve : Ick sal op-staen ende de stadt rondtomme gaen , langhst de vvijcken ende de straeten sal ick soecken die mijn siele bemint . Bemerckt nu dan hoe dat sy licht ; want sy seght : Ick sal opstaen.

Bern.
serm. 76
in Cant.

Haere sinnekens zijn noch ghelijck van een kindt / sy heeft ghemeynt hem te gaen soec-

soecken op de straeten ende alghemeyne plaetsen / die hem daer erghens seer gheeren soude ghevonden hebben / maer haer was onbekent de gheheele verborghentheyt . Soo dan noch eens bedrogghen zijnde her-seghet de woorden : Ick hebbe hem ghesocht ende niet ghevonden. Doortwaer hy en is (ghelijck sy het vermoeden hadde) noch op mercken / noch op straeten / ten zy / dat hy waere op die straeten van de welcke gheschreven staet : uvve straeten ô Ierusalem, sullen beleydt vvorden met suyver gout, ende langhst uvve vvijcken sal ghesonghen vvorden, alleluya.

Want de Godtminnende siele klimt seer dickmael / ende loopt ghemeynsaem door de straeten van het hemels Ierusalem / aensoeken die Patriarchen / ende die Prophteten / begroetende de Apostelen / verstelt staende in die heyzkrachten der Martelaers ende der Confessoren / ende betrachtende de reyen der heyligher Maeghden.

Ter wat plaetsen die ghene die soeckt hem sal binden / sal aldaer aenschouwen sijnen lof en eere / niet ghelijck eene van de reste / maer wel ghelijck die ghene vanden eenighen Sone sijns Vaders. Maer ô mistroostighe Byzudt wat sult ghy maken ? meynt ghy dat ghy hem tot daer sult kunnen volghen ? soudt ghy bestaen u te dzinghen in sulck eene heylighe verholen plaets / alwaer den Sone hem

August.
manu.
cap.24.

Bern.
ser.76.
in Cant.

hem spieghelt in den Vader/ ende den Vader
in den Sone? O neen/ het is te vergheefs;
daer hy is en kont ghy nu ter tijdt niet ghe-
komen/ al is't dat ghy metter tijdt noch hopt
te gheraecken: maer niet teghenstaende dies
doet dat ghy kondt/ volghet hem/ soeckt hem/
noch dat die onsprekelycke klaericheydt/ noch
die onaengheraeckelijcke verheventheydt u
niet en doe verschycken/ noch u en brenghet
tot wanhope. Indien ghy dit kondt gheloo-
ben/ het is ghenoech; alle saecken zijn mo-
ghelijck voor diese gheloooben. Hy seght dat
hy met een woordt by u is; ghelooft in hem/
ende ghy hebt hem ghebonden: want te ghe-
looben is hem binden/ de ghelooovige beken-
nen dat door't ghelooobe/ Christus J E S V S
woont in hun herte. Hoe kondt ghy hem na-
derhandt hebben als in u herte? Wilt hem
dan soecken/ ende Godtbruchtelijck naerbol-
ghen/ want den Heere is goedertierigh aen
die siele die hem aldus is versoeckende: soeckt
hem door wenschen/ soeckt hem door werc-
ken/ ende bindt hem door't ghelooobe. Wat en
hebet ghelooobe niet ghebonden? het gheraeckt
daer niemant gheweest en heeft/ het ont-
dekt saecken die onbekent zijn/ het begrijpt
saken die groot zijn ende oneyndelijck/ ten le-
sten in haeren diepen wijden schoot ombangt
sy die eeuwichheydt selver/ iae soude noch be-
staen te segghen/ die eeuwighe ende die heyl-
ghe

ghe dy-eenigheydt / die ick niet en verstaē /
noch geensins door den gheest en kan begrij-
pen.

Wat wensch ende wat brandenden peber
is dit? dat eene Bruydt by nachte opstaende ^{Bern.}
niet en worde beschaemt haer te gaen binden ^{serm. 75.}
te midden op de straete? dat sy daer loopt ^{in Cant.}
rondom de stede; dat sy een iegelijck is brae-
ghende naer haer lief; noch dat men haer om
al dat leeft niet en kan beredenē af te keeren/
noch dat gheenderhande swaerichheydt haer
ganck en is achterhoudende / dat oock de
nacht haer niet en doet rusten; dat den name
van eener Bruydt / ghelijck sy is / noch selfs
den schroom der duysternissen haer niet en
kan teghen-staen / noch beletten / daer sy noch-
tans naer elcks ghetuyghenisse in haeren
wensch haer selven bindt bedrogghen. Wel
aen / wat sal ons willen bedieden dese langhe
moepelijcke beroobinge / vaester van verdriet /
boncksel van achter-dincken / fackel der on-
verduldigheyt / stief-moeder der liefde / moeder
van wan-hope / en is't ghebeuyttheydt / sy is te
lastigh ende te vernoepeelijck. Ick laet noch
zijn dat in't ghesagh van dese bedruckte in die
selve ghebeuyttheydt noch eenigh profijt ghele-
gen was / ter wijlent de sake noch hongh in
het simpel roepen ende wederom roepen:
maer nu ter tijdt soo sy met sulcke neersticheyt
soeckt / ende hersoeckt / waer toe dienen dese
ver:

verdrietelijcke ghebepstheden / Wat af keer
ende walghinghe soude sulcks wesen booz
een wereldtlijcke Byudt / ende booz die be-
schaemde liefden / indien men die handelde op
dese maniere / ende nemende den sin naer de
letter / sonder daer naer te vraghen oft hun
aengaet oft niet / laet ick hun daermede ghe-
worden.

Hier. ep.
22 ad
Eustoch.

Ick en begheere niet dat ghy den Byudde-
gom soeckt langhst de straeten / ick en prijse
niet dat ghy loopt dzevelen langhst de merck-
ten / oft de stadt-wijcken / al oft ghy schoon tot
utwer ontschuldighen noch zijt segghende :
Ick sal opstaen ende de stadt om ende omme
gaen , ick sal gaen soecken op alle straeten,
ende op alle merckten die mijn siele soo seer
bemint heeft. Ende doock oft ghy vragghdet:
Heb dy niet ghesien die mijn siele soo seer be-
mint heeft? Niemandt en sal hem weerdigen
u te gheben antwoorde / den Byuddegom en
is op de straeten niet te vinden. Den wegh die
ons leydt tot het leven is niet allen enghen. Ie-
sus uwen beminden is ialours / hy en begeert
niet dat geheel de wereldt aenschouwe u ghe-
baente : dat die dwaese ende quaelijck beraed-
de maeghden dzevelen daer sy willen is hun
ghesozloft: maer ghy moet t'huys blijven en-
de intwendich wesen in u selven met uwen
Byuddegom.

Amb. 1.3
de virg.

Ten is noch te midden van een merckt /
noch

noch op den kant van eene straete dat Chri-
 stus hem laet binden / noch Christus en is
 gheenen straet-slingher. Christus is den peys
 ende den vrede / de merckt oorzaeckt processen
 ende krackeelen. Christus is de gherechtic-
 heydt; de merckt is vol boosheydt / Christus
 is den werckman / de merckt is een schouw-
 plaetse van niet-deughen / ende ledighgan-
 gers. Christus is vol liefde / de merckt vol
 achter-klap; Christus is het gheloobe selve /
 de merckt bedroch ende meyn-eedicheyt. Laet
 ons dan schoutwen de merckt ende de straeten.
 Dese Bruydt die haeren Bruydegom soo be-
 minde / en heeft hem noch op de merckt / noch
 op de straete konnen binden / soo sy selver met
 hare eyghen woorzen is betuyghende. Ick sal
 opstaen, ende de stadt, de merckt, ende die
 straeten rondtomme gaen, ende soecken die
 mijn siele bemint; ick hebbe hem ghesocht
 ende niet gevonden. En laet ons dan Chri-
 stum niet soecken daer wy hem niet en kon-
 nen binden.

Godt en behoorde niet gesocht te worden
 door voet-stappen / maer wel door goede wen-
 schen / ende dat gheluckich soecken en verstoet
 niet alleene desen wensch; maer gaet den sel-
 ven noch meer verlengen. Is't niet waerach-
 tich / dat het volbrenghen van de ghenuchte is
 het wech-nemen van den wensch? Hier niet /
 de genuchte is meer een olie tot desen wensch /
 die

Bernar.
 serm. 84
 in Canz.

die den selven krachtiger doet vanden. Men moet dan segghen dat de ghenuchte wel sal volbracht worden / maer niet teghenstaende den wensch en sal gheen eynde hebben / noch doock ophouden van te soecken. Waerom en soude dan dese siele niet verkloecht wordē om te soecken / hebbende soo baerblijckelijck beproeft sijne sachtmoedicheydt / ende wesende te vollen onderrecht dat sy hem soude binden in de vrede.

Guillb.
Abbas
ser. 45.
in Cant.

Slaet eens acht op de hefticheydt / ende op de krachtelijcke liefde van dese Bruydt : sy en is niet machtich te verdragen de afwesentheydt van haven beminden Bruydegom / dit af-wesen beneemt haer alle verduuldicheydt / ende is hy haer ontrent / den overbloedt van 'shertsen wensch en is niet genoeghsaem noch 't een / noch 't ander te konnen verdræghen. O gheluckighe Liefde die door eenen gheduerighen ommekeer / oft in sy selven is smiltende / oft soeckende tot dē selven is versuchtende : Ick hebbe hem ghesocht ende niet gevondē.

August.
soliloq.
cap. 31.

Ick hebbe verdoolt ghelijck een schaep dat was verlozen ghegaen / soeckende u buyten die binnen zijt / ende ick hebbe veel gearbeydt u soeckende buyten my / naer dien nochtans dat ghy in my zijt woonende / soo is't dat ick u noch wensche. Ick hebbe de vvijsken ende de straeten van de stadt van dese vverelt omghegaen, ende ick en hebbe u niet gevonden.

Want

Want ick socht buyten dat binnen was. Alle mijne uytwendige gesinthen hebbe ick als boden uytghesonden om u te soecken dien ick niet en hebbe gebonden / om dat ick quaelijck sochte. Want ick sie ô mijnen Heere / mijnen Godt / mijn eenich licht / die my verlicht hebt / dat ick u door de selve buyten quaelijck sochte die binnen waert / ende nochtans sy en hebben niet ghetweten hoe oft in wat manieren dat ghy daer binnen soudt moghen geraeckt wesen. Ick hebbe seer spaede u beghinnen liefde hebben / ô oude-nieuwe schoonicheyt / ick hebbe seer spaede u lief gehad / ghy waert binnen ende ick was buyten / ende daer socht ick u leelijck ende mismaeckt als ick was / ick liep ende stiet my aen alle die schoone saecken die ghy gheschaepen haddet. Ghy waert met my / ende ick en was met u niet. Susdaene saecken hielden my soo verre van u / die nergkens en konden dan in u ghetweten : want soo ick u socht / was ick't al door-loopende / ende om alle dat voorzgaende was ick't al verlaetende. Ick hebbe gebraeght de aerde / oft sy was mijnen Godt / ende sy heeft my gheantwoorzd dat neen / ende al dat op der aerden is heeft my het selve beleden. Ick hebbe onder-braeght die zee ende die af-gronden / ende alle dat in die is roevende / sy hebben oock gheleelijckelijck gheantwoorzd : Neen / wy en zijn

zijn utwen Godt niet: soeckt hem boben ong.
 Ick hebbe ghebzaeght aen die windige locht/
 ende die locht met al datter in is heeft my ge-
 antwozdt: Anaximenes is verdoolt. Ick en
 ben utwen Godt niet. Daer naer hebbe ick
 onderbzaeght den hemel/ de sonne/ de maene/
 de sterren/ noch wy en zijn oock seyden sy/ utwē
 Godt niet. Ten lesten / ick hebbe ghebzaeght
 aen het gheheel begriyp van dese wereldd/ ende
 gheseydt: seght my oft ghy mijnen Godt zijt
 oft niet? ende de wereldd heeft my met luyder
 stemmen gheantwozdt: Neen / ick en ben't
 niet: maer ick hebbe mijn wesen dooz hem/
 den ghenen die ghy in my zijt soeckende/ heeft
 my gheschaepen / soeckt boben my die my be-
 stiert/ ende die my ghemaectt heeft.

*Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paullulum
cum pertransissem eos, inueni quem diligit ani-
ma mea: tenui eum, nec dimittam. Cantic. 3. 27.*

XXVII.

Numquid quem diligit anima mea
vidistis? Paullulum cum pertran-
sissem eos, inveni quem diligit ani-
ma mea, tenui illam, nec dimit-
tam. *Cant. 3.*

*Hebt ghy lieden niet ghesien die mijne sie-
le lief heeft? Als ick hun vvat vvas
voorby ghegaen, hebbe ick ghevonden
die mijn siele lief heeft, ick hebbe hem
vast ghehouden, ende ick en sal hem
niet laeten gaen. Cant. 3.*

IShier erghens eene pleck,
Oft vertreck
In't ronde noch te vinden,
Dat ick niet en heb bestaen
Af te gaen
Om mijnen vvel-beminden!

Och helaes! ick ben vermoeyt,
En't vernoeyt
My langher hem te soecken.
'T is ghenoech dat ick verslaeft,
Door-ghedraeft
Hebb' allegaer dees hoecken.

Soo ick dan den liefsten pandt

Niet en vandt

'T vvas my een harde boete

En dat ick te keeren dacht

Siet de vvacht

Die komt my te ghemoete.

Hier ist docht ick dat mijn lief

Speelt den dief,

Hier houdt hy hem bedoken.

En om dat te vveten best

Hebb' op't lest

Dees lieden aenghesproken.

Maer sy loeghen al met my,

En daer by

Sy stockten hunne tanden

En sy seyden, vvaer mach zijn

Die met pijn

U hertjen doet verbranden ?

Dochter hoe sou dit gheschien

Dat vvy-lien

U lief u soudentoonen,

Als hem niemant hier ontrent

Off en kent,

Off oock en vveet vvaer vvoonen ?

Hierop seyde ick mijn ghevoel

Dat mijn boel

Meer vvas bekend van name
 Dan *Orestes* hier ter aerd
 Soo vermaert
 En *Pylades* te tsaeme.

Maer goe mannen eens oprecht
 Aen my seght,
 Waer hy sou zijn ghebleven
 Dien ick docht te vinden hier
 Dien ick schier
 Meer achte dan mijn leven!

Ké vvilt my eens maken kond
 Waer hy stond!
 Off vvaer hy nam sijn ganghen,
 'T zy alhier, 't zy aldaer:
 Want voorvvaer
 Ick hebber naer verlanghen!

Dat ick vveet off hy alleen
 Was te been,
 Off met noch meer ghesellen?
 Maer s'en déen niet dan als veur
 VVel te keur
 Met my ghedurigh rellen.

Alfoo trock ick met dit cruys
 Naer mijn huys
 Ick vvaen niet meer te siene
 Die my dede dese smert.

En die pert
Van my alsoo t'ontvliene.

En nu gaende soo bedruckt
'T heeft gheluckt
Dat hy die my ghingh vvijcken
Heeft her-nomen sijnen keer
Iae noch meer
Quam selve naer my kijcken.

Maer ick sonck ter aerde neer
Nu ick vveer
Mijn alderlieft' aenschouvvde
Quaelijck ick't ghelooven vvau:
VVant ick nauw
Mijn ooghen en betrouvvde!

VVant soo ick hem sou besien,
Liep ick vlien,
En my voor hem versteken,
'K vvwas als een vrouvv die haer paer
Siet voor haer
Dien sy meynt doot-ghesteken.

Hem siende meynt dat sijnen gheest
Haer aen-réest
En daerom gaet sy vlieden:
Maer als sy vveet voor ghevvis
Dat hy't is
Sal hem een kusken bieden.

Alfoo viel ick inſghelijck
 In beſvrijck,
 En ſoo ben ick ghevaeren
 Tot dat ick hem hebb' ghekent
 Die ghe-endt
 Heeft alle mijn miſ-baeren.

Lieveken ſoudt ghy't oock zijn,
 Off u ſchijn?
 Háneen, ghy moetet vveſen!
 VVaer toe ſoud' ick hebben grouvv
 Als ick uvv
 Hier ſie mijn uytgheleſen?

Neen ick kenn' u principael
 Aen u tael
 En aen u oude ſeden,
 'Ken vvil u meer vroegh off ſpae
 Dretſen nae
 En maecken moede leden.

VVaer elcken aer'm eenen ſtrick
 Hoe ſoud' ick
 U in die ſelv' omvanghen?
 Och ick bleef aen u ghekleſt,
 En gheveſt
 En aen u halsken hanghen?

Als de VVijngaert die hem vlecht
 Slim, en recht,

Rondt omm' die ollem-tacken,
 Off den eert-veyl die vereent
 Met 't ghessteent
 Soud' ick u heel ontfacken,

Maer off ick u, ô mijn siel,
 Aldus hiel,
 VVat soud' ick doch verbeuren ?
 Nu ghy my soo langhen tijdt
 Tot een spijt
 Alleen hebt laeten treuren.

VVel! onthoudt ghy mijn behoeft ?
 Neen vertoeft :
 Ick gae maer eerst beghinnen.
 'K sal u houden mijnen Heldt,
 Off ghevvelt
 Sou moeten my vervvinnen.

Numquid quem diligit anima mea
vidistis? Paullulum cum pertran-
siffem eos, inueni quem diligit ani-
ma mea, tenui illum, nec dimit-
tam. *Cant. 3.*

*Hebt ghy-lieden niet ghesien die mijn siele
lief heeft? Als ick hun vvat vvas
voor-by ghegaen, hebbe ick ghevon-
den die mijn siele lief heeft; ick hebbe
hem vast ghehouden, ende en sal hem
niet laeten gaen. Cant. 3.*

O Haestighe / krachtighe / brandende / uyt-
bortelende liefde! die niet en ghedooght
andere saecken dan u te betrachten / die alle
saecken / behalvens u selven / zijt verworpen-
de ende verachtende / ende die in u eyghen sel-
ven u alleene zijt vernoeghende! ghy ver-
stroot de reghel-maete / ghy ghebeuyt uwen
handel / noch oock ghy en onderhoudt gheene
sekerere maniere. Ghy verheught u in u sel-
ven / ende ghy bedwinght dat daer schijnt te
hebben bequaemicheydt / redene / raedt / ende
oordeel. Siet al het ghene dat dese beminde
seght / dat sy pepst / en is niet dan u / noch sy en
verluydt niemandt dan u / dus sterck zijt ghy

Bernar.
ser. 79.
in Cant.

omringhelt / soo van haer herte / als van haer tonghe. Sy seght : Hebby niet ghesien die mijn siele lief heeft ? Als oft sy-lieden behoorden te weten alle haere ghedachten. Wel ghy schoone / verneemt ghy naer den ghenen die utwe siele bemint ? maer hoe ! en heeft hy geenderhande naeme ? kē seght my eens wie ghy zyt / ende wie hy mach wesen !

Nyff or.
72. in
Cant.

Hoe soudt moghelijck zyn te vinden het welck gheene saecken ons bekent / en konnen betoonen ? noch ghedaente / noch afschijn / noch beteeckinghe / noch hoedaenicheydt / noch af-beeldsel / noch vergheelijckenisse ? wessende altoos ghestelt buyten alle paeden onser wetenschap / ende buyten den inval der ghene die hem soecken. Hierom is't dat sy is segghende : Ick hebbe hem ghesocht door der sielen vermoghentheydt / begaest zijnde met de deughdt van iet te vinden / met het reden-taelen / ende met de ghedachten : maer uyt alle dusdaenighe was hy ghestelt / als vliedende / ende hem niet laetende ghenaecken door de aengrijpinghe van mijnen geest. Ende den ghenen die nergkens gheen teecken en heeft aen het welcke men hem soude kennen / hoe soudet moghelijck zyn te weten hoedanich hy soude wesen ? oft door reden-taele ? oft door begrijpinghe ? oft door beschrijvinghe der woorden ?

Maer

Maer ghelijcker-wijs eene ghehoudede
 Vrouwē / die haeren man boven maeten is
 beminnde / terwylent hy van haer is /
 kijckt door de vensters / oft sy hem erghens
 saeghe komen / sy reck-halst naer de zee / ende
 naer het vaste landt / ende indien haer ghe-
 sichte ontdeckende is eenich schip / meynt dat
 haeren heminden daer in is / verneemt sy ee-
 nighe reysende lieden / die van verre komen /
 laet haer bozen staen / dat sy zijn van sijn ghe-
 selschap / ende die te ghemoete gaende / sal hun
 vraeghen : Ick bidde u-lieden / seght my /
 waer is hy achter-bleven ? in wat ghetweste /
 in wat stadt hebt ghy-lieden hem ghelaeten ?
 wat seght hy / wat recht hy uyt / wanneer
 heeft hy gheschickt wederom te keeren ? Alsoo
 ieder Godt-minnende siele / ghebonden aen
 de liefde Christi / vraeght seer dickmaels :
 Seght my in vwat plaetse dat is etende , ende
 dat is rustende den ghenen die mijn siele lief
 heeft ?

Chryl.
 hom. de
 virt.

Als nu wenschyt ghy te sien die ghy lief hebt /
 ghy vleydt hem ende ghy soeket hem met
 duysent soeticheden / om soo volkomelijck te
 hebben het gheniet van sijne liefde / soo oock
 van utwe wenschinge. Alsdan beschuldighet
 ghy sijn langh vertoeven / als-nu dunckt ghy
 te zijn verstootten / ende dit alles maect u

Bern.
 homil.
 infra 8.
 Epiph.

beroert ende verstaeghen / als-nu laet ghy u
 bozen staen dat ghy op vele naer niet en zyt
 tweerdich sijne besoeckinghen : ten lesten /
 hebbende leedtschap van alle u achter-denc-
 ken / vertroost u selven door een vast be-
 trouwen van sijne weder-komste / ende sijne
 goedertierentheydt soo menich-werf be-
 proeft: Maer is't by aldien dat utwe mis-
 troosticheydt noch gheen eynde en neemt (als
 wesende onmoghelijck die langher te verdra-
 ghen) terstondt laet ghy u overwinnen
 door eene haesticheydt / ende door eene ghee-
 stelijcke woestelinghe bepooght ghy dese lan-
 ghe ende traeghe sluyeringhe te verwijten.
 Wa wat al traenen zyt ghy alsdan verstorzen-
 de! wat ghesucht / wat ghekerrem zyt ghy
 als-dan voort-brenghende! Als-nu utwe oog-
 ghen door traenen opgheswollen / keeren hun
 naer den hemel / verghefselfchapt met een in-
 nelijck hert-grondich suchten / als-nu de
 handen ende de aermen worden uytghe-
 reckt / als-nu slaende voor de borst beschul-
 dight ghy de slappicheydt ende de traegheyt
 van utwe siele. Daer en boben worden daer
 voort-ghebracht woorden sonder beghin oft
 eynde / immers die niet en verbolghen als
 wesende sonder slot oft vedene / ghy maect
 u eene nieuwe taele / die van niemant dan
 van u selven en wordt verstaen ; somtijdes
 de

de liefde ende de stemme vercluyden te saemen/
 ende somtijds is de liefde de stemme ver-
 rasschende / die niet en kan volghen / maer
 moet verdwijnen ende onder-blijven / daer-
 en tusschen den goedertieren I E S V S bemere-
 kende desen heylighen strijdt / is hem verheu-
 ghende / ende en begheert niet anders dan
 met dusdaene wapenen te worden verwon-
 nen.

Het is dan van noode hoe dat den mensche
 in alle sijne benouwttheydt / ende allen sijnen
 teghenspoedt hem keere tot den ghenen in
 welcken is gheleghen alle vertroostinghe / en-
 de dat hy / gheduerende de nachten van dit
 teghentwoordich leven / Godt soecke op het
 beddeken sijns ghemoets. Ende in soo verre
 hy hem ter sondt niet en is bindende / dat hy
 hem meer ende meer verkloecke / ende ver-
 sterckt worde om hem te gaen soecken / dat hy
 opstaet ende hem verheffe tot de liefde des he-
 mels ; dat hy keere ende wandele langhst de
 stadt / ghesticht tot verheffinghe ende vernoe-
 ghen van gheheel de werelde / dat hy onder-
 vzaeghe de ronde / ende de wakers / die daer
 omme gaen / ende belwaeren die kercke / dat
 hy af-legghe den mantel van het aerdsche cie-
 raet / ende dat sy van binnen met den pyl der
 liefde worde gheraeckt / ende door-schooten /
 oock

S. Greg.
 in Psal.
 Poenit.

oock dat hy niet open houde van soecken / tot dat hy den vertrooster der bedruckte heeft gebonden / ende ghebonden hebbende dat hy hem wel vast houde tot alderstondt hy ghe-rantsoent zijnde dooz den middel ende by-standt der genaede / mach verlost worden van de perffinghe sijner siele.

Orig.
hom. 1.
in Cant.

Want daer is sonder twijffel eene gheeste-lijcke omhelsinghe. Maer oft oock ghebeurde dat mijne siele mocht ghedijen eene Bruyt om ontfanghen te worden tusschen die aermen van dien grooten Bruydegom! op dat ick insghelijcks mocht segghen het ghene in den selven Boeck staet gheschreben: sijn sincker handt sal vvesen onder mijn hoofd, ende sijn rechter handt sal my om-vatten?

Bern.
serm. 70
in Cant.

Wat kan daer stercker ende vaster ghebon-den worden dan dese liefde / die niet verdronc-ken en kan worden dooz het water / noch gheschonden dooz de winden / noch met messen afghesneden? Ten lesten / de overvloedighe vvaeteren en sullen niet kunnen blusschen de liefde. Ick hebbe hem vast gehouden / noch icken sal hem niet laeten gaen / ende den H. Patriarche seght: Ick en sal u niet laeten gaen ten zy al voren dat ghy my gheeft den segghen. Dese siele en wilt hem niet laeten
gaen/

gaen/ende het magh wesen dat sy soo ghyenen wille en heeft/ ghelijck dat dede den Patriarche / om dieswille sy gheseghent zijnde hem noch niet en wilt laeten gaen ; want den Patriarche liet hem gaen / den segghen hebbende vercreghen/maer dese in gheenderhande manieren. Sy seght: Ick en begheere niet alleenlijck uwen segghen / maer u eyghen selven. VVant vvat is daer in den hemel voor my, ende vvat isser dat ick van u begheert hebbe op der aerden? En oft ghy my schoon gheeft uwen segghen / noch en sal ick u niet laeten vaeren. Ick houde hem vast, noch ick en sal hem niet laeten gaen. Niet te min misschien is't doock sijnen danck ende wille ghehouden te worden / naedemael hy sy-selven is ontdeckende met dese woorzen: Het zijn mijne vvelusten te vvesen met de kinderen der menschen. Ende dat hy ons doet dese belofte: Siet ick ben met u-lieden totten eynde des vvereldts. Soo dan wat knoop kander soo sterck wesen als den desen/soo vast in-een ghestrickt / door den eendrachtighen wille van twee die elckander ghelijckelijck beminnen! maer niet tegijnsstaende wordt sy weer ghehouden van den ghenen die sy houdt; aen den welcken sy erghens seght: Ghy hebt ghehouden mijn rechter handt. Hoe kan't dan gheschieden dat sy soude kon-

nen

nen vallen die daer woꝝdt ghehouden / ende die daer houdt? sy houdt hem door de kracht des gheloofs / ende door de vierighe liefde: Maer voꝝr-seker sy en soude niet langhe teghen houden / ten ware dat sy wierde ghehouden. Soo dan sy woꝝdt ghehouden door de kracht ende door de ghenaede Godts. Ick hebbe hem ghehouden, noch ick en sal hem niet laeten gaen.

Aug. so-
liloq. c. 1

Dat ick u dan vinde / dat ick u dan houde / ô mijnen wensch ende liefde van mijne siele / dat ick u omhelse ô hemelschen Bruydegom / mijne opperste ghenuchte dat ick u besitte van buyten ende van binnen / ô eeuwige saelicheydt! dat ick u beerbe te midden in mijn ghemoet ô gheluckich leven / ende d'aldermeeste soeticheydt van mijn leven!

August.
medit.
cap. 37.

Siet dat ick oberlangh hebbe ghe-wenscht ben ick nu teghenwoordich aen-siende / dat ick hebbe verhoꝝpt ben ick nu vast houdende / dat ick hebbe ghesocht hebbe ick ghevonden; want in den hemel ben ick nu ghevoꝝght met den ghenen die ick (ghestelt op der aerden) met gantscher herten hebbe lief ghehadt / met alle vrien-de-lijckheydt omhelsi / die ick met alle liefde hebbe

hebbe aenghehanghen / den selven ick lobe /
seghene / ende aenbidde.

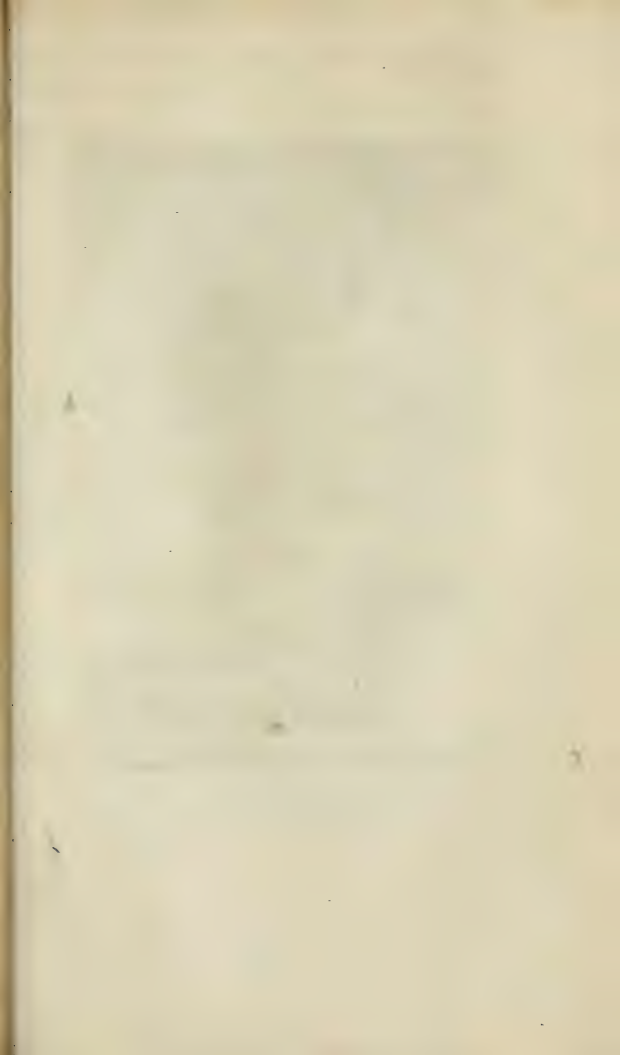
Hebbende hem ghebonden / soo hebbe ick Beda in
cap. 3.
Cant.
soo veel te vaster ghehouden / als ick te
spaede ghebonden hadde die ick ghesocht
hadde.

¶ goedertiersten Heere / ô alderbesten Orig.
hom. 10.
in diuez.
Meester / hoe goedertier zijt ghy voor die
daer recht-sinnigh ende oodtmoedich zijn
van gheeste. Och hoe gheluckich zijn sy
die u in een eenboudich herte zijn aensoec-
kende / ende die nergghens gheen betrouwen
en hebben dan in u alleene ! Het is de
waerheydt ende buyten alle twijffelinghe
dat ghy lief hebt alle die u lief hebben /
ende niet en verlaet die in u stellen hunne
hope : Want siet uwe beminde socht u
eenboudelijck / ende heeft u inder waerheydt
ghebonden. Sy betrouwde haer op u / ende sy
en is van u niet verlaten : maer sy heeft veel
meer van u becreghen dan sy van u ver-
wacht hadde.

Alle danckbaerheydt sy u betoesen Aug. 6.
1 loq.
cap. 3.
mijn innich licht ; want ghy hebt my
verlicht / ende ick hebbe u ghebonden /
en ick ben ghebonden ghevoorden / ende daer
ick

ick my ghebonden / ende my selven ghekent
hebbe / daer hebbe ick u ghekent / daer hebbe
ick u ghebonden / ende daer ick u hebbe
ghekent / ter selver plaetse hebt ghy my
berlicht.

Mihi autem, adherere Deo bonum est; ponere
in Domino Deo spem meam. Psal. 72. 28.

XXVIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. *Psalm. 72.*

VWant het is my goedt Godt aen te kleven, ende te stellen in Godt den Heere mijne hope. Psalm. 72.

HOe den handel van mijn leven
 Herr' en ghints oyt is ghedreven
 Als doeteenen ketse-bal!
 D'alder eerste domme lusten
 Waeren om my op te rusten,
 En aen *Mars* te vvaeghen al.

Om eens eere te betraepen
 'K sette my in volle vvaepen,
 En het docht my vvel te gaen:
 Maer hier-voren hebb' ick moeten
 Op die torrens en redouten
 Dickmael sentinelle staen.

Van daer hebb' ick vvel ter deghen
 Mijnen vijandt gae ghesleghen,
 Dien ick den alarme gaf.
 'K hebbe leeren by my selven
 Heele leghers te bedelven
 En die te staecketsen af.

'K heb-

'K hebbe vveten mijn ghesellen
 In slach-orden soo te stellen,
 En te gheven sulcken moet,
 Dat men noyt 's ghelijcks en vonde,
 Soo my docht, die't soo verstonde,
 Off behaelde sulcke spoet.

Door het sand hebb' ick gaen draeven
 Sonder eens mijn hert te laeven.
 Och! hoe dickmael is het svveet
 (In mijn kouffelet vernepen)
 Mijne lenders afghesepen
 Als ick't há soo bangh en heet!

'K heb ghesvommen alsoo vlugghe
 Met de schildt op mijnen rugghe,
 Met den storrem-hoedt op't hooft,
 En mijn svveert in sté met d'handen
 Moest ick voeren met mijn tanden,
 Wie soudt hebben oyt gheloof?

Langh' aldus ick my gheneerde
 Eerst te voet, daer naer te peerde,
 Soo dat t' sedert menich loot
 By gheval is komen svvermen
 Langhst mijn beenen en mijn ermen
 In perijckel van de doot.

Mijne peerden zijn gheschoten
 Sterck en hupsch op hunne koten,
 En soo hittich als een vier:
 Maer al laeghen sy ghestreken,

Noch en hebb' ick niet ghevveken
Off gheroepen om quartier.

'K hebbe my door 's vijandts tochten
Cloeckelijck altoos ghevochten,
En den boesem die gheboon,
Dan noch eens versch aenghekommen,
Soo dat ick my mach berommen
Dat ick noyt en hebb' ghevloon.

Min noch meer als haeghel-ballen
Zijn de loo'n op my ghevallen.
Och! vvat hebb' ick al ghebéen!
'T vvas my vreughdt te moghen danffen
Op de spiessen, en de lanssen
En op doode lien te tréen!

Nu ick 't hoeft sou gaen vercierren,
En becroonen met laurieren
By my vvel soo dier betaelt,
Met mijn lijf soo dicks te vvaeghen
In soo veelderley aen-slaeghen
Daer ick hadde lof behaelt:

Eene faut heeft uyt ghevreven
Al de diensten van mijn leven
Mijnen Prins soo aenghenaem,
Jalourzy heeft komen stoken
Dat mijn hope vviert ghebroken
En besoetelt mijnen naem,

Alfoo quam ick heel ten onder
Die te voor scheen eenen donder,

En sulck een man-haftich Heldt,
 Soo moest ick te voete doolen
 Die soo schoone Caracolen
 Somtjids há ghemaect in't veldt!

Och! hoe sou my nu behaeghen
 Da'ck de vvaepen há ghedraeghen
 T'uvven dienst ô grooten Godt!
 'K hadd' ontfaen al ander t'folden
 Noch 'k en vvaer soo niet vergolden
 Noch oock vvorden ieders spot.

'K hebbe *Mars* dan laeten vaeren
 Met sijn onghebromde schaeren,
 En met alle sijn gheklanck,
 En op hope van te vvinnen
 Hebbe daer naer gaen beghinnen
 Gheldt te legghen in de banck.

Om te sien vvat my sou handen
 Seyld' ick self in verre landen
 'T zy naer't Noorden oft het Zuyt,
 'T zy naer't Oost, off naer het VVeste
 En dat daer docht my het beste
 Bracht ick met mijn schepen uyt.

Nu ick hier mé vvas bedeghen,
 En den middel há ghekreghen
 Om te leven in ghemack;
 Eene kraeck die my toe-b'hoorde
 Met mijn goedt in zee versmoorde
 Daer mé mijn fortuyne brack.

Leyd' ick iemandt schulden voren,
 Stracks sy vvierden my ontsvoren,
 Mitsdien hadd' ick haestghedaen.
 'T zout dat zee-nat plocht te zijne
 VVéerom keert in vvacke brijne,
 En soo't komt, soo sal't vergaen.

Och hoe vvel is hy ghevaeren
 Die hem vindt uyt dese baeren
 Daer den mensch dicks inne drijft!
 'K seyde *Mercuri* houdt u saecken
 Uvven handel vvil ick staecken
 Die in my niet en beklijft.

Nu vvat raedt! alst is ghebleken
 Dat my *Mars* heeft uytghestreken
Athlas Neef oock van ghelijck?
 'K ben mijn kennis stil ontdropen,
 En ten eynde soo ghesloopen
 In een ander Coningh-rijck.

'K vvas den Koningh aenghenaeme,
 Heel bevalligh en lief-saeme,
 En by hem hadd' ick ghehoor.
 Alst my luste dien te spreken
 Quam ick recht by hem ghestreken,
 Niemandt oock en ghinck my voor,

VVonder vvaft dat hy my minde
 En op my soo haest versinde
 Die maer vvas een vremdelingh;
 Iae dat meer gheheele daghen

Hadd' hy my iet t'ondervraeghen,
Sonder dat ick van hem ghinck.

Clitus noch aen *Alexander*,
Noch aen *Commodus Cleander*
Vvaeren oyt soo wel ghesien,
Off oyt t'hove soo verheven,
Ghelijck ick die't al dé beven
En mocht heeten en ghebien.

Yeder my gheluckich seyde,
Da'ck den Koningh soo ghereyde.
Maer helaes! vvat vvas het al!
Op de groote te betrouvven,
En magh al niet teghen-houvven,
Alsser eens komt eenen val.

Siet die my plocht te vereeren,
Ghinck sijn aensicht van my keeren,
En dit door een tonghe vals,
Die gheschoten hadd' haer schichten,
Sooda ck my van daer moest lichten
Ofte laeten mijnen hals.

En soo leelijck dan ghevalen
Vvasick min als niet met allen.
Neen, mijn Godt, den besten raedt
Is de hop' op u te bauvven
VVant ten sal hem noyt berouvven
Die op u alleene staet.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. *Psalm. 72.*

VWant het is my goedt Godt te aenkleven, ende te stellen in Godt den Heere mijne hope. Psalm. 72.

Het herte des menschen soo't niet ghehecht en is aen den wensch der eeuwigheyd / en kan nimmermeer wesen standtbaestich! maer swacker dan swack wordt het gedreven van het eene tot het andere / soeckende ruste daer gheene en is te bekomen; want het en is hem niet moghelijck in die broose verganckelijckheden (daer sijne ghenegentheden te midden inne ligghen verwerrent) de oprechte ruste te kunnen vinden / door dien dat het selve is van sulcker weerde / dat hem geen minder dan alleene het opperste goedt en kan verhoeghen.

August.
manu.
cap. 25.

Ende nu sochte ick het eene / ende dan het ander / ende van gheen van allen en wierdt ick verfaedt / door dien dat ick u in my niet en was bindende / als alleene wesende onveranderlijck / ontwiffelbaer / eyghentlijck / onverschepdelijck / ende een goedt / 't welck hebbende verobert / en ben niet behoefstich; 't welck hebbende verkreghen / ben buyten allen druck;

Z iij

't welck

Aug. so.
liloq.
cap 13.

't welck besittende/bevinde dat ghesheel mijne
begeerte is volkomen.

August.
medit.
cap. 37.

Maer niet en is my soo heughdelijck als te
wesen met mijnen Heere/mijnē Godt. VVant
het is my goedt Godt te aen-kleven. O Hee-
re verleent my/ terwylent ick dese broose leden
by-stae/ u te aenkleven: ghelijckertwijs als
men leest / Die den Heere aenkleeft is eenen
gheest met hem.

Aug. in
Psal. 72.

Dat eenighe hanteren den krijch-handel/
ander in eenen vollen kaedt de konste van
pleyten / oft reden taelen / ander verscheyden
wetenschappen/andere de koopmanschajp/an-
der de landts-neeringhe / maer my is't goedt
Godt te aenkleven. Daer en is niet beter oft
doek gheruster dan Godt by te blijven / ende
hem alleene aen te hanghen / soo wanneer wy
hem sullen aenschouwen aensicht aen aen-
sicht. Maer wat is't? Ick sprack dit als we-
sende nocheen Pelgrim. Het is goedt Godt te
aen-kleven: maer naedemael ick dit goedt
in dese pelgrimagie als-noch niet en besitte/
Soo moet ick in Godt stellen mijne hope;
Soo dan /soo langhe als ghy hem noch niet
volkomelijck en zijt by ghevoeght / stelt in
hem utve hope. Zijt ghy noch blottende boven
't water /werpt uyt desen ancker. Zijt ghy met
hem noch niet vereenicht door de tegenwoor-
dicheydt: gaet hem by door de hope: Maer
stellende op Godt dan utve hope/wat sult ghy
hier

hier uyt-rechtē ? wat sal wesen u tijt-berdyff ? anders niet dan loben ende dancken die ghy lief hebt. Denckt eens by u selven / waert dat ghy eenen wel-bedzeben Doer-man lief haddet / soudt ghy insghelijcks niet maecten dat ander van hem dock veel souden houden ? die sulck eenen bemint / waer hy komt spzeect van hem / op dat naer sijn booz-betwys ander menschen van hem dock souden spzeken.

Indien de rijckdommen u aenvloeyen, Basil. in Psal, 61. en vvilt op de selve niet stellen u herte. Ghe-
meynelijck sy zijn berganckelijck / sy oberloopen hunnen besitter / veel dapperder dan een snel-stroomende waeter / ende sy betwiffelen soo menich-mael ghelijckertwys de slaevē veranderen van Heeren ende meesters. Desen acker wort heden beseten van den eenen / en moeghen van den anderen / ende in korter tijden sal hy berderden / die den selven weynich tijts dock sal ghebzuycken. Heemt maer eens acht op de huysen vander stadt / wat al verscheydenheyt van naemen dat sy onderstaen hebben t'sedert dat sy zijn opghelouwt / wel soo veel naemen als sy eyghenaers hebben toebehoort. Het goudt slibbert uyt die handen / van die nochtans het selve schijnen vast te houden / naer d'handen van eenighe andere / en van daer noch eens boozder / noch en heeft geene blijvende plaetse / veel gheringher soudt ghy het waeter behouden in u handt / ende die

Daer mede toe-sluypen / dan dat ghy booz u eyghen selven alleene de rijckdommen soudt konnen betwaeren.

Greg.
hom. 4.
in Euâg.

Maer het oordeel der rechtveerdighe / (oft schoon alle goedt hun aen-quaeme) soo en schijnt dat goedt niet te wesen / is't by aldien dat sy bزندende zijn in hemelsche wenschen / ende oversulcks den Prophete David besittende alle de rijckdommen van een machtich Koningh-rijcke / met daer benebens de herten ende de goede ghenegentheden van soo veel ondersaeten : al wast dat hem dit alles dochte goedt te wesen / ende bequaem tot allen aenstaenden noot / dies niet teghenstaende was hy meer bekommert om te wenschen een meerder goedt / soo hy met alle viericheydt selver is segghende : VWant het is my goedt Godt aen te hanghen.

Aug. in
Psal. 39.

Dat dan Godt den Heere zy uwe hope / noch en verwacht niet anders van hem dan dat hy selver zy uwe hope. Want daer zijnder veel die van Godt niet dan goedt ende gheldt en verwachten / ende daer isser die maer en trachten naer verganckelijcke eere / ende begeevent al behalvens Godt selve / maer ghy en wilt doch nergkens naer staen dan naer utwen Godt alleene. Verlaet alle andere liefden / die gheschaepen heeft hemel ende aerde is veel schoonder dan alle dit boozgaende. Saelich is den man vviens hope is den naeme des Heeren,

ren, ende die niet en heeft ghesien naer de ydelheden, ende leughenachtige vervvaentheden.

Ghelijckertwijjs dat niemant en kan twee Heeren van passe dienen / alsoo en kan oock niemant in twee Heeren stellen sijn betrouwē. Orig. in Psal. 36. hom. 5.

Niemandt en kan hem wel betrouwen in het onseker der rijckdommen / ende in den Heere te saemen / niemandt en mach hem betrouwē op eenighen Prince deser aerden / ende daer benevens op Godt van den hemel. Niemandt en kan hem betrouwē op de sterckte der peerden / ende in Godt : niemandt en kan hem betrouwen inde werelt / ende in Godt : want ten zy dat ghy u betrouwen stelt op Godt alleene / ende dat hy aenmercke het selve betrouwen te keeren tot de eeuwe der eeuwigheyt / noch oock dat ghy gheen ander en zijt hebbende / dan in hem alleene / die de doode doet leven / ende roept de ghene die daer niet en zijn / ghy en kondt van uwe sonden niet verlost worden. Want hy is alleene die kan salich maecken die in hem betrouven.

Hy die sijn betrouwen stelt op de menschen moet grootelijcks vreesen dat hy niet en vervalle in dese verbloekinghe : Vermaledijdt zy den mensche die sich betrouvt op den mensche, ende doet onderstandt het vleesch van sijnen arme, ende vviens siele gevveken is van den Heere. Dese woorden die hem betrouvt Basil in reg. fusius disput. qu. 42.

trouvv't op de menschen, bevelen ons wel ende scherpelijck / dat men gheen betrouwen en mach stellen dan in Godt alleene / ende de ander woorzen die onderstant doet het vleesch van sijnen arrem, verbieden ons te betrouwen op ons eyghen selven.

Soo dan in alles dat ghy uyt-recht / in alles dat ghy moet blieden / in alles dat ghy moet onder-staen ende lijden / in alles dat ghy moet wenschen / seght altoos: **O** Godt ghy zijt mijne hope / ende ick houde my aen u woort / ghy zijt alleene de oorsaecke / ende den steun van mijne verwachtinghe. Wel aen / dat den eenen dan verkonde sijne verdiensten / dat den anderen hem beroeme te verdraeghen de lasticheydt van der dagh / ende van de hitte der sonnen / dat hy hem beroeme twee-mael ter weke te vasten / ende dat hy niet en is ghelijck de reste der menschen; aengaende my / alle mijn goet is Godt aen te hanghen, ende mijne hope te stellen in den Heere. Dat andere hunne hope stellen op andere saecken / d'een in ghelcertheydt / d'ander in de loosheyt des wereldts / d'een in sijnen adel / d'ander in sijne treffelijckheyt / ten kortsten dat ieghelijck volghe sijnen aerdt / ende gheneghentheyt / en soo't hem goet dunckt / dat hy stelle sijne hope op alderhande ydelheyt. Maer vooz u / mijn Godt hebbe ick al vvillens af-ghegaen alle saecken, ende die gheacht als dreck ende

Bernar.
serm. 9.
super
Beati
qui ha-
bitant.

vuylicheydt. Want ghy ô Heere zijt mijne hope. Die't dan lust ende gereydt / mach hem betrouwen op het onseker der rijckdommen / aengaende my / ick ontsegghe selver het ghe- ne my soude dienen tot enckelen nootduyft / ten zy dat ick dat van utwer handt ben verwach- tende. Is't by aldien dat my beloofst worden eenighe vergeldinghen / door u sal ick de selve verhoppen te verwerven. Is't by aldien dat gheheele heyl-krachten teghens my zijn op- staende / dat de wereldt my hindert / dat den haet-nijdigen op my knersel-tande / dat mijn vleesch op- staet teghen mijnen gheest / ghy sult wesen mijne hope / mijnen bystandt ende ver- troostinghe. Waer toe dan soo langhe ghe- sluyert van dese ydele / ellendige / onbequaeme ende bedrieghelijcke hopen ons quijt te maec- ken ende af te legghen / ons voeghende naer die ander hope die daer alleene vaste / heyligh / ende volmaeckt is / laet ons dan de selve met allen yver ende biericheydt des gheests ont- fanghen / ende in soo verre daer ict waer ghe- bzekende / als te swaer ende by nae onmoghe- lijk om te volbrēngghen / soeckt als dan ict an- ders om utwe hope vrijmoedelijck op te bouwen.

Laet ons dan hebben eene stercke ende Heb. 6.
 vvel-versekerde vertroostinghe, ons segh ick,
 die ghevloten zijn naer die voor-ghestelde
 hope, de vvelcke moet wesen den plicht-
 haeck

haeck onser siele die de selve vast grijpe ende versekere.

Aug. in
Psal. 64.

Wy hebben dan van nu af onse hope uytghe-
worpen als eenen ancker uyt breefe dat
wy ghesmeten tusschen de zee-baeren / niet en
souden lijden de schip-bzaecke. Want ghelijck
wy segghen dat een schip ligghende op sijnen
ancker / ter aerde licht / al is't nochtans dat
het selve noch is blottende / maer om recht te
segghen / het schijnt als oft waere op d'aerde
om gheboegelijcker de storrem-winden ende
het ontweder te weder-staene : alsoo onse hope
die daer is gheanckert teghen de bekozinghen
van onse voorzghestelde weghen recht soo veel
uyt dat wy teghen de steenen niet en worden
ghebrjfselt.

Amb. in
Orat.

Ⓞ Heere ick bidde u dat mijne siele u al-
leene naervolghe / ende dat u rechter handt
my teghen houde / dat sy my stiere boben de
aerde / ende my versaede met des hemels erf-
deel / naer het welck mijn siele daghen nacht
is versuchtende.

Sub umbra illius quem desideraueram, sedi.

Cantic. 2.

XXIX.

Sub vmbra illius quem desideraueram, sedi. *Cant. 2.*

Onder de schaduwve van dien ick ghevvensche hadde, hebbe ick gheseten. Cant. 2.

TWas nu den tijdt dat ick bestondt te gaene
 Naer eene plaets' veel menschen onbekent
 En desen vvegh en hadde my niet aene,
 Want soo my docht vvas hy by-nae ghe-endt,
 En mijn betrouvven oock eer langh
 Te moghen staecken mijnen gangh.

Maer als ick quam mijn stappen t'overmeten,
 Meer dan d'een helft vond' ick noch af te doen;
 'K vvas voor mijn hooft, alsoo my docht, gesmeten,
 En mijnen moet sonck my tot in de schoen,
 Noch icken en vviste niet voorvvaer
 Hoe dat ick sou gheraecken daer,

Zoo heb ick dan mijn ooghen opgeheven
 En mijnen Godt hert-grondelijck ghebéen,
 Off iemandt my die ionste foude gheven
 Van dit mijn hooft een vveynich te bestéen,
 Om af te vvijcken 't son-ghebroel.
 Daer erghens in een lommer-koel,

Och seydt' ick siet, het aerde-rijck door-klieven,
 Doord' hitte laes! mijn voeten zijn verschroeyt.
 Omocht my hier een boomken nu gherieven
 Met sijnen vvaey in langhe niet ghesnoeyt,
 Off dat ick erghens hier een vondt,
 'T vvelck koeverigh vol appels stondt!

Dit is verhoort van hem die mijne suchten,
 En mijn ghevveen oyt kent, en over-slaet,
 Tot vvien ick ooc mijn leven langh ginck vluchten
 Soo saen ick't had' hier ieveringhs te quaet,
 Die sprack, ick vveet doch mijn Hert-soet,
 Hoe verre ghy noch reysen moet.

Ierusalem vvoudt ghy vvel eens aenschouven
 Maer niet het ghen' op aerde-rijck ghestreckt,
 Om dat ghy niet van hitt en soudt verflouven,
 Met eenich groen vvenscht ghy te zijn bedeckt,
 Kom aen, mijn lief, hebt gheenen schroom
 Ick sal u zijn als eenen boom.

Siet ghy my niet met handen en met voeten
 Aen desen boom gheenaeghelt en ghehecht?
 Komaen mijn Lief het sal u seer versoeten,
 Kom, uven druck in mijne vvonden leght.
 Kom Lieveken vvilt u dan spoen,
 Ick sal u zijn een lommer groen.

Dit soo gheseydt, her-nam ick mijne krachten,
 En alste voor soo vvierd' ick vveer ghemoedt,

Ick vvierp naer hem mijn ooghen, en ghedachten,
 En vvierdt gevvaer hoe dat hy vvas bebloedt,
 Iae dataen desen boom mijn Lief
 Ghenaeghelt hongh als eenen dief.

Há liefste Lief vvaer toe moest dit geschieden
 Dat ghy aldus ghenaeghelt vvilde zijn?
 Sal ick de sonn' hier onder u ontvlieden
 En moeten sien hier allegaer u pijn?
 Och hebt ghy anders gheen en t'huys
 Dan alleen desen boom des Cruys?

O quaeden boom vvcl vveert te zijn mis-presen,
 Vvat Hovenier heeft u alhier gheplant?
 Voorvvaer hy moest vvcl vvreet en bloedich vvesen
 Als aen u hanght den hemelschen Ghesandt,
 Die met sijn bloedt seer menich-faut
 Heel uvven staepel over-dauvvt!

Maerniette min't is onder uvve tacken.
 Dat ick vermoeyt ben vindende mijn rust,
 Niet om den slaep ghemackelijck te facken,
 Off om aldaer te leven in vvellust,
 Neen onder u al het vermey
 Is my te vvasschen in gheschrey.

O goeden boom soo't nu genoech kan blijcken,
 O faelich houdt die u eerst heeft ghestelt!
 O Bruydegom vvie sal ick u ghelijcken?
 Onder u loof heb ick my hier ghevelt.

Ghy zijt dien appel boom die blust
Mijn 'shertsen hongher ende dust!

O Bruydegom hoe dicks heb ick gheroepen
Dat desen boom mocht schaduvven mijn hoofd,
Menighen traen komt my nu afghesloopen
Als ick te sien ben daeghelijcks gheloof
Het bloedt dat van u lichaem rolt
En in u hairken hanght ghestolt!

Aen desen boom vvil ick gheduerich hanghen,
En onder hem gaen stellen een gheschrift,
Hoe datter tvvee met eene liefd' omvanghen
Zijn met de doot gelijcker-handt beghift:
Hoe u de liefd' heeft omgebracht
En my de droefheydt over-smacht.

Sub vmbra illius quem desideraueram, sedi. *Cant. 2.*

Onder de schaduwve van dien ick ghevvenscht hadde, hebbe ick gheseten.
Cant. 2.

Sjaer bindende door-wondt met de lief-
de/soeckt de boomen / ende de groenicheyt
der bosschen. Orig,
hom. 3.
in Cant.

Want soo den boom der Paradijs-appels
alle andere te boben gaet / insghelijcks is
mijnen Bruydegom onder alle andere kin-
deren des menschen / eene vrucht draeghende
die alle andere vruchten te boben gaet / niet
alleene in smaeck/ noch in soeticheydt: maer
dat meer is / in goeden geur die te tsaemen
aen het smaecken / en het riecken / boben ma-
ten zijn aenghenaem: ende wy moeten we-
ten dat die eeuwighhe wijsheyt booz ons be-
reydt eene taessel / boozsiende de selve met
beeldereye gherechten / niet alleenelijck met
het broodt des lebens; maer oock met den
slach-offer van het vleesch des woordts / soo
sy de koppen oock niet alleenelijck en is
bullende met den besten wijn: maer sy ver-
menghelt noch den selven met stucrkens van
Paradijs appels / om daer van te brouwen

A a

eenen

eenen soeten ende wel-geurighen drancck / die de lippen ende den mondt niet alleene en ver-
 oorzaecken soeten smaeck / maer zijnde neder-
 waert ghesoncken / is men den selven smaeck
 noch langhen tijdt behoudende.

Nyff. in
 Oiat. 4.
 in Cant.

Doorwaer die door sijne beloofde goetwil-
 licheydt in het woudt onser ghestaltenisse
 heeft uytghebott / als wesende van ons selve
 vleesch ende bloedt ghetworden / deel-achtich
 heeft gheweest ghelijckerwijs eenen appel/
 aenghesien dat men in dese vzych t kan be-
 mercken / dat met het een ende met het ander /
 te weten / bloedt ende vleesch / heeft eenige ghe-
 lijckenisse / sijne wit-berwicheydt heeft aen-
 ghetrocken de eyghentheydt van ons vleesch /
 ende door de roodicheydt ghetuyght hy eeni-
 ghe ghemeynschap te hebben met de nature
 van onsen bloede.

Bern.
 ser. 48.
 in Cant.

Met goeden rechte hadde sy dan gewenscht
 om sijne schadulve / door de welcke sy niet al-
 leene en soude verkrijghen eene verkoelinge
 maer daer by oock een vermaeckinghe; want
 al is't dat alle boomen ghemeynelijck ghe-
 ben eene lommere om te verkoelen / noch en
 gheben sy niet alle vzychten om te versaeden
 want die altydt-duerende vzychten der sae-
 licheydt zijn daer ghebrekende. Den oprech-
 ten boom des lebens is Christus J E S V S
 eeni

eenigen middelaer tusschen Godt en de menschen/die daer seght tot sijne Bruydt: Ick ben uve saelicheydt, ende daerom hadde hy aldermeest ghewenscht om de schadutwe Christi/om dat hy niet alleenelijck en gheeft verkoelinghe tot die uyt-nemende hitte der sonden/ maer is boven dien de siele niet alderhande deughden verbullende. Onder de schaduvve van dien ick hadde ghevvenscht hebbe ick gheseten. Sijn schadutwe is sijn vleesch.

Want tote isser die hem machtich soude zijn te wederhouden teghens de sonne der gherechticheydt/ die ontdeckt is ende buyten alle wolcken? wie en soude niet worden verschickt door de brandende straelen van dat brandende aenschijn? soo heeft dan de sonne der gherechticheydt den mensche aenghenomen als middelaer / oversulecks dat uyt de versaeminghe van de sonne ende van het menschelijcke lichaem is gheresen eene schadutwe.

Guill.
apud
Delrio.
cap. 2-
Canta

Christus ghenaeghelt aen het houdt des cruycen / verspreyde (ghelijckervvijs eenen appel hanghende aen den boom) den soeten geur van 's werelots verlossinghe / die daer heeft doen verschuyben den buyten stanck der sonde / ende heeft gheschoncken eenen saeligen

Amb. in
rial. us.
O&on. 8

ende lebendic hmakenden dranck / hy seght:
 Ghelijck eenen appelaer is onder de boomen van het vvoudt, soo is mijn recht-
 svveer in't midden der kinderen. Ick hebbe ghevvenscht om
 sijn schaduvve, ende hebbe daer onder gheseten. **O** soete
 schadutwe die ons verkoelt teghens den brandt der sonde!

Amb. in
 Psal 118.
 Octon 3

hoe sinackelijck zijn utwe vzychten? wat
 vzychter isser soo soet als de verkondinghe van
 het Lijden Christi?

Nathaneel wierdt ghesien onder den
 vijghe-boom. David seght te verhoppen in de
 schaduvve der vleughelen Christi. Zachæus
 is gheklommen op den wilden vijgen-boom
 om IESVM te sien / ende den selven IESVS
 heeft beyde sijn aermen vooz ons doock open-
 ghespreydt / op dat hy daer door soude bescha-
 dutwen gheheel dese werelddt. Waerom en
 souden wy dan niet wesen onder sijne scha-
 dutwe / die bescherremt worden ende beschudt
 door het decksel van sijn Cruyce! Waerom
 en souden wy niet wesen onder die schadutwe /
 wy principaelijck / die den ghecruysten IESVS
 tot allen tijde bescherremt van de boos-
 heydt des wereldds / ende van den brandt des
 lichaems?

dem
 bid.
 Oct. 4.

Met dese schadutwe wenscht David be-
 deekt te wesen / op dat hem 's daeghs de Son-
 ne

ne, oft 'snachts de Maene niet en soude branden. Dese schaduvve wordt aengedient door de Goddelijcke ghenaeде / voor de ghene die daer ontblieden de hitten deser werelddt. Wel aen / laet ons soo wy zijn vermoeyt door de hitte der sonde / gaen rusten onder dese schaduvve. Heeft de wellusticheydt iemanden verhit / dat het cruyce des Heeren hem verkoele / op het welcke hy selfen heeft uytghereckt / op dat hy onse misdæden in hem soude aenbeerden.

De schadutwe verschijnt uyt het lichaem / ende de lucht dienende den reysenden mensche in de hitte voor verkoelinghe / ende voor het op-komende ontweder tot een beschutsel. Den boom des lebens / te weten / desen Appel-boom / is het heyligh Cruyce / de vrucht is CHRISTVS IESVS, sijn schadutwe den toeblycht ende troost van het menschelijck gheslachte / het welck door den brandt der begheerlijckheden was overlaeden met het swaer iock der sonden.

Honor.
apud
Delrio
in c. 2.
Cant.

De schadutwe Christi ghematicht allen brandt der bekozinghen / ende terwylent sy soetelijck de siele is ghenaeckende / verjaeght alle de hitte die haer soude moghen verhinderen ; voort sy verberscht / ende verquickt die daer by nae lagh besweken / ende

Greg. in
cap. 2.
Cant.

onderkomen dooz den brandt van haere son-
den / ende rustende onder die selve schaduwve/
herneemt haere ghetwoonelijcke krachten
dooz de welcke sy te gheringher mocht loopen
tot het eeuwigh leven.

Greg. li.
33. mor.
c. 3. in c.
40. Iob.

Door de schaduvve van de beschermes-
nisse des alderhoochsten / wordt verstaen de
berkoelinghe des ghemoedts / ghelijckertwijs
de Bruydt in het Liedt der Liedekens (ver-
trachtende de komste van haeren Bruyde-
gom) selver is ghetuyghende als sy seght:
Onder de schaduvve van dien ick hadde ge-
venscht, hebbe ick gheseten. Als oft sy
seyde: Ick hebbe gherust onder de bebruidin-
ghe van sijne komste / ende ick ben versterckt
teghens den brandt der vleeschelijcker lu-
sten.

Honor.
apud
Delrio.
cap. 2.

En is dan het menschelijck gheslachte
niet sittende onder de schaduvve van desen
boom / 't welck / om gheproeft ende gesmaeckt
te hebben van den verboden appel / heeft ver-
lozen het Paradijs ? het welcke / ghedueven-
de de hitte der sonden / was draeghende een
swaer-wichtich pack / waer dooz dattet wiere
ghetoghen tot den afgrondt van alle pijnelijc-
ke straffe / ende hier dooz spoeydet hem te wac-
kerder naer Iesum Christum , die daer is we-
sende den waerachtighen boom des lebens.

Daer

Daerom siet dat ghy leeft onder sijne
 schadutwe / op dat ghy eens met sijn schijnfel
 meught worden ver-eert ; want hy en
 gheeft van su-selven niet allecnelijck eene
 schadutwe / maer daer en boben eene groote
 klaerichydt.

Bernar.
 ser. 48.
 in Cant.

Den Apostel seght hoe dat de twet heeft een
 schadutwe van het aenkomende goedt / voorts
 allen dienst ende oeffeninghe eertijds ghe-
 daen voor Godt almachtich / wordt ghe-
 noemt eene schadutwe / ende een voorzbewijs
 der hemelscher dinghen. Maer wy Chri-
 stenen zijn verbzemt van dese schadutwe /
 om dies-wille dat wy niet en zijn onder de
 twet : maer wel onder de ghenaele / ende al
 is't dat wy niet en zijn onder de schadutwe /
 soo zijn wy nochtans onder een veel beter
 schadutwe : want wy leven by die on-
 gheloobighe / onder de schadutwe IESV
 Christi.

Orig.
 hom. 3.
 in Cant.

Ende dese Bruydt hadde haere vedene /
 dat su twenschte te moghen sitten onder de
 schadutwe van desen appel-boom / op dat sy
 soude hebben moghen deelachtich worden
 van het leven dat daer was in sijne schadu-
 we / ende het schijnt dat ieghelijck van noode
 wordt te ghenieten dese schadutwe / terwijlent
 hy is in dit teghentwoordich leven / om daer-

Ibid.

naer / alsoo ick my laet boozstaen / verpreult
te worden door dat sonne-schijn / 't welck op-
gherefen zijnde / terstondt doet verzooghen /
ende vergaen alle ghesaeyffel dat noch sijnen
keest niet en heeft ghenomen.

Bern.
fer. 58. in
Cant.

Maer misschien dese siele beroemt haer
iet ghesien te hebben dat daer soude wesen
gheluckigher ; te weten / als sy seght / niet
ghelijck den Propheete : Ick sie, maer ick
hebbe gheseten ; want sitten is rusten / oock
het is beter te rusten onder een schaduw /
dan enckelijck onder de selve maer wat tijds
te wesen . Den Propheet dan hem selven
toeschrijvende het ghene aen vele andere ghe-
meyn was / seght : Onder sijne schaduvve
is't dat vvy leven ; maer de Bruydt hebben-
de meer voordeels / verheft haer dat sy volko-
melijck ende eyghentlijck onder de selve is sit-
tende ; want ter dier plaetse daer wy met ar-
beydt leven als besoetelt met vele sonden / die-
nen wy in vreesse / ende daer is't dat dese godt-
vruchtighe siele seer soetelijck is nemende ha-
re ruste . Om kort te maecten / de vreesse
heeft haere pijn / ende de liefde haere soetic-
heydt / ter dier oorsaecken seght sy / Sijne
vrucht is met allen soet aen mijn verhemelte,
verstaende daer door den smaeck der betrach-
tinghe / die sy hadde vercreghen soo soetelijck
op-

opghelijgh door de liefde. Maer dit is alles onder een schaduvve, om dattet is door eenen spieghel ende ingheraedtsel. Den tijdt sal komen dat die schaduwven voor het licht sullen af-wijcken / ende alsdan sal het ewich ende klaer-blinckende licht op-komen / 't welck niet alleene voor het verhemelte sal wesen eene soeticheydt; maer een versaedinghe tot de maeghe daervan sy nimmermeer en sal krijghen de walghe: Onder de schaduvve van dien ick hadde ghevvenscht, hebbe ick gheseten, ende sijne vrucht is soet aen mijn verhemelte.

Dat onsen gheest / ô aldersoetsten IESU, in u dan mach rusten / iae selfs niet eenen oogh-opslach van u en sy verscheyden; want voorwaer het soude wesen eene groote verwentheydt sulck eene edele ende ghenoechelycke plaetse wetens ende willens te verlaeten. Souden wy wel iet anders bestaen te aensien als onsen Bruydegom! Ha neen. Want hy soude ons worden ontrocken. Wat soude ons overkomen iet anders te willen aenschouwen! hoe en souden alle andere saecken van ons niet mis-presen ende veracht worden?

Benav.
2 patte
stimul.
cap. 8.

Dat dan mijne siele / ô liefsten Heere bluch-
A a u

August.
medit.
te cap. 37.

te onder de schaduwve van uvve vleughe-
 len, om haer te beschutten teghens den
 brandt der wereldtscher ghedachten / op dat
 sy bedoken onder de ghemaetigheudt uwer
 verkoelinghe / blijmoedelijck magh singhen /
 ende segghen : Nu ick hier ben soo sal ick
 slaepen, ende rusten in den vrede.

*Quomodo cantabimus canticum Domini, in terra
aliena? Psal. 136.*

XXX.

Quomodo cantabimus canticum Domini
in terrâ alienâ. *Psalm. 136.*

*Hoe sullen wy singhen den lof-sangh des Hee-
ren in eene vremde landauve? Psalm. 136.*

WAertoe gesonghen eenich liedt,
V Vaertoe de snaerkens te doen beven?
Neen Alder-liefste 't is voor niet:
Want dit vereyscht een vrolijck leven.
Daer't hert in rauvve light verſmoort
Naer spel oft sangh men niet en hoort.

Nochtans ghy vvilt en houdt voor vast
Dat beter is een liedt te singhen,
Op dat het hert daer door ontlast
Tot vrolijckheydt hem soude dvinghen,
En oock dat daer door alle pijn
Sou sachter om verdraeghen zijn.

'T is vvaer. Ick ghev' u dit al toe,
Iae sou dit vonnis mede strijcken.
Den bootf-gheselle mat en moe,
En sal daer niet gaen sitten kijcken:
Maer met een liedt dat hem behaeght
Ter vvijl hy roeyt, de zee aeniaeght.

Den Herder die sijn schaepkens drijft
 Naer die schoon groen begrafde vveyden
 Soo hy daer erghens stille blijft
 Sal met een lietjen hem vermeyden.

Den trauvven vvaecker van den nacht
 Sijn onghemack alsoo versacht.

Van my en vvordt dan niet berispt
 Dat dese lien hun soo verheughen :
 Maer 't is mijn tonghe die daer lispt
 En niet en vvilt tot singhen deughen :
 VVant sy ghevvent haer op den rouvv,
 En op het suchten van haer vrouvv.

Voorvvaer te singhen my vernoeyt
 (Soo heel de vvereldt vvel mach vveten)
 Ick ben als een die stijf gheboeyt
 In eenen kercker heeft gheseten,
 En die met pijn sprickel-ooght
 Soo hy hem aen de sonne tooght.

Hoe menich-mael hebb' ick gheproeft
 Naer mijn ghevvoont' en mijn maniere
 Al off ick schoon daer sat bedroeft
 Noch te doen ruysschen mijne liere,
 Off aen mijn dick-bestoven luyt
 Tegheven eenich soet gheluyt!

Maer vvat ! eer ick een toontjen vondt
 Off eenich snaerken heeft ghekloncken,

Den druck betoomde mijnen mondt
 De traenen zijn my af-ghefoncken,
 Iae als ick eenich ſpel op-nam
 Soo voeld' ick mijne vinghers ſtram,

Al dat ick dede vvas voor niet
 De Sangh-goddinnen hadd' ick reghen,
 Hoe foud' ick konnen toetsen iet
 Daer't allegaeder vvas verlegghen,
 Daer d'handelinghe ſoo ſy plocht
 Nu niet een ſiere meer en docht!

Maer off ick eens noch vvierdt ghevvoon
 Mijn doode ſnaerkens te beſielen,
 Off vvederom kreech mijnen thoon,
 Off dat de lietjens my bevielen
 Soo ſoetelijck in elcks ghehoor
 Ghelijck ſy deden hier te voor.

Seght, Bruydegom, vvaert dan gheraen
 Dat ick daermé my ſou vermaken?
 Há neen, mijn lief, ten kan niet ſtaen
 Daer zijn helaes! al ander ſaecken,
 Mijn droeve ſtemme light verſmacht
 Noch heeft om ſinghen gheene kracht.

Den druck al mijn ghenucht uyt-bandt
 End vvinght den mondt my toe-te-fluyten.
 Hoe foud' ick ſoo verr' van mijn landt
 De minſte vreughdt hier konnen uyten!

Neen eenen ballingh dat vergheeft:
Want dit alhier gheen plaets' en heeft.

Ickuyt den hemel over-langh
Om mijn misdaedt te recht ghebannen,
Sal ick ververschen mijnen langh,
En mijne snaerkens gaen herspannen?
Neen, 't soude zijn een vvonder-dinck
Voor aldus-daenen Vremdelinck.

Sal ick mijn ooghen alle-bey
Hier laeten pruysschen in rivieren,
En leven soo tot mijn gherey
Off de musike noch hantieren?
Och neen, och laes, och ick en kan
Als ick bedencke mijnen ban!

Iae selver off den nootgheval
Amphions gheest noch quam herlijven,
Hy en soud' in dit traene-dal
Niet eene roots' meer doen verdrijven.
Want liever dan dit te begaen
Soud' hy sijn spel in stucken slaen.

Als *Orphêus* tot sijn onvernoegh
Euridice nu há verloren,
Sijn Harp' hy t'sedert noyt en sloegh
Ghelijck hy dede van te voren
VVant hy verschrickt tot in de siel
Soo vvalt dat hem die selv' ontviel.

VVaer toe belast soo menigh-voerf
 Hoe dat ick sou mijn luyt her-stellen.
 Há neen, mijn lief, och! och! ick sterf
 Soo ghy my vvilt daermé noch quellen.

Och! Vaederlandt, och! ick besvvijck
 Soo ick eens maer om hoogh' en kijck.

Och had ick vverom het gheluck
 Naer desen ban u te ghenieten,
 Ick sou vergeten mijnen druck
 En madrigaelkens gaen vergieten:
 Ick sou voor u mijn leven-lanck
 Doen daeveren mijn snaer-gheklanck.

Quomodo cantabimus canticū Do-
 mini in terrâ alienâ. *Psalms. 136.*

*Hoe sullen vvy singhen den lof-sangh des
 Heeren in eene vremde landauvve?
 Psalm. 136.*

O mijn Godt oft ick de stemme soo soet August.
 medit.
 cap. 35.
 hadde als die lofsangh-singhende reyen
 der Enghelen! och! hoe gheerne soude ick my
 verstorzen in utwe lof-sanghen! O wat eene
 vreughdt soudet my wesen te midden van
 utwe heylighe kercke gheduerelijck te oeffe-
 nen mijne vois om ter eere van ulnen hoogh-
 sten naeme te stichten alderhande schoone lie-
 dekens!

dekens / ende in alles de hemelsche sanghers
naer te volghen !

August.
medit.
cap. 33.

¶ Al te gheluckighe hemelsche heyr-krach-
ten / die u soo heplich ende supberlijck met ee-
ne bysondere soeticheydt ende onsprekelijcke
ghenuchte verinogghen te loben ! De lof-san-
ghen die sy-lieden u toe-schicken / spruyten uyt
vzeughden ; want sy u gheduevelijck zijn heb-
bende in hyn ghesichte / daer in sy vinden on-
tallijcke middelen van hyn te verheughen / en-
de u te loben. Maer wy lieden als buyghen-
de onder het swaer ghewichte van ons
bleesch / ende in dees droebe pelgrimagie / soo
berre ghebannen uyt uwer teghenwoordic-
heydt / ende door de verscheydentheden des
mereldts gheteest ende ghetrocken / de macht
is ons benomen van u naer uwer weerdic-
heydt te konnen loben / ende nochtans doen
wy dat door ons geloobe / niet door een waen-
schijn : maer de Enghelsche gheesten loben u
volkomelijck ende in't openbaer / ende niet als
wy in een gheloobe dat bedeckt is.

Chryf.
in Pl. 41.

¶ Wy zijn uytter nature ghemeynelijck soo
gheneght tot de ghesanghen ende de gedich-
ten / ende wy hebben met de selve sulcke ghe-
meynschay / dat selver die kleyne kinderkens
hanghende aen de borsten van hunne moe-
der / indien sy krijten oft quellich zijn / wor-
dendoor het hoorzen der selver ghestilt / ende
t'renegaer ghepaeyt. De Doesters die drae-
ghende

ghende op den aerme / ende daermede ober ende weer wandelende / ende hun singhende eenighe kinder-boiskens / weten daermede die soo soetelijck te betooveren / dat sy terstont die kleyne verbaeckte ooghskens doen toe-ballen. Het ghebeurt oock dat de wegh-ganghers / ende die 's middaeghs het bee zijn stauwende door de velden / gheen ander vermaeck en hebben dan de sangh / die daermede de lasticheydt der weghen te lichter zijn doorspoepende : ende niet alleenelijck dese wegh-ganghers / maer oock de landt-bouwers / ghestelt aen hunne ploeghen / de wijn-lesers in hunne wijn-gaerden / ende in hunne kuppen / en eyndelijck alle werck-lieden singhen dickmael een liedeken terwijlent elck is in sijne oeffeninghe. Iae die matroosten ende die geketende galleye-boeben / singhende al roepende / ende maecken de meirminnen / om te doen slaepen hun teghentwoordich verdriet / ende de bryse van het aen-rijfende tempeest.

Menmerckt de Bzoutkens / terwijlent sy besich zijn met spinnen / met brypen / oft met de naelde tet te steken / hoe sy somtijds / oft elck bysonder / oft oberhandt / oft ober hoop sijn singhende / maeckende te samen door de menichte van stemmen een soet-klinckende gheslypdt. En dit ghesangh van bzoutkens / van wegh-gangers / van landtbouwers / van wijn-lesers / van bootf-ghesellen / ende alle andere

Ambr.
enarrat.
in Ps. 36.

arbejders en heeft gheen ander besluit dan om daer mede te versoeten de vernoevelijck-
hejdt van den arbejdt. Dus daenelijck is't
doock ghestelt met onse siele / de welcke zijnde in
pijne / indien sy hoort eenich ghedicht oft ee-
nich liedeken sal beter ende gheringher ver-
draeghen alle swaericheden die haer den moet
deden verliezen.

Ambr.
enarrat.
in Ps. 36.

Maer Hoe sullen vvy singhen het liedt
des Heeren in een ander landauvve? De
kinderen van Israel en songhen noyt geban-
ghen zijnde de liedekens die sy te bozen plach-
ten te singhen in hun Vaderlandt. Dit ghe-
weste daer wy nu teghentwoordich zijn inne
moelende / is een plaetse van slaebvernije / ende
het ander daer wy henen trecken is eenen
lust-hoff van vrydom. Dit ghetweste krielt
vol sonden / ende het ander vol deughden ende
vol eeuwigher ruste : dit ghetweste en is maer
een dal der traenen / ende het ander eenen he-
mel / glinsterende vol lof ende eere.

Amb. li.
2. de
pœnit.
c. 11.

Ten anderen is't by aldien dat het vleesch
hem stelt teghens den gheest / ende de siele niet
en wilt wesen onderdaenich / noch hem aen
die ten onder gheben / is doock te zijn in een
vremt ghevveste , noch dattet insghelijcks
niet en wordt ghetemt door alle den arbejdt
van sijnen oeffenaer / soo dat door die oorsaecke
niet bequaem en is te draeghen de vruchten
van vrede ende van verduldichejdt. Hoe en-
de in

de in vvat manieren sal men dan kunnen singhen den lof-sangh van den Heere in een vremt ghevveste!

Den ghenen die singht moet licht van gheeste zijn / ende hem alle sozghen quijt maken die hem overladen de ghedachten / voorts moet hy oozlof gheben het overdencken van sijne schulden / esi op-sluypen sijne giericheydt / als-dan / hy en verquickt sy-selven niet alleene met de stemme des lichaems / maer daer en-boven dooz eene soodaenighe soeticheydt / die daer het binnenste sijns ghemoets schijnt te betooveren.

Amb. in
Psal. 118.
Octon. 7

Want soo maer onsen gheest met druck is overgoten,
Houdt dan voor alle vreughdt de deure vast ghesloten.

Nazian
de hu-
manâ
natur.

Wy zijn allegaeder in een landauvve van de schaduwte des doodts / ons leven is ghepraemt ende bedwonghen / noch wy en hebben gheenderhande wijsdom. Maer ons leven sal den wijsdom ghenieten / gekomen zijnde in de landauvve der levende. Onse siele en leeft niet ten zy dat sy haer vindt in die plaetse der onsterffelijckheyt / daer is't dat sy volkomelijck sal lobben den Heere / te weten / als sy sal hebben afgheleyt de lichaemelijcke kranckheyt / ende dat sy sal beghinnen te wesen ghelijckformich de glorie des lichaems Ies v Christi. Want wesende in't middern

Amb. in
Psal. 118.
Octo. 23

Der sonde/ wat lof-weerdichs souden wy hem machtich zijn te gheben? Wy zijn alhier gestelt in een schaduwte / wy leven hier onder een schaduwte / ende wy loben hem hier in eene schaduwte / ende het wordt ons onmoghelijck hem in dese schaduwte te vollen te loben. Om kozt te maken: Wy zijn hier in eene vremde landauvve, hoe sullen vvy dan singhen den lof-sangh des Heeren?

Ibid su
perius.

De Godtvruchtighe siele laet haer ontvliengen eenen lof-sangh / tot de welcke het woort Gods seyde: Laet uvve stemme doch klinken in mijne ooren, vvant die soet ende bevalligh is. De andere songh oock een liedeken tot de welcke Godt sprack dese woorden: Uvve lippen ô mijne Bruydt sepelen van heunig-raetels, heunigh ende melck is onder uvve tonghe. Maer niemant en kan daer verluypden eenich liedt / ten zy dat hy heeft geleert Gods gherechticheden / ende dat hy ten vollen van synen Heer is onder-wesen. Ten desen op-siene bidt David van Godt oock te worden ghesticht in leeringhe. Hoe soude den ghenen die hem kent beschuldighen en ghestelt te midden in breefe iet konnen singhen? Hoe kan hy singen die hem kent te wesen in sonde / ten zy dat hy eerstmael vande verghiffenisse der selver zy verselkert? Ten lesten / Hoe sullen vvy singhen den lof-sangh des Heeren in een vremde landauvve? al waer wy verbolghet zijn

zijn / al waer de slaeverijje der sonden ons houdt ghekettet / al waer wy gheen ander tijdt-verdzijf en hebben dan te beschreyen de ellenden van onse slaeverijje.

o waeren vrede / die wy by Godt almachtich sullen aenschoutven! Aug. in Pf. 136. o die heylighe onderlinge ghemeynschap der Englylen! o dat volkomen schoon aenschoutven van het aenschijn des Heeren! Men siet in het Babylon onser ghevangenisse wel iet schoons dat ons aenloekt; maer dat het selve doch niet en gheschiede / noch dat wy immers niet en worden bedroghen! daer is groot verschil tusschen den troost der gebanghenen / ende der ghene die by ende los wesen.

Het kan ghenoechsaem blijcken dat wy Ibid. maer en zijn ghevangene; want het is verre van daer dat wy souden ghenieten dien soeten ende aengenaemen byjdom der waerachticheydt. Wy worden ghetemt door de ghenuchten der verganckelijcker dinghen / wy woystelen daeghelijcks teghen de prickelen der onbehoorzelijcker lusten. Wy kunnen quaelijck herhaelen onsen aessen / (selfs in de gebeden) immers wy en kunnen niet anders belijden dan dat wy zijn gebanghene.

Maer de gene die ons hebbē vvech-geleydt Ibid. als ghevanghene, soosy komen aen d'herten der menschen / ende dat sy segghen: Singht ons de woorden van u-lieden lof-sanghen? wat

is't dat wy gheben vooz antwoorde? Baby-
 lon draeght u / Babylon behoudt u / Babylon
 boedt u / Babylon spreekt van u; en kondt
 ghy niet aenbeerden dan dat vooz luttel tijt
 is blinckende? ghy en hebt het verstandt niet
 te betrachten dat eeuwich is / noch ghy en zijt
 oft bequaeme / oft weerdich te ontfanghen dan
 ghy begheert. Hoe sullen vvy dan singhen de
 lof-sanghen van den Heere in eene vremde
 landauvve.

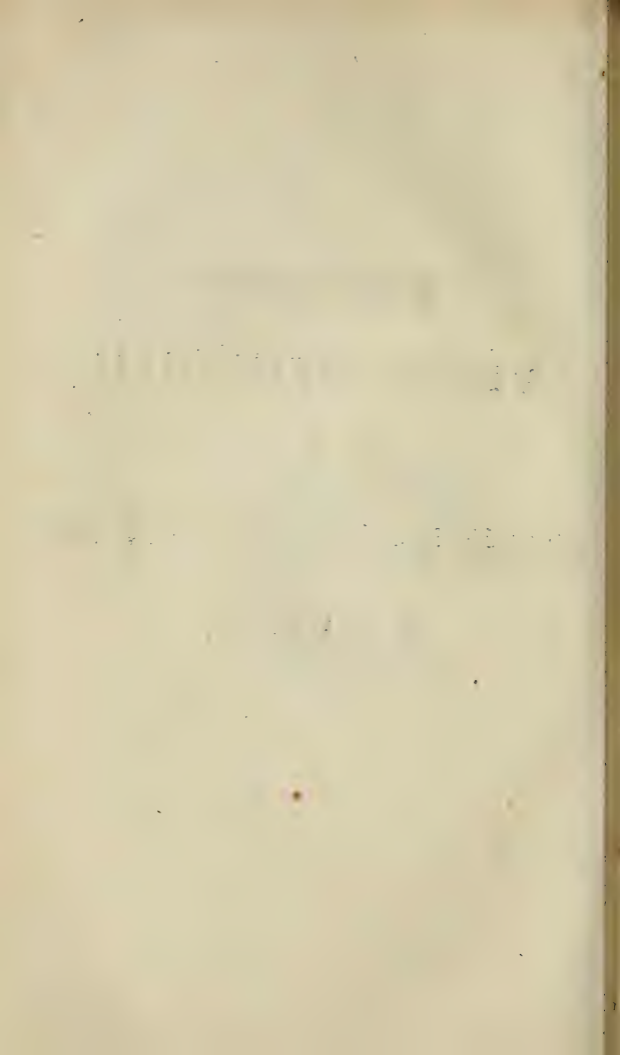
Derde Boeck.

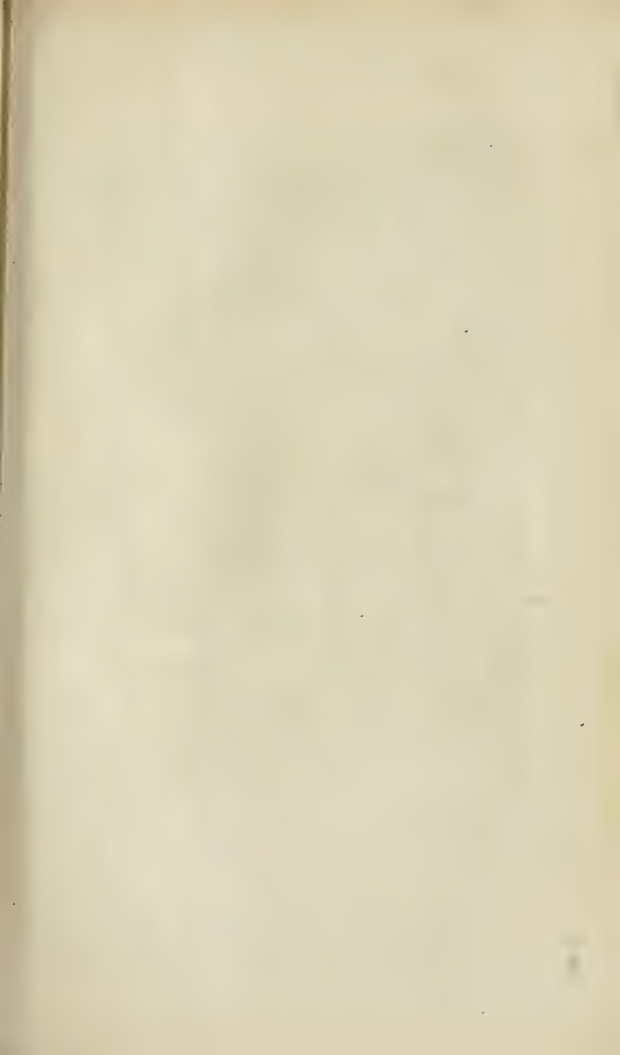
VERSVCHTINGHEN

D E R

GODT-MINNENDE

S I E L E.

*Adiuro vos, filiae Hierusalem, si inueneritis
dilectum meum; ut nunciatis ei, quia amore
languedo. Cantic. 5.*

XXXI.

Adiuo vos filiæ Ierusalem, si inuen-
eritis dilectum meum, vt nuncietis
ei: quia amore langueo. *Cant. 5.*

*Ick besuueere u lieden, dochters van Ie-
rusalem, is't dat ghy lieden vindt mij-
nen beminden, boodtschapt hem dat ick
door liefde ben quelende. Cant. 5.*

Schoon suyver Sielkens allegaer
Ierusalemfche Maeghde-schaer
Die over-langh met vvitte voeten
Betrippelt dat schoon hemel-blauvv,
In sté van nu in druck, en rauvv
Met my alhier te ligghen vroeten;

Ick bidd' u-lieden door dit dicht
My van de vvaerheydt onder-richt
Off mijn hert-soet mach zijn gevonden?
Soo iae: en vvilt doch laeten niet
Hem aen-te-dienen mijn verdriet,
En metten eersten te verkonden.

Hoe dat ick in sijn liefde-pijn
Te niete gae, en heel verdvvijn,
Soo dat ick vvvel magh zijn gheleken

By eene blomme schoon ghegroeyt :
Maer soo de sonne die verschroeyt,
Light bladeloos daer heen ghestreken ;

VWant als hy over eene vvijl
Naer my schoot sijnen minne-pijl,
Lagh hy daer selver in ghedoken,
En in mijn hertjen dus gheraect,
Heeft daer gheberrent, en gheblaeckt,
En my mijn borst heel opghebroken!

Och ! hoe mijn hertjen heeft ghebrandt,
Van doen hy my dat pijlken sandt!
Hoe hevet vier daer ligghen vvoelen!
Het is als *Aethna* die daer spouvt
En krachtelijk haer' vvlamm' uyt-douvt,
En nimmermeer en kan verkoelen!

Soeckt hy nocht t' hebben meer bescheet
Van allegaer mijn innich leet,
'T vvelck sou te langh zijn om verhaelen ;
Seght hem, hoe dat dit somber beeldt,
('T vvelck door de liefde sitt' en queelt)
Niet vvel en is om af te maelen.

Vraeght hy misschien off 't svvaere bloedt
My vvel dees heete korts' aendoet,
Off dat ick haest sal zijn verbeten
Door dees' langhsaeme stille doot,
Die my kan lossen uyt den noodt ;
Seght vvel, en vry, dat niet te vveten.

Dat ick dees tijdingh door u-lien
 Niet al te vvelen kan ontbien,
 Mits my de sprake vvilt begheven :
 Maer vvilt hy vveten voor ghevvis
 Hoe dattet immers met my is,
 Gh'hebt mijn gedaent' hem haest beschrevē:

VVant tot susdaenen taeffereel
 En hoefdy verruvv' off pinceel,
 Laet hem alleen met monde vveten,
 Hoe my in't eerst dees sieckte quam,
 En hoe ick hier met leden stram
 Op desen barrhem ben gheseten!

Seght dat mijn ooghen alle-bey
 Zijn uytgheperst door het gheschrey,
 En dat ick ben ghelijck verdvvenen!
 Seght oock aen hem hoe teenemael
 Van mijne lipkens het corael
 Is vvech-gegaen, en heel verschenen!

Dat over langhen tijdt is doodt
 Van mijne vvanghen 't purpur-root,
 Iae dat ick quaelijck aessem krijghe.
 Voorts om te vveten off ick leef,
 Dat ick gheen teecken meer en gheef,
 Dan dat ick somtijts vvat verhijghe.

Dat ick de reden niet en kenn',
 VVaerom ick my soo dicks ghevvenn'
 In lauvve traenen dus te vvasfchen ;
 Ten zy de liefde my dit leert

Die meesten-deel hem wendt en keert,
En dobbert in dusdaene plasschen.

Ter deser oorfaeck is't ghebeurt,
Dat ick soo langh' hier hebb' ghetreurt,
En laeten vliegghen soo veel suchten,
En noch te meer, nu ick bevroe,
Hoe dat hy my vvert seffens moe,
En eeuvelijck voor my gaet vluchten.

Ionck-vrouvven ist dan uvv' belieft,
Seght dat ick ben op hem verlieft,
En dat het vier mijn hert omringhelt,
'T welck als een roosken nu vergaet
Daer de middaeghsche sonn' opstaet,
En teenegaere dat versinghelt.

Seght hem ghelijck de lely schoon
Die daer soo ieughdich staet ten toon
Van grooter hitte gaet versterven
Dat sijne liefd' oock is alleen
Die my gebracht heeft in't ghevveen
Daer ick de doodt moet om be-cruen.

Adiuo vos filia Ierusalem, si inueneritis dilectum meum, vt nuncietis ei: quia amore languo. *Cant. 5.*

Ick besvveere u-lieden dochters van Ierusalem, is't dat ghy-lieden vindt mijnen beminden, boodtschapt hem dat ick door liefde ben quelende.
Cant. 5.

Dien uytbercozen ende getrouwen *Bruydegom* van onse siele Christus IESVS, heeft ons ten vollen ende meer dan genoegh versekert van sijne liefde / dooz de welcke hy soo verre ghebrocht wierdt / dat hy vooz ons (hoe wel ellendige sondaers) de bittere doodt heeft willen sterben / ende ten dien opsiene de *Bruydt* insgelijcks tot hem-waerts met ghelijcke liefde zijnde bebanghen / bzencht vooz den dagh den schicht der liefde / die in't midden van haer herte lagh verborghen.

Den schutter die desen schicht heeft geschoten / is de liefde selver / ende dat Godt de liefde is / hebben wy gheleert uut die *Heylighe Schriften* / die dien uytghelesen schicht is sendende tot de ghene die zijn in behoede / ende in de beschermenisse sijner ghenade / be-

*Nyffen.
or. 13. in
Cant.*

*Nyffen.
or. 4. in
Cant.*

bestrijckende sijne dzyderleye straelen met den gheest des lebens/ op dat alsoo den schutter/ den schicht/ende den gheschotenen ghelijckerhande souden wesen in een ghebonden. Alsoo de Godt-minnende siele langhst die goddelijcke trappen nu opghestijght tot in den hemel/ beproeft de soeticheydt van dese liefde/ als eenen schicht / daer mede dat sy soude wesen doorwondt/ ende door schoten. Olosselijcke wonde! ô soete scheuten / door de welcke het leven gheraeckt tot in het binnenste/ende daer de wonde niet anders en is dan eene poorte oft openinghe / alwaer sy sonder eenigen tweedom is doorpasserende.

Orig.¹
hom. 2,
in Cant.

Och hoe beballigh ende hoe soet is't door de liefde te wesen doorwondt! den eenen bat den schicht der bleeschelijcker liefde / den anderen wordt ghequetst ende gheschoten door eenen aerdtischen Cupido; maer ghy/ghy uytghelesen schoone siele/ opent uwe borst / ende stelt u ghetwillich om te ontfanghen die schoone schichten / daer af den schutter is Godt Almachtich. Hoozt de Schrifture die u in het ghesaghy van dese schichten dit naerbolghende bozen houdt: oft om u noch bath te doen verwonderen / hoozt het ghene desen selven schicht tot u is sprekende: Hy heeft my ghestelt als eenen uytvercoren schicht ende bevvaert in sijnen koker, ende tot my geseydt, het is een groot gheluck, hoe dat ghy mijn kindt

kindt meught ghenoeemt vvesen. Hoozt dan het ghene desen schicht selber is segghende/ en hoe hy van den Heere is uytbercozen. Hoe geluckich is't met dusdaenen schicht te wesen dooz-schoten!

Het en is boozwaer niet te verwonderen/ hoe dat desen Bruydegom by hem heeft me-
 nigherlepe schichten / van de welcke geschre-
 ven staet in den 119. Psalm. De schichten des
 moghenden zijn scherp. Cleophas met den
 anderen Welgrim op den wegh geraeckt dooz
 dese schichten/ seyde: En vvas ons herte van
 binnen niet onstekē? en wy lesen op een an-
 der plaetse: Gelijck de schichten in de handt
 van den moghenden, alsoo zijn de kinderen
 der ghener die daer zijn uytghesmeten. Dooz
 dese schichten is gheheel de wereldt geraeckt
 ende ghevanghen. Den Apostel Paulus is
 gheweest den schicht des Heeren/ den welcken
 ghetoeghen zijnde met den hoghe des Heeren
 van Jerusalem tot in Assyrien/ heeft hier ende
 daer ghebloghen / hem haestende als eenen
 snellen schicht om te trecken in Spaignien/
 ende terstondt daer naer om het Oosten ende
 Westen te bzenghen onder de macht des Hee-
 ren.

Wat sal ick dan segghen? wat sal ick dan
 maecten? waer sal ick dan henen gaen?
 waer sal ick hem komen soecken ende binden?
 sien wie sal ick my boeghen om naer te brae-
 ghen?

Hier. ep.
 140. ad
 Princ.
 piam.

August.
 medit.
 cap. 40.

ghen / wie sal mijnen alderlieftsten draeghen
de boodtschap / dat ick quele door de liefde!

Aug. so-
liloq c. 1

☉ **Leben / dat al doet leben ; leben dat my
gheeft het leben ; leben dat daer selver zijt
mijn leben ; door het welcke ick lebe / ende son-
der het welcke ick sterbe / leben door het wel-
cke ick ben verreesen / ende sonder het welcke ick
bergae / leben door het welcke ick my verheue-
ge / ende sonder het welcke ick my bedroebe !
och lebende leben ! och leben soo soet ende soo
aengenaem ! och leben altoos ghedacht weer-
dich / waer zijt ghy / waer sal ick u binden /
op dat ick in u vol-eynde / ende op dat ghy my
twilt aenbeerden / komt my doch haestelijck
by / vaert in mijn herte / in mijn ghemoedt / in
mijne oozen / ende in mijne hulpe ; vvant ick
quele door de liefde , ende sonder u ick ster-
be !**

Guill.
Abbas
ser. 46.
in Cant.

**De menschen zijnde niet een achter-denc-
ken / en konnen door hun eyghen verdiensten
hun selver niet vernoeghen / ende ter dier ooz-
sake is't dat sy den bystandt van eens anders
gebeden zijn outbedelende / sy seght : Ick be-
svveere u-lien , ghy dochters van Ierusalem,
die soo dickmaels spreeckt met mijnen bemin-
den / dat ghy-lieden eens om mijnen wille
hem laet weten het ghene ghy-lieden van my
zijt bevroedende / te weten / hoe grootelijckis
ick bevangen ben met sijne liefde / ende dat de
kracht der selver noch min oft mee vdan**

en doodt en kan worden gherekent.

Maer ter wat oorzaecke ghebruyckt sy dus-
 aeue besweeringhe? was aen haeren Bruy-
 degom onbekent den grondt van haer herte? Rupers.
in Cant.
 Is't by aldien dat Petrus heeft gheseydt: Ghy
 weet dat ick u beminne, hoe veel te meer / ô
 ghy schoone / ô ghy beminde / ô ghy wijse / ô
 ghy ghetrouwe / kost ghy door u selven / ende
 niet door boden aen uwen Bruydegom ont-
 decken utwe ghedachten / ende den brandt van
 utwe liefde? ende sonder twijffel ghy hebt
 hem seer dickmael gheseydt: O Bruydegom
 daer en is gheen herte dat u verborghen is /
 gheene liefde die u bedeckt is / 't is u kenne-
 lijk dat ick door liefde ben quelende.
 Waertoe dient dan dese besweeringhe? Is't
 by gheballe dat ghy gheslaeghen zijnde / soudt
 wederom slaen / ende ghequetst / wederom
 soudt quetsen?

Boodtschapt hem, niet als aen een die niet Guill.
apud
Deltio
Cant. 5.
 en weet watter omme-gaet. (Want daer en
 is niet dat hem onbekent is) maer om dies-
 wille dat hy oock bemint / ende hem verblijdt
 te verstaene uyt het segghen van andere / het
 ghene hy gheren soude weten van sijne wel-
 beminde.

Boodtschapt hem dan mijne liefde / ende Guill.
Abbas
serm 64
in Cant.
 hy sal u sonder twijffel aen-hoozen / ende utwe
 woorden en sullen my niet wesen onprofyte-
 lijk /

lijck / op dat hy noch meer ende meer onste-
 mijne wenschen: Boodtschapt hem dat ic
 quele door de liefde: de liefde en queelt nie-
 maer wel de ghene die de liefde is draeghen
 de / ende daer liefde is / daer is de quelingh
 ende principaelijck is't by aldien dat het ghe-
 ne men bemint / niet en is teghentwoordich
 daer en tusschen de siele queelt ende brand
 door de viericheydt haerder innigher begeer-
 ten / sy versmilt ende beswijckt / niet kon-
 nende verdraeghen de kracht van haere lief-
 de. Alsoo verdtwijnt het vier / soo saen de
 stoffe / te weten het houdt / het selve beghin-
 te ontbreken. VVant onsen Godt is eer
 vernielende vier. **O** groote ende ghetweldi-
 ghe pijn der liefde / sy is onberdraeghelijck
 indien sy niet en wordt ghematicht / met re-
 den wordt sy ghenoemt eene groote pijn.
 Want sy beneemt de kracht van den gheest /
 die sy is besittende.

Rupert.
 in Cant.

Boodtschapt hem vvant ick door liefde
 quele, om die groote begheerte die ick hebbe
 van te moghen sien sijn aenschijn / het leven
 verdriet my in sijne af-wesentheydt / ende het
 is bedwangh dat ick moet onderstaen den
 traeghen aenloop van desen mijnen van.

Guill.
 Abbas,
 1er. 46.
 in Cant.

Die hert-grondighe versuchtinghen / ende
 die menichvuldicheydt der traenen en zyn
 die niet als uptberstinghen van den gheest /
 ende

ende der ontfanghen ghenaede? en wordt
 doock dan door dese teekenen de quellinge der
 liefde niet aerdich uytghebeeldt? soo man-
 neer de versuchtinghen niet en zijn verbor-
 ghen / soo en is insghelycks de quellinghe niet
 verborghen; maer sy wordt ontdeckt van
 haer eyghen selven.

Ick quele in mijne liefde / door de liefde
 van mijnen Bruydegom / die daer boven is
 in den hemel; want sijne liefde doet dat ick
 in mijn eyghen liefde beswijcke. Soo dan be-
 sweken in mijne eyghene liefde / leve ick my /
 niet in my : maer het is mijnen Bruydegom
 die in my is lebende; want indien ick my
 selver lief hebbe / het en is niet om mijne lief-
 de / maer wel om de liefde mijns Bruyde-
 goms / die my lief heeft. Ick en hebbe my
 niet lief in mijn eyghen selven; maer ick heb-
 be my selven lief in hem / ende ick hebbe hem
 lief in my.

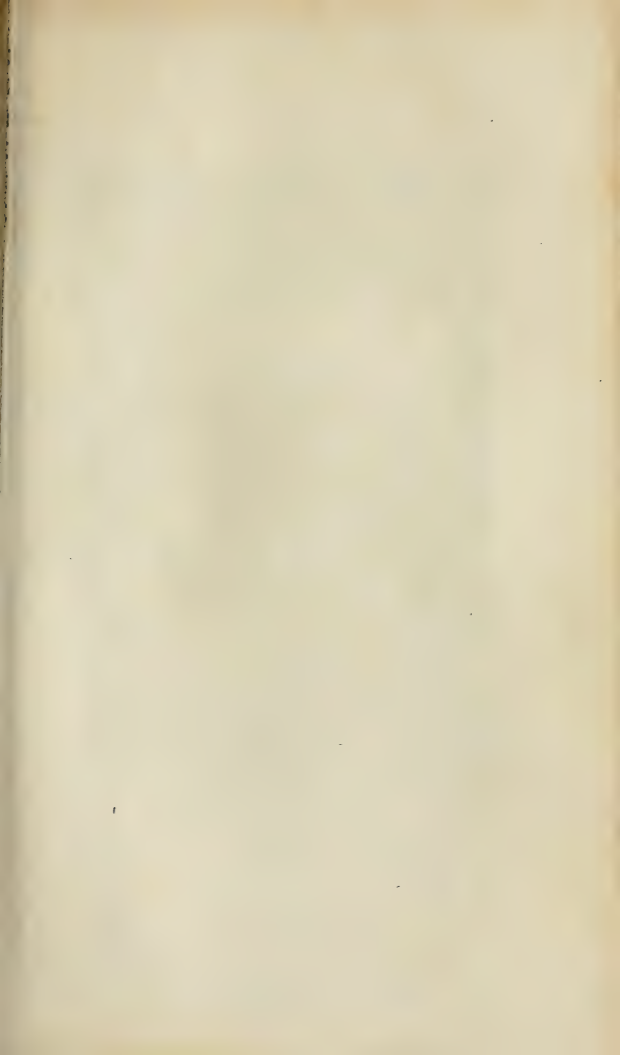
Guill.
 apud
 Delrio
 in c. 5.
 Cant.

♠ goedertieren I E S V komt ende door-
 schiet met uwen Goddelijcken schijnt van
 uwe liefde het binnenste mergh van mijne
 siele / op dat sy waerachtelijck vermach
 te branden / te quelen / te smilten / ende
 haer selven te vernielen / niet alleenelijck
 in u / van welcken sy soeckt te vvesen ont-
 bonden om met u te zijn. Dat sy altoos hou-
 ghere naer u alleene / ♂ waerachtich groot des

Bonav.
 folioq.
 cap. 13

lebens / nederghedaelt vooz ons van bobel
 uyt den hemel; dat sy nergkens naer en do-
 stighe dan naer u / ô lebende fonteyn-aedel
 fonteyne van het eeuwigh licht / ende beke de
 volmaeckter bzeughden! dat sy altoos u naer
 volghe / dat sy u altoos soecke / dat sy u binden
 ende soetelijck in u ruste.

*Fulcite me floribus, & stipate me malis, quia
amore languēo. Cantic. 2.*

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis,
quia amore languedo. *Cant. 2.*

*Onderfett my met blommen, omringht
my met appelen, want ick quele van
liefde. Cant. 2.*

O Liefde beul van mijn ghemoet
Hoe ghymy dat onsteken doet!
Och soude vvel in iemandts borst
Noch sulck een hitte zijn gheschorst?
O liefd houdt op, en brandt niet meer;
Want ick in alſchen heel verkeer:
Houdt op, houdt op, en my nu spaert;
Want ick ben al ghenoech beſvvaert:
Houdt op, houdt op, mijn eenich licht;
Weert uven bogh' en uven ſchicht,
Off ſoo ghymy noch eens gheraect,
Mijn leven is daermé gheſtaect.
Houdt op, houdt op, ick vvorde moe,
Och ick en vveet niet vvat ick doe,
My ſelven ick niet meer en ken,
Noch ick en vveet niet vvaer ick ben.
Há't is u liefde die my dvinght
En teenegær ten onder bringht,
Het is u liefde door vviens gloedt
Verſoden vwordt mijn herte-bloedt.

Och isser niemandt die hier leeft
Die met my mede-lijden heeft!

Och isser niemandt hier ontrent
Die mijne liefde zy bekent?

Och, alderlieffste, die alleen
D'oorsake zijt van mijn ghevveen,
Seght my docheens, hoe macht gheschien
Dat uvve ooghen dit aensien?

VVeest dan ten minsten in de weir,
Ghy schoon gheluckich hemel heir,
'T welck nu met my ghelijcker handt
In eene selve vlamme brandt.

Gaet, en haelt my uyt *Chloris* schoot
Al haere rooskens wit en root,
En alle d'appels schoon van blus
Uyt den hof van *Alcinous*.

En my die hier liggh' in een flauvvt
Die allegaeder voren stauvvt:
VVant tusschen d'appels en 't geblomt
De liefde kortse soeter komt.

Brenght my de rooskens metter handt,
En d' appel-fruyten in een mandt:
VVant moghelijck mijn liefde-pijn
Sal daer in vinden medecijn.

Maer vvaer-toe ist dat ick versucht
Om roosen oft om appel-vrucht?
VVant sy en zijn niet al te vrij
Van arghe-listen boeverij.

'T mach zijn, dat dat fenijnich VVicht
In d'appel-schel ghedoken licht;

Men vindt oock dattet somtijdts sat
 VVel achter eenich roose-blat.

Cydipp' eens eenen appel vondt
 VVaer t'midden in gheschreven stonde
Acontio gheeft uve trouvv
 Tvv elck naederhandt vvas een berouvv.

En dede *Venus* haer niet seer
 Oock aen een stekel-roosken teer?
 Och hoe vvas sy doen onghemoedt
 Soo s'haeren vingher sach bebloedt!

Neen, uvven appel ick vveerleggh'
 En uvve roosen ick ontfeggh'
 Oghy *Cydipp'* en *Venus* oock:
 VVant sy en zijn niet sonder loock.

Maer op die rooskens slaen ick acht
 Die *Dorothea* zijn ghebracht
 Des VVinter-daeghs door't killich ijs
 Te midden uyt het Paradijs.

En lief-ghetal is my die vrucht
 Daermé den Enghel lanckst de lucht
 O *Luduina* als ghesandt
 Tot u quam uyt dat saelich landt.

Sufdaene bloemkens ick verkies
 Daer *Boreas* noyt op en blies:
 Maer die te toonen zijn ghevvent
 Altijdt een aenghenaeme *Lent*.

Spreydt my daer van op't groene gras
 Om op te rusten een mattras,
 En dat de kuskens van sattijn
 Schoon safferaen van Noorden zijn.

En om met 't hoofd te ligghen recht,
 Myeenen tas daer onder leght
 Van alderhande blom en kruydt
 Daer goede geuren rijfen uyt.

Kom, kom, en met een soet bedrijf
 Werpt uyt uuv' korfkens naer mijn lijf
 Soo vele bloemkens als ghe meught,
 En het sal vvesen tot mijn deught.

Komt met kabaeskens aenghetreen
 Vol Hyacinthen, en penséen,
 Ienoffels schoone van colour
 En boven dien soo soet van geur.

Brenght stoffeliekens, en daer by
 Oock menighe schoon' Acoly,
 Met menighe schoon' hof-kerffauw,
 En ridder-spoorkens schailge-blauvv.

Brenght alderhande blommigh lisch,
 De martagonn' en de narciss'
 Ienetten, blommen van Damas
 Hepatica en Irias.

Den Anemony daer-by doet
 Ghevassen uyt Adonis bloedt,
 En maect my een pareelfsel van
 Pyoenen ende Tulipan.

Voorts tot verkoelingh' van mijn vici
 Omlommert my met lauvverier,
 In myrthus, en in roosmarijn
 Laet my ghelijck begraeven zijn.

Strooyt vvilden Thymis en Camill'
 Buglosse, mageleyn, en dil,

Confil de greyn, en safferaen
Lavender ende galigaen.

Strooyt allegaer dit over my
Ghy hemel-soete Borghery,
Op dat ick soo gheheel besvvijck
In dese geuren al-ghelijck.

Om sterven sal ick my beréen
En soetjens soecken te verschéen,
Ghelijck een roosken in den Erft
Rijst naer der aerden, en versterft.

Off als een lely die vergaet
Soo haeren staepel omme-slaet,
Off als het af-ghemaeyde gras
VVordt af-ghenomen het ghevvas:

Fulcite me floribus, stipate me malis,
quia amore languco. *Cant. 2.*

*Onderfett my met bloemmen, omringht
my met appelen; vwant ick quele van
liefde. Cant. 2.*

Bern.
fer. 51. in
Cant.

De liefde is ghegroeyt / om dies wille / dat
haere vonckskens krachtelijcker ende
hittigher zijn aenghekomen / dan naer ghe-
woonte; maer naederhant (den Bruydegom
hem op sijne maniere vertreckende) soo komt
de Bruydt ende ghetuygh / hoe sy door de
liefde / oft door den onsprekelijcken brandt der
selver buyten maten is quelende. Want hoe
haer meer aenghenaemer hadde gheweest de
teghenwoordicheydt van haeren Bruyde-
gom / hoe sy daer naer te meer beproeft de
dwoefheydt sijner afwesentheydt. Ons te ont-
trecken iet dat men bemint / is der begheer-
ten eene vermeerderinghe / ende hoe men eene
sake meer begheert / hoe dat men die nooder
sal willen derben. Hier en tusschen dese
Bruydt bidt dat men haer soude willen ver-
quicken door den geur van bloemmen / ende
van appels / tot alder tijdt dat haeren Bruyde-
gom (om wiens afwesentheydt sy is quelen-
de) soude wesen wederom ghekeert.

(Want) het ghene die slechte bruysters placht
oer

ober te kommen / dat is (dat sy nu verre we-
 sende van hunne vryers) seer dickmaels on-
 derstaen eene quellinghe des lichaems / ende
 eene bestwijckinghe des gheests ; dit selve be-
 seffen wy aen dese Bruyde / in haer Liedt der
 Liedekens / seer dickmael gheschiedt te we-
 sen / oberfulcks ghedreven door de liefde / roept
 sy flautwertigh / ende als by nae beswoeken /
 dese woorden : Dat hy my kusse met den
 kus van sijnen monde. Sy versoect aen
 haere ghespelen met blydende woordkens /
 dat sy souden gheweerdighen de boodtschap
 te doen aen haeren beminden / hoe dat sy ver-
 gongh van liefde / ende dat sy vermoeyt
 was van hem te soecken. Ick besvveere u-
 lieden ghy dochters van Ierusalem, indien
 ghy vindt mijnen beminden, boodtschapt
 hem, dat ick quele door de liefde. Jae dat
 meer is / wy bemercken hoe sy door liefde
 gheballen zijnde in slaep / dat den Bruyde-
 gom / hebbende met haer mede-lijden / selver
 terstondt was segghende : Ick besvveere u-
 lieden, dat ghy haer niet en sult ontvvecken :
 Maer nergens en wordt klaerder oft eygent-
 lijcker uytgedruckt dese haere bestwijckinge
 dan in dit teghentwoordich / daer dat sy
 haere quaele / ende daer benebens die oor-
 saecke der selver is te kennen ghebende / daer
 sy bidt om t'ontfanghen de middelen die men
 in dusdaene quaelen plachte te ghebzuucken
 als

414 GODDELYCKE WENSCHEN
als blommen / goede geuren / wijn ende ap-
pelen.

Idem
ibid. ex-
posit. 3.

Waerachtich het is eene goede sieckte / soo
wanneer de sieckte niet en is totter doodt ;
maer wel tot het leven / op dat Godt almach-
tich hier door soude worden lof ende eere
toegheseydt / ende soo wanneer dese bzandende
kortse niet en spruyt uyt een vernielende vier /
maer wel uyt een dat de ghesondtheyt gheeft
aen de ghene die daer door verhitt worden.
Doorts wy bevinden in lichaemelijcke sieck-
ten / dat den onlustighen (die gheenderley ver-
noeghen en kan binden / want smakende de
spijse / die walght hem / gheniet hy de verber-
schinghe eender fonteyne / 't is hem verboden)
op dat hy dan niet seffens en soude berooft
wesen van allen troost ende vermaeckinghe /
doet sijne kaemer behanghen met groene
meyen / ende die vertieren met alderhande
blommen / ende besteken met appel-fruyten /
om te verpzeulen sijn ghesichte / ende om door
dit aensien sijnen droef-moedighen gheest te
ber-onledighen. Insgelijcks doet eene wijse
ende boozsichtige siele / de welcke door-blaeckt
door het vier der Goddelijcker liefde / en geen-
sins machich en is om iet menschelijcks te
smaecken / wenscht te verstaen ende t'aenhoor-
ren Goddelijcke woorzen / noch en begheert
haere ooren maer te leenen dan tot die daeden
oft

oft de wercken van Christus J E S V S haeren
 Bruydegom / seer vastelijck haer betrouwen-
 de / hoe dat den geur ende de schoonicheydt de-
 ser bloemmen / ende deser vruchten haer sullen
 de kracht gheben ende den moet om haeren
 Godt volkomelijck te loben ende te dancken.

Ondersett my met bloemmen. **O** won- Delrio
 derlijcke pilaeren! **O** nieuwe steunssels! hoe in cap.
 ende op wat maniere sal men van bloemmen 2. Cant.
 maecken pilaeren? Hoe sal men met die selve
 kommen schoozen die in waene zijn van valle?
 waerom en doet ghy u niet weder-houden
 dooz die reusen-arrens / oft dooz die alder-
 kloeckste bechters / wiens kloeckheydt altoos
 is ghetweest ontwinbaer? Maer waerom / oft
 om wat redene en souden doek u dese bloem-
 men niet wel dienen tot pilaeren / iae selver tot
 pilaeren van Diamant-steen / om eeuwe-
 lijck te blijven staen? wiens capiteelen huy
 souden verheffen tot den hemel / ende van wien
 de baesen tot die ael-diepte der hellen souden
 konnen sincken.

Ondersett my met appelen. **Sy** en begeert Ibid.
 op het grondt-boutwffel I E S V Christi niet te
 timmeren met hout / oft met hooy oft strooy /
 want het vier soude dat te niete doen / en ver-
 nielen / maer sy wilt maken een ghebouwffel
 van d'alder-soetste appelen.

Nyffor.
4. in
Cant.

Wat schoonder oft kostelijcker werck soude men oock konnen versieren / als dit schoon ghesichte van appelen? dese vzychten hanghen ghereessent in eene gheduerighe ordze / verblijdende het ghesichte met eene lieffelijcke verscheydentheydt van wit / ende blouende root t'saemen in een verminghelt.

Greg in
Cant. 2.

Door dien dan dese Bruydt door de liefde is quelende / haere lusten zijn ondersett te worden met bloemen / ende omringhelt te worden met appels; want terwijlent sy haer bekommert door den wensch der eeuwigheyt / soeckende met duysent anghsten de weghen om daer te ghevaecten (naedemael sy niet teenegaer en bindt haere volmaectheydt terwijlent sy leeft in den vleesche) vermoeyt ende ghebroken door dien pijnelijcken arbejdt / komt rusten in haeren wensch / den welcken haer alleene doet verheughen / ende te meer als sy ghelwaer wordt hoe sy haeren eben-naesten daer door kan wesen profijtigher / oft haer verboozderen in volmaectheydt / oft oock wylt haerder quelinghe eenigherhande troost ontfanghen.

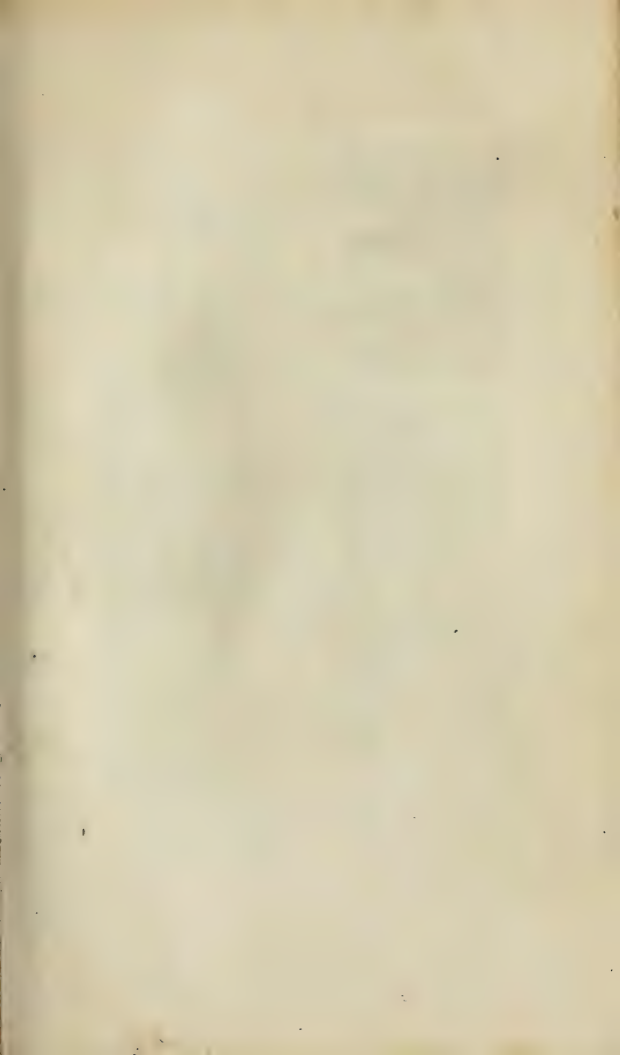
Bernar.
ferm. 51.
in Cant.

Leert dan dat het gheloobe is de bloemine / ende de vzychte het volbringhen der goeder werck.

wercken. Noch dit en sal / soo ick meyne / niet
 soo vrent schijnen / indien ghy aendachtelijck
 bemerckt / ghelijck dat van noode is / hoe dat
 de bloemne koomt vooz de vrucht / soo is't
 oock billigh dat het gheloobe gaet vooz de
 goede wercken. Andersins is't onmoghe-
 lijk sonder gheloobe Godt te behaeghen / en-
 de dien-bolghens / soo en isser gheen vrucht
 sonder bloemne / noch daer en zijn gheene
 goede wercken sonder gheloobe. Maer het
 gheloobe sonder de wercken is doot / ghe-
 lijkertwijs de bloemne haer te verghheefs
 is vertooghende / als de vrucht die terstont
 niet naer en volghet. Onderset my met
 bloemen, omringht my met appelen;
 vwant ick door liefde quele. Zoo wan-
 neer het ghene dat men uytter herten lief
 heeft / is teghentwoordich / de liefde is
 als-dan in haeren vollen standt / maer sy
 queelt soo het selve is uyt het ghesichte / en-
 de dese quellinge en is niet anders dan een
 seker vernoepen van eene onlijdelijcke be-
 gheerte / dooz de welcke de siele wordt be-
 slaeghen soo sy niet en siet vooz ooghen het
 ghene sy lief en weert heeft. Is het by
 aldien dat sy grondt-hertelijck lief heeft /
 alle uyt-stel / alle sluyeringhe / ende alle
 vertoebinghe schijnt haer lanck te wesen /
 ende ter deser oorsaecke soo eycht sy die
 ober-

418 GODDELYCKE WENSCHEN
overbloedighe vrucht der goeder wercken/
met daer benebens geboeght de soete geuren
des gheloofs / in de welcke (terwijlent haeren
Brydegom is vertoebende) sy soude mo-
ghen nemen haere ruste.

*Dilectus meus mihi et ego illi qui pascitur inter
lilia; donec aspiret dies et inclinentur umbrae.*

XX XIII.

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui
 pascitur inter lilia, donec aspiret
 dies & inclinetur vmbrae. *Cant. 2.*

*Mijnen beminden is mijn, ende ick ben
 sijn, den vvelcken ghevoedt vwordt
 tusschen de lelien, tot dat den dach aen-
 komt, ende die schaduvven neder-
 daelen. Cant. 2.*

SAelich die mer sulck verbandt
 Aen elckander gheven d'handt
 Dat hun onvervalscht ghemoet
 Draecht een bitter en een soet.

Dit gheluck ick meerder acht
 Dan ick doe eens Koninghs macht
 En de ghene die soo leeft
 Hemel-rijck op aerden heeft.

Voor een vvonder vwordt vertelt
 Dat den *Syracusschen Heldt*
 Gheeren eens de derde vvas
 By *Damon* en *Pythias*,
 Die elckander in den noot
 Waeren borghe voor de doot.

VVie en soude soo niet dan
 VVenschen te zijn me-ghespan-

Van een die ghelijcker handt
 In een selve vlamme brandt!
 En van vve de liefde-pijn
 Soete kan vergholden zijn.

Hierom hebb' ick oock ghebéen
 Soo Cupido onlanghs gheléen
 Daerick vaste lach en sloop
 My om hem te dienen riep.

Maer ick heb aen hem gheseydt
 Mijn minne moet zijn gheleydt
 Dat sy nerghens haer en vindt
 Dan aen die my vveer bemint!

Nu hy dan alsoo't behoort
 Hadde mijnen vvensch aenhoort,
 'K hebb' u, sprack hy, vvel verstaen
 Daer en is gheen tvvijffel aen,
 Die u mint, ô lieve Maeghdt,
 Inghelijcks oock minne draeghdt.

Siende dat my dit ghedrocht
 Onder sijne bende socht;
 Holà, seydt' ick, snoodt aertsoen,
 Wat hebb' ick met u te doen?
 'K hebb' vernomen al te vvel
 Naer den handel van u spel.
 En naer uven boeffchen aerdt
 Daer af dat ick ben vervaert:
 Want al ist dat ghy ons vleydt
 Met een seeme soeticheydt,
 In een galle die verkeert
 Soo my mijne Voester leert.

Daer en vvaeren noyt ghesien

Op *Hymettus* soo veel bien,
 Noch op *Athos* soo veel vvildt,
 Noch oock schelpen in de Zilt,
 Noch op vveyen soo veel vee,
 Noch oock visschen in de zee,
 Noch den boom die *Pallas* b'haeght
 Nauvv soo veel Olijven draeght,
 Als de Liefde pijn en druck,
 Smert, verdriet en ongheluck,
 Als de Liefde dicks ten ty
 Walghingh' heeft en Ialourzy:
 Want vvat ist dat liefde baet,
 Als d'een mint en d'ander haet,
 Als de man, en als de vrouvv
 Zijn elckander onghetrouvv.

Daerom die de boecken leest

Weet hoe't eertijds is gheveest;
 Off men doen vveliemandt vondt
 Die sijn vaste trouvve stondt,
 En ten lesten niet gheveyst,
 Achtervvaert en is ghedeyst?

Paris hadd' *Oenone* lief,

Die hy vvell vvat tijds verhief:
 Maer ten eynden haer verstiet
 En alleen in *Chio* liet.

Wat vvaest oock dat niet en dé

Iason voor *Hypsiphile*:

Maer sijn trouvve seffens brack
 Metdat hy te *Colchos* track.

Och! hoe *Ariadne* sucht
 Soo de liefst' haer vvas ontvlucht,
 Och! hoe dickmael sy vernam,
 Off sijn schip niet vveer en quam!
 Blijcket dan niet snoode vvicht
 Dat u liefd' is onghesticht,
 Toont ghy nu niet metter daedt
 Dat u liefde vvanckel staet?
 Iae u liefde soo ick merck
 Syvacker is dan u ghevlerck,
 Sou sy brenghen ievers vreughdt
 Meestendeel die niet en deughdt.
 En al is u lichaem bloodt
 Ghy en vvordt niet schaemte-root,
 Als gh'uvv' perten hebt ghedaen
 Kondt ghy uyt den vveghe gaen.

Tsa u hertien dan betrouvvt
 Aen een vierken sonder hout
 Aen een laeyken dat verdvvijnt
 Met dat hem te roeren schijnt!

Zijnde noch in tijdts ghevloon
 Uyt den scheut van *Venus* soon,
 Oorlof, seyde ick, blinde Godt
 'Ken acht u, noch u ghebodt,
 Maer ick vville nu terstondt
 Met u maecken een verbondt.
Liefde Godts dien ick alleyn
 Suyver en ghestaedich meyn.

'Kben u vier, en ghy het mijn
 En ick bidde dat te zijn.

Soo langh' als de sonn' opstaet,
En vvederom te gode gaet.

Liefde Godts ghy zijt soo soet-
Dat elck- een u achten moet,
Soeter als dien Hemel-drañck
Die eens *Ganimedes* schanck.

Liefde Godts vvie kan alhier
Kennis hebben van u vier,
Off ten zy dat iemandt raeckt,
Off in iemandts herte blaect!
Alle blijdschap in u vvoont,
Uvven minnaer ghy becroont
Met een croon die hen ghereydt
Nu en inder eeuwvicheydt!

Liefde Godts mijn toeverlaet
Liefde Godts mijn heunigh-graet
Liefde Godts, ô mijn hert-soet
Hoe ghy my verheughen doet!

Liefde Godts die u bemint
Verghelijcke liefde vindt,
Liefde vry van alle sucht
Liefde vry van alle ducht.
Liefde die den droeven gheeft
Doet verquicken alder-meest,
Liefde die verlenght de vreughdt
Van de ghen' die zijn verheught!

Dese *Liefde* vwordt ghevoedt
En haer vvirte schaepkens hoedt,
In het schoonste lely-veldt
Dat op aerden is ghestelt.

Want dit suyver vvit gheblomt
 Dese liefd' alleen toekomt,
 En dit is de beste vvee
 Voor haer vvolle-drachtich vvee.

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui
 pascitur inter lilia; donec aspi-
 ret dies, & inclinentur vmbrae.
Cant. 2.

*Mijnen beminden is tot my, ende ick tot
 hem, den vvelcken ghevoedt vwordt
 tusschen de lelien, tot dat den dagh
 aenkomt, ende de schaduvven neder-
 daelen. Cant. 2.*

Bernar.
 ser. 67.
 in Cant

Wat hebt te bedieden als sy seghet: Hy
 tot my, ende ick tot hem? wy en
 kunnen niet verstaen het ghene sy seghet / om
 dat wy niet en gheboelen het ghene sy is ghe-
 boelende. O heylighe siele / wat is den uwen
 tot u / ende wat zijt ghy tot hem? Wat heeft
 tusschen u-lieden beyde te bedieden dese on-
 derlinghe / ghemeyne / ende gheoustighde /
 opwozpinghe / ende wederombattinghe: Hy
 tot u, ende ghy tot hem? Wel aen / zijt ghy
 tot hem / het ghene hy tot u is? oft iet an-
 ders? Wilt ghy dat men u verstaet / spreecke
 wat

wat klaerder/ende laet ons beschreedelijck zijn
 onderricht van uwer ghepeysen. Hoe langhe
 sult ghy ons noch houden in twijffel? Wilt
 ghy naer de woorden vanden Propheete/dat
 uwe verholentheydt altoos by u zy? my
 dunckt dat uwen sin is. Uwe woorden zijn
 door liefde voortghedreven / ende niet door
 verstandt / ende daerom is't onmoghelijck
 het verstandt daer uyt te raepen. Waertoe
 spreeckt ghy op dese maniere? niebers om
 dan dat de lieffelijcke aenspraecke / ende het
 vzeughdelijck onderhouden van uwen be-
 minden u soo vermoeght heeft / ende boben-
 dien u ghetrocken uyt u eyghen selven / dat
 ghy eyndende uwe spraecke / hy u niet en heeft
 ghelaeten de vzeicheydt om te swijgghen / noch
 het vermogghen om uyt te legghen uwe schoo-
 ne ghedachten. Den mondt heeft ghespro-
 ken uyt den oberbloedt van het herte: maer
 niet teenemaele. De liefde heeft oock haere
 eyghene besondere taele door de welcke sy
 haer dickmael ontdeckt / al is't somtijdts te-
 gghen haeren wille. De vzeese heeft bebbeefde
 woorden / de droefheuydt droebe / de liefde
 lieffelijcke / ende het is vzeeseker dat de
 selve niet willens ende wetens uyt en
 komen: maer met ghelweldt / ende bedwou-
 ghen. Alsoo eene krachtighe stercke liefde/
 ende principaelijck als die soude wesen God-
 delijck / soo sy haer niet en kan binnen hou-

den / en slaet gheen achte op wat maniere / naer wat wet / met wat reden-taele / in wat ghestel van woorden sy uytborstele / behalvens nochtans dat dese verstrooyinghe haer niet en veroorzaecke eenighe schaede / oft eenich achterdeel. Sontijds en soeckt hy noch woorden / noch eenigheverhande stemmende gheluyt / als hem te vreden houdende allene-lyck met de ghesuchten. Hier uyt gheschiedet dat dese Bruydt (blaeckende in eene heylighe liefde) om te scheppen een weynich berlich-tinghe van den vrandt die sy is gheboelende / niet en besef haer hoedaenich uyt-spreken : maer sonder haer woorden in't minste iet te belegghen / seght door de liefde al dat haer te bozen komt / sy spreekt onbedachtelijck : Mijnen beminden is tot my, ende ick tot hem. Daer en is niet dat vervolghet / de reden onder-blijft / wat is't van ? het is eene uytwoydinghe. Wat wilt ghy daer in vinden ? soeckt ghy ghebonden woorden / ende schoone redentaelen ? wat wetten soude ghy hier aen u selven kunnen gheben ? Het is voorzeker dat alhier is vrandende eene onderlin-ghe ghelijcke liefde / maer in de selve / een van die twee verdoont haer vol geluck / ende d'an-der vol belesde heuscheydt / noch dese een-saemheydt van wille en is niet een : maer verscheyden / ende de eene weerdigher dan de andere. Daerom seght de Bruydt : Mijnen bemin-

beminden is tot my ende ick tot hem, ghebende de eerste plaetse van dese liefde aen haeren beminden; daernaer verbolghende hare woorden: Ick tot mijnen beminden, ende mijnen beminden tot my, gheeft sy hem het gheniet ende het volbrēnghen. Laet ons dan voortz bemercken hare woorden/ als sy seghet: Mijnen beminden is tot my. Want indien dit wordt ghenomen op dat wy dat souden verstaen/ slaet daer op achte/ ende ghelijck den Propheete seghet: Al verbeydende hebbe ick verbeydt den Heere, ende hy heeft my vvaer ghenomen. Ick bemercke in dit woordt/ 'ken weet niet wat / 'ten is niet kleyns / noch van gheen middelbaer voordeel.

Aenhoozt de blijdschap welcke ick gheboelt hebbe/ ende het staet u-lieden oock toe de selve blijdschap te gheboelen: Aenhoozt de selve met alle blijdschap. De Bruydt heeft gheseydt dat haeren Bruydegom voor haer besorgt is. Wie is dese Bruydt / ende wie is desen Bruydegom? de Bruydegom is Godt/ ende de Bruydt/ (mocht ick dat segghen) zijn wy-lieden. Laet ons dan verblijden / want wy zijn de ghene voor de welcke Godt den Heere besorgt is: niet teghenslaende dat het verschil seer groot is. Wat zijn doch de inghesetene der aerde / ende de kinderen der menschen by sijne teghenwoordicheydt? Om wat redene maect men onder dese twee on-

Bernar.
serm. se-
quent.

Ghelijcke sulcke ghelijckenisse? oft sy verheft haer te hooghe / oft hy draeght haer te groote liefde. Hoe wonderbaer is't om hooren / dat dese Bruydt haer selven toe-eughent de sorgghen / ende de waere meyninghen van den Heere / ghelijckertwijs van haer eughen selven / als sy seght: Mijnen beminden is toe my. Hier mede noch niet te vreden / siet sy komt naerder ende blijft eben wel haer verheffen / segghende hoe dat sy sijne begeerten te ghemoete komt / dat sy voor hem besorght is ghelijckertwijs hy van haer / betaelende oberfulcks sijne liefden / ende sijne goede diensten / met eene ghelijcke soete vergheldinghe. Want daer volghet terstondt / ende ick tot hem-vvaerts, een woordt dat in te groote stouticheydt uytborzelt / mijnen beminden is tot my-vvaerts, ende het alderstoutste is d'een oft d'ander niet te hooren alleene; maer beyde te saemen. ¶ Wat en derf niet bestaen een suyper herte / een goede consciencie / ende een onverbalscht gheloobe! sijne ghedachten / seght sy / zijn naer my. Wel hoe? laet sy haer soo veel voren staen? Sal die grootdaedicheydt / de welcke alleene toekomt de heerschappije van desen Al / daer benessens de volle toeficht der eentuen u moeten gaede slaen / ende ghedencken? Wie wilt ghy wesen? sal hy hem met u be-

kom-

kommeren / ende oberbranghen den tijdt met u te believen in uwe begheerten / ende te hantieren uwe liefden ? Het is alsoo. Wy en loochenen niet / oft hy en ghebruyckt sijne boozsichticheydt ober alle schepsel : maer dese Bruydt leght haer toe sijne besorghsaemheuydt / daerom seght sy dit alle beyde : Hy tot my, ende ick tot hem. Hy tot my om dat hy goedertier ende barmhertich is / ende ick tot hem / om dat ick niet en ben ondanckbaer. Hy gunt my sijne ghenade / uyt ghenade / ende ick bedancke hem van sijne ghenade; hy draeght sorghe voor mijne verlossinghe / ende ick voor sijne eere; hy slaet achte op mijne saelicheydt / ende ick op synen wille : hy peyst om my / ende op gheen andere / om dieswille dat ick ben sijn eenighe uytghelesen duybe : ick peyse op hem alleene ende op gheen ander / noch ick en hoorze niemands stemme dan alleenelijck de sijne.

Want de siele en heeft gheen achter-dencken / noch gheenderhande twijffel dat sy niet en soude wesen bemint / naedemael sy selber mint / belijdende met alder meyninghen / haere sorgghen / haere begheerten / haere ghesmercken / haere blyticheden met de welcke sy sonder verdragh / sonder ophouden dagh ende nacht is waeckende / ende met allen iever soeckende de middelen

Ber. ler.
69. in
Cant.

om haeren Godt te behaeghen; van stonden aen oock sy bemerckt dat Godt niet minder sorghe en heeft over haer / dan sy over hem / ende principaelijk soo sy ghedenckt dese belofte: In sulcke maete als ghy-lieden sult meten, sal u-lieden oock ghemeten vworden, soo van sy die mint en heeft gheenderhande twijffel bemint te worden. Welicfde Godts baert de liefde vande siele.

Wel aen ô menschelijcke siele / van waer komt u dit gheluck? van waer komt u dese onsprekelijcke eere / dat ghy zijt weerdich te wesen de Bruydt van den ghenen die de Enghelen vvenschent aenschouven? Waer van komt u / dat hy is uwen Bruydegom / Wiens schoonicheydt de sonne ende de maene vervvonderen? die met eenen knick te gheben hier alle dinghen doet veranderen. wat sult ghy den Heere wederom gheben booz alle het ghene dat hy u verleent heeft? dat ghy zijt sijn gheselschap aen de taessel / sijn gheselschap in sijn rijck / sijn gheselschap in sijne slaep-kamer / waer naer den Koningh u komt gheleyden? Oberpeyst eens hoz grootelijcks ghy hem moet beminnen / met wat lieffelijcke armen dat ghy moet omvanghen die u soo vereert heeft / ende soo vele van u ghehouden? verlaet

Bernar.
ferm.
Domi-
nicæ I.
post
Oct.
Epiph.

laet de bleeschelijcke gheneghentheden /
 snijdt die van u / wilt u ontvoennen de ghe-
 woonten van dese wereltd / ende die teene-
 mael vergheten. Wat peyst ghy? En staet
 daer niet den Enghel des Heeren berceet om
 u te midden af te slaene / is't by aldien (waer
 van u Godt behoede) ghy eenen anderen min-
 naer soeckt te aenbeerden.

Den Bruydegom aen den welcken ghy ^{Autor}
 zijt verbonden / is jaloux / indien ghy soeckt ^{scalz}
 eenen anderen te behaeghen / terstondt sal hy ^{parad. c.}
 van u gaen / ende sijn herte stellen op andere ^{9. tom.}
 maeghdekens. ^{9. Aug.}

Wie sal nu dese Bruydt konnen hou- ^{Bernar.}
 den booz stout / ende dat sy haer veel laet booz ^{ser. 70.}
 staen / indien sy seght / ghemeynschay te heb- ^{in Cant.}
 ben met den ghenen die daer gheboedt wordt
 tusschen de lelien? ende oft hy schoon wier-
 de gheboedt tusschen de sterren / soo en weet
 ick niet wat vrenider saecke dat soude schij-
 nen met den selven ghemeyn te wesen. Dese
 Bruydt en is niet onbekendt dat hy alleene
 is die gheboedt wordt / ende die woedt; sy
 weet hoe dat sijne wooninghe is tusschen de
 lelien. Hy draeght liefde boven de sterren /
 om dies wille dat hy t' allen tijden daer hy
 out was niet en konde laeten lief te hebben /
 als wesende vol liefde / ende de liefde selve.
 Maer eer hy was nederghedaelt tusschen de
 lelien

lelien / soo en heeft hy niet ghetweest den
wel-beminden; want hy en kost niet een
bemint worden oft hy en was bekend.

Ⓔvriendelijcken Bruydegom / ende tweer-
dichj te zijn ombanghen in het binnenste
vander herten! Dese vermaeckinghe tus-
schen de lelien moet ghesocht worden in den
gheest: want het selve te doen inden vleesche
waer gheck-spel / ende eene saecke buyten alle
redene. Dese lelien moeten wesen gheeste-
lijck / ghelijck wy dat sullen betoonen. Welck
zijn dan dese lelien / van wat stoffe / ende
waer inne is ghelegghen hunne schoonigheyt?
Komt voorts seght hy / ende heerscht om
uvve vvaerachticheydt, sachtmoet ende ge-
rechticheydt. Een al te schoone lalie is de
vvaerachticheydt blinckende van witthepdt
ende sterck van geure. De sachtmoedic-
heydt is oock eene lalie / ende voorts dat de
gherechticheydt oock eene lalie is / hoorz de
Schrifture die seght: Den Rechtveerdigen
sal keesten ghelijckervvijs een lalie, In den
lust-hoff van desen Bruydegom zijn noch
veel ander lelien / maer wie sal die konnen
tellen? want daer zijn soo veel lelien als
denghden. Ende misschien heeft hy hem
ter deser oorzsaecke ghenoeint een lalie om dat
hy verkeert tusschen de lelien / ende al dat
hem toebehoort zijn lelien / sijne ontfanghe-
nisse /

nisse / sijne gheboorte / sijnen handel / sijne
 lenspraecke / sijne mirakelen / sijne Sacra-
 menten / sijn lyden / sijn doodt / sijne ver-
 rijfenisse / sijn hemelvaert. Welcke van
 dese saecken en zijn niet alsoo wit / alsoo
 supber / alsoo wel-riekende als eenighe
 lalie ?

Want hy is dien goeden ende vermaerden
 Herder die sijne schaepkens niet en boedt met
 hoop dat drooghe ende dorre is / maer hy koe-
 stert die met supber versche lalien in plaetse
 dat hy aen het hoop soude hoop gheben.
 Want het hoop en is maer boedtsel voor die
 aerdsche ghedierten : Maer den mensche we-
 sende deelachtich van de redene / moet ghe-
 boedt ende versaedt worden door de waere re-
 dene. Waert dat hy gheboedt wierde door
 hoop / soo soude hy selver in hoop verkeeren /
 achterbolghende dese woorden : Alle vleesch
 is hooy , terwylent dat hy sijne woonstede is
 hebbende in het vleesch ; maer indien daer
 iemandt ghedijte te wesen gheest / boortko-
 mende van den gheest / en sal niet meer ghe-
 boedt worden door groendtsel / oft door iet
 dat aerdsch is / maer sijn boedtsel sal wesen
 den gheest / 't welck wordt beteeckent door
 de supberheydt / ende door den geur der le-
 lien / al is't met een klepne verduysterheydt.
 Jae dat meer is / hy selver sal wesen een op-
 rechte

Nyff.
 or. 4. in
 Cant.

rechte soet-geurende lēlie verandert in de nature van sijn boedtsel / ende dit willen te kennen gheben dese naervolghende woorden: Eenen dach ghestrooyt oft gheblasen door de racyen, ghelijckerwijs dat spreekt de Goddelijcke voīs als hy noemt een doozblasinghe / de verstroopinghe ghedaen doozden gheest der raeyen / dooz welcke de schaduwē van dit leben worden ghetweert / naer de welcke sy sterrelincks sien die d'ooghe der siele noch niet verlicht en hebben dooz het schijnfel der waerheydt / ende die de schaduwe niet de ydelheydt soo aenschouwen dat sy die oprechte waere waerachticheydt sijn versuyvende: Maer die daer leben by de lēlien / dat is te segghen / wiens sielen ghemeest worden uyt dat suyper goet-geurende boetsel / en trachten niet dan naer de waerheydt / ende verworpen allen ydelen ende leughenachtighen waenschijn / ende alle valsche ghelijckenisse van liefde (die nochtans de aenlockfels sijn van dit leben) ende en begheben hui maer tot de oprechticheyde der saecken / als tot de ware kinderen van den dagh ende van het licht.

Bernar.
ser. 7. in
Cant,

Ghy dan die dit hoort oft leest besorght dat ghy dese lēlien by u hebt / wilt ghy eenen gast ontfanghen die nergheens en wilt wesen
dan

van alleene tusschen de lilien. Dat al utwen
jandel / alle utwe sozghē / alle utwe begheer-
te niet en zy dan ontrent dese lilien / eens-
deels om hunnen geur / eensdeels om hun-
ne witticheydt. Hunne witticheydt ende
hunnen geur hebben oock elck hunne ver-
borghentheydt. Mengaende hunne wittic-
heydt / beraedt u met utwe conscientie / ende
hunnen geur stelt die by utwen roem ende
goeden naeme. Den Zyudegom wesende
de drughdt / bejaeght hem in de deughden /
wesende eene lelie / is gheeren ontrent de le-
lien / ende hy verheught hem in die supbere
witticheydt / om dat hy is de selve supberheyt
ende die selve witticheydt.

Ⓞ mijne siele gheteckent met de afbeeldin-
ghe Godts / bemint hem van wien ghy soo
bemint zyt! wilt van hem houden die van u
houdt! soeckt die u is soeckende / bemint
utwen beminder / hebt lief die u soo lief heeft /
wiens voorzkomende liefde utwe liefde heeft
veroorzaeckt. Zyt besozght voor die om u
besozght is / verghefelschapt hem in synen
arheydt / op dat ghy u by hem moght bin-
den in sijne ruste ; om supber te worden
volght sijne supberheyt / om heyligh te we-
sen volght sijne Heylicheydt. Werkiest hem
tot utwen minnaer boven al die u beininnen /

August.
manual.
cap. 24.

hy sal u blijven getrouwe / al oft ghy schoo
van gheheel de wereldt wiert verlaeten / in
den dagh uwer begraevenisse als alle dij
vrienden u sullen afgaen / hy alleene sal u by
blijven ende beschudden voor het backhuys
der leeuven zijnde bereedt om u in te slij
ken.

Ego Ave. Te meo, et ad me conversio eius. Cantio. 7.

XXXIV.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius.

Cant. 7.

*Ick behoore mijnen beminden, ende tot my is sij-
ne toekeeringhe. Cant. 7.*

MEt droefheydt onlanghs overlaen
Die niet en is om te verkonden,
Quam ick door eenen bosch ghegaen
Daer veel Cypresse-boomen stonden,
En in mijn traenen los ontbonden,
Deed' ick by nae den heelen dach
Aen dese boomen mijn gheklach.

De Luyt op mijne schouuer hongh,
Die my mijn hert plocht te verlichten,
Alsick daerop een lietjen songh,
Moest allé droefheydt van my svvichten:
Maer nu gheschéen uyt elcks ghesichten
Bedruckt tot binnen in mijn siel
Ter nauver noodt my dit uyt-viel:

Sult ghy verslenssen, ô mijn jeughdt,
O soete Lent van mijne jaeren,
En noyt ghebijen eens de vreughdt,
Van met een lief te moghen paeren!
Neen, dit ghepeys laet henen vaeren,

Dat soo verslijten hunnen tijdt
Die my daer draghen haet en nijdt.

Aengaende my, soo dat ick meyn,
Sijn leven hier en is gheen leven
Die loorigh, somber, koel alleyn
En liefde-loos sitt' onderbleven:
Maer die tot liefde vwordt ghedreven,
En vvilligh hem tot die begheeft
Mach segghen vry hoe dat hy leeft.

Ghelijck als d'aerd' om haerghevricht
In't alderleeght' haer houdt bedvvonghen,
En dat het vier, om datr' is licht
Heeft in de locht sijn heete spronghen,
Soo vworden vvy oock voorts ghedronghen
Al is het elck op sijn manier
Door d'hitte van het minne-vier.

Noch min noch meer ick my bevoel,
Yet krachtelijcks vverckt in mijn sinnen,
En vvilt dat ick oock hebb' een boel
Dien ick van herten sou beminnen:
Maer hoe sal ick dit best beghinnen?
Hoe sal my desen nieuven brandt
Voor d'eerste reyse gaen ter handt?

Soud' een vernutselt Venus kindt
My met sijn torts vvel dorven branden?
Off hebben over my bevvindt?

O neen het vvaer tot mijner schanden
 Dat ick soo quaem in sijne banden
 Nu my ghevallen is het lot
 Te zijn de Bruydt van mijnen Godt,

Neen mijn herts-tochten anders zijn
 Dan vvel en doen van d'aerdtſche lieden,
 Neen, niemandt onder't ſonne-ſchijn
 Offick en ſou ſijn trouvv' ontvlieden,
 Al mocht ick als Princeſſ' ghebieden,
 En ſoo veel vrijers my beſtréen,
 Ghelijck't *Vlyſſes* vrouvve déen.

Agnes die uytgheleſen Maeght
 Soo haer een Prins ſocht te vervvervén :
 Sprack, Ionghelingh, daer ghy nae vraeght
 Sult ghy voorſeker moeten derven :
 Want liever, ſiet, hadd' ick te ſterven
 Als d'ondertrauvv nu af te gaen
 Die'ck met den hemel hebb' ghedaen.

Den Bruydegom dien ick verkies'
 Wil ick van boven oock vervvachten,
 In d'aerdtſche liefden ick vervvries
 Dus ſtell' ick die uyt mijn ghedachten,
 En dees is vveert om te verachten
 Die onghettaedich is van ſin,
 En laet meer als een lief daer in.

Mijn lief die hebb' ick altoos by,
 Noyt voet en is hy my ontvveken,
 Ick ben met hem, hy is met my,
 En alst my lust mach ick hem spreken,
 En nimmermeer my en ontbreken
 Vertrouostinghen tot mijnen druck
 Wil ick dan vvenschen meer gheluck?

Men siet de naelde van't Compas
 Hoe lijfgh iemandt die doet beven,
 Naturelijck op d'ooghe rasch
 Naer haeren seyl-steen toeghedreven.
 De seven-sterr doet oock her-leven
 Den schipper die by-nae besvveeck
 Soo hy ghefaelt há sijne streeck.

En *Clytie* volgt oock den glans
 Van die haer schijnt te vullen haeten,
 Den vvelcken sy daerom nochtans
 (Al houdt hy haer ghelijck vervvaeten)
 Tot deser ur' noyt heeft verlaeten.
 Want in een blomme nu verkeert
 Tot tveemaal daeghs sy hem vereert.

De Maene lockt heur broeders schijn
 Om te doen blicken haere baene,
 Soo doen ick u ô liefste mijn,
 Ghy zijt mijn Sonn', en ick u Maene,
 O liefste lief vvie gaeghet aene,

Off gheel de vvereldt vwordt ghevvaer,
Hoe dat ick u vvil volghen naer!

Ghy zijt mijn sonn', ô eenich lief,
Ghy zijt mijn licht, ghy zijt mijn sterre,
Mijn ooghen ick noyt op en hief,
Off ick en sach u by oft verre.

Wat helpt dat ick my hier vervverre?

Laet my u volghen op den voet
Alst yser sijnen seyl-steen doet.

Ego dilecto meo, & ad me conuersio
eius. *Cant. 7.*

*Ick behoore mijnen beminden, ende tot
my is sijne toekeeringhe. Cant. 7.*

Het en is niet mogelijk / oft de mensche- Orig. in
prolo.
Cant,
lijcke nature en is altoos ghenegen om
iet te beminnen: want ieder ghekomen totter
oude die men noemt de Jeughdt / sal ghemey-
nelijck iet beminnen / oft tot sijn achter-deel /
soo hy iet bemint dat hy niet en behoorde te
beminnen / oft tot sijnen boordeal / soo hy iet
bemint / dat hy behoorde te beminnen.

Mijn herte verstroyt hem / soeckende plaet- Bern.
medit.
cap. 9.
se daer dat gheeren soude rusten / ende en kan
gheene binden / ten zy dat aldereerst tot sy-
selven wederom keere.

E e iij

want

August.
medit.
cap. 35.

Want daer zijn twee verscheyden liefden /
d'eene goedt / ende d'ander quaedt / ende dese
twee te saemen en kunnen in een borst elck-
anderen niet verdraeghen. Daerom / ô Heere /
soo iemandt buyten u iet is beminuende /
uwre liefde en is in hem niet. O liefde vol soe-
ticheydt / ô soeticheydt vol alle liefde! Liefde
die my gheene pijn / maer vreughdt aendoet!
Liefde oprechtelijck ende supberlijck volher-
dende van eeuwte tot eeuwte! liefde die altijd
brandt / ende noyt uyt en gaet! Wel aen / ô
I E S V, waerachtighe liefde onsteectt my met
u vier / met uwre liefde / ende met uwre soetic-
heydt / soo dat in mijn herte niet een plecksken
en blijbe om eenighe andere ongheezloofde
liefde daer in t'aenbeerden.

Nazian.
de laud.
virg.

Want die sijne liefde verdeelt aen Christo
ende aen de wereldt / het is voorszeker dat sijne
liefde lichtbeerdich en koel is; maer die sijns
hertsen vier op een alleen gheschoten heeft /
sonder twijffel desen is een oprecht / ghestae-
dich ende waerachtich minnaer. Wy sien dat
de steenhoutwers / schijnwerckers / ende die in
het hout wercken / soo su-lieden zijn soeckende
de rechte / besighen hunne reye / van de twee
ooghen sluyten sy d'eene / ende het geheel ghe-
sichte treckende by een / verbolghen altijd de
rechte mate naer de welcke sy hun werck ver-
boozderen. Alsoo de liefde die niet verstroopt
en is: maer teenemael betrocken in haer ey-
ghen

ghen selven voeght het suyter herte alléen aen Godt / die daer begheert die hem begheert / die daer aensiet die hem aensiet / ende die te ghemoete komt die hem soeckt / die hoe hem iemandt meer begheert t'aenschouwen / hoe hy hem meer aenschoutot / ende alsoo blijven sy gheduerich in eene selve eenicheyt volherdē.

Kenmerckt hier eene volkomen liefde van eene tot eenen alleyn / van eene / seggh ick / die gheen en anderen Bruydegom en wilt behaeghen / noch insghelycks niet en wilt wijcken vooreen ander Bruydt. Wat en soude sy voorsulck eenen Bruydegom niet derben bestaen !

Bernar.
ser. 68.
in Cant.

Dat de ghene die niet en beminnen / bevrēst wesen. Ick die soo volkomelijck beminne / en kan niet twijffelen van oock volkomelijck bemint te zijn : jae soo seer als ick selver beminne / noch ick en ben niet bevrēst voorsijn aenschijn / van wiens liefde ick hebbe ghekevegghen het ghevoelen.

Bern.
serm. 69
in Cant.

Ick hebbe lief die my lief hebben, ende die 's morghens aen mijn deure gevvaecht hebben, sullen my vinden. Siet hoe hy u niet alleene en verskert van sijne liefde / maer boben dien verskert hy u van de sorghe die hy voore u sal draegghen / indien hy u bevindt voore hem oock besorgt te zijn ! Waecht ghy ? hy waecht van ghelijcken. Wilt ghy 's nachts in't beghinsel van uwe nacht waecken opstaen / en u haesten om die selve te verrasschen / ghy sult

Ibid.

hem boozsekerlijck binden/ noch ghy en sult hem gheensins bozen komen. Ghy en soudt sonder u te toonen roeckeloos niet konnen segghen dat ghy booz hem in dese lieffelijcke ghemeynschap eenighe minste saecke soude uptrechten / aenghesien hy u van boozs ende met meerder liefde bemint heeft.

Gisl.in
cap.7.
Cant.
expos.3.

Men bindt sommighe beelden door herbaeren schilders met sulck eene konste gheschildert / dat de selve / van wat sijde die gesien worden / altoos schijnen te keeren het gesichte naer de ghene diese aenschoutwen. 'T is waer / sy staen ghekeert naer de ghene / wesenende in de selve kaemer / ende boozder niet. Doortz isser iemandt die gheenderhande acht en neemt dat de selve beelden hem soudent besien / dat en komt niet door huij faute: maer wel door hem die sijn aensicht van daer is treckende / ende daerom soo haest hy hem weer naer de selve beghint te keeren / sal merckelijck bebinden dat die wederomme naer hem zijn wendende het ghesichte. Soo moghen wy ons oock vastelijck inbeelden dat op dese maniere wordt ghehandelt in de saecken daer af wy teghentwoordelijck nu spreken.

Greg.
Papa in
Cant.

Ick behoore mijnen beminden, ende naer my is sijne toekerige. Als oft sy woude segghen / naer demael dat ick door't gheloobe en door de liefde Christo ben aenklebende / soo en begheere ick niemandt dan hem naer te volghen/

ghen / noch niemandt dan hem te besichti-
ghen / beproebende met alle ghenuichte de lief-
felijckheydt van sijn aenschijn / de beleeftheuydt
van sijne besoeckinghe / ende de aengenaem-
heydt van sijn gheselschap.

Al eben-wel dese liefde is eene merckelijc-
ke liefde / die gheen gheselschap en wilt aen-
beerden : maer is een alleene / ende altoos due-
rende / ende noyt wanckelbaer / noch en wilt
booz den eersten niet hebben eenen tweeden.

De liefde is eene groote saecke / indien sy is
loopende naer heur beghinssel / ende wederom
komt tot haeren oorspronck / daer uyt iet ne-
mende om altydt te blijven bloeyen. De lief-
de is alleene die uyt alle de beroerten / ende uyt
alle krachten der siele / in de welcke het schep-
sel (al en is't niet by ghelijcke) vermaght eeni-
ghe saecken te gheben aen Godt / ende daer af
wederom wachten vergeldinghe. Als by ghe-
lijckenisse. Indien den Heere op my vergram-
de / sal ick op hem oock vergrammen? in geen-
derley maniere / oft is't by aldien dat hy my
berispte / soude ick hem oock berispen? gheen-
sins. Iae oft hy my oorordeelde / soo en sal ick
hem niet oordeelen. Is hy mijnen Heere / ick
ben sijnen ondersaet. Is hy my iet ghebieden-
de / ick moet staen tot sijnen ghebode. Siet nu
wat verschil datter is in de liefde / want als
Godt bemint / hy en begheert niet dan bemint
te wesen / wel wetende / dat alle de ghene die
hem

Hugo
de S. Vi-
ctore
serm. de
assump.

Bernar-
ter. 89.
in Cant.

Hem beminnen daer dooz sullen bekrÿghen
 allen heyl ende boozspoedt.

August.
 manual
 cap. 29,

Daer is boozseker den waeren vrede / ende
 de gherustheydt des herten / soo wanneer het
 selve dooz een innighe begheerte ghehecht is
 aen de liefde van Godt almachtich / noch dat
 het selve naer gheen ander en is trachtende /
 ende dat hen verheugh in de soeticheydt van
 dien / ende in soo verre dat dooz eenighe ydele
 ghedachten / oft dooz bekommernisse des we-
 relchts noch een weynich van daer waer ver-
 trocken / soo sal't terstont met alle vlyticheyt
 soecken wederom te keeren / achtende hem ge-
 bannen / waert dat met sijnen Bruydegom
 niet en mochte vereenighen.

August.
 medit.
 cap. 25.

Indien den mensche met sulck eene liefde
 den mensche soo lief heeft / dat den eenen quae-
 lijck kan wesen sonder den anderen / indien de
 Bruydt met haeren Bruydegom dus wordt
 vereenicht / dat sy dooz den brandt der liefde
 niet machtich en is te rusten om sijne afwe-
 sentheydt / met wat liefde / met wat sorghe /
 met wat vlericheyt moet de siele (aen de welc-
 ke ghy dooz't gheloobe ende ulne ghenae-
 hebt ghedaen u ondertrout) u beminnen
 waerachtighen Godt / ende alderschoonsten
 Bruydegom!

*Anima mea liquefacta est, vt dilectus
locutus est. Cantic. 5.*

XXXV.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus locus
tus est. *Cant. 5.*

*Mijne siele is ghesmolten, soo den beminden
ghesproken heeft. Cant. 5.*

O P dat ick soude sien u vriendelijck ghesicht/
Op dat ick dooz u tael sou worden wat verlicht/
In 't kozt/op dat ick u hier erghens sou bekommen/
Hebb' ick / ô eenich lief / ghedaen al dat ick mocht/
De velden ober sien / de kanten doozghesocht/
De bosschen dooz gheruysscht / be rootsen opgheklommen.

Ghesuckelt hebb' ick oock dooz 't strobbelachtich hout/
Dooz distels rouw / en scherp / dooz dozens menichfout/
Die selber zijn ghemijdt van d' onghetemde beesten :
Maer 't was verlozen moept / het was verlozen pijn/
Dooz'ck nerghens en bequam u lieffelyck aenschijn/
Stond' ick weerom versteelt ghelyck van nieuwen eesten.

Helaes ! hoe menich-werf met droefhepdt oberlaen
Hebb' ick u dit vertoogh / al weenende ghedaen/
Als ick daer moe en mat u sochte t' allen hoeken /
Ist hier op desen bergh / off ghinder in dat dal/
Off boven op die roots' dat ick u binden sal/
Waerom / O lieffte lief / laet gh' u soo langhe soecken ?

D' onsekerhepdt des weghs mijn voeten há ghement
Dooz kauters herr' en ghints mijn ooghen ondekent /
En inners / soo my docht / soo was het een land auwe
Onbruchtebaer / uyt-ghetert / verlegen dooz' en wouf/
Die niemant opt en gaf de weldaet van den Voght/
Als wesend' overal heel onbequaem ten bauwe.

Hier wierd' ick heel bereent / en oberluyt ick riep
 Off erghens eenen Boer lagh in de kant en sliep
 Die wylte van mijn lief daer eenighe nicuto-maeren:
 Maer off ick met mijn stem 't ghelwest heel há verstoort/
 Wat hielpet als ick och ! van niemantd' wiert verhoort/
 Noch niet en kost behoen waer hy sou zyn verbaeren !

Dus bond' ick aen een dal een lommer-hutte koel
 Daer d' Herders 'snoenens daeghs ontbieden 't son-ghelvoel/
 Hier docht ick sal mijn lief misschien wat sitten suplen.
 Nu gaen ick hem hier toe / al wiert hy noch soo gram :
 Maer 't was ghelijck als booz; want soo'ck daeronder quam
 En kost ick niet ghesien dat hy daer soude schuplen.

Wt sinnich dan te lest / en op mijn selfs ghelee
 Liep ick in eenen loop naer 't stranghe van de zee
 Al waer ick op een hooghd' heb eene vaerke bonden
 Die'ck daedelijck beklomn' / en van de welck' ick sagh
 Neptunus bochtich ryck / met alle sijn beiagh/
 De vaeren teghen een ghelijck als raesend' honden.

Dus riep ick wel en stijf dat ieder hoozen kost
 Ghy oebers hier ontrent / ghy klippen dick-bemost/
 En ghy ghy ziltich nat / ghy schrickelijcke golven/
 Seght my waer mach hy zyn die my aldus ontduyckt/
 Houdt ghylien hem misschien hier teberinghs versinuyckt
 Off erghens in een diept begraven / en ghedolven ?

Den gallem van mijn stem en was my nauw ontblucht /
 Een ander stem ick hooz die klettert in de lucht.
 Ick docht 't sal Echo zyn met haer ghewoone bootsen/
 Soo doe ick weer als booz aen d'oebers mijne klacht/
 En hooz de tweedemael een stemme soo my dacht
 Die rechte naer my weeck uyt d'omghelegen rootsen.

Maer slaende die wel acht / 't was d'uwte mijn Hert-soet
 Die my van stonden aen verkruppen de mijn bloedt/
 Als die my meer en meer quam soetjens toeghelweken/
 Soo hebb' ick dan gheheurckt / ghegaen / ghekeert / ghewent
 Tot dat ick inners wist waer dat ghy waert vol-endt
 Off waer dat ghy oock hadt soo langhen tijdt ghesteken.

Half-lebend' en half doodt ten lesten ick u handt
 Mijn vrouw/ mijn siel / mijn hert/ mijn hulp/ mijn rechter handt
 D vonden / soo began ick weer van nieuws te leven :
 Want soo ghy maect en uyt den gallem van u tael
 'C zijn glinsters/ blammen biers / en blixems altentael
 Die u in oberbloedt daer komen af-ghebdehen !

'C zijn glinsters/ blammen biers/en blixemen daer by
 Opzecht en niet versiert / off Eune ghelijck ghy
 eens uyt een Oker-noot hebt loofelijck gheschoten :
 Maer wel ghelijckerwijs ghy selver hebt verspreedt
 Mijn Godt soo ghy die twee tot Emaus hebt ghelept
 Wiens herten ghy aldoen daermé hebt obergoten.

Soo boeld' ick eben-eens dat my mijn herte brack
 Als uwen soetsten mondt een woordcken maer sprack
 Waer dooz ick my behandt ten alle kant in brande;
 En al ist dat de zee / de klippen / en 't ghesceent
 My maerken hier bebreest / verbaerent en vercent/
 En dat ick in de windt hier staec en klipper-lande.

Al staec ick hier by naec bebrufen en verkilt :
 Pochtans voel ick een bier waer dooz ick heel versmilt /
 Ghelijck van langher handt doet een onsteken toztse.
 Och off wy alle-hep dus smolt en oock in een /
 En eculwelijck/ O Lief/ soo leefden ongheschéen /
 Hoe soud' ick van u bier verheffen opt de soztse !

Anima mea liquefacta est, vt dilectus
locutus est. *Cant. 5.*

*Mijne siele is ghesmolten, soo den bemin-
den ghesproken heeft. Cant. 5.*

August.
soliloq.
cap. 34.

Wat is't dat ick gheboele? Welck is da-
vier dat my mijn herte dus verwar-
remt? welck is dat licht't welck my aldus i-
berlichtende? **O** vier dat altijdt brandt / end
noyt uyt en gaet / komt / ende wilt my onste-
ken? **O** licht dat altijdt schijnt / ende nim-
mermeer en verduyftert / wilt my verlichten
O heylighen brandt mocht ick uyt u onste-
ken? och hoe soetelijck verwarremt ghy / hoe
bedecktelijck schijnt ghy / hoe aenghenaeme-
lijck brandt ghy!

Guill.
Abbas
seim. 44
in Cant.

Ghelijckervvijs het vvas is smiltende voo
het aenschijn des viers. Alsoo wordt de siele
verblaeyftert vooz sijn aenschijn: *Mijne siele*
is ghesmolten soo den beminde ghespro-
ken heeft. O saelighe ure als wanneer de
siele ghesmolten zijnde / in dese gloeyende be-
ke haer selven verminghelde? hoe wacker,
hoe clibberigh / ende hoe supber moeste sy
doen wesen! alsdan en was sy noch somber,
noch smaer / noch loozigh / verkeert zijnde in
vochticheydt / ende in vier. De vochticheydt
ende

ende het vier komen wel ober-een/ ende in dese
 twee te saemen licht het ghebruyck der aen-
 dachticheydt. Alle dat vochtich is outfanght
 veel eer de hitte/ ende de hitte hebbende ont-
 fangen maectt het vochtich noch meer vocht-
 igher. Wat ick hier noeme heet ende vocht-
 igh / kan andersins ghenoemt worden op-
 recht/ ende onsteken! dit selve doorblaectt het
 herte/ het bevoert de nieren/ ende het maectt
 dat in't ghesagh van Godt almachtich de sie-
 le haer selven min dan niet en is achtende/
 laetende haer soo versmiltten datter gheene sie-
 le meer aen en is te binden.

Hoozt ende overmerckt eens 't ghene dese ^{Ibidem}
 liefde heeft gheseydt tot Maria Magdalena/ ^{supra.}
 tot die Vrouwe bevonden in ober-spel/ tot die
 Samaritaene/ tot die Chananeetsche/ tot Pe-
 trus/ ende tot den Hondertman! wat herte
 en soude niet vermorven? wat siele en soude
 niet versmiltten in soo veel woorden van lief-
 de/ van goedticheydt ende van ghenaecke? die
 heete middaeghsche winden hebben de kracht
 in de aldersterckste boyst / het ys (al waert
 schoon ober-jaerigh) te doen vergaen in vocht-
 icheydt. Ick voele my overgoten door de
 vochticheydt van aenbloeyende olye / ende
 smilte in ghelijcke liefde soo dickmael ô
 Heere als my te voren komt uwe ghenaecke /
 en dat ick herhaele uwe woorden vol van alle

452 GODDELYCKE WENSCHEN
volmaeckthepdt. Uvve uytſprake is met al
len vierigh, ende uvven dienaer heeft die be
mint.

Greg. in
cap. 5.
Cant.

Want terwylent dat Christus door ſijne
heylighen gheest hem verſtozt in de ſiele van
die naer hem is haeckende / terſtondt weer
hy van haer alle verſteentheydt / ende ſomtijt
doet hy die verſmiltten in ſoo menichbuldigh
traenen / dat ſy daer door ſeer quaelijck kan
ontfanghen / 't welck haer andersins ſoud
gherepen t'ontfanghen / daer en tuſſchen haer
oock inwendigh verwonderende in alles he
ghene ſy te bozen ghevoest heeft / ende dat ſy
ſoo haestelijck haer nu ſiet verandert ! End
ter wylent ſy deſe veranderinghe is ghevoe
lende / heeft begheerte om volkomelijck haer
gheluck te moghen bekenmen / ende ſomtjdt
ſoo ſy dat dieper oberpepſt en voelt niet meer
dat ſy daer te bozen ghevoelde.

Greg. c.
39. in c.
3. Iob.

Want ſoo de ſiele gheraecht wordt door den
inbloedt van een verborzghen aen-ſprake,
machteloos ende berooft van haere ſterckte /
ſmilt ende verdzinckt in die begheerte daer ſy
ghewillich haer wilt laten inne verdzincken.

Guill.
Abbas
apud
Delrio,
c. 5. Cāt.

De lichaemelijcke dinghen (ſoo ſy door de
hitte uytwendich af-loopen) vergaen ende
ſmiltten in hun eyghen ſelven : maer de ſielen /
(ſoo

(soo sy door intwendighe hitte hun-selven ontbloeyen) en ontbinden niet in hun eyghen selven / maer wel in den ghenen diese ontbindt: sy worden ontbonden van hun selven / maer niet in hun selven; sy worden ontbonden door het Goddelijck vier van hun eygen liefde tot de liefde van den hemelschen Bruydegom. Den heylighen Paulus doet ons dit verstaen / als hy seght: Die den Heere aenkleeft is met hem eenen gheest, ende betuyght dat sijne siele op dese maniere ghesmolten was met dese woorden: Ick leve, niet ick, maer Christus leeft nu in my.

Wat kan daer gheboeghelijcker wesen / dan dese smilttinghe de liefde toe te eyghenen / door de welcke het ghene van aerdt herdt is / wordt ghedwaeghe? ende men bevindt oock dat de principaelste liefde-krachten zijn / sijne liefde te stouwen naer't ghene dat men lief heeft / ende met de selve dat te vereenighen / welcke vereeninghe vaster bebonden wordt / als de liefde eenvoudich is / te weten / als twee gheliebers in een vereenigen. Doozts wy weten dat CHRISTVS IESVS den Bruydegom onser siele gheseydt heeft in den 21. Psal. Mijn herte is ghevorden ghelijck ghesmolten vvas. Waer door wy merckelijck gheboelen dat soo de gesmolten siele drijft naer Christus onsen Salich-maecker / hy insghelijcks

Gislain
c. 5. Cāf.
expof. 3.

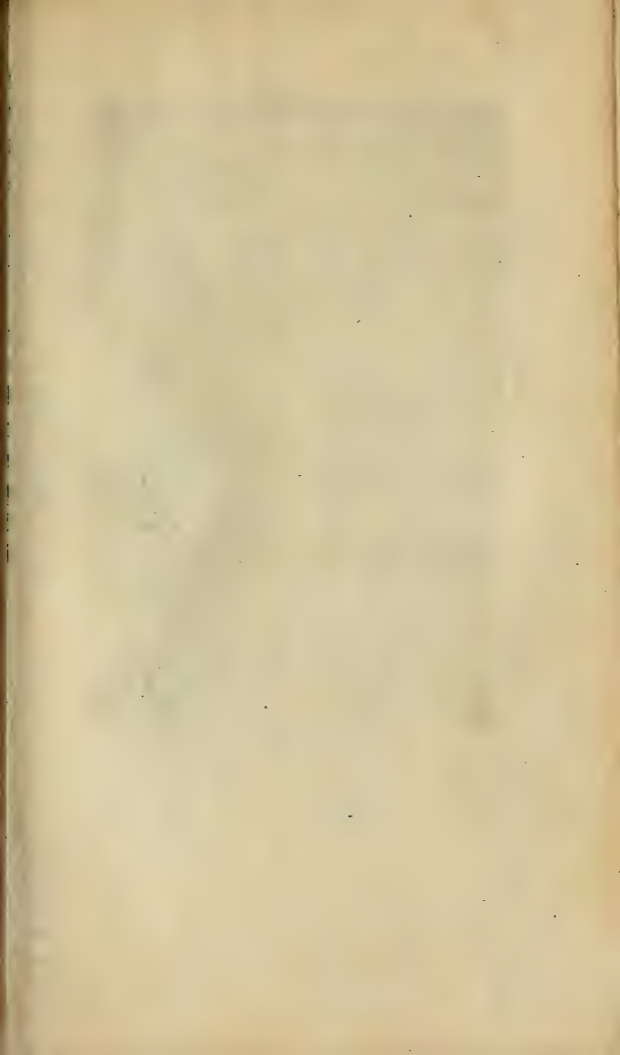
als ghesmolten was oock is drijvende naer i siele / ende wat kan daer uyt volghen dan e ne volmaeckte eenicheydt ?

Bonav.
stimuli
amoris
part. 1.
cap. 8.

Mijne siele is ghesmolten soo den bemir den ghesproken heeft. **O** wonderbare kracht der liefde! sy buyght Godt totter aerde / sy stijght de siele tot den hemel / tot het Vaedert landt / tot Godt / ende sy boeght die aen d'eeuwighe blijdschap / sy maect Godt mensche ende den mensche maect sy Godt; den ghetijdinghen maect sy eeuwich / den onsterffelijken doet sy sterben / den sterffelijcker maect sy onsterffelijck / ende den grooten maect sy kleyne / den vijandt maect sy vriendt / den knecht maect sy sone / ende het aerdts maect sy hemels / het koudt maect sy heet / het duyster maect sy klaer / dat herdt is maect sy ghedwaeghe. Want mijn siele is ghesmolten. **O** wonderlijck woordt! **ô** alte verheughelijcken woordt! Ick den alderonnuttighsten ende den alder-snootsten van uwe slaeben / **ô** Heere mijn Godt / ick die niet weerdich en ben ghenoecht te wesen een van u schepsel / hoe ben ick aen u ghebonden met sulck eenen bandt der liefden / dat ick op u woordt door uwe liefde ben ghesmolten! **O** brandt der liefden die het binnenste der herten in Godt zijt verstorrende! Want mijne siele was ghelijck eenen diamandt / ende van bin-

en teenemael versteent. Maer nu smilt sy
 an liefde/ nu treckt sy uyt haer eyghen sel-
 en/ ende verstorzt haer ghesheel in Godt / ver-
 retende hare eyghen stede / lopt tot Godt die
 aer opfackt. O liefde! hoe sal ick u dit kon-
 en vergelden / die my ghemaectt hebt een
 indt van den hemel! Ick leve, niet ick, maer
 Christus leeft in my. Och ulwe kracht en is
 niet om uyt te spreken! O liefde die het slijck
 er aerde verandert in Godt! wat isser mach-
 igher/ wat isser soeter / wat isser genuchelijc-
 er ende edelder boven u? O gewenschte lief-
 de die de behoeftighe verbult met alle koeber-
 leydt! Maer o mijne siele/ zijt ghy ghesmol-
 en met dat hy sprack / hoe kost ghy verdrae-
 ghen sijne omhelsinghen? waer toe en wierdt
 ghy niet opgheheben als hy u kust? indien
 ghy ghesmolten zijt soo hy u toe-sprack/ hoe
 n wierdt ghy niet teenemael verflonden / als
 ghy door sijne woorden / ende door sijn aede-
 ren trockt naer sijn herte! Maer o wonder-
 baere soeticheydt/ ende besonder verheughen/
 dat wy ons doch moghen vereenighen aen
 het ghene wy niet weerdich en zijn te noemē?
 Ick en ben niet weerdich te wesen eene dienst-
 maeght/ ende siet / ick ben bedegen de eenige
 ghenuchte des alderhoochsten. Wie soude
 hem derben beroemen bequaem ende weer-
 dich te wesen te moghen ghenieten hoe kleyn-
 ne vonckken van dese liefde! Ha mijn Godt

ten gheeft my dan niet wonder dat mijne siel
 soo ghy spraeckt / was smiltende / maer ick
 bidde u / dat ick mach volherden in dese u
 gonste / op dat ick gheheel onsteken / nu teene
 mael in u mach versmiltten ende verstorzen.
 Ha mijn Godt dat ick niemandt dan u en
 aenschouwe / noch dat insghelijcks mijne ge
 dachten / mijne woorden / noch mijne wer
 ken niwers en trecken dan naer u. Den
 brandt noch de kracht van dese liefde die my
 aen u boeght / en doet my niet soo seer verstedt
 staen / als ick my verwondere dat wy tot u
 niet en zijn gheneghen / dat wy alle saecken /
 behalvens u souden afgaen. Want indien wy
 u hebben / wat willen wy meer ? Dat dan al
 dersoetsten IESU onsen gheest in u ruste / noch
 in het minste van u en verscheyde.

*Quid enim mihi est in cœlo, et à te quid volui
super terram? Psal. 72.*

XXXVI.

Quid enim mihi est in cælo, & à te
quid volui super terram! *Psal. 72.*

*Want wat is my in den hemel, ende
wat hebbe ick van u begheert op der
aerden? Psal. 72.*

WAt vil ick dan al bespieden
Off in hemel, off op aerdt,

Off in zee noch dieper-vvaerdt?

Alder-liefste daer u-lieden

Niet en baeckert met u schijn,

Wil ick iemmers oock niet zijn.

'K vveet de vreughden van den hemel,

'K vveet de schatten al-ghelijck

Van de zee, en Aerde-rijck:

Maer sy zijn min als gheschemel,

Min als roock, en min als niet

Soo dijn ooghe daer af vliedt.

O ghy hemel! ô ghy eerde!

O ghy diepe-vvijde zee!

Van u dryen ick verschée!

Ick en achte noch in vveerde,

Noch uvv' schatten allegaer

Als ick miss' mijn vveder-paer.

'K voele somtijds my ghedreven

Nuter aerde, dan ter locht,

Somtijds naer het bracke vocht:
 Maer helaeen! vvat kant gheven
 Als die ooghe van my svvicht
 Daer in mijn behaeghen light!
 Op dat ick my sou verrijcken,
 En mijn vinnigh hert versaen
 Hebb' ick doen in d aerde gaen,
 Om uyt die te moghen strijcken
 Het zy silver ofte goudt
 Dat hem daer bedoken houdt.
 'K hebbe doen den buyck opschulpen
 Van ons Moeder alghemeen,
 En haer schatten brocht by-een:
 Maer vvat hevet konnen hulpen,
 Dat sy my zijn aenghevloeyt
 En nu teenemael vernoeyt!
 Dus soo ghinck ick oock versoecken
 Het Oost-Indiaene landt
 Met de Magellaensche strandt,
 En die ver-gheleghen houcken
 Des verbranden *Abyssyn*
 Off daer iet mocht beter zijn.
 'K hebb' die kusten over-vaeren
 En ghevvaeght soo mijnen boot
 In den vvacken *Thetis* schoot,
 En mijn ooghen gaen verklaeren
 In de schoonheydt ongheleent
 Van't ghepeereldt en 't ghesteent.
 Esmerauden, Chryfolyten,
 Hyacinthen en Sapphiers,

En Robynen oock vol viers

Hun van my daer visschen lieten

Soo dat ick haest há mijn deel

Van soo menigh schoon Iuvveel.

Voorts soo sagh ick i' alle kanten

Op *Hydaspis* rijcken boordt

Schoone peerels kommen voort,

En ick sach de Diamanten

Hoe vvel dier en kostelijck

Ligghen vuncken in het slijck.

Maer helaecen! dit ghepeerelt

Dese steenen soo ghesocht,

En met soo veel moeyte brocht

Uyt 't ael-eynde van de vverieldt,

Hebben aen my niet ghebaedt,

Noch oock mijnen lust versaedt.

Waerent dan niet vremde saecken

Dat ick nerghens iet en vandt

'T zy te vvaeter off te landt

Om mijn hertien te vermaecken,

Noch dat allegaer dit goedt

En dé stillen mijnen moedt?

Soo ghinck ick dan by my selven

Rijpelijck eens overslaen

Off ick naer de locht vvou gaen

Die ick konstigh sach om-vvelven

En om-vatten het rondeel

Van dit vvijde-vvouste deel.

'T luste my daer te besichten

De cieraeten altemael

Van die Cristalijne sael,
 Al vvaer ick de sterre-lichten
 Flickeren sach onder-een,
 En hun oude danffen léen.
 Maer off ick tot mijnen luste
 Sach den hemel in een vier,
 Noch en vvas het niet een sier:
 Want soo hy maer eens en ruste.
 Op *Alcydes* schouvers bloot
 Was hem 't onvermoghén groot.
 Het began my te vernoeyen
 Dat ick op dees hooghe pleck
 Hielt soo langhe mijn vertreck,
 Dus ghinck ick soo verr' my spoeyen
 Dat ick d'aerde die daer lagh
 Maer voor eenen bal en sach.
 Alle berghen my ontschoven
 Soo oock van ghelijcke déen
 Alle torrens, alle stéen,
 En dat ick kost sien van boven
 'T schein dat d'aerd' en haer ghedruijs
 Maer en vvas een flecken-huys.
 Hoogher vvas ick dan de Maene,
 Hoogher dan den gulde stoel
 Waer uyt *Phæbus* sijn ghebroel
 Neder-sendt op dese baene,
 Immers soo my docht ick tré
 Met de voet op *Helycé*.
 Siet my nu eens dan verheven,
 En gheraectt met volle spoet

Daer te sien is alle goedt ;
 Daer de peerels net ghedreven
 Zijn 't paveyffel van de straet
 Daer men alle daegh' op-gaet.
 'T is alhier dat ick ontmoete
 D'Enghel-soete Borghery
 Die ghelijcker-handt aen my
 Blijdelijck doen hunne groete.
 Daer een ieghelijck soo singht
 Dat den Hemel vveder-klinght,
 O ghy hemel! ô ghy sterren!
 O paleys! ô Koninghs-hof!
 Vol van alle zeghe-lof!
 O ghy Enghels die daer vverren
 En soo reyen handt aen handt
 In dat volle vreughde-landt!
 Och vvaer ben ick? 'k hebt vergeten.
 Wat ist dat ick my verhief?
 Als ick missen moet mijn lief
 Wil ick van gheen Enghels vveten,
 Iae ghy hemel ick vveer-legh
 U en uvven sterre-vvegh.
 Há nu vveet ick mijn begheeren
 Het zy boven off benéen,
 Treckt de liefste van my héen,
 Off sou hy van my verveeren,
 O ghy hemel! ô ghy aerdt,
 Eeuvelijck daer henen vaert ?
Alexander heeft ghekreten
 Soo men hem gaf te verstaen

Dat hy luttel há ghedaen,
 En dat hy noch moeste vveten
 Dat op dese selve grondt
 Meer als eene vvereldt stondt.
 En off ick oock há verkregghen
 Al die vvereldts onder my,
 Iae noch duysent duyst daer by
 Wat vvaer ick daermé bedegghen
 Als ick elcke vvereldt acht,
 Min te zijn als mijn ghedacht!
 T ghene dan die heele ronde
 Van den aerderijckschen kloot
 Met den Hemel alsoo groot
 En begreep tot gheenen stonde
 Is daerom ick mat en moe
 Alsoo nu mijn beste doe.
 Want helaecen ick moet lijden
 Al dat ick hier heb gheiaeght
 Noyt en hevet my behaeght;
 Dus ô Godt ick sal my mijden
 Ghy zijt d'Aerde, Zee en Locht
 En den Hemel die ick socht.

Quid enim mihi est in cælo, & à te
quid volui super terram? *Pfal. 72.*

*Vant vvat is my in den Hemel, ende
vvat hebbe ick van u begheert op der
aerde? Psalm. 72.*

Ick bidde u / seght my mijne siele / wat is't Hugode
S. Victo.
in archâ
animæ.
doch dat u ghereydt / ende dat ghy boven al
zijt beminneude? Ick weet dat u leven is de
liefde / ende dat ghy sonder de liefde niet en
soudt kunnen leven. Mensiet de wereldt / ende
al dat in haer is / ghy sult daer vinden veel-
derlepe schoone ende aenlockende ghedaenten
die verwecken de menschelijcke gheneghent-
heden / ende onsteken de begheerten der ghe-
ner die hun daer af laeten dienen naer het ver-
scheiden behaeghen dat sy daer in zijn bin-
dende.

Het goudt ende kostelijcke steenen hebben
hunnen luster / het bleesch vertoont hem seer
fraey op die schoone aensichten / tapitserijen /
kostelijcke kleederen / schoone boozden van
goudt en van silver verlieven de ooghen dooz
hunne kostelijckheyt ende verscheydentheyde
van verruven : wilt my eens / bidde ick u / on-
derrichten / wat u van al ditte alderbest soude
aenstaen / om booz u eygen eeuwelijck te moge
ghe-

ghenieten! want ick ben versekeret dat gh
van al dit hier boven gheroert iet zijt bemin
nende/ ofte en maectt ghy daer af geenderhan
de werck / soo moeter iet anders zyn dat u be
kommert/ ende dat ghy wel soudt willen heb
ben.

Aug. in
Pl. 145.

Wat soude u ter wereldt konnen aenstaen
wat saecke wilt ghy verheffen? wat is't da
ghy wilt beminnen? Waer ghy u met he
bleeschelijck gheboelen zijt keerende soo sie
ghy den hemel ende de aerde. 't ghene ghy
bemint ter aerden / is aerdtich; 't ghene ghy
bemint in den hemel / is lichaemelijck; nu
hebdy alreede soo langhen tijdt gheleest in on
nutte bekommernisse / beslaeghen met de ver
scheidenheyt van ulve wenschen / daer af
ghy als noch zijt draeghende de lick-teecke
nen verdeelt zijnde door verscheiden liefde /
alomme ongherust / ende niebers met ruste.
Gaet in u eyghen selven / ende soeckt eens den
aen-rechter van alle saecken die u ter aerde
waeren gherepende / ghy en sult niet beter ge
bonden hebben als te weten dan dit ende dan
dat. Bedenckt eens het goudt / het silver / de
ghedierten / de gheboomten / de wellusten / ende
met een woordt de gheheele wereldt; daer
naer bedenckt den hemel / wat sult ghy daer
houden voor het alderschoonste / als de sonne /
de maene / ende de sterren? leght die al te sae
men by een / het sal al goet wesen / want Godt
heeft

heeft alle dinghen seer goedt gheschaepen; van alle dit en salder niet wesen / oft ten sal hebben sijne besondere frapicheydt / door de welcke de tweerdicheydt van hunnen schepper bedecktelijck u woardt aenghedient. Ghy verwondert u in het werck / bemint den werckman / noch en zijt soo niet bekommert met 't ghene datter ghebrocht is / dat ghy daerom zijt afgaende den werckman van dien; want die dinghen die hy ghebrocht heeft om u besich te houden zijn onder u / om dies wille dat hy u ghemaectt heeft om te wesen onder hem.

De menschelijcke siele gheschaepen om Godt te begheeren / en vindt niet dat buyten Godt haer soude wesen te kleyne / daerom met goeden rechte en kan haer niet ghenoeghen al dat buyten Gods soude wesen. Maer mijne siele slaet wel gaede dat men u in plaetse van buydt niet en achte eene onghetrouwe overspeelster / indien ghy meer bemint de ghiften / dan het herte van die u de selve is ghebende. Wee u is 't dat ghy faelt in sijne paeden / indien ghy vooz hem bemint sijne teekenen / ende dat ghy niet gaede en slaet vooz het verstandt van eenen ghesuyverden gheest het ghene die schoone klaericheydt u wilt onderrechten / wiens teekenen ende voetstappert zijn de eere en de schoonicheyt van alle schepsels; Indien ghy misschien u-selven noch
niet

Bonav.
soliloq.
cap. i.

niet en kent ô schoonste der vrouyven
 komt uyt ende volght de stappen van de
 kudden, dat is de rede-loose schepsels / die zijn
 de voetstappen van uwen Schepper: maer
 ghy den spieghel van die alder-heylighst
 Dru-cenicheydt. Soo zijt ghy dan gheach
 veel tweerdigher dan al dat ghy zijt aenschou
 wende. En voedt uve lammerkens, on
 trent de lommer-hutten der Herders. Da
 is / keert uve ghedachten tot de reyen der En
 ghelen / aen de welcke ghy bynae ghelijck zij
 in nature / ende sult eens wesen mede-erfge
 naem in die eeuwighen blijdschap.

Bonav.
 cap 1.
 soliloq.

Helaes! mijnen Heere / nu kan ick't ver
 staen; maer ick schaeme my te belijden dat
 de bevalligheden ende de uytneimende schoo
 nicheden van u schepsel mijne ooghen hebben
 bedrogghen / noch ick en hebbe niet eens ghe
 docht dat ghy in schoonicheydt alle schepsels
 te boven gaet / aen het welcke ghy maer het
 minste druppelken uwer volmaecktheydt en
 hebt toe-gheruyghent. Want wie heeft den
 hemel verciert met sterren / de locht met ghe
 boghelte / het water met de visschen / de aerde
 met plantsoenen / ende met bloemen? maer
 alle dese wat zijn sy meer dan een glinsterken
 van uwe schoonicheydt? de soeticheydt van
 u schepsel heeft oock bedorvè mijnen smaek /
 ende ick en bemerkte niet dat ghy als heu
 nich waert veel soeter; want ghy hebt aen
 den

den heunigh/ ende aen alle schepfel hunne jae
 utwe soeticheydt gheschoncken. Den geur van
 u schepfel heeft doock bedrogghen mijnen reuck/
 ende ô goedertieren IESU, ick en hebbe niet ge-
 weten dat uwen geur te boven gaet alle spece-
 rijen. Den ijdelen soen/ ende de valsche ver-
 luydende stemme van u schepfel heeft doock
 mijn ghehoor bedrogghen / ende ick en hebbe
 niet gheweten oft gheboelt hoe soet ende aen-
 ghenaeem dat wesen utwe uyt-spraecken inde
 monden utwer uytghelesene.

Mijn ghemoet wort gedreven van het een
 ghedachte tot het ander/ het wordt verandert
 door verscheyden bekommernissen/ ende door
 verscheyden gheneghentheden / op dat hem
 ten minsten soude versaden door de verschey-
 dentheydt der selver dinghen/ die 't selve niet
 moghelijck en zijn te versaden.

Bernar.
 medit.
 cap. 90

Maer dit weet ick / ô mijnen Heere / mijnen
 Godt / waer dat ick ben sonder u / soo en ben
 ick niet wel / niet alleenlijck uytwêdich / maer
 doock intwendich / aenghesien allen overbloedt
 ende alle koerberheyt buyten Godt my maer
 ghebzeck en is ende armoede. Ick sal versaedt
 vvorden, soo saen u lof en eere sal verschijnē.

Aug. so-
 liloq.
 c. 13.

De siele mijn Godt die ghy gheschaepen
 hebt / houdt soo wonderbaer veel van utwe
 grootdaedicheydt / dat sy van u alleen / en van
 geen ander en soude konnen versaedt worden;
 want u hebbende / haeren wensch is volko-

Aug. so-
 liloq.
 cap. 30.

men/ende daer en blijft uytwendich niet meer om te wenschen; want soo sy uytwendigh niet is wenschende/ 't is boozeker dat sy u inwendich niet by en heeft/u hebbende en soude sy niet boozder kunnen wenschen; want sooghly alleene zyt het opperste goedt/ en heeft sy nieuwers meer nae te wenschen: maer sy besit u / als wesende alleenelyck het alder-opperste goedt.

Nazian.
carm. de
externi
homi-
nis utili-
tate.

Siet den winter/ende den somer/ de Lente ende den Herst/ den dach en de nacht / die dooz hunnen omme-loop ghebeden ober den tyd/ den welcken sy doen aencomen ende wederom vergaen. Ick sie den hemel/het water/ende de locht/ ia daer-en-boven alle het ghene daer is roerende/en al dit en is my niet nieuws/noch en kan my niet ghenoeghen. O mijnen Heere/ mijnen Godt / geeft my lieber een ander wereldt die my bath ghereye als dese tegenwoordighe / boozde welcke ick soo veel ellende ben berdragende. Ten anderen/iek en braghe niet meer naer al datter voert op der aerden / ick late de aerde aen die aerdsche/ de wereldt aen de wereldtsche/noch ick en begeere geene wereldt/dan u alleene / die de oorsake sult wesen van mijne ruste/ ghelijckerwijs ghy zyt van mijne wenschen.

Aug.in
Fl. 192.

Waer dat ick my keere/en wende/soo wort van my berfoept al dat ick besitte / al is't by aldien dat ick daerom te boze gewenscht hebbe.

re. Wanneer sal dan mijnen wensch in het goedt eens moghen verfaedt worden? O Heere nimmermeer en sal ick doch konnen verfaedt worden door sterffelijcke oft verganckelijcke saken. Wilt my doch iet toeschicken dat eeuwich is ende onvergankelijck. Wel aen dan mijne siele / soeckt nu boorzaen dat u mach goedt wesen; want misschien eens anders goedt is gheleghen in andere saken / ende alle schepsel besit sijn eyghen besonder goedt / achter-volgende den aert van sijn nature. Het is van noode dat ieghelijck weet 'tghene hem gebreekt / en waerime dat gheleghen is sijne onvolmaecktheyt / ende soecke den middel om die te verbeteren. O redelijcke siele / soeckt nu u goedt / niet en is u goet dan Godt alleene, die is u opperste goedt / dat is te segghen u goedt. Wat sal hem behoeben wiens goedt is het alder-opperste goet? daer zijn noch minder goeden / die oock schijnen goedt te wesen. Wat isser goedt booz de beesten als de penssen te bullen / wel te weyden / wel te slaepen / te loopen ende te rennen / te leven sonder siekten oft plaegen / en huns ghelijcke boozts te brenghen. Soeckt ghy al dus-daenen goedt? mede-hoir Christi / verheught ghy u om dat ghy met de beesten zijt een bedeghen? stiert uwe hope tot het goet van alle goedt / tot hem die in het goedt verfaedende is uve begheerte.

Hoozt de woordē vanden Propheete: Want

Gisl. vvat is my inden hemel? ende bath boozts:
hom. 5. vvat hebbe ick van u begheert opder aerde!
in Epist. als oft hy hadde gheseyt: Ick en wensche niet
ad Rom. van al dat inden hemel is / noch van al datter
 op der aerden is : maer ghy alleene zyt den
 middel-punct van mijne wenschen.

Dat is te segghen / ghy zyt mijn deel / op u
 alleene ben ick ten vollen van alle saken booz-
 sien / noyt en hebbe ick iet anders ghetracht
 dan u alleene te mogen verwerben booz mijn
 erf-deel. Ick en hebbe noyt ghewenscht om
 eenighen rijckdom / noch om eenigherhande
 wellusten des werelts. My en behoeft niet die
 van u ben opghenomen / noch daer en is niet
 meer inden hemel / dat ick meer wille soeckē.
 Niet hebbende / hebbe ickt allegader / want
 ick hebbe Christus; en al hebbende in hem /
 en soecke ick gheen en anderen loon; want hy
 is den loon / en de vergheldinghe van alles.

Bern. de
diuersis
affectio-
nibus a-
nima.

Want de siele en begheert niet anders / noch
 sy en soeckt niet anders van Godt dan Godt
 selve / op dat sy metter waerheydt ende metter
 herten mach roepen dese woorden van den
 Psalme: Want vvat is my inden hemel, ende
 vvat hebbe ick van u begeert opder aerden?
 mijn vleesch heeft my begheuen, soo doet
 oock mijn herte, ô Godt van mijn herte, ende
 mijn erf-deel inder eeuwicheydt. Want het
 en is niet meer om heur eyghen liefde / oft om
 heur eyghen-selven / dat dese liefde dus geerne
 soude

oude ontfanghen eenich gheluck oft eenighe
 zere; maer sy keert haer gheheel ende gantsch
 tot Godt/om hare begheerten alleen aen hem
 te naghelen/daer dat is al het volkomen van
 hare begheerte/om dat dien grooten koningh
 haer soude leyden in sijn slaep-kamer / en dat
 sy haer met hem soude voeghen / en hem vol-
 komelijck naer heuren wensch ghenieten.

Sonder twijffel sy heeft ghestien het goedt Aug.
in Ps. 72
 dat aldaer voor haer betwaert wierdt/ en ver-
 boert door de ghedachten van sulck eene on-
 sprekelijcke saecke die noyt ooghe ghesien en
 heeft/noch oore gheloozt/ noch ghekomen in
 het menschelijck herte. Sy en heeft niet ghe-
 seydt/ dit oft datte is my in den hemel: maer
 wat is my inden hemel? wat is het gene dat
 ick hebbe inden hemel? hoe groot ist? hoeda-
 nich ist? ende met een woordt / wat hebbe ick
 inden hemel? ende wat hebbe ick van u be-
 geert op der aerden? ghy betwaert voor my in
 den hemel onberganckelijcke schatten/ iae u
 eyghen-selven; en ick hebbe van u begeert op
 der aerden 't ghene dat daer besitten de god-
 deloose/en de quade menschen/te weten/gout/
 silber/peerels/ghesteenten/daer van voorsien
 wesen de boos-wichten / ende veel oneerbare
 vrouwen. Ick hebbe alle dese saecken ghe-
 wensch op deser aerde / als kostelijcke saken/
 al is't by aldien dat mijnen Godt hem selven
 voor my inden hemel is beinarende.

Aug.
medit.
c 40.

De blijdschap des herten is my ontrocken.
mijn lachhen is vergaen in schreyen / mijn
vleesch heeft my begheven, soo doet oock
mijn herte, ô Godt van mijn herte, ende mijn
erf-deel inder eeuwicheydt. **Mijne siele heeft**
gheweyghert vertroost te worden / ten zy door
u alleene mijne eenige soeticheyt. Want vvat
is my inden hemel, ende vvat hebbe ick van
u begheert opder aerde? **Ick begheere u / ick**
verwachte u / ick soecke u. Mijn herte heeft
tot u gheseydt: **Ick hebbe ghesocht u aen-**
schijn, ende ick sal u aenschijn ô Heere aen-
soecken, en keert u aenschijn niet van my.

Amb.
in Orat.

Ghy weet dan / ô Godt / kender van alle
herten / dat ghy my zyt aenghenaemer / niet
alleene als de aerde / oft al datter inne is:
maer aenghenamer dan den hemel selve / en
al dat in den hemel soude moghen wesen.
Want ick beminne u boven den hemel / ende
boven de aerde / ende boven al dat daer in sou-
de zyn begrepen.

August.
folioloq.
cap. 20.

Want al dat den hemel omringhelt ende
besluyt / is veel minder dan de menschelijcke
siele / die gheschapen is om te besitten het op-
perste goedt / door wiens besittinghe sy de eeu-
wighe saelicheydt soude be-erven.

*Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est ;
habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit
anima mea ! Psal. 119: 37.*

XXXVII.

Ieu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incolatus fuit anima mea. *Psalms. 119.*

Vee my dat mijn pelgrimagie verlenght is! Ick hebbe ghevoont met de bevoonders van Cedar, seer lange heeft mijn siele geveest een vremdelinck. Psalm. 119.

MEnichmael komt my te voren
 Off den Sonne-Godt niet meer
 Met sijn koets en doet den keer?
 Al hadt iemandt my ghesvoren,
 'K há ghemeynt hoe dat sijn aff
 Teenemael ghebroken vvas.
 'K há ghemeynt dat sijne peerden
 Moesten zijn ghereden af
 Daer hy mé met vollen draf
 Omme-loopt den kloot der eerden,
 Nu ick sie ('tvelck my mis-haeght)
 Dat de jaeren zijn vertraeght!
 'Khebb' gheleeft in veel ellenden,
 'Khebb' ghekerremt, en ghekrocht,
 En mijn daghen, soo my docht,

Waeren nu by-nae ten enden:

Maer helaes! den noot-gheval

Blijft my houden in dit dal.

Sullen dan die teere vvebben

Van mijn leven blijven gaen

In soo langhe stercke draen?

Lachesis soudt ghy niet hebben

(Soo ick u dicks há ghebéen)

Die veel liever af-ghesnéen?

Want vvat sou my doch ghenoeghen

Langh' te leven op der aerdt

Die soo veel ellenden baerdt!

Soo my dunckt 't sou beter voeghen

Dat ick trocke naer de doot

Mijnen rechten haeven-schoot,

In de doot vvy alle leven,

In de doot is ons gheluck

Met het eynde van den druck.

'T scheen hier kost hem niet begheven:

Maer helaecen! 'tis ghefaelt

Rijst het een, het ander daelt.

'S morghens vroegh begint te kriecken

Den koel-soeten daghe-raet,

Die eer *Phæbus* vvel op-staet

Gheeft haer rooskens te gheriecken:

Maer aensende sijn ghebroel

Kruypt vveer by haer oude boel.

Soo nu *Phæbus* overloopen

Heeft den langh-gheploghen par

Komt hy s'avonds moe en mat

In de zee zijn peerden doopen
 En de nacht die daer op-rijft
 Hem sijn oude stallingh' vvijsft.
 Als de nacht komt neder-sincken
 Verghefelschapt herr' en vverr'
 Met soo menich duysent sterr'
 Die den hemel doet ghelincken
 Als-dan *Phæbus* met dat daeght
 Wederom de nacht veriaeght.
Zephyrus doet d'aerd' ontluyccken
 Streelende met sijn ghevlerck
 Haer bevrofen Bolle-vverck:
 Maer soo nu daer op komt stuycken
 'T bijtende kil Noordtsch gheblasf.
 Neemt haer haere fraeyheydt af.
 D'aerde trotst in groene kleeren,
 S is besteken met 't ghebloemt
 Als den Somer over-komt:
 Maer dit gaet al haest verkeeren,
 Soo vvanneer hy hem vertreckt
 Staet sy met de sneeuu bedeckt.
 Nu verroert de zee haer ermen,
 En dan ligghen sy gheschorst
 Door het toedoen van den vorst.
 Nu op zee de vvinden schermen
 Die dan dijen vveer soo soel,
 Dat sy light als eenen poel.
 Het gaet nu van reghen sturten
 En daer naer is't op-gheklaert
 Nu den donder ons vervaert

Als hy rolt met stijve hurten:

Daernae issiet al in vié

Hemel, Locht en Aerde mé.

Maer het arghste noch van allen

Dat men niet en kan ontvlien,

Is dat vvy ons selven sien

Hier ghesmeten als de ballen,

En dat vvy een leven léen

Met de beesten heel ghemeen.

Want de plaets die vvy bevvoonen

En ons dient tot eenen schuyl

Is maer eenen leeuven-kuyl;

En de mensch kan hy hem toonen

Beter dan het vvildt ghediert

Dat al schendet en schoffiert?

Wat is anders hier te vinden

Dan bedroch, en arghe-list,

Dan krackeelen ende tvviff?

Hier en kan gheen reden binden,

Hier is't dat het goedt en 't gheldt

Doen het alder-meest ghevveldt.

Hier is vreesse Godts verlaeten

En hier de Gerechtigheyt

Met haer schael omverre leyt.

Hier de deughden zijn vervvaeten,

En alhier is't dat het goet

Wordt ghestooten met den voet.

Wilt dan dese plaets aenschouven

Daermen anders niet en fiet

Dan ellend' en dan verdriet,

Dan een vvalgh' en een berouven,
 Dan uyt-banssel der ghenucht
 Dan her-haelingh' van ghesucht!
 Mars met sijne moorderijen
 Setter hier allom in roer,
 En men siet den armen Boer
 Om sijn vruchten te bevrijen
 Met 't ghevveir, hoe vvel beroest,
 Inne-voeren sijnen Oeght,
 Wie sou dan voor eeuwich vwillen
 In het midden dit ghevoel
 Wesen altoos eenen doel
 Om te vatten die gheschillen,
 En die s. vaericheden al
 Van dit iammer traene-dal?
 Over-langh haen mijne jaeren
 Als ick' timmers nu bepeys'
 Moeten af-doen mijne reys
 En voor eeuwich vvech gaen vaeren:
 Maer helaccen! ick beklaegh
 Dat den voortganck is te traegh.
 Hoe de menschen hun vergeten
 Die daer achten voor plaesier
 Langhen tijdt te blijven hier?
 *Kdencke dat sy niet en vveten
 Off en hebben het verstandt
 Van hun rechte Vader-landt!
 Wist doch iemandt van den hemel
 De ghenuchten allegaer,
 Hoe soud' hy die speuren naer?

Maer vvat ist? 't is maer gheschemel,
 En seerfelden soo 't behoort,
 Iemandt naer den Hemel hoort.

Oghy hemeluytverkoren
 Och! hoe vvijdt ben ick van u?
 Moet ick alseen ballingh nu
 Op dees aerde gaen verloren?
 Och sal ick dan niemmermeer
 Sien eens mijnen vveder-keer?

Soo vvanneer dat de Romeynen
 Hunnen Borgher banden uyt,
 Om dat niemandt hun te ruyt,
 Offte straff en soude meynen
 Deden hem tot *Tibur* leen
 Sesthien mijlen maer verschéén.

En helaes! ick ben verdreven
 Daerom dat ick by nae sterf
 Soo verr' van mijn Vaeders-erf!
 Sal ick soo noch langhe leven
 En hier vvoonen met verdriet,
 Daer men niet dan druck en siet?

'Tseste Iaer de Ioodsche slaeve
 In't ghesagh van vryheydt soet,
 Deckte 't hoeft met cenen hoet.

Vader-landt och! off Godt gaeve
 Dat ick oock soo vvierde vry,
 En u haest mocht komen by?

Och! hoe sou my dat verschoonen
 Dat ick naeme mijn vertreck
 Naer mijn oudt-ghevvoone pleck,

in vveerom mocht kommen vvoonen

Als ick hier te voren dé

In mijn vvel-ghevvenschte sté.

D'oyevaers gaen hun verfteken

Over zee met vollen tocht

Om te scheppen nieuve locht,

in de svvalugaet op-breken

Haeren vvel-gheplackten nest

Soo sy vviffelt van ghevvest.

Wat verdriet! vvee my! och ermen!

Sal ick niemermeer eens dan

'Teynde sien van mijnen ban?

Lieve Godt aenhoort mijn kermen

Is't dat 't lichaem u mishaege

Immers mijne siel indaeght.

Heu

Heu mihi quia incolatus meus pro-
longatus est! habitavi cum habi-
tantibus Cedar, multum incol-
fuit anima mea. *Pſalm. 119.*

*VVe my dat mijn pelgrimagie verlengh
is! Ick hebbe ghevoont met de be-
voonders van Cedar, seer lange heef
mijn siele ghevveest een vremdelinck
Pſalm. 119.*

O Heere dit teghentwoordich leven is mi
een volle verdriet / noch ick en kan nie
langher blijven in dese moepelijcke pelgri-
magie!

Want ghesheel dit leven / booz die't wel be-
broeden / en is anders niet dan eene verdruc-
kinghe / zijnde in het selve twee scherp-rech-
ters van de siele / die niet ghelijckelijck en pijn-
nighen : maer elck van hem zijn altydt eenti-
ghe nicuwe pijnen versierende . Dese twee
scherp-rechters worden ghenoeemt de vreesse /
ende de pijn; want is't by aldien dat met u
qualijck gaet / ghy zijt in pijn.

Dit leven is ellendich leven / een broos
leven / een onseker leven / een moepelijck leven /
een onsuypber leven / een leven vol kattijbich-
heidt /

heydt / ende vol dolinghe / het welcke gheen-
 ins een leven en behoort genoemt te worden:
 naer wel een doot / waer in wy allen oog-
 nlick dooz verscheyden oorzaecken / ende dooz
 verscheyden ghebraken van veranderinghe
 sijn sterbende . Dit leven is een levende doot /
 ende een sterbelijck leven met vele bitterheden
 overgoten . Maer helaecken / wat menichte van
 menschen worden daeghelijcks dooz den
 waenschijn van dit levenaenghelockt / ende
 met valsche beloften bedrogghen ?

Het sijn maer de plompaers / ende aen wie
 unbekent sijn de soeticheden van't ware licht /
 die vooz ghenuchelijck houdende somber en-
 de onvolmaeckte klaericheydt / die wy op de-
 er aerden sijn ghenietende ; Ick segghe noch
 eens / dat dese noyt en hebben ontfanghen het
 minste glinsterken van het ware licht / noch
 en weten dat de sielen (ontkomen zijnde de ij-
 delheden van dit lebē (behoorzen te verwach-
 ten een Engghelsch leven.

Origen.
 hom. 1.
 in Pf. 38.

Wat blijdschap kan den mensch hebben in
 sijn ballinckschap / verlozen hebbende sijn he-
 mels Vader-landt ?

Greg. li.
 II. mor.
 in c. 14.
 Iob.

Het is faulte van onse kranckheydt / soo
 wy ontfanghen zijnde dooz de wellusticheyt
 des vleeschs / ende dooz de behaeghelijckheyd
 van dit leven / dat wy ons noch verzeesen
 den begonnen loop te volbrenghen / in wel-
 ken meer droefheydt is dan ghenuchte . Maer

Amb. de
 bono
 mortis
 cap. 2.

Die

die heylighe gheleerde mannen waeren be-
 beter onderwesen / die hun beklaghden daer
 dit ellendich berdzietich leven te langhe aen-
 liep / achtende veel lieber te wesen ontbonder
 ende te zyn met Christo; zijnde insghelijck
 soo verre ghedreven tot onberduldicheyt / daer
 sy waeren verbloeckende den dach hunde
 gheboorte / ghelijck hy die daer seghet: Dat den
 dach te niete gae, in den vvelcken ick vvier
 de gheboren. Want wat oorzaeck isser daer
 ons dit leven soo soude ghereyen / als wesend
 vol onghemack / vol suckelinghe / ende vol el-
 lende / in het welcke zyn achterklap sonder op-
 houden / moeyelijckheden sonder eynde / traen-
 nen sonder ghetal; Voorts tot de ghene di-
 met alderhande swaricheden worden over-
 vallen / en is niemant, seghet hy / die hun ver-
 troost, ende daerom prijst den Wijzen-man
 liever de doode dan de levende.

August.
 soliloq.
 cap. 2.

Voortwaer mijn leven is een leven dat
 broos is / een leven dat verganckelijck is / een
 leven hoe dattet meer op-klimt / hoe dattet
 meer is neder-daelende; hoe dat meer voort-
 gaet / hoe dattet meer naerdert ter doodt. Het
 leven is bedrieghelijck / ende niet dan eenen
 schijn vol doodelijcke stricken; nu ben ick
 blijde / dan ben ick droebe; nu ben ick sieck /
 dan ben ick wel te passe; nu lebe ick / dan ster-
 be ick; nu schijn ick gheluckich / dan ellen-
 dich; nu lacche ick / dan schrepe ick: alsoo zyn
 alle

Alle saecken onderworpen de veranderinghe/
ende daer en is niet dat een gheheele ure is
alijbende in eenen standt.

Selvs de Aerde en heeft gheenderhande
vasticheydt / de winden doen die verschudden /
de waeteren doen die verdyncken / de hitte des
hemels doet die verbzanden / den tijdt ende
die uren iaeghen elckander / den nacht die
den dagh ontlommet / doet gheheel de we-
eldt rouwe draeghen / het ongheweerte ver-
tickt de locht / de sonne als ter deghen jalours
van het veruoegen dat top hebben by nachte
die mogen sien dat schoon gekriel van sterren /
doet hun alle moezghen-stonden het spijt van
hun dat schoon gheglinster te benemen. Jae
selvs de sonne heeft oock haeren aenstrijdt;
want de sinuycken / ende die berghachtighe
volcken die daer lanckst de locht henen drif-
ten / gaen die verduysteren: De maene heeft
oock haere ghetwoone veranderinghen / als sy
naeghelijcks vertwiffelt haer aenschijn / tes-
wijlent oock den hemel ons vertoont de helft
van sijne ronde / de ander helft is haer ver-
reghende / noyt ons iet ghebende soo veel te
leene / oft daer en is ons daer teghen soo vele
vederom ontrocken.

Nazian.
carm, de
humanâ
naturâ.

Wat is doch dit ellendich leven? zijnde
in mijns moeders lichaem / was ick in
den graf; de eerste herberghe die ick ter

Carna.
de ex-
terna
homi-
nis vilis-
tate.

wereldt hadde was een wieghe/ niet verschildende van een graf/ dan met den naeme. Der laetende dit leven moet ick wederom naer he graf/ ende het vier dat hier naer de wereldt sa verbranden moet my noch eens komen ont graeben. Den tijdt dan dien ick lebe is my als eene snel-loopende beke die van bobel uyt-spruyt ende dzuyscht nederwaert/ sonder dat iemandt die kan teghen houden.

Chryf.
in Psal.
119.

Dit leven en is maer een betwooninghe/ ende wat segghe ick/ een betwooninghe; want het schijnt noch min te wesen als eene betwooninghe/ Christus heeft het selve ghenoeemt eenen wegh oft doorganck/ segghende: de deure is enghe, ende den vvegh is nauuwe die daer leydt naer het leven.

Greg. li.
23. mor.
e 24. in
cap. 33.
Iob.

Want desen wegh is dit teghentwoordich leven / door het welck wy trecken naer ons Vaderlandt; met goede reden moghen wy dan het selve noemen eenen wech; ten desen opsiene worden wy dickmael door een verborghen oordeel boort ghestiert/ om dat wy ons niet en souden laeten voorztaen van hier te hebben eene blijvende plaetse / noch oock op dat wy te midden der moepelijckheden van desen wegh niet en souden blijven haeperen als oft wy t'huys waeren; want sommighe reysers hebben de ghewoonte soo sy op hunnen wegh zijn vbindende eenighe schoone bemb-

bemdden dat sy stille staen / ende hunnen
wegh vertraeghen / jae den selven altemets
berlaeten / om die bemdden wel te besichti-
ghen / ende gaende / sy en gaen op vele naer
niet soo dapper als te voren / om dat die lieffe-
lijcke groenicheydt met allen hun is verma-
kende . Om al dus-daenighe draelinghen
dan te schoutwen / soo stelt Godt den Heere sijn
ne uytghelesene ter aerden op eenen moeye-
lijcken wegh / eenen wegh vol dozenen / vol
distelen / vol ongheschickheuydt / op dat een
ieder aenghelockt wordende door de ruste van
dit teghentwoordich leven als in eenen schoo-
nen wegh niet en soude bliuen sluyeren / ende
nemen nizer ghenuechte langhen tijdt alhier
te wandelen / dan hastelijck den wegh te ko-
ten / boven dien dat de ghenuechelijckheden
van den selven hem niet en soude doen ver-
gheten / het ghene hy wenschte te ghenieten in
ijn Vaeder-landt.

Maer wy en hebben gheen beter leerin-
ghe dan dat wy ons laeten voren staen hoe
wy zijn als doorganghers van dit leven. Die
zemdelinck is in het ghesagh van dese we-
relt / sal een eyghenaer wesen in den hemel.
Die maer gast en is van't ghene ter aerden
s en sal daer niet gheren vooz langhen tijdt
villen herberghen . Hy en draeght sorghe
noch ober het huysghesin / noch ober het geldt /

Chryſt.
in Pfal.
119.

noch ober de eet-waere / noch en sal hem nerghens mede moepen ; maer gelyckerwijs di op een ander verkeeren / hebben het herte / ende de gheneghentheydt altoos naer hun Waerder-landt / ende beneerstighen met alle blyticheydt dat sy souden wederom gheraecken daer dat sy zijn voortghebocht ! Alsoo den ghenen die daer bevanghen is met de liefde der toekomender saecken / en sal den moedt niet berlozen gheben / weder hy lijdt teghenspoedt / noch oock den moedt te seer verheffen in verganckelijcken boozspoedt / maer sal seer lichtelijck dit alles als eenen reysenden booz-bu gaen . Tot desen opsiene wordt ons oock bevolen te segghen : Toekomende zy ons urijcke , op dat wy ons boozbeeldende dien geluckighen dagh van ruste / niet en souden acht nemen op het ghene ons in desen doozganck mocht overkommen . Is't by aldien dat de Joden haeckende naer Jerusalem soo sy verlost waeren het boozgheleden noch beschreyden ; wat ontschuldighen sullen wy hebben van niet te wenschen naer dat opperste Jerusalem ! Maer merckt eens hoe sy beklagghen mits sy in een vremde land autwe met de vremde zijn verkeerende / als sy segghen : Wy hebben ghevvoont met de bevvoonders van Cedar , onse sielen hebben langhen tijdt gheyyveest als vremdelinghen .

Hier

Hier en beklæeghen sy niet alleenelijck dat sy in een ander land autoe woonen: maer dat sy onder d'uyt-heemscje zijn verkeerende. Inghelijcks dit leven en is daerom niet te moeyelijcker om dattet is vol ydelheydt ende vol onghetijdighe sorggen: maer om dattet overvloedich is van alle quaedt/ende dat men met de quaede daghelijcks is verkeerende/ 't welck seer swaer is om te verdræeghen. Het is den aerdt van die vremde uytheemscje menschen te handelen ghelijckerwijs als met de beesten / met de ghene daer af sy hebben d'overhandt/ oversulcks dat die daer gebruycken hitten ende Lenten / schijnen als bezeten te wesen verwouft ende verwildert: maer al veel breeder ende onmenschelijcker zijn die daer omme gaen met dieberijē / met giericheydt / met onkuischeydt / ende met die daer leven in wereldtsche wellusten: Mijne siele heeft langhen tijdt ghevveest een vremdelinck. Niet langhe om de lanckheyt van tijde / maer om alle de swaericheydt die haer is overkomende; want alle swaericheydt hoe klepne sy schijnt te wesen wordt groot gherekent ter oorsaecke dat daer noch ander ghemeenelijck zijn by-risende. Eenighe ghemeene ende klepnhertighe menschen / naer dat sy veele iaeren gheleest hebben / segghen dat den tijdt is seer kort gheveest.

Hoe is't moghelijck dat dese menschen soo zijn
 buypen alle redene (hoe wel den hemel hun
 woordt woorghehouden / ende boven dien al
 dat goedt 't vvelck noyt ooghe ghesien er
 heeft, ende noyt oore ghehoort) dat sy hun
 met openen monde verwonderen in een scha
 duwe / noch en begheeren eens lichtelijck te
 overstemmen de zee van dit teghentwoordich
 leven / ghesmeten nochtans door die ghedue
 righe baeren / ende t'allen oogh opslach in
 waen van te verdzinken !

August.
 fer. 49.
 ad fra
 res in
 Jerem.

⊙ leven bedriegghende soo veel menschen / u
 bespotten die ghy meest zijt toeghedaeen ! Och
 hoe menich mensche hebt ghy verblindt ! Als
 ghy beghint / ghy en zijt niet met allen / als
 ghy woordt ghesien / ghy zijt een schaduwte /
 als ghy u verheft en zijt ghy maer roock. Ghy
 zijt soete voor de dwaese / ghy zijt bitter voor
 de wijse / die u bemint en kent u niet / die u
 haeten kennen u. Wee hun die op u be
 trautwen ! Ghy en zijt gheen leven : maer
 wel een schijn. Men eenighe vertoont ghy u
 langh-duerich / op dat ghy die ten lesten
 soudt vernielen / ende dat sy dan doen souden
 dat sy willen . Men andere vertoont ghy u
 gheheel kozt / op dat / als sy souden willen
 leetschap betroomen van hunne souden / ghy
 het selve niet en soudt ghedooghen. Ons leven
 is ghelijckerwijs iemant zijnde in een vrent
 huys

huys / niet wetende op wat ure oft op wat dach den huys-heere sal komen segghen : gaet utwe ganghen ; want het huys daer ghy nu inne zyt / en is utwe niet. O eeuwe vol ydelhepdt ! waer toe beloofst ghy ons soo veel wonders / als ghy nu ons soo uyt-strijckt !

Ick hebbe ghedooft / ick belijde dat ick ben Amb. in orat. gheveest ghelijck een verloren schaep, ende mijn pelgrimage is verlengt. Maer siet hoe verre ben ick verworpen van het aenschijn van mijnen Godt in de verblindhepdt van dit ballinghschap / daer ick ghedreven uyt de blijdschap des hemels / daghelijcks beschreue mijn onghewal / ende beklaghe de ellenden mijner ghebanghenisse. Alle mijne woorden zijn droeve / ende mijn stemme die lydte beweghelijck soo ick u ghedencke ô Jerusalem / die daer zyt onse hemelsche moeder / ende soo mijn voeten sijn staende in utwe voorsz-aelen / ô ghy heyligh ende tresselijck Sion !

CHRISTE IESU ick en kan niet meer / Nazian. ad Christum. Alibi optans finem vitæ. mijne macht wordt my benomen. Belag! hoe mijn herte is beslaeghen met verscheyden beroeringhen die daer rijzen uyt mijn lichaem ! Och hoe is mijn pelgrimage verlengt ! Ick ben soo moede / ende ick hebbe sulcke walghe van al datter ter wereldt is / dat my moet wesen een hert-sweer al het selve te ghedencken ! Alle saecken staen my teghen /

490 GODDELYCKE VVENSCHEN
rijckdom / armoede / blijdschap / droefheydt /
eere / on-eere / vzienden ende vpannen.

Aug. fo-
liloq.
cap. 35.

Ongheluckich / wiens leven is in der
ban / wiens wegh is onbryp ende twijffelach-
tich / wiens eynde is onseker / niet wetende
den tijdt / noch de ure ; want alle toekomen-
de saecken op hope van verbeyden houden
bedecktelijck d' onsekerheydt van hurre uyt-
komste. Wy worden hier ghesmeten lauckijf
de schrickelijcke golven van dese zee / versuch-
tende naer u ô ghetwenschte haeben ende
trooijt van onse hope ! O Vaderlandt / gheru-
ste Vaderlandt ! wy sien u van verre / wy
groeten u uyt het midden der zee / wy ver-
suchten tot u uyt dit dal der waenen / ende wy
steunen op de selve / oft wy soo misfchien te be-
ter tot u konden gheraecken !

August.
medit.
cap. 18.

Maer om dieswille dat tervvijlent vvy
herberghen in een steiffelijck lichaem, ô
Heere, als pelgrims verre van u zijn, soo is't
dat vvy alhier gheene blijvende plaetse en
hebben : maer soecken eene toekomen-
de. Want ons Borgherschap is in den he-
mel. Daeromme op het gheley van ulve ge-
naede treck ick naer de slaep-kamer van mijn
herte / ende singhe aldaer tot u ô mijnen Hee-
re ende mijnen Godt schoone lof-sanghen
van liefde / ende daer beneben verstorze ick tot
u mijn binnenste ghesuchten / te weten / alhier
inde

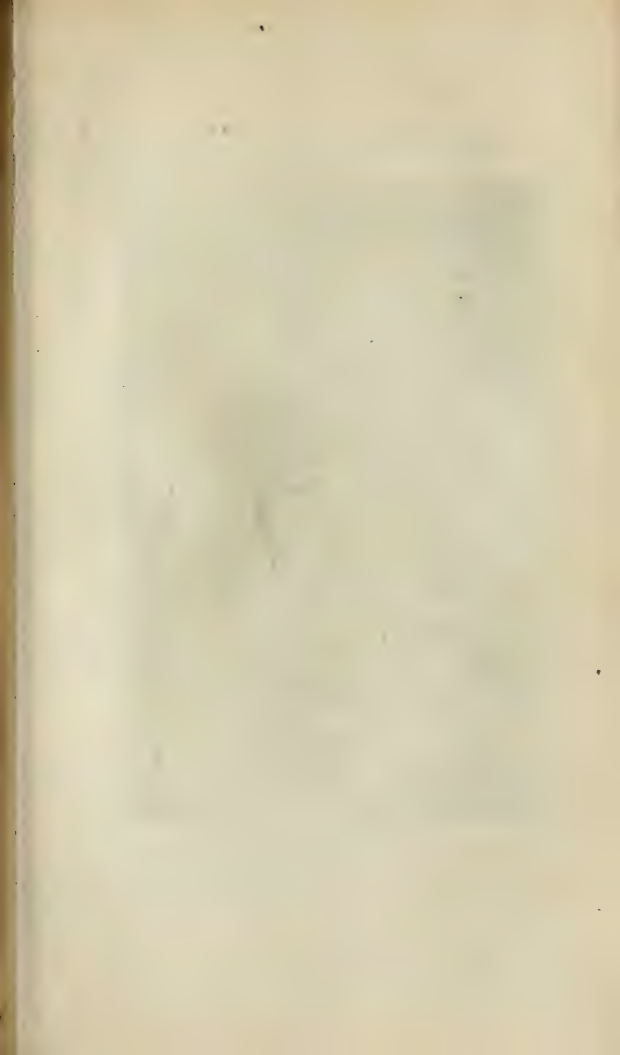
inde plaetse mijner pelgrimagie / alvvaer uvve
rechtveerdickmakinghen zijn ghevvorden
de rechte stoffe mijner ghesanghen , ende be-
denckende Jerusaleem (strecke ick naer haer
alle het ghevoelen van mijn herte. Ick segghe
naer Jerusaleem mijn Daerlandt / ende mij-
ne rechte moeder: maer noch veel meer
naer u die ober haer hebt d'heerschappije /
die zijt haeren verlichter / haeren vâeder / hae-
ren toe-siender / haeren boocht / haeren mee-
ster / haeren herder / hebbende alleen de vol-
komen ghenuchten / het waere goedt / als we-
sende alleene het eenich / eeuwich / waerachtich
ende opperste goedt.

⊙ bzeughdt boben alle bzeughden / die
alle bzeughden obertwint / ende buuten de
welcke gheen ander bzeughdt en kan wesen!
Wanneer sal ick tot u gheraecken / op dat ick
aenschoutve mijnen Godt die in u is woo-
nende? Ick sal daer henen gaen ende be-
sichtighen dat groot visioen. Wat is't dat
my hier teghen houdt? Helaes hoe is mijne
pelgrimagie verlenght! Helaes! wanneer
sal tot my worden gheseydt? Waer is uvven
Godt? Hoe lange sal ick moeten hooren, dese
woordē: verbeyt eñ verbeyt nocheens, eñ nu
vvat is mijne verbeydinge, en zijt ghy die niet
selve ô mijnē Heere, mijnē Godt? vvy verbey-
dē onlē behoeder, onsen Heere Iesū Christū,

August.
soliloq.
cap. 35.

die sal hermaecken het lichaem onser ver-
vorpentheydt, naer het afbeeldt ende de
ghelijckenisse van't lichaem sijner klaeric-
heydt; vvy verbeyden den Heere als hy sal
komen uyt die Bruyloft, op dat hy tot de sel-
ve ons oock gheleyde.

Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius? Ad Rom. 7.

XXXVIII.

Infelix ego homo : quis me liberabit
de corpore mortis huius? *Ad Rom. 7.*

*Ick ongheluckich mensche : wie sal my
verlossen van het lichaem deser doot?
Ad Roman. 7.*

O Ngheluckich my gheboren
Wat al goedts heb ick verloren!
Wat al goet ô aerem mensch
Hadd ick eens tot mijnen vvensch!

Soude my met hier te treuren
Noch vvel soo veel goedts ghebeuren?
Neen helacen! och het vringht
Als men het voor-léen bedinckt.

Ick en soude my niet quellen,
Noch alsoo my niet ontstellen,
Dat ick van al mijn gheluck
Maer behouden hadd' een stuck.

'T vvordt aen *Adam* al ghevveten
Dat hy lijfgh heeft ghebeten
In den appel die hem schanck
Eva teghen sijnen danck.

Adam, *Adam* moett al hooren,
En op *Eva* vvy verstooren
Om dat sy-licn zijn gheacht
Het bederf van hun gheslacht.

Dits al oudt. Mocht ick het segghen
 En mijn reden vvel belegghen

'K sou my noemen oock een deel
 Van dit oudde-nieuwv krackeel,

Daerom die met dit te toonen
 U soudt soecken te verschoonen

Staet vvat stil, en eens oprecht
 Self uvv' fauten overlegt.

Soo de kansse vvierdt gheheven
 Off om sterven, off om leven,

En rechtsinnigh viel de doodt
 Waert ghy mede speel-ghenoot.

Neen, naerkomers, vvild'et vveten
 G'hebt al van den appel gh'eten

Waer-uyt ghy-lien tot vervvijt
Adam oock en *Eua* zijt.

Daer uyt komet dat den segghen
 Van den hemel ons is teghen

En dat vvy om onse daedt
 Zijn ghelijck bedorven saet.

Wy zijn alle naect en aerrem,
 En om ons te houden vvarrem

Moeten vvy de beesten vvaen
 En hun vellen trecken aen.

Wat vvil ick dan meer ghevvaeghen
 Van ons alghemeyne plaeghen?

'K hebber alghenoech van die
 Wanneer ick my selven sie.

Op dat ick dan niet en lieghe
 Soo beghin' ick van mijn vvieghe

Daer den eersten inne-ley
Was ghekerrem en gheschrey.

In't saysoen van alle blommen

Met den Mey ben ick ghekommen:

Maer soo ick't al vvel aenschouvv,

'T vvas te midden inde Lauvv.

Hadd' ick immers moghen sterven

Als ick quam dees sté be-erven?

Há de vvereldt doen vergaen,

Ten há my niet kunnen schaen.

Met vvat steeckten, met vvat pranghen

Was mijn moeder oock bevanghen,

Met vvat huylingh' en ghetier

Baerde sy dit aerrem dier?

Met vvat vringhen van haer handen,

Met vvat bijten op haer tanden,

Met vvat vveedom, ende smert

Sy van my eens moeder vverdt!

Och helacen! lieve Moeder

Ghy aenriep Godt u behoeder

Als *Rebecca* die te laet

Klaeghde van de moeder-staet.

Mijne voester ghinck my vvasfchen,

Mijnen vaeder bleeck als affchen

Dat hem de benouvvtheydt gaf

Nam my van mijn Voester af.

En helacen! hy versuchte

En hy seyde, och ick beduchte

Lieve kindt dat ghy noch niet

Overfien hebt u verdriet!

Maer

Maer het arghste noch van allen,
 Was te sien my omme-vallen
 Met mijn vviiegh', en noch daer by
 Op die averechte zy.

Mijne vrienden die dir saeghen
 Kregghen in my quaedt behaeghen,
 En sy riepen, aerrem kindt
 Het gheluck u niet en mint!

S' hebben gaen den dagh vervloecken
 Dat ick d'aerde quam besoecken
 Als den alder-droeffsten dach
 Die daer oyt *AEgypten* sach.

Dat de Sonne noch de Maene
 Seyden sy dien trecken aene,
 En dat *Ianus* verr' en vviijdt
 Dien oock banne vanden Tijdt.
 Maer soudt immers moeten vvesen
 Dat hy noch quaem aengheresen,
 Dat de maenden hem niet meer
 En bevvijsen eenigh' eer.

Dat hy komm' in duyfter vvolcken
 Tot verschrick van alle volcken
 Dat alhier hem moet gheléen
 Den bevrofen haeghel-steen.
 Dat den blixemen den donder
 Hem soo drijve vveer ten onder
 En oock vвете voor ghevvis
 Dat Godt sijnen vijandt is.

Soete Voester, lieve Vaeder,
 Goede Vrienden alle-gaeder

Hoe vvel vviste te bedien

'T ghene my stondt te gheschien!

Hoe vvel vviste te verkonden

Dat ick hebbe vvaer ghevonden

Hoe vvel vviste te gheraen

Dat my soude teghen-staen!

Sonder dat ick't moeste leeren

Deed' ick beyd' mijn ooghskens keeren

(Uyt de vvelck ick nauvv en sagh)

Tot de traenen en gheklach.

Niet en konde my ghereyen

Dan ghedurigh oyt te schreyen

Niet en heeft my meer behaeght

Dan dat ick oyt hebb' gheklaeghr.

Wel is vvaer ick hebb' mijn ooghen

Altemets vvat vwillen drooghen

En verlieven mijn aenschijn:

Maer ten vvilde noyt niet zijn.

'K hebbe dicks my vwillen breken

En den gheest oock vvat op-steken:

Maer het lichaem vvas te svvaer

Om den gheest te volghen naer.

Duyfent traenen in my ontspronghen

Daer ick lagh in een ghevronghen,

En ghelijck uyt eenen kuyl

Liet ick hooren dit ghehuyl,

Is hier niemant dan te vinden

Die dit lichaem soud' ontbinden

En my leyden naer de doodt

Mijnen rechten haeven-schoot.

Sal my niemant hier ontsluyten
 Off eens in mijn ooretuyten,
 Toeft een vveynich, gh'hebt ghedaer
 Siet, ick komme, ghy sult gaen.
 O mijn Godt! mach dit ghebeuren
 Dat de dieren my verscheuren,
 Dat ick kisse, dat ick brae
 Ick en vraegher al niet nae.
 Dat vry iemandt my doorschiete,
 Iae ghesmolten loot in-giete,
 Off vergheve met fenijn
 'K salt in-nemen als den vvijn!
 Dat ick de metaelen koeyen
 Wederom magh doen her-loeyen,
 Off dat eene moorders handt
 My uyt-rucke 't inghevvandt!
 Is hier niemant dan te vinden
 Die dit lichaem soud' ontbinden,
 En my leyden naer de doot
 Mijnen rechten haeven-schoot.
 Há mijn Godt vvilt my aenhooren:
 Want ick vrees' u te verstooren,
 'T mochte zijn dat mijne tongh
 Haer niet al te vvelen d'vongh.
 Als vvy d'oude boecken lesen
 Wordt de vreetheydt noch ghepresen
 In't ghesagh dat dit gheraemt
 My noch houdet hier ghepraemt.
 Eenen Koningh niet om nommen
 Waer van alle menschen schrommen.

(Die niet vveerdt en vvas de croon)

Bondt de levend' op de doôn.

Die allinckskens mede storven,

Daer dit lichaem nae bedorven

My ghevanghen houdt soo lanck

In het midden vande stanck!

Is dan niemant hier te vinden

Die dit lichaem sal ontbinden,

En my leyden nae de doot

Mijnen rechten haeven-schoot?

Infelix ego homo ! quis me liberabit
de corpore mortis huius? *Ad Rom. 7.*

*Ick ongheluckich mensche! vwie sal my
verlossen van het lichaem deser doot?
Ad Rom. 7.*

Hoe kan de siele leven / ghetwonden in een
doodt-kleedt?

'Ken kan voorzeker niet ghedencken /
hoe ick dus vaste ben vereenicht met mijn li-
chaem / ende hoe ick gheschaepen naer de af-
beeldinghe Godts altydt blybe wantelen in
het slyck! alle dat schoon / oprecht ende wel-
baerende is / stelt hem om teghen my te
strijden / ende soo ick den strydt verlozen
hebbe / moet ick my bedroeven: 't ghene ick
beminne als mijnen medegeselle / moet ick als

Ambr.
serm. 22
in Psal.
118.
Nazian.
orat. 160

mijnen vbandt haeten. Dit selve lichaem dat ick bliede als mijne ghevanghenisse/achte ick als mede-erfghenaem mijner onsterfelijckheydt; is't by aldien dat ick dat soeckte bederven/ende in als te verkreucken/soo en hebbe ick noch hulpe / noch bijstandt om my voort-aen teghen allen aenstraenden noodt te konnen verweyzen / ende indien ick dat soetelijcker handele / ende daer mede maecke ghemeynschap / terstondt willet my overmeesteren/het is my wederspännich/het bedwinght my Godt af te vallen / het stelt my in boepen, die my benouwen/die my pzaenghen/ende echten aen de aerde. Het is eenen vlypenden eschoon-aenkomenden vbandt /ende eenen listlegghenden vziendt. O wonderbaere eensaemheydt ende teghen-een-strijdinghe! Ick hebbe lief het ghene ick vzeese / ende ben bevzeest voor dat ick lief hebbe. Al eer de oorloghe is ten eynde / handele ick van vrede / ende eer ick die wel gheniete / ben wederom ghesint te oorlogghen.

Nazian.
carm.ad
Christ.

O Heere waer toe hebt ghy my ghevangen in die stricken van dit vleesch? waer toe moet ick zijn ghesloten in dit ellendich leben / ende in dit buyl onnutlich gheraemte.

Aug.in
Pl.102.

Siet het lichaem dat bederft, besvvaert de siele. De siele leeft dan in een bedorven lichaem. Hoe leeft sy? sy wordt oberlast met groote packen. 'T is van noodde dan dat den

men-

mensche ghedencke sijnen Godt / ende su-sel-
 ben door goede wenschen tot hem verheffe :
 maer hoe veel omme-keeren zijnder in dit le-
 ven die dit beletten te doen? Hoe veelderleue
 saecken den mensche wederom roepen / ende
 trecken dien van die hooghe aendachticheyt!
 wat een ghetwoel van quaede ghepeysen? wat
 al quaedt inne-gheben? wie en is in dit leven
 de sieckten niet onderwozpen? wie en ver-
 noept niet hier langhe te blijven? alhier te
 worden geboren in een sterffelijck lichaem / is
 beghinnen te vallen in sieckten. Desieckten
 worden onderstandt ghedaen van weghen de
 medicijnen / de medicijnen zijn der sieckten
 eene verquickinge. Is den hongher niet
 eene sieckte die u soude doen sterben / ten ware
 ghy middel bondt om dien te blusschen? sou-
 de den dorst u oock niet versticken / ten ware
 dat ghy dien slijste met te drincken? maer
 noch en sal hy door drincken niet t'eenemael
 vergaen / oft ophouden; maer eenichsins
 verslaeghen zijnde / sal seer haest wederom
 komen. Wy versoeten dan door desen mid-
 del de ellende van onse kattijbicheydt. Ghy
 waert moede van staen / ghy rust met sitten;
 sitten is het vermaeck der vermoeytheydt.
 In dit selve vermaeck ghy u wederom ver-
 moeyt / noch ghy en sult niet langhe konnen
 sitten. Alle het ghene dat men doet om de ver-
 moetheydt te ghemoet te komen / is het be-

ghinffel van eene andere vermoeytheydt die noch eens aene komt.

Greg. c.
22. in c. 7
Iob.

Het welcke wy beter kunnen betoonen / soe wy maer en bepooghen uyt te drucken / eerst het ghewichte des vleeschs / ende daer naet dat selve vanden gheest; want om te spraken van het vleesch / boben dattet wordt ghepynicht ende opgheknaeght van de kortsen / soe wordt het noch ghepraemt door een bysonder ende eyghene quale. In ons lichaem 'tghene wy noemen gesontheydt is sieckte. Want heberdooght door lupe vaddigheyt / ende heberflapt door wercken / het verdwijnt door vasten / het versterckt met t'eten / ende overlast met eten kommet door vasten wederom me tot su-selven; het wordt besproeyt met water om niet te berdooghen / met doecken afghedzooght / om dattet door de besproeyingh niet en soude wack blijven; het wordt versterckt met aetheyt / op dat door de ruste niet en berflappe / het wordt vermaeckt door de ruste / op dat door den arbeidt niet en beswijcke / het wordt vermoeyt door waecken / het bekومت door slaepen / naer den slaey wort het wacker / op dat door te veel slaepens hem niet en verhindere / het wordt bedeckt met kleederen / om niet door-drongē te zijn vande koude / verflauwende door d'hitte die't gesocht hadde / die koude winden dat verpzeulen / en daghelijcx bebindende noch veel meer moeyelijckheden in saken

ken daer datt' docht dat gheene en waeren/
 sal't blijven quelen in't midden van een lang-
 duerighe swaericheydt ende ellende. Ober-
 ulecks alle koytzen / ende wredommen noch
 ghestelt op d'eene sijde / soo is onse ghesontheyt
 renesiecke / tot de welcke niet en ghebzeeckt
 van de toetsicht om te doen ghenesen. Want soo
 veel troostinghen als wy soecken tot het ghe-
 buyck des lebens / soo veel middelen ontmo-
 eten wy tot de ghenesinghe van onse quaelen;
 maer die middelen van baet-bindinghe ver-
 keeren wederom in wonden: want te lan-
 ghe bekommert ghetweest te hebben met die
 ter handt te krijghen / vallen wy in meerder
 quaedt als bozen / ende altoos wesende on-
 stich / vallen wy van d'eene pijn tot d'ander.
 Jae selver onse zielen ghesloten uyt die sekere
 blijdschap der binnenster verholentheyt is
 somtijts bedrogē in haer eygen hope / somtijts
 gepijnicht door de breefe / somtijts neer-gebelt
 door droefheyt / ende somtijts door versterde
 brenghden opgeheben; want sy beinint moet-
 willichlijck sake die zijn verganckelijck / ende
 die quijt zijnde bedroeft haer om dat sy ghe-
 duerigh / ende sonder ophouden door eenen ge-
 duerighen loop haer soo bindt verandert.

Omijne siele ghy hebt eenen schijn-vrient
 jae waeren vbandt in u huys / een die u niet
 is / ende oock beteghent / een die u quaedt booz

Bonav.
 cap 1. fo-
 lioq.

lijcken schijn nochtans als vyandt het selve
 goedt u wederom berooft ende afghenomen.
 Desen vyant behoudens uwe eere is het aer-
 rem ellendich bleesch / nochtans u schijnende
 weerdich / lief-ghetal / ende boven al aenghe-
 naem . Soo ghy dat hebt ghekoeftert / hebt
 ghy den aldersnootsten vyandt teghen u doen
 op-staen . Soo ghy dat hebt vereert / hebt ghy
 den alder-wzeetsten teghen u doen waepenen.
 O siele / spreekt den heylighen Bernardus
 ick weet eenen / die vele jaeren met u ghehan-
 tiert heeft / gheseten aen u taeffel / gherust in
 utwen schoot / ende naer synen wensch met u
 ghesproken . Desen is met goeden rechte
 dan utwen dienaer / maer om dieswille dat
 ghy hem te lekkerlijcker hebt opghevoedt / en-
 de ghespaert de roepen / soo heeft hy syner
 boet ghestelt op utwen necke / ende u bedwou-
 ghen tot slaebervrije . O ellendighe siele / wie-
 sal u lossen uut den strick van dese schande? O
 siele ghedenckt utwe af-komste / ende dat ghy
 zyt gheteeckent met het merck van Godt al-
 machtich . Wat hebt ghy te doen met he-
 bleesch / om wiens wille ghy soo veel hebt te-
 lyden? Indien ghy het selve wel besiet / nou-
 en saeght ghy vuylderen mest-hoop; wilt ghy
 eens oberflaen alle haere ellendicheden / hou-
 sy is ober-laeden van sonden / hoe sy jeuck
 van quaede lusten / hoe sy versmacht in liefde.
 Hoe sy besmet is dooz ydelheden / ende vol van
 schande

schande/ ende van verſtroyinghe / wat hebdu
van haer anders als buyle ende onnutte ghe-
dachten?

Schaedelijck vleesch / helschen ſtorrem-
windt / bedorben vleesch / uyt het welcke alle
boosheydt haelt haeren oorspronck / modde-
rich slijck / klomp loots / swaere keten / bestre-
ken met sijnighe buylicheydt ; wilde beeste
van een verbareljck monster totter naturen
spijt voortghekomen / pestilentielle hitte / het
graf / ende die gebanghenisse utver meesterſſe /
te weten / mijn wesen / 't welck ick supber / ende
onbebleekt van den hemel hadde ontfan-
ghen .

Nazian.
carm. ad
uerfus
carn.

Niet sonder reden en is gheseyt: Den men-
sche ghevorremt te vvesen uyt den slijcke,
ende niet uyt alle aerde. Oversulcks aensiet
sijn buyl-slijckich lichaem / het welcke noch-
tans den gheest by- nae onscheydelijck is aen-
gheplackt / hoe dat seer qualijck van het selve
soude konnen ontdaen worden.

Bernag.
ferm. de
tripl.
gen. co-
gitar,

Wel aen mijne siele het staet u toe naer
my alsnu te hoozen ; want tot u alleene is't
dat ick spreke / ende ick sal u doen verstaen het
ghene ghy behoordet te verstaen. Mijne siele
wie wilt ghy wesen / ende van waer is uwe
af-komste ? Wie heeft u dus vaste ghebon-
den aen dit doodt / ende stinckende lichaem ?
van waer zijn u ghekomen die swaere elken-
dighe ketenen / die ghy sleyp / ghedurende dit

Nazian.
carm. de
hum.
nar.

u leven / ende waer toe draeght ghy het ghesichte altydt naer der aerden?

Orig.
hom. r.
in Ps. 38.

Ieder levende mensch is een alghemeyne ydelheydt. Op dat ghy dies niet en soudt stryffelen; maer dat voor vaste houden / hoor den Wijfen Salomon eens segghen: Ick hebbe altydt meer ghepresen de doode als de levende, iae dan die tot noch toe hebben gheleest, ende ick achte noch gheluckigher die hier het leven noch niet en heeft ontfanghen. Soo verheft hy dan bath de doode als de levende; want sy ten minsten hebben dat boordeel ontslaegghen te zijn van de banden des lichaems / noch dat sy niet meer en zijn bekleedt met vel ende bleesch / noch oock ghebonden met zenuen ende ghebeenten / noch insghelijcks de noodtsaeckelijckheden des lichaems voortaan oock onderworpen. Is't by aldien dat ghy wel hebt verstaen / wat dat is te leven in het bleesch / soo soude hem (als oft ware eenen Moyses / oft iemande van Godts uyt-ghelesen vrienden) dit leven schijnen moepelijck / want het en is niet by van de verderffenisse / als wesende omvanghen met een aerdtich ende sterffelijck lichaem. Bedenckt dan hoe ieder levende mensche is een alghemeyne ydelheydt. Laet ons dit leven dan verfoepen / ende ons haesten naer een ander / dat heyligh / gheluckich / ende versekert is. Laet ons dan af-geleyt hebbende alle ydelheyde

heydt/ naer het selve kloeckmoedelijck henen loopen.

Want t' sedert datmen heeft begonst te wesen in dit sterffelijck lichaem / soo en is daer gheen gheduren / oft men wilt naer de doodt / dit veroorzaect ons levens veranderinghe / (indien men dat een leven behoorde te noemē) dat wy altoos spoeyen naer de doodt.

Aug. lib.
13. de
Ciuit.
cap 10.

Job seyde : Dat den dagh vergae in vvelcken ick ben gheboren. Want hoe is't moghelijck dat dit teghentwoordich leven ons soude konnen ghereyen / zijnde al om vol sorgghen ende vol ellenden / in het welcke dat wesen soo beelderhande opspzaken ende klapperrijen / soo veel moepelijckheden / soo veel traenen der verdrukke / ende daer en is niemandt, seght hy / die hun vertroeft. Ende daerom prijst den Wijfen-man veel meer de doode als de levende; Ende den alder-besten, seght hy / van dese tvvee, is die niet en is geboren, ende den selven op eene andere plaetse houdt voorzeker / hoe dat het supghelinck / het welck de moeder van d'ure sijnder gheboorte heeft gheleydt te bondelingh / gheluckigher is dan eenighen ouden / ende voldaeghden grijsaert; want het selve noch niet en heeft ghesien het quaede datmen daeghelijcx is doende / noch en heeft ghewandelt in de ydelheydt deser wereldt. Want wat goedt kan den mensche in dit leven gheschieden?

Ambr.
lib de
bono
moris
ca. 2.

Aug.in
Pf.102.

Den Apostel Paulus heeft wel ghemeten /
 dat hy leefde in ellende / in traenen / in ver-
 dziet / in twist / ende in gheschille / jae met sijn
 eyghen selven niet ober-een-komende / maer
 hem su-selven teghen-stellende / seyde wen-
 schende den brede; maer die waere ende die
 hoochste brede: Ick ongheluckich mensche
 vvie sal my verlossen van het lichaem deser
 doot?

*Coarctor autem e' duobus; desiderium habens distulii
et esse cum Christo. Ad Philp. i.*

XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium ha-
bens dissolui, & esse cum Christo.
Ad Philip. 1.

*Ick vvorde gheduvonghen vantveen,
hebbende begheerte te zijn ontbon-
den, ende te vvesen met Christo. Ad
Philip. 1.*

WAt sal ick doen, ô aerem mensch,
Nuttvee begheerten my ontsteken?
Eerst is de vvereldt mijnen vvensch;
Dan ben ick vveerhaer afghevveken
Met dat ick stauvve mijn ghesucht,
Tot in het hoogste van de lucht,
Als-nu gheschiedet dat ick poogh'
My van der aerde los te maecten,
Als-dan verheff' ick my om hoogh'
Om by mijn lief te moghen raecten?

Want het voorvvaer aen my vernoeyt
Soo langh' alhier te zijn gheboeyt!
Hoe menichmael hebb' ick gheklopt
Off my de doodr soud' inne laeten:
Maer haere deure bleef ghestopt,
En liet my daer alleene praeten:
Want *Lachesis* vvas al te quaedt
Om af te snippen mijnen draedt.

Há liefste lief fiet met vvat kracht
 Dat ick dees aerrens naer u strecke?
 'Ken kan niet meer; 'tis buyten macht,
 En soo my dunckt, ick my ver-recke,
 Het heele lichaem gaet van een
 En alle letten my ontschéen!

Dit vvil ick doen om dat ick haest
 U soude sien mijn uytverkoren;
 Maer neen, ô neen, het is gheraest,
 'Tghen' ick bedrijf, is al verloren,
 Wat helpt dat ick my ver-reck,
 En blijv' altoos op eene pleck!

Ick sie ghy soeckt te zijn ghevleydt,
 Ghestreelt, ghetoest, en aenghebeden,
 Dat ghy den mensch iet hebt ontseydt,
 En is van ghister, noch van heden:

Maer soo hy bidt stout onbevreesst:
 Ontfanght ten lesten dat hy heescht.

Ick eysche dan 'tghen' ghy ontslegt,
 Daer toe mijn handen ick op-stiere,
 En off ghy my noch houdt ghehecht,
 Een soete leughen ick versiere,
 En seggh' u soo veel eere naer
 Als off ick los ghelaeten vvaer.

Mijn boel, seggh' ick is soo ghesint
 Hoe dat hy vanght, en hem laet vanghen.
 Neen, neen, ick vveet dat hy my mint
 Al doet hy my naer hem verlanghen;

Want oft hy somtijdts van my deyst,
 'Tlust hem te vvesen vvat gheveyft.

Door dit gheloove mijn Hert-soet
 Hadd' ick verhopt eens te ververven
 Dat ghy my lichten soudt den voet,
 En van de vvereldt doen versterven:

Maer neen, och laecen! 'tis al niet.

Ick blijv' hier hanghen in verdriet.

Wat dan ghedaen? Ick sal nocheens
 Met meerder fortse my op-stijghen,
 Off ick alsoo dus sloker-beens
 Een vingherken van u kost krijghen:

Want hadd' ick dat ô liefste pandt,

Ick soud' haest hebben heel u handt!

Maer vvat? ick vvas u daer soo by,

Dat ick u kleetjen nae ghenaeckte:

Maer soo my docht, 't vvas toovery;

Want ghy verdvveent soo ick u taeckte.

'K sagh' u ghereedt om my t'ontfaen,

En niet om my te kommen aen.

Het ghene dataen my ghebeurt

Is *Tantalus* oock overkommen,

Hoe hem den hongher meer bekeurt,

Hoe d'appelen hem meer ontsvommen,

En vveer hy riep off vveer hy svveegh,

Al even veel hy t'eten kreegh.

De liefd' is vol bedrieghery,

En altemets vwordt sy bedroghen,

En soo sy nu ten alle zy

Soeckt te doen blijcken heur vermoghen,

Ghemeynelijck heur loose pert,

Met pijn dan vergolden vvert.

Wat

Wat pijn dat my de liefde doet,
 Kan ick alleen ghenoech vertellen,
 De selve pijn hy lijden moet
 Die met sijn lief daer soeckt te rellen.

'Ken há mijn hertjen noyt ghedocht
 Dat ghy my duste terghen socht!

Als eenen Hondt die onbestuymt
 Treckt ende tsolt aen sijne keten,
 Hy bijt, hy bast, hy huylt, hy schuymt,
 Hy sou sy-selven vvel op-eten,

Vringht hy ten eynden hem niet uyt
 Soo gaet hy't vvreken op sijn huylt.

Sulcks my by naer hier oock gheschiet
 Die hier soo langhe treck en sleure
 Aen dese boeye soo ghy siet,
 Dat ick my-selven nae verscheure.

Dus roep ick als heel onverduldt,
 Há lief, het is u eyghen schuldt!

Neen, boeyt *Antolycus* dien dief
 Boeyt die sijn *Moeder* heeft verstaeghen,
 Off die het *Vier* tot sijn gherief
 Eensuyt den Hemel heeft ghedraeghen,
 En zijt ter deghen vvel en gram
 Op die *Alcydes* ossen nam.

Maer het is beter dat ick svvijgh'
 Dan redeloos altijdt te spreken.
 Wat ist, dat ick de boey op-tijgh'
 En soeck op die mijn leedt te vvreken?
 De boey helaecen niet en voelt
 Hoe deerelijck dat sy my hoelt!

Maer die my doet het meeste quaet,
 die my houdt in dese pranghe,
 De boey en is maer 't handt-ghedaet
 daerick helaeen! heel in hanghe!

Dus vviijt' ickt hem die met gevveltdt
 My in de selv' hier heeft ghesteldt.

Iuppiters soon vvaer zijt ghy nu

Die eens *Andromede* verlostte,

in hebt van my doch gheen en grouvv

Off het aen u vvat moeyte koste;

Kom, bidd' ick, och! vvilt u vvat spoen

Om dit gheveert my af te doen?

Helaes! hoe qualijck my dit past!

Hoe deerelijck moet ick 't bekoopen!

ck ben als een slaevinne vast

Die haren meester is ontloopen.

Als ick een voetjen maer vergae

Mijn vanghenisse sleypt my nae.

Het kindt soo met de mussche leeft,

Die voorder niet en kanghevlieghe

Dan als hy haer de vleugh' en gheeft

(Die nimmermeer en kan ghelieghe:)

Want sy en kan niet langher zijn

Dan als de lenghde van den tvvijn.

En of sy schoone dronck en aet

Op't lip-corael van haere Vrouvve,

En de ghiool daer s'inne saet

Waer van yvoir, off fijnen gauvve;

Noch soudt haer vvesen meer genucht

Te fiericken in d'open lucht.

De valm-duyve hoe vvel gheaeft:
 Maer in een renne nauvv ghesloten,
 'Tzy darmen die 't graen inne-blaeft,
 Sou noch veel liever gaen verkoten,
 En in het veldt vry, en verlost,
 betrapen heuren vvilden kost.

Mocht ick dees keten, die'ck hier sleep
 Met mijne tranen vvat versoeten;
 Ick honghe dagh en nacht en seep
 Om mijn ellende soo te boeten,
 En eer seer langhen tijdt ick saegh
 Dat sy sou vvorden heel ghedvvaegh.
 Mijn herteken gheeft my u handt,
 En ick sal u dees keten bieden;
 Naer niemant el, ô vveerdtste pandt
 En soud' ick erghens kunnen vlieden?
 Want diese my heeft aenghedaen,
 Sal die best kunnen af-gheslaen.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum Christo.

Ad Philip. i.

Ick vvorde ghedruvonghen van twee, hebbende begheerte te zijn ontbonden, ende te vvesen met Christo.

Ad Philip. i.

Wat sal ick ellendich mensche gaen ma- August. medit. cap. 37.
ken / gepzaemt door het gewichte van-
de boeye mijner sterffelijckheydt ? wat sal ick
gaen maecken ?

Wat is dit ongeluckich leven / in het welc- Nazian. carm. de animæ calam.
ke ick niet en lebe : maer gae al stervende ?
waer toe ben ick ghehouden in de gheban-
nisse van dit vleesch / en tot wat redene heeft
mijnen geest (die nochtans soo wacker is) dit
swaer ellendich lichaem voor mede-geselle ?

De bzoosheydt / ende de bederffelijckheydt Aug in Pfal. 78.
van het lichaem zijn de boeyen die daer ver-
swaeren de siele ; van dese boeyen socht ont-
bonden te vvorden den Apostel Paulus / en-
de te zijn vereenight met Christo.

Och ! oft de ghenaeide Godts / naer dat ick August. manu. cap. 8.
soude achtergelaeten hebben de sonde / my als
den minsten dienaer Christi waere bevelen-
de / dat ick oock soude afleggghen desen sack
des lichaems / om soo te komen / ende te mo-
ghen rusten in die eeuwighe blijdschap van
dithemels Jerusalem ?

Nazian.
carin. de
animæ
calamit.

Ick bidde u mijnen Godt / dat het ghe-
wichte van mijn vleesch desen mijnen ghees-
gelijckerwijs eenen klomp loots niet en trec-
ke neder-waerts!

Nazian.
in luçt.

Wee my! met wat ellende ben ick beban-
ghen / ick die daer woerde teghen ghehouden /
(terwijlent dat ick my seer gheerne soude
spoeyen naer den Heere) als een snel-seplende
schip wordt vast ghestelt door dat kleyn visch-
ken Remora!

Ibid.

O Heere ontlaet my van dese ketenen/ende
treckt my naer u / om by uwe uytghelesene
eenen waerachtighen vrydom te moghen
ghenieten!

Amb. de
bono
mortis
cap. 3.

Want wy worden ontbonden van den
bandt der siele ende lichaem / soo wanneer wy
uyt dit leven zijn verscheydende; daerom
seght den Prophete David: Ghy hebt mijne
banden in stucken ghebroken. De doot is
dan de ontbindinghe van siele ende van li-
chaem. Ende wy weten dat dit selve ghe-
schreven staet by den Apostel dat beter is te
zijn ontbonden ende te vvoonen met Chri-
sto. Wat ghebeurt dan door dese ontbindin-
ghe / anders dan dat het lichaem wordt ont-
bonden / om te nemen sijne ghewenschte ruste /
ende dat de siele / indien sy Godt bemint heeft /
weder keert / om booz eeuwelijck in Christo
I E S V haeren soeten vrydom te moghen ghe-
nieten? Wat is't dat de rechtveerdighe an-

Ders

ders doen / gheduerende dit leven / dan dat sy
 altoos beneerstighen af te legghen de sinetten
 van dit lichaem / die ons ghelijck met keten-
 nen vaste maken ! alle hunne besorgsaem-
 heydt is hun selven te trecken uut de moeye-
 lijckheden deser werelt / af te dancken de qua-
 de lusten van onkuyscheydt / ende te vluchten
 den brandt der quaeder begheerten.

Want al is't dat de rechtbeerdighe hun
 door't ghewoel der quaeder wellusten niet
 gheheel en laeten overvallen; niet teghen-
 staende gheduerende dit leven / ende wesende
 ghevanghen in dit sterffelijck lichaem / zijn
 vast ghemaeckt / ende ghebonden door de
 moeyelijckheydt hunder verdorventheydt :
 want daer staet gheschreven : Het lichaem
 dat bedorven vordt versvvaert de siele.
 Ende om diswille dat sy noch sterffelijck
 wesen zijn ghelaeden door het ghevichte
 van hunne verdorventheydt, ende zijn ghe-
 bonden aen hun eyghen moeyelijckheydt,
 om dat sy als noch hun selver niet en konnen
 verheffen tot den vrydom van een onbederf-
 felijck leven. Zijn sy niet wel ghebonden
 door eenen quaeden strick der moeyelijck-
 heydt, die den gheest verstroyt hebben in on-
 wetentschap : ende ten zy dat sy hun oesse-
 nen / ende bekommeren met grooten arbeit /
 sullen hun seer quaelijck konnen verheffen /
 ende zijnde verheben sullen vallen / noch en

Greg.
 lib. 4.
 moral.
 cap. 40.

sullen hem niet kunnen op-hyfsen dan met
 grooter macht/ ende somtijts sullen sy wel een
 weynich aensien den hemel: maer sullen op
 den voet wederom worden neer gheslaeghen.
 Zijn sy oock niet wel gebonden door dē strick
 der moepelijckheyt / die soo den vierigen geest
 hem is stierende met allen yber naer dē schoot
 der inwendigher bredde / door het vleesch ver-
 strooyt worden / soo den slaggh beghint aen te
 gaene? En daer en boven sy hebben noch wel
 ander stricken die hem genoegh zijn pzan-
 de; want hongher ende dorst te lijden / moede
 te wesen / zijn oock al stricken van moepelijc-
 heydt / die niet en kunnen outdaen worden /
 ten zy al-bozen dat onse sterffelijckheyt ver-
 wisselt worde in die blijde onsterffelijckheyt /
 die wy alhier zijn verwachtede.

Idem
 cap. sc.
 quent.

Maer soo wanneer wy ons ontlaeden van
 dit sterffelijck lichaem / als dan is't dat wy
 gheslaecte worden van die moepelijcke stric-
 ken / door de welcke wy / gheduerende dit le-
 ven / wierden vast gehouden. Wy hebben wel
 begheerte om van alsin Godt te zijn opghe-
 draeghen; maer wy blijven belemmert in de
 stricken van dit sterffelijck lichaem.

Met goede reden dan worden wy gheacht
 te wesen ghebonden / om dat de paeden van
 onse begheerten tot Godt noch niet vry en
 zijn; achtervolghens het welcke den H. A-
 postel Paulus wenschende dat eenwich was /
 maer

maer nochtans ghelaeden als-noch met den sack der sterffelijckheydt / roept ghebonden zijnde: Ick vil vvesen ontbonden ende zijn met Christo. Hy en soude niet willen zijn ontbonden / ten waere dat hy hem saeghe ghebonden. Maer nu / om dat in de alghe- meyne verrijffnisse dese banden vooz-seker- lijck sullen worden ontbonden: Den Pro- phete hebbende bemerckt dit groot wonder / verheught hem / als oft hy ontbonden waere / ende seght: Ghy hebt ghebroken mijne ke- tenen, ende tot bekentenisse deser vvel- daedt sal ick u doen eene offerande van lof.

Alsoo Simeon badt van den Heere we- derom ghesonden te worden / al-eben eens oft hy versocht verlost te zijn van eenighe ban- den, om aldus ghestelt te worden in vollen vrydom. Want daer zijn ghelijck eenighe banden van dit lichaem / ende dat swaerst is banden der bekoringhen, die ons binden ende boeyen als in eene ghevanghenisse, dooz sekeren wet der sonde. Wat hebben wy dan soo seer te wenschen om dit leven / in het welcke hoe iemandt heeft langher inne gheweest / hoe hy meer sal hebben gheson- dight / ende meer ghewichte sal moeten draeghen! daerom seght den Patriarche Ia- cob: De daeghen van de iaeren mijns levens zijn hondert ende dertich, seer kort ende

Amb. 1.
de bono
mort.
cap. 2.

seer quaedt; niet dat de daeghen quaet zijn: maer om dat door het aenkomen der daeghen de wasdommen van onse boosheydt worden laeght om meer vermeerdert / ende vernienichbuldicht.

Want daer en passeert niet eenen dagh sonder sonde; waer uyt is komende / dat den Apostel seer wel seyde: te leven is my IESVS Christus, ende de doot is my eene vyinste. toe-eyghenende het eene aen de nootsaekelijckheydt van het leven / ende het ander aen het profijt van de doot. Terstondt daer by boeghende: Want te zijn ontbonden, ende my selven te sien met Christo IESV is my veel beter; maer dat ick hier blijve leven in dit vleesch is nootsakelijcker voor u-lieden.

Chryf.
ferm. de
poenit.

Maer ghelijckertwijs den Voghelaer aen eenich dunne draetjen (daer af hy het een eynde in sijn handt houdt) is hechtende de musche die hy ghevanghen heeft / oft met voghel-terre / oft met gaeren / oft in eenich graen / ende die laet vliegghen / als oft hy haeren vollen vrydom wederom gaere: maer soo sy haere vleughe neemt / ende dunckt dat sy los is / den voghelaer beneemt die soo hy het draetjen inne-trekket / ende dan merckt sy haer bedrogghen / ende berooft van d'hope van haeren vrydom / ende van haer leven. Alsoo den duyvel der hellen / dien losen beklic.

Ulicker verwerrent den mensche in sijn net-
ten door eenighen waerschijn hun hebbende
bedrogghen / ende mi / zijnde ghebanghen /
wenschen wel om daer uyt te gheraecken :
maer dien snode bedrieggher houdt sijne
prooye / ende die houdende speelt met de selve
sijn oude bootsen.

Hoe langhe sullen wy alhier noch blijven
ghebonden ? wy zijn ghebanghen / ende wy
hebben ghelijck de wozemen ghekletst ghe-
weest aen de aerde / wy zijn besmet / ende wy
hebben ghewentelt in de vuylicheydt. Godt
heeft ons een lichaem ghegheven uyt de aer-
de / op dat wy dat souden voeren naer den he-
mel / niet dat wy onse sielen door het selve sou-
den trecken naer de aerde. Het lichaem is
van aerde / maer indien wy begheeren / wy
maecken dat hemels ? Treckt tot hem die u
op-heft. Ghy vwordt versvvaert door een se-
ker ghevichte van ouderdom.

Idem
hom. 55.
ad pop.
Antioch

Mijne siele wilt u verheffen / verghheet de
weerdit met alle dat haer aengaet / ende slaet
wel gaede dat het bedriegghelijck vleesch / het
welck u is vleyende / niet en trecke tot
sonde.

Nazian.
ad anis-
mam.

Wel aen ô soetsten IESU, doorschiet ende
doorzondt het binuenste van mijne siele / op
dat sy waerachtelijck brande / beswijcke / ende
smilte door uwe liefde / ende dat sy niet anders

Bonau.
cap. 1.
foliloq.

En wensche dan te vvesen ontbonden , ende
 te zijn met u. Dat sy alleenlijck hongheren
 naer u die zijt het broot des eeuwigh lebens,
 dat van den hemel is neder ghedaelt! Dat sy
 alleenlijck naer u dorstighen / die zijt de fonteyne
 van het eeuwigh licht / de beke der waer-
 achtigher vzeughde / dat sy u altoos begeeren
 dat sy u soecke / dat sy u binde / ende soetelijck
 ten letsten in u ruste.

Educ de custodia animam meam, ad confi-
tendum nomini tuo ! Psal. 121.

XL.

Educ de custodiâ animam meam, ad confi-
tendum nomini tuo. *Psalms. 141.*

*Leydt mijne siele wyt de ghevanghenisse, om te
belijden uwen naeme Psalm. 141.*

Ick die te bozen placht in bÿjdom/ en ghenucht
Te blieghen herr' en ghints langht d'onghebaende lucht/
Ben nu ghelijck een beest in dese muyt ghesloten/
Welck my van oberlaugh ter degghen heeft verdzoten:
En ghy /ô Lief/ die't al aensiet/
Houdt uwen vel met mijn verdziet.

Helaes! van dat in myde menscheydt heeft ghebleken
Ben ick in vel en bleesch als in een kot ghesteken/
Mijn vanghenisse wierdt een beenderen gheracint/
Daer lagh ick in gheboeyt/gheknevelt en ghepzaemt/
Aen zenuwen/ en acder-pesen/
Moest ick daer oock geketent wesen.

Wat vanghenis is dit? Een die my quaelijck dient
Moet ick die zijn beleest/ en toeghedaeu als bÿziendt?
Ick die my van't gheslacht der Enghelen mach rommen/
Moet ick u mijnen troost al kruppemde by kommen/
Ghelijck als een schildtpadde traegh?
Hâ lieffte lief wat een nushaegh!

Hoe dicks hebb' ick ghepeyst mijn ongheluck t'ontloopen/
Off seffens met de doodt dat erghens af te kooppen!
Hoe dicks hebb' ick ghewenscht een koozd'/oft eenen bast/
Waer deure mijn verdziet sou worden wat verrascht.
Iae menich mael om dat te korten
Hebb' ick mijn bloedt oock willen stozten!

Lucretia dooz spijt met eenen poignaert bloot
 Dondt haest in haere bozst den inganck tot de doodt/
 En Portia begroef haer hert in heete kolen
 Die sy uyt d' asschen há bedecktelijck ghestolen.
 Och ! hadd' ick oock dees dinghen by/
 Ick maecte my nu los en by !

Thisbe die schoone maeghdt en woud' niet langher leven ;
 Maer heur met Pyramus oock tot de doodt begheben,
 Och of ick alsoo boer/ ten waere my gheen pijn/
 Als ick by dese twee mocht eene werden zijn/
 En dat het sweert daer s' inne vielen
 Al-een-eens my wou vernielen !

Helaes ! wat wil ick doen ? den hemel dat belet /
 Noch en wilt hebben niet da'ck eenen voet verset.
 Helaes ! wat wil ick doen/ als ick hier ben ghevanghen/
 En dat my niet en baet naer byzdom te verlanghen ?
 Maer dattet moet gheschieden al
 Naer't keeren van den noot-gheval.

Deel lieber waer ick och ! met koozden neer-ghesoncken
 In diept en onder d'aerd/ oft eenighe speloncken :
 Deel lieber waer ick oock ghesonden naer die pleck
 Daer Minos sijnen suer deed' houden het vertreck ;
 Want Dardalus om my te lichten
 Sou my de kunst haest onder-richten.

Off Romulus nu oock met kwijghelijck ghemoedt/
 Ghelijck hy van sijn Broer vergieten wou mijn bloedt ;
 Gheen staecten alsoo hoogh/ k en sou daer ober-springhen/
 Op hope van aldus mijn leven te berlinghen :
 Want mijne gauwheydt waer te sien/
 Wanneer ick mocht de doodt ontvlien.

Há lief ! off ghy my woudt in Babylon maer sluyten /
 En op den hals verboodt van noyt te komen huyten/
 Waer my seer aenghenaem/en grootelijcks ten danck/
 Als ick om gaen en staen slechts hadde dat behanck/
 En dat ick mocht om wat te leeren/
 Met soo veel menschen daer verkeeren :

Maer in dit droebe kot te nestelen altijdt/
 Is my te groot on-eer/ en te bilepnen spijt!
 Mijn sinnen zijn verdaert/ verdrückt ben ick van gheeste/
 Ick liggh' hier mijn off meer en droetel als een beeste/
 Doch ick en sie maer wat ghewemel/
 En wat ghesprietel van den hemel.

Kom aen dan mijnen troost/ ontsluyt my dit ghebeest/
 Ick sal u soctjens bien/ soo veel als ghy beghert/
 En is u dese plaets / off t' engh' off oock te klepne/
 Een lieght dan maer aen u / mijn mondbeken/ allepne
 Dit deurken hier te stellen open/
 Ick sal u haest zijn by-ghetroepen.

Dan eenen paepgacy wordt waerelijck bertelt/
 Die losse sijnen Heer in vanghens ghestelt/
 Daeromme dat die beest soo schreulw' en soo ghebeerde
 Dattet den Rechter self seer iammerd' ende deerde
 Dat die niet en kost van de sté
 Soo veel voo? een ghebaughen dé.

Ick bidd' u/mijn Hert-soet/ ontgrendelt my dees deure:
 Want het is in u macht/ het staet oock t'ulwer keure.
 Ghy kondt/ alst u belieft/ my los doen henen gaen/
 Den hemelschen Doozier hebt ghy dat eens ghedaen.
 Als alle sloten onbedwonghen
 Doo? sijn ghesicht daer open spronghen.

Och hond' ick sene bozgh die my nu bozen spraeck/
 Off eenen Hercules die my dees hell' op hzaeck!
 It en kan vol-loben niet die Minyeetsche hrouwen
 De welcke voo? hun mans bast wilden zijn ghehouwen/
 En een voo? een elck voo? sijn lief
 Oock onder staen het selbe gries!

Neen/neen/mijn toeberlaet/en wilt my niet bedzieghen:
 Maer laet my metter spoedt gaen wederomme blicghen
 Naer de ghewenschte sté daer ick mijn wooningh hiel
 Eer my dit trauge-kot soo moepelijck hebriel!
 Dus bidd' ick u wilt my ontboeyen
 Om soo naer huys te moghen spoeyen!

Ben ick als Baiazeth tot schimperny en spot
 Ghelyck als eenen hondt ghebzen in een kot
 Om te versacu de lust van die hem há ghecreghen ?
 Há neen mijn eenich lief sulcks dient van u ghesweghen :
 Want ick en acht u niet soo bzeet
 Dat ghy my doen soudt sulcken leet.

Maer siet ghy niet mijn handt door dese gerre steken ?
 Ick bzongher my heel wyt / kost ick een spozte bzenen.
 Daer dat de slangh haer hoofd ghemeynelijck door bzinght
 De reste van haer lijf ghemackelijck daer bzinght.
 Há waer ick dan als eene slanghe
 'k en saet hier seker niet soo langhe !

Den Boghel alder-eerst ghesloten in de muyt/
 Is altijd in de weir / en wou wel wesen wyt/
 Hy kleffert / en hy springht / noch hy en wilt niet eten :
 Maer dieftelijck van by beluynt hy alle spieten/
 Off hy wel een aen reesen kost
 Langst waer dat hy sou zijn verlost.

Wel aen ó heyligh heir / ghy Agnes en Sophije,
 Ghy vrsula die nu zijt oberlangh in 't bzije /
 In desen mijnen usot ball' ick u-lien te voet/
 Vermozruwt doch het hert van die my dit acendoet :
 En maectt dat ick hier wyt gheraecte/
 En my met u-lien eens vermaecte ?

Wel hoe ! mijn eenich licht ! sou wel op ulwe bozst
 Off koper / off metael / off yser zijn gheschozst.
 Om dat ick u soo stuer in mijn ghesagh aenschouwe ?
 Há Lief / het is u schuldt / op u de selv' ick houwe/
 En noyt en hadu' ick oock gbedocht
 Dat ghy my dus te terghen socht !

Hoe sal ick hier verbzeen u soete lof-ghesanghen
 Daer ick in dees gjoel soo vaste sit ghevanghen ?
 Den nachtegal ghewoon bly t'ozghelen in 't veldt
 Sal swijghen alsoo kort zünd' in een muyt ghestelt
 En soo hy langher heeft gheseten
 Sal sijne toonen meer vergeten.

Nu aen dan/ mijnen troost / nu aen mijn toeberlaet/
 Doet open/ bidd' ick u/ 't sal wesen t ulwer baet :
 Want zijnde nu verlost / en te negaer ontbonden
 Met danckbaerheyt en eer sal ick u lof bekonden/
 En my verhenghen booz altijdt
 Dat ghy soo mijn Verlosser zijt.

Educ de custodiã animam meam, ad
 confitendum nomini tuo. *Psal. 141.*

*Leydt mijne siele uyt de ghevanghenisse,
 om te belijden uwen naeme. Psal. 141.*

Ick lobe Godt wel soo flautu hertelijck/ende Aug.in
Ps 145.
 soo weynich/ als ick immermeer en kan.
 Waerom alsoo? om dieswille dat soo langhe
 als wy hter woonen in dit lichaem vvy van-
 den Heere vervremden. Waerom en danckt
 ghy den Heere niet volkomelijck/ oft soo't be-
 hoort? om dieswille dat het lichaem, het
 vvelcke bedorven vwordt, versvvaert de sie-
 le, ende dat de aerdsche gedachtenisse ver-
 druckt de sinnen die seer veel zijn peysende.
 Weert my die aerdsche wooninghe die my
 mijn ghedachten is beroerende/ ende laet my
 die selve by-een versaemelen/ende ick sal den
 Heere volkomelijck loven: maer soo langhe
 als ick leve op dese maniere en kan't niet ge-
 schieden; want ick ben te seer ober-laden.

Chryf.
incap. 4.
Matth.
hom. 14.

Dit teghenvoordich leven en schijnt n
te verschillen van eender ghevanghenisse
want soo wy dus daene droeve woon-plaet
innekomen / sien wy die aerne ghevanghen
gheslaeghen in de boeyen / al-eben-eens is
met ons / indien wy (ghewert alle andere in
ballen) eens gaen in eens ieders leven / en dan
besichtighen de siele / sullen bevinden dat el
ke der selvet daer quaelijcker aen is dan o
sy vaste gheboeyt waere.

Amb. 1.
de bono
mortis.

Laet ons eens mercken in den af-scheyd
hoe de siele van eenen sterbenden allangken
haer ontlost van de banden des vleeschs, end
ten monde uytghesonden vlieght daer hene
als gheslaeckt van de ghevanghenisse haer
lichaems.

Greg.
cap. 17.
in c. 7.
Iob.

Den mensche vvort omringelt met eene
gevanghenisse, om dat hy hem dickmael ghe
dreven door de deughdt / pooght te stieren to
hooghe saecken / en nochtans voelt hy hem te
ghen gehouden door de bederffnisse van sijn
vleesch / van het welcke den Propheete David
bidt verlost te wesen / als hy seght : Leyde mij
ne siele uyt de ghevanghenisse.

De heylige mannen (want daer staet ghe
schreven : Het lichaem dat bedorven vvordt
versvaert de siele,) zijn alreede door hunne
goede wenschen verheben boven hun eyghen
selven ; nochtans nu ter tijdt noch wesende
onderwozpen de onsekerre beroerte van hunne
kranck

ranckheyt/ bedroeven hun gesloten te wesen
 in de banden hunder sterffelijckheyt. Daerom
 seght Job seer wel: Ben ick dan gheene zee,
 oft geenen vval-visch, om dat ghy my met
 vander gevangnisse hebt omringelt? als oft
 sy opentlijck wilde segghen/ de Zee ofte den
 Walvisch (te weten die boose menschen ende
 den quaeden geest hunnen meester) soecken los
 te zijn om alleenlijck quaaet te doen/ en daer-
 om zijn sy met goeden rechte op-ghesloten tot
 straffe van hunne boosheyt: maer ick die
 maer en wensche den vrydom van uve eeu-
 vlicheyt, vvaer toe blijve ick gepraemt in de
 ghevanghenisse van mijn bederf?

Wij sien in dese wereldt somtijts wel eeni-
 ghe ghevanghene gesloten in vaste ketenen,
 in't openbaer tot een droef vermaeck uyt-leu-
 den; iae selver het gebeurt wel de onnossele/die
 dit onderstaen met sulck mishae ghen dat sy
 liever hadden te sterben / dan noch dese be-
 schaemt heyt te moeten lijden. Die onnossele
 zijn/wenschen verhoort te worden; soo men-
 schen oock die grootelijcks mis-daen hebben
 door eene rassche doode hun pijn af te koopē/
 ende te moghen winnen eenige verkortinghe
 der selver. En noch is hun by-blijvende wel
 eenighhe hope in de genaede vanden Rechter.
 Maer hoe dat is oft niet en is / sy soecken uyt
 te komen/ achtende de ghevanghenisse veel
 waerder dan den ban.

Amb. in
 Pl. 118.

Basil.
homil.
in matt.
Iulittā.

Ghelijckerwijs onder de ghebangene eenige voor langē tijt worden gehouden in boeyen en ander niet / alsoo de siele ; want de eene was langer gehouden in dit leven als d'ander / dat geschiedt naer elcks verdienste / ende na den afgront der goddelijcker voorszichtigheyt soo dat geen menschelijck vernuft die kan begrijpen / noch weten wat Godt in een ieghelijck van ons heeft willen voorszien. Hoozt ghy David niet segghen: Leydt mine siele uyt d'gevangnisse ! En hebdu niet verstaen op waermaniere de siele van desen heyligen wierd ontbonden ? Wilt ghy noch meer ? Hoozt een de woorden van den Godt-minnenden Simeon, soo hy den Heere was hebbende op sijne aermen / ende den selven Godtbruchtelijck was denckende voor sijne borste ! seght hy niet ? O Heere nu laet ghy u vē dienaer gaer in vrede ; want dese lichaemelijcke en bedwongen woon-stede veel nocpelijcker is dan eene ghebangnisse voor den ghenen die hem haestigh niet alle vlyticheydt te trecken naer den hemel.

Anselm.
in pro-
log. c. 1.

Och ongheluckich lot des menschen als hy nu het goedt / waer toe dat hy gheschaepen is / heeft teenemael verlozen ! Helaes ! wat eē droevich gebal is ditte ! Helaes ! wat heeft hy verlozen / en wat heeft hy gebonden ! wat is hem af-gegacn / en wat is hem aengheleben ? hy heeft verlozen de saelicheyt tot de welcke hy was

was vercozen / hy heeft ghebonden d'ellende
 booz de welcke hy niet en was geschaepe. Hem
 is afghegaen sonder het welck hy is ongeluc-
 kich / en hem is by-gebleven dat hem niet en
 kan wesen dan ongeluckich! Och ellendighe!
 waer zijn wy uytghedzeben / en waer zijn wy
 gekomen? van waer zijn wy afgeworpen / en
 waer zijn wy geballen? van het baederlandt
 in het ballinghschap / van het gesichte Godts
 in onse verblintheydt / vande bzeught der on-
 sterffelijckheyt in de verbittertheydt en in den
 schroom des doots. Och wat veranderinghe!
 van wat een goet / tot wat een quaet! groote
 schaede / ellendige droefheydt / ende pijnelijcke
 swaerichheydt! maer wee my ellendich onder
 de ellendighe kinderen van Eva, en van mijnē
 Godt soo verre verscheidē / wat hebbe ick aen-
 ghegaē? wat hebbe ick uytgerecht? waer wil
 ick henen? en waer toe ben ick ghekomen?

Ontdoet my, bidde ick u, vande bandē die
 my houdē gebonden, op dat ick die verlaeten-
 de my te gheringher spoeye tot u / op dat ick u
 aenklebe / ende my t'eenemael by u boeghe.

Hugo
 de S. Vi-
 ctor l. 4.
 de ani-
 ma c. 4.

I E S V Chyiste / leydt my / bidde ick u van
 hier / en door u genaede geneest mijne quaele /
 daer ick te midden inne ben. Ons eenich
 goet is het eeuwich leben / het welck hier
 niet en is te binden / maer alleenelijck daer
 boven in den hemel / ende door wiens liefde
 mijnen gheest hier nu is quelende.

Nazian,
 carm. de
 exterioris ho-
 minis
 vilitate.

August.
med.
cap. 17.

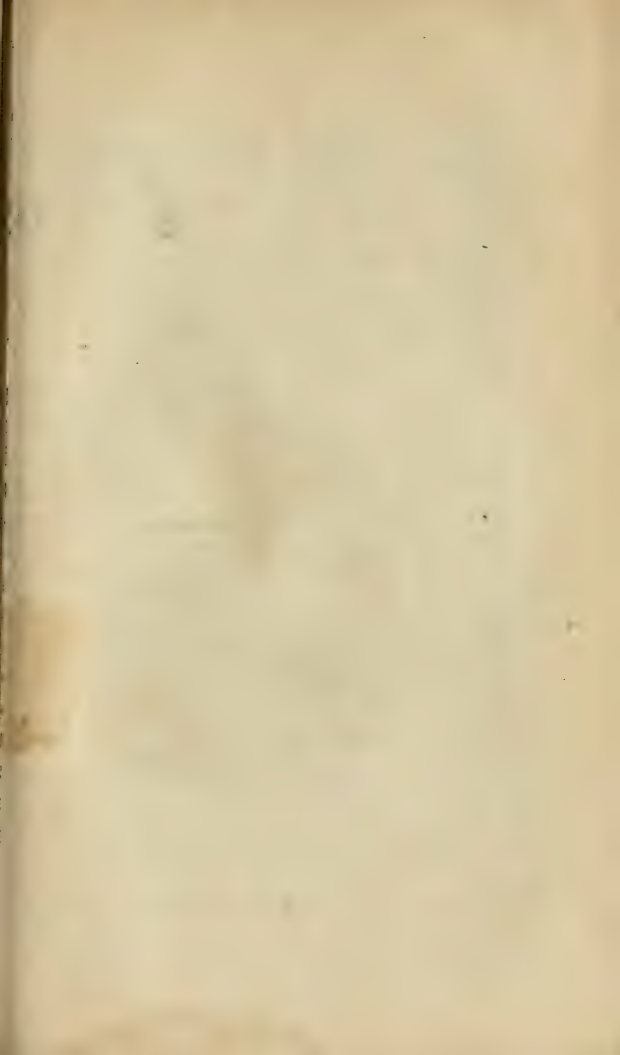
Ghelukkighe siele die ontbonden van he aerdtſche lichaem vry ende verlost treck naer den hemel! sy is gherust ende te vollei bersekert/ noch sy en vzeest niet meer de ghevanghenisse / noch oock de doodt: want sy heeft altijt voorz ooghen de schoone volmaecktheyt van haeren Heere / in welcke sy haer is verheughende / van den Heere / segh' ick / die sy ghedient heeft / die sy bemint heeft / ende naer den welcken sy ten alder-lesten heeft ghenomen haere ganghen.

August.
soliloq.
cap. 23.

Zoo dan / ô Heere / die de verwachtinghe zyt van Israel / ende den wensch met den welcken ons herte daegelijcx is bekommert; haest u / noch en wilt niet vertorbē: staet op / spoeyt u / ende komt / op dat ghy ons leydet uyt deser gevanghenisse, om te belijden uvvē naeme.

August.
soliloq.
cap. 35.

Komt / Heere / en wilt niet beyden / komt I E S V Chriſte ons besoecken in vrede / komt ende verlost de ghevanghene, op dat wy ons oprechtelijck voorz u verbljden. Komt ghy gewenschten van allen volcke / vertoont u aenschijn / en wy sullen zyn behouden; komt mijn licht / komt mijnen verlosser: Leydt mijne siele uyt de ghevanghenisse, om te belijden uven naeme. O wel ghelukkighe siele die ghetoghen uyt de ghevanghenisse in een koninghs hof sult moghen doen uwe inkomste.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus. Psal. 41.

XLI.

Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. *Pſalm. 41.*

Ghelyck den hert vvenscht naer de fon-
teyne der vvaeteren, alsoo ô Godt
vvenscht mijne siele naer u. *Pſalm. 41.*

Wilt ghy dan vveten liefste boel
Hoe dat ick my van binnen voel?
Wat fellen brandt dat my omringelt,
En my mijn hertien dus versinghelt?
Ick ben ghelyck als eenen beembt
Wie't sonne-schijn de groese neenit,
Off als een bloemme neer-ghesleghert
Door fault alleen van soeten reghen.
Ick ben van d'hitte soo bestaen
Als d'aerde die daer vvordt ghebraen
Door *Sirius* die dorre sterre
Welck haeré brant schiet vā soo verre.
Ick ben soo dorstich als het sandt
Van het heet Africane-landt,
En alsoo dorstich als de hoven
Die d'hemel-hitt' heeft op-ghekloven.
En dat noch méer is, mijn Hert-soet,
'T ghen' mijnen dorst noch groeyen doet,

Is dat ick snaeck naer u alleyne
 Ghelijck den Hert naer de fonteynne:
 Want hy ghesvvollen door't fenijn
 En soeckt gheen ander medecijn,
 En door het lijf allom gheschoten
 Wenscht hy daermé te zijn begoten,
 'T Fonteynne-vvaeter hem verkoelt,
 En t'eenegaer sijn svveet af-spoelt,
 En over-dorstight naer vermeughen
 Suypt hy dat in met groote teughen.
 Noch min noch meer als eenen Hert
 Mijn siel oock aenghedreven vvert,
 En nae-ghespeurt van alle sonden
 Als met een lacht van vvacker hondē.
 Helacs! een Opper-laeghers handt
 Heeft eenen spriet in my gheplant,
 En doet my sterven t'alle vvijlen
 Door het verghif van haere pijlen!
 Helacs! helacs! ick voel een vier
 Ten houdt ghedooghe, noch manier,
 Iae meer, en meer voel ick't onsteken,
 En langhst om dieper inne-breken!
 Aldus gheschoten, en gheraeckt
 Aldus verhitt, aldus door-blaeckt
 En t'eenemael by-nae verdvvenen,
 Waer sal ick nu gaen loopen henen?
 Aen vvar fonteyn sal mijnen dust
 Ten langhen-lesten zijn gheblust!
 Mijneenich Lief ghy kont my helpen
 En mijnen dorst alleene stelpen!

Ghy vveet doch vvel mijn soet vermaeck,
 Dat ick altoos naer u soo haeck,
 Ghelijck den Hert de Iacht ontloopen
 Hem in de vloedt sou gheeren doopen.
 Den Hert soo saen hy d'honden hoort,
 Sal op een kort hem setten voort,
 En in het net sy-selven drijven
 Al ist dat d'honden achter blijven:
 Maer siende dat de volle Iacht
 Hem soude kommen op het vacht,
 Sal sijn ghetuyghe gaen op-steken,
 En fortselijck daer deure breken.
 En soo hy nu los henen strijckt,
 Naer d'honden hy dicks omme-kijckt,
 En is beducht al ooghenblicken
 Dat sy hem mochten noch beklicken.
 Soo blijft hy loopen heel verdaert
 Verbaest, verslaeghen en vervaert,
 Sijn oogen staen in't hooft en gloeyen,
 En al sijn aeders hem ont-vloeyen.
 Met sulcken dorst vvordt hy bevaen
 Dat hem de keel schijnt toe te gaen,
 Dus om sy-selven te vercloecken
 Loopt hy allom het vvaeter soecken,
 Dat nu ghevonden hy hem laest
 En sijnen dorst daerinne graest,
 'T is hem een vreught te mogen drinckē
 En tot den hals daer in te sincken!
 Maer soo ick hier mé stae bekeurt
 Lief al het self aen my ghebeurt

Van doen de vvereldt heure netten
 Tot mijn bederf heeft uyt gaen setten,
 En sien ick niet met sijnen schicht
 Dat schutterken dat Venus vlicht
 Wel alsoo dieftich sitten loncken
 Om my mijn hertien te doen voncken?
 De gullicheydt heel onbestuymt
 Sitt my van verr' oock aen en luymt,
 De giericheydt, en eyghen baete
 Staen met hun honden oock te laete.
 Verdvaentheydt sot, en ydel eer
 Die vveten oock den slimmen keer
 Hoe sy my souden kunnen krincken
 En in hun yfers doen vermincken.
 Och! och! hoe quaelijck my ghereydt
 Ten alle kant te zijn beleydt!
 Kond' ick een hoecxken doch bespiedē
 Langst vvaer dat ick sou mogen vliedē?
 Maer soo ick nergens, vvaer ick vlie,
 Noch beke, noch fonteyn en sie,
 Naer vyule slooten gaen ick spoeyen
 Die mijnē dorst noch meer doē groeyē.
 Ick verghelijcke den soldaet
 Die soo hy nu te velde gaet
 Boet sijnen dorst in d'heete daeghen
 Wel altemets in vvaeghe-flaeghen.
 Mijn hope vvas dat ick alhier
 Sou vvaeter hebben tot mijn vier,
 Off een fonteyne vinden pruysschen
 Om my daer seffens in te buysschen;
 Maer

Maer't is verloren moeyt, en pijn,
 Waer dat ick loop' ten vvilt niet zijn,
 'K en kan geen vvaeter hier ontmoeten
 Daer ick den dorst sou konné boeten.

Als *Tantalus* daer staet en reckt
 Engulfelijck de keel uyt-streckt
 Om't vluchtich vvaeter in te slocken
 Dat hem altoos noch vvord ontrocké.

Soo en kan hier oock mijnen dorst
 Tot gheen en tijde zijn gheschorst
 Al stond' ick reed' om te versmooren
 Hier in het vvaeter totter ooren:

Want't vvaeter dat mijn siel begheert,
 En is gheen vvaeter deser eerd;
 Maer vvel het ghene komt gheschoven
 Uyt de fonteyne van hier boven.

Fy dan ghy vvaeters al-ghelijck
 Die meestendeel zijt niet dan slijck.
 Hoe soud' ick u-lien vvillen drincken
 Die vvel soo vuyl en leelijck stincken!

Fy, fy, van hier ghy vuyl en bras
 Fy, fy, van hier ghy vuyl moras,
 Fy allegaer ghy vuyle poelen
 Daer met ghekriel de slangen vvoolen!

Mijn siel en vvilt doch nu voort-aen
 Hier haeren dorst niet meer verstaen:
 Maer vvenscht naer u mijn lief alleyn
 Ghelijck den Hert naer de fonteyne.

Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. *Psal. 41.*

*Ghelijck den hert vvenscht naer de fon-
teyne der vvaeteren, alsoo ô Godt,
vvenscht mijne siele naer u. Psalm. 41.*

Chryf.
hom. in
Psal. 41.

De ghewoonte der Brijers/ende der brij-
sters is hunne liefden niet te houden
verholen: maer wel de selve booz hun gebue-
ven somtijds te ontdecken/ende opentlijck te
segghen dat sy brijen; Want van aerdt is
de liefde in haer selven wel soo vierich dat
de siele dit selve vier niet machtich en is te
bedecken / ten zy dat sy uytborztele / ende ghe-
lijck den donder / ghebe slach / vier / ende ghe-
lyt te tsaemen.

Alsoo dien Godt-saelighen ende Godt-
beminrenden gheest brandende in liefde / en
kan in sijn herte niet ghebinden dat hy sijne
liefde soude houden verholen / maer wort be-
dwonghen te segghen: Ghelijckervvijs den
Hert is vvenschende naer de fonteyne der
vvaeteren, ende somtijts oock / Mijn scep-
per, mijn Godt, ick vvake tot u van het be-
ghinssel van den dach.

Wie is hy die daer soodaenich is singhen- Aug.in
 e ? Indien wy begheeren / wy zijn't selve. Psal. 41.
 Ende waerom doet ghy elders versoeck om
 weten wie hy soude wesen / alst in utwe macht
 s te wesen het ghene ghy versoeckt. Soo dan
 nijne broeders / laet ons t'saemen lief heb-
 ben ende dooztigh wesen / ende t'saemen loo-
 pen tot de fonteyne der wetentschap. Laet
 ons ghelijck den Hert vvenschen naer de
 fonteyne, laet ons wenschen naer die fontey-
 ne van welcke de Schrijfture seghet: Want by
 u is de fonteyne des levens. Hy is de fon-
 teyne ende het licht; Want in u licht sullen
 vvy het licht aenschouven. Indien hy de
 fonteyne ende het licht is / soo is hy oock met
 goeden rechte de wetentschap; want hy ver-
 saedt de siele lust-gierigh zijnde om te weten.
 Loopt tot de fonteynen / begheert de fontey-
 nen der waeteren. By den Heere sult ghy
 binden de fonteyne des levens / die nimmer-
 meer uyt en drooght / noch op en houdt van
 bloepen: In sijn licht sult ghy ontmoeten ee-
 ne klaericheydt die nimmermeer uyt en gaet
 oft en verdonckert. Wenscht dā om dit licht/
 om dese seker fonteyne / om dit seker ende vol-
 maecte licht / het welck u ooghen niet en
 kennen / ende om welck licht te siene / de in-
 twendighe ooghe wordt ghereet ghemaect /
 ende om welcke fonteyne eenen intwendigen
 doost ons komt beanghen.

Cyrril.
lib. 5. in
Ioan.
cap. 10.

Dit moet wel wesen een goetd ghesond
waeter / naedemael dattet verlaet den on
ghesonden dorst van dese toereldt / ende der
brandt der sonden / voorts dattet af-wascht
alle vuylicheydt / ende dattet verberst end
ober-vochticht met den hemelschen reghen
den acker van onse siele / ende dat meer is
om dat het de menschelijcke siele beswijcken
de by nae van dorste / bedwinght alleene te
loopen tot Godt Almachtich. Met dit waer
ter hadde hem ter deghen verberst den
Prophete / als hy versuchtende spreekt tot den
Heere : Ghelijckervijs den Hert vvenscht
naer de fonteyne der vvaeteren alsoo ô Godt
vvenscht mijne siele tot u.

Aug. in
Psal. 41.

Loopt naer de fonteyne / begheert de fon-
teyne : maer en loopt niet naer de selve ghe-
lijckertwijs eenighe andere beeste ; maer wel
ghelijckertwijs eenen hert. Wat is te segh-
gen ghelijck eenen hert ? dat ghy niet trae-
ghe en soudt zyn in u loopen / dat ghy soudt
loopen sonder ophouden / ende alsoo wenschen
de fonteyne : want wy bemercken in den
Hert een selfaem tecken van rasscheyt : maer
misschien en begheert de Schryfture niet dat
wy dit alleene in den Hert souden gaede slaen /
maer noch wel iet anders. Wat is dit an-
ders ? Iffer noch iet meer in het ghesagh van
desen

fen Hert? Jaer't waerachtich. Hy ver-
 ndt de slanghen / ende naer dat hy die ver-
 onden heeft wordt langhst om meer ver-
 bysticht / soo dat hy daerom hem veel ras-
 her naer de fonteyne is spoeyende. Dese
 slanghen zijn utwe sonden / vernielt de slan-
 ghen der hoosheydt / soo suldy met meerde-
 ren yber inenschen de fonteyne der waerach-
 cheydt. Misschien de giericheydt blaest u
 r't herte iet dat verduystert is / ende 't ghene
 rijdt teghen de Gheboden Godts. Ende
 in dies-wille dat aen u gheseydt wordt / ver-
 richt wat / op dat ghy gheene boosheydt en
 oudt bedryven; indien ghy liever hebt
 quaedt te doen / dan te verachten eenich
 ydtelijck ghemack / indien ghy veel liever
 verkiest van de slanghen te worden verbe-
 ren dan die te dooden / ende naedemael ghy
 a selfs quaedt noch zyt gheionstigh / ende
 dat ghy noch selber streelt utwe begheerlijck-
 heydt / utwe giericheydt ende utwe slan-
 ghen: Wanneer sal ick in u binden sulcken
 begheerelijcken yber / met den welcken ghy
 sult loopen tot de fonteyne der waeteren?
 Hoe hebt ghy noch begheerte naer de fontey-
 ne der wijsheydt / als ghy noch aerbeydt in
 het berghiff der boosheydt? vernielt in u ep-
 ghen selven al dat de waerheydt is teghen-
 stryjdende / ende soo wanneer ghy u selven
 sult

sult bevinden van die verkeerde begheerte
 te zijn ontslaeghen / en wilt niet blijven dra-
 len als ofter voor u niet meer en waere om-
 wenschen. Zy ghevalle ghy soeckt iet dat
 u soude gheropen ende aenstaen! wensch
 om het ghene dat u kan behaeghen
 Wenscht de fonteyne der vvaeteren
 Want Godt heeft ghenoech om te verquinc-
 ken ende te versaeden die tot hem is nimmer
 de sijnen toe-loop / ende den dorstighen
 ghelijck als van de herten te doen boeten
 den dorst / soo wanneer hy de slanghen
 heeft bestaen te vernielen. Daer is noch
 fet anders te bemercken in den Hert. Maer
 seght van de Herten / soo sy met groot
 kudden zijn versaemende om met swem-
 men te veranderen van ghetweste / dat sy
 elckander doen allen onder-standt / leggh-
 gende elck sijn ghetuyghe op die bozen is
 ende soo verbolghens tot den lesten toe / die
 de kudde is sluytende : maer den eersten van
 al die sijn ghetuyghe moet alleene voeren
 ende boben dien noch dienen tot een onder-
 standt aen den tweeden / vermoeyt zijnde / sal
 hem soetelijck van tusschen trecken / ende sijn-
 nen volgher stellen in sijn plaetse / ende soo
 gaen rusten op den alder-lesten / tot dat sijne
 keer wederom sal aenkomen / ende in deser
 voeghen elckander bystaende / volbrenghen
 hunne reyse / noch en zijn elckander niet ver-
 laeten

etende. Is't niet tot eenighe Herten dat
 in Apostel is segghende: Draeght elckan-
 ers packen, ende soo suldy vol-doen de
 wet Godts? Soo dan alsulcken Hert ghe-
 stelt in het geloobe/ ende noch niet siende wat
 ghelooft/ willende kennen dat hy bemint/
 verdraeght eenighe andere herten die hem be-
 ghenen / niet alleene die verduystert zijn in
 betentschap / die ghestelt zijn in intwendighe
 duysterheydt/ die verblindt zijn in de begeer-
 selckheden hunder ghebezeken: maer daer en-
 oben bespringhende den gheloobigen men-
 sche / die niet en betoont het ghene hy ghelooft/
 segghende: Waer is uven Godt? Laet ons
 van hoorzen wat desen Hert tegens dese woorz-
 aken ghedaen heeft om het selve / indien wy
 kunnen/ oock naer te volghen. Inden eersten/
 wy heeft te kennen gegeven sijnen doylt: Ghe-
 lijckervvijs, seght hy/ den Hert vvenscht naer
 de fonteyne der vvaeteren, alsoo ô Godt,
 vvenscht mijne siele naer u. Maer wat sou-
 den wy segghen oft den Hert waer twenschen-
 de naer de fonteyne om hem te wasschen?
 Kommen wy niet gheraeden oft hy loopt om te
 drincken/ oft om hem af te spoelen: Hoozt wat
 daer naer volghet/ noch en wilt niet boozder
 ondersoecken: Mijne siele heeft ghedor-
 sticht tot den levenden Godt. Waer
 naer heeft sy ghedorsticht? Wanneer
 sal ick kommen ende verschijnen voor
 het

544 GODDELYCKE WENSCHEN
het aenschijn Godts? Hier naer is't dat ic
dozstigh / te weten / te kommen ende te be
schijnen / ick ben dozstigh terwylent ick ver
se / ick ben dozstich terwylent ick loope / end
ick sal versaedt worden als ick sal aenkom
men. Maer ghelijck ick als eenen He
ben vvenschende naer de fonteyne der vva
teren, ende dat daer eene fonteyne des Le
vens is, pruysschende uyt het huys van mij
nen Godt / wat sal ick maecken om die te be
kommen? Ick sal bemercken de aerde / en
de de aerde is ghemaect; de aerdsche schoo
nheyd is wonderbaer schoone: maer sy
heeft haeren konstenaer. Seer wonderbaer
zijn de ghesaeyssels in alle saecken die daer
keesten / maer sy hebben al hunnen schepper
Ick verdoone de grootte bande zee die di
aerde omringhelt / ick stae verbaest ende ver
slaeghen / ende ick soecke die de selve gheschae
pen heeft. Ick slae mijne ooghen naer der
hemel / ende naer de schoonheyd bande ster
ren; ick stae verstelt in de klaericheydt van
de sonne / wiens schijnssel ghenoechsaem is
tot de oeffeninghe van gheheel den dagh: ick
sie oock de Maene die oock te ghemoete komt
de duysternissen vanden nacht. Alle dit is
schoone ende prijs-weerdich / als wesende
wercken niet vander aerde: maer van den
hemel / nochtans mijnen dozsten is daerme

noch niet verlaeghen / maer ick doztighe
naer hem die dit allegaeder heeft gheschae-
en.

De siele gheraeckt met de liefde Godts en
kan niet anders bedencken / noch iet anders
oenseñen / maer seer dickmael versuchtende
eght: Ghelijck den Hert vvenscht naer de
fonteyne der vvaeteren, alsoo mijn Godt
vvenscht mijne siele naer u.

August.
mauu.
cap. 20.

Ⓞ lebende fonteyne / ô springh-aeder der
levender waeteren / wanneer sal ick gheraec-
ken tot de waeteren utwer soeticheydt / trec-
kende van dese drooghe / doze ende onbrucht-
baere aerde / op dat ick aenschouwe utwe
deughdt / u eer ende lof / ende dat ick sisse
mijnen dozt met het waeter utwer ghenaede ?
Ⓞ Heere / ick doztighe naer u die zijt de fon-
teyne des lebens.

August.
soliloq.
cap. 35.

Mijne siele heeft ghedorsticht naer u, vvel
op soo veel manieren als mijn vleesch. In het
ander leven / mijn vleesch verresen zijnde / sal
versaedt worden; ende nu is't dat wy niet en
eten / sullen hongher ende dozt krijghen / ende
dit alles door den toeval van onse naturelijc-
ke kranckheydt. Alsoo oock indien wy lan-
ghe waecken / vallen in slaep / indien wy lan-
ghe

Aug. in
Psal. 62.

546 GODDELYCKE VVENSCHEN
ghe staen worden vermoeyt / indien wy sitte
ende langhe sitten worden stram / ende dae
om staen wy op. In alle dese onse ghebzeke
lijckheden dorstighen wy naer de onsterff
lijckheydt / ende met die redene dorstight on
vleesch op veelderhande maniere tot God
Ende hoe dat hem meer in dese wilderniss
in dit landt van slaevernige is berstende in
wercken / hoe dat langst om meer honghe
ende dorstight naer die onvermoeyelijcke on
sterffelijckheydt.

*Quando veniam et apparebo ante faciem
Dei? Psal. 42. 42.*

XLII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Psal. 41.*

Wanneer sal ick kommen, ende verschijnen voor het aenschijn Godts? Psal. 41.

HA lief hoe dicks hebt ghy gheseydt,
 Ick komm' u by, een vveynich beydt;
 Maer soo ick sie, 't moet u berouven:
 Want u beloft vvoordt ingehouven.
 Dit vvoordt van kommen, soo my dinckt
 Noch altijdt in mijn oore klinckt,
 Houdt dan u vvoort dat ick magh rommē,
 En segghen siet hy is ghekommen.
 Hoe langh' zijn d'uren mijn Hert-soet
 Voor iemandt die verbeyden moet;
 Eer eenen dagh vvel is vervaeren
 'T zijn, soo my dunckt, vvel hondert iaerē.
 Och! 't is soo menich jaer ghelēen
 Dat ick hebb' om u komst ghebēen,
 En dat ick hebbe groot verlanghen
 Om in mijn arrems u 'ontfanghen!
 Waertoe dus langhe dan ghetoeft,
 En my gheterght, en my bedroeft?
 VVaertoe gheseydt, mijn uytghelesen,
 Dat ghy terstondt by my soudt vvesen?

Het volcksken my allom bespot,
 En ondervraeght, vvel uvven Godt
 Die ghy daer houdt in sulcken vveerde.
 Soud' hy oock kommen op der eerde?
 Soo dan, mijn Lief, op dattet blijck
 Dat ghy bemint dit aerderijck;
 Wilt tot hun spijt nu eens ghedooghen
 Dat ick u sie voor bey mijn ooghen?
 Wee my! helaes! och ick verdvijn
 Om dat ick derv' u soet aenschijn,
 Mocht ick het selve nu besichten
 Soo sou mijn hertien heel verlichten!
 Wanneer, ô Lief, sal't dan gheschien,
 Dat ick u ooghskens mach aensien,
 Van vvelck alleen maer het gheschemel
 Waer my soo klaer als heel den hemel!
 Ghelijckt den mensche seer verdriet
 Soo vvanneer hem de Sonn' ontvliet,
 En dat die duyster vuyle smoocken
 De klaere locht heel over-roocken;
 Als-dan en iset nerghens schoon,
 Den hoff verliest heel sijnen toon,
 Men siet geen vreught te veldt hantieren,
 Noch langst de locht de Vogels svvieren:
 Maer soo sy nu vveer deure breeckt,
 En haer goudt-ghelii hoeft uyt-steeckt,
 En vvederom doet neder-daelen
 Alsoo sy placht haer soete straelen,
 Als-dan het ghen' men niet en sagh,
 Komt vvederomme voor den dagh,

En alle blomkens hun ontslyuten,
 En opeen nieuuv de voghels ruyten.
 Noch min, noch meer, soo vvaert met my
 Dat ghy my vveer vvoudt komen by,
 Die duysent doo'n sal moeten sterven
 Soo ick u moet noch langher derven!
 Maer altemets vvilt ghy my raen,
 Dat ick mijn ooghen sou versaen
 Met te besichten ander dinghen
 Die ghy beloofst my aen te bringhen.
 Ghy seght, kom hier, ick stell' u veur
 Van al de bloemmen het coleut,
 En siet, off ghy sult vinden eene
 Dien ick haer verruuv' niet en leene
 Aensiet de locht hoe klaer en net
 Dat sy met sterren is beset,
 Hoe souden sy soo konnen blincken
 Wild' ick het licht aen die niet schinckē?
 Kom aen, en siet oock t'uvver vvensch
 Het schoon af-setsel vanden mensch,
 Waerinne ghy sult moghen mercken
 'T kleyn-al-begrijp van mijne vvercken;
 Maer dit aensien, mijn toeverlaet,
 Op vele my niet aen en staet,
 'Ken kan een ooghe niet ghestauvven
 Naer't ghen' ghy my hebt voorgehouvve,
 'Ken ben soo niet berooft van sinn'
 Dat ick geleende schoonheydt minn':
 Maer d'uvv' alleene vvill' ick volghen,
 Off ghy noch vvaert soo seer verbolgen!

O schoonheydt soet, ô soet vermaeck
 Waer naer ick vvel soo vierich haeck!
 'K en sagh hier noyt mijn leve-daghen
 Die ghelijck d'uvv' my kost behaeghen!
 Off alle schoonheydt deser aerd
 Waer g'heel en gans in een vergaert,
 Soo souder daer noch veel ghebreken
 Eer sy met d'uvve vvaer gheleken!
 Sulck een verschil vind' ick daer aen
 Ghelijckervvijs de volle Maen
 Te boven gaet, en dat te verre,
 Met heut ghelaey de morghen-sterre,
 Off even-eens soo sy voor't licht
 Van *Phæbus* haeren broeder svvicht,
 Moet alle schoonheydt hoe besonder
 Voor d'uvv', mijn hertjē, gaen ten onder
 Sulcks heeft allom ghenoech verbreydt
 Die ghy op *Thabor* hadt gheleydt,
 Waer u aenschijn soo schoone gloeyde
 Hoe dattet hem daer vaste boeyde.
 Dat hy van stonden aen vergat
 Sijn vrienden, en sijn eyghen stadt,
 En daedelijck u ghingh vertoonen
 Hoe dat hy daer sou gheeren vvoonen.
 Verr' vvast dat hy u sagh ghelijck
 De borghery van Hemel-rijck,
 Die u daer siet in heerschappije,
 En niet als vvy in schilderije.
 Hy sagh u schijnssel in manier
 Ghelijck men doet een voncke vier

Die uyt de vlamme komt gheresen
 En sooterstondt verliest heur vvesen,
 Off als de sonne die daer daelt,
 En voor vvat tijds de zee bestraelt,
 Off als de Maene die doet blincken
 Soo sy daer schijnt te komen drincken,
 Heeft u dan, *Petite*, soo behaeght
 Het ghen' ghy maer in lommer saeght,
 Hoe moet ghy dies u nu beloven
 Soo dese lommer is ontschoven!
 Wanneer ghebeyd' ick oock den dach
 Dat ick u dus aenschouwen mach,
 En in u huys eens kommen rusten
 O schoonen spiegel der vvellusten:
 'T is vvaer ghy komt tot mijnen noot
 Wel in ghedaent van vvin en broodt;
 'T is my vvel vreughd', ô mijn beminde:
 Maer daer is iet da'ck niet en vinde;
 Want mijn begheerte maer en streckt
 Om u te sien eens onbedeckt;
 Ick vvaere vry van alle pijn
 Saegh' ick u schuyven de gordijne!
 Och! off my dit gheluck toe-quaem
 Het vvaere my vvel aenghenaem!
 Wou desen dagh hem eens vertooghen
 Hy vvaer my dierder dan mijn ooghen!

Quando veniam, & apparebo ante
faciem Dei? *Pfal. 41.*

*Wanneer sal ick kommen, ende verschij-
nen voor het aenschijn Godts? Psal. 41.*

Aug.in
Pfal, 47.

VIndt ghy erghens iet beters dan te sien
het aenschijn Godts / wilt u daer toe
bereet maecten? Maer twee utwe soodaene
liefde / indien ghy u laet horen staen / datter
iet schoonder / oft treffelijcker is om te aen-
schouwen / dan hy / van wie alle schoonicheyt
is nemende den oorspronck / ende ghy en zijt
niet weerdich hem te ghedencken / indien
daer iet anders is woelende in utwe ghe-
dachten.

Aug.in
Pfal, 39.

Hu die alle saecken gheschaepen heeft / is
beter dan alle saecken. Hu die ghemaecte
heeft al dat schoon is / wordt schoonder ghe-
rekenet dan alle schoonicheydt / hu die ghe-
maeckt heeft alle dat groot ende sterck is / is
noch veel grooter ende stercker; alle het
ghene ghy soudt konnen bebinden / sult ghy
binden in hem; leert beminnen den schep-
per ende sijn schepsel / den werck-man ende
sijn handsgbedaet / noch dat u niet en houde
het ghene van hem gheschaepen is / noch dat
ghy

ghy hem niet en verliest/ van welcken ghy
selver zijt gheschaepen.

Alder-soetsten / alder-liefsten / alder-goe-
dertierenste / alder-woerdighste / alder-ghe-
wenschte / alder-uytghelesenste / alder-schoon-
ste / wanneer sal ick u moghen aenschouwen ?
Wanneer sal ick komen ende verschijnen
voor u aenschijn ? Wanneer sal ick verfaedt
worden van utwe schoonicheydt ? Wanneer
sult ghy my leyden uyt desen donckeren
kercker / op dat ick mach belijden utwen
naeme ?

August.
medit.
cap. 37.

O mijn herte spreekt nu tot Godt; maer
gheheel rechtsinnigh. O Heere, ick soecke
u aenschijn, het is u aenschijn dat ick ver-
soecke. Wel aen dan / mijnen Heere / ende
mijnen Godt / onderrecht my nu / ondertwijst
mijn herte / waer / ende in wat manieren dat
ick u sal binden ! Wat teecken hebbe ick om
u te komen soecken ? hoedaenich is u aen-
schijn ? O Heere / mijnen Godt / ick en hebbe
u mijns wetens noyt ghesien / u aenschijn is
my onbekent. O hooghste Godt / wat sal dan
maecken utwen verdoolden ballingh ? wat
sal uyt-rechten eene slaeve / bebanghen met
utwe liefde / ende bertwozpen van u aenschijn ?
wat sal hy doen om te verwerben utwe liefde /

Anselm.
in pro-
fologo
cap. 10.

ende uwe ghenade? hy wenscht om u te sien: maer u aenschijn is hem te seer bedeckt ende te verre verschoven. Ghy zijt mijnen Heere / ende mijnen Godt / ende ick en hebbe u tot noch toe noyt ghesien. Ghy hebt my gheschapen / ende her-schaepen / ick en hebbe gheen goet oft ghy en hebt my dat verleent / ende noch en hebbe ick u niet kunnen kennen. Immers ick ben ghemaect om u te aenschouwen / ende ick en hebbe noch niet volbracht daer-toe ick ghemaect soude wesen.

Aug. so-
liloq.
cap. 36.

De volkomen saelicheydt / oft het hooghste mensche-gheluck is te sien het aenschijn van sijnen Godt, hem te sien die hemel ende aerde ghemaect heeft / hem te sien die hem gheschaepen ende verlost heeft / ende die hem verheben heeft. Mijn aenschijn heeft u verlocht ô Heere, ick sal versoeken u aenschijn, het aenschijn van den Godt der heylkrachten / in het welck alleene rust alle de verheffinghe der heylighen.

Aug. so-
liloq.
cap. 39.

O Heere vvanneer sal ick komen ende verschijnen voor u aenschijn! meynst ghy dat ick sal aenschouwen dien dagh / dien dagh / seggh ick / van vreughdt / ende van blijdschap / dien dagh den welckē den Heere gemaect heeft

heeft, op dat vvy daer-inne souden verheughen ende verblijden! O schoonen uytne-
 menden dagh/ dagh sonder abondtstondt oft
 ondergangh / in welcken dat ick sal hoorzen
 eene stemme des lofs / eene stemme van blijd-
 schap ende belijdinghe/ in welcken dat ick sal
 hoorzen: Komt in de blijdschap van uvven
 Heere, komt in de eeuwighe blijdschap / in
 het huys van uwen Heerz / ende van uwen
 Godt / alwaer dat wesen groote / ongronde-
 lijcke/ wonderbaere saken/ ende die noch son-
 der getal. Komt in de blijdschap sonder droef-
 heydt/ behelsende de eeuwighe blijdschap/ daer
 dat sal wesen alle goedt/ ende noyt geen quaet/
 daer dat sal wesen al dat ghy wenscht/ ende
 niet dat ghy niet en wenscht / daer dat sal we-
 sen het lebende leven/ het soet ende minnelijck
 leven/ ende het ghedenck-tweerdich leven/ het
 leven by van allen aenstoot/ van allen arge-
 lijt ende bedriegherije; maer vol van seker ge-
 rustheydt ende gheruste byzichheydt / vol van
 byzje ghenuchte / ende ghenuchelijcke geluck-
 saemheydt / vol van gheluckige eeuwigheyt/
 ende eeuwighe saelicheydt/ ende ten lesten vol
 van een saelich aenschoutwen / 't welck is de
 blijdschap van den Heere.

Deseselve blijdschap gesmaeckt zijnde van Aug. so-
 Petrus / hebbende vergeten gheheel de aerde/ liloq.
 Nam v heeft cap. 22.

556 GODDELYCKE VVENSCHEN
 heeft ghelijck by drancke wesende gheroepen: Heere 't is ons hier goet vvesen, laet ons hier maecken dry vvoonplaetsen: Laet ons hier blijven woonen / laet ons u hier aenschouwen / want ons en behoest gheen anderen. O Heere / het is ghenoech dat wy u hier moghen aenschoutwen / het is ghenoech / seght hy / alhier verbult te worden met sulcke soeticheydt / want hy hadde ghesmaeckt een druppelken van die soeticheydt / ende van alle andere hadde hy terstondt de walghe. Wat soude hy gheseydt hebben / indien hy volkomelijck hadde gheproeft die groote soeticheydt utwer Goddelijckheydt / de welcke ghy booz die u zijn vreesende alleenelijck hebt verborghen.

Merckct eens dien brandenden mensche / dien vierighen Dabid; want wetende dat hy naer sijns lebens afscheydt soude ghenieten het ghesichte Godts / en wilt gheen uut-stel / noch en soeckt gheen sluyeringhe; maer waer't by aldien dat sulcks ghedaen wierde by eenighen ghemeynen man / een man van slechten handel / een man verwoopen / ende by-nae strydende teghens de aermoede / het soude eene groote saecke schijnen dat sulck eenen alsoo verachte dat teghenwoordich leven: Maer sulck eenen Koningh / ghe-

Chryf.
 hom. in
 Psal. 41.

ghenietende alle de welluften / alle de groot-
daedicheydt des wereldts / verkreghen heb-
bende soo veelderleye winne-kranffen / ghe-
levert hebbende soo vele veldt-slaeghen / ende
van alle zijden zijnde soo doozluchtich ende
verheben / ditte nu alles te bespotten / ende
hem soo vierich te gaen begheben om te ha-
ken naer het toekomende / zijn saecken van
een hoogher ghemoet / ende van een siele be-
gaeft met alle wijsheyt / ende bevanghen
met de Goddelijcke liefde.

Moses wenschte in sulcker boeghen doek Aug. in
Psal. 118.
te sien het aenschijn van synen Godt / ende soo
hy Godt is toe-sprekende / seght: Is't by al-
dien dat ick ghenaeede voor u hebbe ghe-
vonden, vertoont my u eyghen selven, ende
ghy sult my vervullen met blijdschap door
de teghenvoordicheydt van u aenschijn.

Ende ick die verworpen ben onder de ver- August.
soliloq.
cap. 23.
worpenen van u huys-ghesin / mijnen Godt /
mijn Daeder / ende mijn kracht / Wanneer
sal ick komen ende verschijnen voor u aen-
schijn? Op dat ick die u als-nu belijde booz
eenighen tijdt / als-dan mach belijden tot in-
der eeuwichheyt! Ick sal wesen gheluckich
indien my wordt toeghelaeten te sien utwe
klaerichheyt. Wie sal my dit verkrijghen
dat

dat ghy my dat toe-laet tot dit geluck te moghen komen?

Aug. in
Pfal. 41.

Maer yvanneer sal ick kommen & siet wat verstellingh? de selve vlijticheydt (hoe wel boben wonder) daer Godt hem is mede dienende schijnt te slap ende te traeghe te wesen tot desen wensch: VVanneer sal ick kommen ende verschijnen voor het aenschijn Godts? Wyt desen is noch rijfende dese naervolghende bede: Ick hebbe eene saecke begheert van den Heere, dese sal ick verfoecken, op dat ick alle de daeghen mijns levens mach vvoonen in sijn huys. Waer toe dat? op dat ick aldaer mach bedencken de vreughden van den Heere. VVanneer sal ick kommen ende verschijnen voor het aenschijn van den Heere? maer terwijlent ick bedencke / terwijlent ick loope / terwijlent ick onder weghen ben / eer ick aenkome / eer ick verschijne / hebben mijn traenen my dagh ende nacht ghedient voor broodt, als aen my dagelijcks vvoert gheseyt: vvaer is uvven Godt?

August.
medit.
cap. 40.

Wel aen dan ô mijnen Heere! wel aen dan laet my u aenschoutmen / ende ick sal worden ghetroost! beropenbaert my ulve teghenwoordicheydt / ende ick sal ghenieten het vol-
komen

komen mijner begheerte; vertoont my utwe
 goddelijcke groot-daedicheydt / ende mijne
 blijdschap sal volmaeckt wesen. Mijne sie-
 le heeft ghedorstight naer u, ende in veel-
 derhande manieren oock mijn vleesch. Mijn
 siele heeft ghedorstight tot Godt de levende
 fonteyne; VVanneer sal ick kommen ende
 verschijnen voor het aenschijn vanden Hee-
 re? Wanneer sult ghy komen mijnen ver-
 trooster dien ick verwachte? O wat gheluck
 soudet wesen dat ick mijne ghewenschte
 bzeughdt eens mocht besichtigghen? O moche
 ick eens versaedt worden / soo wanneer u lof
 ende eere sal verschijnen / naer de welcke dat
 ick soo honghere! Och off ick droncken wier-
 de van de overbloedicheydt dijns huysghe-
 sins / naer het welcke ick soo haecke! Och off
 ghy my gaest te drincken uyt de beke dijnder
 wellusticheydt / naer de welcke ick oock dor-
 stighe! Maer daer en tusschen / ô mijnen
 Godt / dat dagh ende nacht mijne traenen
 my dienen voor broodt, tot alder stonde
 dat men my segghe: Siet uven Godt! en-
 de tot dat mijn siele magh hoozen siet uwen
 Broydegom.

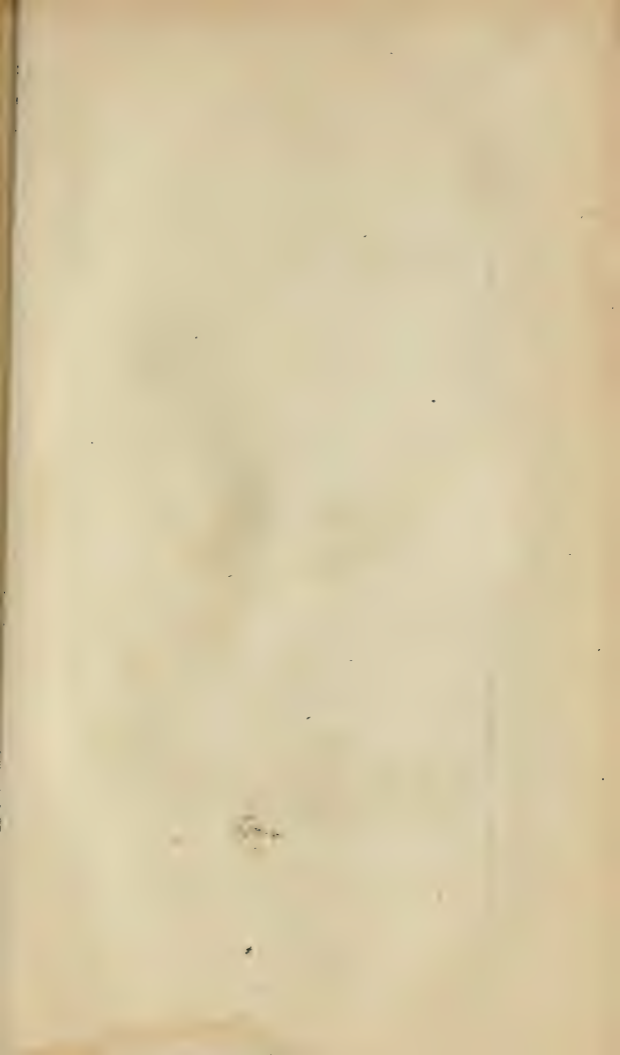
Vertoont u aen my / mijnē vertrooster / dat
 ick u mach aenschouwen ô eenich licht mijner
 oogt / kome blijdschap mijns geest / dat ick u sie
 met

Aug. so-
 liloq.
 cap. 1.

560 GODDELYCKE WENSCHEN
met de blijdschap van mijn herte! Veropent
baert u / ô mijne verheughinghe / ô mij-
nen troost / ô mijnen Heere / mijnen Godt /
mijn leven ende eenighe saelicheyt van mij-
ne siele!

Quis

*Quis dabit mihi pennas sicut columba, et
volabo et requiescam ? Psal. 54.*

XLIII.

Quis mihi dabit pennas sicut colum-
bæ, & volabo, & requiescam?
Psal. 54.

*Wie sal my vederen gheven ghelyck van
eender duyve, ende dat ick sal vlieghe
ende rusten? Psalm. 54.*

Groote Godt die alle dinghen,
En den mensche soo gheacht
Hebt alleene voorighebracht:
Mocht ick u mijn reden bringhen,
'K soud' u gheven te verstaen,
Dat hy niet en is voldæen,
Wel is vvaer, sijn heerschappije
Streckt haer overaerd' en locht,
En oock allegaer het vocht:
Maer dees Rijcken alle-drije
Zijn te machtich even-vvel
Om te staen in sijn bevel.
Schepper vvijs, vvilt my vergheven,
Dat ick my soo verr' verstout
Met u hebben desen kout;
Off u schepsel is verheven,
En soo vveerdich afghemaelt,
Daer is iet noch aenghefaelt.

Momus seyde vvel verbeten

(Soo hy nu de plecke sagh

Daer des menschen herte lagh :)

Dat de venster vvas vergheten

Om daer deure t'elcker reys

Oock te sien in sijn ghepeys.

Dits al oudt. Maer mijn ghenoeghen

Soude vvesen om te sien,

Hoe dat allegaer de lien

Vleughels, ende vimmen droeghen,

Niet dat hier op dese pleck

Sulcke dinghen zijn ghebreck :

Maer soo vvy oock mé beltieren

Heel de locht, en heel de zee ;

B'hoorden vleughels t'hebben ree

Om soo langht de locht te svieren,

En daertoe de vimmen glat

Om te snijden door het nat.

Konnen vischen niet vvel svemmen

Sonder vimmen in het brack.

Noch de voghels met ghemack

Vleughe-loos ten hemel klemmen,

Wel hoe sal't den mensche doen

Soo hy vvilt daer henen spoen?

Sijnen rugg' en is behanghen

Noch met vimmen, oft ghevlerck,

En nochtans soo houdt hy sterck

Onder hem te zijn bevanghen

Al dat in de locht daer svveeft,

En dat in het vvaeter leeft,

Heeft den visch niet te ghebieden,
 Noch den voghel insghelijck,
 In de locht, off *Doris* Rijck;

Waer toe dan ist dat sy-lieden
 Moeren hebben meer als vvy
 Vimmen, ende vleughels by?

Wat soudt doch den hemel letten
 Off de vlieghe dat ghespuys
 Hier beneden hiel haer huys?

Waer toe vleughels oock te setten
 Aen de bie dat kleyn gheveert
 'T vvelck hem houdē mocht ter eerde?

Drydehande schoon vertrecken
 Heeft ghevvoonelijck alhier
 'T duyckerken dat slechte dier,

'T komt hem nu in't groene strecken,
 Dan ist dat de locht beklemt,
 Dan is't dat de zee besvemt.

Heeft dit dierken t'sijnen vvensche
 Dese Rijcken alle dry?

Merckt eens vvat een heerschappy!
 Maer zijn die meer voor den mensche;
 Wel hoe mach't gheschieden dan
 Dat hy daer niet aen en kan?

Nerēus peerden hebben vimmen
 Die met hem in vollen draf
 Dretsen alle vvaeters af.

Iuppiter die gaet beklimmen
 Sijnen Arent die hem draeght
 Over al daer't hem behaeght.

Heeft den mensche gheene pluymen

Nochen is hy niet ghevvaemt

Hoe soud' hy soo vast gheklampt

Uuytter aerden kunnen ruymen

Om te doene sijnen tocht

Naer het vvaeter off de locht ?

Niet te min hy kan't gheleeren

(In soo verr' hy hem betrouvvt

Op een uytghehouden houdt)

In het vvaeter te verkeeren,

Iae te svvemmen daer't hem lust

Soo hy op vvat biesen rust ?

Maer hoe sou hy hem bedrieghen

Die hem liete voren staen

Dat hy vvel naer d'hemel-baen

Vleughe-loos sou kunnen vliegghen;

Desen vvaer recht eenen sot

Ende vveerdich allen spot!

Wierd' ick och! eens soo verheven

Dat ick recht uyt deser aerdt

Mochte trecken oppervvaert!

Lieve Godt, dit vvaer mijn leven,

En ick maecte dan een cruys,

Aen mijn Vaer-en-Moeders-huys.

Kond' ick sulcken peerdt bekomen

Als in oude tijden dé

'T kloecke kindt van Danaë;

'K vvaerder haest soo mé gheklommen;

Da'ck ter aerde gheene lien

Meer en soude kunnen sien,

Dadale't fou my behaeghen
 Dat ghy my v'voudt maecken vluggh'
 En al viel ick over-ruggh',
 Ick en fou daer nae niet vraeghen,
 Want ick soo als uven soon
 Viele by de Water-goon:
 Off soo niet, mocht ick verschuyven
 Uyt dit vvereldts vvoeste dal
 Vol ellend, en ongheval
 Als de galle-loose duyven
 Ick en vvaere niet beroert,
 In het hoochst' te zijn ghevoert.
 Modder-voghels, aerrem Enden
 Die daer tusschen 't lisch en 't riet,
 Off altydt in eenen vliedt
 Maer en keeren, ende v'venden,
 Hadd' ick u lien vleughels aen
 'T fou met my al anders gaen!
 'T en fou my niet langhe quellen
 Hier te maecken mijnen nest.
 Maer ick socht een nieuuv ghevest;
 'K en fou my soo seer niet hellen
 Als de sv'valuvv', soo sy vlieght,
 Die haer aen het vvaeter drieght!
 Nimmermeer en soud' ick v'vasschen
 Mijne vleughels in de vloet
 Als daer den Yf-voghel doet:
 Maer ick fou my gauvv verraschen,
 En my stijghen metter macht
 Daer dat fou zijn mijn ghedacht.

Och! hoe zijde nu verresen
 Pluyme-rijcke dierkens al
 Die te voor oock in dit dal,
 Hebt ghevoert het mensche-vvesen;
 Off ghy-lien nu hadt de keur,
 Soude vviilen zijn als veur?
 Waerom en hebb' ick mijn aermen
 Niet vol-vedert als dit volck
 Dat daer tuymelt door't ghevvolck?
 Mocht ick eens daer onder svvaermen,
 'T vvaere my den liefsten dach
 Dien ick oyt mijn leven sach!
 Mocht mijn lichaem over-pluymen
 Als van *Nisus* vol misbaer
 Doen hy quijte vvas sijn hair;
 Hoe soud' ick dees baene ruymen,
 Engaen vliegghen met ghemack
 Sonder dit onnuttigh pack!
 Och! off ick een Exter vvierde
 Die om dat sy niet en svveegh
 Haere bonte veren kreegh,
 Off ter locht my henen stierde
 Als een duyfken onbevleckt
 Dat aen *Venus* vvaegghen treckt.
 Maer veel liever sou'ck beklijven,
 Dat den hemel dochte goet
 Suster van dat duyfken soet
 'T vvelck dat taekskken van Olijven
 Brocht tot teekken van de vré
 Die Godt aen de menschen dé,

Mochte my dit soo ghebeuren,
 Wierde my dit eens gheveylt:
 Ick vvaer haest van hier gheseylt.
 'K sou de vvolcken gaen op-scheuren,
 Noch 'k en peysde nimmermeer
 Eens om mijnen vveder-keer.

Quis mihi dabit pennas sicut colum-
 bœ, & volabo & requiescam?
Psalms. 54.

*Wie sal my vederen gheven ghelijck van
 eender duyve, ende dat ick sal vliegghen
 ende rusten? Psalm. 54.*

Ieder Belgrim die sijn bestelde reyse van August. sermon. 45. de temp.
 hier soeckt te verboozderen / is met allen hit-
 tich / ende seght al versuchtende: **O** soete Vaer-
 der-landt! ô hemels Vaeder-landt! ô Vaer-
 derlandt weert om te aenschoutwen! **O** Vaer-
 derlandt daer dat woonen die Enghelsche
 heyz-krachten! **O** Vaeder-landt / daer dat nie-
 mandt en sterft / daer geen en vijant en krijghet
 de ober handt! **O** Vaeder-landt daer ghy
 Godt booz bziendt hebt / ende daer ghy ghee-
 nen vijandt meer en zijt bzesende.

Wie sal my vederen gheven ghelijck van August. medit. cap. 37.
 eender duyve, ende ick sal vliegghen ende ru-
 sten? Niet en is my soo soet / oft soo aengenaem
 als te wesen met mijnen Heere / ende mijnen

Godt. Ick bidde u verleent my vederen met de welcke ick tot u mach kommen geblogen!

Aug. in
Pl. 138.

Wat bederen / wat bleughelen / als alleen de twee geboden van de liefde / in welcke twee gheboden hanght gheheel de wet / en de Propheten? dese bleughels / dese beders sullen my ter baete komen / indien ick de selbe aenbeerde / om daermede te blieghen van u aenschijn tot u aenschijn / van het aenschijn des verstoorden / tot het aenschijn van die daer is versoent ende te vreden ghestelt. Laet ons van nu af gaen blieghen met bleughelen van dese twee-voudighe liefde / ende laet ons dencken dat dit is alle onse hope en allen onsen troost. Laet ons bederen aenemen door de liefde die wy door de begheerlijckheydt hebben verloren; want de begeerlijckheydt is ghetworden het lijn ende de terre van onse bleughels / die ons heeft doen vallen uyt den vrydom van onse open locht / dat is te segghen / uyt de vriendelijcke ghenaden van den gheest Godts. Soo dan daer af-ghestooten / hebben wy verloren de vederen, ende wy zijn soo vele als gekomen in de macht van den Voghelaer. Wat sal ick dan uytrechten in dit leven / dat daer wordt oberbrocht tusschen soo veel schandeblicken / tusschen sulck een ghekrielt van sonden / tusschen het ghetwoel van soo veel daeghelijckse bekozinghen / ende alderhande quaedt inwegheben?

Ghe-

Geheel onsen tijt wort oberbracht met soz^{Amb. de fuga sa. cul. c. 5.}
 ge/ en geheel ons leven met swaericheyt ; Ghy
 vvandelt , seght hy/ te midden in de stricken,
 en eenen anderen beklægt hem over die stric-
 ken die daer verborgen laghen op den vvegh
 die hy moeste voorby gaen. En hy breef de be-
 klickt te worden en te vallen ; hy wilde bliegē
 gelijk de musche, maer den strick en vvas
 noch niet gebroken : mijn vlucht, seght hy/ is
 in my verloren, noch ick en kan niet meer ge-
 bluchten. Sijn vleugels waerē verstaert door
 de duyster wateren van de wolckē des lochts/
 en misschien en kost hy niet op bliegē. Immer
 hy socht dese vleughelen te verwerven/ op dat
 hy soude vlieghe en rusten ; ghelijcker ghe-
 schyben staet : Wie sal my gheven vederen
 ghelijck van eender duyve, ende ick sal vlieghe
 ende rusten ?

Want de siele is alhier ghenaeghelt aen de ^{Ambr. l. 4. in c. 4. Luc.}
 wellusticheden des bleeschs/ en soosy de aerdsche
 lusten meer aenkleeft/ hoe dat swaerder
 is wederom te bliegen naer die plaetse daer sy
 eerst is upt-ghekomen / om dies-wille sy soo
 ghebonden is aen de stricken van haere mis-
 daeden / ende onderwozpen de prickelen des
 bleeschs.

Daer en kan niet blieghe dan dat supber/ ^{Ambr. ser. 70.}
 oprecht/ suel/ en licht is/ noch wiens oprechtic-
 heyt niet en wort vertraegt door de onbehoor-
 lijckheyt/ noch wiens bligheyt niet en wort

verswaert door't ghetwichte van onghelijcke
 vleughelen. Ick bekenne dat de vleughe soo
 seere niet en wordt beklammert door't ghe-
 twichte van de leden/ als't wel en doet van de
 sonden. Het welcke my doet gelooven dat ou-
 der alle de voghels de duyve een van de wac-
 kerste ende behendigste is in het vliegghen/
 om dat sy boven alle andere is suyper/vlijtich
 ende onnoosel. Om kort te maecten/ den Pro-
 phete Dabid wenschende te vliegghen met on-
 besmetheydt des herten/en wenscht gheen an-
 der vederen dan van eender duyve, segghen-
 de: Wie sal my vederen gheven gelijk van
 eender duyve, ende dat ick sal gaen vliegghen
 ende rusten. Want hy verstondt wel dat den
 hemel hem beter liet winnen door eenbondic-
 heydt des gheests/ als door de lichticheydt der
 bederen.

Orig.
 ho n. 4.
 in Cant.

Hy hadde de liefde ontfangen van't woort
 Godts/ en begeerde tot het selve met een vvac-
 ker vleughe te komen, segghende: Wie sal
 my vleughels gheven gelijk van eener duy-
 ve, ende dat ick sal vliegen ende rusten! Ick
 sal vliegghen door mijne sinnen/ ick sal vliegen
 door gheestelijck verstandt/ ende gaen rusten,
 als ick sal hebben begrepen de verholentheit
 van sijn verstant ende sijn wetenschap. Want
 ick laete my boozstaen/ dat die daer betrach-
 ten de doodt ons Salich makers I E S V Chri-
 sti/ ende daerinne alle hunne lusten doen ver-
 sterben /

sterben/dat die selve zijn mede-plichters ban-
de ghelijckenisse sijnder doot; alsoo de ghene/
aenbeerdende de deughdt van den heylighen
gheest/ en verbult wordende met sijne gaeven
(om dat hy verschenen heeft in de ghedaente
van eender duyve) worden oock duyven /om
soo van dese aerdtsche en lichaemelijcke plaet-
sen door de vleughelen van den selven gheest
tot den hemel te zijn verheben.

Het is wel gedaen dat ghy-lien vleugelen
soudt aenbeerden ghelijck van eender duyve,
ende vliegghen om te mogen rusten. **Want op**
der aerde en was gheene ruste: maer wel ar-
beyt/moeyte/bekommernisse/droefheyt/ende
quellinghe des gheests. **Wat isser dan te be-**
duchten booz die aldus is vliegghende? ten zy
dat hy iebers op der aerde getwaer worde een
doodde rompe oft stinckende lichaem / oft iet
dat dat gelyckt / en daer aen hanght sijne sin-
nen/en soo bespiedt wordt van die alder snoot-
ste Jaeghers die hem aldus beklicken / soo
dat het leste van dien mensche ergher ghe-
dijdet als het eerste.

Want wy moeten lichtelijck springen over
alle het ghene dat ons belet/ ons tegen houdt
en belemmert; (want het onse vleuge niet alle
verhindert/soo langhe tot dat wy gheraecken
daer wy behooren/ boven 't welck hier niet en
is/onder 't welcke dat al is/ en uyt het welcke
alle dinghen hebben hunnen oorspronck.

Bernar.
serm. su-
per Bea-
ti qui
habitāt.

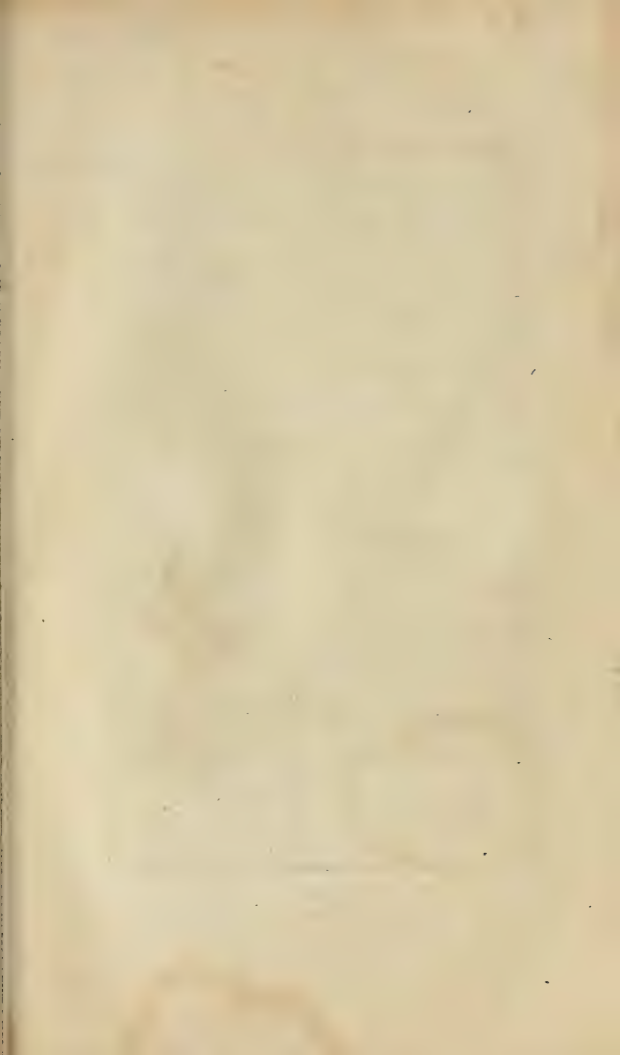
Aug. in
Psal. 76.

August.
medit.
cap. 37.

Ⓞ Heere verleent my eene upterste begeerte om te blieghen daer wy ghelooben dat ghy gheklommen zijt / ende ghelijck ick in dese teghenwoordighe ellende maer ghehouden en worde met den lichaem / dat ick u altoos byblijbe met de ghedachten / op dat daer mijn herte is / Ⓞ mijnen eenighen gheuwenschten schat ghy insghelijcks oock moet wesen. Ⓞ Heere ick bidde u dan / dat mijnen gheest aenbeerde vleughelen om te blieghen / ende in het blieghen niet en verflaute / dat hy / seggh' ick / blieghe ende gheraecke tot die treffelijckheydt van utwen huysse / ende die plaetse daer dat is utwe verhebentheydt.

Ebid.

Houdt mijn herte in u handt: want sonder u en kan't niet hoogher worden ghetoghen. Ick haeste my / ick spoeye my / om te komen daer dat is de verskerde brede / ende den luster van die eeuwighe ruste. Heemt / ende bestiert mijnen gheest / ende aenbeerdt dien naer utwe beliefte / op dat hy door u gheleyde / klimme tot de landauwe van overbloedichheydt / al waer ghy Israeël voor eeuwich zijt ghebende het boedtsel der waerachtichheydt.

Quam dilecta tabernacula tua, Dñe virtutum! Con-
cupiscit et deficit anima mea in atria Domini. Pal. 83.
44.

XLIV.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.
Psal. 83.

*Hoe liefghetal zijn uwve vvoor plaetsen
ô Heere der heyr-krachten! mijne siele
heeft begheerte, ende besvuyckt in de
voor-saelen van den Heere. Psal. 83.*

GHy die daer fiet van alle zy
Uhemel-soete borghery,
En uvv' schoon Enghels over-al
Met menich duysent in ghetal.

Há mijnen Godt hoe is u hof
Vervult van alle seghe-lof!
Met dat ick d'ooghe daer-op slae,
Dan ist dat ick verdvvellemt stae!

UKoningh-stadt die eeuwvich duert
Met schoone marber is bemuert,
En haere poorten tot verscier
Zijn opghemetst al uyt Porphier.

Als haere straeten zijn beleydt
 En met ghesteente ghepaveyt.
 En de ghestichten die daer staen
 Zijn boven alle mensche-vvaen.

De ghevels zijn naer mijn verstandt
 Ghemaectt uyt herden diamant,
 De kaemers overdeekt met goudt
 En zijn niet dan van Ceder-houdt.

De balcken boven en benéen
 Niet dan uyt fijn yvoir ghesnéen,
 De folder-rubben altemael
 En zijn oock niet dan van cristael :

Een voeten niemandt daer en stelt
 'Tenterd op peerels met ghevveldt,
 En oock op alderley ghesteent
 Dat de nature daer verleent.

Als Esmerauden en Sapphiers,
 Carbonckels groot als kolen viers,
 Als Hyacinthen, en Robijns
 Die daer ghelincken volle schijns.

De locht is daer de gaeldery,
 De Sterren zijn tapitsery,
 En van saysoen al tot saysoen
 Ist daer altydt al even-groen.

Gheen vvaeters door de kille vorst
 En ligghen daer in-een gheschorst,
 Men sieter slegghe, mist oft roock
 Off gheenderlijc vuyle smoock.

De koud' als hier soo niet en snijdt
 Noch al soo spijlich oock en bijt,
 Noch met den reghen vverre-balt
 Off in het yssel neder-valt.

Men vvordt daer nimmermeer ghevvaer
 Des vvinters grijs versteven hair,
 Noch sneeuw, noch ruyen haghel-steen
 Die't hier allom in't vvitte kleen.

En soo't daer nimmermeer en vriest
 Den noordtschen blaeser hem verliest;
 Maer *Zephyrus* daer voren komt
 En over-aessemt het gheblomt.

Noch somer-dach en vvordet graen
 Daer op de velden niet ghebraen:
 Want *Sirius* met sijnen brandt
 En heeft aldaer gheen overhandt.

Há mijnen Godt hoe is u Hof
 Vervult met alle seghe-lof!
 Met dar ick d'ooghe daer op staen
 Dan is't dat ick verdvvellemt staen!

By u ist altijd stil en soel,
 En even soet, en even koel,
 Noch *Boreas* noyt soo en blies
 Dat hy bedorve dat daer vvies.

By u den honigh altijd vloeyt,
 By u de velden staen ghebloeyt,
 By u de sonne noyt en daelt,
 Noch al te vinnigh oock en straelt.

De nacht als dochter van dereerdt
 Is eeuvelijck daer uyt ghevveert,
 En in die plecke schijnt den dach
 Soo schoon als hy gheschijnen mach.

Soo schoon, soo klaer, soo lieffelijck,
 Maer onsen dach g'heel onghelijck :
 Want hoe den onsen ons belacht
 Soo schijnt hy noch te vvesen nacht!

Almachtich Godt hoe uvve daet
 G'heel ons vernuft te boven gaet ;
 En hoe de plaetse daer ghy vvoont
 Haer boven dese vvereldt toont!

Den anghst, de sorghe, druck en pijn
 Voor eeuuvich daer ghebannen zijn
 De jalourzije, haet en nijt,
 Zijn daer hun heerschappije quijt.

Processen voesters van krackeel
 (Waer door den mensch hier meesten-deel
 Tot op de beenen vvordt gheknaeght)
 Zijn daer voor eeuuwich uytghejaeght.

Soe oock ghevvelten en moordery,
 En alle bloedt-verstortery,
 Daer en is lance, sperr' off schilt
 Waer mé dat iemandt vechten vvilt.

De sieckten hebben daer ghedaen
 Die hier de doodt meest voren gaen:
 Want ieder hier ghesondtheydt erst
 Die noyt tot gheenen ty bederft.

Noyt siel en hadd' hier teghen-spoedt:
 Maer koe verheydt van alle goedt;
 Iae vverdt als Godts verheven vriendt
 Aen sijne taeffel noch ghedient.

Die niet en pronckt met aerdtische kost,
 Met alderhande vvijn off most,
 Maer met gherechten voor en nae
 Van vveghe Godt, en sijn ghenae:

Want de gherechten die sy gheeft
 Zijn door de vvvelck' men eeuuwich leeft,
 S'en zijn ons ooghen niet bekent
 Noch vvy en zijn die niet ghevvent.

Dees spijs, desen Hypocras
 En zijn oock niet van dit ghevvas:
 Maer eene spijs, en eenen dranck
 Alleen voor die van dat bevanck,

Die daer mé leven t'allen ty
 Van hongher en van dorste vry
 In alle lust, en alle vveeld
 Die nimmermeer hun en vverveeld!

Há mijnen Godt hoe is u hof
 Vervult van alle seghe-lof,
 En hoe de plaetse daer ghy vvoont
 Haer boven dese vvereldt toont!

Mijn Godt 't vvaer my seer aenghenaem
 Dat ick haest in die plaetse quaem:
 Want ick verdvvellem en besvvijs
 Soo saen ick maer om hoogh en kijck!

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Pfalm. 83.

*Hoe liefghetal zijn uwve vvoor-plaetsen
ô Heere der heyr krachten! mijne siele
heeft begheerte, ende besvuyckt in de
voor-saelen van den Heere. Psal. 83.*

Moeder Jerusaleem / heylighe stadt Godts August.
medit.
cap. 25.
wzerdighe Bruydt Christi / mijn herte
bemint u / mijne siele heeft te grooten treck
naer uwve schoonicheydt! Och hoe schoone/
och hoe treffelijck/och hoe verheben moet ghy
wesen! ghy zijt gheheel schoone / ende daer en
is gheen vleck in u. Gheluckich / ende van
eeuwe tot eeuwe gheluckich sal wesen mijne
siele / indien ick eens verdiens te aenschouwen
uwve groot-daedicheydt / uwve saelicheydt / uwve
uynnemende schoonheydt / uwve poorten / uwve
muren / uwve straeten ende uwve menichbuldi-
ghe woon-plaetsen / uwve edele borgherje / en-
de uwven grootmachtighsten Koningh / in sijn
lof ende eere! uwve mueren zijn ghemetst uyt
kostelijcke gesteenten / en uwve poorten uyt ge-
peerelte; uwve straeten zijn belept met gout / in
de welcke dat wozt gesongē de vzeughdelijckē

alleluja; utwe menichbuldighe woon-plaetsen zijn ghegrondtfesticht op Sapphyren/ ende Diamanten / de daecken ghedeckt met gouden tichelen / wiens ghestichten niemandt inne en gaet ten zy hy supber is/ noch niemandt hier en woont die bebleckt is. Moeder Jerusalem ghy zijt gheheel schoone / ende gheheel soete in wellusten ? ghy en hebt niet dat ons ghelijckt / oft dat metter aerde over-een komt. In u en is nacht / noch duysternisse / noch eenighe verscheydentheydt van tijde : maer Godt van Godt / licht van licht / ende eene sonne der gherechticheydt / die u altoos is beschijnende / een wit ende een onbesmet lammeken is voer altijde u klaer licht / utwek glans / ende utwe volmaeckte klaericheydt. Al u goedt is te aenschouwen dien schoonen koningh der koninghen / die daer zijt verheben ende omringhelt met sijn uytghelesene.

Daer zijn de lof-singhende reyen der Engelen / daer is het gheselschap der hemelscher Borgherije / daer is de soete vzeughdefeeft van alle de ghene die uyt dese droebe pelgrimagie zijn weder-ghekeert. Daer is de schaere der wijse ende boozsichtighe Prophteten / daer is het ghetal der tinaelf Apostelen / daer is den seghen-rijcken legher

gher der roode Martelaers / daer is de heylighe vergaederinghe der Belyders / daer zijn die Godts-dienstighe Monicken / ende die oprechte ende waere Woestijnaers. Daer zijn die heylighe Jonckvrouwen / die de preekelen deser wereldt ende de broosheyt van hun even-deel hebben kloeckelijck overwonnen. Daer zijn de knechtjens ende de meyskens die dooz goede manieren hunne jonghe jaeren zijn te hoben ghegaen. Daer zijn de schaepkens ende de lammerkens die de wereldt zijn dooz-kommen. Jeghelijck hem daer verheught / ende neemt ghenuchte in sijn eyghen woon-plaetse / daer is onderscheydt in de glorie / maer ghene in de blijdschap. Daer woont de volmaeckte ende de oprechte liefde : want Godt is daer al in al / den welcken sy die daer wesen aenschoutwen / ende aenschoutwende vanden in sijne liefde / ende hem beminnde loben hem / ende hem lobende beminnen hem. In't korte / alle hunne plichtingh is te loben den alderhoochsten. Och hoe gheluckich soude ick wesen / waert dat ick naer de oncbindinghe van dit lichaem verdient hadde te hooren die ghesanghen der hemelscher melodije / die ghesonghen worden tot het lof vanden ewighen Koningh / dooz de besitters van dat opperste Daeder-landt / ende dooz die heyl-

schaaeren der hemelscher gheesten. Ick soude gheluckich zijn / iae al te gheluckich / dat ick oock eens waere weerdich den selben lofsangh te singhen vooz mijnen Koninghende mijnen belijder / ende dat ick hem vooz eeuwich mochte by-wesen.

August.
medit.
cap. 22.

Ⓞ leben dat Godt bereydt heeft vooz die hem liefde draeghen ! lebende leben / saelich leben / vry leben / gherust leben / schoon leben / supber leben / onbebleekt leben / heyligh leben / onsterffelijck leben / leben sonder droefheydt / leben sonder anghst / leben sonder bederffnisse / sonder beravghernisse / leben sonder verstroyinghe / sonder veranderinghe / in't korte leben vol alle weerde / ende alle fraeyicheydt / daer dat gheenen teghen-strijddenden vijandt en is / noch gheen aenlocksel van sonde / daer dat de liefde volmaeckt is / daer dat gheen achter-dencken en is / daer dat den dagh eeuwich is / ende den gheest altydt ober-zen kommende / daer dat Godt wordt ghesien aensicht aen aensicht : Ende dat meer is daer de siele vooz eeuwich ende sonder ophouden met die lebend-makende spijse verbuldt wordt ! Alle mijne menschen en strecken hun maer naer u / ende naer utwe klaericheydt ! Mijn ghesichte en begheert gheenen anderen dach / noch mijn herte ander goedt . Hoe dat ick

ick u meer aenschouwe / hoe ick door uwe
 liefde meer valle in onmacht; uwe ghe-
 dachtenisse veroorzaeckt my een sonderlingh
 vermoeghen / ende doet my met allen wen-
 schen naer uwe teghenwoordichheydt. Soo
 dan het lust my / het lust my / segghe ick /
 tot u te gaen stieren de ooghen van mijn-
 der herten / niet daer benessens gheheel de
 ghesteltenisse van mijnen gheest. Het is my
 een vzeughdt van u te spreken / van u te hoor-
 ren / van u te schrijven / van u te handelen /
 ende daghelijcks iet te lesen van uwe saelic-
 heydt / die te herlegghen / ende seer dick-
 mael in mijn ghedachten te berverffchen het
 ghene ick soude ghelesen hebben / op dat ick
 niet beters kommende / ten minsten soude
 doorstringhen de hitte / den arbeit / het sweet /
 ende alle andere onghemacken van dit sterf-
 felijck ende verganckelijck lebē onder die ver-
 koelende lommer van uwe soete / aengenaeme
 en verquickende locht / om ten leste vermoeyt
 zijnde / mijn hooft te gaen legghen in uwen
 schoot / en daer my begeben tot de ruste. O ghy
 aldergeluckichste leven! saelich rijcke dat ont-
 slaegen is van de doodt! daer gheenen tijde
 met de iaeren op en klimt / daer den geduerigē
 dagh en weet van geenen ondergangh / oft ee-
 nige duysternisse! daer dat den winbare strij-
 der vergheselschapt met die lof-sangh-singen-
 de reyen der Enghelen sonder ophouden tot

584 GODDELYCKE WENSCHEN
Godt is singhende dat Liedt vande Liedekens van Sion.

Wat ghesanghen / wat orghele / wat
snaer-ghespelen en worden daer niet ghe-
hoort? want die orghele spelen daer al-
toos eene aenghenaeme musike der Enghe-
len / ende op de selve die hemel-borghers zyn
oock singhende dat schoone Liedt der Lie-
dekens.

Hugo
de S. Vi-
ctore. l.
de ani-
mac. 4.

August.
manu.
cap. 24.

O mijne siele wilt hertelijck versuchten /
ende met allen yver wenschen dat ghy
moght gheraecken tot die opperste stede /
van de welcke soo vele vvonders ghesproken
vvordt, in de welcke een wooninghe is als
van alderhande verheughende sielen.

Aug. l.
22. de
civi. Dei
cap. 30.

Wat al goedt daer gheen quaedt en sal zyn /
noch daer gheen goedt en sal ghebreken!
daer men den tijdt sal overbrengghen met het
lof van Godt almachtich / die daer sal wesen
in alles den gheheelen Al. Ick ben oock
daeraf ghewaerschoutwt / als ick lese: Sac-
lich zijn sy ô Heere, die daer vvoonen in u
huys, sy sullen u loven van eeuwve tot eeu-
vve. Alle de lidtmaeten van dit onbederffe-
lijck lichaem / 't welck wy als-nu tot ver-
scheiden nootsaeckelijckheden bevinden ver-
deult

beyle te wesen (want alsdan en sal die noot-
 saeckelijckheydt niet wesen / maer wel eene
 volle gheruste / ende eertrijghe ghelucksaem-
 heydt) sullen hun alleene bekommeren met
 het lof van den alderhoochsten.

Daer sal wesen die waere glozie / noch daer
 en sal oock niemant / oft dooz mis-ver-
 standt / oft dooz bleyinghe worden ghepre-
 sen. Gheene eere en sal den tweerdighen wor-
 den ontbonden / noch den ontweerdighen
 oock worden toe-gheeyghent. Daer sal woo-
 nen den waeren briede / noch daer en sal oock
 niemant van sy-selven / oft van iemandt an-
 ders in het minste verhoort oft verhindert
 worden. Hy die de deughdt verleent heeft /
 sal van de selve noch willen wesen den loon
 ende de vergheldinghe / daer bozen heeft hy
 sy-selven verlooft / soo dat men gheen schoot-
 der belofte en soude willen wenschen ! want
 wat heeft anders te bedieden dit segghen van
 den Propheete : Ick sal vvesen hunnen Godt,
 ende sy-lieden mijn volck. Ten waere
 dooz my / hoe souden sy hebben hunnen noot-
 dyft / ick sal wesen alle het ghene de men-
 schen met alder eere souden konnen begeeren
 als te wreten het leven / de ghesondtheydt / de
 oberbloedicheydt van spijse / eere / ruste / vrede
 ende alle goet : ende ten desen opsiene wordt

oock seer wel verstaen dat daer sprceekt den Apostel dat Godt is al in al, ende dat hy dien volghens oock sal vvesen het slot van onse begheerte, **H**y die ghestien sal worden sonder eynde / sal bemint worden sonder af-keer / ende ghelobet sonder eenighe vermoeytheydt. Daer sullen wy by ende ontflaeghen wesen / daer sullen wy sien ende lief hebben / daer sullen wy lief hebben ende loben. **A**emmerckt dan watter sal wesen in het eynde / sonder eynde. Want wat is anders ons eynde / als te ghyraecken tot dat rijcke dat sonder eynde sal wesen?

Bonav.
soliloq.
cap. 4.

O mijne siele wat kan ick segghen / als ick overdencke die toekomende blijdschap! **I**ck valle by nae in on-machte door verwonderinghe; want de blijdschap sal wesen van binnen ende van buyten / van onder ende van boven / ende van ter sijden. **Z**oo sult ghy u daer verblijden in al ende van al.

Ibid.

O mijne siele wat sal u dit booz eenen dagij wesen / als ghy sult worden opghenomen tot dien gheluckighen rey / ende dat alle uwe pijn (indien ghy Godt vruchtelyck geleeft hebt / ende met alle lijdtfaemheydt die verdraeghen) sal verkeeren in eeuwighe blijdschap! **A**ls-dan sult ghy loben uwen **H**eer

Heere ende utwen Godt met de lippen van blijdschap/ ende segghen: Ick sal in der eeu-
vicheydt gaen singhen de bermhertiche-
den van den Heere.

Ⓞ eeuwich huys Godts / naest hem zijt
ghy mijne blijdschap / ende mijne vertroo-
stinghe / ende de soete ghedachtenisse van
utwen heylighen naeme zy my een outslaec-
kinghe van droefheydt / ende het eynde mij-
ner vernoepinghe; want het my seer vernoept
van dese lastighe pelgrimagie.

Amb. in
orat.

Ⓞ schoon en klaerblinckende huys Godts
ick hebbe bemint uwe treffelijckheyt ende de
plaetse der verhebenheyt Godts. Dat ick den
dach ende nacht in dese mijne pelgrimagie
tot u stiere mijne versuchtinghen / dat mijn
herte naer u hijghe / dat mijnen geest u gaede
slae / ende ten lesten dat mijne siele wensche te
geraecken tot die eeuwighe saelicheydt.

Ibidem.

Wanneer sal ick gheraecken in uwe schoo-
ne ende wonderbaere woonstede? daer altydt
is een soet gheluyt van vrolijckheydt / ende
van blijdschap in de woonsteden der recht-
veerdighe! Saelich zijn sy, ô Heere, die daer
vvoonen in u huys, sy sullen u loven van eeu-
ve tot eeuwve; Geluckich en boven maeten
geluckich zijn sy die ghy hebt verkozen ende

August.
medit.
cap. 37.

opghenomen tot dat hemels erf-deel. Siet Heere uvve heylighe bloeyen voor u ghe-lijck eene lelye, want sy worden vervult door den overvloedt van uvven huys, ende ghy sult die te drincken gheven uyt de beke uvver vvelusticheydt. Want ghy zijt de fonteyne des lebens. Och hoe wonderbaer / hoe schoone / hoe aenghenaem zijn de woonsteden van u huys / ô Godt der heylkrachten! Dese mijne sondighe siele heeft groot verlanghen om daer te moghen kommen! Heere ick hebbe bemint de treffelijckheydt van den huys van uvve glorie; eene saecke hebbe ick begheert van den Heere, dese sal ick versoecken, op dat ick alle de daeghen mijns levens soude vvoonen in het huys des Heeren.

August.
soliloq.
cap. 35.

○ gheluckighe! ô dzy soo vier mael gheluckighe / die nu ontslaeghen van alle quaet / ende verskert van hun eeuwighen saelicheydt / hebben verdient te kommen tot u ô rijke vol alle treffelijckheydt / ô rijke dat ewich is / ende noyt en sal kommen ten onder! daer dat gheduerich dach is / daer dat woont den waeren vrede / daer dat rusten de sielen der heylighe; Over vviens hoofden altoos schijnt de blijdschap die sy sullen behouden, ende daer alle droefheyt is uytghe-

ghebannen. **O** Heere/hoe vvonderbaer ende hoe loffelijck is u rijcke, in het vvelcke nevens u heerschappen alle de Heylighen.

Daer is een licht dat altijd schijnt / daer is blijdschap sonder achterdencken / begheerte sonder pijn / liefde sonder swaerichheydt; verbultheydt sonder walghe / ghesontheydt sonder ghebzeck / ende leven sonder doot / daer de oodtmoedighe van herten / daer de sielen der rechtbeerdighe / daer de inghesetene van dat hemels Daeder-landt / daer de ghelitten der hemelscher gheesten siende den Koningh in sijne verhebentheydt hun te saemen zijn verheughende. Daer in een ieder bloeyt de volmaeckte liefde / ende een ieders blijdschap ghemeyn is.

Greg. in
Pfal. 7.
pœnit.

O goedertieren IESU, Woordt des Vaders / af schijnffel van des Vaders verhebentheydt / die de Enghelen menschen te aenschouwen / leert my volbzenghen in alles uwe begheerte / op dat ick bestiert zijnde door uwen rechten gheest mach gheraecten tot die heylighe stadt / daer den dagh is ewelijck schijnende / daer dat is eenen eendrachtighen wille / daer dat is de verskerde ruste / ende die gheruste ewwichhepeydt / ende die

die eeuwigher ruste / ende die gheruste gheluck-
saemheydt / ende die gheluckighe soeticheydt /
ende die soete blijdschap / daer ghy ô Godt
insghelijcks in der eeuwicheydt zyt lebende /
met den Vaeder ende den heylighen Gheest.
Amen.

*Fuge dilecte mi, et assimulare caprea, hinnuloq;
ceruonon super montes aromatum. Cantic. 8. 45.*

XLV.

Fuge dilecte mi, & assimulare capreæ, hinnuloque cervorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

*Vliedt mijnen beminden, ende Zijt ghe-
lijck een Ree, ende een Herte-jongh op
de geberchten der specerijen. Cant. 8.*

TSa, tsa mijn Lief spoeyt u vve ganghen.
En packt u t'eenmael van hier;
Want ick versinghel door u viere
Maer dese vvoorden my nu pranghen,
Mer meerder eer hadd' ick gheseydt,
Ké neen, mijn Lief, staet stil en beydt,

Ten sou voorvvaer my niet verdrieten
Al hadd' ick u altoos by my?
Maer ick besvvijske met dat ghy
U minne-vier naer my komt schieten,
Soo dan mijn Lief, tsa off vvetreckt,
Off uyven brandt vvat meer bedeckt.

Wat seggh' ick al? Ick soude sterven
Soo ghy my dedet een bevel
Van oock te loopen ievers el.
Neen, neen mijn Lief, 'k en sou niet derven,
Off

Off ghy't my hondert reysen hiet
Aleven-vvel en deed' ick't niet.

Neen, mijnen troost, vvilt u niet roeren,
'T ghen' ick u daer te voren ley
En vvel soo onbedachtich sey,
Laet dat de vvinden gaen vervoeren,
Ick hadd' een sorte vrees' in't lijf
Die d'oorfaeck vvas van dit bedrijf.

Maer soo ghy blijft ick moet't bekoopen;
Want ick en vveet my gheen en raedt
Als my u vier op't herte slaet,
Dus settet dan vry aen een loopen
Ghelijcker-vvijs een deyntien licht
Dat metter vaert is uyt 't ghesicht.

Ick vvilde vvel dat ghy u spoeyde;
Maer dat ghy somtijdts in u vlien
Naer my noch vvoudet omme-sien.
Als *Ephraim* oock soo gheloeyde
Sprack, liefd' hout op; vvāt mijn gemoet
Is al te teer voor uven gloedt.

Xauerius allom verheven
Die't vvaer' gheloof eerst heeft gheplant
In het vvoest Indiaene-landt,
Soo ghy u vier hem hadt ghegeven,
Sijn ooghen hy ten hemel sloegh,
En sey, ô Heer, het is ghenocch!

En *Koska* niet te min gheschoten,
 Soohy nu vvel , en sterck ghevoelt
 Dat hem het hert van binnen broelt,
 Heeft dat besproeyt, en overgoten
 (Om d'hitte te doen neder-slaen)
 Met vvel soo menich duysent traen.

Maer vvat vvil ick my verghelijcken
 Met dese Helden alle dry,
 Wiens borsten vvaeren scheute-vry ?
 Há neen, mijn lief, gaet henen strijcken,
 En dat met al-dus-daenen sprongh
 Als oft ghy vvaert een Hinde-iongh.

Siet daer de berghen staen gheresen
 En opgebult tot in de locht ;
 Doet derre-vvaert u eerste tocht.
 Daer suldy sien mijn uytghelesen
 Uyt vvat geboomt de vvieroock sluypt
 En langhst de schorffe neder-druypt,

Daer suldy sien de Lauvverieren
 De Ceders oock d'een voor en naer
 Ten alle tije van het jaer
 Met soet ghereusel hun versvvieren.
 Daer suld' allom oock vinden staen
 Caneele, myrrh' en safferaen.

Off hebt ghy lieverte gaen vlieden
 Naer *Amana* oft *Libanus* ?

Het is vvel mijnen vwill' aldus,
 Noch ick en sal't u niet verbieden,
 Selfs off het vvaere naer die pleck
 Daer d'Enghels houden hun vertreck:

Want in u vier sy hun verblijen:
 Maer vvy-lien menschen hier benéen
 En konnen dat niet vvel bestéen:
 Een vonck alleene mocht ick lijen;
 Maer om te konnen draeghen meer,
 Mijn hertjen laes! is al te teer.

Vliedt dan van hier: maer t'sou my baeten
 Dat soo vvanneer ghy henen streeckt
 Noch altemets eens omme-keeckt
 Om my niet seffens te verlaeten,
 Dus dan mijn hertjen vvaer ghy svvicht
 Houdt my altoos in u ghesicht.

Hoe dat de Maen' de Sonne-raeyen
 Van haer ghesichte voorder heeft,
 Hoe hy aen die het voedtsel gheeft
 Om stercker meer te konnen laeyen
 Sulcks denck ick dat met my sou zijn
 Saegh' ick van verre maer u schijn.

Wel vvaerom oock dat te verfsteken?
 Ick bidd' u, Lief, en roert u niet.
 Maer soo ghy blijft, en my aensiet
 Moet ick in eene vvlamm' onsteken,

En soo vvanneer ick u verlies
 Als-dan helaecken! ick vervries'!

Wat suldy dan met my gaen maecken
 Die noode leedt dit ongherief
 Te moeten leven sonder lief!

Doet dan mijn hertien vry door-blaecken:
 Maer liefste lief met sulck verbandt
 Dat ghy dat niet heel afen brandt?

Packt u dan deur, ick ben te vreden;
 En daeren tusschen uyt het riet
 Dat ick hier sie in dese vliedt
 Sal haest een pijpken zijn ghesneden:
 Want nu ter tijdt soo hebb' ick stoff
 Om te gaen spelen uven loff.

En soo dir pijpken sou ghedijen
 Van langher-handt ghebruyckeloos
 Sal ick in een boom-schorffe broos
 Dan alle bey ons naemen snijen,
 En om e'ck-een te doen gheraen
 Soo fullen sy in cyffer staen.

Nu onse naemen zijn gheschreven,
 U lofghesonghen en ghespeelt
 En dat my dan den tijdt verveelt
 Sal ick om slaepen my begheven:
 Maer dat altijd u schildery
 Met mijnen droom vermenghelt zy.

Och vvat is dit? Ick voele rijfen
 Als van te voort u gloedich vier!
 Dus dan, mijn lief, packt u van hier.
 Haest u terstondt, gaet henen bijfen!
 Maer soo'ck u vvederom vervvacht,
 En neem' ick gheen en goeden nacht.

Fuge

Fuge dilecte mi, & assimilare caprea, hinnuloque cervorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

Vliedt mijnen beminden, ende Zijt ghe-lyck een Rhee ende een Herte-jongh op de geberchten der specerijen. Cant. 8.

DEN Brudegom wordt meesten-deel te vroegh / ende eer dattet tijdt ende stondt is / wegh-ghedreven / ende bevolen dat hy soude vluchten. Want daer is eenen tijdt dat den Brudegom behoorde te blijven / ende eenen tijdt dat hy behoorde te vluchten. Eenen tijdt dat men tot hem behoorde te segghen : Heere blijft met ons, ende eenen tijdt om segghen : Vliedt, mijnen beminden, vliedt. Daer is eenen tijdt om hem te versenden / ende eenen tijdt om hem te segghen : Ick en sal u niet laeten gaen ten zy al-voren dat ghy my ghegeven hebt uven segghen, ten zy dat ghy vermenichbuldicht de vruchten mijner gherechticheydt / dan sal ick u ten bequaemen tijde laeten henen gaen.

Guil.
Abbas
apud
Delric
in c. 8.
Canto

Maer wie soude iemandt willen saegghen uut sijne teghentwoordicheydt dien hy lief heeft? dat sy dan seght: Vliedt mijnen be-

Beda in
cap. 8.
Cant.

minden, en is niet ghesproken / dat sy dat
wenscht; maer ghedreven door eenen bran-
denden yber/ dat sy sijnen wille niet en soeckte
te beteghenen.

Autor
schalæ
paradisi
tom. 9.
Aug c. 5.

Want ghelijckerwijs in eenighe vleesche-
lijcke plichten de begeerlijckheyt des vleeschs
soo wordt overwonnen / dat sy verliest alle
ghebzuuck van redene / ende soo veel uytrech-
tet soo dat den mensche gheheel vleesch wordt /
alsoo in dese hemelsche betrachttinghe worden
de yrickelen des vleeschs van weghen de siele
dus vernielt ende wegh-ghelweert / dat het
vleesch in gheenderlye manieren den gheest
en kan teghen spreken.

Idem
cap. 6.

En zijn de ghesuchten ende de traenen niet
als ghetrouwe ghetuyghen / ende seker booz-
boden van dese blijdschap / ende van dese soete
 vertroostinghe ? Ist alsoo. Dese maniere van
spreken is wel nieuwe / ende tot noch toe wey-
nich in het ghebzuuck. Maer wat hebben wy
doek dese heymelijcke t'saemen-spraecken te
brenghen voor den dach ?

Idem
cap. 7.

Laet my gaen vvant den dach beghint
te kriecken. Den segghen dan gheghe-
ven zijnde de zenue van de dije verstor-
ven / ende Jacobs name wesende verandert
in Israël, soo is't dat hem den Bzuudegom
wey-

weynich verstreect / den Bruydegom / segghe ick / langhen tijdt ghewenscht ende haest ontspronghen.

Maer ô schone Bruyt en zijt niet bevreest / en hebt gheen achter-dencken / noch en laet u niet voorztaen dat ghy veracht zijt / oft schoonden Bruydegom booz weynich tijts sijn aenschijn u is ontreckende. Dit alles sal u ten goede ghedijen; want door sijn aenkomste / ende door sijn bertrecken sult ghy altoos winnen / het is booz u dat hy komt / ende het is booz u dat hy wech-gaet; hy komt tot utwer vertroostinghe / ende hy bertreckt tot een loofheydt / op dat de gonste van sijne vertroostinghe u niet en soude verhoobeerdighen. Den Bruydegom deylt sijne ghenaeden soo't hem beliest / ende aenstaet / ende alle het ghene ghy ontfanght is uyt sijne besondere miltheydt / niet uyt kracht van erf-achtich goet. Het is een oudt spreek-woordt / dat te veel ghemeynschap veroorzaeckt verachttinghe. Hy bertreckt dan / op dat misschien sijne gheduerige teghentwoordicheydt gheen vernoeven by en bzenghen / ende dat hy door sijne afwesentheydt te meer soude ghewenscht worden / ende ghewenscht te neerstigher ghesocht / ende langhen tijdt ghesocht / ten alderlesten gheluckelijck ghebonden. En laet ons dan het ballinghschap niet houden booz ons Vaderlandt / noch

Idem
cap. 8.

Den godts penningh vooz de beloofde somme ;
 Den Bruydegom komt / ende gaet naer sijn
 goedt duncken / als-nu ons bzingende troost/
 als-dan betwiffelende / gheduerende onse
 kranckheydt / gheheel den staet van onse siele /
 doet ons allenghskens smaecten hoe soet dat
 hy is / ende eer dat wy daer af verfaedt zyn /
 ontrectt hy hem / ende alsoo rondom ons
 sterremende met ontplocken vleughelen / be-
 roept ons om hem naer te volghen.

Bernar.
 ferm. 9.
 super
 beati
 qui ha
 bitat.

Ter deser oorzaecke de siele soo sy hem is
 soeckende / gheeft hem met rechte dese ant-
 woorde : Ghy hebt uvve vertreck-plaetse seer
 hooghe ghestelt. Want dese siele alsoo doz-
 stende tot Godt / en begheert niet ghelijck Pe-
 trus op aerdsche gheberchten te maecten eeni-
 ghe woon-plaetsen / noch en soeckt hem niet
 ghelijck Maria Magdalena op der aerden
 aen te voeren ; maer roept ober-luydt : Vliedt
 mijnen beminden , ende zijt ghelijck een
 rhee , ende een herte-jongh.

Ambr
 de bono
 mortis.

Het wordt den Bruydegom gheraeden te
 blieden ; want al is 't dat hy de aerde bliedt /
 kan noch worden naerghebolght : sy seght
 hem dat hy soude willen wesen ghelijck een
 deyntjen , dat de netten is ontspringhende.
 Want sy wilt oock blieden ende gaen bliegen
 hoven der aerde.

Zijt ghelijck een rhee, ende een herte-
 jongh op de gheberchten der specerijen. Bedain
cap. 8.
Cant.
 Met veel wenschen ende bidden verbolght sy haere
 saecken / wel wetende dat in dit teghen-
 woordich leven haer alder-meeſte gheluck is /
 (mits sy noch berooft is van't ghesichte) ghe-
 trooft te worden door sijne ober-konſte / ghe-
 lijk dat alleenlijk maer toe en komt de
 ghene die door berachinghe van aerdtſche
 ſaecken / ende door het wenschen van hemel-
 ſche ſaecken verdienen ghenaeint te worden
 gheberchten der geeſtelijcker ſpecerijen; want
 den heere maect hen ghelijck een Rhee, en-
 de een Herte-jongh, verſchijnende op de ge-
 berchten der ſpecerijen, voor de ghene die
 hun vinden op de gheberchten van goeden
 geure / als hy dan naer ſijn goet-duncken die
 is verlichtende / ende toert van hun de ſtric-
 ken der bekoringhen / die hun ſouden moghen
 verhindernen / oft gheeft hun wederomme de
 ghetwoone gaeben der deughdt / die hy hun te
 voren ſcheen te ontrecken; want onſe kranck-
 heydt en is niet dan al te vaer-blijckelijck /
 mits wy in onſe ghebeden niet altydt en kon-
 nen hebben de ſelve viericheydt / ghelijck wy
 wel behoorden / noch inſghelijcks den vollen
 ſmaeck der vertroostinghe: Onſe traenighe
 beken worden ſomtjts opghedrooght / noch
 en bloeyen niet altoos in eene overbloedicheydt
 om te vollen te ghetuyghen de innighe droef-

heydt die wy zijn makende om onse sonden/
oft om het verdriet dat wy lijden om ons bal-
linghschap / zijnde soo verre van ons hemels
Vaeder-landt: maer dese gheestelijcke slau-
wichheydt bzencht ons soo ten onder/ dat wy
ons/ hoe wel wy ons beste doen / niet en kon-
nen verroeren/ noch oock ghenieten het goedt
als bozen/ ende somtijds/ soo wy daerop al-
derminst zijn peysende / komt ons dit goedt
wederomme aengheresen: maer hoe ende op
wat manieren / is ons bekend / dan allzene dat
den beminden nu blucht / ende dan ons weder
komt besoecken.

Bernar.
ser. 75.
in Cant.

Wie sal my dan nu ontdecken het verbor-
ghen van dese onghestaedicheydt! Wie sal my
nu uytleggghen het gaen ende over en weer-
kommen van het vvoordt? En dunckt u de-
sen Bruddegom niet te wesen met allen licht-
beerdich? Laet ons achten dat dit gheschiedt
naer den gheestelijcken sin / ende niet naer de
woorden. Als sy ghewaer wordt de gunste
sijner ghenaeude / soo bekent sy sijne teghen-
woordicheyt / ende soo de selve haer is ontroc-
ken / beklaecht sy haer over sijne af-wesent-
heyt / ende soeckt weder soo sijne tegghenwoor-
dicheydt. Maer misschien heeft den Brud-
degom hem van haer ontrocken / om dat hy
te gheringher soude worden wederom ghe-
roepen / ende met meerder getwelt gehouden
want

want somtijds ghebeysde hy voorder te wil-
 len gaen/ niet dat hy dat wilde: maer op dat
 hy soude moghen hoozen: Blijft by ons vvant
 het vvordt avondt. Soo blijcket dan dat in
 de siele gheschiedt dit ober ende weer kommen
 van het vvoordt? ghelijck daer staet: Ick gae
 ende ick kome tot u-lieden. Ende voorts:
 Noch een vveynich, ende ghy-lieden en sulc
 my niet sien. O weynich ende weynich! O
 langhdurich weynich! Hā goedertieren Hee-
 re noemt ghy een weynich den tijdt dat wy u
 niet en sien! behoudens d'eere die men het
 Goddelijck woordt is schuldich/ dit weynich
 is wel langh ende veel!

Maer Vliedt mijnen beminden; want ick Ansel.
in c 8.
Cant.
 en kan met u als- noch. niet bereenighen / en
 onse bruyloft/ gelijk ghy weet / en kan als- nu
 ter tijdt noch niet volbracht worden.

O stemme die weerdich zijt aenhoort te Rupert.
in c 8.
Cant.
 worden van desen Brudegom! stemme die
 daer verluyt uyt een oodtmoedich ende ghe-
 trouwe herte! want dit is/ dat ieder getrouwe
 ende voorsichtighe siele ghewoon is te segg-
 ghen: Heere/ ick en ben niet weerdich dat ghy
 komt onder mijn dack / ick en ben niet weerd-
 dich dat ghy in my soudt betoonen eenich
 wonder-teecken van my dickmael te komen
 besaecten. Soo dan mijnen beminden vvalt

doch vlieden, en sulcke spronghen gheben:
gelijckervvijs een Rhee oft een herte-jongh:
maer op de gheberchten der specerijen, op
de hooghe verdiensten der heylighe / ende der
volmaeckte.

Aug. 10.
Confes.
cap. 40.

Ghy leydt my somtijdts in een binnenste
soeticheydt / die ick niet ghetwoone en ben / de
welcke / indien sy in my volbracht wordt / soo
en weet ick niet wat met my ghetworden sal;
maer soo veel isser af / dat ick wel weet / hoe dat
de selve my aenghenaemer ende beter sal we-
sen dan dit mijn leven: maer vallende dan
wederomme in aerdsche ghedachten / worde
door de moeyelijcke ghetrichen ten onder
ghehouden / daerom dat ick dan seer veel en-
de bitterlijck schreye.

Aug. so-
liloq.
cap. 22.

Heere mijnen vertrooster / mijne siele vvey-
ghert vertroost te vvesen in dit leven / op dat
sy tweerdich worden behouden eens te ghenie-
ten de eeuwighen vertroostinghen.

S. Eu. in
vitâ suâ.

Heere Vertreckt u oen vveynich van my;
want de broosheydt van dit sterffelijck vat en
kan u niet begripen.

Consent van den Autheur.

Ick onderschreven ghebe consent
ende oozlof aen Hendrick Aertf-
sens, Boeck-verkooper tot Antwer-
pen / om te moghen drucken mijnen
Boeck ghenaeint PIA DESIDERIA,
overgheset in de Nederlandtsche tale
dooz den Eerw. Heere I. de Harduyn,
Pastoor tot Antweghen. Actum in
Bzussel desen 9. Nou. 1628.

Hermannus Hugo.

APPROBATIO CENSORIS.

DEse GODDELYCKE WENSCHEN, verlicht met sinne-beelden, ghedichten, ende vierighe uyt spraken der Oudt-Vaders: Eerst ghemaect in't Latijn door den Eervv. *P. Hermannus Hugo*, Priester der Societeit IESV, ende nu ghetranslateert in de Nederlandtsche taele door den Eervv. Heere *I. de Harduyn*, Pastoor tot Auvvegheem, alsoo die dienen tot troost van de bedruckte herten, ende vervoorderinghe der devote sielen, sullen bequaemelijck in desen benouden ende quaeden tijdt tot versterckinghe onser hope eenen ieghelijcken voorghehouden vvorden. In Antverp. desen 12. Octob. Anno 1628.

*Zegerus van Hontsum, S.T. Licent. Canonicus
& Pœnitentiarius Antuerp.
Librorum Censor.*

PRIVILEGIE.

PHILIPPVS by der gratie Godts Koningh van Castilien/van Fragon/van Lion/beyde de Sicilien/etc. Aertshertoghe van Oostenryck/Herzoghe van Bourgondien/van Lottrijcke/van Brabant etc. Grabe van Habsbourgh/van Vlaenderen/van Arthois/etc. Palsgrabe van Henegouw/van Hollandt/van Zeelandt/etc. Heeft gheconsenteert ende gepermitteert / consenteert ende permitteert by desen aen Hendrick Aertssens, gheswozen Boeck-drucker / te moghen drucken de **GODDELYCKE WENSCHEN**, verlicht met sunne-beelden / ghemaccht in het Latijn van den Cerw. P. Hermannus Hugo, Priester der Societeit I E S V, ende nu ghetranslateert in de Nederlantsche tale door den Cerw. Heere I. de Harduyn, Verbiedende allen anderen Boeck-druckeren / oft Boeckverkoopereu den selven naer te drucken / oft elders ghedrukt / in dese landen te verkoopen / op de verbeurte van de selve boecken / ende andere penen / ghelijck het breeder blijktt by de opene brieven ghegheven tot Brussel / inden sare 1629. den 3. februarij.

By den Koningh In sijnen Raede.

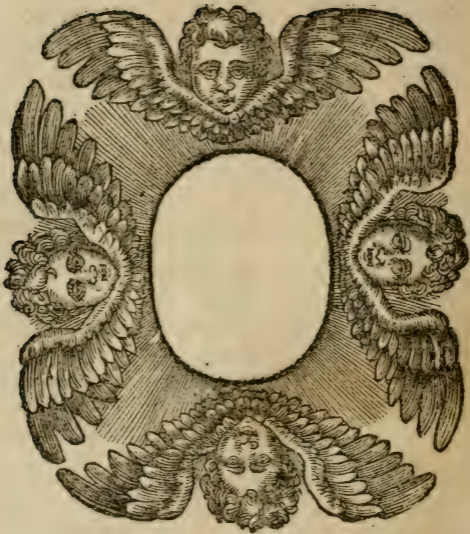
Onderteeckent

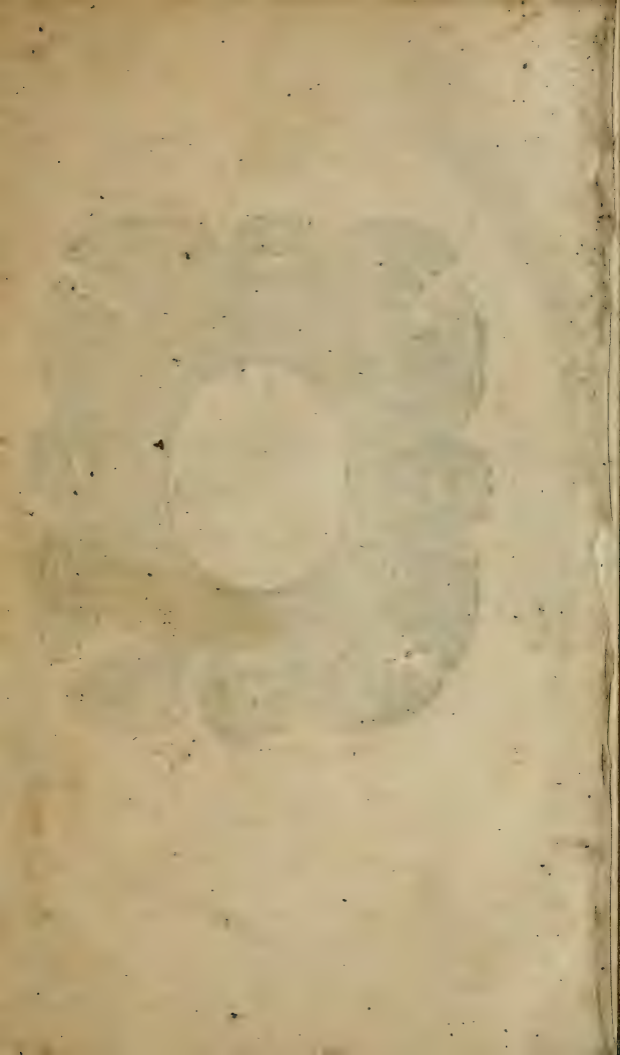
J. Cools.

T'ANTVERPEN,

By Hendrick Aertssens / in de Kam-
merstraete in de witte Lelie.

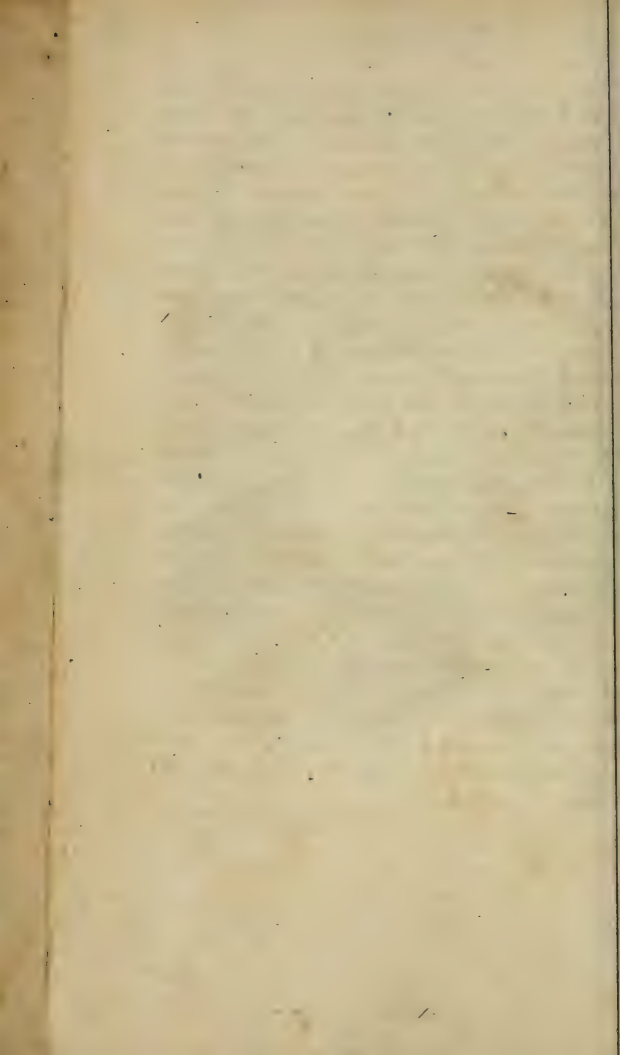
M. DC. XXIX.

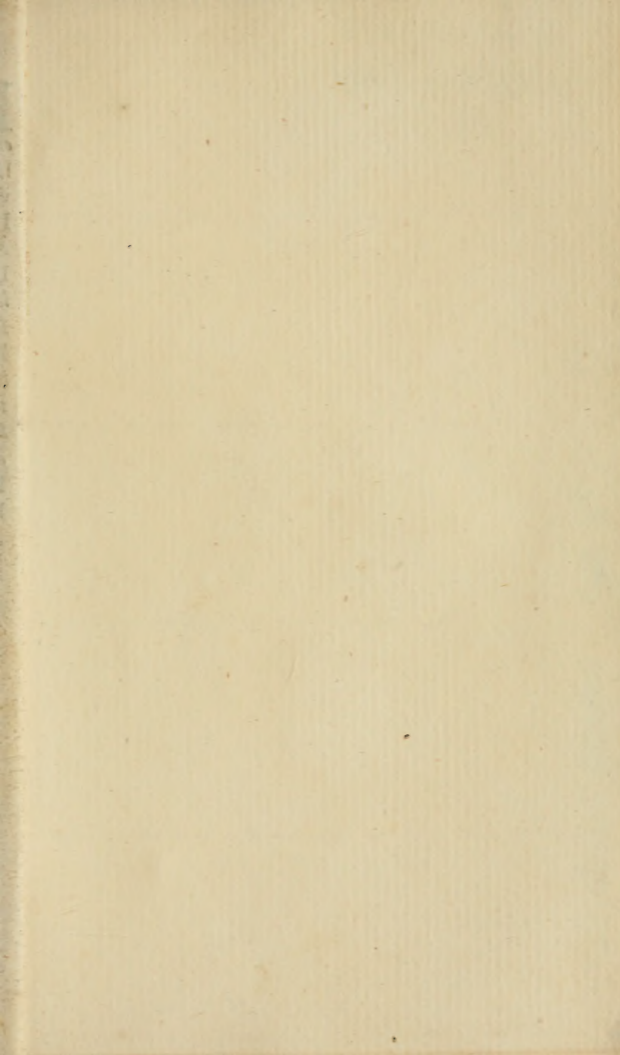

Druick-fauten.

Folio 25. linie 27. *dief sien*, leest *dief yet sien* fol. 25
 li. 13. *die kinderen* l. *aen die kinderen* fol. 49. lin. 6.
ellendighen, l. *ellendighsten* fol. 50. lin. 2. *landauwen*,
 l. *landauwe*. Ibidem lin. 12. *bunnen*, l. *sjnnen*. fol. 78.
 vers. 7. *mercke*, l. *merck*. fol. 85. vers. 3 *is een*, l. *ist een*.
 Ibid vers. 8. *hy haer*, l. *sy haer*. fol. 106. vers. 29. *noch*
Minus, l. *noch Minos* fol. 115. vers. 12 *hooge syfen*, l. *by/en*.
 Ibid. vers. 15 *sy gheeft*, l. *hy heeft*. fol. 116. vers. 21. *met*
laten, l. *moet laten*. Ibidem vers 25. *op sluymt*, l. *op-*
sluymt fol. 118. vers. 8. *gheschauff*, l. *ghechuyffel*. f 123.
 lin 2. *vierderhande*, l. *veilderhande*. fol 152. lin. 11 *quel-*
linghe is de tranen uytberstende, l. *quellinghe doet de*
tranen uyt bersten. Ibid. l. 15. *vierdt het geuoel*, l. *vuert*
het gheuoel. fol. 155. vers. 10 *heefe*, l. *heeft*. fol 157. v. 15.
dat hy, l. *dat sy*. fol. 170 vers. 15 *bedorfen*, l. *bedetfen*
 fol. 171. vers. 6. *aenstoet*, l. *aenstoot*. fol 239. l. 7. *verrezen*,
 l. *verceurven* fol. 248. vers 21. *verskerre zijnde*, l. *verskerre*
hoe dat. fol. 266. v. 6. *verquicket*, l. *verquicken*. folie 270
 lin 4. *maerlatende*, l. *naerlatende*, folie 272. linie 25.
nochtans de selue, l. *het selue* fol. 277. vers 11. *'K'een*,
 l. *K'een ben*. fol. 284. lin. 3. *moet*, l. *moet*. fol. 337. lin. 4.
tenui illam, l. *tenui illum*. fol. 329. v. 25. *ick vvaen*, l. *Ik*
vvaen. fol 369. vers 24. *handt*, l. *handt*. fol. 382. v. 17.
spriekel ooght, l. *sprietel ooght*. fol 419. l. 3. *inclinetur*,
 l. *inclinetur*. fo. 423. v. 2. *en vvederom*, l. *vveerom*. fol.
 438. v. 13. *heeft inde*, l. *heft inde*. fol 487. linie 14 *huten*
ende lanten, l. *huten ende tancen*. fol. 574. v. 1. *Als haer*,
 leest *A!*.

Verzameling
JAN BORMS
1E18

Kunstsbezit BORMS Cat No 5.1.23

